

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2006-2020 ԹԹ.
ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

104608

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ

2006-2020 ԹԹ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ
ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ԵՐԵՎԱՆ

ՎԱՌՄ ՍՊԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

2020

Տպագրվել է ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան
տնտեսագիտության ինստիտուտի
գիտական խորհրդի որոշմամբ

Գիրքը կազմել է՝   ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր
ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԸ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի
2006-2020 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության
հիմնական արդյունքների մասին / կազմող՝ Վ. Հարությունյան, ՀՀ
ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, -Եր.:
2020, -480 էջ:

Հաշվետվությունը կազմվել է ինստիտուտի 2006-2020 թթ. տարեկան հաշ-
վետվությունների նյութերի հիման վրա: Հաշվետվությունում փորձ է արվել
հասարակական և գիտական շրջանակներին ընդհանրացված և համառոտ
ձևով իրազեկել ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստի-
տուտի 2006-2020 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության
հիմնական արդյունքներին և ինստիտուտի գիտական հրապարակումներին:

ISBN 978-9939-9214-3-3

© ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, 2020

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2007 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	7
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2008 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	19
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2009 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	31
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2010 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	44
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2011 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	53
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2012 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	62
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2013 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	73
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2014 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	86
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2015 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	101
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2016 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	112
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2017 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	121
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2018 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	128

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2019 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	139
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2020 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները	149
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2006-2020 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության առանձնահատկությունները	163
«Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում» խորագրով գիտաժողովը կանցկացվի 2021 թվականին	181
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2006-2020 թթ. հրատարակած աշխատությունները	184
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Վլադիմիր Հարությունյանի 2006-2020 թթ. գիտական գործունեությունը և հրապարակումները	193
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2007 թ. հրապարակումները	210
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2008 թ. հրապարակումները	222
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2009 թ. հրապարակումները	236
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2010 թ. հրապարակումները	244
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2011 թ. հրապարակումները	253
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2012 թ. հրապարակումները	263

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2013 թ. հրապարակումները.....	273
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 8	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2014 թ. հրապարակումները.....	282
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 9	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2015 թ. հրապարակումները.....	287
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 10	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2016 թ. հրապարակումները.....	295
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 11	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2017 թ. հրապարակումները.....	301
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 12	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2018 թ. հրապարակումները.....	311
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 13	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2019 թ. հրապարակումները	333
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 14	
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2020 թ. հրապարակումները.....	348
<i>ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական հրապարակումներն ըստ տարիների (2006-2020 թթ.) աղյուսակի տեսքով .....</i>	<i>365</i>
<i>2019 թ. մայիսին «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով անցկացված գիտաժողովի հավելվածները .....</i>	<i>366</i>
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 15	
Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գործունեության հիմնարար ուղենիշերը.....	366
<i>2019 թ. նոյեմբերին «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով անցկացված գիտաժողովի հավելվածները.....</i>	<i>368</i>
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 16	
ՑԱՆԿ, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի կայքում և հաշվետվություններում 2007-2018 թթ. տեղադրված զրքերի	368

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 17

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի
«Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները
Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով գիտաժողովի
նյութերի և գիտական հոդվածների ժողովածուների
հրապարակումներն ըստ տարիների 375

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 18

ՏԵՂԵԿԱՆՔ, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտի գիտաշխատողների գիտական հրապարակումների
մասին ըստ տարիների (2007-2018 թթ.) 380

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 19

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի
վերջին 2007-2018 տարիների կարևորագույն գիտական և կիրառական
արդյունքները 384

*2020 թ. «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում»
խորագրով ժողովածուի հավելվածները..... 420*

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 20

«Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում 420

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 21

Մեր հեղինակները..... 427

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 22

Տեղեկություններ «Տնտեսական հրաշքներ» իրականացրած
անձանց, նրանց զբաղեցրած պաշտոնների ու
ժամանակաշրջանի մասին 430

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 23

«Տնտեսական հրաշքների» արտերկրյա փորձն ուսումնասիրող
խմբերը և ուսումնասիրվող երկրները 435

*ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի
2006-2020 թթ. գիտակազմակերպչական գործունեության կերտողները,
ուվքեր տարբերվել են իրենց ունեցած ներդրումով..... 437*

*ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2020 թ.
գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության
հիմնական արդյունքների մասին 470*

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2007 Թ.
ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

ՀՀ կառավարության կողմից 2007 թ. մարտի 7-ին ընդունվեց «Տնտեսագիտական ուղղվածությունն ունեցող գիտական կազմակերպությունների վերակազմակերպման մասին» թիվ 271-Ս որոշումը, որով խնդիր դրվեց ճյուղային ենթակայության 3 տարբեր ինստիտուտներ՝ Տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտ, Կառավարման և տնտեսական բարեփոխումների ինստիտուտ ու Գյուղատնտեսության էկոնոմիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտ ՊՈԱԿ-ները վերակազմակերպելու և միացնելու ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ ՊՈԱԿ-ին:

Զանդրադառնալով միացման գործընթացում ծագած խոչընդոտներին ու մանրամասներին՝ նշենք միայն, որ միացման գործընթացն իր ավարտին հասցվեց Տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտ ՓԲԸ-ը ՊՈԱԿ-ի վերածվելուց հետո ընդամենը մեկ ամսվա ընթացքում, և 2007 թ. հուլիսի 25-ին ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրում այն ստացավ իր փաստաթղթային ձևակերպումը:

Հարկ է նշել, որ միացման արդյունքում ինստիտուտին ավելի շատ պարտավորություններ են փոխանցվել, քան ակտիվներ: Այսպես.

*Տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտից փոխանցվել են.
Ակտիվներ*

- 1) Ոչ ընթացիկ ակտիվների մասով՝ 8,0 հազ. դրամ հաշվեկշռային արժողությանը փոշեկուլ:
- 2) Ընթացիկ ակտիվների մասով՝
  - ա) 3222,5 հազ. դրամի պարտքեր, այդ թվում՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունից (թեմատիկ ֆինանսավորման գծով)՝ 1179,0 հազ. դրամ և ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունից (բազային ֆինանսավորման գծով)՝ 2043,2 հազ. դրամ:
  - բ) 102,2 հազ. դրամի դեբիտորական պարտքեր, այդ թվում՝ ԱԱՀ-ի գծով՝ 1,1 հազ. դրամ և շահութահարկի գծով՝ 101,1 հազ. դրամ:
  - գ) Ինստիտուտի դրամարկղում և հաշվարկային հաշվում գտնվող 1590,4 հազ. դրամի գումար:
  - դ) «Նորմա Մերվիս» ՍՊԸ-ին տրված 20 հազ. դրամ գումարի կանխավճար:
  - ե) 5,8 հազ. դրամի բենզին (90 լ):

Պարտավորություններ

- 1) Աշխատողներին ունեցած աշխատավարձի գծով 2166.0 հազ. դրամի պարտք:
- 2) Պետական բյուջեի գծով պարտք՝ 293.6 հազ. դրամ:
- 3) Սոցապ վճարների գծով պարտք՝ 803.3 հազ. դրամ:
- 4) Ուսման վարձի գծով պարտք՝ 1706.0 հազ. դրամ, այսինքն՝ այդչափ ավել

գումար գանձվել ու ծախսվել է վճարովի ասպիրանտներից:

Վերոհիշյալ պարտավորություններից բացի, փոխանցվել են նաև 73 ասպիրանտների ու հայցորդների գործեր, այդ թվում՝ արտադրությունից կտրված՝ 14, արտադրությունից չկտրված՝ 12, հայցորդներ՝ 47:

Կառավարման և տնտեսական բարեփոխումների ինստիտուտից փոխանցվել են Ակտիվներ

- 1) Ոչ ընթացիկ ակտիվների մասով՝ հաշվեկշռային արժեք չունեցող 37 արժույթ, 20 երկաթյա պահարան, 6 դարակաշար (ստելյաժ), դահլիճի 8 արժույթ, հեռախոսի 4 ապարատ, 6 պահարան-պատվանդան (տումբա), 15 լրագրասեղան, 1 գայլիկոնող սարք, 2 համակարգիչ, 1 հատակմաքրիչ, 1 սառնարան, 2 օդորակիչ, 1 երաժշտական կենտրոն, 11 ֆոտոօբյեկտիվ, 1 ֆոտոապարատ, 1 պատճենահանման սարք, 1 էլեկտրական ջրատաքացուցիչ, 19 հին գրամեքենա, 2 ամբիոն, 28 բազկաթոռ, 13 գրասեղան, 2 խորհրդակցության սեղան, 18 պահարան, 2 պահարան-քարտարան, 1 չհրկիզվող պահարան, 1 տալիչ, 8 տաքացուցիչ:
- 2) Ընթացիկ ակտիվների մասով՝ 1438,2 հազ. դրամի դեբիտորական պարտքեր, այդ թվում՝ ուսման վարձի գծով՝ 1433,7 հազ. դրամ, ինտերնետային ծառայության գծով՝ 4,5 հազ. դրամ և հաշվարկային հաշվի մնացորդ՝ 24,2 հազ. դրամ:

Պարտավորություններ

- 1) Հաշվեկշռային վնաս՝ 285,6 հազ. դրամ:
- 2) Պարտավորություններ սոցալի գծով՝ 260,5 հազ. դրամ:
- 3) Պարտավորություններ ուսման վարձի գծով՝ 595,0 հազ. դրամ, այսինքն՝ ավել է գանձվել և ծախսվել:
- 4) Աշխատավարձի պարտք՝ 870,8 հազ. դրամ:
- 5) Պարտք բյուջեին՝ 21,7 հազ. դրամ:

Վերոհիշյալ պարտավորություններից բացի, փոխանցվել են նաև 72 ասպիրանտների ու հայցորդների գործեր, այդ թվում՝ արտադրությունից կտրված և չկտրված՝ 45, հայցորդներ՝ 27:

Գյուղատնտեսության էկոնոմիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտից փոխանցվել են.

Ակտիվներ

- 1) Ոչ ընթացիկ ակտիվների մասով՝
  - ա) 570 հազ. դրամ արժողությամբ սելեկտորային մեկ կապ,
  - բ) 2 համակարգիչ,
  - գ) 1 ցուցատախտակ (ստենդ),
  - դ) 4 նկար և 1875 հազ. դրամ արժողությամբ հին գրքեր, որոնք ժամանակին չեն ամորտիզացվել ու հաշվեկշռից դուրս չեն գրվել:
- 2) Ընթացիկ ակտիվների մասով՝
  - ա) 666,0 հազ. դրամի դեբիտորական պարտքեր՝ 22 կրթության և գիտության նախարարությունից թեմատիկ ֆինանսավորման մասով:

- բ) 4,0 հազ. դրամի դեֆիտորական պարտք շահութահարկի գծով:
 գ) Ինստիտուտի հաշվարկային հաշվում գտնվող 472,0 հազ. դրամի գումար:

Պարտավորություններ

- 1) Մեքենաների և սարքավորումների ձեռքբերման գծով՝ 85,0 հազ. դրամ:
- 2) Տնտեսական գույքի գծով՝ 34,0 հազ. դրամ:
- 3) Մասնագիտական գրականության գծով (այլ հիմնական միջոցներ)՝ 451,0 հազ. դրամ:
- 4) Էլեկտրաէներգիայի և հեռախոսի պարտք՝ 40,0 հազ. դրամ:
- 5) Պարտք բյուջեին՝ 41,0 հազ. դրամ:
- 6) Աշխատավարձի պարտք՝ 820,0 հազ. դրամ:
- 7) Սոց. ապահովության գծով պարտք՝ 241,0 հազ. դրամ:

Վերոհիշյալ պարտավորություններից բացի, փոխանցվել են նաև 18 ասպիրանտների ու հայցորդների գործեր, այդ թվում՝ արտադրությունից կտրված՝ 6, արտադրությունից չկտրված՝ 5, հայցորդներ՝ 7: Ինստիտուտին փոխանցվել են նաև հաշվեկշռային արժեք չունեցող և հիմնականում ոչ արդիական ու հնացած 4906 գիրք, 578 սեղմագիր, 256 ատենախոսություն և 103 վիճակագրական ժողովածու, որոնց քանակները, ըստ ինստիտուտների, բերված են ստորև.

Անվանումը	Ատենախոսություններ	Սեղմագրեր	Գրքեր	Վիճակագրական ժողովածուներ
Կառավարման և տնտեսական բարեփոխումների ինստիտուտ	56	180	4250	-
Գյուղատնտեսության էկոնոմիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտ	-	148	256	103
Տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտ	200	250	400	-
Ընդամենը	256	578	4906	103

Ինստիտուտին փոխանցված հսկայական պարտավորությունների, նվազ ակտիվների ու հնացած գրականության մանրամասն ներկայացման կարիքը թերևս չէր լինի, եթե դրանք լուրջ խնդիրներ չառաջացնեին ինստիտուտի համար:

Առաջ անցնելով նշենք, որ ՀՀ ԳԱԱ ղեկավարության աջակցությամբ ինստիտուտի կողմից այդ խնդիրների հնարավոր լուծումները տրված են: Խոսքը, մասնավորապես, վերաբերում է.

- փոխանցված պարտավորությունների լրիվությամբ մարմանը (աշխատավարձերի, կրթաթոշակների, պ/բյուջեի պարտավորությունների և այլնի),
- օգտագործման համար պիտանի գույքի հիմնական մասի տեղափոխմանը և նոր գույքի ու տեխնիկայի, ինչպես նաև ավտոմեքենայի ձեռքբերմանը, որը հնարավոր եղավ ՀՀ ԳԱԱ ղեկավարության թույլտվության ու ֆինանսական աջակցության շնորհիվ,
- ասպիրանտների ու հայցորդների հետ, օրենքով սահմանված կարգով, պայմանագրերի կնքմանը, ուսման վճարների հետևողական գանձմանը, ասպիրանտների ու հայցորդների աշխատանքային պլանների կազմմանը և

նրանց անձնական գործերում առկա պակաս փաստաթղթերի լրացմանը (գործընթաց, որը շարունակվել է նաև հետագայում),

- թեմատիկ ֆինանսավորմամբ աշխատանքների մասով միացյալ հաստիքացուցակների կազմմանը, դրանցում ներգրավված աշխատակիցների աշխատավարձերի ժամանակին վճարմանը, իսկ այնուհետև՝ կատարված աշխատանքների ամփոփմանը, ինստիտուտի գիտխորհրդում քննարկելուն և սահմանված ժամկետում նյութերի ու փաստաթղթերի ողջ փաթեթը ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն ներկայացնելուն: 2007 թ. ինստիտուտի տնօրինության ու գիտական խորհրդի կազմակերպչական աշխատանքի ծանրաբեռնվածության մասին է վկայում այն փաստը, որ ինստիտուտը մինչև միացումը ունեցել է պայմանագրային 6 թեմա, իսկ միացումից հետո՝ 18,
- բազային ֆինանսավորմամբ աշխատանքների մասով միացյալ ինստիտուտի ժամանակավոր վարչակազմակերպչական կառուցվածքի ու հաստիքային ցուցակների կազմմանն ու միացյալ ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության շարունակականության ապահովմանը: Ընդ որում՝ աշխատողների ոչ մեծ թվով կրճատումներն ու միացման գործընթացն իրականացվել են առանց դժգոհությունների, որն առավել շատ պետք է կարևորել,
- միացյալ ինստիտուտի գիտական խորհրդի նորացված կազմի ձևավորմանը և հումանիտար բաժանմունքի բյուրոյի կողմից հաստատմանը,
- միացյալ ինստիտուտի 2008 թ. կառուցվածքը և խնդիրները ինստիտուտի գիտխորհրդում քննարկմանը և հաստատմանը:

Վերը նշված գիտակազմակերպչական աշխատանքներից բացի, հատուկ հիշատակության է արժանի այն փաստը, որ *ավելի քան 15 տարվա ընդմիջումից հետո՝ 2007թ. հոկտեմբերից, ինստիտուտում սկսեց գործել մասնագիտական խորհուրդ, որտեղ թեկնածուական ատենախոսությունների առաջին պաշտպանությունը կայացավ դեկտեմբերի 5-ին:*

Ինստիտուտի վերոնշյալ կառուցվածքային բարեփոխումների, տնօրինության կազմակերպչական ծանրաբեռնված աշխատանքներին ու կադրային ներուժի երիտասարդացմանը համընթաց 2007 թ. բնականոն ձևով շարունակվել է ինստիտուտի գիտական գործունեությունը.

1. Բազային ֆինանսավորմամբ 10 թեմաների գծով, որոնցից
  - ա) 4-ը ի սկզբանե եղել են ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտինը (ֆինանսական համակարգի կատարելագործման, տնտեսության իրական և արտաքին հատվածների և սոցիալ-ժողովրդագրական արդիական հիմնախնդիրների):
  - բ) 3-ը «Արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները» և «Մակրոտնտեսական քաղաքականության և տնտեսության զարգացման կանխատեսումների ձևավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում», ինչպես նաև «Տարածքային միավորների զարգացման անհավասարաչափության գնահատումը, գործոնները և հաղթահարման ուղիները ՀՀ-ում», փոխանցվել են Տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտից:

- գ) 1-ը՝ «Գյուղատնտեսական արտադրության տեղաբաշխումը և մասնագիտացումը ՀՀ մարզերում», փոխանցվել է Գյուղատնտեսության էկոնոմիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտից:
- դ) 2-ը՝ «Պետական գույքի կառավարման մասին ՀՀ օրենքի հիմնադրությունները» և «Պետական գույքի կառավարման մասին ՀՀ օրենքի հայեցակարգային դրույթները», փոխանցվել են Կառավարման և տնտեսական բարեփոխումների ինստիտուտից:
2. Թեմատիկ ֆինանսավորման 18 թեմաների գծով, որոնցից
- ա) 6-ը՝ «ՀՀ-ում սահմանամերձ և լեռնային բնակավայրերի ցանցի զարգացումը և տնտեսական անվտանգության ռազմավարությունը» (0770), «Տեխնոլոգիաների միջազգային փոխանակման և զարգացման ուղիները ՀՀ-ում» (0773), «Հայաստանի էներգահամակարգի սահմանակից երկրների հետ ինտեգրման և միջպետական միացյալ էներգահամակարգի (էլեկտրա- և գազամատակարարման) ձևավորման ու կառավարման տնտեսական հիմնահարցերը» (0774), «Գյուղացիական տնտեսությունների մասնագիտացման և չափերի օպտիմալացման հիմնահարցերը ՀՀ-ում» (0775), «Ծխելու և ավտոմեքենաներից արտազատվող գազերի վտանգավոր ազդեցության կրճատման էկոլոգատնտեսագիտական հիմնախնդիրները» (0997), «Մտավոր սեփականության կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» (0790), ի սկզբանե եղել են ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի:
- բ) 1-ը՝ «Պետական սեփականության կառավարման արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում», փոխանցվել է Կառավարման ու տնտեսական բարեփոխումների ինստիտուտից:
- գ) 8-ը՝ «Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում. մեթոդաբանական հիմքերը և մեթոդական մոտեցումները» (0993), «ՀՀ արդյունաբերական ձեռնարկություններում նորամուծությունների ուղղությունները և կիրառման հիմնախնդիրները» (0786), «ՀՀ տնտեսական անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները» (0771), «Բնօգտագործման ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա և բնապահպանական հիմնախնդիրները ՀՀ հյուսիսային մարզերում (Շիրակ, Լոռի, Տավուշ)» (0787), «ՀՀ 2001 թ. մարդահամարի արդյունքների վերլուծում, ժողովրդագրական իրադրության վերագնահատում և բնակչության թվաքանակի միջնաժամկետ կանխատեսում (մինչև 2025 թ.)» (0769), «Գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման հիմնական ուղղությունների հիմնավորումը և արտադրանքի ծավալների կանխատեսումը ՀՀ մարզերում» (0302), «Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները, ռազմավարությունը և հեռանկարները երկարաժամկետ հատվածում» (0785), «ՀՀ աշխատանքի շուկան և կադրերի պատրաստման ու վերապատրաստման համակարգի բարեփոխման հիմնական ուղղությունները» (0788), փոխանցվել են Տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտից:
- դ) 3-ը՝ «Արտադրանքի ինքնարժեքը և արտադրության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ գյուղացիական տնտեսություններում» (0362), «ՀՀ

անասնապահության և գյուղերի օպտիմալացման ուղիները» (0363), «Զբաղվածության բարձրացման ուղիները գյուղատնտեսության մեջ ոռոգման կազմակերպման նոր պայմաններում» (0365), փոխանցվել են Գյուղատնտեսության էկոնոմիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտից:

Հարկ է նշել, որ թեմատիկ ֆինանսավորմամբ վերոնշյալ 18 թեմաների ավարտական տարին համընկավ ինստիտուտների միացման գործընթացի հետ:

Սակայն, ի պատիվ միացյալ ինստիտուտի նորացված գիտխորհրդի, պետք է նշել, որ դրանք բոլորը հատ-հատ (նախապես գրախոսման ճանապարհով փորձաքննություն անցնելուց հետո) քննարկվել են ինստիտուտի գիտխորհրդում, և համապատասխան որոշումներ են կայացվել ու պահանջվող նյութերի հետ միասին սահմանված ժամկետում ներկայացվել պատվիրատուին:

Հիմնարար ուսումնասիրությունների գծով ինստիտուտի 2007 թվականի գիտական գործունեության կարևորագույն արդյունքները

«Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները» գիտական ուղղության մասով (գիտական ուղղության համակարգող և թեմայի ղեկավար՝ տնտեսագիտության դոկտոր Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան) կատարված հետազոտությունների արդյունքում առաջարկվել է.

- բյուջեի եկամուտները դասակարգել ըստ հարկ վճարողների խմբերի, հարկման օբյեկտների ու բազաների և ըստ ոլորտների, մոտեցումներ, որոնք հարկային օրենսդրությամբ դրված են հարկման մեխանիզմների հիմքում, սակայն չեն արտացոլվել «Բյուջետային համակարգի մասին» և յուրաքանչյուր տարի ընդունվող «Պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքներում,
- համապատասխան փոփոխություններ կատարել հարկային օրենսդրության մեջ, որոնք կոնկրետացված են ըստ առանձին հարկատեսակների, ինչպես նաև նոր մոտեցումներ բյուջետային միջոցների ծախսման արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ:

«Տնտեսության իրական հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» գիտական ուղղության մասով (գիտական ուղղության համակարգող ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր Յուրի Միքայելի Մուվարյան) կատարված հետազոտությունների արդյունքում տրվել է հանրապետության ընդերքի հարստությունների մետաղական օգտակար հանածոների պաշարների ու ռեսուրսների արժեքային գնահատականը (թեմայի ղեկավար՝ երկրաբանահանքաբանական գիտությունների դոկտոր Հրաչիկ Սարգսի Ավագյան)՝ ըստ օգտակար տարրերի, մարզերի ու հանքավայրերի հիմք ընդունելով օգտակար տարրերի՝ 2007թ. մարտ-ապրիլ ամիսներին միջազգային շուկայում գործող գները և «Պաշարների պետական հանձնաժողովի» կողմից հաստատված պաշարների ու ռեսուրսների ծավալները:

«Մոցիալ-ժողովրդագրական արդիական հիմնախնդիրները» գիտական ուղղության մասով (գիտական ուղղության համակարգող՝ տնտեսագիտության դոկտոր Աշոտ Խաչատուրի Մարկոսյան) կատարված հետազոտության արդյունքում.

- մշակվել են քայլեր, որոնց իրականացումը կրերի ՀՀ-ում աղքատության

մակարդակի նվազեցմանը,

- արվել են առաջարկություններ ՀՀ-ում տարվող զբաղվածության քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ:

«Տնտեսության արտաքին հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» գիտական ուղղության մասով (գիտական ուղղության համակարգող՝ տնտեսագիտության դոկտոր Թորոս Շահենի Թորոսյան) հետազոտվել է ՀՀ արտաքին առևտրային համակարգը, վեր են հանվել արտահանման ու ներմուծման անհամամասնությունները և կոնկրետ առաջարկություններ են արվել արտահանման խրախուսման, ներմուծման փոխարինման ու ՀՀ առևտրային հաշվեկշռի ապրանքային և աշխարհագրական կառուցվածքների բարելավման ուղիների վերաբերյալ:

«ՀՀ-ում արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները» թեմայի (թեմայի ղեկավար՝ տնտեսագիտության թեկնածու Արթուր Ռաֆիկի Թամազյան) մասով կատարված հետազոտության հիմնական արդյունքներից կարևորվել է այն, որ.

- ա) Հայաստանում արտահանման համակենտրոնացման ռիսկային աստիճանը բարձր է 2005 թ. և 2006 թ.՝ կազմելով համապատասխանաբար 0.500 և 0.450 (ըստ Հերֆինդալ-Հիրշմանի ինդեքսի),
- բ) միջին ցուցանիշից բարձր է Հայաստանում ներճյուղային առևտրի ինդեքսը՝ 2006 թ. 0.546, ինչը խոսում է Հայաստանում այլ երկրների և արտասահմանյան խոշոր ձեռնարկությունների հետ ներարտադրական առևտուր կատարելու հնարավորությունների մասին,
- գ) հիմնավորվել է Հայաստանի արտաքին առևտրի զարգացման նպատակահարմար քաղաքականությունը, այն է՝ ներքին տնտեսությունում ավելացված մեծ արժեք ստեղծող և վերջնական ապրանքների արտադրությունների վրա հիմնված արտահանում,
- դ) կարճաժամկետում անհրաժեշտ է շեշտադրել արտահանմանը կողմնորոշված ցածր կամ միջին մասնագիտական աշխատուժ պահանջող աշխատատար ոլորտները, մասնավորապես՝ տեքստիլն ու հագուստեղենը, մեքենաներն ու էլեկտրական սարքավորումները, փայտյա կահույքը, ոսկերչական վերջնական արտադրանքը, վերամշակված ու պահածոյացված մրգերն ու բանջարեղենը, հանքային արդյունաբերությունն ու վերամշակումը: Երկարաժամկետում պետք է կենտրոնանալ այլընտրանքների՝ յուրահատուկ արժեքների ստեղծման գործում և ձևավորել ու զարգացնել դժվար կրկնօրինակվող մրցակցային, մասնավորապես՝ տեղեկատվական բարձր տեխնոլոգիաների, համակարգչային ծրագրային փաթեթների ու կիրառական գիտությունների, կառավարման համակարգերի և հատուկ որակավորում ու մասնագիտական ներուժ պահանջող այլ բնագավառներում՝ միաժամանակ որդեգրելով միջազգային ստանդարտները և, որ ամենակարևորն է, ստեղծելով մրցունակ ներքին գործարար միջավայր,
- ե) արտահանման ֆինանսավորման և ապահովագրության ինստիտուտների և մեխանիզմների զարգացման տեսակետից անփոխարինելի են արտահա-

նողներին ֆակտորինգային ծառայությունների տրամադրման ինստիտուտի կայացումն ու զարգացումը և արտաքին առևտրի ապահովագրման համակարգի ստեղծումը:

«Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում. մեթոդաբանական հիմքերը և մեթոդական մոտեցումները» թեմայի (գիտական ղեկավար՝ տնտեսագիտության դոկտոր Բենիամին Հովսեփի Եղիազարյան) հետազոտությամբ ստացված հիմնական արդյունքներն են.

- ՀՀ սոցիալ-տնտեսական բնութագրերի և պայմանների փոփոխությունների կանխատեսման և միջնաժամկետ զարգացման ծրագրերի ձևավորման համակարգի ստեղծման շուրջ առաջարկությունների մշակումը,
- մակրոտնտեսական քաղաքականության ձևավորման, դրա իրականացման, կառավարման, մոնիտորինգի և վերահսկման համակարգ ստեղծելու շուրջ հայեցակարգային առաջարկությունների մշակումը:

«ՀՀ տարածաշրջանների միավորների զարգացման անհավասարաչափության գնահատումը, գործոնները, հաղթահարման ուղիները» թեմայի (ղեկավար՝ տնտեսագիտության դոկտոր Ավետիք Խաչատուրի Նազարյան) հետազոտությամբ ստացված հիմնական արդյունքներն են այն, որ. դեռևս հստակեցված չեն այն չափանիշները, որոնք անհրաժեշտ են մարզերի ընդհանուր զարգացման և առանձին ուղղությունների ընտրության և զարգացման գնահատման համար, որից ելնելով.

ա) մշակվել են դրանց զարգացման գնահատման ամփոփ չափանիշներ, որոնք օգտագործվել են զարգացման մակարդակների առանձնահատկությունների գնահատման ժամանակ,

բ) մշակվել են տարածքային միավորների ֆինանսների ձևավորման ու կառավարման միջավայրերի ստեղծման մոտեցումները,

գ) բացահայտվել են զարգացման անհավասարաչափության առաջացման պատճառները, մշակվել են վերջիններիս վերացման միջոցառումները:

«ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության տեղաբաշխումը և մասնագիտացումը ՀՀ մարզերում» թեմայի (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտության դոկտոր Մերգեյ Գառնիկի Նազարյան) հետազոտությամբ ստացված հիմնական արդյունքներն են.

- գյուղատնտեսական արտադրության տեղաբաշխման մոտեցումների առաջարկումը ըստ մասնագիտացման ուղղությունների ու մարզերի,
- ջրօգտագործման և հողօգտագործման բարելավման ուղիների առաջարկումը:

Ինստիտուտի թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված կարևորագույն արդյունքները

«Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանամերձ և լեռնային բնակավայրերի ցանցի զարգացումը և տնտեսական անվտանգության ռազմավարությունը» թեմայի (գիտական ղեկավար՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տնտեսագիտության դոկտոր Վլադիմիր Եղիշի Խոջաբեկյան) հետազոտության արդյունքում.

- բացահայտվել են առաջիկա 5-10 տարիների համար օրենսդրական հիմունքներով ժողովրդագրական քաղաքականության կատարելագործման հիմնահարցերը,
- առաջարկվել է ուսումնասիրվող գոտիներում ծննդաբերող կանանց նպաստի չափն ավելացնել ըստ ծնվող երեխաների և տարածքային բարձրությունների՝ ծովի մակերևույթից 1700-ից ու 1900-ից բարձր բնակվելու հաջորդականությամբ,
- կանխատեսվել են հանրապետության բնակչության, հատկապես վերոհիշյալ գոտիների ծննդի, մահվան, բնական աճի և գաղթի էլեմենտները երկարատև հեռանկարում՝ մինչև 2050-2060-ական թվականները:

«Գյուղացիական տնտեսությունների մասնագիտացման և չափերի օպտիմալացման հիմնահարցերը ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտության դոկտոր Մամվել Մերյոժայի Ավետիսյան) հետազոտության արդյունքում.

- բացահայտվել է ըստ մարզերի գյուղատնտեսության մասնագիտացման հիմնական ուղղությունները,
- առաջարկվել են գյուղացիական տնտեսությունների սահմանային մեծությունների հիմնավորման մեթոդական մոտեցումներ:

«Ծխելու և ավտոմեքենաներից արտազատվող վտանգավոր ազդեցության կրճատման էկոլոգատնտեսագիտական հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. ղեկավար՝ երկրաբանահանրաբանական գիտությունների դոկտոր Հրաչիկ Սարգսի Ավագյան) հետազոտության արդյունքով հիմնավորվել է, որ

- սիգարետների ծխի հետ հեռացող և ծխողի ու շրջապատի մարդկանց թոքերն անցնող թունավոր ու քաղցկեղածին նյութերի (օրգանական և անօրգանական) պարունակությունը հնարավոր է կրճատել 100%-ով,
- հնարավոր է ցեոլիտների օգնությամբ ծխողների գերակշիռ մեծամասնությանը հետ պահել ծխելու խիստ վտանգավոր սովորությունից, էապես կրճատել ծխելու հետևանքով առաջացող հիվանդությունների և անժամանակ մահացության ղեպերի քանակը:

«ՀՀ տնտեսական անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտության դոկտոր Վարդան Բաբկենի Բոստանջյան) հետազոտության արդյունքում.

- բացահայտվել են հանրապետության տնտեսական անվտանգության ապահովման ոլորտում առկա հիմնախնդիրները և դրանց վրա ազդող գործոնները, դասակարգվել են տնտեսական անվտանգության սպառնալիքները, դրանց ազդեցության սահմանները և ձևերը,
- մշակվել են հանրապետության տնտեսական անվտանգության ապահովման հիմնական սկզբունքները, հանրապետության տնտեսական անվտանգության ապահովման ինստիտուցիոնալ միջոցառումները:

«Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները, ռազմավարությունը և հեռանկարները երկարաժամկետ հատվածում» թեմայի (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտության թեկնածու Արթուր Ռաֆիկի Թամազյան) հետազոտության արդյունքում.

- մշակվել են մայրաքաղաքի սոցիալ-տնտեսական ներուժի գնահատման մեթոդաբանական մոտեցումներ,
- առաջարկվել են Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի մշակման, քննարկման, հաստատման, իրականացման ու վերահսկողության սկզբունքները և մեխանիզմները:

Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից հրատարակվել են մենագրություններ և համահեղինակությամբ՝ 5 գիրք, 198 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 1):

Արտասահմանում կազմակերպված գիտաժողովներին մասնակցել են ինստիտուտի 6 աշխատակիցներ, այդ թվում՝ 2-ը՝ ԱՄՆ-ում, 4-ը՝ Վրաստանում (որտեղ բոլոր ծախսերը հոգացել է հրավիրող կողմը), ինստիտուտում կազմակերպված գիտաժողովին մասնակցել են 33 աշխատակիցներ, ինստիտուտում եղել են արտադրությունից կտրված 44 ասպիրանտներ և այլն, որոնց վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացվում են ստորև բերված թիվ 1-7 աղյուսակներում:

Աղյուսակ 1

2007 թ. ՀՀ ԳԱԱ թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

Գիտական հիմնարկությունը	Թեմաների թիվը		
	բազային ֆինանսավորմամբ թեմաների թիվը	թեմատիկ ֆինանսավորմամբ թեմաների թիվը	տնտ. պայմանագիր
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	10	18	-

Աղյուսակ 2

Ինստիտուտում անցկացված հանրապետական և միջազգային կոնֆերանսներ, սիմպոզիումներ և այլ գիտական միջոցառումներ

Միջոցառումներ	Անցկացման վայրն ու ժամանակը	Մասնակիցների թիվը	
		ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
Գիտաժողով	Տնտ. ինստիտուտ, Գրիգոր Լուսավորչի, 15, 26.01. 2007	33	-

Աղյուսակ 3

ԳԱԱ աշխատակիցների արտասահմանյան, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

Հիմնարկությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
		գիտաժողովներին մասնակցելու համար	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	բանակցությունների և խորհրդակցությունների համար
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	ԱՄՆ	2	-	-
	Վրաստան	4	-	-

ԳԱԱ գիտաշխատողների՝ 2007 թ. հրատարակած աշխատությունների
ընդհանուր քանակը

Հիմնարկությունը	Մենագրություն, ժողովածու և այլն		Ուսումնական ձեռ- նարկ, դասագիրք և այլն		Հոդվածներ, զեկուցում- ներ, թեզիսներ և այլն	
	հանրա- պետական	արտասահ- մանյան	հանրապե- տական	արտասահ- մանյան	հանրապե- տական	արտասահ- մանյան
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	5	-	-	-	198	11

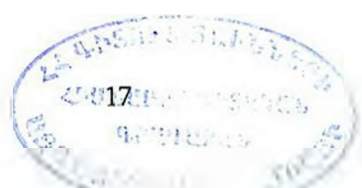
Ասպիրանտների թվաքանակը

Հիմնարկությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2007 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
	ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	44	59	3	8
	-	34	-	3

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհուրդների վերաբերյալ

Հիմնարկությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահ, մոտորատուր գիտություն	2007 թ. ինստիտուտի աշխատա- կիցների կողմից համապատաս- խան այլ խորհուրդներում և ինստիտուտի խորհրդում պաշտպանված ատենախոսու- թյունների թիվը	
				դոկտորական	թեկնածուական
Տնտեսագի- տության ինստիտուտ	008	Ը.00.02. «Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագի- տություն և կառա- վարում» Ը.00.03-«Ֆինանսներ, դրամաշրջանա- ռություն և վարկ»	տ. գ. դ. Վ. Լ. Հարությունյան տ. գ. թ. Կ. Հ. Առաքելյան	-	11

809 XOIY
7104608

ԳԱԱ աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներ

Հիմնարկու- թյունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը (այդ թվում՝ կանայք)	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը (այդ թվում՝ կանայք)	ԳԱԱ ակա- դեմիկոսներ (այդ թվում՝ կանայք)	Գիտության դոկտորներ (այդ թվում՝ կանայք)	Գիտության թեկնածուներ (այդ թվում՝ կանայք)
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	115 41	99 20	1 -	21 1	48 9

Տեղեկություններ ինստիտուտի աշխատակիցների վերաբերյալ

- ա) Ինստիտուտում մինչև 35 տարեկան գիտաաշխատողների թիվը կազմել է 32, այդ թվում՝ 13-ը եղել են կանայք:
- բ) Ինստիտուտ ընդունվել են 10 երիտասարդ մասնագետներ, որոնցից 2-ը եղել են կանայք:
- գ) Ինստիտուտի 35 տարեկանից բարձր աշխատակիցները եղել են 83 հոգի:
- դ) Ինստիտուտի աշխատողների ընդհանուր թվից, այսինքն՝ 115-ից 73-ը կամ 64,0%-ը հիմնական աշխատողներ են եղել, իսկ 42-ը կամ 36%-ը՝ համատեղողներ:
- ե) Ինստիտուտում աշխատել են ՀՀ ԳԱԱ մեկական ակադեմիկոս և թղթակից անդամ:

Աշխատողների ընդհանուր թվից 99-ը կամ 86,1%-ը եղել են գիտաաշխատողներ, որոնցից 20-ը՝ կանայք: Գիտաաշխատողներից 21-ը եղել են գիտությունների դոկտորներ, իսկ 48-ը՝ տնտեսագիտության թեկնածուներ:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2008 Թ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Գիտակազմակերպչական գործունեության արդյունքները

Թարմացվել է ինստիտուտի նյութատեխնիկական բազան, և ձեռք է բերվել.

- 11 գրասեղան, 16 համակարգչային սեղան, 40 աթոռ, 10 գրապահարան, 6 համակարգչային լրակազմ, 3 տպիչ և այլն (ինստիտուտի միջոցներով):
- ՀՀ ԳԱԱ նախագահության ֆինանսական աջակցությամբ ձեռք է բերվել 3 համակարգիչ և 2-ական մոնիտոր ու տպիչ, բազմացնող սարք:
- ՀՀ կառավարության մարդասիրական հանձնաժողովից որպես նվիրատվություն ստացել ենք 2-ական համակարգիչ ու մոնիտոր և 1 գունավոր տպիչ:
- ՀՀ ԳԱԱ գրադարանի կողմից նվիրատվության կարգով ստացել ենք 1 համակարգիչ և 1 սքաներ:

Ինստիտուտում ստեղծվել է համակարգչային տեղային ցանց, որը միացվել է ինտերնետին:

Ինստիտուտը սերտ կապեր է հաստատել Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի հետ և վերջինիս հետ 2008 թ. կնքել է համագործակցության պայմանագիր, որի արդյունքում նրա հետ համատեղ նոյեմբերին Երևանում կազմակերպվել և անցկացվել է միջազգային գիտաժողով՝ Ռոստովի պետական տնտեսագիտական համալսարանի մասնակցությամբ: Այս գիտաժողովում իրենց գիտական հոդվածներով հանդես են եկել ինստիտուտի տասը գիտաշխատողներ:

Ինստիտուտի և համալսարանի համագործակցությունը միայն այս համատեղ գիտաժողովով չի սահմանափակվել. կնքված համագործակցության պայմանագրի արդյունքում ինստիտուտի առանձին գիտաշխատողներ նաև դասավանդում են համալսարանում: Դեռ ավելին, ինստիտուտի առանձին գիտաշխատողներ ընդգրկված են համալսարանի մասնագիտական խորհրդում և հակառակը: Այլ կերպ ասած՝ այս երկու հաստատությունները սերտորեն համագործակցում և փոխլրացնում են միմյանց: Համագործակցության որոշակի տարրեր առկա են նաև ԵՊՀ-ի տնտեսագիտության ֆակուլտետի, Հայաստանի պետական ագրարային համալսարանի ու Ռուս (Սլավոնական)-հայկական համալսարանի հետ, ինչն իր դրսևորումն է ստացել ուսումնական գործընթացների կազմակերպման մեջ ինստիտուտի գիտաշխատողների ներգրավմամբ և այլն:

Հիշատակության է արժանի 2008 թ. Աբել Ադանբեգյանի անվան կորպորատիվ կառավարման բարձրագույն դպրոցի հետ ինստիտուտի ակտիվ համագործակցությունը՝ կապված «Միջազգային ֆինանսական ճգնաժամի ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա», «Ֆինանսական գործիքների կիրառման արդի վիճակը ՀՀ-ում», «Ինչպես է զարգանում կորպորատիվ կառավարման մշակույթը ՀՀ-ում» թեմաներով կլոր սեղանների կազմակերպման, ինչպես նաև դպրոցի ուսում-

նամերթոդական գործընթացներում ինստիտուտի գիտաշխատողների ներգրավման հետ:

2008 թ. սեպտեմբերին ինստիտուտում կազմակերպվել և անց է կացվել հանրապետական գիտաժողով՝ նվիրված հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրներին, որի նյութերը մեծածավալ ժողովածուի ձևով հրատարակվել և առաքվել են հանրապետության տնտեսագիտական բուհերի գրադարաններին, հանրային գրադարանին, ֆինանսատնտեսական նախարարություններին ու գերատեսչություններին, ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ինստիտուտներին, ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն, հանրապետության օրենսդիր ու գործադիր մարմինների ղեկավարներին, այսինքն՝ բոլոր նրանց, ում կարող է հետաքրքրել ինստիտուտը, նրա գործունեությունը և գործունեության արդյունքները: Բացի այդ, ժողովածուն հատկացվել է բոլոր հողվածագիրներին, այսինքն՝ այն մասսայականացվել է, իսկ գործունեության արդյունքները հրապարակայնացվել են: Դեռ ավելին, ինստիտուտի կողմից կազմակերպված հանրապետական գիտաժողովը լուսաբանվել է «Երևան» հեռուստաընկերության «Դպրության ղողանջներ» հաղորդաշարով՝ 2 օր 10-ական րոպե տևողությամբ, և եղել են հետաքրքրաշարժ ու ուշագրավ արձագանքներ: Մրանք միջոցառումներ են, որոնք քայլ առ քայլ, կաթիլ առ կաթիլ բարձրացնում են ինստիտուտի ու նրա գիտական կոլեկտիվի վարկն ու հեղինակությունը, դերն ու նշանակությունը:

Եվ պատահական չէ, որ տնտեսագիտության ինստիտուտը հայտնվել է հանրապետության կառավարության ուշադրության կենտրոնում, իսկ ինստիտուտի տնօրենը 2008 թ. ընդգրկվել է ՀՀ կառավարության մշտապես գործող ֆինանսատնտեսական նախարարական կոմիտեի կազմում, որի նիստերին մասնակցում է յուրաքանչյուր շաբաթվա հինգշաբթի օրը և ինստիտուտի մասնակցությունն է բերում հանրապետության կառավարության կողմից մշակվող ռազմավարական ու հայեցակարգային փաստաթղթերի մշակմանը:

Այս համատեքստում ինստիտուտի կողմից արված առաջարկություններն ու դիտողությունները, ի պատիվ հանրապետության վարչապետի, շահագրգիռ քննարկման և ուշադրության են արժանացել և մասամբ իրենց արտացոլումն են գտել այդ փաստաթղթերի լրամշակված տարբերակներում: Այդ առաջարկներն ու դիտողությունները վերաբերել են ֆինանսատնտեսական նախարարական կոմիտեում քննարկված հետևյալ ռազմավարական ու հայեցակարգային փաստաթղթերին.

- Հայաստանի Հանրապետության հարկային վարչարարության 2008-2011 թթ. ռազմավարությանը (տնտ. դոկտ. Վ. Հարությունյան, տնտ. թեկն. Դ. Հարությունյան),
- ՀՀ-ում տեղական հարկերի հայեցակարգին (տնտ. դոկտ. Վ. Հարությունյան),
- «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենքի նախագծին (տնտ. դոկտ. Վ. Հարությունյան),
- Հայաստանի կապիտալի շուկայի զարգացման շրջանակում հարկային խթանների իրականացման հայեցակարգին (տնտ. թեկն. Դ. Հախվերդյան),

- կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխումների ծրագրին (տնտ. դոկտ. Ա. Մարկոսյան):
- աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրին (տնտ. դոկտ. Ա. Մարկոսյան, տնտ. թեկն. Դ. Հախվերդյան, տնտ. դոկտ. Ս. Ղազարյան և այլք):

2008 թ. հուլիսին հանրապետության վարչապետին հետաքրքրեց ինստիտուտի գիտական հետազոտությունների թեմատիկան, որի ներկայացումից հետո «հրատապության կարգով» պահանջվեցին երկու թեմաների՝ «Պետական բյուջեի հարկային եկամուտների ավելացման ու հարկային օրենսդրության բարելավման ուղիների» և «ՓՄՁ-ների զարգացման հարկային ու վարկային խթանների» վերաբերյալ եզրակացություններն ու առաջարկությունները:

Ներկայացված բազմաթիվ առաջարկություններից էր «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի ուժը կորցրած ճանաչելու փաստարկված հիմնավորումներով առաջարկը, որի արդյունքում օգոստոսի վերջին այն ՀՀ ԱԺ կողմից ուժը կորցրած ճանաչվեց 2009 թ. հունվարի 1-ից:

2008 թ. ՀՀ կառավարությանն են ներկայացվել եզրակացություններ և առաջարկություններ նաև այլ հետազոտվող թեմաների գծով: Դրանք, մասնավորապես, վերաբերում են.

- հանրապետությունում ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավմանն ու արդյունաբերության զարգացման հիմնախնդիրներին (ակադ. Վ. Խոջաբեկյան),
- համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ու ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծմանը (տնտ. դոկտ. Վ. Հարությունյան, տնտ. թեկն. Ա. Թամազյան),
- ՀՀ հանքահումքային ռեսուրսների օգտագործման արդի վիճակին և արդյունավետության բարձրացման ուղիներին (երկր. հանք. գիտ. դոկտ. Ն. Ավագյան),
- ՀՀ ներդրումային գործունեության տնտեսական խթաններին (տնտ. թեկն. Գ. Վարդանյան),
- մակրոտնտեսական քաղաքականության և տնտեսության զարգացման կանխատեսումների ձևավորման հիմնախնդիրներին (տնտ. դոկտ. Բ. Եղիազարյան),
- գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրներին (տնտ. դոկտ. Ս. Ղազարյան),
- Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական հարաբերությունների վիճակի գնահատմանը (տնտ. դոկտ. Թ. Թորոսյան),
- Հայաստանի և Եվրամիության միջև արժույթաֆինանսական հարաբերությունների վիճակի գնահատմանը (տնտ. թեկն. Կ. Առաքելյան):

2008 թ. թեմաների հետազոտության արդյունքների ներկայացումը ՀՀ կառավարությանը և վերջինիս կողմից արդյունքների հաշվառումը պայմանավորված են հետևյալ հանգամանքներով.

Առաջին՝ ինստիտուտում առկա գիտական ներուժով: Բնաստիտուտն ունի

115 աշխատող, որից 101-ը գիտաշխատողներ են: Ինստիտուտում աշխատում են մեկ ակադեմիկոս և մեկ թղթակից անդամ, 17 դոկտորներ և 65 գիտության թեկնածուներ:

Երկրորդ՝ ինստիտուտի կողմից որդեգրված հինգ գիտական ուղղությունների՝ ֆինանսական համակարգի կատարելագործման, տնտեսության իրական հատվածի, սոցիալ-ժողովրդագրական, տնտեսության արտաքին հատվածի և տնտեսագիտության տեսության արդիական հիմնախնդիրների շրջանակներում 2008թ. ընտրված թեմաները բխում են հանրապետության կառավարության գործունեության քառամյա ծրագրի ելակետային դրույթներից, և ի սկզբանե ակնկալվում էր, որ դրանք պետք է ունենան տեսագործնական ուղղվածություն ու հիմնված պետք է լինեն համաշխարհային առաջավոր փորձի ուսումնասիրության, յուրաքանչյուր ոլորտի տեսական հետազոտությունների, հայաստանյան իրականության գնահատման և դրանց հենքի վրա արվող առաջարկությունների վրա:

Այդ տրամաբանությամբ է կազմվել և ինստիտուտի գիտական խորհրդի կողմից հաստատվել յուրաքանչյուր հետազոտվող թեմայի աշխատանքային պլանը: Եվ վատահորեն կարող ենք նշել, որ տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական արդյունքներն ապրանքայնացվում են երկու ճանապարհով.

1. Տարեսկզբին ինստիտուտին տրված բյուջետային ֆինանսավորման դիմաց տարվա ընթացքում կամ հաջորդ տարվա սկզբում (կախված հետազոտության արդյունքների պատրաստվածության աստիճանից) կառավարությանն են ներկայացվում հետազոտության արդյունքում ծնված եզրակացություններն ու առաջարկությունները, որոնք իրենց կիրառությունն են ստանում կառավարության կողմից մշակվող և ընդունվող ռազմավարական ու հայեցակարգային փաստաթղթերում:
2. Վճարովի ասպիրանտների ու հայցորդների հետբուհական կրթությունն իրենց միջոցներով ինստիտուտում կազմակերպելով՝ տնտեսության տարբեր ճյուղերի և բուհական համակարգի համար պատրաստվում են որակյալ մասնագետներ, որոնց մտավոր պատրաստվածությունը նոր մտավոր արդյունքի և նոր որակի աշխատանքի հիմքն է, որի «ասպրանք-արդյունքի գինը» չափման չի ենթարկվում, քայքայ մուլտիպլիկատորի դրական արդյունք է ապահովում:

Երրորդ՝ հանգամանքը, որով պայմանավորված են ինստիտուտի 2008 թ. ձեռքբերումները, ինստիտուտի գիտական անձնակազմի երիտասարդացումն է:

Բավական է նշել, որ 2008 թ. ինստիտուտում աշխատանքի են ընդունվել մինչև 35 տարեկան 20 մասնագետներ, որոնք տիրապետում են նաև օտար լեզուների և համակարգչային տեխնիկային: Եվ հենց այդ երիտասարդներն են մասնակցել արտասահմանում կազմակերպված 2 միջազգային գիտաժողովների, այդ թվում՝ 2 գիտաշխատող՝ ԱՄՆ-ում, իսկ 4-ը՝ Վրաստանում, որտեղ բոլոր ծախսերը հոգացել է հրավիրող կողմը: Դեռ ավելին, ինստիտուտում 2008 թ. սեպտեմբերին կազմակերպված հանրապետական գիտաժողովի զեկուցողների գերակշիռ մասը կազմել են երիտասարդ մասնագետները, հայցորդներն ու

ասայիրանտները, որոնց մի մասը ներգրավված է ինստիտուտի կողմից իրականացվող հետազոտական աշխատանքներում:

2008 թ. ինստիտուտի կողմից որդեգրված 5 գիտական ուղղությունների շրջանակներում կատարվել և հիմնականում ավարտվել են բազային ֆինանսավորմամբ հետևյալ 19 թեմաները.

1. «Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները» ուղղությամբ.
  - Պետական եկամուտների հավաքագրման մակարդակի բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում.
  - Վարկային շուկայի հուսալիության աստիճանի բարձրացման և տոկոսադրույքների նվազեցման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում.
  - Պարտադիր բժշկական ապահովագրության համակարգի ներդրման ուղիները ՀՀ-ում.
  - Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման հարկային և վարկային խթանները ՀՀ-ում:
2. «Տնտեսության իրական հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» ուղղությամբ.
  - Ներդրումային գործունեության տնտեսական խթանները ՀՀ-ում (արդյունաբերության և ինովացիաների օրինակով).
  - ՀՀ-ում գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները.
  - ՀՀ-ում արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները.
  - ՀՀ տարածքային միավորների զարգացման անհամաչափության գնահատումը, գործոնները, հաղթահարման ուղիները.
  - Մակրոտնտեսական քաղաքականության և տնտեսության զարգացման կանխատեսումների ձևավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում.
  - Մետաղական օգտակար հանածոների պաշարների արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները:
3. «Սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրները» ուղղությամբ.
  - Բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում.
  - ՀՀ բնակչության բնական աճի հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները.
  - Սոցիալական երաշխիքների և սոցիալական ապահովության համակարգը ՀՀ-ում:
4. «Տնտեսության արտաքին հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» ուղղությամբ.
  - Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական հարաբերությունների վիճակի գնահատում.
  - Հայաստանի և Եվրամիության միջև արժույթաֆինանսական հարաբերությունների վիճակի գնահատում:
5. «Տնտեսագիտության տեսության և հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության» ուղղությամբ.

- Հայ տնտեսագիտական մտքի պատմություն (Ա. Ջիվելեզով)։
- Ֆինանսական համակարգի զարգացման օրինաչափությունները (Էվոլյուցիոն ինստիտուցիոնալ տեսություն)։

Բացի վերոնշյալից, 2008 թ. սկսվել է թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստորև բերված 9 գիտական թեմաների հետազոտումը, որը ավարտվել է 2010 թվականին։

Այդ թեմաներն են.

1. Փոքր և միջին ձեռնարկությունների զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում.
2. Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանը (ԱՀԿ) ՀՀ անդամակցության պարտավորությունների շրջանակներում գյուղատնտեսական գործունեության հարկման և պետական աջակցության հիմնախնդիրները.
3. ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները.
4. ՀՀ մեքենաշինության զարգացման ուղղությունները և հիմնահարցերը.
5. Հայաստանի Հանրապետության բնակչության կենսամակարդակի և կյանքի որակի բարձրացման ուղիները.
6. Հայաստանի Հանրապետության բարձրադիր գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները.
7. ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանության տնտեսագիտական հիմնախնդիրները.
8. Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում.
9. Հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում:

2008 թ. բազային և թեմատիկ ֆինանսավորմամբ թեմաների հետազոտության արդյունքում ինստիտուտի կողմից, ֆինանսավորման տարբեր աղբյուրների հաշվին, հրատարակվել են.

- գիտական հոդվածների 1 ժողովածու՝ նվիրված հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրներին: Այն ներառել է 77 հոդված, իսկ ծավալը կազմել է 60 տպագիր մամուլ,
- 9 գիրք և 1 ուսումնական ձեռնարկ,
- 339 հոդվածներ, այդ թվում՝ 12-ը արտասահմանում:

2008 թ. ինստիտուտում զգալի աշխատանքներ են կատարվել գիտական կադրերի պատրաստման ուղղությամբ: Բավական է նշել, որ ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդում պաշտպանվել են 1 դոկտորական և 40 թեկնածուական ատենախոսություններ:

Ինստիտուտի գործունեության կարևորագույն արդյունքները:

«Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ՝ տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում ստացված կարևորագույն արդյունքներն այն են, որ հիմնավորվել և առաջարկվել է.

1. մինչև 30%-ի հասցնել հարկեր/ՀՆԱ տոկոսային հարաբերակցության ցուցա-

նիշը և այն դիտարկել որպես մակրոտնտեսական ցուցանիշ,

2. հրաժարվել հարկային օրենսդրության մեջ հաճախակի ու մասնակի փոփոխություններ կատարելու պրակտիկայից և կատարել այնպիսի փոփոխություններ, որոնք կնպաստեն.
- ա) անուղղակի և ուղղակի հարկերի հարաբերակցության փոփոխմանը՝ հօգուտ երկրորդի, քանի որ անուղղակի հարկերը ներառվում են ապրանքների ու ծառայությունների գների մեջ՝ հարկային բեռը տեղափոխելով սպառողների վրա, որի գերակշռող մասն ազգաբնակչությունն է,
- բ) պրոգրեսիվ հարկման մոտեցումների գործնականում կիրառմանը, մոտեցումներ, որոնք իրենց կիրառությունն են ստացել զարգացած երկրներում,
- գ) միասնական հարկի ձևավորման ու գործնականում կիրառման ճիշտ մոտեցումների արմատավորմանը, բայց ոչ այնպես, ինչպես կատարվել է այսպես կոչված «պարզեցված հարկի» և հաստատագրված վճարների պարագայում, որոնցում դրված մոտեցումները չեն բխում հարկման արտերկրյա փորձից ու հարկման տեսություններից,
- դ) հարկային բեռի ինչպես արդարացի, այնպես էլ համաչափ բաշխմանը: Վերջինս ենթադրում է օրենքի առաջ հարկատուների հավասարության սկզբունքի ֆիսկալային կենսագործում: Ընդ որում՝ հարկային բեռի բաշխման հիմքում անհրաժեշտ է դնել ֆիզիկական անձանց պարագայում՝ ընտանիքի անդամների, իսկ իրավաբանական անձանց պարագայում՝ վերջիններիս համախառն եկամուտը:

Ինստիտուտի կիրառական մշակումների արդյունքները: «Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում ստացված արդյունքներն իրենց արտացոլումն են ստացել օրենսդրական և ենթաօրենսդրական սեկտորում: Խոսքը, մասնավորապես, վերաբերում է.

- «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի ուժը կորցրած ճանաչելու հիմնավորումներին, որ ՀՀ կառավարություն էր ներկայացվել 2008 թ. հուլիսին, իսկ օգոստոսի վերջին այն ԱԺ-ի կողմից ուժը կորցրած է ճանաչվել 2009 թ. հունվարի 1-ից:
- Տեղական հարկերի տեսակների ու դրանց հայեցակարգի գծով կատարված առաջարկություններին, որոնք իրենց արտացոլումն են ստացել ՀՀ կառավարության որոշմամբ ընդունված «ՀՀ-ում տեղական հարկերի հայեցակարգում»:

Ինստիտուտի՝ բազային ֆինանսավորմամբ կատարված հետազոտությունների արդյունքները: «Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում առաջարկվել է. մինչև 30%-ի հասցնել հարկեր/ՀՆԱ %-ային հարաբերակցության ցուցանիշը, այն դիտարկել որպես մակրոտնտեսական ցուցանիշ և հարկային օրենսդրության մեջ կատարել այնպիսի փոփոխություններ, որոնք կնպաստեն անուղղակի և ուղղակի հարկերի հարաբերակցության փոփոխմանը հօգուտ

ուղղակի, պրոգրեսիվ հարկման մոտեցումների կիրառմանը, միասնական հարկի ճիշտ մոտեցումների արմատավորմանը, հարկային բեռի արդարացի բաշխմանը: Այդ առումով եկամտահարկի մասով կարևորվել են հարկատուի վճարունակությունը, շահութահարկի մասով՝ հարկադրույքների տարբերակումը, ակցիզային հարկի և գույքահարկի մասով՝ հարկման օբյեկտների շրջանակի ընդլայնումը, ԱԱՀ-ի մասով՝ հարկային հաշիվները խիստ հաշվառման փաստաթուղթ դիտարկելը և այլն:

Քննական վերլուծության են ենթարկվել ՓՄՁ-ների դասակարգման ցուցանիշները, ներկայացվել են մոտեցումներ դրանց վերանայման ուղիների վերաբերյալ, ինչպես նաև արվել են առաջարկություններ ՓՄՁ-ների գործունեությունը խթանող հարկային և վարկային խթանների վերաբերյալ:

Հրատարակվել են Վ. Հարությունյանի և Ա. Թամազյանի «Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիները», ինչպես նաև Վ. Հարությունյանի և Ա. Ազիզյանի «Ֆինանսական համահարթեցման հիմնախնդիրները» գրքերը:

Փորձագիտական եզրակացություններ են տրվել հինգ օրենսդրական և ենթօրենսդրական ակտերի նախագծերի, այդ թվում՝ «ՀՀ հարկային վարչարարության 2008-2011 թթ. ռազմավարության», «ՀՀ-ում տեղական հարկերի հայեցակարգի», «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենքի, «Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրի» և այլնի վերաբերյալ:

ՀՀ կառավարություն առաջարկություններ են ներկայացվել «Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ու ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիներին», «ՓՄՁ-ների զարգացման հարկային ու վարկային խթանների», «Պետական բյուջեի հարկային եկամուտների ավելացման և հարկային օրենսդրության բարեփոխման ուղիներին» վերաբերյալ:

«Տնտեսության իրական հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Յու. Սուվարյան) շրջանակներում բացահայտվել են գյուղացիական տնտեսությունների զարգացումը խոչընդոտող գործոնները, և մշակվել են կոնկրետ միջոցառումներ բացահայտված հիմնախնդիրների լուծման ուղղությամբ:

Բացահայտվել են արտահանման աճի հիմնախնդիրները, և արվել են կոնկրետ առաջարկություններ դրանց լուծման ուղիների վերաբերյալ: Հետազոտվել են Սյունիքի և Վայոց ձորի մարզերի մետաղական օգտակար հանածոների օգտագործման արդի վիճակը և դրանց արդյունավետության բարձրացման հնարավորություններն ու ուղիները:

Հրատարակվել է Հ. Ավագյանի «ՀՀ ընդերքի հարստությունների մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի» գիրքը:

ՀՀ կառավարություն առաջարկություններ են ներկայացվել «ՀՀ հանքահումքային ռեսուրսների օգտագործման արդի վիճակի և արդյունավետության բարձրացման ուղիներին», «Գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրներին», «ՀՀ ներդրումային գործունեության տնտեսական խթանների» վերաբերյալ:

«Սոցիալ-ժողովրդագրական արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Մարկոսյան) շրջանակներում առաջարկվել են գործուն մոտեցումներ սոցիալական ծրագրերի հասցեականության ապահովման ու տեղեկատվական բազայի բարելավման, միգրացիային առնչվող օրենսդրական դաշտի կատարելագործման ուղիների վերաբերյալ:

Հրատարակվել է Մ. Մարկոսյանի «Բնակչության դրամական եկամուտների ձևավորման և բաշխման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» գիրքը:

ՀՀ կառավարությունն առաջարկություններ են ներկայացվել «Ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավման և արդյունաբերության զարգացման հիմնախնդիրների» վերաբերյալ:

Փորձագիտական եզրակացություն է տրվել «Կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխումների ծրագրի մասով»:

«Տնտեսության արտաքին հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Թ. Թորոսյան) շրջանակներում տրվել է Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական և արժուրաֆինանսական հարաբերությունների վիճակի գնահատականը, և այն ներկայացվել է ՀՀ կառավարություն:

«Տնտեսագիտության տեսության և հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան) շրջանակներում ներկայացվել են գիտելիքաստեղծ գործունեության հիմնական ուղղությունները, և առաջարկությունները ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն:

Հրատարակվել են Գ. Վարդանյանի «Գիտելիքահենք տնտեսություն (ինարավորություններ և մարտահրավերներ)» և Ռ. Սարինյանի «Ալեքսեյ Ջիվելեգովի տնտեսագիտությունը» մենագրությունները:

Ինստիտուտի թեմատիկ ֆինանսավորմամբ կատարված հետազոտությունների արդյունքները: «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ս. Ղազարյան) շրջանակներում հետազոտվել են ՓՄՁ-ների գործունեության արդի վիճակը, նրանց զարգացմանը նպաստող իրավական դաշտի ձևավորման հիմնահարցերը, տրվել են ՓՄՁ-ների արդյունավետ չափերի որոշման մեթոդական մոտեցումները:

«ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ ե. հ. գ. դ. Հ. Ավագյան) շրջանակներում գնահատվել են ՀՀ քաղցրահամ ջրերի պաշարները և ռեսուրսները:

«ՀՀ բարձրարդի գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ ակադ. Վ. Խոջաբեկյան) շրջանակներում բացահայտվել են Հայաստանի Հանրապետության բարձրարդի գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները:

«Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան) շրջանակներում ընտրվել է Հայաստանում ստվերային տնտեսության ծավալների գնահատման նպատակով ու կիրառման

տեսանկյունից նպատակահարմար մեթոդիկան, և հստակեցվել են դրա տեղայնացման պայմաններն ու մեխանիզմները:

Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից հրատարակվել են 10 գիրք և 200 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 2):

2008 թ. ինստիտուտում կազմակերպված գիտաժողովին մասնակցել են 125 աշխատակից, եղել են արտադրությունից կտրված 15 ասպիրանտներ և այլն, որոնց վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացված են ստորև բերված թիվ 1-6 աղյուսակներում:

Աղյուսակ 1

2008 թ. ՀՀ ԳԱԱ թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (n) և ֆինանսավորման ծավալները (X հազ. դր)		
	բազային	թեմատիկ	տնտ. պայմանագիր
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	5 թեմա 64805,8 հազ. դր.	9 թեմա 19748,3 հազ. դր.	-

Աղյուսակ 2

Ինստիտուտի անցկացրած հանրապետական և միջազգային կոնֆերանսները, սիմպոզիումները և այլ գիտական միջոցառումներ

Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
		ընդամենը	այդ թվում՝ արտ. երկրներից
Գիտական ժողով	Ք. Երևան, Գ.Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, 22-24 սեպտեմբերի, 2008	125	-
Հանրապետական գիտաժողով	Ք. Գյումրի, ՀՊՏՀ Գյումրիի մասնաճյուղ	61	-
Միջազգային գիտաժողով	Ք. Երևան, Նալբանդյան 128, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, Ռոստովի պետական տնտեսագիտական համալսարան, 13-14 նոյեմբերի, 2008	80	17

ԳԱԱ գիտաշխատողների՝ 2008 թ. հրատարակությունների ընդհանուր քանակը

Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու և այլն		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք և այլն		Հոդվածներ, գեկուցումներ		Թեզիսներ	
	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	10	-	1	-	188	12	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 1.01.2008 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
	ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	15(0)	60(34)	5(0)	10(6)

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհրդի վերաբերյալ

Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահ, քարտուղար (գիտ. աստիճան, ազգանուն, անուն, հայրանուն)	2008 թ. ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
				դոկտորական	թեկնածուական
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	Ը.008	Ը.00.02 - «Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում» Ը.00.03 - «Դրամաշրջանառություն և վարկ»	տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյան տ. գ. թ., Կ. Հ. Առաքելյան	1	10

ՀՀ ԳԱԱ աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներ առ 01.01.2009 թ.

Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	115	101	1	1	17	65

Հարկ է նշել նաև, որ 2008 թ. հոկտեմբերի 28-ին ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ընդհանուր ժողովում լսվել և քննարկվել է «Ինստիտուտի 2007-2008 թթ. գիտակազմակերպչական գործու-

նեության մասին» հաշվետվությունը¹, և քննարկման արդյունքում ընդհանուր ժողովը որոշում է կայացրել դրական գնահատել ինստիտուտի՝ 2007-2008 թթ. գիտակազմակերպչական գործունեությունը՝ նշելով տնօրենի հետևողական ու բարեխիղճ աշխատանքը, որի մասին նշվեց նաև ընդհանուր ժողովի մասնակիցների ելույթներում²:

---

¹ Տե՛ս ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2007-2009 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքների մասին հաշվետվություն (հավելվածներ 1-3):

² Տե՛ս նույն տեղում:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2009 Թ.
ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

*I. Գիտակազմակերպչական գործունեության
արդյունքները*

Ինչպես արդեն նշվել է, 2008 թ. հոկտեմբերի 28-ին ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ընդհանուր ժողովում քննարկվել է «Տնտեսագիտության ինստիտուտի 2007-2008 թթ. գիտակազմակերպչական գործունեության հաշվետվությունը», որի արդյունքում ընդհանուր ժողովը դրական է գնահատել ինստիտուտի գործունեությունը՝ նշելով նաև ինստիտուտի տնօրենի հետևողական ու բարեխիղճ աշխատանքը: Բացի դրանից, ընդհանուր ժողովը հավանության է արժանացրել ինստիտուտի կողմից գործնական նշանակություն ունեցող հետազոտությունների կարևոր արդյունքները ՀՀ կառավարություն ներկայացնելու պրակտիկային, և ինստիտուտին հանձնարարվել է.

- երկու ամսվա ընթացքում ձևավորել ինստիտուտի կառուցվածքը՝ համապատասխան բաժիններով, և ներկայացնել բաժանմունքի բյուրոյի հաստատմանը,
- գիտահետազոտական աշխատանքներին հաղորդել առավել գործնական ուղղվածություն,
- ընդլայնել մասնակցությունը միջազգային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող հետազոտական ծրագրերին, վերլուծական աշխատանքներին, գիտաժողովներին և այլ տեսագործնական միջոցառումներին:

Հարկ է նշել, որ ընդհանուր ժողովի որոշմամբ ինստիտուտին տրված բոլոր հանձնարարականները կատարվել և շարունակելու են կատարվել: Խոսքը շարունակականության առումով, մասնավորապես, վերաբերում է գիտահետազոտական աշխատանքներին առավել գործնական ուղղվածություն հաղորդելուն և գիտաժողովներին ու այլ տեսագործնական միջոցառումներին մասնակցության ընդլայնմանը:

Նշենք, որ 2009 թ. գիտահետազոտական աշխատանքներն ունեցել են գործնական ուղղվածություն, և առաջարկությունների փաթեթ է ուղարկվել ՀՀ կառավարություն՝ կապված հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձի, ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումների խնդիրների և այլնի հետ, ինչպես նաև հրապարակվել են ճգնաժամին ու դրա հաղթահարման ուղիներին նվիրված գրքեր ու գիտական հոդվածների ժողովածուներ:

2009 թ. ինստիտուտում կազմակերպվել և անցկացվել է հանրապետական մեկ գիտաժողով, ինչպես նաև ինստիտուտն իր մասնակցությունն է բերել ՀՊՏՀ-ում «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության տնտեսությունները տնտեսական ճգնաժամի պայմաններում. խնդիրներ և զարգացման

հեռանկարներ» թեմայով միջազգային գիտաժողովին: Բացի դրանից, ինստիտուտը մասնակցել է Ռուսաստանի Սոցիալական զարգացման միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի կողմից «Սոցիալական ապահովագրության մոդելները, բնակչության սոցիալական աջակցությունը հետխորհրդային համակարգում. ԱՊՀ երկրների փորձի համեմատական վերլուծություն» թեմայով գիտական նյութերի նախապատրաստմանը՝ ՀՀ մասով, և նույն ինստիտուտի հետ հիմնադրել է «Միջազգային հետազոտություններ և հրապարակումներ» միջազգային գիտական բարեգործական հիմնադրամը:

Ի կատարումն ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի 2008 թ. հոկտեմբերի 28-ի ընդհանուր ժողովի որոշման 3.1. կետի՝ ինստիտուտի գիտխորհրդի 2008 թ. դեկտեմբերի 10-ի նիստով փոփոխվել են բազային ֆինանսավորմամբ իրականացվող գիտական հետազոտությունների ուղղությունները, և հաստատվել է ինստիտուտի գիտակազմակերպչական կառուցվածքը:

Սկսած 2009 թվականից՝ ինստիտուտի բազային ֆինանսավորմամբ իրականացվող գիտական հետազոտությունների ուղղություններն են.

- I. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ»*՝ ներառյալ մակրոտնտեսական վերլուծությունների, հարկաբյուջետային, դրամավարկային քաղաքականության, ֆինանսական շուկաների հիմնախնդիրների հետազոտումը.
- II. «Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրներ»*՝ ներառյալ տնտեսական զարգացման, տնտեսության կառուցվածքային, հանքահումքային հատվածի, արտաքին տնտեսական գործունեության, մրցակցային, ագրարային և պարենային անվտանգության հիմնախնդիրների հետազոտումը.
- III. «Ծառայությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ»*՝ ներառյալ սոցիալական ոլորտի զարգացման ու ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավման և ծառայությունների ոլորտի զարգացման հիմնախնդիրների հետազոտումը.
- IV. «Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմություն»:*

Սկսած 2009 թվականից՝ ինստիտուտի գիտակազմակերպչական կառուցվածքը, ըստ գիտական ուղղությունների, հետևյալն է.

- I. ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ*
- II. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ»*
  1. Հարկաբյուջետային և դրամավարկային քաղաքականության բաժին
  2. Մակրոտնտեսական վերլուծությունների և ֆինանսական շուկաների բաժին
- III. «Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրներ»*
  3. Գյուղատնտեսության և արդյունաբերության բաժին
  4. Բնօգտագործման և բնապահպանության բաժին
  5. Արտաքին տնտեսական կապերի բաժին
- IV. Ծառայությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ»*
  6. Սոցիալ-ժողովրդագրական բաժին

7. Ծառայությունների ոլորտի զարգացման բաժին

V. «Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմություն»

8. Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմության բաժին

VI. Վարչակազմակերպական բաժիններ

9. Հաշվապահություն

10. Կադրերի բաժին

11. Ասպիրանտուրայի բաժին

12. Ընդհանուր բաժին

Նորացված կառուցվածքով ինստիտուտում ըստ բաժինների հետազոտվել են հետևյալ 20 թեմաները.

I. Հարկաբյուջետային և դրամավարկային քաղաքականության բաժին

1. «Հարկման բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան):

2. «Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան):

3. «Բյուջետային գործընթացի բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. թեկնածու Գ. Ֆ. Կիրակոսյան):

4. «Վարկային շուկայի հուսալիության աստիճանի բարձրացման և տոկոսադրույքների նվազեցման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Հ. Բայադյան):

II. Մակրոտնտեսական վերլուծությունների և ֆինանսական շուկաների բաժին

5. «Մակրոտնտեսական ցուցանիշների վերլուծություններ: Փոփոխության միտումներ և կանխատեսումներ» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. թեկնածու Վ. Վ. Խաչատրյան):

6. «Արժեթղթերի առաջնային շուկայի զարգացման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Բ. Սալնազարյան):

7. «Մրցակցային միջավայրի բարելավման ուղիները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. թեկնածու Ա. Ռ. Թամազյան):

III. Գյուղատնտեսության և արդյունաբերության բաժին

8. «Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Է. Ս. Ղազարյան):

9. «ՀՀ մշակող արդյունաբերության ձեռնարկությունների վերականգնման և գործարկման հիմնախնդիրները» (թեմայի ղեկ. տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Խ. Նազարյան):

IV. Բնօգտագործման և բնապահպանության բաժին

10. «ՀՀ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի» (թեմայի ղեկ. երկրաբանահանքաբանական գիտ. դոկտոր Հ. Ս. Ավագյան):

V. Արտաքին տնտեսական կապերի բաժին

11. «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրամիության երկրների միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Թ. Շ. Թորոսյան):

VI. «Սոցիալ-ժողովրդագրական բաժին»

12. «Բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Խ. Մարկոսյան):

13. «Բնակչության միգրացիայի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Դ. Ն. Հախվերդյան):

14. «Նվազագույն աշխատավարձի սահմանման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ա. Գ. Մինասյան):

VII. «Ծառայությունների ոլորտի զարգացման բաժին»

15. «Ինտերնետ ծառայությունների զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Հ. Ա. Մարկոսյան):

VIII. «Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմության բաժին»:

16. «ՀՀ ազգային ինովացիոն համակարգի ձևավորման և զարգացման հիմնախնդիրները» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ա. Շ. Մարգարյան):

17. «Գիտելիքահենք տնտեսության կառուցման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Գ. Բ. Վարդանյան):

18. «Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն. գաղափարը և ձևավորման հիմնախնդիրները» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Բ. Հ. Եղիազարյան):

19. «XX դարի նշանավոր տնտեսագետների տողանը (գիտակենսագրական ուրվագծեր) տեղեկատուի կազմում (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ռ. Ն. Սարինյան):

20. «Հայ տնտեսագետների տողանը (գիտակենսագրական ուրվագծեր) տեղեկատուի կազմում» (թեմայի ղեկ.՝ տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ռ. Ն. Սարինյան):

II. Ինստիտուտի գործունեության կարևորագույն արդյունքները

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում.

ա) վեր են հանվել ֆինանսական ճգնաժամի փուլերը, առանձնահատկությունները, ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի առաջացման պատճառները, բացասական դրսևորումները և պատմական դասերը,

բ) հետազոտվել է հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձն ըստ միջոցառումների բնույթի, ազդեցության ոլորտների ու գործիքների, վեր

են հանվել հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձի դասերը,

զ) վեր են հանվել ՀՀ-ում իրականացվող հակաճգնաժամային միջոցառումները և առաջարկություններ են արվել դրանց բարելավման ուղիների վերաբերյալ:

Հրատարակվել են «Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ. պատճառներ, հակաճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր» մենագրությունը (Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 146 էջ)՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանի հեղինակությամբ, և «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում» գիտական հոդվածների ժողովածուն (Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 225 էջ)՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանի խմբագրությամբ:

«Հարկման բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում.

ա) վեր են հանվել հարկման սկզբունքների կիրառման ժամանակակից մոտեցումները, հարկերի հաշվարկման մեթոդական մոտեցումները և առանձնահատկությունները արտերկրում,

բ) բացահայտվել են ՀՀ-ում հարկային պարտավորությունների հաշվարկման օրենսդրական ու մեթոդաբանական թերություններն ու բացթողումները, և արվել են առաջարկություններ դրանց վերացման ուղիների վերաբերյալ:

Հրատարակման փուլում է «Հարկեր և հարկազանձում. անցյալը, ներկան և ապագան» շուրջ 500 էջանոց գիրքը՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանի, տնտ. գիտ. թեկնածուներ Տ. Վ. Հարությունյանի ու Դ. Վ. Հարությունյանի հեղինակությամբ:

Ինստիտուտի գործունեության կիրառական մշակումների արդյունքները: ՀՀ հարկաբյուջետային և դրամավարկային քաղաքականության կատարելագործման ու հակաճգնաժամային միջոցառումների համատեքստում կիրառական նշանակություն և օգտակարություն կարող են ունենալ.

- «Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումների բարելավման ուղիների վերաբերյալ արված առաջարկությունները, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն:
- «Հարկման բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում ՀՀ-ում հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման ուղղությամբ արված առաջարկությունները, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն:

Ինստիտուտի բազային ֆինանսավորմամբ կատարված հետազոտությունների արդյունքները:

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտոր, պրոֆե-

սոր Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում առաջարկություններ են արվել ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումների բարելավման ուղիների վերաբերյալ, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն:

Հրատարակվել են «Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ պատճառներ, հակաճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր» մենագրությունը տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանի հեղինակությամբ, «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում» գիտական հոդվածների ժողովածուն՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանի խմբագրությամբ, ինչպես նաև շուրջ 10 գիտական հոդվածներ հանրապետական և միջազգային գիտաժողովների ժողովածուներում և գիտական ամսագրերում:

«Հարկման բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում առաջարկություններ են արվել ՀՀ-ում հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման ուղիների վերաբերյալ, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն:

Հրատարակվել է 3 հոդված և հրատարակման փուլում է «Հարկեր և հարկագանձում. անցյալը, ներկան և ապագան» շուրջ 500 էջանոց գիրքը՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանի, տնտ. թեկնածուներ Տ. Վ. Հարությունյանի և Դ. Վ. Հարությունյանի հեղինակությամբ:

«Բյուջետային գործընթացի բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն. Գ. Ֆ. Կիրակոսյան) շրջանակներում առաջարկություններ են արվել բյուջետային գործընթացի կատարելագործման ուղիների վերաբերյալ, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակվել է մեկ հոդված:

«Վարկային շուկայի հուսալիության աստիճանի բարձրացման և տոկոսադրույքների նվազեցման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Ն. Բայադյան) շրջանակներում հստակեցվել են մակրոտնտեսական գործոնների ազդեցության գնահատման մեթոդաբանական մոտեցումները վարկային շուկայի վրա, և առաջարկություններ են արվել տոկոսադրույքների նվազեցման ուղիների վերաբերյալ:

«Մակրոտնտեսական ցուցանիշների վերլուծություններ: Փոփոխության միտումներ և կանխատեսումներ» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն. Վ. Վ. Խաչատրյան) շրջանակներում տրվել է մակրոտնտեսական ցուցանիշների վերլուծությունը, և վեր են հանվել փոփոխության միտումները, ինչպես նաև առաջարկվել է ՀՀ-ում կիրառել այն երկրների հակաճգնաժամային միջոցառումների փորձը, որոնք «հակաճգնաժամային արդյունավետության ինդեքսի» վարկանիշային աղյուսակում գրավում են դրական դիրքեր: Հիմնավորվել է ՀՀ տնտեսության սցենարային երեք ռազմավարությունների (լավատեսական, վատատեսական, մեկից մյուսին արագ անցման) մշակման անհրաժեշտությունը և այլն, որոնց վերաբերյալ առաջարկությունները ներկայացված են ՀՀ կառավարություն:

«Արժեթղթերի առաջնային շուկայի զարգացման հարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Բ. Սալ-

նագարյան) շրջանակներում բացահայտվել են առաջնային շուկայի հիմնահարցերը՝ կապված դրա կենտրոնացվածության, ոչ բանկային ինստիտուցիոնալ ներդրողների բացակայության, արժույթային ռիսկերի հետ և այլն, որոնց բացասական ազդեցությունների նվազեցման ուղղությամբ կատարվել են համապատասխան առաջարկություններ ու ներկայացվել ՀՀ կառավարություն:

«Մրցակցային միջավայրի բարելավման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն. Ա. Ռ. Թամազյան) շրջանակներում բացահայտվել են մրցակցային միջավայրի հիմնախնդիրները, և առաջարկություններ են արվել դրանց բարելավման ուղիների վերաբերյալ, որոնք ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակման փուլում է նույն վերնագրով գիրքը:

«Հայաստանի Հանրապետության գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Է. Ս. Ղազարյան) շրջանակներում տրվել են մելիորացիայի զարգացման էկոլոգատնտեսագիտական հիմնախնդիրների լուծման հայեցակարգային մոտեցումները, արտադրության մասնագիտացման հիմնական ուղիներն ըստ մարզերի, առաջարկություններ են արվել կերային մշակաբույսերի ցանքատարածությունների ընդլայնման և օգտագործման արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ և այլն: Հրատարակվել է 6 հոդված:

«ՀՀ մշակող արդյունաբերական ձեռնարկությունների վերականգնման և գործարկման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Նազարյան) շրջանակներում մշակվել է մշակող արդյունաբերության համաչափ զարգացման մեթոդաբանություն: Հրատարակվել է 2 հոդված:

«ՀՀ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի» թեմայի (գիտ. դեկ. երկրաբան. հանք. գիտ. դոկտ. Հ. Ս. Ավագյան) շրջանակներում տրվել է մետաղական օգտակար հանածոների պաշարների ու ռեսուրսների գնահատականը, և առաջարկություններ են արվել դրանց օգտագործման արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակվել են 1 գիրք և 4 հոդված:

«Հայաստանի Հանրապետության և Եվրամիության երկրների միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Թ. Շ. Թորոսյան) շրջանակներում բացահայտվել են ՀՀ և ԵՄ առևտրային կապերի թերությունները, և առաջարկություններ են արվել դրանց բարելավման ուղիների վերաբերյալ՝ տալով նաև արժույթաֆինանսական հարաբերությունների վիճակի գնահատականը: Հրատարակվել է մեկ գիրք:

«Բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Մարկոսյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել է սոցիալական վերափոխումների արտերկրյա փորձը, և առաջարկություններ են արվել ՀՀ-ում դրա կիրառման նպատակահարմարության վերաբերյալ: Հրատարակվել է 2 հոդված:

«Բնակչության միգրացիայի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն. Դ. Ն. Հախվերդյան) շրջանակներում վեր

են հանվել բնակչության միգրացիայի հիմնական առանձնահատկությունները, տրվել է ներկա վիճակի գնահատականը, և արվել են համապատասխան առաջարկություններ աշխատուժի միջազգային միգրացիային Հայաստանում պետական կանոնակարգվածություն և համակարգվածություն հաղորդելու ուղղությամբ, որոնք ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն:

«Նվազագույն աշխատավարձի սահմանման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն. Ա. Գ. Մինասյան) շրջանակներում գնահատվել և խմբավորվել են նվազագույն աշխատավարձի որոշման մոտեցումները, վեր են հանվել դրանցից յուրաքանչյուրի առավելություններն ու թերությունները, և ՀՀ-ում նվազագույն աշխատավարձի սահմանման համար նախապատվությունը տրվել է գործոնային վերլուծության մոտեցմանը:

«Ինտերնետ ծառայությունների զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկնածու Հ. Ա. Մարկոսյան) շրջանակներում կարևորվել է ինտերնետ ծառայությունների որակի բարելավման հիմնախնդիրը՝ վեր հանելով վերջինիս թերությունները, կարևորելով օրենսդրական դաշտի կատարելագործման, ինտերնետային կայքի իրավական կարգավիճակի հստակեցման, ինտերնետային էջի արտապատկերի նոտարական վավերացման, էլեկտրոնային առևտրի հարկման հստակեցման անհրաժեշտությունը և այլն:

«ՀՀ ազգային ինովացիոն համակարգի ձևավորման և զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկնածու Ա. Շ. Մարգարյան) շրջանակներում կարևորվել է գիտության ֆինանսավորման ծրագրանպատակային ուղղության փոփոխությունը, նորամուծային հիմնադրամների ստեղծումը, գիտության բնագավառի աշխատողների աշխատավարձերի բարձրացումը և այլն, որոնց վերաբերյալ արված առաջարկությունները ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակվել է 5 հոդված:

«Գիտելիքահենք տնտեսության կառուցման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկնածու Գ. Ի. Վարդանյան) շրջանակներում գառուսյան նորմալ բաշխման կորի հիման վրա բացահայտվել է ՀՀ մտավոր ներուժը, և առաջարկվել է այն լիարժեք իրացնելու չորս ուղի: Մշակվել են ՀՀ ազգային նորաստեղծական համակարգի հայեցակարգային մոտեցումները և այլն, որոնք ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակվել է 2 հոդված:

«Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն. գաղափարը և ձևավորման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Բ. Հ. Եղիազարյան) շրջանակներում վեր է հանվել «գիտակցված գործունեության» հասկացության էությունը, հիմնավորվել է նրա քանակական գնահատման և ներքին սահմանի նորմավորման անհրաժեշտությունը, և առաջարկություններ են արվել դրանց որոշման մեթոդական մոտեցումների և հանրապետությունում համապատասխան համակարգերի ձևավորման ուղղությամբ, որոնք ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակվել է 3 հոդված, իսկ 5-ը ընդունված են հրատարակման:

«XX դարի նշանավոր տնտեսագետների տողանը (հետքեյնսյան շրջան), գի-

տակենսագրական ուրվագծեր» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ռ. Ն. Սարինյան) շրջանակներում հրատարակվել է նույնանուն վերնագրով գիրք, որում ընդգրկված տնտեսագետներից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ ուրվագծերի ձևով ներկայացված են կյանքի ու գործունեության փուլերը:

«Հայ տնտեսագետների տոհմանը. գիտակենսագրական ուրվագծեր» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ռ. Ն. Սարինյան) շրջանակներում 2010 թ. կիրատարակվի նույնանուն վերնագրով գիրք, որում ընդգրկվելու են հայագի դոկտոր տնտեսագետներից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ կյանքի ու գործունեության փուլերը, նրանց գիտական հրապարակումների ուրվագծերը:

Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ կատարվող հետազոտությունների արդյունքները: «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ս. Գ. Ղազարյան) շրջանակներում առաջարկություններ են արվել ագրարային ոլորտում ապահովագրության և ռիսկերի կառավարման բարելավման ուղիների, ՓՄՁ-ների մարքեթինգային ծառայությունների ակտիվացման և այլնի վերաբերյալ: Հրատարակվել է 2 հոդված:

«Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանը ՀՀ անդամակցության պարտավորությունների շրջանակներում գյուղատնտեսական գործունեության հարկման և պետական աջակցության հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ս. Ս. Ավետիսյան) շրջանակներում բացահայտվել են գյուղատնտեսության հետագա զարգացման հիմնախնդիրները, և առաջարկություններ են արվել դրանց լուծման ուղիների վերաբերյալ՝ կապված հարկման տարբերակված մոտեցման ու սուբսիդավորման, մեծածախ շուկաների ձևավորման և այլնի հետ: Հրատարակվել է 3 հոդված:

«ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ երկ. հանք. գիտ. դոկտ. Հ. Ս. Ավագյան) շրջանակներում տրվել է քաղցրահամ ջրերի պաշարների գնահատականը, և առաջարկություններ են արվել դրանց արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ, որոնք ուղարկվել են ՀՀ կառավարություն: Հրատարակվել է մեկ հոդված:

«ՀՀ մեքենաշինության զարգացման ուղղությունները և հիմնահարցերը» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Նազարյան) շրջանակներում հիմնավորվել են մեքենաշինության հատվածի ձեռնարկությունների վերագործարկման անհրաժեշտությունը և շահույթով աշխատելու մոտեցումները՝ կապված ինովացիոն նախագծերի մշակման, արտադրանքի իրացման շուկաների ձևավորման և այլնի հետ:

«ՀՀ բնակչության կենսամակարդակի և կյանքի որակի բարձրացման ուղիները» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Մարկոսյան) շրջանակներում վեր են հանվել հասարակության զարգացվածության մակարդակը բնութագրող համաթվերի հաշվարկման մեթոդաբանության թերությունները, և այդ մասով արվել են համապատասխան առաջարկություններ, մշակվել է բնակչու-

թյան աղքատության հաղթահարմանը նպաստող առաջարկությունների փաթեթ
և այլն:

«ՀՀ բարձրադիր գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման
հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. ակադեմիկոս Վ. Ե. Խոջաբեկյան) շրջա-
նակներում առաջարկվել է բարձրադիր գոտիներում խրախուսել բնա- և հողա-
կլիմայական առանձնահատկություններից բխող գյուղատնտեսության տնտե-
սապես գերադասելի մասնագիտացումը, ապահովել գյուղատնտեսական մեքե-
նա-մեխանիզմներով, նպաստել արտադրական ենթակառուցվածքների ձևավոր-
մանը և այլն:

«ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանու-
թյան տնտեսագիտական հիմնահարցերը» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն., պրո-
ֆեսոր Է. Ա. Բաբայան) շրջանակներում հիմնավորվել է էկոլոգատնտեսական
հաշվառման ժամանակակից համակարգի ձևավորման անհրաժեշտությունը,
որը հնարավորություն կտա գնահատել և հսկել զարգացման էկոլոգացման
ընթացքը մակրոտնտեսական ցուցանիշների օգնությամբ, կարևորվել է այդ
ոլորտում գանձվող հարկերի ու վճարների բարձրացման անհրաժեշտությունը`
օրենսդրական փոփոխություններ կատարելու և հատուկ ֆոնդեր ձևավորելու
ճանապարհով: Հրատարակվել է 6 հոդված:

«Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի
(գիտ. դեկ. տնտ. թեկնածու Ա. Ռ. Թամազյան) շրջանակներում ակնկալվում է
բացահայտել անցումային տնտեսության և «ստվերային» հատվածի միջև առկա
կապը և նախանշել տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ռազմավարա-
կան ուղղությունները:

«Հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները»
թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Բ. Բոստանջյան) շրջանակներում
ակնկալվում է գնահատել հարկային վարչարարության դերը պետական
եկամուտների հավաքագրման գործընթացում, մշակել հարկային վարչարարու-
թյան գնահատման ու կատարելագործման մոտեցումներ:

III. Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 8 գիրք և 136 գիտական հոդվածներ
(տե՛ս հավելված 3):

Ինստիտուտում կազմակերպվել և անցկացվել է «Մոցիալ-տնտեսական
զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թե-
մայով հանրապետական գիտաժողով` նվիրված ակադեմիկոս Արտաշես Առա-
քելյանի ծննդյան 100-ամյակին:

Գիտաժողովի նյութերը հրատարակվել են 69,5 տպագրական մամուլ ծավալով:

Հրատարակվել է նաև «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և
աշխարհում» գիտական հոդվածների ժողովածուն` 14 տպագրական մամուլ
ծավալով:

Ինստիտուտն իր մասնակցությունն է ունեցել ՀՊՏՀ-ում «Ռուսաստանի
Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության տնտեսությունները տնտեսական
ճգնաժամի պայմաններում. հիմնախնդիրներ և զարգացման հեռանկարները»

թեմայով կազմակերպված միջազգային գիտաժողովին ներկայացնելով ֆինանսատնտեսական ճգնաժամին վերաբերող գիտական հոդվածներ:

Ինստիտուտի գիտական ներուժին, աշխատողների թվաքանակին և այլնին վերաբերող տեղեկությունները ներկայացված են ստորև բերված թիվ 1-7 աղյուսակներում:

Աղյուսակ 1

2009 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

Գիտական հիմնարկներ	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (n) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)		
	բազային	թեմատիկ	տնտ. պայմանագիր
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	20 թեմա 64805,8	9 թեմա 19748,3	-

Աղյուսակ 2

Ինստիտուտի անցկացրած հանրապետական և միջազգային կոնֆերանսները, սիմպոզիումները և այլ գիտական միջոցառումները

Միջոցառումներ	Անցկացման վայրն ու ժամանակը	Մասնակիցների թիվը	
		ընդամենը	այդ թվում՝ արտ. երկրներից
Հանրապետական գիտաժողով «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայով	Ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, 27-28 ապրիլի, 2009	125	-

Աղյուսակ 3

Ինստիտուտի աշխատակիցների արտասահմանյան, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
		գիտաժողովներին մասնակցելու համար	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	բանակցությունների և խորհրդակցությունների համար
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	ԱՄՆ	1	-	-
	Ուկրաինա	2	-	-
	Չինաստան	1	-	-

Աղյուսակ 4

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2009 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու և այլն		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք և այլն		Հոդվածներ, զեկուցումներ, թեզիսներ և այլն	
	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	7	-	1	-	134	2

Ասպիրանտների թվաքանակը

Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 1.01.2009 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
	ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	11(0)	47(27)	3(0)	-

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհրդի վերաբերյալ

Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահ, քարտուղար (գիտ. աստիճան, ազգանուն, անուն, հայրանուն)	2009 թ. ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից համապատասխան այլ խորհուրդներում և ինստիտուտի խորհրդում պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
				դոկտորական	թեկնածուական
Տնտեսագիտության ինստիտուտ	008	Ը.00.02. «Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում» Ը.00.03. «Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ»	տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆ. <i>Հարությունյան Վլադիմիր Լիպարիտի</i> տնտեսագիտ. թեկնածու <i>Առաքելյան Կարապետ Հովհաննեսի</i>	-	20

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներ առ 01.01.2010 թ.

Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	112	98	1	1	16	59

IV. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ *Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան*
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝ *Մերգեյ Գառնիկի Ղազարյան*
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Գիտական քարտուղար՝ *Ալվարդ Թևոսի Զատիկյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

E-mail: arakeliankarapet@yahoo, fr, nasic@sci.am

V. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան մեկ տղամարդ գիտաշխատող զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 2 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 1 կին, ազատվածներ չկան,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմել է 24, 35-ից 60 տարեկան՝ 19, 60 տարեկանից բարձր՝ 12:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2010 Թ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

I. Կարևորագույն արդյունքները

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) շրջանակներում հետազոտվել են համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամերի փոխանցման մեխանիզմների մեթոդաբանական հիմքերը, ինչը հնարավորություն է տալիս նախօրոք բացահայտել ազդեցությունների հնարավոր ոլորտները, ինչպես նաև կանխատեսումների գործիքակազմ կիրառելով և հստակ մշակված ծրագրեր կազմելով՝ կառավարության միջոցառումները նպատակաուղղել բացասական ազդեցությունների նվազեցմանը:

Հրատարակվել է Վ. Լ. Հարությունյանի, Վ. Վ. Խաչատրյանի «Ճգնաժամ. մակրոտնտեսական իրավիճակն աշխարհում և Հայաստանում» գիրքը:

«Հարկման արտերկրյա փորձը» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել է էլեկտրոնային հաշվետվությունների ներդրման արդյունքում հարկային հաշվետվությունների լրացման ժամանակային, վարչական ծախսերի կրճատման հնարավորությունները՝ նպաստելով հարկման արդյունավետության բարձրացմանը:

Հրատարակվել է Վ. Լ. Հարությունյանի, Դ. Վ. Հարությունյանի, Տ. Վ. Հարությունյանի «Հարկեր և հարկագանձում» գիրքը:

«Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Վ. Խոջաբեկյանի կողմից կատարած հետազոտությունները հանրապետությունում գյուղատնտեսական կոոպերացիայի զարգացման, փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման, գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացման և մի շարք այլ ուղղություններով ունեցել են կիրառական նշանակություն և հաշվի են առնվել ՀՀ տնտեսության ագրարային հատվածի քաղաքականությանն առնչվող մասով իրավական ակտերի նախագծերի, ինչպես նաև վերլուծությունների ու առաջարկությունների ներկայացման գործընթացում:

Հրատարակվել է Հ. Ս. Ավագյանի «Հայաստանի Հանրապետության քաղցրահամ ջրերը» գրքույկը, որում տրվել են Հայաստանի քաղցրահամ ջրերի արտեզյան ավազանների և ինքնահոս բեռնաթափվող աղբյուրների ռեսուրսները և պաշարների՝ պետական հանձնաժողովների կողմից հաստատված պաշարները, վերջիններիս օգտագործման արդի վիճակը, և արվել են դրանց արդյունավետ օգտագործմանն ուղղված առաջարկություններ:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներից են.

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) տրվել է ճգնաժամերի կանխատեսման մեթոդաբանությունն ըստ առանձին փոփոխականների, որի արդյունքում բացահայտվել են ճգնաժամային իրավիճակների ի հայտ գալու նախանշանները: Հետազոտվել են համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամերի փոխանցման մեխանիզմների մեթոդաբանական հիմքերը, մշակվել է հետճգնաժամային զարգացման ծրագիր:

«Հանրային ծառայությունների պետական կարգավորման համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Արթուր Թամազյան) ուսումնասիրվել են հանրային ծառայությունների տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը, տրվել են հիմնական հասկացությունների շուրջ կիրառական բնույթ ունեցող սահմանումները: Հետազոտվել է ֆրանչայզինգային հարաբերությունների արմատավորման և գնային արտոնագրերի աճուրդի մեթոդները:

«Ներդրումային գրավչության բարձրացման և ներդրումային գործունեության խթանման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Գևորգ Կիրակոսյան) մշակվել են հանրապետությունում ներդրումների ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտի կատարելագործմանն ուղղված առաջարկությունները, բացահայտվել են ներդրումային միջավայրի բարելավման հիմնական մոտեցումները:

2. *«Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրները»* ուղղության հետազոտվող թեմաներից են.

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Էդուարդ Ղազարյան) մշակվել են գյուղատնտեսական կազմակերպությունների մրցունակության կառավարման և արդյունավետության բարձրացման մեթոդական և հայեցակարգային կոնկրետ մոտեցումներ գործուն համակարգի ներդրման բարենպաստ օրենսդրական և տնտեսական դաշտի ձևավորման, ապահովագրական համակարգի կայացման ուղղությամբ:

«Լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայում (գիտ. դեկ. երկր. հանք. գիտ. դոկ. Հրաչիկ Ավագյան) Զանգեզուրի և Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատների օրինակով պարզվել է դրանց աշխատանքի ցածր արդյունավետությունը. թողարկվող խտանյութերը հիմնականում արտահանվում են ցածր գներով: Թերկորգման հետևանքով յուրաքանչյուր տարի պոչամբարներ են թափվում հազարավոր տոննաներով ծանր մետաղներ և թունավոր տարրեր:

3. *«Ծառայությունների ոլորտի զարգացման և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ»* ուղղության հետազոտվող թեմաներից է *«Հայաստանի ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավման ուղիները»* (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Արծվիկ Մինասյան): Թեմայում ուսումնասիրվել է Հայաստանի առկա ժողովրդագրական իրավիճակը, նշվել են այն ուղիներն ու եղանակները, որոնք բարերար ազդեցություն կունենան այդ հիմնախնդիրները լուծող և ժողովրդագրական կայուն զարգացում ապահովող գործընթացի վրա:

4. «Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմություն» ուղղության հետազոտվող թեմաներից են.

«Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն (ԲԳԳՀ). գաղափարը, բնութագրերը, ձևավորման հիմքերը» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Բենիամին Եղիազարյան) առաջարկվել է այդպիսի բնութագրման հիմք ընդունել ՄՀ հիմնական սուբյեկտի՝ մարդու մտածելու և գործելու բնատուր հատկությունը: Առաջարկվել է մշակել ՄԳԳ կառուցվածքավորման մոտեցումների պաշտոնապես հանձնարարվող մեթոդական ցուցումներ, սահմանել դրանց օգտագործման հսկողություն:

«Հետազոտական և ինովացիոն գործունեության մոնիթորինգի և գնահատման մեթոդաբանական հիմնահարցերը գիտելիքահենք տնտեսության պայմաններում» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ատոմ Մարգարյան) կատարվել է գիտահետազոտական և ինովացիոն գործունեության արդյունքների մոնիթորինգի և գնահատման միջազգային պրակտիկայում հիմնական մոտեցումների, մոդելների ու ստանդարտների ուսումնասիրություն: Մշակվել է ամբողջական մեթոդաբանություն՝ մտավոր սեփականության և ինովացիոն գործունեության արդյունքների վիճակագրական գնահատման ու հաշվառման վերաբերյալ:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

«Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Սերգեյ Ղազարյան) մշակվել է հայեցակարգ՝ ՀՀ գյուղատնտեսությունում ապահովագրության և ռիսկերի կառավարման բարելավմանն ուղղված հիմնախնդիրների լուծման վերաբերյալ՝ ընդգրկելով փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ու գյուղացիական տնտեսությունների ոլորտները և դրանց զարգացման ուղիները:

«Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանը (ԱՀԿ) ՀՀ անդամակցության պարտավորությունների շրջանակներում գյուղատնտեսական գործունեության հարկման և պետական աջակցության հիմնախնդիրները» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Սամվել Ավետիսյան) ներկայացվել են առաջարկություններ՝ ուղղված գյուղատնտեսությունում կոռպերացիայի խթանմանը, վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման մեխանիզմների ներդրմանը, տեղեկատվական համակարգի բարելավմանը, մեծածախ շուկաների համակարգի, տոնավաճառների կազմակերպման ծրագրի իրականացմանը և այլն:

«ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ երկր. հանք. գ. դ. Հրաչիկ Ավագյան) գնահատվել են ՀՀ քաղցրահամ ջրերի 20 Վ/կլ-ից ավելի դեբիտով աղբյուրների պաշարները և դրանց կանխատեսումային ռեսուրսները: Բացահայտվել է, որ կենցաղում և գյուղատնտեսության մեջ (ոռոգման բնագավառում) օգտագործվող ջրերի ավելի քան 80%-ը կորստի է մատնվում և չի ծառայում իր նպատակներին: Այս կապակցությամբ արվել են առաջարկություններ:

«ՀՀ մեքենաշինության զարգացման ուղղությունները և հիմնահարցերը» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ավետիք Նազարյան) հիմնավորվել է մեքենաշինության վերականգնման համար ձեռնարկությունների վերակառուցումն ու վերագործարկումը, որոնք կարող են իրագործվել այդ ձեռնարկությունների և արտասահմանյան զարգացած երկրների ֆիրմաների հետ ինտեգրացման, նորամուծության և թողարկվող արտադրանքի արդիականացման միջոցով:

«Հայաստանի Հանրապետության բնակչության կենսամակարդակի և կյանքի որակի բարձրացման ուղիները» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Աշոտ Մարկոսյան) բացահայտվել են բնակչության եկամտի կամ սպառման մակարդակի հաշվարկման մեթոդաբանական բարդությունները, տրվել են դրանց հաղթահարման ուղիները, և ներկայացվել է ներկա վիճակը ըստ դեցիլային, քվանտիլային, «աղբատ», «միջին» և «հարուստ» խմբերի:

«Հայաստանի Հանրապետության բարձրադիր գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները» թեմայում (գիտ. դեկ. ակադեմիկոս Վլադիմիր Խոջաբեկյան) հիմնավորվել են բնակչության նորմալ շարժունակության, հաղորդակցության, ինչպես նաև գյուղացիական տնտեսությունների կողմից գյուղատնտեսական մթերքների իրացման շուկաների հասանելիության, ինչպես նաև խմբային սեփականությամբ խոշոր ֆերմերային տնտեսություններ կազմավորելու գաղափարի իրագործման հարցերը:

«ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանության տնտեսագիտական հիմնախնդիրները» թեմայում (գիտ. դեկ. աշխ. գ. թ. Էբա Բաբայան) ուսումնասիրված են Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում արտանետված վնասակար նյութերի, թափոնների շարժը և տեսակարար ցուցանիշները, օդային և ջրային ավազան վնասակար արտանետումների քանակների և դրանց համար վճարների բաշխվածությունը և այլն:

«Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Արթուր Թամազյան) բացահայտվել են ստվերային տնտեսության տեսական ու մեթոդաբանական հիմքերը, ՀՀ-ում մեթոդիկաների գործնական կիրառելիության մակարդակները: Մասնակի մոդիֆիկացված մեթոդի կիրառմամբ հաշվարկվել են ՀՀ-ում ստվերային տնտեսության ծավալները, մշակվել են ստվերայնության կրճատման հիմնական ուղիները:

«Հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վարդան Բոստանջյան) ուսումնասիրվել են հարկային վարչարարության իրականացման կազմակերպական և օրենսդրաիրավական հիմքերը, բացահայտվել են դրա արդյունավետությունը նվազեցնող գործոնները, մշակվել է արդյունավետության գնահատման մեթոդաբանությունը, վերլուծվել են նաև ցուցանիշների կատարելագործման ուղիները:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) շրջանակներում առաջարկություններ են արվել ֆինանսատնտեսա-

կան ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման, հետճգնաժամային զարգացումների ծրագրի մշակման ուղղությամբ:

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Սերգեյ Ղազարյան) շրջանակներում մշակվել և ներկայացվել են միջոցառումներ՝ ուղղված ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքների վերացմանը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում:

ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Վ. Խոջաբեկյանի ուսումնասիրությունները և արված առաջարկությունները՝ *«ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում կոոպերացիայի խթանման, պետական աջակցության ընդլայնման և մեխանիզմների ներդրման»* ուղղությամբ, հաշվի են առնվել ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից մշակված «Գյուղի և գյուղատնտեսության 2010-2020 թթ. կայուն զարգացման ռազմավարության» և «Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացման հայեցակարգի» նախագծերում:

2010 թ. Կառավարությանն են հանձնվել երկր. հանր. գիտ. դոկտ. Ն. Ավագյանի *«ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը»* թեմայով կատարված հետազոտությունների եզրակացություններն ու առաջարկությունները: «Կանխել մեր ընդերքի հարստությունների փոշիացումը», որն առնչվում է Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրում պոչամբարներ թափվող պիրիտ հանքանյութի հետ թափվող և կորստի մատնվող ոսկուն և արծաթին: Վերջիններիս պարունակությունը պիրիտի մեջ կազմում է՝ ոսկունը՝ 1-ից մինչև 30 գ/տ, արծաթինը՝ 400 գ/տ:

ՀՀ քաղցրահամ ջրերի արդյունավետ օգտագործման նպատակով, կորուստները մեղմելու, գյուղատնտեսական մշակաբույսերին խոնավությամբ ապահովելու, սակավաջուր բնակավայրերին խմելու ջրով ապահովելու, տնտեսված ջրերի մի մասը սակավաջուր երկրներին տրամադրումով վաճառելու գործին ուղղված՝ արվել են մի շարք առաջարկություններ:

V. Բնատիտուտի գիտական հրապարակումները

Բնատիտուտի կողմից հրատարակվել են 7 գիրք և 138 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 4):

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝ Սերգեյ Գառնիկի Ղազարյան
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Գիտական քարտուղար՝ Ալվարդ Թևոսի Զատիկյան
տնտեսագիտության թեկնածու

E-mail: arakeliankarapet@yahoo, fr, nasic@sci.am

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան երկու տղամարդ գիտաշխատող զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 13 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 3 կին, և ազատվել են երկու տղամարդ,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմել է 50, 35-ից 60 տարեկան՝ 26, և 60 տարեկանից բարձր՝ 25:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական թեզերի քանակը

- դոկտորական՝ 1
- թեկնածուական՝ 32

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

Սերգեյ Գառնիկի Ղազարյանը պարգևատրվել է ՀՀ ԳԱԱ վաստակագրով, նաև ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության «Գյուղատնտեսական նվաճումների համար» ոսկե մեդալով:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակը, համատեղ հրապարակումներ յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական, Հայաստանի պետական ճարտարագիտական, Ան. Շիրակացի միջազգային հարաբերությունների համալսարանների, Եվրոպական կրթական տարածաշրջանային ակադեմիայի հետ:

Համատեղողների թվաքանակը՝ 30:

Համատեղ հրապարակումներ.

ՀՊՃՀ-ի հետ

Սարինյան Ռ. Ն. Հարությունյան Վ. Լ., Աղայան Ս. Կ., «Հայ տնտեսագետներ (գիտակենսագրական ուրվագծեր)», Եր., «Գիտություն», 2010, 336 էջ:

Ան. Շիրակացի միջազգային հարաբերությունների համալսարանի հետ

«Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածուներ), Եր., 2010, 1(5), 298 էջ, 2(6), 260 էջ, 3(7), 444 էջ և 4(8), 419 էջ:

ՀՊՏՀ-ի հետ

«ՌԴ և ՀՀ տնտեսությունները ճգնաժամի պայմաններում. հիմնախնդիրներ և զարգացման հեռանկարները» (միջազգային գիտական հոդվածների ժողովածու), Եր., 2010,

«Կրթության, գիտության և արտադրության ինտեգրումը որպես տնտեսական աճի ապահովման ռազմավարական ուղղություն» (միջազգային գիտական հոդվածների ժողովածու), Եր., 2010:

Արտոնագրային ցուցանիշներ

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

2010 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

№	Գիտական հիմնարկներ	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դրամ.)		
		բազային	թեմատիկ	տնտ. պայմանագիր
1	2	3	4	5
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	1 թեմա 83325,0	9 թեմա 21954,8	-

Ինստիտուտի անցկացրած հանրապետական և միջազգային կոնֆերանսները, սիմպոզիումները և այլ գիտական միջոցառումներ

№	Միջոցառումներ	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կանգնակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1	Միջազգային գիտաժողով «ՌԴ և ՀՀ տնտեսությունները համաշխարհային ճգնաժամի պայմաններում. հիմնախնդիրներ և զարգացման հեռանկարներ»	Ք. Երևան, Նալբանդյան 128, ՀՊՏՀ և ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, Ռոստովի պետական տնտեսագիտական համալսարան, 25-26 մարտի, 2010	150	15
2	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, 26-27 մայիսի, 2010	125	-
3	Միջազգային գիտաժողով «Կրթության, գիտության և արտադրության ինտեգրումը որպես տնտեսական աճի ապահովման ռազմավարական ուղղություն»	Ք. Երևան, Նալբանդյան 128, ՀՊՏՀ և ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, 21-22 հոկտեմբերի, 2010	170	20

Աշխատակիցների արտասահմանյան, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու համար	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	բանակցությունների և խորհրդատվության համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	ՌԲ	1	-	-
		Վրաստան	7	-	-

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն ՀՀ ԳԱԱ հիմնարկություններում

№	Կազմակերպությունը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
		գիտաժողովների մասնակցելու համար	համատեղ գիտական աշխատանքներ կատարելու համար	բանակցությունների և խորհրդակցության համար
1	2	3	4	5
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	-	-	-

ՀՀ ԳԱԱ գիտական կազմակերպությունների միջազգային դրամաշնորհներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ այլ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսական ծավալը		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2010 թ. համար	
1	2	3	3	4	5	6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	-	-	-	-	-	-	-

Կազմակերպության 2010 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե, հազ. դրամ	Արտաբյուջե, հազ. դրամ	Դրամաշնորհներ		
				արտարժույթ (\$, €, քրճ.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	123344.60	19432.50	-	-	-

Աղյուսակ 8

ՀՀ ԳԱԱ գիտաշխատողների 2010 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, գեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան	հանրապետական	արտասահմանյան
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	7	-	-	-	136	2	-	-

Աղյուսակ 9

Ասպիրանտների թվաքանակը

Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում կանայք) առ 01.01.2011 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրան ընդունվել (այդ թվում կանայք)	
	ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	15(0)	23(10)	7(0)	4(3)

Աղյուսակ 10

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհրդի վերաբերյալ

Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահ, քարտուղար (գիտ.աստիճան, ազգանուն, անուն, հայրանուն)	2010 թ. կազմակերպության ախատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
				դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	008	Ը.00.02. «Տնտեսություն, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում» Ը.00.03. «Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ»	տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր <i>Հարությունյան Վլադիմիր Լիպարիտի</i> տնտ. գիտ. թեկնածու <i>Մարկոսյան Հայկ Աշոտի</i>	-	4

Աղյուսակ 11

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներ առ 01.01.2011 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	113	101	1	1	14	56

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2011 Թ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

I. Կարևորագույն արդյունքները

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել են աշխարհում գործող հարկերի բովանդակությունը տնտեսական հարաբերությունների համակարգում, վերլուծվել են հարկային հարաբերությունների ձևավորման առանձնահատկությունները արտերկրում և ՀՀ-ում, հիմնավորել են օֆշորային բիզնեսի հարկման առավելությունները:

Հրատարակվել է Ա. Ա. Հարությունյանի և Ք. Յու. Բաղդասարյանի «Հարկման արտերկրյա առաջավոր մոտեցումները և դրանց կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» գիրքը:

Յու. Մ. Մուվարյանի, Վ. Լ. Հարությունյանի, Վ. Ա. Սարգսյանի, Վ. Վ. Խաչատրյանի «Գիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը» գրքում ներկայացվել են տնտեսական զարգացման և գիտակրթական համակարգի ներազդեցության գնահատման մեթոդաբանությունը, կրթության ու գիտության, ՀՀ տնտեսական զարգացման համակարգի փոխադարձ կապը:

Ռ. Ն. Սարիկյանի, Լ. Կ. Հարությունյանի «Էջեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմությունից» աշխատության մեջ լուսաբանվել են XX դարասկզբի հայ հասարակական և տնտեսագիտական մտքի հայտնի ներկայացուցիչների հայացքները: Ուրվագծվել են նոր տիրույթներ, ընդլայնվել են հայ տնտեսագիտական մտքի առնչությունները համաշխարհային տնտեսագիտական մտքի հետ:

Հ. Ս. Ավագյանի «Լեռնահանքային և մետալուրգիական արդյունաբերությունների զարգացման ուղղություններն ու հեռանկարները ՀՀ-ում» գրքում նշվել է, որ Հայաստանում թողարկվում են միայն կիսաարտադրանքներ՝ մետաղական օգտակար հանածոների խտանյութեր, որոնց մեծ մասը էժան գներով վաճառվում են արտասահմանյան երկրներին: Խտանյութեր անցած հարակից տարրերը չեն գնահատվում, ինչի հետևանքով էլ լեռնահանքային ձեռնարկությունները կրում են զգալի վնասներ: Հիմնավորվել է մետալուրգիական գործարաններ ունենալու անհրաժեշտությունն ու դրանց արդյունավետությունը:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«Հակաձգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան), վերլուծելով «պարտքային ձգնաժամի» առաջացման հնարավոր սցենարները, ներկայացվել է առանձին

տարածաշրջանների տնտեսությունների անկայունության հավանական ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա:

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) շրջանակներում ընդհանրացված ձևով ներկայացվել են տարբեր երկրներում ձևավորված հարկային համակարգերի առանձնահատկությունները և ՀՀ-ում հարկային ռազմավարության մշակման ուղիները:

«ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների բարելավման հիմնախնդիրները ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Վիլեն Խաչատրյան) կարևորվել է կանխարգելող տնտեսական քաղաքականության իրականացման անհրաժեշտությունը՝ հիմնված տնտեսական զսպողական քաղաքականության սկզբունքների վրա:

2. *«Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրները»* ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայում (գիտ. դեկ. տ.գ.դ. Էդուարդ Ղազարյան) ուսումնասիրվել են գյուղատնտեսական արտադրության ինտենսիվացման հիմնահարցերը: Ներկայացվել է վերամշակող ձեռնարկությունների հայեցակարգը, ուսումնասիրվել են ազատ տնտեսական գոտու ստեղծման անհրաժեշտությունը ՀՀ-ում, վերլուծվել է երկրի պարենային անկախության մակարդակը:

«ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայում (գիտ. դեկ. երկրաբանահանքաբանական գ. դ. Հրաչիկ Ավագյան) հետազոտվել են Սոթքի և Մեղրաձորի ոսկեհանքերի շահագործման հետևանքով միջավայր թափված ծանր մետաղների և թունահարույց տարրերի քանակները. տրվել են վերջիններիս վտանգավոր ազդեցության գնահատականները:

«Հայ-թուրքական առևտրատնտեսական կապերը և հնարավոր հեռանկարային զարգացումները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ.գ.դ. Թորոս Թորոսյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել են երկու երկրների միջև արտաքին առևտրի համակարգում հիմնական թերությունները, քննարկվել են Եվրամիության ինտեգրման հետ առնչվող հարցերը և հայ-թուրքական սահմանի վերաբացումից ակնկալվող օգուտներն ու ռիսկերը:

3. *«Մոնիթինգային և ժողովրդագրական զարգացումները ՀՀ-ում»* թեմայի (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ.գ.դ. Գրիգորի Ղարիբյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել են տնային տնտեսությունների համախառն տնօրինվող եկամտի, վերջնական սպառման ծախսերի և խնայողությունների փոփոխման միտումները, նախագծվել է ժողովրդագրական զարգացման հիմնախնդիրը:

4. *«Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմություն»* ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն (ԲԳԳՀ). Գաղափարը, բնութագրերը, ձևավորման հիմքերը» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Բենիամին Եղիազարյան) բացահայտվել են ՄՀ ձևավորման հիմք հանդիսացող

պայմանները, աստիճանական զարգացումը և կուտակված գիտելիքի փոխանցումը այլ հանրություններին: Առաջարկվել է ապագա ՄՀ նոր՝ բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն անվանումը:

«Հետազոտական և ինովացիոն գործունեության պետական կարգավորման ինստիտուցիոնալ և մակրոտնտեսական մեխանիզմների ձևավորումը» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ատոմ Մարզարյան) շրջանակներում շեշտը դրվել է ցանցային և կլաստերային կառուցվածքների ձևավորմանը, մակրոտնտեսական և ինստիտուցիոնալ քաղաքականության խրախուսմանը: Ազգային նորամուծային համակարգի զարգացման ծրագրի շրջանակներում տրվել է փոքր ու միջին բիզնեսի պետական աջակցության հայեցակարգը:

«Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ռոբերտ Սարիսյան) ուսումնասիրություններն իրականացվել են հայ տնտեսագիտական մտքի նոր և նորագույն շրջանների շրջանի կտրվածքով:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

«ԳՊԿ-ՀՀԲՀՀ-2011» մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված *«ՀՀ և Բելառուսի շուկաների սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացումը ուղղված երկու երկրների տնտեսական համակարգերում նոր տեխնոլոգիաների ներգրավմանը, ադապտացմանը և ներդրմանը»* գիտական թեմայի իրականացման ընթացքում, համաձայն օրացուցային պլանի, կատարվել են հետևյալ աշխատանքները.

1. կատարվել է ժամանակակից պայմաններում շուկայի սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացման տեսամթոթղական հիմքերի ուսումնասիրություն: Հետազոտության մեթոդաբանությունն ընդգրկում է համակարգային և իրավիճակային մեթոդների համադրման, համեմատական, փորձնական և վիճակագրական, կառուցվածքաբանական վերլուծության, ինդեքսային գնահատումների, մաթեմատիկական մոդելավորման, խաղերի տեսության և էվոլյուցիոն մոդելավորման ու մի շարք այլ մեթոդաբանական մոտեցումներ, հետազոտական այլ հնարքներ ու եղանակներ:

2. Իրականացվել է տեխնոլոգիաների փոխանցման միջազգային շուկայի միտումների վերլուծություն ու այն համադրվել ՀՀ և Բելառուսի պայմանների հետ, առանձնացվել և դասակարգվել են այդ գործընթացի առավել բնորոշ մեխանիզմները:

3. Կատարվել է Հայաստանի Հանրապետության ինովացիոն-տեխնոլոգիական փոխանցման ներուժի վերլուծություն և գնահատում, նշվել են նրա արդյունավետացման առավել ռացիոնալ ուղղությունները:

4. Ուսումնասիրվել են Հայաստանի Հանրապետությունում ինովացիոն ոլորտի կարգավորման օրենսդրական խնդիրները, վերլուծվել են համապատասխան օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ մեխանիզմների ներդրման միջոցով միջազգային չափանիշներին համապատասխանող մրցակցային քաղաքականության արմատավորման և հակամենաշնորհային օրենսդրության կիրառության ուղիները:

5. Ուսումնասիրվել են Հայաստանի Հանրապետության հետազոտական և ինովացիոն ոլորտի քանակական գնահատման մեթոդներն ու ցուցանիշները:

Հրատարակվել է երեք հոդված:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյան) շրջանակներում գործնականում հիմնավորվել են ստվերային եկամուտների ձևավորման աղբյուրները ՀՀ-ում՝ ըստ հարկ վճարողների առանձին խմբերի և տարածաշրջանների, և դրանց ստոխաստիկ (հավանականային) կախվածությունը հարկերից խուսափելու հնարավորությունից:

2011 թ. կառավարությանն են ներկայացվել երկր. հանք. գիտ. դոկտ. Ն. Ավագյանի «Մետաղական օգտակար հանածոների արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ ընդերքի հարստությունների փոշիացման կանխման ուղիները», «ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները», տնտ. գիտ. դոկ. Ա. Նազարյանի «ՀՀ մեքենաշինության զարգացման հիմնական ուղիները», աշխարհ. գիտ. թեկն. Է. Բարայանի «ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանության տնտեսագիտական հիմնախնդիրները» գիտական թեմաների շրջանակներում ստացված եզրակացությունները և առաջարկությունները, որոնք օգտակար կարող են լինել ՀՀ-ում իրականացվող հակաձգնաժամային միջոցառումների և նորացվող տնտեսական քաղաքականության համատեքստում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում կիրառություն գտած արդյունքներից կարելի է առանձնացնել տնտ. գիտ. դոկտ. Ն. Ծպնեցյանի, Վ. Ազոյանի գիտական ուսումնասիրությունների արդյունքների դրույթների ներառումը ՀՀ նախագահի կողմից արդեն հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության պարենային անվտանգության ապահովման հայեցակարգը», «Հայաստանի Հանրապետության պարենային անվտանգության ապահովման հայեցակարգից բխող միջոցառումների ցանկը հաստատելու մասին» «Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացման հայեցակարգը» մշակումներում:

V. Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 12 գիրք և 160 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 5):

VI. Տվյալներ ինստիտուտի մասին

տնօրեն՝ Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր

փոխտնօրեն՝ Ալվարդ Թևոսի Զատիկյան
տնտեսագիտ. թեկնածու

գիտական քարտուղար՝ *Քրիստինե Յուրիի Բաղդասարյան*
տնտեսագիտ. թեկնածու

E-mail info@economics.sci.am

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան երկու տղամարդ գիտաշխատող զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 21 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 4 կին, և ազատվել են 2 կին,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմել է 57, 35-ից 60 տարեկան՝ 22, 60-ից բարձր տարիքի 19:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական թեզերի քանակը

դոկտորական՝ -
թեկնածուական՝ 9

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին (ազգանուն, անուն, հայրանուն, պարգևը)

Հաշվետու տարում կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականներ չկան:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակը, համատեղ հրատարակումներ յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական համալսարանի, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական, Հայաստանի պետական ճարտարագիտական, Անանիա Շիրակացի միջազգային հարաբերությունների համալսարանների, Եվրոպական կրթական տարածաշրջանային ակադեմիայի հետ:

«Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամ»-ի հետ

«Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոններ Լյու Յորքի «Carnegie Corporation»-ի ֆինանսավորմամբ՝ «Հետձգնաժամային զարգացումները Հայաստանում» թեմայով (կատարողներ՝ տնտեսագիտ. թեկնածուներ Վ. Վ. Խաչատրյան, Հ. Տ. Թերզյան, ասպիրանտ՝ Ա. Ռ. Մակարյան):

«Բաց հասարակության ինստիտուտ» - Հայաստան

1. «Ճգնաժամի ազդեցությունը Հայաստանի վրա. սոցիալական ազդեցություն» (կատարողներ՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Վ. Վ. Խաչատրյան, կրտսեր գիտ. աշխ. Ա. Ռ. Մակարյան),

2. «Տնտեսական ճգնաժամը և դրա ազդեցությունը Հայաստանի վրա. մակրո-

տնտեսական և սոցիալական ազդեցությունները» (կատարող՝ կրտսեր գիտ. աշխ. Ա. Ռ. Մակարյան):

Նորվեգիայի միջազգային հարաբերությունների ինստիտուտի հետ.

Նորվեգիայի կառավարության ֆինանսավորմամբ՝ «ՀՀ գյուղական համայնքների տնային տնտեսությունների ճգնաժամի հաղթահարման ռազմավարությունները և սոցիալական ապահովության համակարգի ծրագրերի դերը կարճաժամկետ և միջնաժամկետ ժամանակահատվածում» (կատարող՝ կրտսեր գիտ. աշխ. Ա. Ռ. Մակարյան)

Համատեղությունների թվաքանակը՝ 56:

Համատեղ հրապարակումներ.

1. Սուվարյան Յու. Մ., Հարությունյան Վ. Լ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ., Գիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 150 էջ:

ՀՊՃՀ-ի հետ

2. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Լ.Կ., Էջեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմությունից, Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2011, 288 էջ:
3. Սարինյան Ռ. Ն., Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն, գիրք 3, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 192 էջ:

ՀՊՏՀ-ի հետ

4. Մաթևոսյան Ա., Ֆինանսական կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ արդյունաբերական կազմակերպություններում, Եր., «Ոսկան Երևանցի» հրատ., 2011, 368 էջ:
5. «ՀՀ և ՌԴ տնտեսությունների նորաստեղծական զարգացման հիմնախնդիրներ» միջազգային գիտաժողովի հողվածների ժողովածու, Եր., 2011:

ԵՊՀ-ի հետ

6. Ղարիբյան Գ., Հակոբջանյան Ա., Բնակչության եկամուտների բաշխման և վերաբաշխման հարաբերությունները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, 142 էջ:
7. Կապիտալի նախասկզբնական կուտակման, հարստության ու եկամուտների բևեռացման առանձնահատկությունները և կարգավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում, գիտական հետազոտական խմբի ղեկավար՝ տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆ., գիտության վաստակավոր գործիչ Գ. Ղարիբյան, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, 84 էջ:

«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ,-ի հետ

8. Габриелян Б., Управление персоналом в организациях, учебное пособие, Ер., ред. УМО «Анания Ширакаци», 2011, 306 с.
9. «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հողվածների ժողովածուներ (2011 թ.)՝ 1(9) - 334 էջ, 2(10)-310 էջ, 3(11) - 307 էջ, 4(12) -370 էջ:

Արտոնագրային ցուցանիշներ

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	-	-	-

2011 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)		
		բազային	թեմատիկ	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	1 110221.2	1 2800.0	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1	Հանրապետական գիտաժողով՝ «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գր. Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, 23-24 հունիսի, 2011, ՏԻ և ՀՊՏՀ	125	-
2	Միջազգային գիտաժողով՝ «ՀՀ և ՌԴ տնտեսությունների նորաստեղծական զարգացման հիմնախնդիրներ»	Աղվերան, 28-30 հունիսի, 2011, ՀՊՏՀ և ՏԻ	50	10
3	Հանրապետական գիտաժողով՝ «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գր. Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, 5-6 դեկտեմբերի, 2011, ՏԻ և ՀՊՏՀ	120	-

Աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում՝ ԱՂՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և խորհրդակցությունների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	Ղազախստան	1	-	-
		Գերմանիա	-	-	1
		Նորվեգիա	1	-	-

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն ԳԱԱ կազմակերպություններում

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և խորհրդակցությունների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

ԳԱԱ գիտական կազմակերպությունների միջազգային դրամաշնորհներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քց՝.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2011 թ. համար	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Կազմակերպության 2011 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտառժույթ (\$, €, քց՝.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	113021.2	9645.1	-	-	-

Գիտաշխատողների 2011 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, գեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան ՏԻ	11	-	1	-	158	2	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2012 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
	ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	9 (0)	19 (10)	-	3 (3)

Տվյալներ մասնագիտացված գիտական խորհուրդների վերաբերյալ

Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահ, գիտքարտուղար (գիտ. աստիճան, ազգանուն, անուն, հայրանուն)	2011 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
				դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6
ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2012 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. քոթանյանի անվան ՏԻ	112	98	2	2	10	61

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2012 Թ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

I. Կարևորագույն արդյունքները

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) անուղղակի և ուղղակի հարկերի վերլուծության արդյունքներով հիմնավորվել են հարկային բեռի օպտիմալացման և ստվերային տնտեսության նվազեցման փոխազդեցությունը՝ կանխատեսելով տնտեսվարող սուբյեկտների հարկերի վճարումից խուսափելու վարքագծի դրսևորումը հարկային վարչարարության բարձրացման և բիզնես միջավայրի բարելավման համատեքստում:

Հրատարակվել է Ռ. Սարինյանի և Վ. Հարությունյանի «Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան)» Գիտակենսագրական ուրվագծեր» գիրքը:

Ս. Ղազարյանի և Է. Ղազարյանի «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման և պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» աշխատանքում հստակեցվել են ՓՄՁ սուբյեկտների դասակարգման գործող սկզբունքները, Եվրամիության չափորոշիչներին մոտեցման և ոլորտը բնութագրող ցուցանիշների համադրելիության ապահովման խնդիրները:

Թ. Թորոսյանի խմբագրությամբ լույս տեսած «Հայաստանը և Թուրքիան տարածաշրջանային տնտեսական ինտեգրման գործընթացներում» գրքում տրված է մակրոտնտեսական և արտաքին առևտրի բնութագիրը, քննարկված են հայ-թուրքական առևտրատնտեսական կապերը:

Դ. Հարությունյանի «Հայաստանի Հանրապետության վճարային հաշվեկշռի կառավարման հիմնախնդիրները» մենագրության մեջ ուսումնասիրվել են երկրի վճարային հաշվեկշռի էությունը և կառուցվածքը, վերլուծվել են դրա կարգավորման սկզբունքների և մեթոդների արդյունավետության բարձրացման հեռանկարները:

Վ. Խաչատրյանի և Ա. Մակարյանի «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի կարճաժամկետ սոցիալական ազդեցության գնահատականը Հայաստանում» գրքում փորձ է արվել ընդհանրացված ու համառոտ ուսումնասիրելու ՀՀ-ում ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքով առաջացած սոցիալական իրավիճակի կարճաժամկետ փոփոխությունները:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) հիմնավորվել է, որ համաշ-

խարհային տնտեսության զարգացումներն իրենց բացասական ազդեցությունն են թողնում ԱՊՀ և ՀՀ տնտեսությունների զարգացման տեմպերի վրա: Ներկայացվել է հակաճգնաժամային միջոցառումների համալիր ցանկ՝ ուղղված սոցիալական ապահովության համակարգի և մասնավոր հատվածի նախատեսված ծրագրերի ներդրման համար: Հիմնավորվել է առանձին սոցիալական ապահովության ծրագրային փաթեթների մշակումը, դրանց իրագործման համար համապատասխան ենթակառուցվածքների ձևավորումը:

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Վլադիմիր Հարությունյան) շրջանակներում հարկման արտերկրյա փորձի վերլուծությամբ հիմնավորվել է, որ ՀՀ տնտեսության զարգացումն ու ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների ուշացումը խորացրին ճգնաժամի բացասական հետևանքները և նպաստեցին արտաքին պարտքի ավելացմանը, հարկային վարչարարության վատթարացմանը, տնտեսության մեջ ներքին խզումների խորացմանը, ՀՀ-ում հարկային մուտքերի տեսակարար կշռի նվազեցմանը:

«Ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Արթուր Թամազյան), հաշվի առնելով ձեռնարկատիրության զարգացման ժամանակակից միտումները, գործարարության միջավայրը բաժանվել է 13 խոշոր մասերի՝ առանձնացնելով այդ միջավայրի սոցիալ-տնտեսական, մակրոտնտեսական, ինստիտուցիոնալ, քաղաքական, օրենսդրաիրավական, արտաքին տնտեսական և այլ բաղադրիչները:

Ձեռնարկատիրությունն իր վրա կրում է բազմաթիվ գործոնների ազդեցությունը, որոնցից հիմնականները կարելի է բաժանել առանձին խմբերի, որոնք ազդում են ոչ միայն գործարարության և միմյանց վրա, այլև արտադրության գործոնների բաշխվածության և անհատների ու ողջ հասարակության վրա:

«Ծրագրային բյուջետավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Գևորգ Կիրակոսյան) մշակվել և ներդրվել է բյուջետային միջոցների բաշխման համակարգ ըստ տնտեսական և սոցիալական կարևոր հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված ճյուղային ոլորտային և գերատեսչական ծրագրերի: Նման խնդրի լուծումը պահանջում է մշակել ծրագրերի և դրանց իրականացման արդյունավետության գնահատման մեխանիզմներ, ինչը հնարավորություն կտա կողմնորոշվել բյուջետային միջոցների բաշխումը պլանավորելու հարցում: Նշվել է, որ բյուջետային ծախսերի կառավարման հիմնական նպատակներն են բյուջետային կարգապահության պահպանումը, ծախսերի բաշխման, ինչպես նաև տեխնիկական (գործառնական) արդյունավետության ապահովումը:

«ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակի բարելավման հիմնախնդիրները՝ հակաճգնաժամային արդյունավետ մեխանիզմների մշակման համատեքստում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Վիլեն Խաչատրյան) գնահատական է տրվել իրականացվող սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությանը, ինչպես նաև հարցումների միջոցով հիմնավորվել է հակաճգնաժամային արդյունավետ ռազմավարություններ ընտրելու մոտեցումները: Ուսումնասիրվել է տնտեսական ճկունության ինդեքսի հաշվարկման մեթոդաբանությունը, և գնահատվել են դրա փոփոխու-

թյան միտումները: ՀՀ տնտեսության համար մշակվել են հակաճգնաժամային և տնտեսական բացասական երևույթները կլանող «ադադրերներ» (կլանիչներ)՝ արդյունավետ մեխանիզմներ՝ համաշխարհային փորձի, դրանց տեղայնացման հնարավոր մոտեցումների և ուղղությունների տեսանկյունից:

2. *«Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրները»* ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Բալայան) ուսումնասիրվել են գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման աջակցության հիմնահարցերը՝ հիմնավորելով, որ գյուղացիական տնտեսություններում արդյունավետության բարձրացման ուղին ինտենսիվացման մակարդակի աճն է:

Առաջարկություններ են արվել գյուղատնտեսական գործունեություն իրականացնող տնտեսվարողներին արտոնյալ վարկերի տոկոսադրույքների նպատակային սուբսիդավորման մեխանիզմներ ստեղծելու վերաբերյալ:

Ուսումնասիրվել է գյուղատնտեսության մեջ կոոպերատիվների ձևավորման խթանման և դրանց կարողությունների ուժեղացման հիմնահարցը, հումք արտադրողների ու գյուղատնտեսական մթերք վերամշակողների միջև պայմանագրային հարաբերությունների զարգացման անհրաժեշտությունը:

«ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայի (գիտ. դեկ. երկր. հանքաբանական գ. դ. Հրաչիկ Ավագյան) շրջանակներում հետազոտական աշխատանքները կատարվել են 5 ոսկի-բազմամետաղային կազմավորման հանքավայրերի գծով՝ Շահումյանի, Արմանիսի, Ագատեկի, Գլաձորի և Կաքավասարի, ընդ որում՝ դրանցից այժմյան դրությամբ շահագործվում են առաջին երկուսը, իսկ մյուս 3-ը պատրաստվում են շահագործման:

Կատարված հետազոտական աշխատանքների արդյունքով պարզվել է, որ գործող լեռնահանքային ձեռնարկություններն աշխատում են շատ ցածր արդյունավետությամբ: Հաշվարկները ցույց են տալիս, որ նշված ձեռնարկությունների կրած վնասը տարեկան կազմում է սպասվող հասույթի 65-70 %-ը:

Խտանյութերի վաճառքի պարագայում հիմնական օգտակար տարրերը գնահատվում են 53-56 տոկոսի չափով. մյուս հարակից բաղադրիչները, որոնք զուգակցված են հիմնական տարրերին (սելենը, տելուրը, քիամուտը և այլն) չեն գնահատվում և անվճար տրվում են օտար գնորդներին: Օգտակար տարրերի թերկորզման հետևանքով յուրաքանչյուր տարի բնական միջավայր (պոչամբարներ) են թափվում հազարավոր տոննաներով ծանր մետաղներ և թունահարույց տարրեր:

«Հայաստանի Հանրապետության տարածաշրջանային ինտեգրման գործընթացները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Թորոս Թորոսյան) շրջանակներում վերլուծվել է ՀՀ բնաոչստարածային և մակրոտնտեսական իրավիճակը, տրվել են հանրապետության արտաքին առևտրի զարգացման միտումները, կառուցվածքային տեղաշարժերը, քննարկվել են այդ ոլորտների զարգացման հնարա-

վորությունները սահմանի բացման պարագայում, մշակվել են նաև առաջարկություններ ՀՀ տնտեսական ռիսկերը նվազեցնելու և Թուրքիայի հետ հնարավորինս արդյունավետ համագործակցելու վերաբերյալ:

3. «Օտարությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«Էկեկտրոնային ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հայկ Մարկոսյան) շրջանակներում հիմնավորվել է ինտերնետից օգտվողների հասկացության հստակ սահմանման կարևորությունը, առաջնահերթ նշանակություն է տրվել ՀՀ տարածքում տեղակայված տվյալների կենտրոնների ստեղծմանը: Հիմնավորվել է, որ Հայաստանում պետական քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի ինտերնետ կապի արագությանն և հուսալիությանը, այսինքն՝ որակի բարձրացմանը:

«Սոցիալական և ժողովրդագրական զարգացումները ՀՀ-ում» (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ.անդամ, տ. գ. դ. Գրիգորի Ղարիբյան): Հետազոտության արդյունքները վկայում են, որ անցումային 20 տարիների ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության սոցիալական ծանր իրավիճակը գործազրկություն, աղքատություն, եկամուտների աննախադեպ բևեռացումը, մեծ արտագաղթ և այլն, անդրադարձել են ժողովրդագրական զարգացումների վրա: Առաջնային խնդիրն է հետազոտել 2015 թ. մարդահամարի արդյունքները և բացահայտել վերջին 10 տարիներին ՀՀ ժողովրդագրական զարգացման հիմնական միտումները:

4. «Տնտեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմության» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

«Ապագա մարդկային հասարակության էության բնութագրումը և ձևավորման մոտեցումները» (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Բենիամին Եղիազարյան): Հետազոտությունում հիմնավորվել է, որ ՄՀ հիերարխիկ համակարգում ձևավորվում և գործում են մի շարք կարևորագույն ենթահասարակություններ, որոնց կազմն ու թվաքանակը, ինչպես և էության բնութագրերը զգալիորեն կարող են տարբեր լինել երկու տարածաշրջաններում, հետևաբար հազիվ թե հնարավոր է միջազգային ընդգրկումով ընդհանրական ՄՀ:

Մանրամասնորեն դիտարկվել են գիտական ապահովման համակարգը և դրա զարգացման խնդիրները, մասնավորապես՝ տրվել է տնտեսագիտության (ՏԳ) համակարգի տեսակավորման ցանկ, և նշվել են այդ համակարգի բարեփոխումների մի շարք ուղղություններ:

«ՀՀ տնտեսության երկարաժամկետ ինտվացիոն-տեխնոլոգիական արդիականացումը ինստիտուցիոնալ տրանսֆորմացիայի պայմաններում» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ասոմ Մարգարյան) հետազոտվել են վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում ՀՀ տնտեսության մեջ կատարված տեխնոլոգիական փոփոխությունները, գնահատվել են կատարված ինստիտուցիոնալ ռեֆորմների ազդեցությունները տնտեսության գիտական, նորարարական և տեխնոլոգիական կառուցվածքների վրա: Կատարվել է ՀՀ տեխնոլոգիական փոխանցման ներուժի

վերլուծություն և գնահատում: Ուսումնասիրվել են ՀՀ-ում ազատ տնտեսական գոտիների ձևավորման ու զարգացման հնարավորությունները: Վերլուծվել են տեխնոլոգիական մշակումների և դրանց առևտրայնացման գործընթացի վրա ինստիտուցիոնալ կառուցվածքների ու ընթացակարգերի երկարաժամկետ ազդեցությունները: Քննարկվել է ՀՀ ապրանքային նշանների շուկայում տիրող իրավիճակը, բացահայտվել են դրա հետ կապված հիմնախնդիրները, և առաջարկվել են համապատասխան լուծումներ:

«Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ռոբերտ Սարինյան) շրջանակներում փորձ է արվել համառոտ հանրագիտարանական բառարանի սկզբունքով պատկերացում տալ համաշխարհային և հայ տնտեսագիտական մտքի վերաբերյալ:

Հրատարակվել է Ռ. Սարինյանի և Վ. Հարությունյանի *«Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան). գիտակենսագրական ուրվագծեր»* գիրքը: Աշխատության մեջ ընդգրկված տնտեսագետների գիտակենսագրական ուրվագծերը՝ անձնականացված 75 անունների մեջ, արտացոլում են մինչքեյնսյան տնտեսագիտական մտքի էվոյուցիան:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

«ՀՀ ԿԳՆ ԳՊԿ-ՀՀ ԲՀՀ» 2011թ. մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված *«ՀՀ և Բելառուսի շուկաների սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացումը՝ ուղղված երկու երկրների տնտեսական համակարգերում նոր տեխնոլոգիաների ներգրավմանը, ադապտացմանը և ներդրմանը»* գիտական թեմայի իրականացման ընթացքում կատարվել են հետևյալ աշխատանքները.

1. հետազոտվել ու բացահայտվել են տեխնոլոգիաների միջազգային փոխանցման համակարգում շուկայի սուբյեկտների փոխներգործությունների տեսամեթոդական հիմքերը: Հետազոտության մեթոդաբանությունն ընդգրկում է համակարգային և իրավիճակային մեթոդների համադրման, համեմատական, փորձնական և վիճակագրական, կառուցվածքաբանական վերլուծության, ինդեքսային գնահատումների, մաթեմատիկական մոդելավորման, խաղերի տեսության և էվոյուցիոն մոդելավորման ու մի շարք այլ մեթոդաբանական մոտեցումներ, հետազոտական այլ հնարքներ ու եղանակներ:

2. Ուսումնասիրվել և ընդհանրացվել է նոր տեխնոլոգիաների ստեղծման ու փոխանցման (առևտրայնացման) բնագավառում համաշխարհային և հայրենական փորձը, առանձնացվել ու դասակարգվել են այդ գործընթացներին առավել բնորոշ մեխանիզմները:

3. Հետազոտվել և գնահատվել են Հայաստանի Հանրապետության և Բելառուսի Հանրապետության տեխնոլոգիաների փոխանցման ներուժը ու նրա արդյունավետ իրացման առավել ռացիոնալ ուղղությունները:

4. Ուսումնասիրվել են ՀՀ-ում և Բելառուսում տեխնոլոգիաների փոխանցման քաղաքականության իրականացման պայմանները և գործոնները:

5. Կատարվել է գիտահետազոտական և ինովացիոն գործունեության արդյունքների դիտարկման (մոնիթորինգի) և գնահատման միջազգային պրակտի-

կայում առկա հիմնախնդիրների և այդ ասպարեզում հաստատված հիմնական մոտեցումների, մոդելների ու ստանդարտների ուսումնասիրություն, դրանց համեմատություն ու համադրում, ինչպես նաև այդ ենթատեքստում Հայաստանի Հանրապետության պայմաններում իրականացվող հետազոտական գործունեության արդյունքների գնահատման նկատմամբ համապատասխան մոտեցումների մշակում:

6. Գիտական հետազոտությունների, մտավոր սեփականության օբյեկտների և ինովացիոն գործունեության արդյունքների գնահատման հիմնական տեսական-մեթոդաբանական մոտեցումների հիման վրա առաջարկվել է ՀՀ տնտեսության ձեռնարկատիրական միջավայրի զարգացման համար առավել ընդունելի մեթոդաբանական սկզբունքների ու չափանիշների փաթեթ:

7. Ուսումնասիրվել են Հայաստանի Հանրապետությունում ինովացիոն ոլորտի կարգավորման օրենսդրական խնդիրները, վերլուծվել են համապատասխան օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ մեխանիզմների ներդրման միջոցով միջազգային չափանիշներին համապատասխանող մրցակցային քաղաքականության արմատավորման և հակամենաշնորհային օրենսդրության կիրառության ուղիները:

8. Ուսումնասիրվել են Հայաստանի Հանրապետության հետազոտական և ինովացիոն ոլորտի քանակական գնահատման մեթոդներն ու ցուցանիշները:
Հրատարակվել է 12 հոդված:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆ. Վլադիմիր Հարությունյան) շրջանակներում հիմնավորվում է, որ սովերային տնտեսական հարաբերությունների «մեղմացման» պայմաններում տնտեսության պետական կարգավորման լծակների գործադրման արդյունքում հնարավոր է կանխել դրա առաջացման պատճառները և օբյեկտիվորեն գնահատել սովերային տնտեսության սպառնալիքները՝ հասցնելով ՀՆԱ-ի 5-10%-ի (ըստ համաշխարհային ստանդարտի), ինչը կնպաստի բնակչության կենսամակարդակի բարձրացմանը և գործարարակտիվության աշխուժացմանը:

2012 թ. կառավարությանն են ներկայացվել երկրաբանահանքաբանական գիտությունների դոկտոր Հրաչիկ Ավագյանի *«Լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը»*, *«Բնական ջեոլիտների կիրառման հիմնախնդիրները»* և տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Բենիամին Եղիազարյանի *«ՀՀ-ում ձևավորվելիք ապագա հասարակության էության, անվանումի և հիմնադրույթների պարզորոշմանն ուղղված»* գիտական թեմաների շրջանակներում ստացված եզրակացությունները և առաջարկությունները, որոնք օգտակար կարող են լինել ՀՀ-ում իրականացվող հակաձգնաժամային միջոցառումների և նորացվող տնտեսական քաղաքականության համատեքստում:

V. Ինստիտուտի գիտական հրատարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 8 գիրք և 138 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 6):

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ *Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան*
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝ *Ալվարդ Թևոսի Զատիկյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

Գիտական քարտուղար՝ *Քրիստինե Յուրիի Բաղդասարյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

E-mail: info@economics.sci.am

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան 4 գիտնական զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն, որոնցից 2-ը՝ կին,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 7 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 1 կին, և ազատվել է 8 երիտասարդ մասնագետ, որոնցից 3-ը՝ կին,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թիվը կազմել է 43, 35-ից 60 տարեկան՝ 16, և 60-ից բարձր տարիքի՝ 20:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական թեզերի քանակը

- դոկտորական՝ -
- թեկնածուական՝ 10

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

Հաշվետու տարում կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականներ չկան:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակը, համատեղ հրատարակումներ յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական (6 աշխատակից դասավանդել են), Հայաստանի պետական տնտեսագիտական (7), Հայաստանի

պետական ճարտարագիտական (4), Անանիա Շիրակացի միջազգային հարաբերությունների (2), Հայաստանի ազգային ագրարային (2) համալսարանների հետ:

«Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամ»-ի հետ

«Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոններ Լյու Յորքի «Carnegie Corporation»-ի» ֆինանսավորմամբ «Հետճգնաժամային զարգացումները Հայաստանում» թեմայով (կատարողներ՝ տնտեսագիտ. թեկնածուներ Վ. Վ. Խաչատրյան, Ն. Տ. Թերզյան, ասպիրանտ Ա. Ռ. Մակարյան):

«Բաց հասարակության ինստիտուտ»-Հայաստան

«Տնտեսական ճգնաժամը և դրա ազդեցությունը Հայաստանի վրա. մակրոտնտեսական և սոցիալական ազդեցությունները» (կատարող՝ կրտսեր գիտ. աշխ. Ա. Ռ. Մակարյան):

Համատեղողների թվաքանակը՝ 33:

Համատեղ հրատարակումներ

1. *ՀՊՃՀ-ի հետ*

Սարինյան Ռ. Ն. Հարությունյան Վ. Լ., «Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան). Գիտակենսագրական ուրվագծեր», Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 280 էջ:

2. *ՀՊՏՀ-ի հետ*

Թորոսյան Թ., Գալոյան Դ., Հովականյան Ն., Կոտիկյան Լ., Սարգսյան Լ., «Հայաստանը և Թուրքիան տարածաշրջանային տնտեսական ինտեգրման գործընթացներում», Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 240 էջ:

3. *ՀԱԱՀ-ի հետ*

Ղազարյան Ս. Գ., Ղազարյան Է. Գ. «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման և պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում», Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 176 էջ:

4. *«Բաց հասարակության հիմնադրամներ - Հայաստան»* կազմակերպությունից ստացված հետազոտական դրամաշնորհների շրջանակներում՝ «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի կարճաժամկետ սոցիալական ազդեցության գնահատականը Հայաստանում», Վ. Խաչատրյան, Ա. Մակարյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 184 էջ:

5. *«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ-ի հետ՝*

«Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածուներ), Եր., 2012, 1(13), 306 էջ, 2(14), 377 էջ, 3(15), 304 էջ:

6. 2012 թ. ապրիլին Ա. Մակարյանի և Ա. Զատիկյանի «Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի ազդեցությունների հաղթահարման ռազմավարությունները հայկական գյուղական տնային տնտեսություններում» վերնագրով գեկույցը տեղադրվել է Նորվեգական միջազգային հարաբերությունների ինստիտուտի կայքում:

Արտոնագրային ցուցանիշները

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Մտացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

2012 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	-	1 10221,2	1 4000,0	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
1	2	3	4	5
1.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, ՀՊՏՀ	115	-
2.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ և ՀՊՏՀ	100	-

Աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների և մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	Տնտեսագիտության ինստիտուտ	Ղազախստան	1	-	-
		Բելառուս	1	-	-
		Մեծ Բրիտանիա	-	-	1

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն կազմակերպությունում

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու համար	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու համար	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քց.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2012 թ. համար	
1	2	3	4	5		6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Կազմակերպության 2012 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտարժույթ (\$, €, քց.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	127471,0	4989,1	-	-	-

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2012 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
		3	4	5	6	7	8	9	10
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	8	-	-	-	124	10	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2013 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	9 (1)	14 (7)	2 (1)	3 (2)

Տվյալներ մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտքարտուղարը (գիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2012 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2013 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	94	78	1	2	12	46

I. Կարևորագույն արդյունքները

«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) հիմնավորվել են հարկային ներուժի գնահատման մոտեցումները հարկային բեռի օպտիմալացման տեսանկյունից՝ հիմք ընդունելով տնտեսվարող սուբյեկտների՝ հարկերից խուսափելու նվազեցման ուղիները: Հարկային ներուժի վերաբերյալ անհրաժեշտ է իրականացնել նաև խոր և հիմնարար ուսումնասիրություններ՝ հաշվի առնելով տնտեսական, սոցիալական, պատմական և քաղաքական գործոններն ու դրանց դրսևորման առանձնահատկությունները, որոնք կնպաստեն հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացմանը ՀՀ-ում:

Հրատարակվել են Յու. Մուվարյանի, Վ. Հարությունյանի, Վ. Սարգսյանի, Վ. Խաչատրյանի «Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարությունը», Վ. Հարությունյանի գիտ. խմբ. «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. հետազոծի և ապագայի ուրվագծեր, արդի հիմնահարցեր», Ռ. Սարինյանի «Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները» գրքերը: Հ. Ավագյանի «ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարքստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» մենագրությունում քննարկվել են շահագործվող (և շահագործման պատրաստվող) հանքավայրերում օգտակար տարրերի կորզումների և շրջակա միջավայր թափվող ծանր մետաղների հետ կապված հիմնախնդիրները: Ա. Բայադյանի «ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» աշխատությունում ուսումնասիրված են գյուղատնտեսության ոլորտում վերամշակվող հումքի մթերման արդյունաբերական կազմակերպությունների և ինտեգրացիոն հարաբերությունների, արդյունաբերության զարգացման և բարելավման հիմնական ուղիները: Դ. Հարությունյանի «Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» մենագրությունում քննարկվում են մակրոտնտեսական ցուցանիշների ազդեցությունը երկրի վճարային հաշվեկշռի վրա և հավասարակշռելու ժամանակակից մեթոդների առավելություններն ու խոցելի կողմերը:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

1) «Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայում (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ.անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) բացա-

հայտվել է, որ համաշխարհային տնտեսության մեջ իրականացած և այժմ էլ դեռևս իրականացվող հակաճգնաժամային միջոցառումները տվել են որոշակի արդյունքներ, սակայն առկա են մի շարք հիմնախնդիրներ, որոնք, այնուամենայնիվ, կարող են ռիսկային լինել համաշխարհային տնտեսության համար և իրենց բացասական ազդեցությունը թողնել զարգացող ու փոքր բաց տնտեսություն ունեցող երկրների վրա:

Բացահայտվել է նաև, որ ԱՄՆ-ի տնտեսության մեջ ահագնացող պարտքային դեֆոլտի վտանգը և դրա արդեն իսկ նկատելի բացասական ազդեցությունը, ԵՄ-ում պետական պարտքերի աճը և, հատկապես, ՌԴ տնտեսությունում տեղի ունեցող աճի տեմպերի դանդաղեցումն իրենց բացասական ազդեցությունը կթողնեն ՀՀ տնտեսության զարգացման տեմպերի վրա: Այդ իսկ պատճառով կարևորվել են ՀՀ-ում կառավարության կողմից որդեգրված ծրագրային դրույթների և գերակայությունների իրականացումը, ինչպես նաև դրանց ճիշտ և ժամանակին հակապարբերաշրջանային ուղղվածություն տալու հանգամանքը՝ սոցիալական ապահովության ծրագրերի մշակման, տնտեսական ցնցումների և ճգնաժամերի սոցիալական բացասական ազդեցության չեզոքացմանն ուղղված լինելու համատեքստում:

2) *«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում»* թեմայի (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում վերլուծվել են պետության սուբյեկտների հարկային ներուժի գնահատման ժամանակակից մեթոդները, ինչպես նաև առանձնացվել են դրանց մեթոդաբանական մշակման յուրովի մոտեցումները՝ հարկային եկամուտների օպտիմալացման և հարկային վարչարարության բարելավման տեսանկյունից: Գնահատելով հարկային ներուժի վրա ազդող գործոնների համակարգը՝ ներկայացվել են հարկային ներուժի դինամիկայի և բաշխման առանձնահատկությունները:

3) *«ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում»* թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Թամազյան) ուսումնասիրվել են Հայաստանում ձեռնարկատիրական գործունեության արտաքին միջավայրը ձևավորող հիմնական գործոնները, կատարվել է դրանց մանրամասն վերլուծություն, քննարկվել են ձեռնարկատիրության տարածաշրջանային ինտեգրացիայի, օրենսդրական, տեղեկատվական ապահովվածության և պետական կարգավորման կատարելագործման հիմնահարցերը, քննադատական վերլուծության են ենթարկվել ինովացիաների և վենչուրային ձեռնարկատիրության կարգավորման ծրագրային և օրենսդրական հիմքերը Հայաստանում՝ մշակելով այս խնդիրների լուծման ուղիներ և միջոցառումներ: Ուսումնասիրությունների ընթացքում պարզվել է, որ ՀՀ-ում ներքին շուկայի տարողունակությունը, հատկապես վերամշակման բարձր մակարդակ պահանջող ապրանքների գծով, շարունակում է մնալ ցածր մակարդակի վրա: Ներկայումս տեղեկատվական տեխնոլոգիաներին հատկացվող մեծ դերն ավելի շատ պայմանավորված է որոշակի ներուժի առկայությամբ, քան թե դրա իրական օգտագործմամբ, ձեռնարկատիրության տեղեկատվական ապահովվածությունը գտնվում է բավականին ցածր

մակարդակի վրա, ինչը թույլ չի տալիս ձեռնարկատերերին ժամանակին և ճկուն կերպով արձագանքել շուկայի տարբեր ազդակներին և համարժեք ձևով ճշգրտել իրենց ձեռնարկությունների զարգացման ռազմավարությունն ու մարտավարությունը:

4) «*Հարկային բեռի գնահատման հիմնահարցերը և հավասարաչափ բաշխման խնդիրները ՀՀ-ում*» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան) գնահատվել է հարկային համակարգի դերը տնտեսության զարգացման գործում, բացահայտվել են հարկային քաղաքականության առանձնահատկությունները զարգացող և զարգացած տնտեսությունների պայմաններում, ուսումնասիրվել է հարկային բեռի տնտեսագիտական բովանդակությունը, քննարկվել են դրա բաշխման խնդիրները, և գնահատվել է ազդեցությունը տնտեսության վրա, վերլուծության են ենթարկվել պետական եկամուտների ձևավորման և դրանց հավաքագրման խնդիրները, ինչպես նաև հարկային մոտրքերի ապահովման տնտեսական նախադրյալները, ուսումնասիրվել են ՀՀ-ում հարկային բեռի բաշխման առանձնահատկությունները, դրա վրա ազդող գործոնները, հարկային համակարգի գործունեությունը կանոնակարգող օրենսդրական դաշտը, բացահայտվել են դրա բացթողումները և թերությունները, քննարկվել են հարկային բեռի հավասարաչափ բաշխման խնդիրը և դրա լուծման ընդհանուր մոտեցումները, դիտարկվել են հարկային բեռի գնահատման եղանակները, իրականացվել է տարբեր երկրների կտրվածքով հարկային բեռի մակարդակի համեմատական վերլուծություն:

5) «*ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակի բարելավման հիմնախնդիրները՝ հակաճգնաժամային արդյունավետ մեխանիզմների մշակման համատեքստում*» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Վ. Խաչատրյան) բացահայտվել են Հայաստանի տնտեսական ներուժն ու ճկունությունն (դիմացկունություն) ավելացնելու քաղաքականությանն ուղղված մոտեցումներ և մեխանիզմներ: Հարցումների արդյունքների վերլուծության շնորհիվ գնահատական է տրվել ՀՀ-ում իրականացված սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության, ինչպես նաև տնային տնտեսությունների կողմից հակաճգնաժամային արդյունավետ ռազմավարությունների ընտրությանը:

Հիմնավորվել են ՀՀ-ում ՓՄՁ-ների կողմից ճգնաժամի հաղթահարման մրցունակ ռազմավարությունների մշակման անհրաժեշտությունը, մրցակցային առավելությունների կատարելագործմանն ուղղված քաղաքականության շարունակականության ապահովումը, ինչպես նաև Հայաստանի տնտեսական քաղաքականության հիմնական վեկտորին դեպի Ասիա ուղղվածություն տալու և Մաքսային միության շրջանակներում առավել մրցունակ դիրք գրավելու տնտեսական հնարավորությունները:

2. «*Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրները*» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

1) «*ՀՀ ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների տնտեսվարման ձևերի կարգավորման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները*» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) ուսումնասիրվել են գյուղատնտեսական կոոպե-

րատիվների ձևավորման սկզբունքները, կարգավորման խնդիրները, գործող կո-
ռապերատիվների գործունեությունը, ուղղվածությունը, կազմավորմանը խոչըն-
դոտող գործոնները, հաղթահարման հնարավորությունները: Մանրամասն
վերլուծության է ենթարկվել կոռապերատիվների զարգացմանն ուղղված աջակ-
ցությունը, որի շնորհիվ այժմ գործում են 148 գյուղացիական կոռապերատիվներ,
որոնց նպատակը արտադրության զարգացման խթանումն է:

Արվել են մի շարք առաջարկություններ համայնքների տնտեսական զար-
գացմանն ուղղված աջակցությունների ապահովման, սուբսիդավորման միջոցով
մատչելի վարկավորման, խորհրդատվության խորացման, մարքեթինգի զար-
գացման վերաբերյալ:

2) *«Լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների
և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը»* թեմայում (գիտ. դեկ.՝ երկր.
հանք. գ. դ. Չ. Ավագյան) ներգրավվել են 10 մետաղական օգտակար հանածոների
հանքավայրեր և հանքավայրերի խմբեր, որոնցից 7-ը այժմ շահագործվում են,
իսկ 3-ը պատրաստվում են շահագործման:

Այժմ շահագործվող հանքավայրերից թողարկվում են միայն կիսաարտադ-
րանքներ՝ մետաղների խտանյութեր, որոնց գերակշիռ մասը, մետալուրգիական
գործարաններ չունենալու պատճառով, վաճառվում է արտասահմանյան երկրնե-
րին էժան գներով:

Խտանյութերի արտադրության գործընթացներում ուշադրության են արժա-
նացվում միայն ու միայն հիմնական մետաղները, որոնք էլ հանքաքարերից
խտանյութերի մեջ կորզվում են շատ ցածր տոկոսներով՝ հիմնականում 60-70,
բացառիկ դեպքերում՝ 80: Այդպիսի թերկորզման հետևանքով էլ բնական միջա-
վայր (պոչամբարներ) են թափվում հարյուրավոր ու հազարավոր տոննաներով
ծանր մետաղներ և թունահարույց հատկություններով տարրեր, որոնք ստեղծում
են էկոլոգիական աղետով սպառնացող միջավայր:

3) *«ՀՀ տարածաշրջանային ինտեգրման գործընթացները (Հայաստանի Հան-
րապետության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության միջև առևտրատնտե-
սական կապերի գնահատականը և հետագա զարգացման միտումները)»* թեմայի
(գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Թ. Թորոսյան) շրջանակներում ներկայացվել են Իրանի Իսլա-
մական Հանրապետության (ԻԻՀ) բնառեսուրսային կարողությունները, տրվել է
դրանց տնտեսական գնահատումը արտաքին առևտրի զարգացման տեսանկյու-
նից:

Հատուկ ուշադրություն է դարձվել ԻԻՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների
փոփոխության միտումների բացահայտման վրա վերջին 10 տարվա կտրված-
քով առանձնացնելով երկրի մակրոտնտեսական իրավիճակը մինչև միջազգա-
յին կառույցների կողմից տնտեսական պատժամիջոցների կիրառումը և դրանից
հետո:

Ուսումնասիրվել է ԻԻՀ ներդրումային միջավայրը, հետազոտվել է օտար-
երկրյա ներդրումների շարժը, դրանց կառուցվածքը երկրների կտրվածքով: Վեր-
լուծվել է ԻԻՀ արտաքին առևտուրն աշխարհի տարբեր երկրների հետ: Ընդ
որում՝ արտաքին առևտուրը դիտարկվել է նաև ապրանքային կառուցվածքի

կտրվածքով: Յույց են տրվել ԻԻՀ տնտեսության այն ոլորտները, որոնք արտահանման տեսանկյունից ունեն բացահայտված համեմատական առավելություններ:

Ուսումնասիրվել են նաև բնակչության և աշխատանքային ռեսուրսների միգրացիոն փոփոխությունները, որոնք հատկապես դրսևորվել են ԻԻՀ-ից արտահոսքի տեսքով որպես հետևանք միջազգային կառույցների կողմից տնտեսական պատժամիջոցների կիրառման:

3. «Օտարությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

1) *«Էլեկտրոնային պետության և տեղեկատվական հասարակության ձևավորման տնտեսական հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում»* թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ն. Մարկոսյան) ուսումնասիրվել են տեղեկատվական հասարակության զարգացման և էլեկտրոնային պետության ձևավորման հայեցակարգային մոտեցումները և սկզբունքները, դրա հիմքում ընկած օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները: Վերլուծվել է տեղեկատվական հասարակության և էլեկտրոնային պետության հասկացության և բովանդակության ընդգրկման շրջանակը և արտերկրյա առաջադեմ փորձը: Տրվել է նախորդ դարի 60-ական թվականներից ձևավորված հասարակական հարաբերությունների սկզբունքներն նոր հայեցակարգ, որը բնութագրվում է որպես տեղեկատվական հասարակություն: Էլեկտրոնային պետությունը ներկայացվել է որպես տեղեկատվական հասարակության զարգացման նոր փուլ և մակարդակ, որը հնարավորություն է տալիս ոչ միայն բարձրացնել պետական կառավարման համակարգի արդյունավետությունը, այլև նոր հնարավորություններ է ընձեռում տնտեսական գործունեության զարգացման և միջազգայնացման համար:

2) *«Սոցիալական և ժողովրդագրական անվտանգության ապահովման նախադրյալները ՀՀ-ում»* թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Թ. Մանասերյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել են անհատ-ընտանիք-հասարակություն-պետություն կապը և դրա էվոլյուցիան անկախության տարիներին, բացահայտվել են բնակչության կենսամակարդակի վրա ազդող երևույթներն ու գործոնները, դրա բարելավման հնարավոր ուղիները: Վերլուծության են ենթարկվել միգրացիոն գործընթացները Հայաստանում անկախության երկու տասնամյակներում: Ներկայացվել են բնակչության կազմի փոփոխությունները և դրանք ծնող պատճառները: Տնտեսական վերլուծություններով հիմնավորվել են զբաղվածության ավելացման միջոցով աղքատության կրճատման հնարավորությունները:

4. «Տնտեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմության» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

1) *«Կանաչ տրանսֆերտային տնտեսությունների առաջնային զարգացումը որպես հասարակության զարգացման և աղքատության հաղթահարման կարևորագույն ուղիներ»* թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Բ. Եղիազարյան) թեմայում հիմնավորվել է, որ «կանաչ տնտեսության» մոդելը ունի մի շարք դրական կողմեր: Աստիճանական անցում կատարելով «կանաչ տնտեսության» մարդկությունը

ստանում է իրական տնտեսական, սոցիալական օգուտներ, որոնք շոշափելի կլինեն ոչ միայն այժմյան սերունդների, այլև ապագա սերունդների կենսագործունեության համար: Շրջակա միջավայրի պահպանությունը դառնում է այս համակարգի հիմնական առանձնահատկություններից մեկը: Առանձնացված են մի քանի դրույթներ.

- «Կանաչ տնտեսությանն» անցումը չի կարող լինել ակնթարթային: Այս գործընթացն ունի աստիճանական բնույթ, պայմանավորված է առաջին հերթին տարբեր երկրների առանձնահատկություններով:

- ՀՀ-ում «կանաչ տնտեսությանն» անցումը պետք է սկսել էներգետիկ, ջրային ռեսուրսների, ձկնաբոլորության, զբոսաշրջության և տրանսպորտային համակարգի ոլորտներից, որոնք համարվում են ՀՀ տնտեսության հենասյուները, և այստեղ ավելի հեշտ կլինի իրականացնել անցումը, քանի որ եկամուտների մեծ մասը կուտակվում է այս ոլորտներում: ՀՀ-ում պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել գյուղատնտեսության կանաչացմանը, որը կնպաստի գյուղական բնակչության զբաղվածության ապահովմանը, աղքատության հաղթահարմանը, և դրանով իսկ կկրճատվի զանգվածային արտագաղթը սահմանային գյուղերից:

- Կարևորվել է գիտահետազոտական աշխատանքների իրականացումը, այսինքն՝ յուրաքանչյուր ոլորտի «կանաչացումից» առաջ հարկավոր է փնտրել և գտնել առավել նպաստավոր ճանապարհները: Մա կնպաստի առավել արդյունավետ ձևով անցում կատարել տնտեսական նոր համակարգին:

- Ուսումնասիրվել է տնտեսության կանաչացման գործում փոքր և միջին բիզնեսի ներգրավվածությունը: ՀՀ-ում հնարավոր է ներդնել Grameen Energy ընկերության փորձը: Այստեղ առանձնացվել է նաև թափոնների օգտագործման բիզնեսը:

2) «*Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները 19-րդ դարի 70-90-ական թթ.*» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան) շրջանակներում լույս է տեսել Ռ. Սարինյանի «Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները» մենագրությունը: Աշխատության մեջ 19-րդ դարի 70-90-ական թվականների հայ տնտեսագիտական միտքը հետազոտվել է ազատամտական, ազգային-պահպանողական և նարոդնիկական հոսանքների ամբողջության, դրանց հայացքների համակարգը միացնող և բաժանող տիրույթների մեջ, ընդլայնվել են խնդրի գիտական շրջանակների վերաբերյալ պատկերացումները: Հարցերն իրենց վերլուծական դրվածքով բազմաթիվ ընդհանրություններ են գծում արդի տնտեսական փոխակերպության հետ:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1) «ՀՀ և Բելառուսի շուկաների սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացումը՝ ուղղված երկու երկրների տնտեսական համակարգերում նոր տեխնոլոգիաների ներգրավմանը, ադապտացման և ներդրմանը» (11ԲԵ-009) ավարտված թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել ու բացահայտվել են տեխնոլոգիաների միջազգային փոխանցման համակարգում

շուկայի սուբյեկտների փոխներգործությունների տեսամթոնողական հիմքերը, հետազոտվել և ընդհանրացվել են նոր տեխնոլոգիաների ստեղծման ու փոխանցման բնագավառում համաշխարհային և հայրենական փորձը, առանձնացվել ու համակարգվել են համաշխարհային տնտեսության մեջ վերջին տասնամյակների ընթացքում ձևավորված միտումներն ու մարտահրավերները, որոնք առաջիկա տասնամյակների ընթացքում պայմանավորելու են ազգային տնտեսությունների նորաստեղծական համակարգերի վարքագիծը, սահմանվել են ՀՀ և ԲՀ գիտության և տեխնոլոգիաների ոլորտներին բնորոշ ուժեղ և թույլ կողմերը, հետազոտվել և գնահատվել են Հայաստանի Հանրապետության և Բելառուսի Հանրապետության տեխնոլոգիաների փոխանցման ներուժը ու նրա արդյունավետ իրացման առավել նպատակահարմար ուղղությունները, ուսումնասիրվել են ՀՀ-ում և Բելառուսում տեխնոլոգիաների փոխանցման բնագավառում արդյունավետ քաղաքականության իրականացման պայմանները և գործոնները:

Առանձնացվել է տեխնոլոգիաների այն հիմնական շրջանակը, որի գծով Հայաստանի Հանրապետությունը, հաշվի առնելով երկրի ռեսուրսային հնարավորություններն ու սահմանափակումները, առաջիկա երկու տասնամյակների ընթացքում ի գործու է ապահովել նշանակալի զարգացումներ: Այդ համատեքստում փորձ է արվել գնահատել երկրում ստեղծվելիք արտադրատեսակների հիմնական տեխնիկատնտեսական չափորոշիչները և դրանց իրացման շուկաների հնարավոր շրջանակը:

Կատարվել է ՀՀ տնտեսության ձեռնարկատիրական միջավայրի ուսումնասիրություն հիմնական չափանիշ ունենալով գործարար հանրության կողմից նորագույն տեխնոլոգիաներ ստեղծելու կամ արտաքին միջավայրից փոխառելու պատրաստակամությունն ու շահագրգռությունները: Նորաստեղծական ձեռնարկատիրության համատեքստում դիտարկվել են այն հիմնական գործոնները, որոնք խոչընդոտում են նորագույն տեխնոլոգիաների ու բաժրտեխնոլոգիական պրոդուկտների ստեղծմանն ու արմատավորմանը: Մասնավորապես, վերլուծության են ենթարկվել այն հիմնական ինստիտուցիոնալ գործոնները, որոնք նոր տեխնոլոգիաների ստեղծման, ադապտացման ու ներդրման հարցում ունեն համակարգաստեղծ նշանակություն:

Բացահայտվել են տեխնոլոգիական արդիականացման առավել հեռանկարային ուղղությունները, դրանց հիման վրա առաջարկվել է Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության նոր տեխնոլոգիական պլատֆորմի նախագիծ՝ ելնելով տնտեսությունը նորաստեղծական տնտեսական աճի պարադիգմի փոխադրելու անհրաժեշտությունից, մշակվել են Հայաստանի Հանրապետության ինովացիոն քաղաքականության և ներքին շուկայում տեխնոլոգիական փոխանցման հիմնական ուղղություններն ու դրանց հիմնական գործիքները:

Հրատարակվել են 30 հոդված և 1 մենագրություն: Բելառուսական կողմի հետ համատեղ նախապատրաստվել ու գիտական ամսագրերում հրատարակվել են 16 համատեղ հոդվածներ, որոնցից 6-ը արտերկրյա գիտական մամուլում:

2) «Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման

ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմատիկ ֆինանսավորմամբ թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) ուսումնասիրվել են պետական պարտքի և դրա կառավարման ժամանակակից հայեցակարգային մոտեցումները, կառավարման նպատակները, սկզբունքները, ռազմավարությունը և գնահատման մեթոդաբանական խնդիրները, պետական պարտքի հետ կապված ռիսկերն ու դրանց գնահատման եղանակները: Վերլուծվել և համակարգվել են պետական պարտքի կառավարման արտերկրյա փորձը, հետճգնաժամային ժամանակաշրջանում դրա կառավարման անհրաժեշտությունը և մոտեցումները, պետական պարտքի կառավարման արդյունավետ համակարգի ձևավորման խնդիրները: Ցույց է տրվել, որ ՀՀ պետական պարտքի կառավարման արդյունավետության անհրաժեշտությունը հատկապես սրվել է համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի տարիներից սկսած, ինչն առավել քան հրատապ է դարձնում փոխառու միջոցների տնտեսապես հիմնավորված աղբյուրների փնտրման և կառավարման մոտեցումների մշակման անհրաժեշտությունը:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները

«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում մշակվել են հարկային վարչարարության բարելավմանը նպաստող ուղիներ, ինչպես նաև պետության և տնտեսվարող սուբյեկտների հարկային ներուժի գնահատման համալիր մեթոդներ, և առաջարկվել է վերջինիս կարճաժամկետ մոդել՝ ստվերային տնտեսության նվազեցման համատեքստում, ինչը կնպաստի ՀՆԱ-ի 5-10% ավելացմանն ու 1,5-2% ստվերայության կրճատմանը ՀՀ տնտեսական բարեփոխումների արդի փուլում:

2013 թ. կառավարությանն են ներկայացվել երկրաբանահանքաբանական գիտությունների դոկտոր Հրաչիկ Ավագյանի *«ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը»* գիտական թեմայի շրջանակներում ստացված եզրակացությունները և առաջարկությունները, որոնք օգտակար կարող են լինել ՀՀ-ում իրականացվող հակաճգնաժամային միջոցառումների և նորացվող տնտեսական քաղաքականության համատեքստում, ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության աշխատանքների արդյունավետության բարձրացման, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի մաքրության պահպանման գործում:

V. Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 13 գիրք և 113 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 7):

Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ *Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան*
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխսնօրեն՝

Ալվարդ Թևոսի Զատիկյան
տնտեսագիտության թեկնածու

Գիտական քարտուղար՝

Քրիստինե Յուրիի Բաղդասարյան
տնտեսագիտության թեկնածու

Ինստիտուտի էլեկտրոնային փոստը՝ E-mail: info@economics.sci.am.

Ինտերնետային կայքը՝ economics.sci.am.

VI. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան 4 գիտնական զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն, որոնցից 2-ը՝ կին,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 11 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 4 կին, և ազատվել են 5 երիտասարդ մասնագետներ, որոնցից 2-ը՝ կին,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմել է 34, 35-ից 60 տարեկան՝ 20, և 60-ից բարձր՝ 16:

VII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական թեզերի քանակը

- դոկտորական՝ 1
- թեկնածուական՝ 15

VIII. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

ՀՀ ԳԱԱ 70-ամյակի կապակցությամբ, գիտության և կրթության բնագավառում մատուցած ակնառու ծառայությունների համար ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Վլադիմիր Հարությունյանը պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու անվան մեդալով:

ՀՀ նախագահի հովանու ներքո «Տնտեսագիտություն և իրավագիտություն» ոլորտում իրականացված երիտասարդ գիտնականների մրցույթում Մ. Գոշի անվան մրցանակների են արժանացել ինստիտուտի ավագ գիտաշխատողներ Դ. Հարությունյանը (1-ին կարգի մրցանակ) և Վ. Խաչատրյանը (2-րդ կարգի մրցանակ):

ՀՀ ԳԱԱ, Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի, Ռուսաստանի հայերի միության և ՀՀ սփյուռքի նախարարության հետ համատեղ հայտարարված «Լավագույն գիտական աշխատանք» (ՀՀ ԳԱԱ 70-ամյակին նվիրված) երիտասարդ գիտնականների համահայկական մրցանակաբաշխության «Տնտեսագիտություն» անվանակարգում մրցանակների արժանացան ավագ գիտաշխատողներ Դավիթ Հարությունյանը (1-ին) և Վիլեն Խաչատրյանը (2-րդ):

ՀՀ ԿԳՆ ԳՊԿ «Երիտասարդ գիտաշխատողների հետազոտությունների աջակցության ծրագիր - 2013» մրցույթի հաղթող է ճանաչվել ինստիտուտի ավագ

գիտաշխատող Դավիթ Վլադիմիրի Հարությունյանը «Պարենային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայով:

IX. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակը, համատեղ հրատարակումներ յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական (6 աշխատակից դասավանդել են), Հայաստանի պետական տնտեսագիտական (7), Հայաստանի պետական ճարտարագիտական (2), Անանիա Շիրակացի միջազգային հարաբերությունների (1), Հայաստանի ազգային ագրարային (3) համալսարանների հետ:

Ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Վ. Խաչատրյանը համահեղինակ է «Արդյունաբերական զարգացումը Հայաստանում» գեկույցի «Արդյունաբերական զարգացումը Սևծովյան տարածաշրջանում» շրջիկ ցուցահանդեսի կատալոգում:

Ինստիտուտի ասպիրանտ Աննա Մակարյանը նոյեմբերի 4-15-ին մասնակցել է Համաշխարհային բանկի ինստիտուտի և Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կողմից կազմակերպվող «Գործիքներ և քաղաքականություններ ընդգրկուն (ներառական) աճի համար» վերապատրաստման դասընթացների, որը տեղի է ունեցել Ավստրիայի մայրաքաղաք Վիեննայում և ֆինանսավորվել է Ավստրիայի ֆինանսների նախարարության կողմից:

Համատեղողների թվաքանակը` 38:

Համատեղ հրատարակումներ

1. *ՀՊՃՀ-ի հետ`* Սարինյան Ռ. Ն., Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները (XIX դարի 70-90-ական թվականներ), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 224 էջ:
2. *ՀՊՏՀ-ի հետ`*
  - ա) Յու. Մ. Սուվարյան, Վ. Լ. Հարությունյան, Վ. Ա. Սարգսյան, Վ. Վ. Խաչատրյան, Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարությունը Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն», հրատ., 2013, 232 էջ:
  - բ) Յու. Սուվարյան, Վ. Միրզոյան, Հանրային կառավարման տեսություն և պատմություն, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 368 էջ:
3. *«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ-ի հետ`* «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածուներ), Եր., 2013, 1(17), 290 էջ, 2(18), 346 էջ, 3(19), 266 էջ:

Արտոնագրային ցուցանիշներ

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

2013 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	1 118357,828	1 4827,000	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
1	2	3	4	5
1.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գր. Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 24-25 հունիսի, 2013, ՏԻ և ՀՊՏՀ	115	-
2.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»	Ք. Երևան, Գր. Լուսավորչի 15, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 16-17 դեկտեմբերի, 2013, ՏԻ և ՀՊՏՀ	110	-

Աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների և մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	Բելառուս	-	1	-
		Թուրքմենիա	1	-	-
		Ավստրիա	-	-	1

Աղյուսակ 5

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն կազմակերպությունում

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների և մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Աղյուսակ 6

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քցճ.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2013 թ. համար	
1	2	3	4	5		6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 7

Կազմակերպության 2013 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտաբյուջյի (\$, €, քցճ.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	132019,7	7447,000	-	-	-

Աղյուսակ 8

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2013 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	12	-	-	-	93	20	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2014 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	6 (1)	11 (9)	4 (0)	-

Տվյալներ մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտաբարտուղարը (գիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2013 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2014 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	89	72	1	1	12	30

I. Կարևորագույն արդյունքները

«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) գնահատվել են հարկային վարչարարության արդյունավետության մակարդակի բարձրացման համար հարկային բարեփոխումների «արժեքը» և նպատակը՝ հարկային ստուգումների իրականացման գործընթացներում: Խթանող հարկային քաղաքականությունը նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում պետության և հարկ վճարողի միջև: Հիմնավորվել է հարկերի հավաքագրելիության, հարկ վճարողների և հարկային մարմինների փոխազդեցության արդյունքը: Հաշվի է առնվել, որ խոշոր հարկ վճարողների մոտ հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման խնդիրը նպաստում է մրցունակ հարկային համակարգի ձևավորմանը ՀՀ-ում, ինչպես նաև հարկային պարտավորությունների կատարողականությանը:

Հրատարակվել են Յու. Սուվարյանի «Տնտեսություն, գիտություն, կրթություն», Ռ. Մարինյանի «Ուրվագիծ հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության» (1-ին և 2-րդ մասեր) գրքերը: Թ. Մանասեթյանի «Տնտեսական անվտանգություն. ռազմավարության ուրվագծեր» մենագրության մեջ վերլուծվել են երկրի տնտեսական անվտանգության ապահովման ռազմավարության հիմնահարցերը՝ ներառյալ ազգային շահերը, պետության դերը համարժեք ռազմավարության մշակման և կիրարկման գործում: Տ. Հարությունյանի «Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» գրքում առաջին անգամ ամբողջական ձևով դիտարկվում են տարբեր երկրներում ձևավորված հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման հիմնական մոտեցումները, դրանց վերաբերյալ կիրառվող հարկաբյուջետային քաղաքականության առանձնահատկությունները, հարկային բեռի բաշխման և դրանց տեղափոխման առանձնահատկություններն ու թերությունները: ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Վ. Հարությունյանի խմբագրությամբ՝ Ա. Զատիկյանի, Ա. Դանիելյանի «Փոքր և միջին ձեռնարկությունների գործունեության կարգավորման ուղիները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում» գրքում հետազոտվել են ՓՄՁ-ների գործունեության հայեցակարգային և մեթոդաբանական հիմնախնդիրները, առաջարկվել են հակաճգնաժամային կառավարման արդյունավետության բարձրացման գիտականորեն հիմնավորված կառուցակարգեր, արվել են առաջարկություններ ՓՄՁ-ների գործունեության կառավարման և հմտությունների կատարելագործման արդյունավետության բարձրացման ուղղությունների վերաբերյալ:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1. «Մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

1) «Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայում (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) բացահայտվել է, որ համաշխարհային տնտեսության մեջ առկա են մի շարք տնտեսական և քաղաքական ռիսկեր, որոնք ազդում են առանձին տարածաշրջանների, ինչպես նաև երկրների տնտեսության վրա:

Համաշխարհային տնտեսությունն առաջիկա տարիներին մինչև 2020 թ. կգարգանա դանդաղ տեմպերով, դեռ ավելին սպասվում են նաև մի շարք բացասական զարգացումներ՝ պայմանավորված Ռուսաստանի Դաշնության դեմ ԵՄ-ի, ԱՄՆ-ի և Ճապոնիայի կողմից Ուկրաինայի հարցում կիրառված պատժամիջոցների հետ:

Մյուս կողմից՝ թերթաքարային նավթի և գազի արդյունահանման և էներգետիկայի բնագավառում տեղի ունեցող հեղափոխության, ինչպես նաև մի շարք արաբական երկրներում առկա պատերազմական իրավիճակի և OPEC-ի կողմից նավթի գների անկման անկառավարելիության արդյունքում աշխարհում նավթի գները կտրուկ անկում են ապրում: Վերջինս կազդի ՌԴ տնտեսության վրա, որի տնտեսական աճը 2014 թ. կկազմի 0.2%, իսկ 2015 թ.՝ 0.5%՝ ըստ ԱՄՀ կանխատեսումների: Սա հանգեցնելու է նաև ՀՀ տնտեսության մեջ աճի տեմպերի անկման և մի շարք բացասական զարգացումների, ինչը կարող է փոխհատուցվել միայն ԵԱՏՄ անդամակցության դրական զարգացումների արդյունքում: Այս համատեքստում չնայած չի խոսվում լուրջ և ահազնացող ճգնաժամային երևույթների մասին, բայց, այնուամենայնիվ, մի շարք տնտեսական ցուցանիշներ կրկնում են 2008-2009 թթ. միտումները, ինչը փաստում է նախաճգնաժամային իրավիճակի, ինչպես նաև դրանց դեմ տարվող հակաճգնաժամային կանխարգելիչ միջոցառումների անհարժեշտության մասին:

2) «Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) հաշվարկվել է հարկային վարչարարության ցածր մակարդակը, որը նպաստում է ՀՀ-ում ստվերի առաջացմանը: Ներկայացվել են գործարար միջավայրին խոչընդոտող գործոնները, մասնավորապես՝ հիմնավորվել է հարկային դրույքաչափերի նվազեցման անհրաժեշտությունը ԵՏՄ ինտեգրացիոն գործընթացներում, առաջարկվել է ՀՀ հարկային համակարգում ներդնել հարկային ներդաշնակեցման քաղաքականություն՝ ըստ հարկատեսակների, հարկային դրույքաչափերի, ինչպես նաև վերանայել ՓՄՁ-ների հարկման մեխանիզմները: Թեմայի վերաբերյալ հրատարակվել է մեկ գիրք:

3) «Ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Թամազյան) ամփոփված են գիտական հետազոտությունների արդյունքները՝ նվիրված ձեռնարկատիրական գործունեության, ինչպես նաև այդ գործունեության երկու կարևոր բաղադրիչների՝ մրցակցության և ձեռնարկատիրական ռիսկի տեսական և մեթոդաբանա-

կան հիմնախնդիրների լուսաբանմանն ու վերլուծությանը: Քննադատական մոտեցում ցուցաբերելով մասնագիտական գրականության մեջ առկա տեսակետներին՝ մի շարք հարցերի շուրջ ներկայացվել են նաև մոտեցումներ՝ կապված ձեռնարկատիրության, մրցակցության և ձեռնարկատիրական ռիսկի հետ՝ հիմնարար հասկացությունների սահմանումների և տնտեսական օրենքների ու օրինաչափությունների մեկնաբանության հարցում, ինչպես նաև մշակվել ու առաջարկվել է ձեռնարկատիրական ռիսկի քանակական ու որակական գնահատման ամփոփ մեթոդաբանություն: Թեմայի վերաբերյալ հրատարակվել է մեկ մենագրություն:

4) *«Հարկային բեռի գնահատման հիմնահարցերը և հավասարաչափ բաշխման խնդիրները ՀՀ-ում»* թեմայում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան) քննարկվել են հարկային քաղաքականության մշակման և իրականացման, հարկային վարչարարության կազմակերպման, ինչպես նաև հարկային բեռի արդարացի և հավասարաչափ բաշխման հիմնահարցերը: Ներկայացվել են այն սկզբունքները և հիմնադրույթները, որոնք պետք է ընկած լինեն հարկային համակարգի ձևավորման հիմքում: Վերջին տարիներին ՀՀ-ում իրականացված հարկային փոփոխությունների վերլուծության հիման վրա բացահայտվել են դրանց միտումներն ու առանձնահատկությունները: Գնահատվել է հարկային բեռի ազդեցությունը տնտեսության վրա, և ներկայացվել են դրա հավասարաչափ և արդարացի բաշխման մոտեցումները: Թեմայի վերաբերյալ լույս է տեսել մեկ գիրք:

5) *«ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակի բարելավման հիմնախնդիրները՝ հակաճգնաժամային արդյունավետ մեխանիզմների մշակման համատեքստում»* թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Վ. Խաչատրյան) շրջանակներում մշակվել է «Համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի մակրոտնտեսական ազդեցություն՝ խոցելիություն սկզբնական պայմանների առկայությամբ» հայեցակարգային մոդել: Առաջարկված մոդելի շրջանակում անդրադարձ է կատարվել դեպի ՀՀ իրական հատված համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման հինգ մեխանիզմներին՝ արտահանման ապրանքների հիմնական խմբեր, ուղղակի օտարերկրյա ներդրումներ, ընթացիկ պետական կառավարման տրանսֆերտներ, գործուսային եկամուտներ, ընթացիկ մասնավոր տրանսֆերտներ և զբոսաշրջություն: Վերլուծության արդյունքների հիման վրա առաջարկվել է բարձրացնել տնտեսության ճկունության աստիճանը՝ տնտեսական հիմքի բազմազանության ապահովման միջոցով, առաջնությունը տալ թեթև արդյունաբերությանը և այլ աշխատատար, ցածր տեխնոլոգիական ոլորտների զարգացմանը՝ մի շարք սոցիալական խնդիրներ լուծելու նպատակով, խրախուսել և իրականացնել այնպիսի միջոցառումներ որոնք կհանգեցնեն տեղական արտադրանքի սպառման ծավալների աճին, ինչպես նաև նպաստել ցածր տեխնոլոգիական ոլորտներում «արդյունավետություն փնտրող» օտարերկրյա ընկերությունների ներգրավմանը:

2. *«Տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրները»* ուղղության հետազոտվող թեմաներն են.

1) *«ՀՀ ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների տնտեսվարման*

ձևերի կարգավորման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում մի քանի տարիների կտրվածքով վերլուծության են ենթարկվել վերամշակող կազմակերպությունների արտադրական կարողությունները և դրանց ենթակառուցվածքների զարգացման հնարավորությունները: Վերլուծության արդյունքները վկայում են, որ աճել է հիմնական գյուղատնտեսական արտադրանքների արտադրությունը, ինչն իր հերթին մեծացնում է վերջիններիս առաջարկը ներքին շուկայում առանձին արտադրանքների համար՝ ստեղծելով արտահանման հնարավորություններ, ինչպես նաև ներմուծվող արտադրանքները փոխարինել հայրենական արտադրանքով, քանի որ Հայաստանն ունի մի շարք ոլորտներում սննդամթերք արտադրող մրցունակ դառնալու ներուժ՝ կապված տարբեր արտադրատեսակների (միրգ, բանջարեղեն, կաթնամթերք, ալկոհոլային խմիչքներ, բուսական թեյեր և այլն) հետ, որոնք ունեն պահանջարկ ԱՊՀ և այլ երկրներում:

Ըստ ուսումնասիրությունների՝ պարզվել է նաև, որ անհրաժեշտ է պետական հովանավորությամբ գործող կազմակերպություններին տալ արտահանման խթանման հետազոտությունների կատարման կարևոր դերը՝ համայնքներում տեղական բիզնեսի զարգացման նպատակով: Հատկապես համայնքային և միջհամայնքային կոոպերացիայի միջոցով փոքր հզորությամբ վերամշակող, մատակարարող և այլ սպասարկումներ իրականացնող կոոպերատիվների և ասոցիացիաների ստեղծումը այսօր խիստ օգտակար է և այժմեական: Գյուղական կոոպերատիվների զարգացման միջոցով օժանդակություն են ստացել անասնապահությամբ զբաղվող տնտեսությունները, կատարվել են բիզնես ներդրումներ և կազմակերպվել են թարմ կաթի հավաքման միավորումներ:

Հանրապետությունում ագրարային ոլորտի կարգավորման գործում կարևոր տեղ ունի նաև օրգանական գյուղատնտեսությունը, որը զարգացնելու համար անհրաժեշտ են.

- պետական ծրագրերում, մասնավորապես՝ ագրարային ոլորտի առաջնային ուղղություններում օրգանական գյուղատնտեսության կայուն դիրքի պահպանում և պետական աջակցության շրջանակներում դրանց ներառում,
- նպատակային վարկերի կիրառմամբ օրգանական գյուղատնտեսության զարգացման խթանում,
- ագրարային ոլորտում իրականացվող վարկային ծրագրերում օրգանական գյուղատնտեսության զարգացման բաղադրիչների նախատեսում և կիրառում,
- օրգանական գյուղատնտեսության արտադրանքի իրացման երաշխավորված մեխանիզմների ստեղծում,
- միջպետական մակարդակով էկոլոգիական գյուղատնտեսության արտադրանքի արտահանման հնարավորությունների ստեղծում:

Անհրաժեշտ է լայնորեն օգտագործել պետական ռեսուրսները, միջազգային դոնոր կազմակերպությունների դրամաշնորհները, իսկ ներգրավված փոխառու միջոցները ուղղել գյուղացիական տնտեսություններին, կոոպերատիվներին տրամադրվելիք վարկային և այլ տիպի ֆինանսավորման հնարավորությունների ընդլայնմանը:

Թեմայի վերաբերյալ լույս է տեսել 7 հոդված:

2) «Հազվագյուտ տարրերն ու հողատարրերը Հայաստանի Հանրապետության հանքավայրերում, դրանց արդյունահանման ու տնտեսական արդյունավետության հիմնախնդիրները» թեմայում (գիտ. դեկ.՝ երկր. հանքաբանական գ. դ. Չ. Ավագյան) հետազոտվել են մետաղական օգտակար հանածոների 34 հանքավայր-հանքաերևակումներ:

Հետազոտության արդյունքներով պարզվել է, որ ՀՀ մետաղական հանքավայրերը հարուստ են ինչպես հազվագյուտ տարրերով, այնպես էլ հազվագյուտ հողատարրային մետաղներով՝ լանտանոիդներով: Վերջիններս, բացառությամբ սկանդիումից, հիմնականում տարածված են երկաթաքարային հանքավայրերում ու հանքաերևակումներում, որոնցից ոչ մեկը դեռևս չի շահագործվում:

Սկանդիում հողատարրային շատ թանկարժեք մետաղը կորզելի քանակներով հայտնաբերված է նաև Քաջարանի պղնձամոլիբդենային հանքավայրում, սակայն հանքավայրի շահագործման և հանքահարստացման գործընթացներում այդ շատ թանկարժեք մետաղը չի կորզվում և ամբողջությամբ թափվում է պոչամբարներ՝ թունավորելով բնական միջավայրը և վտանգելով մեր բնակչության կյանքը:

ՀՀ մետաղական օգտակար հանածոների հանքավայրերում հայտնաբերված են 27 հազվագյուտ տարրեր և 14 հազվագյուտ հողատարրեր:

Շահագործվող և շահագործման պատրաստվող հանքավայրերում առկա 41 հազվագյուտ տարրերի և հողատարրային մետաղների արժեքը (մեկ տարվա կտրվածքով) կազմում է 24 մլրդ 69,99 մլն դոլար, որոնցից 14 հողատարրային մետաղներինը՝ 17 մլրդ 297,7 մլն դոլար: Նշենք, որ նշված հազվագյուտ տարրերի գերակշիռ մասը շահագործվող հանքավայրերում փոշիացվում է (չի կորզվում և թափվում է պոչամբարներ): Ջանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի կողմից տարեկան փոշիացման ենթարկվող սկանդիումի քանակը 2013 թ. կազմել է 96,48 տ, որի արժեքը 2011 թ. գներով կազմել է 503,3 մլն դոլար:

Հաշվարկները ցույց են տալիս, որ ՀՀ շահագործվող և շահագործման պատրաստվող հանքավայրերի բարբարոսաբար շահագործման հետևանքով տարեկան ունենում ենք (կունենանք) ավելի քան 31 մլրդ դոլարի կորուստ, և դա էլ այն պարագայում, երբ հաշվի չեն առնվում հիմնական օգտակար տարրերի (պղնձի, մոլիբդենի, ոսկու, արծաթի) թերկորզման հետևանքով տեղի ունեցող կորուստները:

Հետազոտվող թեմայի վերաբերյալ հրատարակվել է մեկ մենագրություն:

3) «Հայաստանի Հանրապետության տարածաշրջանային ինտեգրման գործընթացները (ՀՀ Մաքսային միություն)» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) շրջանակներում ներկայացվել են Մաքսային միությունը Հայաստանի անդամակցության ընձեռած հնարավորություններն ու մարտահրավերները:

Հատուկ ուշադրություն է դարձվել այն հանգամանքին, որ ընդամենը երեք տարվա պատմություն ունեցող Մաքսային միությունը միտում ունի վերածվելու Եվրասիական տնտեսական միության: Այս համատեքստում, տնտեսական

շահերը հաշվի առնելով, Հայաստանը կարող է լինել Մաքսային միությունը ձևավորողների և նախաձեռնողների շարքում, քանի որ այդ շրջանակներում ինտեգրացիային ակտիվ մասնակցությունը, որպես համահիմնադիր, անհամեմատ ավելի նախընտրելի է, քան հետագայում ձևավորված միության պահանջներին արձագանքելը: Մյուս կողմից եվրասիտեգրման գործընթացը ոչ միայն չի հակասում Մաքսային միության շահերին, այլև, հակառակը, կարող է օգնել ավելի լավ իրացնելու երկրների մրցակցային առավելությունները, այդ թվում՝ ԵՄ շուկաներում, և էլ ավելի ուժեղացնել դիրքերը միջազգային ասպարեզում:

Ուսումնասիրվել է նաև ԵՄ-ի և նրա առանձին անդամների հետ տնտեսական և քաղաքական հարաբերությունների ամրապնդման հարցը, որը հնարավոր է հատկապես չօգտագործված հնարավորություններն իրացնելու միջոցով: Ուշադրություն է դարձվել զարգացած և զարգացող երկրների քաղաքական և տնտեսական պայմանների տարբերություններին, ինչը վերջիններին հնարավորություն չի տալիս ոչ միայն իրականացնել իրենց մրցակցային առավելություններն արտաքին շուկաներում, այլև հաջող մրցակցել դրսից եկող սուբսիդավորված ապրանքների և ծառայությունների արհեստականորեն իջեցված գների հետ: Հատուկ ուսումնասիրության առարկա են դարձել այն գործոնները, որոնք որոշում են հետխորհրդային երկրների դերը համաշխարհային տնտեսությունում՝ միջազգային առևտրի փոփոխվող պայմաններում, և որոնք հրատապ են դարձել նոր տնտեսակարգի ձևավորման հարցում:

3. «Ծառայությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ» ուղղության հետազոտվող թեմաներից են.

1) «Էլեկտրոնային կառավարման համակարգի և տեղեկատվական հասարակության զարգացման սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Հ. Մարկոսյան) ուսումնասիրվել են էլեկտրոնային ծառայությունների զարգացման ժամանակակից միտումները, հասարակության և պետության տեղեկատվական զարգացման և պատրաստվածության գնահատման հիմնահարցերը, էլեկտրոնային ծառայությունների օգտագործման ինտենսիվության բնութագրերը: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ, ըստ էության, գոյություն չունի տեղեկատվական հասարակության կայացվածության գնահատման համընդհանուր ընդունելի մեթոդաբանություն: Որպես այդպիսին կիրառվել է կայացած տեղեկատվական հասարակության պայմաններում տարբեր ինտերնետ ծառայությունների օգտագործման ինտենսիվությունը, ինչը հնարավորություն է տալիս համեմատման միջոցով գնահատել կայացման փուլում գտնվող հասարակության կայացվածությունը: Պարզվել է, որ կայացած հասարակության պայմաններում հանրության շուրջ 61%-ն օգտվում է օնլայն բանկային ծառայություններից, 71%-ը կատարում է օնլայն գնումներ, 25%-ը մասնակցում է բարեգործական ակցիաներին, 67%-ը օգտվում է էլեկտրոնային կառավարման ռեսուրսներից, 27%-ը իշխանության հետ շփումներում օգտագործում է էլեկտրոնային կապի միջոցները, 14%-ը վարում է սեփական էջը, բլոգը կամ կայքը, իսկ 55%-ը մասնակցություն է ցուցաբերել ինտերնետ մեդիա բովանդակության ստեղծմանը: Նախնական ուսումնասիրությունների համաձայն

նշված ցուցանիշների մեծությունը ՀՀ-ում 3-5 անգամ փոքր է, ինչը ցույց է տալիս զարգացման մեծ բացի մասին: Էլեկտրոնային կառավարման պատրաստվածության գնահատման համար կիրառվում են տարբեր չափանիշներ և ցուցանիշներ: Չնայած վերջին տարիներին Հայաստանում էլեկտրոնային կառավարման ներդրման ոլորտում ձեռնարկվել են զգալի քայլեր, Հայաստանը 190 երկրների շարքում էլեկտրոնային կառավարման պատրաստվածության 0.4997 ցուցանիշով գրավում է 94-րդ հորիզոնականը: Ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ նույնիսկ հետխորհրդային երկրների շարքում Հայաստանի դիրքերը բավականին թույլ են, քանի որ Հայաստանից ցածր վարկանիշ ունեն այնպիսի երկրները, ինչպիսիք են Ադրբեջանը, Ղրղզստանը, Տաջիկստանը և Թուրքմենիան: Դա նշանակում է, որ այդ քայլերը դեռևս բավարար չեն համաշխարհային մասշտաբով բարձր դիրքեր արձանագրելու համար:

2) «Սոցիալական և ժողովրդագրական անվտանգության ապահովման նախադրյալները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Թ. Մանասերյան) շրջանակներում ներկայացվել են Հայաստանում սոցիալական և ժողովրդագրական անվտանգության ապահովման նախադրյալները, որոնց ձևավորումը պայմանավորված է սոցիալական և տնտեսական բարեփոխումների անհրաժեշտությամբ: Ըստ այդմ՝ հաշվի է առնվել բարեփոխումների բովանդակությունը, ինչպես նաև դրանցում առկա հետևյալ գործոնները.

- բնակչության ծերացումը (ՄԱԿ-ի դասակարգմամբ Հայաստանը համարվում է աշխարհի արագ ծերացող երկրներից մեկը: Եթե 1990 թ. ՀՀ-ում 65 և բարձր տարիք ունեցող բնակչության թվաքանակը կազմել է 11%, ապա 2020 թ. այն կկազմի 19,6%, իսկ 2050 թ.՝ 27,9% (աղբյուրը՝ 1998 թ. սեպտեմբերի 15-22-ին Իսրայելում տեղի ունեցած «Կենսաթոշակային բարեփոխումներ» սեմինարի նյութեր),
- սեփականաշնորհման (ներառյալ նաև սոցիալական ոլորտի) նկատմամբ աճող հետաքրքրությունը,
- շուկայի զարգացումը, որն առաջ է բերել աշխատուժի նկատմամբ մեծ ուշադրություն,
- այսպես կոչված «ոչ ֆորմալ ոլորտի» աճը, որն անպաշտպան է թողնում բնակչության մեծ մասին:

Կենսաթոշակային ապահովության համակարգի բարեփոխումներն ուսումնասիրելիս հաշվի են առնվել նշված գործոնները: Կենսաթոշակային ապահովության համակարգի հիմնական խնդիրն է երաշխավորել համարժեք փոխհատուցում այն աշխատողներին, որոնք, ելնելով իրենց տարիքից, եկամուտ ստանալու համար այլևս չեն կարող աշխատել: Կենսաթոշակային համակարգի գործունեությունը կարող է կա՛մ նպաստել, կա՛մ էլ, ընդհակառակը, խոչընդոտել տնտեսության երկարատև զարգացմանը, որն էլ իր հերթին, պայմանավորում է ինչպես աշխատող բնակչության, այնպես էլ թոշակառուների ապագա եկամուտները:

Ուսումնասիրությունները վկայում են, որ Հայաստանում գործող կենսաթոշակային ապահովության գործող համակարգը գնահատվում է որպես անար-

դյունավետ և թանկարժեք: Կենսաթոշակների վճարման համար կատարված ծախսերի բարձր մակարդակն առաջ է բերում մտահոգություն, քանի որ այն հանգեցնում է աշխատավարձից կատարվող հատկացումների ավելացման և, համապատասխանաբար, ձգտում թաքցնելու զբաղվածների թվաքանակը: Այսինքն՝ չնայած իրականացվող բարեփոխումներին՝ կենսաթոշակային ապահովության առումով հանրապետությունում իրավիճակը դեռևս մնում է լարված: Հայաստանում միջին կենսաթոշակը կազմում է հանրապետության միջին աշխատավարձի 24%-ը և կենսամիջոցների նվազագույնի, կամ այսպես կոչված սպառողական զամբյուղի ընդամենը 10%-ը:

4. «Տեսական հետազոտությունների և տնտեսագիտական մտքի պատմության» ուղղության հետազոտվող թեման է «Հայ տնտեսագիտական մտքի արդի ընթացքի ուրվագծեր: Հայ տնտեսագետներ» (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան), որի շրջանակներում վերջին տասնամյակների ընթացքում պարբերաբար անդրադարձ է կատարվել արդի հայ տնտեսագիտական մտքի կացությանը, «տեսություն» կոչված ակնարկների ձևով ուրվագծվել են կատարվող տեղաշարժերը: Բնականաբար ժամանակի հոսքի մեջ փոխվել են նրանում կատարվող արժարժումների շրջանակները: Սկզբում ավելի շատ, այսպես կոչված, շուկայական տնտեսության «մուտքի» և շարժման ուղղության, ավելի ուշ վրիպումների ու եթե-ների և իրողությունների ու ինքնաճանաչման հարցերն էին: Կատարվող տարընթաց գործընթացները տեղադրվում են հին ու նոր տեսություններում՝ այդպես էլ չամբողջանալով որպես որոշակի համակարգ, մարելով հայացքների բազմազանության ոլորտներում: Որոշումները խճճված են, ինչպես և սրանից երկու տասնամյակ առաջ: Տնտեսական կյանքի արդի կացությունը, նոր տնտեսաձևերի ու գործառույթների ներհոսքը պայմանավորեցին բեկման շրջանին՝ բնորոշ նոր թեմատիկ ոլորտների ուսումնասիրության անհրաժեշտությունը՝ փորձելով հասարակության տնտեսական պահվածքը ընթերցել նորագույն ուղղությունների մեկնություններում: Սակայն տնտեսագիտական միտքը միշտ չէ որ ուղղություն է տալիս տնտեսական տեղաշարժերին, պայմանավորում նրանում կատարվող փոփոխությունները:

Թեմայում վերլուծվող նյութը որոշակի պատկերացում է տալիս նորագույն շրջանի հայ տնտեսագիտական մտքի՝ այդ դեռևս չուսումնասիրված ոլորտի դիտակետերի, նոր որոշումների, սահմանազատումների ու շարժման ընթացքի վերաբերյալ: Թեմայի վերաբերյալ հրատարակվել է երկու գիրք:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված հիմնական արդյունքները

1) «Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում իրականացվել է ինչպես համախառն, այնպես էլ ներքին և արտաքին պետական պարտքերի ժամանակագրական վերլուծություն՝ առանձնացնելով պետական պարտքի կառավարումն անկախությունից հետո և արդի ժամանակաշրջանում: Վերլուծության են ենթարկվել ՀՀ պետական պարտքի և պետական բյուջեի փոխկապակցվածությունները, ՀՀ պետական

պարտքի կանխատեսման հնարավորությունը: Քննարկվել են ՀՀ պետական պարտատոմսերի շուկայի ձևավորման ու զարգացման տնտեսական նախապայմաններն ու իրավական հիմքերը, մասնավորապես՝ պետական պարտատոմսերի շուկայի առանձնահատկությունները և դրա գնահատման մոտեցումները: Ցույց է տրվել, որ վերջին տարիներին ներքին պետական պարտքի կառուցվածքում արձանագրվող հիմնական միտումը միջնաժամկետ պետական պարտքի մասնաբաժնի աճն է, ինչը կարող է հանգեցնել նաև պետական պարտքի անկայունությանը: Արտաքին պետական պարտքի կառուցվածքում կարևորագույն միտումը ճգնաժամային տարիներին երկկողմանի վարկերի մասնաբաժնի ավելացումն է, ինչը հանգեցնում է առանձին երկրներից կախվածության մեծացման: Մյուս կողմից՝ միջազգային կառույցների կողմից տրամադրվող վարկային միջոցները, որպես կանոն, արտոնյալ պայմաններով են տրամադրվում, ինչը նվազեցնում է դրանց սպասարկման բեռը: Առաջարկվել է պետական բյուջեի դեֆիցիտի ֆինանսավորման աղբյուրներում մեծացնել ներքին փոխառու միջոցների տեսակարար կշիռը, ուշադրության կենտրոնում պահել ներքին և արտաքին պարտքի ձևավորման ու դրանց ժամկետային մարման ռիսկերի կառավարումը, ներդնել ռիսկերի գնահատման համակարգ, որով հնարավորություն կընձեռվի անմիջապես ճանաչել պետական պարտքին բնորոշ ռիսկերը, ինչպես նաև համապատասխան աշխատողների մոտ ռիսկերի կառավարման գիտելիքների և դրանց կիրառման կարողությունների զարգացումը.

Հրատարակվել է 6 գիտական հոդված:

2) *«Արբենային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում»* թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Հարությունյան) իրականացման շրջանակներում կատարվել են վերլուծություններ համաշխարհային, ՀՀ և ԼՂՀ պարենային ապրանքների գների վիճակագրական ցուցանիշների հիման վրա, որոնց արդյունքում հստակ ներկայացվել են առկա խնդիրները, բացահայտվել է միջազգային գների ազդեցությունը ՀՀ և ԼՂՀ գների վրա, և ըստ այդմ՝ ներկայացվել են առկա խնդիրների լուծման ուղիները: Հաշվի առնելով ներկայիս սոցիալ-տնտեսական խնդիրները, հատկապես այն հանգամանքը, որ ՀՀ-ում առկա են պարենային ապահովության խնդիրներ, և տարբեր երկրներից ներկրվում է պարենի լայն տեսականի՝ ներքին պահանջարկը բավարարելու նպատակով, շատ է կարևորվում առաջին սպառման պարենային ապրանքների գների մասով իրականացված հետազոտությունը, որը փաստում է թեմայի արդիական լինելու հանգամանքը: Համաշխարհային շուկայում առաջին անհրաժեշտության պարենային ապրանքների արտադրության և արտահանման վիճակագրական ցուցանիշների հիման վրա կատարվել են վերլուծություններ, որոնց արդյունքում բացահայտվել են պարենի հիմնական խոշոր արտադրող և արտահանող երկրները, դրանց կողմից արտահանման համար սահմանվող գները: Հաշվի առնելով ՀՀ-ում սոցիալ-տնտեսական իրավիճակը՝ սոցիալական վիճակի բարելավման գործում մեծ տեղ է հատկացվել երկրում գյուղատնտեսության պոտենցիալի զարգացման հիմնախնդիրներին, հատկապես բուսաբուծության և անասնապահության ճյուղերի զարգացմանը, մասնավորապես, բուսաբուծության մասով, բարձր

մթերատու սորտերով առկա ցանքատարածությունների, ինչպես նաև բերքատու այգիների բերքատվության բարձրացմանը: Կարևորվել է ջերմոցային տնտեսությունների զարգացումը ՀՀ-ում, և ներկայացվել են առաջարկներ ու տեխնիկական լուծումներ: Անասնապահության ճյուղի վերաբերյալ ներկայացվել են առաջարկներ՝ առկա անասնազվիաբանակը ավելացնելու և մթերատվությունը բարձրացնելու նպատակով նոր բարձր մթերատու կենդանիներ ներկրել ՀՀ:

Թեմայի շրջանակում հրապարակվել են մի շարք գիտական հոդվածներ:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները

«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում ԵՏՄ-ի ինտեգրացիոն գործընթացում հաշվարկվել են գործարար միջավայրի վրա ազդող հարկային վարչարարության ընթացակարգերի նվազեցման հնարավորությունները՝ մաքսային սահմանի վրա ԱԱՀ-ի դադարեցման համատեքստում: Բացի այդ, գնահատելով ԵՏՄ ԱԱՀ-ից ստացվող օգուտները, հաշվարկվել է, որ ՀՀ պետական բյուջե է ներառվելու 1,3 մլրդ դրամ:

2014 թ. կառավարությանն են ներկայացվել երկրաբանահանքաբանական գիտությունների դոկտոր Հ. Ավագյանի «Պիրիտ հանքանյութը դիտարկել որպես մետաղական օգտակար հանածո», «ՀՀ բնական ջեոլիտները որպես կայունատվության բարձրացման խթանիչ», «Մետալուրգիական գործարանների կառուցման անհրաժեշտությունը ՀՀ-ում», «ՀՀ Քաջարանի պղնձամոլիբդենային կազմավորման հանքավայրի շահագործման արդյունավետության հիմնախնդիրները», «ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության և հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը», տ. գ. դ. Ա. Բայադյանի «ՀՀ ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների և տնտեսվարման ձևերի կարգավորման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները», տ. գ. թ. Ա. Թամազյանի «Ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում», տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյանի «Հարկային բեռի գնահատման հիմնահարցերը և հավասարաչափ բաշխման խնդիրները ՀՀ-ում» գիտական թեմաների շրջանակներում ստացված եզրակացությունները և առաջարկությունները, որոնք կարող են օգտակար լինել ՀՀ-ում իրականացվող հակաճգնաժամային միջոցառումների և նորացվող տնտեսական քաղաքականության համատեքստում:

V. Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 14 գիրք և 55 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 8):

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ **Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան**
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝

Ալվարդ Թևոսի Չատիկյան
տնտեսագիտության թեկնածու

Գիտական քարտուղար՝

Քրիստինե Յուրիի Բաղդասարյան
տնտեսագիտության թեկնածու

Էլեկտրոնային փոստը՝

E-mail: info@economics.sci.am.

Ինտերնետային կայքը՝

economics.sci.am.

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան 4 գիտնական զբաղեցրել է դեկավար պաշտոն, որոնցից 2-ը՝ կին,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 9 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 5 կին, և ազատվել են 11 երիտասարդ մասնագետ, որոնցից 2-ը՝ կին,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմել է 21, 35-ից 60 տարեկան՝ 17, և 60-ց բարձր տարիքի՝ 13:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը

- դոկտորական՝ -
- թեկնածուական՝ 9

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

Հաշվետու տարում ոչ մի գիտնական պատվավոր կոչում կամ պարգևատրում չի ստացել:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրատարակումները

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական (1 աշխատակից դասավանդել է), Հայաստանի պետական տնտեսագիտական (3), Հայաստանի պետական ճարտարագիտական (2), Անանիա Շիրակացի միջազգային հարաբերությունների (1), Հայաստանի ազգային ազրարային (1) համալսարանների հետ:

Ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Վլադիմիր Հարությունյանն ընդգրկվել է համառուսական գիտապրակտիկ "Региональные проблемы преобразования экономики" ամսագրի գիտախմբագրական խորհրդի կազմում:

Ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, տ. գ. թ. Վիլեն Խաչատրյանը 2014 թվականի օգոստոսի 3-5-ին Տուլչայում (Ռուսիան) մասնակցել է «Պետություն-մասնավոր հատված համագործակցություն: ՓՄՁ-ների վերապատ-

րաստման դասընթաց» խորագրով գիտաժողովին՝ որպես ՓՄՁ-ների տնտեսական հարցերով փորձագետ:

Ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող Ալբերտ Հայրապետյանը 1914 թվականի մարտի 13-17-ին մասնակցել է ՄԱԿ-ի՝ Իտալիայի Հանրապետության նախագահի, Իտալիայի ԱԳՆ-ի և ՄԱԿ-ի Հռոմի գրասենյակի բարձր հովանու ներքո Հռոմ քաղաքում անցկացված «ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհրդի ժողովրդավարացումը» թեմայով համաժողովին:

1914 թվականի մայիսի 21-ին Աստանայում տ. գ. թ. Վիլեն Խաչատրյանը և կրտսեր գիտաշխատող Ալբերտ Հայրապետյանը մասնակցել են երիտասարդ գիտնականների «Ղազախստանի ինովացիան տնտեսությունը կայուն զարգացման գլոբալիզացիայի պայմաններում» խորագրով միջազգային գիտական նստաշրջանին: Վ. Խաչատրյանը հանդես է եկել «Տնտեսության և գիտության ինովացիոն զարգացման կոնցեպտուալ հիմունքները», Ա. Հայրապետյանը՝ «Ինովացիայի դերն առևտրային կազմակերպություններում» թեմաներով:

Ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող Ա. Մակարյանը Բաց հասարակության հիմնադրամներ-Հայաստան ֆինանսական օժանդակության շնորհիվ «Հանրային քաղաքականության կրթաթոշակներ նախաձեռնություն» ծրագրի շրջանակներում ստացված դրամաշնորհի միջոցներով 2014 թ. հոկտեմբերից մինչև 2015 թ. մայիսն ընկած ժամանակահատվածում իրականացրել է հետազոտություն «Եվրասիական տնտեսական միությանն անդամակցության տնտեսական ազդեցության գնահատականը Հայաստանի տնտեսության վրա» թեմայով:

Համատեղողների թվաքանակը՝ 19:

Համատեղ հրատարակումներ

1. *ՀՊՃՀ-ի հետ*՝ Սարինյան Ռ. Ն., «Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության», Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ, 2013, 224 էջ:

2. «Այլընտրանք» հետազոտական կենտրոնի հետ

Թ. Ն. Մանասերյան, «Տնտեսական անվտանգության ռազմավարության ուրվագծեր», ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Այլընտրանք» հետազոտական կենտրոն, Եր., 2014, 836 էջ:

3. *«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ-ի հետ*՝ «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածուներ), Եր., 2014, 1(21), 294 էջ:

Աղյուսակ 1

Արտոնագրային ցուցանիշներ

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

2014 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	380,0	129617,7	9161,0	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» խորագրով	ՀՀ, Կոտայքի մարզ, Արզական, ՀՀ ԳԱԱ գիտաժողովների տուն, հուլիսի 4-7, 2014, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ և ՀՊՏԻ	30	-
2.	Գիտաժողով «Զարգացման ժամանակակից մարտահրավերներ» խորագրով	Ք. Երևան, Նալբանդյան 128, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան, հոկտեմբերի 29-31, 2014, ՀՊՏՀ և ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	200	-

Աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	Ղազախստան	2	-	-
		Իտալիա	1	-	-
		Ռումինիա	1	-	-

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն կազմակերպությունում

N°	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների և մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհներ

N°	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քց.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2014 թ. համար	
1	2	3	4	5		6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ							

Կազմակերպության 2014 թ. ֆինանսավորման ծավալները

N°	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտաբյուջե (\$, €, քց.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	147868,2	5936,6	-	-	-

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2014 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

N°	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	12	-	-	-	45	6	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2015 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	11/1	13/9	5/0	3/1

Տվյալներ մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը (զիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2014 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2015 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	66	51	1	1	8	25

I. Կարևորագույն արդյունքները

«Եվրասիական տնտեսական միությանը անդամակցության հնարավոր ազդեցությունները ՀՀ տնտեսության վրա» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) շրջանակներում.

- հիմնավորվել է, որ անհրաժեշտ է ճշգրտել և համաձայնեցնել ԵԱՏՄ երկրների տնտեսական քաղաքականության գերակայությունները, որոշել նպատակները, ձևավորել տնտեսության զարգացման նոր մոդել,
- ձևակերպվել են ՀՀ տնտեսության զարգացման ինտեգրացիոն ճանապարհների ընտրության սկզբունքները:
- հիմնավորվել է, որ ԵԱՏՄ ձևավորման լավագույն սցենարի հավանականությունը բարձր է միայն այն դեպքում, եթե ապահովվում է ԵԱՏՄ պայմանագրի առանցքային պահանջների կատարումը, և իրականացվում է համաձայնեցված հարկաբյուջետային, դրամավարկային և, հատկապես, արժույթային քաղաքականություն:

«Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բալայան) շրջանակներում.

- կարևորվել և հիմնավորվել է պետական պարտքի կառավարումն ու քաղաքական որոշումներն իրարից տարանջատելու անհրաժեշտությունը,
- հիմնավորվել է պետական պարտքի ներգրավման յուրաքանչյուր գործարքի ժամանակ նպատակի սահմանման անհրաժեշտությունը և պարտք ներգրավելու բացառիկ իրավունքի վերապահումը,
- պարտքային ճգնաժամից խուսափելու նպատակով առաջարկվել է ավելացնել ներքին պետական պարտքի մասնաբաժինը և, մասնավորապես, ինստիտուցիոնալ պարտատոմսերի ծավալը,
- պետական պարտքի կառավարելիությունը ապահովելու նպատակով առաջարկվել է օրենսդրորեն ամրագրել պետական պարտքի սահմանային լրացուցիչ մեծություններ:

«Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց փոխհատուցման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում.

- տրվել են ցեղասպանության ժողովրդագրական, նյութական և ֆինանսական կորուստների վերաբերյալ մեկնաբանություններ,
- վերոնշյալ կորուստները գնահատվել է ըստ ՀՀ ազգային արխիվում պահվող հայտարարագրերի,
- հետազոտության առարկա է դարձել նաև այդ կորուստների հատուցման հնարավոր ձևերի հիմնախնդիրը,

- ուսումնասիրության առարկա են դարձել նաև ցեղասպանության միջազգային իրավական պատասխանատվության հիմնախնդիրը և ցեղասպանության ֆոնդի ստեղծման ու հատուցման փաթեթի ձևավորման հիմնահարցերը:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

1) «Ներդրումային ծրագրերի իրականացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ իրական հատվածում» թեմայի (գլխ. ղեկ. տնտ. թեկն. Ք. Բաղդասարյան) շրջանակներում.

- կատարվել է վերլուծություն ներդրումային քաղաքականության վերաբերյալ, մասնավորապես՝ պետական ներդրումների ցածր տեսակարար կշիռը պետական բյուջեում, բնակչության սոցիալական վիճակը և խնայողությունների սղությունը, ներքին շուկայի տարողունակության և արտահանման ծավալների փոքր լինելը, վնասով աշխատող կազմակերպությունների թվաքանակի աճը, ֆինանսական ինստիտուտների թերզարգացվածության մակարդակը, միջազգային շուկայում մրցունակության լարվածությունը և այլ հիմնախնդիրներ հնարավորություն չեն ընձեռում կատարել մեծածավալ ազգային ներդրումներ,
- գնահատվել են ՀՀ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները և դրանց իրականացման ոլորտները 2007-2014 թթ.՝ վերլուծելով ներդրումային գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական դաշտը, «Օտարերկրյա ներդրումների» մասին ՀՀ օրենքը, ներդրումային հայեցակարգը,
- կատարվել է նաև վերլուծություն, համաձայն որի գնահատվել են հարկային օրենսդրությամբ սահմանված հարկային համակարգի ազդեցությունը ներդրումային գործունեության վրա:

2) «Կուտակային կենսաթոշակային համակարգի ներդրման ռիսկերի կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գլխ. ղեկ.՝ տնտ. թեկն. Ա. Ջատիկյան) շրջանակներում.

- վերլուծվել է ՀՀ -ում ՀՆԱ -ի իրական աճը 2007 -2014 թթ.,
- ուսումնասիրվել են ՀՀ տնտեսության իրական հատվածում իրականացված օտարերկրյա ներդրումների ծավալը, կենսաթոշակային ֆոնդերի կառավարիչների կողմից կայուն եկամտային, պահպանողական և հավասարակշռված կենսաթոշակային ֆոնդերի ակտիվների կառավարման արդյունքները,
- գնահատվել են ֆինանսական ռիսկերի կառավարման գործընթացի հիմնական փուլերը, ՀՀ-ում կենսամակարդակի հիմնական սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշները, ՀՀ առկա և մշտական բնակչության թվաքանակը և սեռատարիքային կազմը, ՀՀ ազգաբնակչության կյանքի միջին տևողությունը և մի շարք այլ ցուցանիշներ,
- հիմնավորվել է այնպիսի ռիսկերի առկայությունը, ինչպիսիք են աղբատության մակարդակի ավելացումը, պետական բյուջեի ծախսային բեռի ավելացումը, միջոցների կուտակման և հետագա բաշխման մեխանիզմների անկա-

տարությունը և ՀՀ -ից կապիտալի հնարավոր արտահոսքը:

Նոր կենսաթոշակային համակարգի ներդրման ռիսկերի արդյունավետ կառավարման նպատակով առաջարկվել է.

- արտասահմանյան երկրների կենսաթոշակային համակարգերի ռիսկերի, կառավարման առաջատար փորձի ուսումնասիրության հիման վրա հնարավոր ֆինանսական ռիսկերի առաջացման նկատմամբ մշտական վերահսկողության իրականացում,
- ռիսկերի կառավարման համապատասխան ռազմավարության մշակում և իրագործում,
- ներդրվող միջոցների ապահովագրում,
- ֆինանսական շուկաների զարգացման միտումների մշտական հետազոտություն և ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ ներդրման նոր ընձեռված հնարավորությունների օգտագործում:

3) «Ֆինանսական միջոցների կազմավորման և օգտագործման բարելավման ուղիները ՀՀ ագրարային ոլորտում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել են ագրարային, շուկայական ենթակառուցվածքների զարգացման հնարավորությունները, մարքեթինգի, խորհրդատվության ու տեղեկատվության հասանելիությունը:

Բացահայտվել են ՀՀ առևտրային բանկերի, համաշխարհային բանկի միջազգային և վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող ֆինանսական միջոցների ներկա վիճակը, օգտագործման արդյունավետությանը խոչընդոտող հանգամանքներն ու դրանց վերացման ուղիները, և ըստ այդմ առաջարկվել է.

- գյուղացիական տնտեսություններում արտադրական սպասարկման՝ պարարտանյութերով, թունաքիմիկատներով, այլ կյութական միջոցներով ապահովման խնդրի լուծման նպատակով համայնքներում ստեղծել վճարովի ծառայություն մատուցող կառույց,
- պետության կողմից տարբեր ծրագրերով հանրապետություն ներկրված գյուղատնտեսական տեխնիկան, պարարտանյութերը, թունաքիմիկատները տրամադրել ոչ թե առանձին անհատ հողագործներին, այլ համայնքներում ձևավորվող մասնագիտացված կազմակերպությանը (կոոպերատիվին),
- գյուղատնտեսության վարկավորման բարելավման համար կարևորվել է գրավադրման մեխանիզմների կատարելագործումը, վարկային տոկոսադրույքի իջեցումը, սուբսիդավորման մասնաբաժնի ավելացումը, մարման ժամկետների ավելացումը,
- տրամադրվող վարկերի գումարը առաջարկվել է դարձնել մինչև 10 տարի, իսկ տոկոսադրույքը նվազեցնել 2-3%-ի չափով:

Նոր ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելու համար տրամադրել նախնական կապիտալ առաջիկա հինգ տարիներին ազատելով հարկերից:

4) «Եվրասիական տնտեսական միությանը անդամակցության հնարավոր ազդեցությունները ՀՀ տնտեսության վրա» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) շրջանակներում.

- վերլուծվել են ԵԱՏՄ երկրների տնտեսության ներուժի մեծացման տեսանկյունից հակաճգնաժամային քայլերի համաձայնեցման ուղիները,
- ուսումնասիրվել է Հայաստանի արտաքին տնտեսական կապերի իրական վիճակը,
- գնահատվել է ազգային արժույթների կիրառման նպատակահարմարությունը, հատկապես ռազմավարական ապրանքների համար, վերլուծվել է ԵԱՏՄ երկրների համաձայնեցված դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությունը ազգային արժույթով փոխհաշվարկների վրա,
- հետազոտվել է համաձայնեցված դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականության նպատակահարմարությունը և արդյունավետությունը ԵԱՏՄ երկրներում:

5) «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց փոխհատուցման հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում գնահատականներ են տրվել ցեղասպանության ժողովրդագրական, նյութական և ֆիզիանսական կորուստների վերաբերյալ:

- Հատուկ ուշադրություն է դարձվել նաև հայոց ցեղասպանության միջազգային իրավական պատասխանատվության հիմնախնդիրներին, ինչպես նաև ցեղասպանության ֆոնդի ստեղծման ու հատուցման փաթեթի ձևավորման հիմնահարցերին:

6) «Հայ տնտեսագիտական մտքի արդի ընթացքի ուրվագծեր: Նորագույն շրջանի հայ տնտեսագիտական միտքը» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան) շրջանակներում ուսումնասիրություններ են իրականացվել XX դարասկզբի և արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության կտրվածքներով: «Բախշի Իշխանյան» գրքում առաջին անգամ համակարգվել են հայ մտավոր պատմության նշանավոր անուններից մեկի տնտեսագիտական հայացքները, ցույց է տրվել, որ.

1. նա ընդլայնել է XX դարասկզբի հայ տնտեսագիտական մտքի տեսապատմական սահմանները՝ տնտեսական երևույթների վերլուծության ժամանակ կիրառելով սոցիոլոգիական մեթոդը,
2. նրա հետազոտությունը Առաջին համաշխարհային պատերազմի գերմանական միլիտարիզմի պատճառների բացահայտման առումով դուրս է գուտ ազգային շրջանակներից,
3. ժողովրդավարության վերաբերյալ նրա ուսումնասիրությունները ուսանելի են պատմության ուսումնասիրության համար:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

1) «Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ սկսած 2009 թվականից տեղի է ունեցել պետական պարտքի աճման միտում՝ 2014 թվականի վերջին կազմելով 1.969.8 մլրդ դրամ, որը 2009 թվականի մակարդակը գերազանցել է 699.1 մլրդ դրամով: ՀՀ պետական և ՀՆԱ հարաբերակցությունն ամենաբարձրն է եղել 2002 թ. (45.8%) և 2012 թ. (44.3%), իսկ ամենացածրը՝ 2007 թ. (16.4%), այսինքն՝ ըստ ուսումնասիրվող տարիների ունեցել ենք նվազման, այնուհետև՝ աճման միտում:

ՀՀ պետական պարտքի կառավարման արդյունավետության բարձրացման մոտեցումներն ու դրանց լուծման ուղիների շարքում կարևոր նշանակություն ունի հետևյալ միջոցառումների իրականացումը.

1. պարտքային ճգնաժամից խուսափելու նպատակով առաջարկվել է ավելացնել ներքին պետական պարտքի մասնաբաժինը և, մասնավորապես, իննայողական պարտատոմսերի ծավալը,
2. պետական պարտքի կառավարելիությունն ապահովելու նպատակով առաջարկվել է օրենսդրորեն ամրագրել պետական պարտքի սահմանային լրացուցիչ մեծություններ:

2) «Պարենային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Դ. Հարությունյան) թեմայի շրջանակներում.

- կատարվել են սննդարդյունաբերության ճյուղի, մասնավորապես՝ սննդամթերքի տարբեր տեսականու մասով համախառն թողարկված արտադրանքի և արտաքին առևտրի վիճակագրական ցուցանիշների համեմատական վերլուծություններ,
- վերլուծության արդյունքում առաջարկվել է համապատասխանեցնել ՀՀ ստանդարտները ԵՏՄ միասնական ստանդարտներին, հատկապես մսամթերքի արդյունաբերության ենթաճյուղում,
- առաջարկվել է գյուղացիական տնտեսությունների ֆինանսական միջոցների ձեռքբերումը իրականացնել կոոպերատիվների միջոցով, որի շնորհիվ համապատասխան գույքի գրավադրմամբ հնարավոր կլինի ֆինանսական հաստատություններից ստանալ ֆինանսական ռեսուրսներ,
- առաջարկվել է նաև վարչարարության միջոցով պարենային շուկայի վերահսկողության իրականացում, որը միտված է լուծել տնտեսական խնդիրներ:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները

«Եվրասիական տնտեսական միությանը անդամակցության հնարավոր ազդեցությունները ՀՀ տնտեսության վրա» թեմայում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) գնահատվել են ԵԱՏՄ երկրների տնտեսության ներուժի մեծացման տեսանկյունից հակաճգնաժամային քայլերի կոորդինացման ուղիները: Հայաստանի տնտեսական աճի տեսանկյունից ներկայացվել են ԵԱՏՄ պայմանագրի

առանցքային հողվածները և նրանց ճշգրտման հնարավորությունները:

Գնահատվել է արտահանում-ՀՆԱ հարաբերակցությունը: Հիմնավորվել է, որ այդ ցուցանիշը Հայաստանի համար պետք է լինի ոչ պակաս, քան 30%: Հաշվի առնելով այն, որ այդ ցուցանիշը չի գերազանցում 15 %-ը, ձևավորվել են հատկապես պատրաստի արտադրանքի արտահանման հնարավորությունները ինչպես ԵԱՏՄ, այնպես էլ ԵՄ և այլ երկրներ:

Հիմնավորվել է ԵԱՏՄ երկրների մակրոտնտեսական քաղաքականության համաձայնեցման անհրաժեշտությունը, ինչը փաստացի հանդիսանում է ԵԱՏՄ պայմանագրի պահանջը: Ցույց են տրվել ՀՀ տնտեսության համար հնարավոր էֆեկտները այդ քայլից: Ելնելով դրանից՝ ձևակերպվել են համակարգված քայլեր, որոնք անհրաժեշտ է իրականացնել ՀՀ տնտեսության ինտեգրացիոն էֆեկտները հնարավորինս մեծացնելու համար:

«Ֆինանսական միջոցների կազմավորման և օգտագործման բարելավման ուղիները ՀՀ ագրարային ոլորտում» թեմայի (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում.

- ուսումնասիրվել են ագրարային ոլորտի ֆինանսավորման, վարկավորման և դրանց օգտագործման արդյունավետությունը, ՓՄՁ-ների, կոոպերատիվների գործունեության բարելավման համար ֆինանսների հասանելիությունը, ու դրանց համահունչ բացահայտվել են խոչընդոտող հանգամանքները, և տրվել են լուծման ուղիները,
- ագրարային ոլորտի բարելավման նպատակով ուսումնասիրության արդյունքում, տնտեսապես զարգացող երկրների փորձին համահունչ, կոոպերատիվների հետագա խթանման ու ընդլայնման, ինչպես նաև նոր ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման համար առաջարկվել է ստեղծել ֆինանսական կառույցներ և առաջիկա հինգ տարիներին տալ հարկային արտոնություններ,
- վերլուծվել և հիմնավորվել է հիփոթեքային վարկերի դրական ազդեցությունը, որը կնպաստի արտադրական գործընթացներում նորամուծությունների ներդրմանն ու զարգացմանը:

V. Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 4 գիրք և 112 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 9):

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝	Վլադիմիր Հարությունյան ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Փոխտնօրեն՝	Ալվարդ Զատիկյան տնտեսագիտության թեկնածու
Գիտական քարտուղար՝	Քրիստինե Բաղդասարյան տնտեսագիտության թեկնածու

Էլեկտրոնային փոստը՝ E-mail: info@economics.sci.am.

Ինտերնետային կայքը՝ economics.sci.am.

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան 4 գիտնական զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն, որոնցից 2-ը՝ կին,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 19 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 10 կին, և ազատվել են 9-ը, որից 2-ը՝ կին,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմում է 22, 35-ից 60 տարեկան՝ 24, և 60-ից բարձր տարիքի՝ 13:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը

- դոկտորական՝ 1
- թեկնածուական՝ 5

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերում և թեմաներում ընդգրկված բարձր արդյունավետությամբ աշխատող գիտաշխատողների հավելավճարի տրամադրման հայտերի ընտրության մրցույթում հաղթող են ճանաչվել ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանը և տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Հ. Բայադյանը:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրապարակումները

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական (2 աշխատակից դասավանդել են), Հայաստանի պետական տնտեսագիտական (3), Հայաստանի պետական ճարտարագիտական (3), Հայաստանի ազգային ագրարային (3), Հայամերիկյան (1) համալսարանների հետ:

Ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Վլադիմիր Հարությունյանն ընդգրկվել է համառուսական գիտապրակտիկ «Տնտեսության փոխակերպման տարածքային հիմնախնդիրներ» ամսագրի գիտախմբագրական խորհրդի կազմում և «Ռուսաստանը XX դարում. գլոբալ հրավերներ և զարգացման հեռանկարներ» չորրորդ միջազգային ֆորումի կազմկոմիտեի անդամների թվում:

Համագործակցության հուշագիր է կնքվել Գավառի պետական համալսարանի հետ՝ իրականացնելու ծրագրեր կրթական, գիտահետազոտական գոր-

ծունեության ոլորտներում, ինչպես նաև այնպիսի երիտասարդ մասնագետների պատրաստման ուղղությամբ, որոնք զբաղվում են տնտեսագիտության տեսական և գործնական խնդիրների, հայ և արտասահմանյան տնտեսագիտական մտքի պատմության ուսումնասիրությամբ:

Տ. գ. դ., պրոֆեսոր Աշոտ Թավադյանը մասնակցել է.

- «Կյանքը պատժամիջոցների պայմաններում, միջազգային փորձ» միջազգային գիտաժողովին, պատրաստել է «Արժութային անվտանգությունը ճգնաժամի պայմաններում» գեկույցը, ԱՊՀ երկրների ինստիտուտի և Մոսկվայի պետական համալսարանի Լոմոնոսովի անվ. տնտեսագիտության ֆակուլտետի հետ համատեղ:
- «Եվրասիական նախագիծ 2015. ընդհանուր հարևանության պետությունների սպասումների մարմնացում» միջազգային փորձագիտական սեմինարին, «Եվրասիական ինտեգրացիա. ԶԼՄ-ների և տնտեսության մարտահրավերները», Մոսկվա, Կլոբ սեդան, ՌԻԱ Նովոստի:
- «Եվրասիական տնտեսական ինտեգրացիա» X միջազգային գիտաժողովին, 2015 թվականի հոկտեմբերի 29, Մոսկվա, Եվրասիական զարգացման բանկ: Լիազումար նիստ «Տնտեսագետների գրույց (երկխոսություն). ԵԱՏՄ տնտեսական զարգացման վեկտորները ճգնաժամի պայմաններում»: Ավագ գիտաշխատող, տ. գ. դ. Դավիթ Հարությունյանը մասնակցել է.
- Բիզնես ֆորումին, որի նպատակը Հայաստանի արտահանման ապահովագրության գործակալության և Իրանի արտահանման երաշխավորման ֆոնդի միջև հուշագրի ստորագրումն էր: Այն միտված էր կողմերի միջև առևտրի և ներդրումների խթանմանն ու աջակցությանը (Իրան-Հայաստան Բիզնես ֆորում, նոյեմբերի 9, 2015 թ.): «Doing business in Armenia» գեկույցում Դավիթ Հարությունյանը ներկայացրել է Հայաստանի ներդրումային միջավայրը, ՕՌԻՆ-ների խթանման և պաշտպանության մեխանիզմները, արտահանման և ներմուծման կարգավորման ուղիները, ՀՀ հարկային համակարգի, բիզնեսի գրանցման, լիցենզավորման ու սեփականության իրավունքների գրանցման առանձնահատկությունները և այլն:
- «Հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները» աշխատաժողովին (Կիև, Ուկրաինա, ապրիլի 23-24, 2015 թ.), որի ընթացքում ներկայացրել է ՀՀ-ում հարկային համակարգում առկա խնդիրները, հարկային հաշվետվությունների ներկայացման և վարչարարության հետ կապված տարբեր հարցեր:

Համատեղողների թվաքանակը՝ 19

Համատեղ հրապարակումներ

1. *ՀՊՀՀ -ի հետ՝ Ռ. Ն. Սարինյան, Ա. Ս. Թադևոսյան, Բախշի Իշխանյան.* տնտեսագիտական հայացքները, Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2015, 136 էջ:
2. *«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ-ի հետ՝* «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու), Եր., 2015, 1(22), 359 էջ:

3. ՀՊՏՀ-ի հետ «Չարգացման ժամանակակից մարտահրավերներ», ՀՊՏՀ 24-րդ գիտաժողովի (2014 թ. հոկտեմբերի 29 -31) նյութեր, Եր., «Տնտեսագետ», 2015, մաս 1, 772 էջ, մաս 2, 536 էջ:
4. «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու)՝ նվիրված հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտության» հրատ, 2015, 174 էջ:

Աղյուսակ 1

Արտոնագրային ցուցանիշներ

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

Աղյուսակ 2

2015 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (n) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	162093,4	5534,0	5742,0

Աղյուսակ 3

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» խորագրով	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ և ՀՊՏԻ, հունիսի 4 -7, 2015	60	-
2.	Գիտաժողով «Գիտելիք, նորաստեղծություն և զարգացում» խորագրով	Ք. Երևան, Նալբանդյան 128, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան, ՀՊՏՀ և ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, նոյեմբերի 11 -13, 2015	40	-

3	Գիտաժողով «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» (նվիրված Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին, 1915 -2015 թթ.)	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ և ՀՊՏԻ, դեկտեմբերի 3-4, 2015	50	
---	---	--	----	--

Աղյուսակ 4

Աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում՝ ԱՂՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	ՌԴ	3	-	-
		Ուկրաինա	1	-	-
		Իրան	1	-	-

Աղյուսակ 5

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն կազմակերպությունում

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Աղյուսակ 6

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քց.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2015 թ. համար	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 7

Կազմակերպության 2015 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտարժույթ (\$, €, քց.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	167627,4	5742,0	-	-	-

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2015 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, գեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	4	-	-	-	85	12	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2016 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5	6
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	14/0	10/4	5/0	3/1

Տվյալներ մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2015 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					ընդհանուր քանակ	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2016 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	71	59	1	1	8	31

1. Կարևորագույն արդյունքները

1. «Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության գնահատման հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում առաջարկվել է.

- տարբեր ճյուղերում ներդրումային ծրագրերի խթանում, բյուջետային բոլոր ծախսերի կրճատում, հարկային վարչարարության բարեփոխում, փոքր ու միջին ձեռնարկությունների վարկավորման ծրագրերի ընդլայնում՝ ապահովելով մրցակցությունը,
- ապահովել կազմակերպությունների մրցունակության համակողմանի քանակական գնահատման միասնական մեթոդիկայի կիրառումը, որի կարիքը ունեն հայրենական բոլոր կազմակերպությունները:

«Հայաստանի Հանրապետության ինտեգրացման գործընթացների հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) շրջանակներում.

- հիմնավորվել է, որ անհրաժեշտ է ձևավորել ՀՀ տնտեսության զարգացման նոր մոդել, որը հաշվի կառնի ՀՀ տնտեսության ներքին ու արտաքին մարտահրավերները՝ կանխատեսելով ակնկալվող արդյունքները,
- եզրակացվել է, որ Հայաստանի համար ԵԱՏՄ ինտեգրացիոն ներուժի արդյունավետ օգտագործման հանձնարարականները պետք է հաշվի առնեն նաև երկրի տնտեսական անվտանգության խնդիրները,
- հիմնավորվել է, որ Հայաստանը առևտրատնտեսական արդյունավետ հարաբերություններ զարգացնելու զգալի ներուժ ունի ինչպես հարևան երկրների՝ Վրաստանի և Իրանի հետ, այնպես էլ ԵՄ անդամ մի շարք պետությունների հետ:

2. «Հարկաբյուջետային քաղաքականության բարելավման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ.՝ տնտ. գիտ. թեկն. Կ. Սարգսյան) շրջանակներում հիմնավորվել է, որ ՀՀ-ում գործարար միջավայրի ակտիվացման, տնտեսական աճի խթանման և սոցիալական լարվածության թուլացման տեսանկյունից առավել մեծ նշանակություն ունեն հարկային բեռի կրճատումը և միաժամանակ հարկման բազայի ընդլայնումը, ինչը թույլ կտա Հայաստանի հարկային համակարգն ավելի արդյունավետ դարձնել: Որպես հարկային ոլորտի բարեփոխումներ՝ առաջարկվել է.

- ԱԱՀ-ի տարբերակված դրույքաչափերի կիրառումը, մասնավորապես՝ կենսական նշանակության ապրանքների և ծառայությունների համար կիրառելով ԱԱՀ-ի նվազեցված դրույքաչափի սահմանումը,
- շահութահարկի գծով արագացված ամորտիզացիայի կիրառումը,
- կազմակերպության հարկվող շահույթի նվազեցումն այն գումարի չափով, որն ուղղվելու է ներդրումների ֆինանսավորմանը,

- կազմակերպության շահույթից նվազեցվող ծախսերի առավելագույն նորմաների վերանայումը,
- ֆիզիկական անձանց հարկային բեռի կրճատումը,

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

1. «Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության գնահատման հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում ուսումնասիրվել են տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեությունը, դրա ֆինանսական արդյունքների և դրանից բխող շահութաբերության ցուցանիշները, ֆինանսական կայունության գնահատումը, ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքների հաղթահարման հնարավոր ուղիները, վերամշակող կազմակերպությունների և արտադրողների միջև պայմանագրային հարաբերությունների զարգացումը, ֆինանսական ռեսուրսների մատչելիության բարելավումը, արտադրական կազմակերպությունների ռիսկերի վերլուծությունը և ռիսկերի նվազեցման եղանակներն ու ուղիները: Կատարված վերլուծությունների արդյունքում առաջարկվել է.

- բարձրացնել իրացումից ստացած զուտ հասույթի չափը համախառն ներքին արդյունքի կազմում, ինչը հնարավորություն կտա նպաստելու ավելի շահութաբեր արտադրատեսակների ծավալների ընդլայնմանը,
- ներգրավել մատչելի վարկեր, ինչը ազրովերամշակման ոլորտի կարևորագույն հիմնախնդիրներից մեկն է:

2. «Հարկաբյուջետային քաղաքականության բարելավման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տնտ. թեկն. Կ. Սարգսյան) շրջանակներում.

- հետազոտվել և վերլուծվել են հարկաբյուջետային քաղաքականության տեսամթերողական հիմքերը,
- վերլուծվել են հարկաբյուջետային քաղաքականության առանձնահատկությունները, ինչի արդյունքում և բացահայտվել են ոլորտում առկա հիմնախնդիրները,
- ուսումնասիրվել է հարկաբյուջետային քաղաքականության ոլորտում արտերկրյա փորձը, և իրականացվել են համեմատական վերլուծություններ,
- առաջարկվել են հարկաբյուջետային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման յուրովի մոտեցումներ:

3. «Հայաստանի Հանրապետության ինտեգրացման գործընթացների հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) շրջանակներում.

- բացահայտվել են ՀՀ տնտեսության արտաքին և ներքին մարտահրավերները: Որպես արտաքին մարտահրավերներ են մատնանշվել տարածաշրջանում ոչ կայուն իրավիճակը, Ռուսաստանում գնողունակության անկումը, ԵՄ-ում մակրոտնտեսական քաղաքականության չհամաձայնեցվածությունը, ինչպես նաև համաշխարհային շուկայում գունավոր մետաղների գների անկումը, իսկ ներքին մարտահրավերները պայմանավորված

են դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունների ոչ բավարար համաձայնեցմամբ և կոռուպցիայի բարձր մակարդակով:

ԵՄՏՄ ինտեգրացիոն ներուժի արդյունավետ օգտագործման ուղիների բացահայտման նպատակով հետազոտվել են այդ ներուժի իրացման խոչընդոտներն ու հեռանկարներն՝ ըստ ինտեգրացիոն համագործակցության զարգացման այն ուղղությունների, որոնք առաջարկվել են Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի կողմից:

Ուսումնասիրվել են Հայաստանի տնտեսական ինտեգրացիայի այլընտրանքային ուղղությունները, մասնավորապես՝ հայ-իրանական և ՀՀ-ԵՄ առևտրատնտեսական համագործակցության զարգացման հեռանկարները: Վերլուծվել են հայ-իրանական ներդրումների դինամիկան և կառուցվածքը:

4. *«Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց փոխհատուցման հիմնախնդիրները»* թեմայի (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) շրջանակներում ներկայացվել են Բուրսայի և Ադանայի նահանգներում բնակվող հայերի սեփականության, ինչպես նաև եկեղեցու տնօրինության տակ գտնվող անշարժ գույքի նկարագիրը նախքան 1915 թ. և կորուստները հայոց ցեղասպանության տարիներին:

5. *«Հայ տնտեսագիտական մտքի արդի ընթացքի ուրվագծեր. գիտական հետազոտում»* թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան) շրջանակներում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքներն իրացվել են հետևյալ հրատարակումներում.

Մենագրություններ

- Վ. Հարությունյան, Ռ. Սարինյան, «Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում. 2006-2016 թթ. (հետազոտական արդյունքների ուրվագիծ)», «Գիտություն» հրատ., 2016, 223 էջ:

Աշխատությունն ուրվագծում է տնտեսագիտության ինստիտուտի տասնամյա (2006-2016 թթ.) հետազոտական գործունեության հետազոտումը: Նյութը ենթարկելով որոշակի թեմատիկ համակարգման (տնտեսական ճգնաժամեր, հարկային տնտեսագիտություն, գիտություն և տնտեսական աճ, միջազգային տնտեսագիտություն, կառավարչական միտք, տնտեսության իրական հատված, տնտեսագիտական մտքի պատմություն)՝ կատարվել են վերլուծություններ դրանց դիտակետերի և կիրառական տեսանկյունների վերաբերյալ:

- Հրատարակության է պատրաստվել «Ավետիք Արասխանյանը և իր «Մուրճը» մենագրությունը (Ռ. Սարինյան, Ա. Թադևոսյան):

Վերսկսվել են «Հայ տնտեսագետներ» գրքի նոր նյութերի հավաքումը, հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության առանձին շրջանների վերաբերյալ մենագրության լրամշակված հրատարակության աշխատանքները, ինչպես նաև հրատարակության է պատրաստվել «Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը» (գիտակենսագրական հանրագիտարան) խորագրով գրքի I մասը:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ գիտական հետազոտություն չենք ունեցել:

IV. Կիրառական մշակումների արդյունքները.

«Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության գնահատման հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան) շրջանակներում.

- ուսումնասիրվել, վերլուծվել և հիմնավորվել է «Երևանի կոնյակի գործարան» ՓԲԸ օրինակով գյուղատնտեսական արտադրանք (մթերք) արտադրող սուբյեկտների և վերամշակող արտադրական կազմակերպությունների միջև կնքված ու գործող պայմանագրերի նպատակահարմարությունը, և առաջարկվել է ՀՀ կառավարության կողմից արտադրողներին սուբսիդավորման իրականացում՝ շուկայական գնի և նվազագույն սահմանված գնի միջև եղած տարբերության չափով,

- արտադրական ռիսկերի կառավարման նվազեցման համար առաջարկվել է ստեղծել համաֆինանսավորման սկզբունքով ապահովագրության նոր համակարգի արագ ձևավորում, որին հետագայում կնպաստի միջհամայնքային միավորումների նոր համակարգի ստեղծումը:

«Հայաստանի Հանրապետության ինտեգրացման գործընթացների հիմնախնդիրները» թեմայի (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Թավադյան) շրջանակներում.

- ՀՀ ինտեգրացիոն էֆեկտները գնահատելու համար առաջարկվել է ստեղծել բազմաչափ ռեգրեսիոն մոդել. այդ համատեքստում, մասնավորապես, ուսումնասիրվել է ՀՆԱ-ի վրա ինտեգրացիոն գործընթացները պայմանավորող փոփոխականների ազդեցությունը,

- առաջարկվել է էապես կրճատել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի և գնաճի տարբերությունը ավելի քան 2-3 տոկոսային կետով:

- հիմնավորվել է, որ, էներգետիկ գլոբալ շուկայի արդի զարգացումներին համահունչ, Հայաստանի նման երկիրը, որը զգալիորեն կախված է էներգակիրների ներկրումից, պետք է աստիճանական անցում կատարի էներգիայի այլընտրանքային (վերականգնվող) աղբյուրների օգտագործմանը:

V. Ինստիտուտի գիտական հրապարակումները

Ինստիտուտի կողմից հրատարակվել են 7 գիրք և 74 գիտական հոդվածներ (տե՛ս հավելված 10):

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ Վլադիմիր Հարությունյան
ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝ Ալվարդ Չատիկյան
տնտեսագիտության թեկնածու

Գիտական քարտուղար՝ Քրիստինե Բաղդասարյան
տնտեսագիտության թեկնածու

Էլեկտրոնային փոստը՝ E-mail: info@economics.sci.am.

Ինտերնետային կայքը՝ economics.sci.am.

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան դեկավար պաշտոն զբաղեցրել են 2 կին,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 15 երիտասարդ մասնագետներ, այդ թվում՝ 9 կին, և ազատվել են 14-ը, որոնցից 8-ը՝ կին,
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը կազմում է 21, 35-ից 60 տարեկան՝ 15, և 60-ից բարձր տարիքի՝ 12:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը

դոկտորական՝ -
թեկնածուական՝ 5

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերում և թեմաներում ընդգրկված բարձր արդյունավետությամբ աշխատող գիտաշխատողներին հավելավճարի տրամադրման հայտերի ընտրության մրցույթում հաղթող են ճանաչվել ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյանը և տնտ. դոկտ., պրոֆեսոր Ա. Հ. Բայադյանը:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրատարակումները

Ինստիտուտը համագործակցել է Երևանի պետական (2 աշխատակից դասավանդել են), Հայաստանի պետական տնտեսագիտական (4), Հայաստանի պետական ճարտարագիտական (3), Հայաստանի Խ. Աբովյանի անվան պետա-

կան մանկավարժական (1), Հայաստանի ազգային ագրարային (3) համալսարանների հետ:

Ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Վլադիմիր Հարությունյանն ընդգրկվել է միջազգային «Տնտեսագիտական ինստիտուտի լրաբեր», Բելառուսի ազգային ակադեմիայի ամսագրի գիտախմբագրական խորհրդի կազմում:

Համատեղողների թվաքանակը * 11:

Համատեղ հրապարակումներ

1. Հայոց նորագույն պետականության քառորդ դարը (գիտաժողովի զեկուցումների դրույթներ, 2016 թ., հուլիսի 15), ՀՀ ԳԱԱ Հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունք, Երևանի պետական համալսարան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 185 էջ:

2. Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները (գիտական հոդվածների ժողովածու, 1(23)), Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարան, Եր., 2016, 475 էջ:

Աղյուսակ 1

Արտոնագրային ցուցանիշներ

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	1	2	3	4
1.	ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

Աղյուսակ 2

2016 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	8 / 140192,7	-	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառումները	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտ. երկրներից
1	2	3	4	5
1.	Գիտաժողով՝ «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» (նվիրված Հայոց ցեղասպանության 100 -րդ տարեկիցին, 1915 -2015 թթ.)	ՀՀ, Կոտայքի մարզ, Արզական, ՀՀ ԳԱԱ գիտաժողովների տուն, հուլիսի 14-16, 2016, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	60	-
2.	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» խորագրով	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, հոկտեմբերի 10-11, 2016	30	

Աշխատակիցների արտասահման, այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	ՌԴ	2	-	-

Արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն կազմակերպությունում

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քցճ.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2016 թ. համար	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Կազմակերպության 2016 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե առ 01.10.2016 թ.	Դրամաշնորհներ		
				արտաբյուջե (\$, €, քցճ.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	161119,3	3205,1	-	-	-

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2016 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություն, ժողովածու		Ուսումնական ձեռնարկ, դասագիրք		Հոդվածներ, գեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	7	-	-	-	71	3	-	-

Ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակը (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2017 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	13	7	3	3

Տվյալներ մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտքարտուղարը (գիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2016 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2017 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	60	48	1	1	8	23

I. Գիտական գործունեության կարևորագույն արդյունքները

«Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտական ղեկավար՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտ. դոկտոր Վ. Լ. Հարությունյան) կատարված վերլուծությունների արդյունքում բացահայտվել է ԵՏՄ անդամության հետ կապված հնարավոր խնդիրների ու հետևանքների անորոշության աստիճանը՝ անդրադառնալով ԵՏՄ անդամ և ոչ անդամ պետությունների հետ հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կազմակերպման առանձնահատկություններին, անդամակցությունից բխող օրենսդրական և վարչարարական նորամուծություններին:

Վերլուծության և միջազգային փորձի խոր ուսումնասիրության արդյունքում բացահայտվել են հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման օպտիմալ ուղիները՝ շեշտադրումը կատարելով և՛ կազմակերպչական, կառուցվածքի օպտիմալացմանը, և՛ հարկային, և՛ մաքսային ծառայողի վարվելակերպի կանոնների բարելավմանը:

«ՀՀ տնտեսության կայուն աճի ապահովման հիմնախնդիրները և լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. դոկտոր Ա. Բայադյան) ցույց է տրվել, որ ՀՀ-ում սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավումը հնարավոր է մարզային արդյունաբերական համալիրի ձևավորման, վերամշակող արդյունաբերության տարբեր ճյուղերի զարգացման, մարզի ներսում ներձուղային ու միջձուղային արտադրական կապերի ստեղծման պարագայում: ՀՆԱ-ի ավելացման նպատակով անհրաժեշտ է բարելավել արտահանման ենթակառուցվածքները, մասնավորապես՝ հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել Հայաստանի տրանսպորտային փոխադրումների դժվարություններին և կարևորել արտահանման խթանման ջանքերի նպատակաուղղումը բարձրակարգ և չփչացող ապրանքատեսակներին:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները

«ՀՀ տնտեսության կայուն աճի ապահովման հիմնախնդիրները և լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. դոկտոր Ա. Բայադյան) բացահայտվել է, որ տարածքային համաչափ զարգացման հիմքում պետք է դնել որոշակի տարածքի ռեսուրսային ներուժը՝ պայմանավորված կլաստերների ձևավորմամբ, գիտելիքների և նորարարությունների կիրառմամբ: Տնտեսության բոլոր ոլորտների զարգացման արդյունավետությունն ապահովելու համար հիմնավորվել է ապահովագրության արմատավորման հույժ կարևորությունը:

«Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման խթանման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ն. Մարկոսյան) ցույց է տրվել, որ Հայաստանի ծերացած էներգետիկ համակարգում սերնդափոխության իրականացման ընթացքում աստ-մային, ջերմային և վերականգնվող էներգետիկայի միջև ընդհանուր հզորու-թյունների օպտիմալ բաշխումը մինչև 21-րդ դարի կեսերը կանխորոշելու է Հայաստանի էներգետիկ անվտանգությունն ու մրցունակությունը: Վերականգն-վող էներգետիկայի ենթակառուցվածքների խթանման գործում խիստ արդիական է պետական աջակցության այնպիսի մեխանիզմների ներդրումը, որոնք երկա-րաժամկետ բեռի չեն վերաձվի պետական բյուջեի համար:

«Ռազմաարդյունաբերության, նորարարությունների և տնտեսական աճի միջև փոխկապվածությունները փոքր բաց տնտեսությունում (ՀՀ օրինակով)» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) կառուցվել է ազգա-յին տնտեսության և ռազմաարդյունաբերության փոխկապվածություններն ար-տացույցով գծապատկերային մոդել, որով հիմնավորվել է ռազմաարդյունաբերու-թյան ոլորտի ներուժային համակարգաստեղծ նշանակությունն ամբողջ տնտե-սության համար՝ պայմանավորված տնտեսության այլ ճյուղերի հետ համա-գործակցության լայն հնարավորություններով:

Գրեյնջեր-պատճառականության թեստի միջոցով բացահայտվել է, որ Հա-յաստանում պաշտպանությանը հատկացվող պետական ծախսերը, չնայած զգա-լի ծավալներին (2015 թ.՝ ՀՆԱ 4.5%-ը) տնտեսական աճի վրա խթանիչ ազդեցու-թյուն չեն ունեցել, ավելին՝ ռազմական ծախսերը 1 տարի ժամանակային լազով պայմանավորված են եղել ՀՆԱ ցուցանիշով: Հետազոտվել են քաղաքացիական նշանակության արտադրությունների վրա ռազմական ԳՀՓԿԱ-ների ազդեցու-թյան ուղղությունները, գնահատվել են դրանց առանձնահատկությունները:

«Հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման հիմնախնդիր-ները կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման համատեքստում» թեմայի շրջանակնե-րում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ք. Բաղդասարյան) կատարվել են հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման առաջարկու-թյուններ, որոնք ներկայացվել են երկու առանցքային հարցերի տեսքով՝ ոչ ֆոր-մալ տնտեսության և կոռուպցիոն ռիսկերի: Ըստ եզրակացության՝ Հայաստա-նում հարկային վարչարարությունը խաթարվում է ոչ ֆորմալ տնտեսությունում հարկային օրենքները կիրարկելու արդյունքում, ինչպես նաև տնտեսաչափա-կան գործիքների կիրառման արդյունքում տրվել է քանակական գնահատական՝ ՀՀ տնտեսության զարգացման վրա ազդող հարկային բեռի, աշխատուժի և կապիտալի վերաբերյալ:

«Ներքին և օտարերկրյա ներդրումային ակտիվության խրախուսումը որպես ՀՀ կայուն տնտեսական աճի ապահովման գործիք» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Լ. Սարգսյան) կատարված էկոնոմետ-րիկ վերլուծության արդյունքում ցույց է տրվել, որ 1 տարվա ընթացքում ՀՀ-ում ՕՈՒՆ-ների ներհոսքը մեծացնում է տնտեսական աճը 0.14 տոկոսային կետով, իսկ արտահանումը՝ 0.56 տոկոսով: Ցույց է տրվել, որ ներդրումներն իրա-

կանացվում են արտահանման աճի տեմպը նվազող ոլորտներում, ինչպես նաև այնպիսի արտադրությունների ոլորտներում, որոնք գործունեություն են ծավալում հումքի կամ տեխնոլոգիաների ներմուծման միջոցով:

Հիմնվելով բացահայտ համեմատական առավելության ինդեքսի հաշվարկի վրա՝ առանձնացվել են ներդրումների իրականացման համար ԵՏՄ շուկա արտահանելու տեսանկյունից հեռանկարային ոլորտները, որոնց շարքում են գյուղատնտեսական և թեթև արդյունաբերության մի շարք արտադրատեսակներ:

Իրականացված սոցիոլոգիական հարցման համաձայն՝ տնտեսվարողների կողմից բարձրաձայնված ամենաեական խնդիրներն են՝ առևտրային վարկի բարձր տոկոսադրույքը՝ 52.5%, առևտրային վարկի համար պահանջվող գրավի առկայությունը՝ 28%, նոր ներդրողների ներգրավման դժվարությունը՝ 27.2%, աշխատողների մասնագիտական հմտությունների անհամապատասխանությունը կազմակերպության պահանջներին՝ 49%, բարձր հարկադրույքները՝ 39%, մաքսագերծման ժամանակ հսկիչ գների չարդարացված չափի արդյունքում առաջացող վճարումները՝ 21% և այլն:

«Շողովրդագրական բարելավմանն ուղղված նորովի մոտեցումների մշակում և ներդրում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ա. Զատիկյան) բացահայտվել է, որ երեխաների ծնելիության աճը կարող է հանգեցնել խնայողություններ/ՀՆԱ հարաբերակցության կրճատմանը, իսկ տարեց բնակչության աճի դեպքում կարող է արձանագրվել խնայողությունների աճ: Քանի որ ՀՀ բնակչությունը ծերացման միտում ունի, ապագայում կարելի է ակնկալել, որ խնայողությունների մակարդակը կավելանա:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները

Հաշվետու տարում թեմատիկ ֆինանսավորմամբ գիտական հետազոտություններ չեն իրականացվել:

IV. Գիտական գործունեության կիրառական աշխատանքների արդյունքները

«Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. դոկտոր Վ. Լ. Հարությունյան) ուսումնասիրվել են տնտեսության առաջընթացի ապահովման գործում վճռորոշ ազդեցություն ունեցող հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության զարգացման հիմնախնդիրները, հարկային վարչարարության բարելավման տեսական և մեթոդաբանական մոտեցումները, տարածաշրջանային ինտեգրման ազդեցությունը հարկային և մաքսային համակարգերի վրա, միջազգային լավագույն փորձի հիման վրա հարկային և մաքսային ծառայողի վարվելակերպի արմատական վերափոխման հնարավոր ուղիները:

«Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման խթանման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Հ. Մարկոսյան) կատարված ուսումնասիրության արդյունքում առաջարկվել է վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում թույլատրել

արագացված ամորտիզացիայի կիրառումը և էներգիայի մասնավոր ցրված հզորությունների կառուցման խթանման նպատակով էներգիայի կուտակման կայաններին էլեկտրաէներգիայի վաճառքի և հետգնման գնի երաշխավորված մարժայի սահմանումը, մշակվել են առանց լիցենզիայի ինքնավար արևային կայանների գործունեության խթանման մեխանիզմներ՝ հիմնված արտադրված էներգիայի գնման սակագնի սանդղակի և վարկային միջոցներով կառուցված հզորությունների վարկի դիմաց հաշվարկված տոկոսադրույքը ֆիզիկական անձանց վճարած եկամտային հարկից փոխհատուցելու տարբերակի վրա, հիմնավորվել է «Կանաչ սերտիֆիկատների» ներդրման արդյունավետությունը և հիդրոակումուլյացիոն հզորությունների գործարկման անհրաժեշտությունը:

«Ներքին և օտարերկրյա ներդրումային ակտիվության խրախուսումը որպես ՀՀ կայուն տնտեսական աճի ապահովման գործիք» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Լ. Մարգարյան) գործարարության դյուրինության ինդեքսի բարելավմանն ուղղված վերլուծությամբ ցույց է տրվել, որ անհրաժեշտ է բարելավել շինարարության թույլտվության ստացման, էլեկտրաէներգիայի միացման, փոքր ներդրողների պաշտպանության, հարկերի վճարման, պայմանագրերի կիրարկման և վեճերի քննման ընթացակարգերը: Հայաստանի ներդրումային ներուժի և ներդրումային ոլորտի գնահատման արդյունքում պարզվել է, որ առավել մտահոգիչ են ՕՈՒՆ-ների ներհոսքի, 1 շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ի, աղքատության, բիզնեսի կողմից վճարվող հարկերի ցուցանիշները:

«Ռազմաարդյունաբերության, նորարարությունների և տնտեսական աճի միջև փոխկապվածությունները փոքր բաց տնտեսությունում (ՀՀ օրինակով)» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Գ. Հարությունյան) ՀՀ օրինակով տեղայնացվել է ռազմաարդյունաբերության զարգացման հիմքով տնտեսական աճի էական ցուցանիշներ արձանագրած փոքր բաց տնտեսությամբ որոշ երկրների (Իսրայել, Հարավային Կորեա, Սինգապուր) հաջող փորձը: Ներկայացվել է ռազմաարդյունաբերության զարգացման համար միջգիտակարգային համագործակցության նոր կառուցակարգ, առաջարկվել է այն ներդնել ՀՀ գիտության զարգացման ժամանակակից քաղաքականության հիմքում:

«Ժողովրդագրական բարելավմանն ուղղված նորովի մոտեցումների մշակում և ներդրում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ա. Ջատիկյան) ներկայացվել է աշխատանքային արտագաղթողների տեսանկյունից հետաքրքրություններ ներկայացնող պետությունների գնահատման մեթոդաբանություն՝ համապատասխան մոդելի առաջադրմամբ:

«Հայկական կազմակերպությունների դիրքավորման հնարավորությունների բացահայտումն ու իրացումը վերագգային կորպորացիաների արժեքային շղթային ինտեգրման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկավար՝ տնտեսագիտ. թեկնածու Ա. Մակարյան) կատարված ուսումնասիրությամբ հիմնավորվել է, որ բարձր իրական աճի տեմպեր ապահովելու տեսանկյունից անհրաժեշտ է խթանել խումբ 62-ի ինչպես արտապատվիրված, այնպես էլ

սեփական արտադրության հագուստի և հագուստի պարագաների արտահանման ծավալների աճը դեպի ՌԴ և այլ ԵԱՀԿ անդամ երկրների շուկաներ: Դեղագործական արտադրանքի արտադրության կտրվածքով կատարված վերլուծության արդյունքում հիմնավորվել է ջեներիք (generic) դեղերի արտադրության կարևորությունը:

V. Ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից 2017թ. հրատարակված մենագրությունների և գիտական հոդվածների ցանկը բերված է հավելված 11-ում:

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ *Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան*
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝ *Ալվարդ Թևոսի Զատիկյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

Գիտական քարտուղար՝ *Քրիստինե Յուրիի Բաղդասարյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

Ինստիտուտի էլեկտրոնային փոստը՝ E-mail:
info@economics.sci.am.

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան 1 կին գիտնական զբաղեցրել է ղեկավար պաշտոն,
- բ) հաշվետու տարում ընդունվել են 6 երիտասարդ մասնագետ (այդ թվում՝ 3 կին), ազատվել են 7 երիտասարդ մասնագետ (այդ թվում՝ 4 կին),
- գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 15, 35-ից 60 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 18, 60 տարեկանից բարձր գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 7:

VIII. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրատարակումները

Ինստիտուտի 7 աշխատակիցներ դասավանդել են ՀՀ բուհերում.

- Երևանի պետական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի Խ. Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան՝ 1,
- Ռուսաստանի տուրիզմի և սերվիսի պետական համալսարանի Երևանի մասնաճյուղ՝ 1,

- ՀՀ ԳԱԱ միջազգային գիտակրթական կենտրոն՝ 1:

Ինստիտուտը համագործակցել է ԵԱՏՄ Դատարանի հետ՝ CE-2-1/1-17-ԵԿ վարույթի շրջանակներում ներկայացնելով փորձագիտական կարծիք:

Ինստիտուտի 2017 թ. գիտական ներուժին, աշխատողների թվաքանակին և այլնին վերաբերող տեղեկությունները ներկայացված են աղյուսակներ 1-6-ում:

Աղյուսակ 1

2017 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	-	12 / 141400.5	-	-

Աղյուսակ 2

2017թ. կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառման անվանումը	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
1	2	3	4	5
1	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնական դերերը ՀՀ-ում» խորագրով	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, Երևան, հունիսի 15-16, 2017	66	-

Աղյուսակ 3

Կազմակերպության 2017 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտարժույթ (\$, €, րԿ.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	160523.9	4287.5	-	-	-

2017 թ. գիտաշխատողների հրապարակումների
ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր		Ուսումնական ձեռնարկներ, դասագրքեր		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	10	-	-	-	80	40	-	-

2017 թ. ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակն (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2018 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ	ա/չկ	ա/կ	ա/չկ
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	9 (-)	11 (6)	2 (-)	2 (2)

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2018 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ	53	40	1	1	6	18

1. Գիտական գործունեության կարևորագույն արդյունքները

«Ստվերային շրջանառությունների բացահայտման և հարկերը թաքցնելու հնարավորությունների սահմանափակման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյան) կատարված հետազոտության արդյունքում ցույց է տրվել, որ վերջին երկու տասնամյակներում աշխարհի տարբեր երկրների տնտեսագետների ուշադրությունը սևեռվել է «ստվերային տնտեսություն» կոչվող երևույթի վրա, քանի որ չկա մի երկիր, որի տնտեսական զարգացման ռազմավարության առաջնահերթությունների շարքում չլինի ստվերային տնտեսության բացահայտման և կրճատման հիմնախնդիրը: Թեմայի շրջանակներում հանգամանալից ներկայացվել է հարկային վարչարարության նոր մեխանիզմների և նոր կիրարկվող հարկային օրենսդրության ազդեցությունը պետական բյուջեի եկամուտների հավաքագրման, ստվերի, կոռուպցիոն ռիսկերի կրճատման վրա՝ շեշտադրում կատարելով հավասար մրցակցային պայմանների ապահովմանը, ինչպես նաև կատարվել են գործնական նշանակության հարցադրումներ, առաջադրվել են դրանց հնարավոր լուծումները: Ուսումնասիրություններն իրականացվել են ստվերային տնտեսության առաջացման և ընդլայնման պատճառների, տնտեսական և քաղաքական գործոնների բացահայտման, ստվերային տնտեսության ծավալների գնահատման և դրանց կրճատման ուղղությամբ համապատասխան միջոցառումների մշակման համատեքստում:

«Միջուկային էներգետիկայի զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Ա. Մարկոսյան) միջուկային էներգետիկայի ոլորտի զարգացման միջազգային միտումների համակարգման արդյունքում ցույց է տրվել, որ ոլորտի զարգացման հեռանկարներն առկա տեխնոլոգիական զարգացումների պայմաններում խիստ կասկածելի են՝ պայմանավորված միջուկային վառելիքի առաջարկի կրճատման, օգտագործված միջուկային վառելիքի և միջուկային թափոնների վերամշակման տեխնոլոգիաների անկատարության և բացակայության, միջուկային թափոնների մշտական պահպանման պաշտոնապես գործող պահեստային տարածքների բացակայության, շահագործման հանձնվող նոր ռեակտորների թվի և վերականգնվող էներգիայի շահագործման ինքնարժեքի շարունակական անկման, ինչպես նաև մրցունակության բարձրացման և այլ գործոններով:

«Արտահանման խթանման և ներմուծման փոխարինման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Ն. Մարգարյան) հիմնավորվել է, որ ՀՀ-ում արտահանումը 2000-2016 թթ. ունեցել է բավականին բարձր կենտրոնացվածություն. 4 ապրանքախմբերի (թանկարժեք քարեր և մետաղներ, ոչ թանկարժեք մետաղներ, պատրաստի սնունդ, հանքահումքային ապրանքներ)

միջինում բաժին է ընկել արտահանման 82.9%-ը: Հարկ է նշել, որ արտահանման մեջ գերակշռում է միջանկյալ հումքը, որի արտադրությունում ստեղծվող ավելացված արժեքի կշիռը խիստ սահմանափակ է և ենթակա է միջազգային գների նշանակալի տատանումներին, ինչն էլ ավելի է մեծացնում արտահանման խոցելիությունը: Առևտրային հաշվեկշռի պակասորդը 2016 թ. ՀՀ-ում կազմել է ՀՆԱ-ի ավելի քան 16%-ը, ինչը ցույց է տալիս արտաքին առևտրի զգալի անկատարությունը:

II. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

«Ստվերային շրջանառությունների բացահայտման և հարկերը թաքցնելու հնարավորությունների սահմանափակման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գլխ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյան) ցույց է տրվել, որ Հայաստանում որևէ պետական կառույցի կողմից ստվերային տնտեսության չափերի հանգամանակից գնահատում և խոր վերլուծություն դեռևս չի իրականացվել: Այսպես, գնահատման ուղղակի մեթոդների կիրառմամբ և առկա ռիսկերի բացահայտման միջոցով ստվերային գործունեության չափերը, ըստ Պետական եկամուտների կոմիտեի գնահատականների, 2016 թ. դեկտեմբերի վերջին խոշոր հարկ վճարողների մոտ կազմել է 48,8 տոկոս, իսկ ըստ տարբեր միջազգային կազմակերպությունների կողմից հիմնականում անուղղակի մեթոդների կիրառմամբ կատարված գնահատումների՝ 35-40 տոկոս: Սակայն որքան էլ բարդ է ստվերային տնտեսության չափերի գնահատումը, այն չափազանց կարևոր է ինչպես տնտեսական աճի վերլուծության, այնպես էլ տնտեսական քաղաքականության ուղղությունների սահմանման տեսանկյունից: Ստվերային տնտեսության իրական պատկերը հնարավորինս համակողմանիորեն ներկայացնելու, իրական գնահատականների, տնտեսության առանձնահատկությունների, ստվերի առաջացման նախապայմանների, գերակշռող տեսակի բացահայտման համար նպատակահարմար է չսահմանափակվել մեկ կամ երկու մեթոդների կիրառմամբ, այլ կիրառել կոմպլեքս մեթոդներ:

«Միջուկային էներգետիկայի զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գլխ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Ա. Մարկոսյան) բացահայտվել են Հայաստանում միջուկային էներգետիկայի զարգացման փաստարկները, որոնց շարքում կարևոր նշանակություն ունեն տնտեսական տեսանկյունից միջուկային վառելիքի տեղափոխման մատչելիությունը, միջուկային էներգիայի համեմատաբար էժանությունը, երաշխավորված հզորությունը, էկոլոգիապես մաքրությունը, ինչպես նաև ոլորտի զարգացման խոչընդոտները, որոնց շարքում են վառելիքի ներկրվող բնույթը, միջուկային վթարների բացառման անհնարինության վիճակագրական հիմնավորումները, Հայկական աէլի տեղադիրքը ահաբեկչության հետ կապված ռիսկերը, ԱԷԿ-ի բարոյական մաշվածությունը, նոր էներգաբլոկի շինարարության ֆինանսատնտեսական չլուծված խնդիրները և այլն: Հայաստանի համար աէլ ունենալու և չունենալու հարցը չի կարող սահմանափակվել միայն տնտեսական հիմնավորում-

ներով: Աեկի գոյությունը վկայում է Հայաստանի՝ միջուկային պետությունների ակումբ մուտք ունենալու կարգավիճակը: Միջուկային ոլորտում ՀՀ քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի գործող էներգաբլոկների հուսալիության քարձրացմանն ու շահագործման ժամկետի երկարացմանը:

«Արտահանման խթանման և ներմուծման փոխարինման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Ն. Սարգսյան) ՀՀ ՀՆԱ-ի, արտահանման և ներմուծման միջև կապի բացահայտման ռեգրեսիոն մոդելի վերլուծությունը թույլ է տվել եզրակացնել, որ արտահանման 1 ԱՄՆ դոլարով աճը հանգեցնում է ՀՆԱ 0.003 ԱՄՆ դոլարով աճի, իսկ ներմուծման 1 ԱՄՆ դոլարով աճը՝ ՀՆԱ 0.0015 ԱՄՆ դոլարով աճի: Արտահանման խթանման և ներմուծման փոխարինման համար հաշվարկվել են մի շարք համեմատական առավելությունների ցուցանիշներ, ինչի արդյունքում բացահայտվել է, որ «Ձուկ և խեցգետնավորներ, մանրուքներ և այլ ծովային անողնաշարավորներ», «Բանջարեղենի, պտուղների, ընկույզների և բույսերի մասերի վերամշակումից մթերք», «Ոգելից և ոչ ոգելից ըմպելիքներ և քացախ», «Օխախոտ և ծխախոտի արդյունաբերական փոխարինողներ», «Հանքաքար, խարամ և մոխիր», «Բնական կամ արհեստական մարգարիտ, թանկարժեք կամ կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ», «Սև մետաղներ», «Պղինձ և իրեր դրանից», «Ալյումին և իրեր դրանից», «Այլ ոչ թանկարժեք մետաղներ, մետաղակերամիկա, ապրանքներ դրանցից», «Ժամացույցներ և դրանց մասեր» ապրանքախմբերն ունեն բացահայտված համեմատական առավելություն, կարևոր նշանակություն ունեն արտահանման տեսանկյունից և նպաստում են ընթացիկ հաշվի պակասուրդի կրճատմանը:

«Գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Մ. Գ. Մանուչարյան) կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ ՀՀ գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրների լուծումը ագրարային ոլորտի կայուն ու համաչափ զարգացման հիմնական նախապայմաններից է: Գյուղացիական տնտեսությունների կողմից գյուղատնտեսության ապահովագրության նկատմամբ պահանջարկը դեռևս մեծ չէ, ինչը բացատրվում է մի շարք հանգամանքներով, որոնցից կարելի է առանձնացնել գյուղմթերք արտադրողների վճարունակության ցածր մակարդակը: ՀՀ ագրարային հատվածում ապահովագրության համակարգի ներդրման գործընթացի դիտարկումների արդյունքում հիմնավորվել է, որ պետության աջակցությունը նշված համակարգի արդյունավետության հիմնական նախապայմաններից է: Այդ մոտեցումը պահանջում է օրենսդրորեն ամրագրել գյուղատնտեսության ապահովագրության 3 գլխավոր կողմերի՝ գյուղատնտեսական մթերք արտադրողների (վերամշակողների), ապահովագրող ընկերությունների և պետության փոխհամագործակցության ձևերը, աջակցության ուղղությունները, չափերը և այլն:

«Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման համայնի միջոցառումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ս. Ա. Դալլաքյան) ցույց է տրվել, որ ՓՄՁ ոլորտում ֆինանսական խնդիրները լուծելու և արտահանման

գործառնություններում փոքր և միջին բիզնեսն ակտիվացնելու, ինչպես նաև միջազգային շուկայում արտադրանքի մրցունակությունը մեծացնելու համար անհրաժեշտ է մշակել բանկերի և վարկային կազմակերպությունների՝ ՓՄՁ-ներին վարկեր տրամադրելու մեխանիզմներ՝ ընձեռելով արտոնյալ տոկոսադրույքներ՝ մասնակի կամ լրիվ մարման սկզբունքով, ինչպես նաև մշակել արտահանման նկատառումով ապրանքների արտադրության համար ներմուծվող հումքին և նյութերին վերաբերող մաքսատուրքերը արտոնյալ զանձելու ծրագիր: Կարևորվել է ՓՄՁ ֆինանսավորման հասանելիության դյուրացումը, մասնավորապես՝ նորաստեղծ ձեռնարկությունների ու գյուղմթերք արտադրողների համար՝ լիզինգային ֆինանսավորման հասանելիությունը, որը կարող է լինել բանկային ֆինանսավորման այլընտրանք:

«Տրանսֆերային գնագոյացման առանձին գործընթացների առավել արդյունավետ համագործակցության հարթակի ձևավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Ք. Յու. Բաղդասարյան) կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ տրանսֆերային գնագոյացման առումով ԵՏՄ երկրներում վերահսկվող գործարքների սահմանումները գրեթե նույնական են, սակայն այդ երկրներում տարբեր կերպ են սահմանազատում չվերահսկվող և վերահսկվող գործարքները, հետևաբար՝ նաև տրանսֆերային գնագոյացման կանոնները: Տրանսֆերային գնագոյացման մասին օրենքը ՀՀ հարկատուների համար կարող է առաջացնել լրացուցիչ պարտավորություններ, սակայն նման կանոնների ներդրումն օտարերկրյա ներդրողների կողմից դրականորեն է ընկալվում: Արտասահմանցի գործարարները ցանկանում են վստահ լինել, որ գործարքի երկու կողմերում էլ հարկային մարմինների կողմից գործում են միատեսակ մոտեցումներ, իսկ գործարքում կիրառվող գները շուկայական են և արդարացի:

«ՀՀ ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման կլաստերային մեխանիզմները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Գ. Հարությունյան) օրենսդրափրավական դաշտի անկատարությունը ներկայացվել է որպես Հայաստանում ռազմարդյունաբերության ոլորտում կլաստերացման գործընթացին խոչընդոտող հիմնական գործոններից մեկը, որի առնչությամբ առաջարկվել է «Ռազմարդյունաբերական համալիրի մասին» ՀՀ օրենքում վերաշարադրել «ռազմատեխնիկական քաղաքականություն», «ռազմարդյունաբերական գործունեություն» և «ռազմարդյունաբերական կլաստեր» հասկացությունների բնորոշումները: Ռազմարդյունաբերության ոլորտում կլաստերացման գործընթացների հիմնական խոչընդոտ դիտելով տեղեկատվական ասիմետրիան, տնտեսության տարբեր հատվածների միջև արդյունավետ կապերի բացակայությունը և արտադրական տարբեր ոլորտների միջև թույլ փոխկապվածությունը՝ առաջարկվել է մասնակիորեն ազատականացնել ռազմարդյունաբերության ոլորտի վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակումը:

III. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

«Ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման հնարավորությունները Հայաստանում» պայմանագրային (թեմատիկ) ֆինանսավորմամբ թեմայի շրջանակներում (զիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Գ. Է. Հարությունյան) GMM (Generalized method of moments) մոմենտների ընդհանրացված մեթոդով հետազոտվել է ռազմական ծախսերի և տնտեսական աճի միջև փոխկապվածությունը երկու խումբ՝ Արևելյան Եվրոպայի հետխորհրդային (Հայաստան, Ռուսաստան, Ուկրաինա, Բելառուս, Մոլդովա, Ադրբեջան, Վրաստան) և փոքր բաց տնտեսություն ունեցող երկրների (Հայաստան, Իսրայել, Հարավային Կորեա, Սինգապուր, Թայվան, Եվեյցարիա, Ֆինլանդիա) համար: «Force Field» վերլուծության և «Stakeholder» վերլուծության «Power/Interest» մատրիցի միջոցով, ինչպես նաև մոդիֆիկացված SWOT-վերլուծության եղանակով գնահատվել է Հայաստանում ռազմարդյունաբերության զարգացման ներուժը:

IV. Գիտական գործունեության կիրառական աշխատանքների արդյունքները

«Ստվերային շրջանառությունների բացահայտման և հարկերը թաքցնելու հնարավորությունների սահմանափակման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (զիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյան) կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ վերջին տարիներին հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցությունը գրեթե չի փոխվել (2017 թ. կազմել է 21.1 տոկոս, 2018 թ.՝ 21.6 տոկոս, 2019 թ. կանխատեսվում է 20.7 տոկոս), որը վկայում է, որ ստվերային տնտեսության ծավալների զգալի նվազում կամ հարկային վարչարարության բարելավում տեղի չի ունեցել և չի ակնկալվում, հետևաբար ստվերի կրճատման միջոցառումների վերլուծությունը իրականացվել է պետական կառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացման, օրենսդրական նորմերի պատշաճ կիրառման ուղղություններով: Խնդրի ուսումնասիրության շրջանակներում ստվերայինության առաջացման դրոշմապատճառները ներկայացվել են ըստ տարբեր գործոնների՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի, ըստ կազմակերպության չափերի, ըստ առկա ռիսկերի, ըստ օրենսդրական և վարչարարության համակարգում առկա խնդիրների և այլն: Առաջադրված հարցադրումների շուրջ տրվել են կիրառական առաջարկություններ: Ներկայացվել են ՀՀ-ի ստվերային տնտեսությունը կարգավորող մեխանիզմներ՝ ազգային-պետական շահերին, տնտեսական անվտանգության ապահովման նպատակներին համապատասխան, օրինապահ հարկ վճարողների գործունեությանը չխոչընդոտելու, ինչպես նաև ստվերում գտնվողների բացահայտման արդյունավետության բարձրացման նպատակով:

«Միջուկային էներգետիկայի զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (զիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Ա. Մարկոսյան) կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ միջուկային էներգետիկայի ոլորտում նպատակահարմար չէ ձեռնարկել Հայկական ԱԷԿ-ի նոր էներգաբլոկի շինարարությունը, քանի որ ամբողջ աշխարհում միջուկային էլեկտրակայանների շինարարության ընթացքը բնութագրվում է ինչպես նախա-

հաշվի անընդհատ աճով, այնպես էլ ժամկետների չպահպանմամբ: Նոր միջուկային էներգաբլոկների շինարարությունն ամբողջ աշխարհում կրճատվում է, ինչը հստակ ցույց է տալիս դրանց նկատմամբ տնտեսական հետաքրքրվածության անկումը: 2016 թ. ամբողջ աշխարհում մեկնարկել են 3 նոր միջուկային ռեակտորի շինարարության աշխատանքներ (Չինաստան՝ 2, Պակիստան՝ 1), 2017-ին՝ ընդամենը 1 (Հնդկաստան):

«Արտահանման խթանման և ներմուծման փոխարինման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Ն. Սարգսյան) կատարված հետազոտությունները վկայում են մրցունակ արտադրանք թողարկելուն գուզահեռ դրա արտահանմանն օժանդակող մեխանիզմներ մշակելու անհրաժեշտության մասին: Այդ նպատակով հիմնավորվել է արտերկրում հայկական ներկայացուցչությունների ցանցի ընդլայնման, որակի երաշխիք հանդիսացող ապրանքային նշանի ձեռքբերման և արտասահմանյան շուկաներում հնարավոր բոլոր մարկետինգային միջոցներով դրա հետևողական տարածման, միջազգային տոնավաճառներին և ցուցահանդեսներին մասնակցության անհրաժեշտությունը: Առաջարկվել է ՀՀ արտահանող կազմակերպություններին աջակցելու նպատակով ստեղծել ՀՀ արտահանման հարթակ, որտեղ կազմակերպությունների գրանցումը կլինի կամավոր և մատչելի անդամավճարի պայմանով: Արտահանման հատվածում գրանցվող կազմակերպությունները այնտեղ կներկայացնեն իրենց արտադրատեսականին, իսկ հարթակի առաջմղման գործառույթը կդրվի տարբեր երկրներում գործող ՀՀ առևտրային ներկայացուցչությունների վրա:

«Գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Մ. Գ. Մանուչարյան) կատարված հետազոտությունները վկայում են, որ ապահովագրական գործուն համակարգի ներդրման հիմնական նախապայմանը գյուղատնտեսության ապահովագրական ռիսկերի համապարփակ գնահատումն է, որին համահունչ առաջարկվել է պետական միջոցների հաշվին ապահովագրական ռիսկերի համատարած գնահատման ծրագրերի իրականացումը: Հաշվի առնելով գյուղատնտեսության ապահովագրության գործուն համակարգի ներդրման ծախսատարությունն ու գործընթացի խթանումը սահմանափակող գործոնները՝ այն պետք է իրականացվի փուլային եղանակով: Գյուղատնտեսության ապահովագրության ներդրման համար անհրաժեշտ և պարտադիր պայման է որոշակի տարածքներում, խոշոր տնտեսություններում, առանձին համայնքներում իրականացնել փորձնական (պիլոտային) ապահովագրական ծրագրեր, մասնավորապես՝ կապված սահմանափակ ռիսկերի հետ:

«ՀՀ ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման կլաստերային մեխանիզմները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Գ. Է. Հարությունյան) առաջարկվել է պետության կողմից նախաձեռնել ռազմարդյունաբերական կլաստերների ձևավորման քայլեր միաժամանակ ՀՀ մի քանի տարածաշրջաններում, մասնավորապես՝ Գյումրիում՝ որպես կլաստերի միջուկ դիտարկելով Ավիավերանորոգման գործարանը (կամ Ավիավերանորոգման գոր-

ծարանը), Հրագրանում՝ «Պատնեշ ՓԲԸ»-ն, Եղվարդում՝ «65-րդ ռազմական գործարանը», Գորիսում՝ «Գորիսի Գամմա» ԲԲԸ-ն): Կլաստերների նման առաջարկները հիմնավորված են արտադրական, գիտակրթական, տրանսպորտային ենթակառուցվածքների առկայությամբ, հարակից և սպասարկող ճյուղերի (թեև սակավաթիվ) առկայությամբ, տարածքային զարգացման անհամաչափությունների հարթեցման պահանջով:

V. Ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից 2018 թ. հրատարակված մենագրությունների և գիտական հոդվածների ցանկը բերված է հավելված 11-ում:

VI. Տվյալներ ինստիտուտի ղեկավարության մասին

Տնօրեն՝ *Վլադիմիր Լիպարիտի Հարությունյան*
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Փոխտնօրեն՝ *Հայկ Աշոտի Մարկոսյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

Գիտական քարտուղար՝ *Քրիստինե Յուրիի Բաղդասարյան*
տնտեսագիտության թեկնածու

Ինստիտուտի էլեկտրոնային փոստը՝ E-mail:
info@economics.sci.am.

Կայքէջը՝ www.economics.sci.am

VII. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ

- ա) մինչև 35 տարեկան ոչ մի գիտնական չի զբաղեցրել ղեկավար պաշտոն,
բ) հաշվետու տարում ընդունվել է 9 երիտասարդ մասնագետ (այդ թվում՝ 3 կին), ազատվել է 6 երիտասարդ մասնագետ (այդ թվում՝ 4 կին),
գ) մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 19, 35-ից 60 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 11, 60 տարեկանից բարձր գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 6:

VIII. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը

- դոկտորական՝ 0
- թեկնածուական՝ 9

IX. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին

Հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականներ չկան:

X. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրապարակումները

Ինստիտուտի 9 աշխատակիցներ դասավանդել են ՀՀ բուհերում.

- Երևանի պետական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան՝ 2,
- Գ. Վ. Պլեխանովի անվան Ռուսաստանի տնտեսագիտական համալսարանի Երևանյան մասնաճյուղ՝ 1,
- Հայաստանում ֆրանսիական համալսարան՝ 2,
- Հայաստանի Խ.,Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան՝ 2,
- ՀՀ ԳԱԱ Միջազգային գիտակրթական կենտրոն՝ 2:

XI. Տեղեկություն համատեղ միավորումների (ամբիոններ, լաբորատորիաներ և այլն) մասին

Համատեղ միավորումներ չեն գործում

Ինստիտուտի 2018 թ. գիտական ներուժին, աշխատողների թվաքանակին և այլնին վերաբերող տեղեկությունները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակներում:

Աղյուսակ 1

Արտոնագրային ցուցանիշները

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

2018 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	- "	1 (130968.0)	2 (2270.8)	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառման անվանումը	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
1	2	3	4	5
1	Հանրապետական գիտաժողով «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» խորագրով	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտ, Երևան, հունիսի 8-9, 2018	47	-
2.	Հանրապետական գիտաժողով՝ նվիրված ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 75-ամյակին, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» խորագրով	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտ, Երևան, դեկտեմբերի 3, 2018	22	-

Աշխատակիցների արտասահման (այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ) կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների և մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Աղյուսակ 5

Կազմակերպությունում արտասահմանյան գիտնականների ընդունելությունը

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Աղյուսակ 6

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհները

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քցճ.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2018 թ. համար	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 7

Կազմակերպության 2018 թ. ֆինանսավորման ծավալները

№	Կազմակերպությունը	Բյուջե	Արտաբյուջե	Դրամաշնորհներ		
				արտարժույթ (\$, €, քցճ.)	արժույթի կուրսը	դրամ
1	2	3	4	5	6	7
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	147857.6	4491.6	-	-	-

Աղյուսակ 8

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2018 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր		Ուսումնական ձեռնարկներ, դասագրքեր		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	10	1	-	-	101	165	-	1

Ասպիրանտների թվաքանակը

N°	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակն (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2018 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ.	ա/չկ.	ա/կ.	ա/չկ.
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏՀ	5 (-)	13 (8)	1 (-)	5 (3)

Տվյալներ մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

N°	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտքարտուղարը (գիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2018 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2019 թ.

N°	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	50	38	1	1	3	22

1. Կարևորագույն արդյունքները

«Եվրասիական տնտեսական միությանը ՀՀ անդամակցության հետևանքների գնահատումը և հետագա հնարավոր զարգացումները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Մարգարյան) վերլուծվել է ՀՀ արտահանումը դեպի ԵՏՄ շուկա՝ ըստ ապրանքների մրցունակության, ինչի արդյունքում բացահայտվել է արտահանման դինամիկայի հստակ արտահայտված միտում. նոր իրողության պայմաններում, շնորհիվ մաքսային և այլ փոփոխությունների, մեծացել են ՀՀ ապրանքների համեմատական և մրցակցային առավելությունները ԵՏՄ ընդհանուր շուկայում, ընդլայնվել է ՀՀ արտահանման ծավալը և դիվերսիֆիկացիան: Վերլուծվել է նաև ՕՈՒՆ ներհոսքի դինամիկան ԵՏՄ անդամակցությունից առաջ և հետո, ինչի արդյունքում պարզվել է, որ ԵՏՄ անդամակցությունը դեռևս որևէ որոշակի ազդեցություն չի ունեցել ՕՈՒՆ ներգրավման վրա, և ՀՀ-ում օտարերկրյա ներդրումների ներհոսքը կրում է անկայուն բնույթ:

«Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության հիմնախնդիրներն արդի տնտեսական և աշխարհաքաղաքական զարգացումների համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Մարկոսյան) վերլուծվել են տնտեսական անվտանգության համակարգում էներգետիկ անվտանգության հայեցակարգը, ՀՀ էներգետիկ անվտանգության մարտահրավերները, զարգացման հեռանկարները և կապն էներգետիկ անվտանգության ապահովման հետ: Բացահայտվել են էներգետիկ անվտանգության մակարդակի բարձրացման գործիքակազմի կիրառման հնարավոր հեռանկարները Հայաստանում: Կարևորվել է էներգաարդյունավետության և էներգիայի պահանջարկի նվազեցմանն ուղղված ոչ տնտեսական մեխանիզմների ներդրումը:

2. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

«Զբոսաշրջության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդ., տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան) անդրադարձ է կատարվել զբոսաշրջության ոլորտի զարգացման պատմությանը, հիմնական ուղղություններին և տեսակներին, զբոսաշրջության մարքեթինգին, ինչպես նաև փաստական թվերի և վերլուծությունների արդյունքում ոլորտը դիտարկվել է որպես ՀՀ տնտեսության կայուն զարգացման հիմնասյուններից մեկը: Անհրաժեշտ է երկրի աշխարհագրությունը, պատմությունն ու մշակույթը ներկայացնող և լավ տիրապետող մասնագետների թվի ավելացում, ինչը հնարավորություն կտա պատշաճ քարոզել մեր երկրի արժեքները:

«Եվրասիական տնտեսական միությանը ՀՀ անդամակցության հետևանքների գնահատումը և հետագա հնարավոր զարգացումները» թեմայի շրջանակներում

(գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Մարգարյան) վերլուծվել է ՀՀ արտահանման, ներմուծման և ՕՈՒՆ ներհոսքի դինամիկան: Բացահայտվել է, որ ՌԴ շուկայում նախկին 9-ի փոխարեն այժմ մրցունակ են 14 անուն-ապրանք, Բելառուսում նախկին 3-ի փոխարեն՝ 8-ը, Ղազախստանում 3-ի փոխարեն՝ 6-ը, և Ղրղզստանում 3-ի փոխարեն՝ 4-ը: Հատկանշական է, որ մի շարք հայկական ապրանքներ, ինչպիսիք են տրիկոտաժե հագուստը, կաթնամթերքը, միրգը, բանջարեղենը և այլն, նոր իրողության պայմաններում արդեն դարձել են մրցունակ: Այդուհանդերձ, պետք է նշել, որ ԵՏՄ անդամակցությամբ պայմանավորված մի շարք ակնկալիքներ դեռևս իրողություն չեն դարձել, մասնավորապես՝ ԵՏՄ շուկայում արտահանման համեմատական առավելություն ունեցող ոչ բոլոր ապրանքների արտահանումն է աճել, ինչպես նաև ակնկալվող չափով չեն աճել նաև ՕՈՒՆ-ները:

«Միջազգային հարկային հարաբերությունների կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ք. Բաղդասարյան) վերլուծվել են հարկային եկամուտների աստիճանական աճի միջոցով ռեսուրսային շրջանակի ընդլայնման և գործարար միջավայրի բարելավման ու մրցունակության ապահովման հիմնախնդիրները, ինչպես նաև միջազգային հարկման առանձնահատկություններն ու հարկային բեռի օպտիմալացման մեխանիզմները:

«Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության հիմնախնդիրներն արդի տնտեսական և աշխարհաքաղաքական զարգացումների համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ն. Մարկոսյան) ցույց է տրվել, որ էներգիայի առաջնային աղբյուրների անխափան և կանխատեսելի գների երկարաժամկետ կայունությունը շարունակում է մնալ ՀՀ էներգետիկ անվտանգության կարևորագույն մարտահրավերը: Փորձագիտական և հանրության շրջանակներում Ռուսաստանի կողմից էներգետիկ գերակշիռ աղբյուրի՝ գազի գնի ամենամյա վերանայումն ընկալվում է որպես առավելապես քաղաքական գործիք՝ ուղղված հանրապետությանն «էներգետիկ ստրկություն» պարտադրելուն: Առաջարկվել է գործիքակազմ խթանելու էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրների կիրառումը, որը ենթադրում է ինչպես տնտեսական, այնպես էլ ոչ տնտեսական մեխանիզմներ: Հիմնավորվել է, որ երկարաժամկետ հեռանկարում էներգիայի կուտակման հիդրոտեխնիկական կառույցների զարգացման և էլեկտրաքիմիական տեխնոլոգիաների գնանկման ներկայիս միտումների պահպանման պարագայում հնարավոր կլինի ՀՀ էներգետիկ անվտանգության և անկախության ընդունելի մակարդակի ապահովումը, որը պետք է դիտվի որպես ՀՀ էներգետիկ քաղաքականության կարևորագույն թիրախ:

«Վարկավորման դերը ՀՀ ագրարային ոլորտի զարգացման գործում և դրա բարելավման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Մ. Մանուչարյան) վերլուծվել են ՀՀ ագրարային ոլորտի զարգացման ժամանակակից առանձնահատկությունները և խնդիրները, գյուղատնտեսության վարկավորման միջազգային փորձը և այլն: Բացահայտվել է, որ Հայաստանի Հանրապետության տարբեր տարածաշրջաններում նախընտրելի արտադրական ուղղություններով գյուղատնտեսական և գյուղատնտեսական հումքի վերամշակման տնտեսվարող

սուբյեկտների կարողությունների ուժեղացման և նոր սուբյեկտների ձևավորման նպատակով պետական աջակցության կարևոր գործոն է նպատակային վարկավորումը: ՀՀ-ն գյուղատնտեսական արտադրության հետագա ընդլայնմանն ուղղված արտադրական հիմնական և շրջանառու միջոցների ավելացումը պետք է իրականացնի ոչ միայն ի հաշիվ սեփական կապիտալի, այլև լրացուցիչ նյութական և դրամական ներդրումների, որոնք կարող են դրսևորվել ինչպես կարճաժամկետ, այնպես էլ երկարաժամկետ առումներով: Այդ ներդրումները պետք է օգտագործվեն հնացած ու մաշված սարքավորումների փոխարինման, նոր տեխնոլոգիաների ներդրման և ժամանակակից տեխնիկայի ու սարքավորումների հագեցվածության, գյուղատնտեսական արտադրանքի արտադրության ընդլայնման և նոր տեսակի արտադրությունների զարգացման նպատակով:

«Բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի ձեռնարկությունների գործունեության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ս. Դավաթյան) վերլուծվել են ինովացիոն գործունեության գնահատման միջազգային համաթվերը, բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի ձեռնարկությունների գործունեության խթանման միջոցառումների համակարգը, գիտահետազոտական և փորձարարական կոնստրուկտորական աշխատանքները (ԳՀՓԿՄ)՝ որպես ինովացիոն տնտեսության խթանման կարևորագույն գործոն: Վերլուծվել է նաև ՀՀ-ում բաժնետիրական կապիտալի ներգրավմամբ ինովացիոն գործունեության խթանման հարցը, ինչպես նաև վերլուծվել են ազգային ինովացիոն համակարգի առանձնահատկությունները:

«Ուրվագծեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան) շարունակվել են հայ տնտեսագիտական մտքի ինչպես անցյալ, այնպես էլ ներկա ժամանակաշրջանների ուսումնասիրությունները: Վերլուծվել են մի կողմից հայ իրականության նոր շրջանի, մյուս կողմից՝ արդի ազգային տնտեսության տարբեր հարցերի վերաբերյալ դիտակետերը: Դրանք ներարձակ են երևույթների ճանաչողական ընդհանուր հոսքի մեջ: Արդի տնտեսագիտական մտքի վերջին երեք տասնամյակների հետազոտության սույն փորձը եզակի է հանրապետության հասարակագիտական մտքի ոլորտում:

3. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

«Ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման հնարավորությունները Հայաստանում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Հարությունյան) գնահատվել է Հայաստանում ռազմարդյունաբերության ներուժը՝ SWOT-AHP մեթոդով, ինչը հնարավորություն է տվել հիմնավորելու ռազմարդյունաբերության զարգացման ռազմավարության առաջնային ուղղությունները: Force Field վերլուծության միջոցով գնահատվել է առաջարկվող վերլուծությունների իրատեսականությունը: Միաժամանակ առաջարկված ռազմավարական սցենարներում գնահատվել են նաև դրանց կարևոր մասնակցություն ունեցող կողմերի շահերը, ռազմավարական ծրագրերի, ինչպես նաև քաղաքական գործողությունների վրա դրանց հավանական ազդեցությունը (Power/interest

մատրիցայի միջոցով): Գնահատվել է նաև ռազմական ծախսերի ազդեցությունը պետության արտաքին պարտքի վրա՝ կիրառելով Յոհանսենի կոինտեգրացիոն թեստը և Գրեյնշեր պատճառականության թեստը: Հետազոտության արդյունքները ցույց են տվել, որ Հայաստանում ռազմական ծախսերը և արտաքին առևտրի բացասական հաշվեկշիռն այն հիմնական գործոններն են, որոնք պայմանավորել են արտաքին պարտքի էական աճը նախորդ 25 տարիներին:

«Հակաճգնաժամային միջոցառումների բարելավման և դրանց արդյունավետության բարձրացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ Տ. Շահինյան) ուսումնասիրվել ու վերլուծվել են համաշխարհային տնտեսության մեջ պարբերաբար տեղի ունեցող տատանումները, հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա և հայաստանյան փորձը, ինչպես նաև մի շարք մակրոտնտեսական ցուցանիշներ: Ուսումնասիրվել են նաև հակաճգնաժամային միջոցառումների արդյունավետության բարձրացման նորարարական մոտեցումներն ու տնտեսության բոլոր ճյուղերի գործունեության բարելավման հեռանկարները: Կատարված վերլուծությունների և ուսումնասիրությունների արդյունքում ներկայացվել են մի շարք առաջարկություններ, մասնավորապես՝

- ձեռնամուխ լինել գյուղատնտեսության, զբոսաշրջության և շինարարական ոլորտների զարգացմանը՝ հաշվի առնելով վերջիններիս խիստ կարևոր դերը երկրի ՀՆԱ-ի ձևավորման գործում,
- տնտեսության տարբեր ոլորտներում ներդնել ու կիրառել նորարարական տեխնոլոգիաներ, որոնք արդյունավետ կերպով կնպաստեն հետճգնաժամային փուլում տնտեսության զարգացմանն ու կապահովեն տնտեսական աճի բարձր տեմպեր,
- ընդլայնել տնտեսության թվային հատվածը՝ հիմք ընդունելով այն փաստը, որ տնտեսության թվայնացումը նպաստում է գործարքային հատվածի աճին, որը զարգացած երկրներում կազմում է ՀՆԱ-ի ավելի քան 70%-ը: Այս ոլորտը ներառում է պետական կառավարումը, խորհրդատվական և տեղեկատվական ծառայությունների ֆինանսավորումը, մեծածախ և մանրածախ առևտուրը, ինչպես նաև տարատեսակ կոմունալ, անձնական և սոցիալական ծառայությունների մատուցումը: Հակաճգնաժամային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման կարևորագույն գործիք հանդիսացող թվային լուծումները կնպաստեն վերոնշյալ ոլորտների զարգացմանն ու կապահովեն կայուն տնտեսական աճ:

«ՕՈՒՆ ներգրավման համար անհրաժեշտ ռազմավարության մշակումը որպես ՀՀ տնտեսության զարգացման գերակայություն» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Մարգարյան) վերլուծվել է ՀՀ ՕՈՒՆ դինամիկան՝ ըստ ոլորտների և ներդրող երկրների, և մեկնաբանվել են ՕՈՒՆ փոփոխությունների հիմնական պատճառները: ՕՈՒՆ ներհոսքի 2000-2018 թթ. վիճակագրական տվյալները ցույց են տվել, որ ՀՀ-ում ներդրումների կտրուկ աճ է գրանցվել 2004 թվականից, ինչը պայմանավորված էր կապի ոլորտում կատարվող ներդրում-

ներով: ՕՈՒՆ ներհոսքն իր առավելագույն մակարդակին է հասել 2008 թ.՝ կտրուկ անկում ապրելով 2010 թ.:

Իրականացվել է համեմատական վերլուծություն ՀՀ, հարևան երկրների, ինչպես նաև ԵՏՄ երկրների ներդրումային միջավայրերի միջև՝ հիմք ընդունելով տարբեր փորձագետների կողմից առաջարկվող ներդրումային միջավայրը պայմանավորող գործոնների ամբողջությունը՝ ըստ 50 գործոնների և ցուցանիշների:

Համեմատական վերլուծության արդյունքում պարզ է դարձել, որ ՀՀ-ն ներդրումային ներուժի և ներդրումային ոլորտի գնահատման համար ընտրված 50 ցուցանիշից ԵՏՄ բոլոր երկրներին զիջում է միայն 15-ում, իսկ 13 ցուցանիշի մասով գրանցել է լավագույն արդյունքը: Վրաստանին ՀՀ-ն զիջում է նշված 50 ցուցանիշներից 26-ով և գերազանցում է միայն 9-ով, իսկ ահա Իրանի պարագայում պատկերն այլ է. 50 ցուցանիշից 22-ի տեսանկյունից ՀՀ դիրքերն անհամեմատ ավելի լավ են, քան Իրանինը: Նշված 50 ցուցանիշի տեսանկյունից մտահոգիչ են ՀՀ ցուցանիշները ՕՈՒՆ ներհոսքի, 1 շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ի, աղբատության, բիզնեսի կողմից վճարվող հարկերի տեսանկյունից:

4. Կիրառական աշխատանքների արդյունքները

«Զբոսաշրջության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Հարությունյան) առաջարկվել են միջոցառումներ, որոնց արդյունքում մեր երկիրը կարելի է դարձնել նաև կարճատև զբոսաշրջային այցերի հանգրվան: Անհրաժեշտ է տարբեր գնողունակություն ունեցող զբոսաշրջիկների համար մշակել մատչելի փաթեթներ և իրագործել արդյունավետ մարքեթինգային քաղաքականություն, նաև զբոսաշրջության ոլորտն անընդհատ համալրել արդիական նորարարական լուծումներով: Բացի այդ, առաջարկվել է դիվանագիտական գործիքակազմերով ընդգծել Հայաստանի Հանրապետության հեղինակությունն ու վարկանիշը, հետևողականորեն նպաստել դեպի մեր երկիր զբոսաշրջային հոսքերի ավելացմանը և ցուցաբերել առանձնահատուկ վերաբերմունք մեր երկիր այցելած յուրաքանչյուր զբոսաշրջիկի հանդեպ:

«Եվրասիական տնտեսական միությանը ՀՀ անդամակցության հետևանքների գնահատումը և հետագա հնարավոր զարգացումները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Սարգսյան) բացահայտվել են ՀՀ տնտեսության այն ոլորտները, որոնք կարող են միջնաժամկետ հեռանկարում գրավիչ լինել օտարերկրյա ներդրողների համար: Դրանք են մսից, ձկնից և ծովային անողնաշարավորներից արտադրանքի, օձառի, մաքրող միջոցների արտադրությունը և այլն: Բացի այդ, էկոնոմետրիկ մոդելով հաշվարկվել է նաև ՀՀ-ից ԵՏՄ արտահանման ազդեցությունը ՀՀ ՀՆԱ-ի աճի վրա: Արդյունքում ստացվել է, որ դեպի ԵՏՄ արտահանման աճի 1 միավորով աճը նպաստում է ՀՀ ՀՆԱ-ի աճին 2.5 միավորով: Այս հիմնավորմամբ էլ առաջարկվել են դեպի ԵՏՄ շուկա արտահանման աճը խթանող մեխանիզմներ՝ ցուցահանդեսների մասնակցության վճարների մասնակի փոխհատուցում, ՌԴ Ֆոդ-Սիթիի մշտական գործող տաղավարի վճարների աջակ-

ցության մեխանիզմ և այլն:

«Միջազգային հարկային հարաբերությունների կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Բ. Բաղդասարյան) առաջարկվել է առաջիկա տարիներին հարկային քաղաքականության տեսանկյունից առանձնակի կարևորություն տալ գործող հարկային արտոնությունների շրջանակի կրճատմանը, հարկման բազայի ընդլայնմանն ու ամրապնդմանը, ինչը հնարավորություն կընձեռի աստիճանաբար բարելավել հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցությունը և ամրապնդել հարկման հորիզոնական արդարության սկզբունքը: Մասնավորապես՝ արդար հարկման հասկացությունը բխում է նրանից, թե որ հարկատուների նկատմամբ է կիրառվում հավասար մոտեցում:

«Վարկավորման դերը ՀՀ ագրարային ոլորտի զարգացման գործում և դրա բարելավման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Մ. Մանուչարյան) առաջարկվել է կիրառել վարկերի մատչելիության, հասանելիության ու վարկային ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանն ուղղված վարկավորման տարբեր մեխանիզմներ և տեխնոլոգիաներ, որոնք նաև կնպաստեն գյուղատնտեսական վարկերի վերադարձմանը, ճյուղում վարկային ռիսկի մեղմմանը, գյուղատնտեսության ապահովագրության ներդրմանը և դրա հետագա զարգացմանը: Առաջարկվել է ներգրավել օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ և նպաստել լիզինգի զարգացմանը, ինչպես նաև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հիման վրա իրականացնել ծառայությունների մատուցման խրախուսում և պետության աջակցությամբ առկա բարձրորակ կադրային ներուժի արդյունավետ օգտագործում աշխատուժի արտահոսքը կանխելու համար:

«Բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի ձեռնարկությունների գործունեության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Մ. Դալլաքյան) առաջարկվել է ապահովել բարձր տեխնոլոգիական ձեռնարկությունների գործունեության խթանման միջոցառումներ, մասնավորապես՝ արտաքին առևտրային, հարկային, ֆինանսական, վարչական արտոնություններ:

5. 2019 թ. հրապարակումների ցանկը (հավելված 13)

6. *Տվյալներ ինստիտուտի մասին*

Տնօրեն՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Լ. Հարությունյան
Փոխտնօրեն՝ տ. գ. թ. Լ. Ն. Սարգսյան
Գիտքարտուղար՝ տ. գ. թ. Բ. Յու. Բաղդասարյան
Էլեկտրոնային փոստ՝ info@economics.sci.am
Կայքէջ՝ www.economics.sci.am

7. *Հաշվետու տարում պաշտպանած դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը*

Պաշտպանվել է 2 թեկնածուական ատենախոսություն:

8. *Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին (անունը, ազգանունը, պարգևի լրիվ անվանումը)*

Հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականներ չկան:

9. *Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ, համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրատարակումները*

Ինստիտուտի 9 աշխատակիցներ դասավանդում են ՀՀ ԲՈՒՀ-երում.

- Երևանի պետական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան՝ 2,
- Գ. Վ. Պլեխանովի անվան Ռուսաստանի տնտեսագիտական համալսարանի Երևանի մասնաճյուղ՝ 1,
- Հայաստանում ֆրանսիական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի Խ. Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան՝ 4,
- Հայ-ռուսական համալսարան՝ 1,
- ՀՀ ԱԻ նախարարության ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիա՝ 1:

Ինստիտուտի գիտաշխատողները համատեղ հրատարակումներ ունեն հետևյալ կազմակերպությունների աշխատակիցների (կամ ուսանողների) հետ.

- Երևանի պետական համալսարան՝ 5,
- Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան՝ 6,
- Հայաստանի Խ. Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարան՝ 2,
- Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարան՝ 1,
- Գիտությունների ռուսական ակադեմիայի Դադստանի գիտական կենտրոնի Սոցիալ-տնտեսական հետազոտությունների ինստիտուտ՝ 2:

10. *Տեղեկություն համատեղ միավորումների (ամբիոններ, լաբորատորիաներ և այլն) մասին*

Համատեղ միավորումներ չեն գործում

2019 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	1 (158515.6)	3 (5955.6)	5(1750)

Արտոնագրային ցուցանիշները

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Մտացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառման անվանումը	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
1	2	3	4	5
1	Հանրապետական գիտաժողով՝ «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում»	ՀՀ ԳԱԱ նիստերի կլոր դահլիճ, Երևան, մայիսի 21, 2019	50	-
2	Հանրապետական գիտաժողով՝ «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ -ում»	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտ, Երևան, նոյեմբերի 26, 2019	80	-

Աշխատակիցների արտասահման (այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ) կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	Լեհաստան	1	-	-
2	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	Չինաստան	1	-	-

Կազմակերպությունում արտասահմանյան գիտնականների ընդունելությունը

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովներին մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհները

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., քց.)		Թեմայի ղեկավար
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2018 թ. համար	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2019 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր		Ուսումնական ձեռնարկներ, դասագրքեր		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	12	-	-	-	58	120	-	-

Տվյալներ ԳԱԱ համակարգում գործող մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտքարտուղարը (գիտ.աստիճան, անուն, ազգանուն)	2018 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-	-

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2020 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	43	30	1	1	3	16

1. Գիտական գործունեության կարևորագույն արդյունքները

«Հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի շարունակական աճի ապահովման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վլադիմիր Հարությունյան) ուսումնասիրվել է, թե Հայաստանի Հանրապետությունում վերջին 10 տարիների ընթացքում ինչպիսի փոփոխությունների է ենթարկվել հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշը: Համեմատելով նշված ժամանակահատվածը՝ հարկ ենք համարում արձանագրել, որ ԵԱՏՄ անդամակցությունից հետո հարկային բեռն ավելացել է երկու տոկոսով: Այս ցուցանիշի աճը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ԵԱՏՄ անդամակցությունից հետո ԵԱՏՄ անդամ պետություններ արտահանված ապրանքների մատակարարման գործարքների նկատմամբ կիրառվեց ԱԱՀ-ի գրոյակյան դրույքաչափ: Հարկային նոր օրենսգրքի ընդունումից հետո հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշն էական փոփոխության չի ենթարկվել, մասնավորապես՝ 2017 թվականին այն եղել է 18.7 տոկոս, իսկ 2019-ին՝ 18.9 տոկոս, այսինքն՝ տարբերությունը կազմել է ընդամենը 0.2 տոկոս, ինչի արդյունքում հանգել ենք այն եզրահանգման, որ սա անհետևողական քաղաքականության արդյունք է, որը չի տանում ստվերի կրճատման:

«Արտահանումը որպես ՀՀ տնտեսական աճի հենասյուն (ոլորտային ռազմավարություն)» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Լիլիթ Սարգսյան) հիմնավորվել է, որ սահմանափակ ներքին պահանջարկը չի կարող հանդիսանալ երկարատև կայուն տնտեսական աճի գրավական, ուստի տնտեսական աճի հետագա տեմպերի պահպանման համար մեծ կարևորություն է ստանում արտաքին պահանջարկը: Այսինքն՝ արտահանումը կարող է դառնալ հետագա զարգացման հիմնական աղբյուր՝ հնարավորություն տալով արտադրողներին օգտվել մասշտաբի էֆեկտից: Թեմայի կատարման արդյունքում բացահայտվել է տնտեսական աճի վրա արտահանման ազդեցության գիտական հետազոտությունը: Ըստ այդմ՝ արտահանման աճը նպաստում է մասշտաբի էֆեկտից տնտեսման, ինչպես նաև արտարժույթի ներհոսքի, որոնք էլ կարող են հանգեցնել ռեսուրսների առավել արդյունավետ բաշխման, ինչպես նաև՝ անհրաժեշտ հումքի և նոր տեխնոլոգիաների ներմուծման: Արդյունքում հանգում ենք արտադրողականության աճի և ավելի բարձր ավելացված արժեքի ստեղծման, հետևաբար և՝ տնտեսական աճի: Բացի այդ, էկոնոմետրիկ մեթոդների կիրառմամբ բացահայտվել է վերոնշյալ մեխանիզմի առանձին փուլերի տևողությունը ՀՀ-ում: Այսպես՝ արտահանման աճը մինչև 3 ամիս ժամանակահատվածում հանգեցնում է փոխարժեքի արժևորման, որն էլ նպաստում է ներմուծման աճին՝ ընդհուպ մինչև 9 ամիս ժամանակահատվածում: Հումքի և մեքենա-սարքավորումների ներմուծ-

ման աճն էլ իր հերթին պատճառ է հանդիսանում տնտեսական աճի առաջիկա 3-5 տարվա համար:

«Տնտեսական քաղաքականության և քաղաքացու բարեկեցության փոխազդեցության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Քրիստինե Բաղդասարյան) վերլուծվել և համակարգվել է տնտեսական քաղաքականության գործիքակազմի միջոցով քաղաքացիական հասարակության ստեղծման անհրաժեշտությունը: Առաջարկվել է ՀՀ-ում կիրառել սոցիալական հաշվետվողականության սկզբունքը, որի արդյունքում ՀՀ քաղաքացիների և հանրային ծառայություններ մատուցողների միջև հարաբերությունները կդառնան թափանցիկ, ամբողջական, իսկ սահմանված իրավունքները կլինեն իրազեկված, կբարելավվի ծառայության մատուցման որակը, և, ի վերջո, կբարձրանա քաղաքացիների բարեկեցությունը՝ վերջիններիս կազմակերպված և գիտակից մասնակցության միջոցով:

«Բարձր տեխնոլոգիական տնտեսության ձևավորման և զարգացման հեռանկարները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Սվետլանա Դալլաքյան) բացահայտվել է ազգային տնտեսության մրցունակության բարձրացման կլաստերային մոտեցման անհրաժեշտությունը բարձր տեխնոլոգիական ոլորտում, մասնավորապես՝ տեղեկատվահաղորդակցման տեխնոլոգիաների, բիոտեխնոլոգիաների, էկոտեխնոլոգիաների և նանոտեխնոլոգիաների, ինչպես նաև ռազմարդյունաբերության ասպարեզում: Բացահայտվել է ռազմական ծախսերի ազդեցությունը տնտեսության զարգացման վրա, ինչպես նաև քննվել են ռազմական ծախսեր-տնտեսական աճին վերաբերող արդի հիմնահարցեր:

«Նորարարական զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Մերի Մանուչարյան) ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտի նորարարական ներուժի համակողմանի գնահատմամբ բացահայտվել են դրա ներդրման և նորարարությունների առևտրայնացման հիմնական ուղղությունները: Բացահայտվել են, որ ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացման հիմնական խոչընդոտները հնացած հիմնական միջոցները և տեխնոլոգիաներն են, ինչի պատճառով ոլորտի նորարարական զարգացման նպատակահարմարությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ներկա պայմաններում գրեթե բոլոր ռեսուրսները սահմանափակ են, և առաջանում է ռեսուրսախնայողություն: Ի դեպ, պետք է նշել, որ ոլորտը շարունակում է զարգանալ մեծապես էքստենսիվ ճանապարհով: Ներկայումս ոլորտի ներդրումային ակտիվությունը գտնվում է շատ ցածր մակարդակի վրա, ինչը պայմանավորված է ինչպես ողջ տնտեսության, այնպես էլ առանձին մարզերի վատ տնտեսական վիճակով:

2. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

«Հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի շարունակական աճի ապահովման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վլադիմիր Հարությունյան) ուսումնասիրվող տասնամյա ժամանակաշրջանում հարկային բեռի վերաբերյալ վերլուծությունները կատարվել են երկու փուլերով՝

1. 2007-2015 թթ., որն ընդգրկում է մինչ ԵԱՏՄ անդամակցությունը,

2. 2015-2019 թթ.՝ ԵԱՏՄ անդամակցությունից հետո:

Այսպես, մինչև ԵԱՏՄ անդամակցությունը հարկային բեռը միջինը կազմել է 16.9 տոկոս, իսկ ԵԱՏՄ անդամակցությունից հետո՝ 18.9 տոկոս:

Նշենք նաև, որ ուսումնասիրվող ժամանակաշրջանում երկու անգամ փոփոխվեց ՀՀ հարկային օրենսգիրքը, մասնավորապես՝ ՀՀ-ում 2018 թվականի հունվարի 1-ից ընդունվեց հարկային նոր օրենսգիրք, որտեղ փոփոխության ենթարկվեցին օրենքներ, որոնք վերաբերում էին ինչպես ուղղակի, այնպես էլ անուղղակի հարկերին: Ուղղակի հարկերից փոփոխության ենթարկվեց, մասնավորապես, եկամտային հարկը, այն է՝ մինչև 150.000 դրամը ներառյալ դրույքաչափը կազմել է 23 տոկոս, իսկ 150.000-2.000.000 դրամը ներառյալ՝ 28 տոկոս: Հայաստանի Հանրապետությունը ԵԱՏՄ անդամ երկրների մեջ 2019 թվականի առաջին կիսամյակում ունեցել է ՀՆԱ-ի ցուցանիշի կտրուկ աճ: Հայաստանում, համեմատած անդամ մյուս երկրների հետ, գործում է եկամտային հարկի ամենաբարձր դրույքաչափը, որը հարկային նոր օրենսգրքի ընդունումից հետո դարձել է միասնական և կազմում է 23 տոկոս: Սակայն ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսված է այն ևս աստիճանաբար նվազեցնել՝ 2023 թվականին հասցնելով մինչև 20 տոկոսի:

«Արտահանումը որպես ՀՀ տնտեսական աճի հենասյուն (ուլորտային ռազմավարություն)» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Լիլիթ Մարգարյան) պարզ դարձավ, որ ժամանակակից տնտեսություններում կարևոր է համարվում կայուն և դինամիկ տնտեսական աճի ապահովումը, որի համար էլ անհրաժեշտ է բացահայտել տնտեսության մրցունակ և ոչ մրցունակ արտադրության ճյուղերը: Մրցունակ ճյուղերին անհրաժեշտ է պետական աջակցություն ցուցաբերել, որպեսզի դրանք զարգանան և իրենց ուրույն տեղը գտնեն համաշխարհային շուկայում: ՀՀ արտահանման կառուցվածքի ներկայիս վիճակի վերլուծությունը ցույց է տալիս դրանում առկա լուրջ հիմնախնդիրները. նախ՝ արտահանման մոտ 80%-ը ապահովվում է միայն 4 ապրանքախմբի հիման վրա, ուստիև արտահանումը ՀՀ-ում բարձր աստիճանի կենտրոնացված է: Բացի այդ, ի համեմատ 2001 թվականի, 2020 թ. դրությամբ ՀՀ արտահանման մեջ էապես ավելացել է ռեսուրսատար ապրանքների արտահանման տեսակակար կշիռը, և նվազել է բարձր և միջին տեխնոլոգիատար ապրանքների արտահանման տեսակարար կշիռը, ինչը ամենևին էլ չի կարող նպաստել տնտեսության հետագա արդյունավետ զարգացմանը:

«Բարձր տեխնոլոգիական տնտեսության ձևավորման և զարգացման հեռանկարները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Սվետլանա Դալլաբյան) ուսումնասիրվել և վերլուծվել են բարձր տեխնոլոգիական տնտեսությունը բնութագրող մի շարք համաթվեր և ենթահամաթվեր, ռազմական ծախսերն ըստ առանձին բաղադրիչների, գործոնների և ՀՆԱ-ի վրա ունեցած ազդեցության, ինովացիոն տնտեսության զարգացման առանձնահատկությունների օտարերկրյա փորձը (Ճապոնիա, Հարավային Կորեա, Չիլի), ինովացիոն գործունեության ինստիտուցիոնալ հիմքերը, կրթության ինովացիոն մոտեցումները և աշխատանքի շուկայի առանձնահատկությունները, ինչպես նաև դիտարկվել է կապիտալի շուկայի դերը ՀՀ տնտեսության ինովացիոն զարգացման գործընթացում:

«Նորարարական զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Մերի Մանուչարյան) վերլուծվել են նորարարությունների տեղը, դերը և նշանակությունը ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացման գործում, ՀՀ ագրարոպարենային համակարգում նորարարությունների անհրաժեշտությունը, հիմնախնդիրները և դրանց հաղթահարման ուղիները, գյուղատնտեսական ոլորտի նորարարական զարգացման առանձնահատկությունները, մոդելները և արտասահմանյան փորձը, ՀՀ նորարարական ներուժի դերը տնտեսական աճի ապահովման գործում, նորարարական ներուժի գնահատմանն ու զարգացմանը խոչընդոտող գործոնները, նորարարական տնտեսության ձևավորման միտումները և առկա խնդիրները, գյուղատնտեսական ոլորտի նորարարական զարգացման մեխանիզմները և այլն:

«Տնտեսական քաղաքականության և քաղաքացու բարեկեցության փոխազդեցության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Քրիստինե Բաղդասարյան) հիմնավորվել է, որ պետությունն իր ներկայիս տնտեսական քաղաքականությամբ ձգտում է վերակառուցել սոցիալական պաշտպանության համակարգը նոր տրամաբանությամբ՝ շեշտը դնելով մարդկանց համար հավասար մեկնարկի և իրավունքների լիարժեք իրականացման իրական հավասար հնարավորություններ ձևավորելուն և զարգացնելուն նպաստող միջավայր ստեղծելու վրա: Հետազոտության մեջ վերլուծվել է տնտեսական քաղաքականության գործիքակազմի ազդեցությունը քաղաքացու անմիջական բարեկեցության փոփոխության վրա, մասնավորապես՝ հարկային, արտահանման խթանման, դրամավարկային քաղաքականությունները ինչ հնարավորություններ կամ խոչընդոտներ են ստեղծում բիզնես-պետություն-հասարակություն ձևաչափի համագործակցության համար: Եթե թվարկված քաղաքականություններից որևէ մեկը շեղվում է իր թիրախից, այս հարթակը ձևափոխվում է ստեղծելով ճեղքվածք, հատկապես՝ հասարակության սոցիալական հավասարության և արդարության սկզբունքների միջև: Աշխատանքում ուսումնասիրվել են 38 պետություններ, որտեղ մեկ շնչին բաժին ընկնող համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) 20.000 դոլարից ավել է: Այսինքն՝ այս 38-ն աշխարհի ամենաբարեկեցիկ պետություններն են: Ինչպես ներկայացվել է The Economist Intelligence Unit-ի և The Freedom House-ի կողմից հրապարակված 2019 թվականի ժողովրդա-

վարության ինդեքսների համաձայն, նշված պետություններից միայն 33-ն են ժողովրդավար, իսկ 5-ն ավտորիտար են: Այսինքն աշխարհի ամենաբարեկեցիկ երկրները կա մ ժողովրդավար են, կա մ նավթ ու գազ ունեն: Ու թեև նավթի կամ բնական գազի մեծ պաշարներ ունենալը դեռ բարեկեցության երաշխիք չէ, սակայն արձանագրենք, որ բարեկեցիկ ու հարուստ երկիր լինելու համար անհրաժեշտ պայման է կա մ ժողովրդավարությունը, կա մ նավթի ու գազի մեծ պաշարները: Քանի որ Հայաստանը չունի ո՛չ բնական գազի և ո՛չ էլ նավթի պաշարներ, ակնհայտ է, որ տնտեսական զարգացման ու բարեկեցության մեր միակ ճանապարհը կայուն ժողովրդավարության կերտումն է:

«Թվային տնտեսությունը որպես ՀՀ զարգացման նոր հարացույց. մարտահրավերներ, հնարավորություններ և հեռանկարներ» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Գևորգ Հարությունյան) վերլուծվել է «Թվային տնտեսության» էությունը, առանձնահատկությունները, դերը, պայմանները, վտանգները և խնդիրները: Թվային տնտեսությունը զարգացել է առաջին հերթին արդյունաբերական երկրներում: Աշխատանքում ուսումնասիրվել է թվայնացման ոլորտում համաշխարհային մի շարք առաջատար երկրների փորձը, մասնավորաբար՝ ԱՄՆ, Ճապոնիա, Չինաստան, Հարավային Կորեա, Գերմանիա:

Դիտարկված երկրներում թվային տնտեսության զարգացմանը մեծապես նպաստել են հետևյալ գործոնները.

- հարկային, իրավական և ձեռնարկատիրական միջավայի բարելավումը, մտավոր սեփականության պաշտպանվածության մակարդակի շարունակական բարձրացումը,
- ՏՀՏ ոլորտի արժեթղթերի շուկայի կապիտալիզացիայի աճը,
- բանկային և ֆինանսական ծառայությունների որակի բարձրացումը և վենչուրային կապիտալի հասանելիության /մատչելիության ապահովումը,
- ընդհանուր բնակչության կազմում համակարգչից, բջջային հեռախոսներից, ինչպես նաև ինտերնետից օգտվողների քանակի աճը,
- էլեկտրոնային կառավարման և մասնակցության համակարգի զարգացումը,
- կիրառական տեխնոլոգիայի մակարդակի բարձրացումը:

ԵԱՏՄ անդամ երկրների վերլուծությունը ցույց տվեց, որ թվային տեխնոլոգիաների ավելի լայն տարածման համար պետության կողմից բարենպաստ միջավայրի ձևավորումը չափազանց կարևոր է: Միննույն ժամանակ, այստեղ կարող ենք խոսել ոչ միայն թվային ենթակառուցվածքի զարգացման ֆինանսավորման, այլ նաև բիզնեսի թվայնացման համար անհրաժեշտ իրավական հիմքերի ապահովման և նոր տեխնոլոգիաներ ընդունելու պետական մարմինների ճկունության մասին:

Ընդհանուր առմամբ, տարածաշրջանում անհրաժեշտ է զարգացնել թվային մշակույթը. այս պահին ԵԱՏՄ անդամ բոլոր երկրներում թվայնացման գործընթացի հիմնական շարժիչ ուժը բիզնեսն է: Միննույն ժամանակ, թվային տնտեսության զարգացումն արագացնելու համար առաջնային փուլը հիմնական ՏՀՏ ենթակառուցվածքների արդիականացման ձևավորումն ու արդիականացումն է:

«Ուրվագծեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Ռոբերտ Սարինյան) շարունակվել են ուսումնասիրությունները հայ տնտեսագիտական մտքի ինչպես անցյալ, այնպես էլ ներկա ժամանակաշրջանների կտրվածքներով: Հատկապես ուշադրություն է դարձվել հետհեղափոխական Հայաստանում տնտեսագիտական մտքի զարգացումներին: Ուսումնասիրվել են ինչպես արդեն հայտնի, այնպես էլ երիտասարդ տնտեսագետների աշխատանքներ:

3. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները

«ՕՈՒՆ ներգրավման համար անհրաժեշտ ռազմավարության մշակումը որպես ՀՀ տնտեսության զարգացման գերակայություն» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Լիլիթ Սարգսյան) վերլուծվել են 2000-2018 թթ. ՀՀ ՕՈՒՆ դինամիկան, ՀՀ ներդրումային միջավայրը պայմանավորող օրենսդրական դաշտը: Համեմատական վերլուծության է ենթարկվել նաև ներդրումային միջավայրի վրա ազդող 50 ցուցանիշի համախումբը: Մասնավորապես՝ պարզ է դարձել, որ գործարարության դյուրինության ինդեքսի 10 ենթակետերից 6-ում ՀՀ-ն ավելի վատ դիրքում է գտնվում, քան ԵՏՄ անդամ երկրները, հարևան Վրաստանին զիջում է 10-ից 8-ում, իսկ Իրանին՝ միայն 1-ում: Այսպիսով՝ գործարարության դյուրինության ինդեքսի բարելավման համար ՀՀ-ն պետք է դիրքերի բարելավման քայլեր իրականացնի շինարարության թույլտվության ստացման, էլեկտրաէներգիայի միացման, փոքր ներդրողների պաշտպանության, հարկերի վճարման, պայմանագրերի կիրարկման և վեճերի քննման տեսանկյունից: Ընդ որում՝ նշված ցուցանիշներից ամենավատ դիրքում ՀՀ-ն գտնվում է շինարարության թույլտվության ստացման ցուցանիշի տեսանկյունից: Իսկ ներդրումային ներուժի և ներդրումային դիսկի գնահատման համար ընտրված 40 ցուցանիշներից ՀՀ-ն ԵՏՄ բոլոր երկրներին զիջում է միայն 5-ում, իսկ 13 ցուցանիշի մասով գրանցել է լավագույն արդյունքը: Սակայն Վրաստանին ՀՀ-ն զիջում է նշված 35 ցուցանիշներից 26-ով և գերազանցում է միայն 9-ով: Իսկ ահա Իրանի պարագայում պատկերն այլ է. 35 ցուցանիշից 22-ի տեսանկյունից ՀՀ դիրքերն անհամեմատ ավելի լավ են, քան ԻԻՀ-ինը: Նշված 35 ցուցանիշի տեսանկյունից մտահոգիչ են ՀՀ ցուցանիշները ՕՈՒՆ ներհոսքի, 1 շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ի, աղքատության, բիզնեսի կողմից վճարվող հարկերի տեսանկյունից:

Ներկայացվել են հայտնաբերված խնդիրների լուծմանն ուղղված առաջարկներ: Ներդրումային դաշտի թերությունների առավել խոր վերլուծության համար նախապես մշակված հարցաթերթի հիման վրա սոցիոլոգիական հարցում է իրականացվել 1832 կազմակերպությունների ներկայացուցիչների շրջանում, որոնցից 521-ը՝ օտարերկրյա կապիտալով: Իրականացված սոցիոլոգիական հարցման համաձայն՝ տնտեսվարողների կողմից բարձրաձայնված ամենաեական խնդիրներն են՝ առևտրային վարկի բարձր տոկոսադրույքը՝ 52.5 %, առևտրային վարկի համար պահանջվող գրավի առկայությունը՝ 28 %, նոր ներդրողների ներգրավման դժվարությունը՝ 27.2 %, աշխատողների մասնագիտական հմտու-

թյունների անհամապատասխանությունը կազմակերպության պահանջներին՝ 49 %, բարձր հարկադրույթները՝ 39 %, մաքսագերծման ժամանակ հսկիչ գների չարդարացված չափի արդյունքում առաջացող վճարումները՝ 21 % և այլն: Մշակվել են տնտեսվարողների կողմից բարձրաձայնված խնդիրների լուծման ուղիներ:

Կատարված է կոնոմետրիկ վերլուծության արդյունքում պարզ դարձավ, որ 1 տարվա ընթացքում ՀՀ-ում ՕՌԻՆ ներհոսքը մեծացնում է ՀՆԱ-ի աճը 3,1 միավորով, իսկ արտահանումը՝ 2 միավորով:

Ռեգրեսիոն վերլուծության միջոցով գնահատվել է ՕՌԻՆ ազդեցության բնույթը մի շարք ցուցանիշների վրա, որի արդյունքում բացահայտվել են հետևյալ փոխառնչությունները.

1. ՕՌԻՆ ներհոսքը ՀՆԱ-ի աճի վրա ամենամեծ նպաստումն է ունենում բարձր եկամտով երկրներում՝ ի համեմատ համաշխարհային միջինի և եկամտային այլ խմբի երկրների: Այդուհանդերձ Հայաստանում այդ ազդեցության չափը շատ ավելի մեծ է, ինչը կարող է բացատրվել փոքր երկիր լինելու և սակավ ֆինանսական ռեսուրսների տիրապետելու հանգամանքով, երբ յուրաքանչյուր միավոր նոր ներդրումը հանգեցնում է ՀՆԱ-ի մեծ աճի:
2. ՕՌԻՆ աճը միջին եկամտով երկրներում անհամեմատ մեծ չափով է նպաստում արտահանման աճի, քան բարձր եկամտով երկրներում: Մինչդեռ Հայաստանում ՕՌԻՆ աճը նպաստում է 1 տարի անց արտահանման որոշակի կրճատման:
3. ՕՌԻՆ աճը դիտարկվող բոլոր երկրներում նպաստում է ներմուծման աճին, սակայն ամենամեծ դրական նպաստում արձանագրվել է միջին եկամտով երկրներում:
4. ՕՌԻՆ աճը նվազեցնում է գործազրկության մակարդակը բոլոր դիտարկվող դեպքերում, սակայն ամենամեծ չափով գործազրկությունը նվազում է բարձր եկամտով երկրներում:

Հիմնվելով Բացահայտ համեմատական առավելության ինդեքսի հաշվարկի վրա՝ կարող ենք նշել այն ոլորտները, որոնցում ԵՏՄ անդամ, ինչպես նաև հարևան Վրաստանի և Իրանի համեմատությամբ միայն ՀՀ-ն ունի ԵՏՄ շուկա արտահանման տեսանկյունից բացահայտ համեմատական առավելություն: Դրանք են՝ կենդանի ծառեր, թփեր, բանջարեղենի, պտուղների, ընկույզների և բույսերի մասերի վերամշակումից մթերք, ծխախոտ, կաշվե իրեր, կենդանիների աղիքից իրեր, տրիկոտաժե հագուստ և պարագաներ, գլխարկներ ապրանքախմբերը: Ուստի այս ոլորտները կարելի է համարել ՀՀ տնտեսություն այսօր արդեն ամենամեծ ներդրումների ներգրավման հնարավորություն ունեցողներից:

ՀՀ ներքին սպառման շուկան բավական փոքր է, այդ պատճառով որպես ներդրումային հեռանկարային ոլորտ դիտարկել ենք դեպի ԵՄ, ԵԱՀԿ, ԱՄՆ, Չինաստանի, Իրանի և Վրաստանի շուկաներ արտահանման հնարավորություն ունեցող ոլորտները: Վերլուծության մեջ բացահայտվել են ներդրումային միջավայրի վրա ազդող գործոններն ու խնդիրները, և արվել են դրանց լուծմանն ուղղված առաջարկներ: Ներկայացվել են ՕՌԻՆ ներգրավման համար անհրա-

ժեշտ լավագույն պայմանները՝ հաշվի առնելով համաշխարհային փորձը և Հայաստանի առանձնահատկությունները: Մշակվել են արտերկրում ՀՀ առևտրային ներկայացուցիչների կողմից դեպի ՀՀ ներդրումների հոսքը խրախուսմանն ուղղված քայլեր: Ներկայացվել են investinarmenia.am ներդրումային հարթակների թերությունները, և առաջարկվել են դրանց բարելավմանն ուղղված առաջարկներ միջազգային լավագույն ներդրումային հարթակների օրինակների հիման վրա, ինչպիսիք են, օրինակ,

Ֆիլիպինների <https://www.angelinvestmentnetwork.com.ph/>,

Ռուսաստանի <https://rusinvestproject.ru/katalog-investproektov/> և

ԵՄ-ի <https://ec.europa.eu/eipp/desktop/en/index.html?2nd-language=en> կայքերը:

Հիմնվելով ներդրումային միջավայրի՝ մեր կողմից բացահայտված խնդիրներին, աշխարհում դրանց լուծման փորձի և ՀՀ-ում դրա տեղայնացման հնարավորությունների վրա, վերլուծելով թոփչածև զարգացում արձանագրած երկրների փորձը հատկապես ներդրումների ներգրավման ոլորտում՝ մշակվել և առաջարկվել է ՀՀ ներդրումային միջավայրի բարելավմանն ուղղված ռազմավարական ծրագիր (նախագիծ), որը ներառում է ՀՀ երկարաժամկետ զարգացման ընդհանուր տնտեսական կուրսին, ներդրումային ընդհանուր և ոլորտային բարելավումներին, ինչպես նաև առանձին տարածաշրջանների ներդրումային գրավչության բարձրացմանն ուղղված քայլերի ամբողջություն՝ սկսած տրամադրվող աջակցության մեխանիզմներից մինչև ներդրումային հարթակի լավարկում և արտերկրի ՀՀ ներկայացուցչությունների գործունեության արդյունավետության բարձրացում:

4. Կիրառական աշխատանքների արդյունքները

«Հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի շարունակական աճի ապահովման հիմնախնդիրները և դրանց լուծմանն ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վլադիմիր Հարությունյան) արձանագրվել է, որ յուրաքանչյուր պետություն մշտապես կանգնած է հարկային բեռի օպտիմալ մակարդակի հասնելու խնդրի առջև: Հարկային բեռի բարձր մակարդակը սկզբնական շրջանում պետության համար դրական ցուցանիշ է համարվում, քանի որ այն ապահովում է հարկային մեծ եկամուտներ: Սակայն պետք չէ այս խնդրին նայել միանշանակ, քանի որ հարկային բարձր բեռը մյուս կողմից էլ հանգեցնում է գործարար ակտիվության նվազմանը: Եվ, որպես հետևանք, կրճատում է բնակչության կողմից աշխատելու խթանները, ինչն էլ իր հերթին հանգեցնում է հարկային եկամուտների կրճատմանը: Հետևաբար հարկային քաղաքականություն մշակելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել երկու կարևոր գործոններ. առաջին՝ հարկերը պետք է համատեղելի լինեն տնտեսական արդյունավետության հետ, և երկրորդ՝ հարկային համակարգը պետք է լինի հավասարական, այսինքն՝ այն պետք է համատեղելի լինի արդարության սկզբունքի հետ:

«Արտահանումը որպես ՀՀ տնտեսական աճի հենասյուն (ոլորտային ռազմավարություն)» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Լիլիթ Սարգսյան)

տնտեսական աճի վրա արտաքին առևտրի ազդեցությունն առավելապես դրական դարձնելու նպատակով առաջարկվել են հետևյալ քայլերը.

- ՀՀ արտահանման կառուցվածքում ռեսուրսատար և ցածր տեխնոլոգիատար ապրանքների արտահանումից աստիճանաբար անցում կատարել դեպի միջին և բարձր տեխնոլոգիատարության ապրանքների արտադրություն և արտահանում,
- ներմուծման կառուցվածքում մեծացնել արդյունաբերական նպատակներով օգտագործվող մեքենա-սարքավորումների և այն արդյունաբերական հումքի ներմուծումը, որը բնակլիմայական և այլ պատճառներով տեղում հնարավոր չէ արտադրել, կամ դրա արտադրությունը տնտեսապես անարդյունավետ է:

Երկարատև ժամանակահատվածում արտահանման հնարավորությունների բացահայտման համար իրականացված հանգամանալից վերլուծության արդյունքում բացահայտվել են մի շարք հնարավորություններ.

- հայկական գյուղմթերքը, ի համեմատ շատ երկրներում արտադրվող գենամոդիֆիկացված մթերքների, ունի զգալի արտահանման առավելություն: Ուստի այս առավելության կորստին նպաստող հանգամանքները, ինչպիսիք են հանքերի շահագործումը, բաց պոչանքների առկայությունը և այլն, նվազեցնելու պարագայում մենք կկարողանանք գյուղմթերքի համաշխարհային շուկայում գրավել ուրույն տեղ: Հիմնական թիրախային շուկաներ կարող են հանդիսանալ ՌԴ, ԵՄ, ԱՄՆ շուկաները, իսկ առաջարկվող նոր արտադրատեսակները (թեյի վարդ, մասուր) կարտահանվեն Մերձավոր Արևելքի շուկաներ: Կոնյակի արտահանման համար որպես թիրախային շուկա առաջարկվում է ԱՄՆ և Չինաստանի շուկաները, իսկ գինիների և այլընտրանքային համերով օղիների համար՝ ՌԴ-ն և Չինաստանը:
- Հանքահումքային ապրանքների չմշակված տարբերակների արտահանումը, մեր կարծիքով, նույն տեմպով չի կարելի թույլատրել: Անհրաժեշտ է արտահանել գոնե դրանց վերամշակված տարբերակները: Հանքահումքային արտադրանքի արտահանման սահմանափակման տեսանկյունից կարևորում ենք նաև պելոլիտի արտահանումը, քանի որ այս ապարը հնարավոր է կիրառել ամենատարբեր արտադրություններում՝ սկսած շինարարականից մինչև կենցաղային սնունդ ու բժշկություն:
- Կոշկեղենի և տեքստիլ արդյունաբերությունները ևս առնվազն միջնաժամկետ հեռանկարում կարող են ձեռք բերել արտահանման մրցունակություն: Հեռանկարային է համարվում նաև արտաքին շուկայում մեծ պահանջարկ ունեցող մետաքսե արտադրանքի արտահանումը: Ոլորտի արտահանման հիմնական թիրախային շուկաներ կդառնան ԱՄՆ-ն ՌԴ-ն և Գերմանիան, որոնց հետ արդեն իսկ այսօր առկա է փոքրածավալ համագործակցություն:
- Աղամանդագործության և ոսկերչության ոլորտի զարգացման պարագայում անհրաժեշտ է շեշտադրել ոսկե իրերի արտադրությունը, քանի որ դրանցում ստեղծվող ավելացված արժեքն ավելի մեծ է: Ընդ որում՝ ոլորտի հետագա զարգացումն առավել նպատակահարմար կլինի կազմակերպել կլաստե-

րային զարգացման մոդելով:

- Մեքենաշինության ոլորտում առաջանցիկ աճի հնարավորություն ունեն էլեկտրոնիկան և ճշգրիտ ճարտարագիտությունը: Այս բնագավառում գործող գրեթե բոլոր ընկերությունները պահպանել են իրենց հետազոտական-փորձարարական լաբորատորիաները, սակայն դրանց արտադրական հզորությունները հնացած են և ունեն լուրջ ներդրումների կարիք վերագինման համար:
- Քիմիական արդյունաբերության հնարավորություններին անդրադառնալիս բացահայտվեց, որ ոլորտն առավելապես մեծ զարգացման հեռանկար ունի տեքստիլ արդյունաբերության հետ համատեղելու պարագայում՝ քիմիական արհեստական մանրաթելերի և դրանցից արտադրանքի արտադրության, ինչպես նաև համաշխարհային շուկայում այս ոլորտի համեմատաբար նոր ճյուղի՝ չիրկիզվող պոլիմերային նյութերի և կտորների արտադրության զարգացմամբ: Իսկ զուտ քիմիական արտադրանքներից արտահանման հնարավորություններն առավելապես մեծ են կենցաղային և նուրբ օրգանական քիմիայի պարագայում:

«Բարձր տեխնոլոգիական տնտեսության ձևավորման և զարգացման հեռանկարները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Սվետլանա Դալլաքյան) ներկայացվել են կիրառական բնույթի հետևյալ առաջարկները.

- ռազմական ծախսերի քաղաքականություն մշակելիս հաշվի առնել տարածաշրջանային բազմարկիչի գործոնը, քանի որ, ինչպես հիմնավորվել է, ռազմական ծախսերը կարող են ոչ միայն պահպանվել ամբողջ տնտեսությունում, այլ նաև բերել տնտեսական աճ ու հետագայում, կոռեկցիայի ենթարկվելով, ինքնապահովվել:
- Տնտեսության մի շարք ճյուղերի, ինչպես նաև կառավարության գործունեության մեջ ներդնել կիբերանվտանգության, տեղեկատվական անվտանգության խնդիրների լուծման առաջավոր մոտեցումներ՝ մշակելով Հայաստանում կիբերանվտանգությանը վերաբերող հայեցակարգ, որի արդյունքում կարող է ձևավորվել կիբերանվտանգության կենտրոն՝ ՀՀ պետական և մասնավոր ենթակառուցվածքները կիբերհարձակումներից պաշտպանելու նպատակով, և որքան հաջողվի արդյունավետ լինել այս դաշտում, այնքան ավելի արագ կապահովենք տեխնոլոգիաների մուտքն առօրյա կյանք:
- Կապիտալի շուկայի միջոցով ինովացիոն գործունեության ֆինանսավորման խթանում հետևյալ ուղիներով. հարկային և մաքսային արտոնությունների տրամադրում, մասնավորապես՝ ինովացիոն ոլորտում գործող ընկերությունների հարկազանձման մակարդակի նվազեցում, բաժնետիրական ընկերությունների ինովացիոն արտադրանքների արտահանմանն աջակցություն, արտադրական ձեռնարկությունների, գիտական և կրթական հաստատությունների միջև արդյունավետ համագործակցության ապահովում:

«Նորարարական զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (ղեկավար՝ տ. գ. թ. Մերի Մանուչարյան) առաջարկվել է ստեղծել նախապայմաններ, որպեսզի գյուղատնտեսության

ուղորտի նորարարությունները հասանելի լինեն ոչ միայն հարուստ ֆերմերներին, այլև միջին և ցածր եկամուտ ունեցող գյուղացիական տնտեսություններին, որոնք ավելի մեծ տեսակարար կշիռ են կազմում ՀՀ-ում: Այս պարագայում անհրաժեշտ է կիրառել արտասահմանյան փորձը և գյուղատնտեսության նորարարական նախագծի արժեքի 50 %-ի չափով տալ պետական երաշխավորություն, ինչը նաև կհանգեցնի ուղորտի ռիսկայնության մակարդակի նվազեցմանը: Համագործակցության, կապերի հաստատման և ամրապնդման նպատակով (ներդրողներ, ֆերմերներ) անհրաժեշտ է ստեղծել վեբ-հարթակներ, ինչպես նաև կազմակերպել ցուցահանդեսներ: Նորարարական զարգացման պայմաններում ավելի է կարևորվում տնտեսություն և գիտություն կապի ամրապնդումը, և նրանք պետք է գործեն միասնական գործընկերության մթնոլորտում, որպեսզի հնարավոր լինի ապահովել բարձր արդյունավետություն:

5. Հրապարակումները տես հավելված 14-ում:

6. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ

Տնօրեն՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ.գ.դ. Վ.Լ.Հարությունյան

Փոխտնօրեն՝ տ.գ.թ. Լ.Ն.Սարգսյան

Գլխաբարտուղար՝ տ.գ.թ. Զ.Յու.Բաղդասարյան

Էլեկտրոնային փոստ՝ info@economics.sci.am

Կայքէջ՝ www.economics.sci.am

8. Հաշվետու տարում պաշտպանած դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը:

Պաշտպանվել է 4 թեկնածուական ատենախոսություն:

9. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին (անունը, ազգանունը, պարգևի լրիվ անվանումը):

ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերում և թեմաներում ընդգրկված բարձր արդյունավետությամբ աշխատող գիտաշխատողներին հավելավճարի տրամադրման հայտերի ընտրության մրցույթում հաղթող է ճանաչվել ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտ. դոկ., պրոֆեսոր Վ.Լ.Հարությունյանը

10. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ՝ նշելով համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների, յուրաքանչյուր կազմակերպության հետ համատեղ հրապարակումները:

Ինստիտուտի 9 աշխատակիցներ դասավանդում են ՀՀ ԲՈՒՀ-երում՝

- Երևանի պետական համալսարան՝ 1,

- Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան՝ 2,
- Գ.Վ. Պլեխանովի անվան Ռուսաստանի տնտեսագիտական համալսարանի Երևանյան մասնաճյուղ՝ 2,
- Հայաստանում ֆրանսիական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի Խ.Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարան՝ 1,
- Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան՝ 4,
- Հայ-ռուսական համալսարան՝ 1,
- ՀՀ ԱԻ նախարարության ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիա՝ 1:

Ինստիտուտի գիտաշխատողները համատեղ հրապարակումներ ունեն հետևյալ կազմակերպությունների աշխատակիցների (կամ ուսանողների) հետ.

- Հայ-ռուսական համալսարան՝ 1 հատ,
- Երևանի պետական համալսարան՝ 2 հատ,
- Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան՝ 2 հատ,
- Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան՝ 1 հատ,
- Հայաստանի ամերիկյան համալսարան՝ 2 հատ,
- Չինաստան Բանգոր համալսարան՝ 1 հատ,
- Գիտությունների ռուսական ակադեմիայի Դադստանի գիտական կենտրոնի Սոցիալ-տնտեսական հետազոտությունների ինստիտուտ՝ 1 հատ:

11. Տեղեկություն համատեղ միավորումների (ամբիոններ, լաբորատորիաներ և այլն) մասին:

Համատեղ միավորումներ չեն գործում

Աղյուսակ 1

2020 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալները

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		նպատակային ֆինանսավորում	բազային ֆինանսավորում	թեմատիկ ֆինանսավորում	տնտ. պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	-	1 (133.191,7)	3 (8.706,0)	5 (1.142,8)

Աղյուսակ 2

Արտոնագրային ցուցանիշները

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-

Աղյուսակ 3

Կազմակերպության անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

№	Միջոցառման անվանումը	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			ընդամենը	այդ թվում՝ արտերկրներից
1	2	3	4	5
1	Միջազգային գիտաժողով՝ «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում»	ՀՀ ԳԱԱ նիստերի կլոր դահլիճ, Երևան, նոյեմբերի 20, 2020	50	-

Աղյուսակ 4

Աշխատակիցների արտասահման (այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ) կատարած գործուղումները

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 5

Կազմակերպությունում արտասահմանյան գիտնականների ընդունելությունը

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			գիտաժողովների մասնակցելու	համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	բանակցությունների և քննարկումների համար
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	-	-	-	-

Աղյուսակ 6

Կազմակերպության միջազգային դրամաշնորհները

№	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., րպ.)		Թեմայի դեկավար
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2018 թ. համար	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 7

ԳԱԱ գիտաշխատողների 2020 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

№	Կազմակերպությունը	Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր		Ուսումնական ձեռնարկներ, դասագրքեր		Հոդվածներ, գեկուցումներ		Թեզիսներ	
		հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.	հանրապետ.	արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ	5	-	-	-	41	134	-	-

Աղյուսակ 8

Տվյալներ ԳԱԱ համակարգում գործող մասնագիտական խորհուրդների վերաբերյալ

№	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գիտ-բարտուղարը (գիտ. աստիճան, անուն, ազգանուն)	2018 թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	2	3	4	5	6	7
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 9

Աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2021 թ.

№	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ	49	37	1	1	4	21

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
2006-2020 ԹԹ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՀ կառավարության 2006 թ. նոյեմբերի որոշմամբ հանրապետությունում գործող տնտեսագիտական ուղղվածություն ունեցող երեք գիտահետազոտական ինստիտուտները վերակազմավորվեցին և միացվեցին ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտին՝ սկիզբ դնելով միացյալ ինստիտուտի նոր կոլեկտիվի կազմավորման գործընթացին, ինչպես նաև նորացված գիտական խորհրդի, գիտակազմակերպչական նոր կառուցվածքի ու գիտական նոր ուղղությունների ձևավորմանը: Ըստ էության սկզբնավորվեց նոր շրջափուլ տնտեսագիտության ինստիտուտի տարեգրության մեջ: Ինստիտուտի հետագա 10-ամյա գործունեությունը բնորոշվեց որոշակի առանձնահատկություններով, որոնցից արժանահիշատակ են հետևյալները.

1. հետազոտվող գիտական թեմաներին տրվել է գերազանցապես գործնական ուղղվածություն, որոնք եզրակացությունների և առաջարկությունների ձևով ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն: Օրինակ՝ դրանց արդյունքում ուժը կորցրած ճանաչվեցին «Պարզեցված հարկի մասին» և «Հաստատագրված վճարների մասին» ՀՀ օրենքները,
2. 2012 թ. սկսած՝ ՊԵԿ-ի կողմից կազմված ստուգման ակտերի ճշտության փորձաքննությունների անցկացում,
3. հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրներին նվիրված հանրապետական ամենամյա գիտաժողովների անցկացում,
4. ինստիտուտի գիտական ներուժի երիտասարդացում,
5. հրատարակչական գործի նորովի կազմակերպում,
6. ՀՀ գիտության պետական կոմիտեի հայտարարած «Արդյունավետ գիտաշխատող» մրցույթին ակտիվ մասնակցություն: Արդյունքում երկու հոգի շահել են ավագ սերնդի և մեկ հոգի (մինչև 35 տարեկան) երիտասարդ սերնդի ներկայացուցիչներին,
7. Էականորեն բարելավվել են ինստիտուտի աշխատանքային պայմանները.
  - բոլոր սենյակներում տեղադրված է օդորակիչ,
  - գրեթե բոլոր աշխատակիցներն ապահովված են որակյալ համակարգիչներով,
  - սենյակներում տեղադրված են նորացված կահույք և այլ անհրաժեշտ պարագաներ,
  - ինստիտուտի զբաղեցրած տարածքը կապիտալ վերանորոգվել է, այն ավտոնոմ ջեռուցվում է, ավարտվել է հին պատուհանները եվրոպատուհաններով փոխարինելու գործընթացը և այլն:
8. Իրականացվել է «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» խորագրով գիտական թեմայի կատարումը, որի շրջանակներում նույն

խորագրով անց է կացվել երկու հանրապետական գիտաժողով, և հրատարակվել է գիտական հոդվածների ժողովածու (2015 թ.), իսկ 2017 թ. I եռամսյակում հրապարակվել է 2 մենագրություն՝

- Բուրսայի նահանգի հայերի ֆինանսատնտեսական վիճակը I աշխարհամարտից առաջ և նյութական կորուստները 1915-1923թթ.,
- Ադանայի նահանգի հայերի ֆինանսատնտեսական վիճակը I աշխարհամարտից առաջ և նյութական կորուստները 1915-1923թթ.:

Ամփոփելով միացյալ ինստիտուտի 10-ամյա գիտական հետազոտությունների համառոտ արդյունքները՝ կարող ենք փաստել, որ ինստիտուտի կողմից, ընդհանուր առմամբ, հրատարակվել է.

- գիտական հոդվածների 16 ժողովածու՝ նվիրված հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրներին,
- 88 գիրք,
- 1294 հոդված (այդ թվում՝ 82-ը՝ միջազգային):

Վերոնշյալ գիտական հետազոտությունների տեսական և կիրառական հարցերի լուծումներն առավել հանգամանալից քննության են ենթարկվել «Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում. 2006-2016 թթ» մենագրության մեջ:

Ինստիտուտի 2 գիտաշխատողներ պաշտպանել են դոկտորական ատենախոսություն, իսկ 154 հայցորդ և ասպիրանտ՝ թեկնածուական ատենախոսություն, որոնցից 7-ը՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետության քաղաքացիներ են:

Ինստիտուտի գիտաշխատող Ղավիթ Հարությունյանի մենագրություններից մեկը ճանաչվել է 2013 թ. լավագույն գիտական աշխատանք, և 2013 թվականին նա արժանացել է ՀՀ նախագահի Մ. Գոշի անվան I կարգի մրցանակի, իսկ մեկ ուրիշ աշխատակից արժանացել է 2-րդ կարգի մրցանակի:

Միացյալ ինստիտուտի 10-ամյա գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները ներկայացված են 10-ամյա հաշվետվության ձևով:

Ինստիտուտի տնօրինության հետագա ծրագրերի մեջ են մտնում.

1. շարունակել կոլեկտիվի երիտասարդացման գործընթացը,
2. հանրապետական գիտաժողովները վերածել միջազգային՝ հրավիրելով դրսի մասնագետների, ինչպես նաև գիտաժողովների կազմակերպում այլ ինստիտուտների հետ համատեղ,
3. կտրուկ ավելացնել միջազգային հրապարակումների թիվը՝ այն դիտարկելով աշխատանքի գնահատման կարևոր չափանիշներից մեկը,
4. ընդլայնել գիտական աշխատողների ընդգրկվածությունը գրանտային ծրագրերին:

Իսկ այժմ ներկայացնենք հաշվետու ժամանակահատվածի նախավերջին, այսինքն՝ 2019 թ. տնտեսագիտության ինստիտուտի 7 կարևորագույն փաստերը.

- 1) 2019 թ. մայիսին ՀՀ ԳԱԱ նիստերի կլոր դահլիճում ՀՀ վարչապետի, ՀՀ կառավարության անդամների, ՀՀ ԳԱԱ ղեկավարության և այլոց մասնակցությամբ ինստիտուտը կազմակերպեց և հանրապետությունում առաջինը անցկացրեց «Տնտեսական հեղափոխությունը» խորագրով գիտաժողով, որը լայն արձագանք գտավ կառավարության կայքում ու լրատվամիջոցներում:

- 2) 2019 թ. տարեկան հաշվետու ժողովում ինստիտուտի տնօրենը մեկ առ մեկ ներկայացրեց բոլոր այն կետերը, որոնք նա իրականություն էր դարձրել տնօրենի պաշտոնում ընտրվելուց հետո: Սա աննախադեպ երևույթ էր և նոր մշակույթ հայ իրականության մեջ:
- 3) Տնտեսագիտության ինստիտուտը 2019 թ. ունեցել է աննախադեպ թվով հրապարակումներ՝ 10 մենագրություն և 178 հոդված, որոնցից 120-ը արտերկրյա գրախոսվող հանդեսներում: Հրապարակումների թվով ինստիտուտը բաժանմունքում զբաղեցրել է առաջին պատվավոր հորիզոնականը:
- 4) 2019 թ. տնտեսագիտության ինստիտուտի անձնակազմն էականորեն երիտասարդացվել է, և դրա արդյունքն էր, որ 2019 թ. նոյեմբերին անցկացված գիտաժողովին զեկուցողները եղել են բացառապես երիտասարդներ, ինչը հատկապես նշվեց մամուլում:
- 5) 2019 թ. տնտեսագիտության ինստիտուտը բազային հետազոտական թեմաների ընտրությունը կատարել է հիմք ընդունելով հանրապետության հեղափոխական կառավարության գործունեության ծրագիրը, որն աննախադեպ ու բացառիկ երևույթ է հանրապետությունում, և դրա արդյունքն էր, որ ինստիտուտի հետազոտական արդյունքները կիրառական նշանակություն են ստացել:
- 6) Տնտեսագիտության ինստիտուտը 2019 թ. տարբերվել է նաև աշխատանքային բարձր կարգապահությամբ, աշխատանքային նորմալ պայմաններով (ինչի մասին հիշատակվել է նաև herq.am կայքում):
- 7) 2019 թ. ինստիտուտը ՀՀ կառավարության խնդրանքով տվել է մի շարք փորձագիտական եզրակացություններ, մասնավորապես՝ «Բարձրագույն կրթության և գիտության», «Գործարար միջավայրի բարելավման ռազմավարության» մասին ՀՀ օրենքների նախագծերի, ինչպես նաև «Լիդիան Արմենա» ընկերության ՇՄԱԳ-ում և ELARD ընկերության զեկույցում ներկայացված ծախսերի տնտեսական գնահատականի վերաբերյալ:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ 2019 թ. բեղմնավոր է եղել ինստիտուտի համար թե՛ աշխատանքային պայմանների բարելավման, թե՛ կառավարության հետ համագործակցության ընդլայնման և թե՛ գիտական ձեռքբերումների տեսանկյունից:

Ի դեպ, բավականին արժեքավոր ու բովանդակալից է եղել ինստիտուտի 2019 թվականի գիտակազմակերպչական գործունեությունը: Այս առումով արժանահիշատակ են.

- 1) 2019 թ. մայիսի 21-ին ՀՀ ԳԱԱ նիստերի կլոր դահլիճում ՀՀ վարչապետի, ՀՀ կառավարության տնտեսական բլոկի նախարարների, ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամների և այլոց մասնակցությամբ կազմակերպված հանրապետական գիտաժողովը, որի խորագիրն էր «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում»: Գիտաժողովը նվիրված էր ՀՀ-ում թավշյա հեղափոխության միամյակին (2018-2019 թթ.):

Գիտաժողովի բացմանը ողջույնի խոսքով հանդես է եկել Յուրի Սուվարյանը:

Տնտեսական զարգացման որակական բնութագրիչները (բացման և ողջույնի խոսք)

Հարգելի՛ գործընկերներ:

Այսօրվա գիտաժողովը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետության՝ առաջիկա տարիների տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրներին: Ակնհայտ ճշմարտություն է, որ տնտեսական զարգացման մակարդակը որոշիչ և առանցքային նշանակություն ունի ոչ միայն հասարակության սոցիալական զարգացման, բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման, այլ նաև ազգային անվտանգության ապահովման և աշխարհում երկրի մրցունակության ու հեղինակության համար: Ուստի մեր գիտաժողովի խնդիրն է մշակել հիմնավոր երաշխավորություններ երկրի տնտեսության՝ ժամանակակից տեխնոլոգիական հիմքով արագ առաջընթացի, դրա կառուցվածքի արդիականացման, թողարկվող արտադրանքի միջազգային մրցունակության բարձրացման, դրա հիման վրա՝ հումքի փոխարեն մշակող արդյունաբերության գիտատար արտադրանքի արտահանման, երկրի վճարային հաշվեկշռի բարելավման համար: Օգտվելով պատեհ առիթից՝ փորձենք դիտարկել տնտեսական զարգացման արդի որոշ հիմնախնդիրներ:

Ընդունված է տնտեսական զարգացման ընթացքը բնութագրել քանակական ցուցանիշներով: Չնսեմացնելով դրանց կարևորությունը անդրադառնամ ոչ պակաս կարևոր որակական բնութագրիչներին, որոնցից է տնտեսական զարգացման բնույթը: Եթե տնտեսական առաջընթացի քանակական ցուցանիշն աճի տեմպերն են, ապա որակական առումով այն կարող է լինել.

- էքստենսիվ՝ նոր ռեսուրսների ներգավմամբ,
- ինտենսիվ՝ առկա ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմամբ,
- հումքային ուղղվածության՝ համախառն ներքին արդյունքում լեռնահանքային և գյուղատնտեսական արտադրանքի գերակշռմամբ,
- աճի դանդաղ, կայուն կամ արագ (թռիչքային) տեմպերով:

Տնտեսական զարգացման որակական բնութագրիչներից է նաև այն, թե ինչպիսի տնտեսական կառուցակարգով է ապահովվում երկրի տնտեսության դինամիկան, այսինքն՝ ինչ չափով են առաջադիմական տնտեսական համակարգը և դրա կառավարման սկզբունքները:

Մեկ այլ որակական բնութագրիչ է այն, թե ինչքան հավասարաչափ են բաշխվում տնտեսական աճի շնորհիվ ստեղծված բարիքները հասարակության անդամների միջև, ինչը պայմանավորված է երկրում տիրող քաղաքական ու տնտեսական համակարգով և հետադարձ ազդեցություն կարող է ունենալ տնտեսական զարգացման ընթացքի վրա: Եկամուտների անհավասարաչափ բաշխումը համաշխարհային երևույթ է, այն բնորոշ է նաև շատ զարգացած երկրների, անգամ ԱՄՆ-ին³, սակայն այն համահարթելու կամ մեղմելու խնդիրը

³ Стиглиц Дж., Нечестная экономика, в ж. "В мире науки", №1-2, 2019, էջ 85-91:

մնում է արդիական ու կարևոր բոլոր երկրների համար:

Վերը նշվածի առումով ուշագրավ է, որ հայկական մամուլում նկատվում են դիտարկումներ «տնտեսական հեղափոխություն» արտահայտության՝ իբրև տնտեսական զարգացման բնույթի, վերաբերյալ: Դրական վերաբերմունքի հետ մեկտեղ հաճախ որոշ մասնագետներ գտնում են, որ տնտեսությունը սիրում է կայունություն, ուստի դրա համար հեղափոխությունը չի կարող բնութագրական լինել: Իսկ ի՞նչ է հեղափոխությունը: Հայտնի է հարցադրման հանրագիտարանային պատասխանը. այն որևէ երևույթի խոր որակական փոփոխությունն է և տարբերվում է թե՛ էվոլյուցիոն զարգացումից, թե՛ բարեփոխումներից: Տեսության մեջ և պրակտիկայում գործածական է և ընդունված քաղաքական, սոցիալական, գիտատեխնիկական, տեխնոլոգիական ոլորտներում կտրուկ, արմատական փոփոխությունները կոչել հեղափոխություն: Պատմությանը հայտնի են այդ բնույթի բազմաթիվ հեղափոխություններ: Հատկապես գիտատեխնիկական, տեխնոլոգիական հեղափոխություններն էականորեն նպաստել են հասարակական ու տնտեսական առաջընթացի վրա: Մասնավորապես՝ հայտնի են միջազգայնորեն ընդունված տեխնոլոգիական հեղափոխության փուլերը և դրանց բնութագրիչները.

- արդյունաբերական հեղափոխություն (18-րդ դարի 60-ական թվականներ),
- ստանդարտացում և մեքենայացում (18-րդ դար),
- հոսքային հավաքման գծեր (1913 թ.):

ՌԳԱ ակադեմիկոս Ս. Գլազևը տեխնոլոգիական հեղափոխության շրջանակներում առանձնացնում է տեխնոլոգիական կացութաձևերը՝ համապատասխան առանցքային գործոններով, տեխնոլոգիական միջուկով, առանձնահատկություններով և ինստիտուցիոնալ կառուցվածքով¹:

Կարող է լինել նաև տնտեսական հեղափոխություն: Այս հարցի պատասխանը գտնելու համար հարկ է դիտարկել տնտեսական համակարգերի փոփոխությունների պատմական ընթացքը:

Տնտեսական համակարգը սերտորեն շաղկապված է քաղաքական համակարգին, դրա բաղադրիչն է, ուստի դրանց փոփոխությունները տեղի են ունենում միասին և միաժամանակ: Հայտնի է, որ քաղաքական համակարգի փոփոխությունը զուգակցվում է սեփականատիրական հարաբերությունների, տնտեսական կառուցակարգերի, կառավարման սկզբունքների և կառուցվածքների փոխակերպումներով: Օրինակ՝ XX դարի 90-ական թվականների սկզբում նախկին ԽՍՀՄ տարածքում, այդ թվում՝ Հայաստանում տեղի ունեցան լուրջ քաղաքական փոփոխություններ, որոնց արդյունքում արտադրության միջոցների պետական սեփականությունը մեծ մասամբ մասնավորեցվեց, տիրապետող դարձավ սեփականության բազմաձևությունը՝ մասնավորի առաջատար դերով, էականորեն փոխվեց դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունը, ազատականացվեցին գները, արտաքին առևտուրը, ըստ էության ստեղծվեց

¹ Глазьев С. Ю., Становление шестого технологического уклада. – В кн.: Яковец Ю. В., Фарах С. Н., Диалог и партнерство цивилизаций, Москва-Казань, 2018, էջ 200-213:

տնտեսական գործող համակարգից տարբերվող որակապես նորը, որը համապատասխանում է նոր քաղաքական իրողություններին: Փոփոխությունների նկարագրված համալիրը, որը վերաբերում է տնտեսական համակարգի բազային բաղադրիչներին, իր բովանդակությամբ լիովին համապատասխանում է հեղափոխության բնութագրությանը, ուստի տեսականորեն և գործնականում տնտեսական հեղափոխություն կարող է լինել, եթե տեղի ունեցող փոփոխություններն ընդգրկում են ողջ տնտեսական համակարգը:

Տնտեսական համակարգում արմատական փոփոխությունները տրամաբանորեն կարող են հանգեցնել էական փոփոխությունների՝ տնտեսական աճի տեմպերի և բնույթի առումով: Սակայն սույն եզրակացությունը վերաբերում է նոր համակարգի ներուժային հնարավորությանը, որի գործնական դրսևորումը պայմանավորված է բազմաթիվ քաղաքական, տնտեսական, տեխնոլոգիական, ընդհանուր առմամբ՝ ներքին և արտաքին միջավայրերի գործոններով: Նոր տնտեսական համակարգը կարող է ապահովել բարձր տեմպեր ու նոր որակական զարգացում, եթե դրա համար ստեղծվում է նպաստավոր ներքին և արտաքին միջավայր:

Հիմա անդրադառնանք տնտեսական զարգացման կարևորագույն գերակայություններին, որոնք էական են տնտեսական զարգացման քանակական ու որակական բաղադրիչների արմատական փոփոխության համար:

Ռազմավարական առումով և պետականորեն հարկ է կարևորել այնպիսի արտադրությունների բուռն զարգացումը, որոնք կարող են լուծման համար: Այդպիսին են, մեր համոզմամբ, գիտատար և աշխատատար, քիչ նյութատար ճշգրիտ մեքենաշինական արտադրությունները: Դրանց զարգացումը կարող է ստեղծել աշխատատեղեր, նպաստել քաղաքացիական նշանակության սարքավորումների և պաշտպանական բնույթի արտադրատեսակների թողարկման ընդլայնմանը:

Այսօր գիտական արդյունքների և բարձր որակավորման կադրերի հանդեպ պահանջարկը նվազել է, այդ աննպաստ միտումը կհաղթահարվի գիտատար արտադրանքի թողարկման ծավալման շնորհիվ, ավելին՝ կխթանի թե՛ կրթության, թե՛ գիտության զարգացումը: Մեր հաշվարկներով ներկայումս զուտ գիտատար արտադրանքի ծավալը, ներառյալ տեղեկատվության և կապի ծառայությունները, կազմում է ՀՆԱ 4.5-5.0 տոկոսը, նկատելիորեն բուհերում սովորողների թվում հարաբերաբար նվազում է ինժեներատեխնիկական և բնական գիտությունների մասնագիտություններով ուսանողների տեսակարար կշիռը: Տխուր է նաև արտահանման կառուցվածքը:

Սակայն այդ արտադրությունների զարգացումը հնարավոր է ներդրումների և մրցունակ տեխնոլոգիայի առկայության պարագայում: Այդ դժվարագույն խնդիրների լուծման համար համաշխարհային պրակտիկայում հայտնի է երկու տարբերակ.

- Մինգապուրյան փորձը⁵ պետություն-մասնավոր հատված համագործակ-

⁵ Տե՛ս *Լի Կուան Յու*, Երրորդից առաջին աշխարհ. Մինգապուրի 1965-2000 թվականների պատմու-

ցության շրջանակներում նպատակային ներգրավել տրանսազգային կամ ազգային խոշոր կորպորացիաների՝ առաջարկելով բարենպաստ տնտեսվարման պայմաններ, բարձր որակավորման մասնագետներ, որոշ զարգացած ենթակառուցվածքներ,

- համատեղել ձեռնարկությունների ստեղծումը պետական մասնակցությամբ:

Հնարավոր բոլոր տնտեսական լծակներով պետք է խրախուսել հանրապետության համար ավանդական թեթև, կահույքի, շինարարական նյութերի, փոքր քիմիայի արտադրությունների, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացումը: Նույնը վերաբերում է հարաբերաբար բարենպաստ զարգացման ընթացք ունեցող սննդի արդյունաբերության, ծառայությունների ոլորտի ճյուղերին:

Չափազանց կարևոր խնդիր է գյուղատնտեսության արդիականացումը՝ ինդուստրացման, գյուղատնտեսական կազմակերպությունների՝ կոոպերացման շնորհիվ խոշորացման, արտադրություն-արդյունաբերական մշակում-իրացում շղթայի կատարելագործման ուղիներով, ինչը հնարավորություն կընձեռնի բարձրացնելու գյուղատնտեսական աշխատանքների մեքենայացման մակարդակը, կիրառելու բերքի աճեցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, զոտտեխնիկական, անասնաբուժական և ագրոնոմիական ծառայություններ, ստեղծելու բազմաճյուղ տնտեսություններ՝ բնական ռիսկերի ազդեցությունը նվազեցնելու համար և այդպիսով ավելացնելու բերքատվության ու մթերատվության մակարդակը: Գյուղատնտեսության ինտենսիվացումը մշակովի հողատարածքների սահմանափակության պայմաններում երկրի պարենային անվտանգության ապահովման գլխավոր ուղին է:

Անկախության տարիներին երկրում միջազգային կազմակերպությունների օժանդակությամբ ձևավորված հարկաբյուջետային և դրամավարկային քաղաքականությունը հիմնականում համապատասխանում է ժամանակակից չափանիշներին, սակայն նկատելի են որոշ բացեր, որոնք կարող են հաղթահարվել: Դրանցից առաջինը պակաս արդյունավետ հարկային վարչարարությունն է, հարկային օրենսդրության հաճախակի փոփոխությունների ստեղծված պրակտիկան:

Դրամավարկային քաղաքականության ոլորտում չափազանց շատ են ֆինանսատնտեսական ռիսկերից խուսափելու ձգտումները, ինչի արդյունքում միշտ չէ, որ տնտեսական աճի ռազմավարությունը զուգակցվում է արդյունավետ փողի և վարկային քաղաքականության հետ:

XXI դարում առանձնակի կարևորություն են ստանում ազգային նորամուծական համակարգի ձևավորումը և գործարկումը: Այն երկրները, որոնք ավելի են կարևորել գիտական առաջընթացը, նպաստել դրան, հասել են ավելի բարձր քաղաքակրթական, տնտեսական և պաշտպանական արդյունքների: Արդի աշխարհն այդ չափանիշով բաժանվում է զարգացած, զարգացող և թույլ զարգացած երկրների: Գիտատեխնիկական զարգացումն ընթանում է շատ արագ. եթե 18-րդ դարի 60-ական թվականներին և հաջորդ դարի առաջին կեսին տեխնոլոգիական

միջավայրի առանցքային գործոնները մանածագործական հաստոցները և շոգեքարշն էին, ապա XXI դարում արդեն տիրապետող են նանո և բջջային տեխնոլոգիաները⁶:

ՀՀ-ում որոշակի աշխատանք է կատարվել նորամուծական համակարգի ձևավորման ուղղությամբ, մասնավորապես՝ ստեղծվել է համապատասխան օրենսդրանորմատիվային դաշտ⁷: Սակայն դեռևս չի կայացել ազգային արդյունավետ գործող նորամուծական հնամակարգը՝ կրթություն-գիտություն-արտադրություն ինտեգրված շղթայով, պետական մարմինների միջև անհրաժեշտ լիագործությունների հստակ բաշխմամբ, գիտատեխնիկական գործունեության կոնկրետ գիտակոնստրուկտորական և սոցիալ-տնտեսական արդյունքներին միտված ֆինանսավորման և դրանց առևտրայնացման ենթահամակարգերով: Մինչդեռ այդ համակարգի ստեղծումը և դրա արդյունավետ գործունեության ապահովումը տնտեսության բարձր տեմպերով զարգացման և մրցունակ արտադրանքի թողարկման, երկրի ռազմավարական խնդիրների լուծման կարևորագույն երաշխիքներից են:

2) ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տնօրեն Վլադիմիր Հարությունյանի ողջույնի խոսքը.

Գիտաժողովի հարգարժան մասնակիցներ, առաջին հերթին թույլ տվեք շնորհակալություն հայտնել հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանին, կառավարության անդամների և ազգային ժողովի պատգամավորներին, ովքեր ընդունել են ինստիտուտի հրավերը՝ մասնակցելու թավշյա հեղափոխության միամյակին նվիրված այսօրվա գիտաժողովին:

Իրողություն է, որ մինչև թավշյա հեղափոխությունը Հայաստանում ձևավորվել էր ծանր բարոյահոգեբանական մթնոլորտ՝ պայմանավորված ինչպես ազգաբնակչության սոցիալ-տնտեսական կենսապայմաններով, այնպես էլ անարդարության, հովանավորչության, կոռուպցիայի համատարած բնույթով, որտեղ յուրաքանչյուր քաղաքացի, առանձին վերցրած, անգոր էր հաղթահարելու առկա դժվարությունները: Եվ միայն հասարակության հավաքական ուժի համախմբմամբ հնարավոր դարձավ իրականացնել թավշյա հեղափոխությունը, որի առաջին դրական արդյունքներն ակնհայտ են: Սակայն հասարակության պահանջն ավելին է, քան արձանագրված հաջողությունները: Բարեփոխումների և կենսամակարդակի հեղափոխական ազդեցության ակնկալիքն արդարացի է և օրյեկտիվ: Մենք իրավունք չունենք թույլ տալու, որ մարի այն հույսի ճրագը, որ համակել է յուրաքանչյուր հայորդու:

Այս առումով մենք բոլորս, յուրաքանչյուրս մեր գործով և հնարավորությամբ պետք է բազմապատկենք սեփական ջանքերը մեր պետականության ամրապնդման և բարգավաճման ուղղությամբ: Այլևս չմտածված, անհեռանկարային քայլեր անելու իրավունք չունենք, քանզի յուրաքանչյուր սխալ թանկ է նստում հասա-

⁶ Ст'я Глазьев С. Ю., նշվ. աշխ., էջ 201-202:

⁷ Ст'я Ազգային նորամուծական համակարգ. ներուժի գնահատումը և հայեցակարգային գերակայությունները, ՀՀ ԳԱԱ ակադ. Յու. Մ. Սուվարյանի խմբ., Ե., «Գիտություն», 2017, էջ 165-173:

րակական կյանքի յուրաքանչյուր ոլորտի վրա՝ սկսած կենցաղային հարցերից մինչև պետական սահմանի պաշտպանունակություն: Սա է մեր այսօրվա գիտաժողովի առաքելության փիլիսոփայությունը՝ մեկտեղել հայ տնտեսագիտական միտքը տնտեսական հեղափոխության իրականացման գործում:

Թավշյա հեղափոխությունից անցել է ընդամենը մեկ տարի, և արդեն ակնհայտ են ձեռքբերումները ժողովրդի ազատ կամարտահայտությամբ իշխանության ձևավորման, օրենքի առաջ բոլորի հավասարության և իրավունքի գերակայության, ազգային միասնության ու քաղաքացիական համերաշխության, արտաքին և ներքին անվտանգության և քաղաքականության մեջ նոր շեշտադրումների, կոռուպցիայի դեմ պայքարի, քաղաքականության և բիզնեսի գործնական տարանջատման, մարդու իրավունքների պաշտպանության և այլ ուղղություններում: Բնականաբար դա շատ կարճ ժամանակամիջոց է երկրում առկա բոլոր սոցիալ-տնտեսական խնդիրների լուծման համար: Վերջինս իրատեսական է միայն տարիների կտրվածքով: Տնտեսական հեղափոխությունը կոչված է կարճելու այդ ժամանակը:

Արդեն իսկ ակնհայտ է նշանակալի առաջընթաց ոչ բնական տնտեսական մենաշնորհների բացառման, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության, տնտեսության կառուցվածքային վերափոխումների և պետական կառավարման համակարգի օպտիմալացման հիմնախնդիրների լուծումներում:

Գիտաժողովի հարգարժան մասնակիցներ, հարկ եմ համարում արձանագրել, որ այսօրվա գիտաժողովն ունի որոշակի առանձնահատկություններ:

- Այն ամբողջապես կառուցված է 2019 թվականի փետրվարի 8-ի՝ ՀՀ կառավարության որոշմամբ հաստատված ծրագրի բովանդակությանը համապատասխան և բխում է ՀՀ կառավարության ծրագրի ելակետային դրույթներից, որը հստակ երևում է ժողովածուի էջ 348-ում տեղադրված թիվ 1 հավելվածից (տե՛ս հավելված 15):
- Գիտաժողովին իրենց մասնակցությունն են բերել հանրապետության տնտեսագետների լայն շրջանակներ (ԵՊՀ-ից, ՀՊՏՀ-ից, Հայաստանում ամերիկյան համալսարանից, Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանից, Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարանից, Հայաստանի պետական ագրարային համալսարանից և այլ տեղերից), ինչպես նաև տնտեսագետ փորձագետներ:
- Ցանկանում եմ հետադարձ հայացքի և արդյունքների գնահատման առումով արձանագրել, որ հանրապետությունում տնտեսական հեղափոխությունն իրականություն դառնա, դա առաջին հերթին պետք է տեղի ունենա ազգաբնակչության գիտակցության մեջ, այսինքն՝ մարդկանց ուղեղներում: Ուստի առաջարկում ենք ՀՀ կառավարությանը, ՀՀ ԱԺ հանձնաժողովների նախագահներին ու պատգամավորներին է՛լ ավելի ակտիվացնել շփումները հասարակության տարբեր խմբերի ու խավերի հետ: Եվ դա անհրաժեշտ է կատարել մարզերում, քաղաքներում, համայնքներում, բուհերում ու գիտահետազոտական ինստիտուտներում: Այդ ամենը մուլտիպլիկատիվ էֆեկտով կտա իր արդյունքը, և «տնտեսական հեղափոխության» գաղափարը հոգևոր

հեղեղի պես բույն կղնի մարդկանց հոգիներում ու սրտերում, իսկ կառավարությանը դրանից հետո կմնա ուղղակի արձանագրել իրականություն դարձած «տնտեսական հեղափոխության» արդյունքները:

«Տնտեսական հեղափոխություն» չեն կարող իրականացնել ո՛չ կառավարությունները և ո՛չ էլ ամենահզոր անհատները: Այն կարող են իրականացնել միայն ու միայն ժողովուրդները, իսկ կառավարություններն ու անհատները կարող են ժողովուրդներին միայն ու միայն ուղղորդել և այն էլ՝ ճիշտ կամ սխալ, լավ կամ վատ: Իսկ մեր՝ տնտեսագետներիս ինդիքն է օգնել կառավարությանը, որպեսզի այդ ուղղորդումը լինի մասնագիտորեն ճիշտ ու արդարացված, այսինքն՝ յուրաքանչյուր մասնագիտական ծառայություն ու մասնագետ այս գործընթացում իր բաժին գործն ունի անելու:

Այս տրամաբանությամբ մենք՝ հայերս Հայաստանում, Արցախում և Սփյուռքում պարտավոր ենք գիտությամբ, մտքով, գաղափարով, նպատակաուղղվածությամբ և այլ լավագույն որակներով յուրաքանչյուրս մեր հնարավորության չափով մարտահրավեր նետել.

- խեղճությանը (եսիրությանը),
- աղքատությանը,
- գործազրկությանը,
- արտագաղթին,
- կոռուպցիային,
- անարդարությանը,
- հուսահատությանը:

Գիտաժողովի հարգելի՛ մասնակիցներ, թույլ տվեք մեկ անգամ ևս շնորհակալություն հայտնել մասնակցության համար և հավաստիացնել, որ «Տնտեսական հեղափոխություն» խորագրով գիտաժողովներ ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտն այսուհետև ևս կանցկացնի տարեկան պարբերականությամբ՝ ակնկալելով ձեր մասնակցությունը:

Շնորհակալություն:

Մայիսի 21, 2019 թվական

Այնուհետև հրապարակվել են 22 գիտական հոդվածներ, որոնք բխել են ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրի ելակետային դրույթներից, որոնք իրենց արտացոլումն են ստացել ժողովածուի էջ 348-ում տեղադրված հավելված 1-ում (տես հավելված 15): Դա նշանակում է, որ հրավիրված գիտաժողովը իր բովանդակությամբ կրել է բացառապես կիրառական բնույթ, և նրա նյութերը փոստային առաքմամբ ուղարկվել են՝ 1) կառավարության անդամներին, 2) ՀՀ ԱԺ ղեկավարությանը, 3) ԱԺ հանձնաժողովների նախագահներին, 4) ՀՀ և ԼՂՀ գրադարաններ և բուհեր և 5) Հայաստանի երևելի տնտեսագետներին՝ հույսով և ակնկալությամբ, որ արված առաջարկությունները կիրառություն կստանան կամ ինստիտուտի համապատասխան մասնագետների հետ քննարկման արդյունքում կմերժվեն:

Բայց եղել է այն, ինչպես միշտ, այսինքն՝ ո՛չ 1-ինը, և ո՛չ 2-րդը:

Ինստիտուտի 2019 թ. գործունեության լուսավոր կետերից պետք է համարել

նոյեմբերին անցկացված հանրապետական գիտաժողովը՝ «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով, որում 2 անգամ զեկուցումով հանդես է եկել ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տնօրեն Վլադիմիր Հարությունյանը.

1) *Ինստիտուտը 2006 թվականից հետո:* Դա եղել է այն տարեթիվը, երբ Վլադիմիր Հարությունյանը ընտրվել է ինստիտուտի տնօրեն (զեկուցումը կցվում է):

Վ. Հարությունյան

Ինստիտուտը 2006-ից հետո

Համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի (ընդունված 11.04.2011 թվականին) 4-րդ հոդվածի ակադեմիան գիտական գործունեության գծով ՀՀ կառավարության պաշտոնական խորհրդատուն է, որի առաջարկները քննարկում են կառավարությունը և պետական կառավարման համապատասխան մարմինները: Այս առաքելության իրագործմանն էլ նպատակաուղղված է եղել միացյալ ինստիտուտի 10-ամյա գիտական գործունեությունը, որի ընթացքում արված կիրառական եզրակացություններն ու առաջարկությունները պարբերաբար ներկայացվել են ՀՀ կառավարությանը: Դրանք իրենց արտացոլումն են ստացել «Ազգային տնտեսություն: ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոտությունները (2007-2017թթ.): Եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ» (Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 504 էջ) ժողովածուում, ինչպես նաև «2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները» գրքում, (Երևան, 2018 թ., 104 էջ): Այդ ժամանակահատվածում հրատարակվել են նաև՝ գիտական հոդվածների երկու ժողովածու՝ նվիրված հայոց ցեղասպանությանը,

«Տնտեսական հեղափոխության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով գիտական հոդվածների մեկ ժողովածու, որն իր ձևով ու բովանդակությամբ առաջինն ու միակն է հանրապետությունում մինչև օրս,

գիտական հոդվածների 16 ժողովածու՝ նվիրված հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրներին,

- 105 գիրք (գիտահետազոտական աշխատանք),
- 1585 գիտական հոդված, 231-ը՝ միջազգային հանդեսներում:

Այդ ժամանակաշրջանում, բացի վերոնշյալներից՝ ինստիտուտի 2 երիտասարդ գիտաշխատողներ պաշտպանել են դոկտորական, իսկ 154 հայցորդ ու ասպիրանտ՝ թեկնածուական ատենախոսություն, որոնցից 7-ը՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետության քաղաքացիներ:

Ինստիտուտի 2 գիտաշխատողների մենագրություններ արժանացել են Մ. Գոշի անվան 1-ին և 2-րդ կարգի մրցանակների:

Ինստիտուտի երիտասարդ գիտաշխատող Դավիթ Հարությունյանի գիտահետազոտական աշխատանքը ճանաչվել է 2013 թ. լավագույն գիտական աշխատանք:

Ինստիտուտի 3 գիտաշխատողներ դարձել են «Արդյունավետ գիտաշխատող» մրցույթի կրկնակի հաղթողներ (Աշոտ Բայադյան, Վլադիմիր և Դավիթ Հարությունյաններ):

2007 թվականից սկսած՝ ինստիտուտում նախապատրաստվել և հրատարակվել են «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով գիտական հոդվածների 16 ժողովածուներ (տե՛ս հավելված 17)՝ բաղկացած 4 գիտական ուղղություններից (մակրոտնտեսական հիմնախնդիրներ և ֆինանսներ, տնտեսության իրական հատվածի հիմնախնդիրներ, ծառայությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնախնդիրներ):

Ինստիտուտի հետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքների և առաջարկությունների նպատակայնությունն ու գործնականությունն ու արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով փոխվել է բազային թեմաներ ընտրելու մոտեցումը, և վերջին տարիներին դրանք բոլորը բխեցվում են ՀՀ կառավարության ծրագրի ելակետային դրույթներից: Այս մոտեցումը կշարունակվի նաև առաջիկայում:

Հիշատակության է արժանի ինստիտուտի եռալեզու էլեկտրոնային կայքը (www.economics.am): Ըստ որդեգրած քաղաքականության կայքում բաց մատչելիությամբ տեղադրվում են ինստիտուտի հրատարակած հոդվածների և գրքերի էլեկտրոնային տարբերակները: Հավելենք նաև, որ կայքում մատչելիությամբ տեղադրված են վերջին տարիներին ինստիտուտի հրատարակած շուրջ 500 հոդվածների և ավելի քան 60 գրքերի էլեկտրոնային տարբերակները (տե՛ս հավելված 18): Կայքն, ըստ էության, վերածվել է հայ տնտեսագիտական հանրության տեղեկատվություն ստանալու և մտքեր փոխանակելու միասնական հարթակի:

Ինստիտուտի գիտակազմակերպչական գործունեության վերջին 15-ամյակը կարելի է գնահատել որպես «պատվավոր տարեգրություն», որը բնութագրվում է գալիք սերունդներին ավանդվող ստորև բերվող հետազոտություններով.

- «Ազգային տնտեսություն: ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոտություններ (2007-2017). եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ» գիրք-ժողովածուն (շուրջ 500 էջ), որը բացառիկ է և՛ գիտական, և՛ բուհական համակարգում: Ի դեպ, նրանում ընդգրկված կիրառական առաջարկությունները ամեն տարի ներկայացվել են ՀՀ կառավարությանը:

Ինստիտուտի⁸ առաջարկությամբ 2008 թ. օգոստոսին ՀՀ կառավարությունը օրենսդրական նախաձեռնությամբ ԱԾ է ներկայացրել, և 2009 թ. հունվարի 1-ից ուժը կորցրած են ճանաչվել «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքը և «Հաստատագրված վճարների մասին» օրենքի առանձին դրույթներ: Իսկ որոշ կիրառական առաջարկություններ արտացոլվել են ՀՀ կառավարության որոշումներում և ընդունված ռազմավարական փաստաթղթերում:

⁸ Վ. Հարությունյան, Հարկային քաղաքականությունը և նրա կատարելագործման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Զանգակ-97», 2003, էջ 165:

- Ռ. Սարինյանի և Վ. Հարությունյանի «Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը, գիտակենսագրական հանրագիտարան» երկհատոր աշխատությունը, որը միակն է հանրապետությունում բոլոր մասնագիտությունների գծով և ամփոփում է XIX դարի կեսերից սկսած «հայ տնտեսագիտական մտքի անցած ուղին, հետազոտական շրջանակների հետագիծը, տնտեսական հարցերի բարդ ու հակասական լուծումները, վերելքների ու վայրէջքների պատմությունը»: Աշխատությունը կարող է օգտագործվել որպես հանրագիտարանային տեղեկատու և ունի աղբյուրագիտական նշանակություն:

- Վ. Հարությունյանի և Ռ. Սարինյանի «Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում: 2006-2016 թթ. հետազոտական արդյունքների ուրվագիծ» (տեսական հետազոտությունների համատեքստում) գիրքը:

- Տնտեսագիտության ինստիտուտի 2006-2016 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքներին վերաբերող ստվառածավալ հաշվետվությունը (շուրջ 574 էջ):

- Վ. Հարությունյանի, Տ. Հարությունյանի և Դ. Հարությունյանի «Հարկեր և հարկազանձում» աշխատությունը (շուրջ 600 էջ): Աշխատության մեջ մանրամասնորեն ներկայացված են հարկերի անհրաժեշտությունը, ծագման ու ձևավորման էվոլյուցիան, գործառույթները և տեսակները, ինչպես նաև հարկման սկզբունքները և տեսաիրավական հիմքերը: Այնուհետև բարեխղճորեն վերլուծված են հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոլյուցիան՝ ըստ հարկատեսակների (բարդ ու աշխատատար գործ), հարկային պարտավորությունների հաշվառման օրենսդրական և մեթոդաբանական հիմքերը ՀՀ-ում (կրկին ըստ հարկատեսակների): Այնուհետև միանգամայն տրամաբանորեն ներկայացված են հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման օրենսդրական և մեթոդաբանական մոտեցումները ՀՀ-ում (ըստ հարկատեսակների):

- Տ. Հարությունյանի «Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» աշխատությունը (266 էջ), որում ամբողջականորեն դիտարկվում են տնտեսության զարգացման և կարգավորման հարկային լծակների ձևավորման և կիրառման տեսական և մեթոդաբանական հիմքերն ու առանձնահատկությունները և հարկային քաղաքականության ու հարկային վարչարարության արդյունավետությունը բարձրացնելու հիմնահարցերը:

- Դ. Հարությունյանի «Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիրքը (շուրջ 464 էջ), որում հեղինակն անդրադառնում է վճարային հաշվեկշռի ձևավորման ու կարգավորման հիմնախնդիրներին, ինչպես նաև վերլուծում ընթացիկ հաշվի պետական կարգավորման և արտաքին տնտեսական քաղաքականության առանձնահատկությունները ՀՀ-ում:

- Յու. Սուվարյանի և մյուսների «Փիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը» աշխատությունը (շուրջ 150 էջ):

- Վ. Հարությունյանի «Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեու-

թյան կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» մենագրությունը:

- Ռ. Սարինյանի և Վ. Հարությունյանի «Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան): Գիտակենսագրական ուրվագծեր» աշխատությունը (շուրջ 280 էջ), որը վերաբերում է մինչքեյնսյան շրջանի տնտեսագետներին սկսած մերկանտիլիստներից: Հարկ է նաև հավելել, որ հետազոտության մեջ ընդգրկված անունները ենթադրում են որոշակի պայմանականություն. շատերը կարող էին տեղ զբաղեցնել այս գրքում, սակայն ներկայացված գիտակենսագրական ուրվագծերն ամբողջացնում են մինչքեյնսյան շրջանի տնտեսագիտական միտքն ընդհանուր առմամբ:

- 2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները, որում ներկայացված կիրառական առաջարկությունները վերաբերում են Հայաստանի Հանրապետության ստվերային տնտեսությունը կրճատելուն, միջուկային էներգետիկան զարգացնելուն և այլն:

- Վ. Հարությունյանի և Ռ. Սարինյանի «ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական ուղին» աշխատանքը (152 էջ), որում ինստիտուտի հետազոտական ուղին ներկայացված է երկու խորհրդային և շուկայական տնտեսությունների շրջաններով:

Ինստիտուտի գիտահրատարակչական գործունեությունը հարստացնելու քայլ պետք է համարել միջգիտակարգային հետազոտություններ իրականացնելը, որն առնչվում է ցեղասպանության նյութական կորուստները գնահատելուն և փոխհատուցելուն: Այս ուղղությամբ հրատարակվել են ստորև բերվող աշխատանքները.

- Ա. Խ. Աստոյան, Բուրսայի նահանգի հայության տնտեսական վիճակը և նյութական կորուստները հայոց ցեղասպանության տարիներին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 320 էջ + 40 էջ ներդիր:

- Է. Նավոյան, Հայկական հարցը միջազգային խորհրդածողովներում և պայմանագրերում (1878-1923 թթ.), (պատմական, իրավական և տնտեսական վերլուծություն), Եր., ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 166 էջ:

- Ա. Հ. Ոսկանյան, Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսական վիճակը, 1909 թ.: Ունեգրվում: Գիրք Ա, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 208 էջ + 24 էջ ներդիր:

- «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները», գիտական հոդվածների ժողովածու, խմբագիր՝ Ա. Մարուքյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2015, 184 էջ:

- «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում», Գիտաժողովի նյութեր/ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ:

- «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտական հոդվածների ժողովածու – 2019) / ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ

«Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ:

• «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում: Գիտաժողովի նյութեր/ Գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, 2020, 526 էջ:

Դրանք տեղադրված են ինստիտուտի էլեկտրոնային կայքում (www.economics.am):

Ինստիտուտի հրատարակած գրքերը փոստային տարբերակով առաքվել են ՀՀ նախագահին, ՀՀ վարչապետին, ՀՀ կառավարության անդամներին, ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահին, ՀՀ ԳԱԱ ղեկավարությանը, ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամներին, ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ինստիտուտների տնօրեններին, ԼՂՀ և ՀՀ բուհերի ղեկավարներին և գրադարաններին, հանրապետության հայտնի տնտեսագետներին, ԱԺ ղեկավարությանը և հանձնաժողովների նախագահներին, իսկ հայոց ցեղասպանությանը վերաբերող գրքերը՝ նաև դեսպանատներ:

Շարադրվածը վկայում է, որ ինստիտուտի գործունեությունը եղել է խիստ հրապարակային, ինչը նպաստել է գիտաշխատողների գիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը: Ինստիտուտի գիտաշխատողների 2007-2018 թթ. գիտական գործունեության արդյունքները ներկայացված են հավելված 19-ում:

Ինստիտուտի տնօրենի գործունեությունը եղել է բաց, հրապարակային, որն արտահայտվել է կոլեկտիվի առջև պարբերական հաշվետվություններով:

Ինստիտուտի տնօրենի պաշտոնում վերընտրվել էմ 2017 թ. ապրիլի 20-ին: Ըստ գործող կարգի՝ ՀՀ ԳԱԱ նախագահության նիստում ծրագրային ելույթի տեսքով առաջարկել էմ ինստիտուտի հետագա գործունեության զարգացման իմ տեսլականն ու ծրագրերը, որի հիման վրա ընտրվել էմ տնօրեն՝ 5 տարի ժամկետով: Ուստի հաշվետու ելույթիս 1-ին մասը ցանկանում էմ նվիրել նախագահության նիստում իմ ծրագրային ելույթում ստանձնած պարտավորությունների և միջոցառումների իրագործման ընթացքին: Ի դեպ, ծրագրային ելույթը բաց հասանելիությամբ տեղադրված է ինստիտուտի էլեկտրոնային կայքում, և բոլորը ցանկության դեպքում կարող են ծանոթանալ դրան:

Այսպես

Ծրագրային խնդիրների 1-ին կետով նախատեսվում էր երիտասարդացնել ինստիտուտի գիտական ներուժը, որպեսզի որոշակի տարիներ անց ինստիտուտի անձնակազմը չկանգնի ծերացման վտանգի առջև: Այս համատեքստում ցանկանում էմ զեկուցել, որ հաշվետու տարում աշխատանքի են ընդունվել 9 երիտասարդ մասնագետներ (այդ թվում 3՝ կին), ինչի արդյունքում՝

- մինչև 35 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը հասցվել է 19-ի,
- 35-ից 60 տարեկան գիտաշխատողների թվաքանակը 11 է,
- 60 տարեկանից ավելի գիտաշխատողների թվաքանակը 6 է:

Կոլեկտիվի երիտասարդացման գործընթացը կշարունակվի նաև առաջիկայում, քանի որ, ինչպես գործով և փորձով ապացուցվել է, երիտասարդներին բնորոշ է աշխատասիրությունը, մտքի ճկունությունը, աշխատունակության

բարձրացումը, ինչպես նաև լեզուների և համակարգչային տեխնիկայի իմացությունը:

2. Ծրագրային խնդիրների 3-րդ կետով նախատեսվում էր միջոցառումներ ձեռնարկել գիտական և, մասնավորապես, միջազգային հոդվածների թվի ավելացման ուղղությամբ: Ձեկուցում են, որ հաշվետու տարում ինստիտուտի գիտաշխատողները հրապարակել են աննախադեպ թվով միջազգային հոդվածներ: Այսպես.

	2018 թ.	2017 թ.	2018 թ. շեմը 2017 թ. նկատմամբ	
			բացարձակ թիվ	%-ով
Արտասահմանյան հոդվածներ	158	65	+93	243.1
Տեղական	76	82	-6	92.7
Գրքեր	9	10	-1	90.0

3. Ծրագրային խնդիրների 4-րդ կետով նախատեսվում էր միջոցառումներ ձեռնարկել դրամաշնորհային ծրագրերին և մրցույթներին գիտական աշխատողների ընդգրկվածության ավելացման ուղղությամբ. կատարված նպատակաուղղված ջանքերի շնորհիվ ուրախությամբ ցանկանում են զեկուցել, որ այստեղ նույնպես ունենք ձեռքբերումներ: Հիշատակության է արժանի, որ «Ասպիրանտների հետազոտությունների աջակցության ծրագիր» մրցույթի հաղթող է ճանաչվել ինստիտուտի ասպիրանտ Տաթևիկ Շահինյանը, իսկ թեմատիկ ֆինանսավորմամբ հայտարարված մրցույթի հաղթող է ճանաչվել ինստիտուտի գիտաշխատող Գայանե Հարությունյանը: Ինստիտուտի ավագ սերնդի 2 գիտաշխատողներ՝ Աշոտ Բայադյանը և Վլադիմիր Հարությունյանը, ճանաչվել են «Բարձր արդյունավետությամբ աշխատող գիտաշխատողներին հավելավճարների տրամադրում» մրցույթի հաղթողներ:

4. Ծրագրային խնդիրների 5-րդ կետով նախատեսվում էր միջոցառումներ ձեռնարկել մամուլով լուսաբանելու միջոցով ինստիտուտի գործունեության հանրայնացման ուղղությամբ, քանի որ գիտական հրապարակումները տեսանելի և հասանելի են միայն հասարակության շատ նեղ հատվածին: Հասարակության լայն շերտերը գործնականում չեն շփվում գիտական կազմակերպությունների հետ, և շատերի մոտ կարծիք է ձևավորվել, որ գիտական հանրությունը պասիվ է: Այս առումով իմ տնօրինության ծրագրային ելույթում խնդիր էր դրվել գիտական հրապարակումներին զուգահեռ հանդես գալ նաև գիտահանրամատչելի հրապարակումներով՝ ներկայացնելով ինստիտուտի գործունեությունը:

Այս առումով պետք է նշեմ, որ ինստիտուտի գործունեությունը և ստացված արդյունքները 2018 թ. լուսաբանվել են. 1) «Երևան» լրատվական-վերլուծական խմբի «Երևակ. Գիտակրթական համակարգ» տեղեկատվական-վերլուծական թերթում, 2) «Ազգ» հասարակական-քաղաքական վերլուծական շաբաթաթերթում, 3) «Հրապարակ» և 4) «Հայկական ժամանակ» օրաթերթերում, որոնց գծով ստացել ենք դրական արձագանքներ: Ինստիտուտի գործունեության վերջին 10 տարիների արդյունքները հրապարակվել է նաև «Գիտություն» թերթի դեկտեմ-

բերի համարում:

5. Իմ տնօրեն առաջադրվելու ծրագրային ելույթի ելակետային դրույթներից է 2018 թվականը որակյալ գիտական հետազոտությունների տարի հայտարարելը, որի շրջանակներում ուզում եմ առանձնացնել հետևյալ միջոցառումներն ու հրապարակումները.

- ինստիտուտը հաշվետու տարում նախապատրաստեց և անցկացրեց 2 հանրապետական գիտաժողով, առաջինը՝ հաշվետու տարվա հուլիսին, իսկ երկրորդը՝ նվիրված ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 75-ամյակին՝ հաշվետու տարվա դեկտեմբերի սկզբին: Երկու գիտաժողովներն էլ անցկացվել են «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրները» խորագրի ներքո, իսկ գիտաժողովի նյութերը հրատարակվել են ժողովածուների տեսքով:

- Ինստիտուտի հրապարակումներից ուզում եմ առանձնացնել պրոֆեսորներ Ռոբերտ Մարինյանի և Վլադիմիր Հարությունյանի հեղինակած «Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան» երկհատոր աշխատությունը: Դրանում վերլուծական ընդգրկումներով, ներառված տնտեսագետների հայացքների բնութագրություններով փորձ է արվել ամբողջական պատկերացում տալ հայ տնտեսագիտական մտքի նշաձողերի, տարբեր ժամանակների առանձնահատկությունների մասին: Օգտագործված նյութերի ու աղբյուրների արդյունքում ընդլայնվել է երկու դարերի հայ տնտեսագիտական մտքի թեմատիկ ընդգրկումների քարտեզը: Աշխատության կարևոր արժանիքներից է նրա աղբյուրագիտական նշանակությունը:

Պետք է նշել, որ այդպիսի հետազոտության իրականացումը եզակի երևույթ է գիտական հանրության համար: Եզակի երևույթ պետք է համարել նաև «Տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2008-2018 թթ.)» գիրքը, որը նվիրվել է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 75-ամյակին:

6. Տնօրեն առաջադրվելու ծրագրային ելույթի դրույթներից է ինստիտուտի գիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացումը ու, դրան համահունչ, կիրառական առաջարկություններ ներկայացնելը ՀՀ կառավարությանը: Նկատեմ, որ 2017 թ. ինստիտուտի բազային թեմաների ընտրությունը կատարվել է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թ. գործունեության ծրագիրը, իսկ հետազոտությունների ավարտից հետո հրապարակվել է «2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները» 104 էջանոց գիրքը, որի օրինակները փոստային առաքմամբ ուղարկվել են գործադիր և օրենսդիր իշխանության մարմինների ղեկավարներին, ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամներին, բաժանմունքը ներկայացնող ինստիտուտներին, ինչպես նաև գրադարաններ, բուհեր և այլ կազմակերպություններ: Այս մոտեցումը կիրառվելու է նաև 2018 թ. հետազոտական աշխատանքները ավարտելուց հետո: Այլ կերպ ասած՝ տնտեսագիտության ինստիտուտն իր գիտակազմակերպչական գործունեության հիմքում որպես ուղենիշ տարիներ շարունակ ու նաև հեղափոխությունից հետո դրել է ՀՀ ԳԱԱ մասին ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածը, որի համաձայն՝ Ակադեմիան գիտական գործունեության գծով ՀՀ կառավարության պաշտոնա-

կան խորհրդատուն է: Եվ պատահական չէ, որ իմ տնօրինության տարիների ընթացքում (և հետագայում նույնպես) ինստիտուտի գիտական գործունեությունը նպատակամղվել է հենց դրան:

7. Ծրագրային ելույթի ելակետային դրույթներից էր նաև աշխատանքային կարգապահության և աշխատանքային պայմանների բարելավումը: Հաշվետու տարում այս ուղղությամբ իրականացված աշխատանքներից ցանկանում եմ առանձնացնել հետևյալները.

- միջոցառումներ են ձեռնարկվել աշխատանքային միջավայրի անվտանգության ապահովման և բարձրացման ուղղությամբ: Ինստիտուտի 2 հարկերում տեղադրվել են անվտանգության տեսախցիկներ՝ 24-ժամյա տեսագրման և նախկին 30 օրվա տեսագրությունների պահպանման հնարավորությամբ: Միաժամանակ փոխարինվել են ժամկետանց կրակմարիչները:

- Միջոցառումներ են ձեռնարկվել առկա բարոյապես և տեխնիկապես մաշված համակարգչային և կենցաղային տեխնիկայի փոխարինման և համալրման ուղղությամբ: Ձեռք են բերվել 6 ժամանակակից համակարգիչներ, բազմաֆունկցիոնալ տպոդ սարք, անխափան սնուցման սարքեր, շերտավարագույրներ, պատի ժամացույցներ, գծային հեռախոսասարքեր, սառնարան, հեռուստացույց և աշխատանքային պայմանները բարելավելուն ուղղված այլ միջոցներ:

Արդիականացվել է համակարգչային և ներքին հեռախոսային ցանցը, ձեռք են բերվել երթուղիչներ, ընդլայնվել են ներքին ավտոմատ հեռախոսային կայանի հնարավորությունները: Սանհանգույցներում ջրի անխափան մատակարարման նպատակով տեղադրվել է ճնշման ավտոմատ կարգավորմամբ ջրի պոմպ:

Էլեկտրաէներգիայի խնայողության նպատակով ինստիտուտում տեղադրված լուսավորության շիկացման լամպերը փոխարինվել են էներգախնայող LED լամպերով:

**«ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ». ԳՈՐԾԱՐԿՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ»
ԽՈՐԱԳՐՈՎ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ ԿԱՆՑԿԱՑՎԻ 2021 ԹՎԱԿԱՆԻՆ**

ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տարեգրության առավել բացառիկ երևույթ է «Տնտեսական հրաշքները. գործարկման ուղիները Հայաստանում» խորագրով գիտական հոդվածների ժողովածուն, որում

- 1) ներկայացված է 20-րդ դարում «տնտեսական հրաշք» իրականացված երկու տասնյակ պետությունների առաջավոր փորձը, և առաջարկություններ են արվել դրանք ՀՀ տնտեսությունում գործարկելու ուղիների վերաբերյալ: Այդ երկրները ներառված են 3 խոշորացված խմբերում (եվրոպական տարածաշրջան, ասիական և խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի և այլ տարածաշրջանի երկրներ):
- 2) Ընթերցողին հնարավորություն է տրված առանց տարբեր աղբյուրների (էլեկտրոնային կամ տպագիր) դիմելու տեղեկություն ստանալ վերջին 70 տարիներին տարբեր երկրներում իրականացված, տնտեսական կյանքի վրա էական ազդեցություն թողած բարեփոխումների պատճառների, ընթացքի և արդյունքների մասին:
- 3) Այս ժողովածուն յուրահատուկ է նաև նրանով, որ հոդվածները ներկայացված են գիտահանրամատչելի լեզվով՝ հասկանալի ոչ միայն տնտեսական քաղաքականություն իրականացնող պատասխանատուների, այլև շարքային քաղաքացիների համար:
- 4) Ժողովածուն յուրահատուկ է նաև նրանով, որ ներկայացված է Գյումրի, Վանաձոր և Էջմիածին քաղաքների օրինակով թավշյա հեղափոխության պտուղները Հայաստանի Հանրապետությունում:
- 5) Գիտաժողովի նյութերի վերջում տեղադրված է 4 հավելված՝ ստորև բերված բովանդակություններով.
  1. Հավելված 23-ը, որում ներկայացված են «տնտեսական հրաշքների» արտերկրյա փորձն ուսումնասիրող խմբերը և ուսումնասիրվող երկրները:
  2. Հավելված 20-ը, որում ներկայացված է «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում:
  3. Հավելված 21-ը՝ «Մեր հեղինակները», որում ներկայացված են այդ փորձը ուսումնասիրող անձինք:
  4. Հավելված 22-ը, որում ներկայացված են տեղեկություններ «տնտեսական հրաշք» իրականացրած անձանց, նրանց զբաղեցրած պաշտոնների ու ժամանակաշրջանի մասին:

Հույս ունենք, որ սույն գիտաժողովի նյութերը կծառայեն իրենց նպատակին, օգտակար և ուսանելի կլինեն հայրենի կառավարությանը իր ծանր, ստեղծագործ, հեղափոխական փոփոխությունների միտված գործունեության մեջ:

Ժողովածուի էլեկտրոնային տարբերակը տեղադրված է ինստիտուտի կայքէջում:

Վերոնշյալ հոդվածներում հետազոտվել է աշխարհի 2 տասնյակից ավելի

մեծ ու փոքր ասիական, եվրոպական ու ամերիկյան երկրների՝ տնտեսական հրաշքների իրականացման փորձը. դրա համար հիմք են հանդիսացել գրքեր, գիտական հոդվածներ, կայքեր:

Ժողովածուում կարևորվել և արժևորվել են այն մտտեցումները, որոնց գործարկումը հնարավոր կլինի ՀՀ-ում: Դրանք ներկայացված են ժողովածուի թիվ 22 հավելվածում, ուստի դրանց մանրամասնորեն չեմ անդրադառնա, այլ կներկայացնեմ լոկ ընդհանուր գծերով և այն էլ ամենակարևորները, քանի որ «*հայկական հրաշքը*» պետք է կառուցվի՝ *հաշվի առնելով մեր առավելությունները, ինչպես նաև թերությունները*: Հայ ազգն ունի իրեն բնորոշ արժեհամակարգ (մենթալիտետ), ունի պրպտուն մտքի տեր, ստեղծագործ մտածողությամբ բնակչություն, բավականին արտաքին ներուժ (սփյուռք), ապրում է արևոտ, անվտանգ, բերրի, չքնաղ ու ազատ երկրում: Մեզ պետք չէ նոր Սինգապուր, նոր Ճապոնիա կամ նոր Իսրայել դառնալ: Մեզ միայն պետք է դառնալ նոր Հայաստան՝ առավել արդիական, ազատ ու հզոր:

Եվ այսպես, ստորև ընդհանուր գծերով ներկայացվում է տնտեսական հրաշք իրականացրած առանձին երկրների հիմնուղիներից ամենակարևորները

1. Սինգապուրի տնտեսական հրաշքի փորձից արժանահիշատակ է հակակոռուպցիոն գործողությունների լայնածավալ ու արդյունավետ կազմակերպումը:
2. «Ճապոնական տնտեսական հրաշքից» (որը համեմատում են Ջորջ Մարշալի պլանի հետ) արժանահիշատակ են.
  - 2.1. Ճապոնացիների աշխատասիրությունը և կարգապահությունը, որում էլ կայանում է Ճապոնացիների ֆենոմենը,
  - 2.2. Ճապոնական մենեջմենթի ներդրումը, որի էությունը կայանում է նրանում, որ պետական և ազգային նպատակներին հասնելու համար Ճապոնացին անձնական շահը զոհում է հանուն պետության ու ազգի,
  - 2.3. որոշումների կայացման գործընթացի համաձայնեցման սկզբունքի ներդրումը, երբ ընդունված որոշումը բխում է բոլորի շահերից, և դրա համար պատասխանատվությունն ընկնում է ոչ թե մեկի այլ բոլորի վրա, ինչը չի կարող հանգեցնել ընդվզումների ու սթրեսների,
  - 2.4. բնակչության խնայողությունների ուղղորդումը դեպի կապիտալի շուկաներ՝ ներդրումների նպատակով՝ ակտիվացնելով բաժնեմասային ֆինանսավորման մշակույթը, որի արդյունքում երկիրը արձանագրում է լրացուցիչ տնտեսական աճ:
3. Ինդոնեզիայի տնտեսական հրաշքի փորձից արժանահիշատակ է այն, որ երկրում արգելվեց չմշակված հանքաքարի արտահանումը, որը խթանեց ներդրումների ներհոսքը և շահադրդեց մեծ գումարներ ներդնելու վերամշակող գործարանների շինարարության մեջ:

Կիրառական առաջարկություններ և եզրակացություններ

Հետազոտելով 20-րդ դարում տնտեսական հրաշք իրականացրած ավելի քան երկու տասնյակ պետությունների առաջավոր փորձը՝ եկել ենք այն եզրա-

հանգման, որ դրանցում կիրառված հիմնուղիներից ու գործիքակազմերից Հայաստանում գործարկելի ու արդյունքաստեղծ են հետևյալները.

- 1) հակակոռուպցիոն գործողությունների լայնածավալ ու արդյունավետ կազմակերպումը, ինչպես կատարվեց Սինգապուրում,
- 2) Ճապոնական մենեջմենթի և որոշումների կայացման գործընթացի համաձայնեցման սկզբունքի ներդրումը,
- 3) բնակչության խնայողությունների ուղղորդումը դեպի կապիտալի շուկաներ, ինչպես կատարվեց Ճապոնիայում ու Չիլիում,
- 4) չմշակված հանքաքարի արտահանման արգելումը, ինչպես կատարվեց Ինդոնեզիայում,
- 5) բնական ռեսուրսները սահմանադրորեն ընդմիջտ ժողովրդին ընդհանուր սեփականության իրավունքով ամրագրելը, ինչպես կատարվեց Իսլանդիայում,
- 6) հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել հայրենասիրության, միասնականության, թիմային ոգու բարձրացմանը,
- 7) անհրաժեշտ է խրախուսել թվային տնտեսության զարգացումը և ուսումը:
Վերջում ցանկանում եմ հույս հայտնել, որ վերոնշյալ առաջարկությունների կիրարկումը կբարելավի Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության մակրոտնտեսական ցուցանիշները և կամրապնդի երկրի դիրքը տարածաշրջանում:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
2006-2020 ԹԹ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Ходжабемян В. Е., Демография и проблемы занятости в Армении (с начала XIX века до середины XXI века), Ер., изд. «Гитутюн» НАН РА, 2006, 505 с.
2. Սարինյան Ռ. Ն., Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն (գիրք 2), Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2007, 240 էջ:
3. Եղիազարյան Բ. Հ., Գյուրջյան Ա. Ս., Եղիազարյան Ն. Բ., Մարդկային կապիտալը հասարակության զարգացման հիմնական գործոն, Եր., «ՆաԴաՄա» հրատ., 2007, 326 էջ:
4. Հարությունյան Դ. Վ., Գործարարության ծավալման խթանները ՀՀ-ում, Եր., «Արեգ» հրատ., 2007, 190 էջ:
5. Հարությունյան Վ., Թամազյան Ա., Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 224 էջ:
6. Հարությունյան Վ., Ազիզյան Ա., Ֆինանսական համահարթեցման հիմնախնդիրները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 116 էջ:
7. Վարդանյան Գ., Գիտելիքահենք տնտեսություն (հնարավորություններ և մարտահրավերներ), Եր., «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2008, 390 էջ:
8. Մարկոսյան Մ., Բնակչության դրամական եկամուտների ձևավորման և բաշխման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 326 էջ:
9. Ավագյան Հ., ՀՀ ընդերքի հարստությունների՝ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 198 էջ:
10. Սարինյան Ռ., Ալեքսեյ Ջիվելեզովի տնտեսագիտությունը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 110 էջ:
11. Բաբայան Վ., Ավանդների ապահովագրության համակարգը և նրա կատարելագործման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 50 էջ:
12. Բայադյան Ա., Ֆինանսավիճակագրական բացատրական բառարան, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2008, 514 էջ:
13. Ավագյան Հ., ՀՀ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի. մաս 2 (Լոռու, Կոտայքի, Գեղարքունիքի, Տավուշի և Արագածոտնի մարզեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ. 2009, 200 էջ:
14. Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում (Վ. Լ. Հարությունյանի խմբագրությամբ), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 222 էջ:
15. Հարությունյան Վ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ.

- Պատճառներ, հակաճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 146 էջ:
16. Հարությունյան Վ., Թամազյան Ա., Հայրապետյան Ն., Արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 192 էջ:
  17. Մարինյան Ռ., Աղայան Մ., Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (հետքեյսյան շրջան), Գիտակենսագրական ուրվագծեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 480 էջ:
  18. Մարկոսյան Ա. Խ., Մկրտչյան Ս. Գ., Վերակազմակերպման և լուծարման տնտեսական հիմնախնդիրները, Եր., «Էդիթ Պրինտ» հրատ., 2009, 280 էջ:
  19. Հարությունյան Վ. Լ., Խաչատրյան Վ. Վ., Ճգնաժամ, մակրոտնտեսական իրավիճակն աշխարհում և Հայաստանում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 308 էջ:
  20. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Տ. Վ., Հարությունյան Դ. Վ., Հարկեր և հարկազանձում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 600 էջ:
  21. Ավագյան Հ. Ս., ՀՀ քաղցրահամ ջրերը (պաշարները, ռեսուրսները և դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 120 էջ:
  22. Մարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Վ. Լ., Աղայան Մ. Կ., Հայ տնտեսագետներ (գիտակենսագրական ուրվագծեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 340 էջ:
  23. Թորոսյան Թ. և ուրիշներ, Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 178 էջ:
  24. Ավետիսյան Վ., Դադունց Ա., Հակոբյան Մ., Պարտադիր բժշկական ապահովագրության համակարգի ներդրման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 126 էջ:
  25. Սուվարյան Յու. Մ., Հարությունյան Վ. Լ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ., Գիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 150 էջ:
  26. Հարությունյան Դ. Վ., Բաղայան Ա. Գ., Հակաճգնաժամային միջոցառումները և մակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշների փոփոխության միտումները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 154 էջ:
  27. Հարությունյան Ա., Բաղդասարյան Բ., Հարկման արտերկրյա առաջավոր մոտեցումները և դրանց կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 160 էջ:
  28. Ավագյան Հ. Ս., Լեոնահանքային և մետալուրգիական արդյունաբերությունների զարգացման ուղղություններն ու հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 326 էջ:

29. Ղարիբյան Գ., Հակոբջանյան Ա., Բնակչության եկամուտների բաշխման և վերաբաշխման հարաբերությունները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, 142 էջ:
30. Մաթևոսյան Ա., Ֆինանսական կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ արդյունաբերական կազմակերպություններում, Եր., «Ոսկան Երևանցի» հրատ., 2011, 368 էջ:
31. Մարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Լ. Կ., Էջեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմությունից, Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2011, 288 էջ:
32. Մարինյան Ռ. Ն., Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն, գիրք 3, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 192 էջ:
33. Կապիտալի նախասկզբնական կուտակման, հարստության ու եկամուտների բևեռացման առանձնահատկությունները և կարգավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում: Գիտական հետազոտական խմբի ղեկավար տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆ., գիտության վաստակավոր գործիչ Ղարիբյան Գ., Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, 84 էջ:
34. Մարինյան Ռ., Հարությունյան Վ., Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան), գիտակենսագրական ուրվագծեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 280 էջ:
35. Թորոսյան Թ., Հայրապետյան Գ., Գալոյան Դ., Հովականյան Ն., Կոտիկյան Ն., Մարգարյան Լ., Հայաստանը և Թուրքիան տարածաշրջանային տնտեսական ինտեգրման գործընթացներում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 240 էջ:
36. Բաբոյան Խ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Ոսկան Երևանցի» հրատ., 2012, 192 էջ:
37. Խաչատրյան Վ., Մակարյան Ա., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի կարճաժամկետ սոցիալական ազդեցության գնահատականը Հայաստանում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 184 էջ:
38. Հարությունյան Դ., Հայաստանի Հանրապետության վճարային հաշվեկշռի կառավարման հիմնախնդիրները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 136 էջ:
39. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 176 էջ:
40. Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. Հետազոծի և ապագայի ուրվագծեր, արդի հիմնահարցեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 254 էջ:
41. Սուվարյան Յու., Միրզոյան Վ., Հանրային կառավարման տեսություն և պատմություն, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2013, 368 էջ:
42. Սանամյան Է., Հակաճգնաժամային միջոցառումները և դրանց արդյունավե-

- տության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2013, 208 էջ:
43. Khachatryan V.V., Terzyan H.T., Makaryan A.R., Post-Crisis Developments in Armenia, Yerevan, Armenia, "Gitutyun" Publishing House of the NAS of the RA, 2013, 106 p.
  44. Սուվարյան Յու. Մ., Հարությունյան Վ. Լ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ., Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարությունը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 232 էջ:
  45. Սարինյան Ռ.Ն., Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները (XIX դարի 70-90-ական թվականներ), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 224 էջ:
  46. Հարությունյան Դ. Վ., Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 464 էջ:
  47. Ավագյան Հ. Ս., ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 272 էջ:
  48. Ավագյան Հ. Ս., Հազվագյուտ տարրերն ու հազվագյուտ հողատարրերը Հայաստանի Հանրապետության հանքավայրերում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 176 էջ:
  49. Ավագյան Հ. Ս., ՀՀ հանքավայրերում առկա պիրիտ հանքանյութի և դրա հարակից բաղադրիչների փոշիացումը կանխելու ուղիներն ու հեռանկարները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 48 էջ:
  50. Զատիկյան Ա. Թ., Դանիելյան Ա. Հ., ՀՀ փոքր և միջին ձեռնարկությունների գործունեության կարգավորման ուղիները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 182 էջ:
  51. Թամազյան Ա. Ռ., Ձեռնարկատիրություն, մրցունակություն և ռիսկ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 192 էջ:
  52. Կիրակոսյան Գ. Ֆ., Հարությունյան Ս. Վ., Հարկային բեռի արդարացի բաշխման և վարչարարության բարելավման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 104 էջ:
  53. Հարությունյան Ս.Վ., Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 256 էջ:
  54. Մակարյան Ա., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման ուղիների ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 130 էջ:
  55. Մանասերյան Թ. Ն., Տնտեսական անվտանգություն. ռազմավարական ուրվագծեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, Եր., «Այլընտրանք» հետազոտական կենտրոն, 2014, 836 էջ:
  56. Մարինյան Ռ. Ն., Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, 2 գրքով, գիրք 1, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 352 էջ, գիրք 2,

- Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 319 էջ:
57. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Կ., Պետական հակաճգնաժամային քաղաքականության միջազգային փորձը և դրա վերլուծությունը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ 2014, 175 էջ:
  58. Սուվարյան Յու. Մ., Տնտեսություն, գիտություն, կրթություն, ՀՀ ԳԱԱ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 370 էջ:
  59. Մարկոսյան Ա. Ա., Ավտոտրանսպորտային միջոցների ապահովագրության միջազգային փորձի կիրառման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 208 էջ:
  60. Բայադյան Ա., Տնտեսագիտական բառարան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 528 էջ:
  61. Բայադյան Ա., Մարկոսյան Հ., Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2015, 203 էջ:
  62. Մարինյան Ռ., Թադևոսյան Ա., Բախշի Իշխանյան (տնտեսագիտական հայացքները), Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2015, 135 էջ:
  63. Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները (գիտական հոդվածների ժողովածու՝ նվիրված հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին. 1915-2015), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2015, 184 էջ:
  64. Հարությունյան Տ. Վ., Հարկային քաղաքականության և հարկային վարչարարության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 334 էջ:
  65. Սարգսյան Կ., Պետական ճգնաժամային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 418 էջ:
  66. Բաղդասարյան Ք., Ներդրումային ծրագրերի իրականացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 183 էջ:
  67. Նավոյան Է., Հայկական հարցը միջազգային խորհրդածոցներում և պայմանագրերում (1878-1923). պատմական, իրավական և տնտեսական վերլուծություն, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 166 էջ:
  68. Աստոյան Ա., Բուրսայի նահանգի հայերի ֆինանսատնտեսական վիճակը Առաջին աշխարհամարտից առաջ և նյութական կորուստները 1915-1923 թվականներին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 200 էջ:
  69. Ոսկանյան Ա., Ադանայի նահանգի ֆինանսատնտեսական վիճակը Առաջին աշխարհամարտից առաջ և նյութական կորուստները 1915-1923 թվականներին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 120 էջ:
  70. Բայադյան Ա., Ֆինանսական միջոցների կազմավորման և բարելավման ուղիները ՀՀ ազրարային ոլորտում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016,

150 էջ:

71. Աստոյան Ա. Խ., Բուրսայի նահանգի հայության տնտեսական վիճակը և նյութական կորուստները հայոց Ցեղասպանության տարիներին, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 320 էջ:
72. Բաղդասարյան Ք. Յու, Հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման հիմնախնդիրները կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման համատեքստում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 168 էջ:
73. Բայադյան Ա. Հ., ՀՀ ագրովերամշակող արտադրական կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության և ռիսկերի գնահատման հիմնահարցերն ու լուծման ուղիները, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2017, 236 էջ:
74. Затибян А. Т., Демографические факторы социально-экономического развития РА, Ер., изд. «Гитутюн», 2017, 192 с.
75. Հարությունյան Ա. Վ., ՀՀ առևտրային բանկերը ներդրումային միջավայրի բարելավման գործում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 128 էջ:
76. Հարությունյան Վ. Լ., Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 264 էջ:
77. Ոսկանյան Ա. Հ., Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսական վիճակը. 1909 թ. Ունեգրկում: Գիրք Ա, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 208 էջ:
78. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Վ. Լ., Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Ա-Հ), երկու գրքով, գիրք I, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 464 էջ:
79. Սուվարյան Յու. Ս., Սարգսյան Վ. Ա., Հայրապետյան Ռ. Ա., Ասատրյանց Ս. Ա., Քոչարյան Ս. Ռ., Գյուլգյուլյան Լ. Ա., Ազգային նորամուծական համակարգ. Ներուժի գնահատումը և հայեցակարգային գերակայությունները, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Յու. Ս. Սուվարյանի ընդի, խմբագրությամբ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 192 էջ:
80. Հարությունյան Գ. Է., Ռազմարդյունաբերություն. գերակայություններ, հնարավորություններ, հեռանկարներ, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2018, 234 էջ:
81. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Վ. Լ., Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Ձ-Ֆ), երկու գրքով, գիրք II, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 424 էջ:
82. Հարությունյան Վ. Լ., Սարինյան Ռ. Ն., ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական ուղին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 152 էջ:
83. Габриелян Б. В., Управление персоналом, Ер., авторское издание, 2018, 253 с.
84. Даллакян С., Трудовая миграция в Республике Армения (2006-2017 гг.): Миграционные потоки и регулирования трудовой миграции, LAP LAMBERT Academic Publishing RU, 2018, Литва, 57 с.
85. Բսահակյան Ռ. Վ., Զրոսաշրջության ոլորտի զարգացումը՝ որպես կայուն տնտեսական աճի նախադրյալ. զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 100 էջ:

86. Հարությունյան Վ. Լ., Հայաստանի Հանրապետությունում ստվերային տնտեսության պատճառների վերլուծություն, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 200 էջ:
87. Հարությունյան Գ. Է., Ռազմարդյունաբերություն, Հայաստանի նոր տնտեսական հարացույց, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2019, 223 էջ:
88. Մանուչարյան Ս. Գ., Գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 256 էջ:
89. Սարկոսյան Հ. Ա., Միջուկային էներգետիկան Հայաստանում. պատմություն, հեռանկարներ, այլընտրանքներ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 144 էջ:
90. Սարինյան Ռ. Ն., Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, գիրք 3, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 240 էջ:
91. Սարինյան Ռ. Ն., Թադևոսյան Ա. Ս., Էջեր Գերմանիայի տնտեսական և սոցիալական պատմությունից (հայ տնտեսագետների հայեցողության), Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2019, 136 էջ:
92. Սարգսյան Լ. Ն., Ներդրումների ներգրավման և արտահանման ընդլայնման հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 320 էջ:
93. Затибян А.Т., Актуальные проблемы и перспективы развития малого и среднего предпринимательства в РА, Ер., изд. “Гитутюн”, 2019, 296 с.

Գիտական հոդվածների ժողովածուներ

94. ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում 2007 թ. դեկտեմբերի 24-27-ին անցկացված գիտաժողովի նյութեր, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», Եր., «Էդիթ Պրինտ» հրատ., 2007, 600 էջ:
95. ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 490 էջ:
96. ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 556 էջ:
97. ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 556 էջ:
98. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 460 էջ:

99. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 1), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 368 էջ:
100. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 2), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 392 էջ:
101. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 1), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 284 էջ:
102. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 2), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 328 էջ:
103. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 1), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 390 էջ:
104. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 2), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 224 էջ:
105. Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ (ժողովածու), գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 70-ամյակին (1943-2013), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 253 էջ:
106. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (գիրք 1), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 248 էջ:
107. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2015, 376 էջ:
108. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016:

109. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, գիտական հոդվածների ժողովածու, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 430 էջ
110. Ազգային տնտեսություն, ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոտություն (2007-2017 թթ.). Եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ (կազմվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյանի գլխավորությամբ), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 504 էջ:
111. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2007-2017 թթ.): Կազմող Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2018, 352 էջ:
112. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018», մաս I, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 312 էջ:
113. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018», մաս II, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 304 էջ:
114. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, գիտ. հոդվածների ժողովածու (գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 75-ամյակին, 1943-2018), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 280 էջ:
115. 2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, 2018, 104 էջ:
116. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2008-2018), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 384 էջ:
117. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտական հոդվածների ժողովածու), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ:
118. Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղեկիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտաժողովի նյութեր), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ:
119. «Տնտեսական հրաշքերը». գործարկման ուղիները Հայաստանում (գիտաժողովի նյութեր), գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2020, 480 էջ:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՏՆՕՐԵՆ, ՀՀ ԳԱԱ ԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԴԱՄ, ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴՈԿՏՈՐ,
ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ 2006-2020 ԹԹ. ԳԻՏԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

2006

1. Գրքեր

2. Հոդվածներ

- 2.1. ՀՀ պետական բյուջեի ծախսային մասի գնահատականը, «Տնտեսական վերափոխումների արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» (գիտաժողովի նյութեր), «Նահապետ» հրատ., Եր., 2006, էջ 196-199:
- 2.2. ՀՀ պետական բյուջեի եկամտային մասի գնահատականը, «Տնտեսական վերափոխումների արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» (գիտաժողովի նյութեր), «Նահապետ» հրատ., Եր., 2006, էջ 199-202:
- 2.3. Պարզեցված հարկի կիրառության դրսևորումները Հայաստանի Հանրապետությունում, Էկոնոմիկա, ապրիլ, № 1, Եր., 2006, էջ 16-17 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Դ. Վ.)

2007

1. Գրքեր

2. Հոդվածներ

- 2.1. Ավանդների երաշխավորման համակարգի կատարելագործման հարցի շուրջ, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, 2007, № 2(79), էջ 28-32 (համահեղինակ՝ Այնաջյան Լ. Գ.):
- 2.2. ՀՀ պետական բյուջեի դեֆիցիտի գնահատականը, «Էկոնոմիկա» հանդես, 2007, № 4, էջ 84-86:
- 2.3. Տարածքային զարգացման ֆինանսական հիմնախնդիրները, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, 2007, № 7-8 (84-85), էջ 6-10:
- 2.4. Ֆինանսական միջոցների ապակենտրոնացման արդի վիճակն ու նրա բարեավան ուղիները ՀՀ-ում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտաժողովի նյութեր), Եր., «Էդիթ Պրինտ» հրատ., 2007, էջ 11-14:

2008

1. Գրքեր

- 1.1. Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիները, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2008, 224 էջ (համահեղինակ՝ Թամազյան Ա.), ISBN 978-5-8080-0729-1
- 1.2. Ֆինանսական համահարթեցման հիմնախնդիրները, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2008, 116 էջ (համահեղինակ՝ Ազիզյան Ա.), ISBN 978-5-8080-0738-3

2. Հոդվածներ

- 2.1. Դոտացիաների հատկացման մոտեցումները, «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության զարգացման արդի հիմնախնդիրները» (միջբուհական գիտաժողովի նյութեր), «Տնտեսագետ» հրատ., Եր., 2008, էջ 67-70:
- 2.2. Հարկային օրենսդրության բարեփոխումների հիմնական մոտեցումները ՀՀ-ում, «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները» միջազգային գիտագործնական համաժողովի նյութեր, «Տնտեսագետ» հրատ., Եր, 2008, էջ 26-31 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ. Վ.):
- 2.3. Փոքր ու միջին ձեռնարկատիրության զարգացման հարկային և վարկային խթանները ՀՀ-ում, «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները» միջազգային գիտագործնական համաժողովի նյութեր, «Տնտեսագետ» հրատ., Եր., 2008, էջ 31-36 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Դ. Վ.):
- 2.4. Պետական ֆինանսական վերահսկողության կատարելագործման և զարգացման ուղիները ՀՀ-ում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր) «Գիտություն» հրատ., Եր., 2008, էջ 15-25 (համահեղինակ՝ Խաչատրյան Կ. Կ.):
- 2.5. Տեղեկատվական հեղափոխությունը որպես գիտելիքահենք տնտեսության շարժիչ ուժ, «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները» միջազգային գիտագործնական համաժողովի նյութեր, «Տնտեսագետ» հրատ., Եր., 2008, էջ 221-224 (համահեղինակ՝ Վարդանյան Գ. Ի.):
- 2.6. Հարկերի ծագումը, էությունը և տնտեսագիտական բովանդակությունը, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտական հոդվածների ժողովածու), «Գիտություն» հրատ., Եր., 2008, էջ 8-15 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Զ. Ն.):

2009

1. Գրքեր

- 1.1. Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ. պատճառներ, հակա-ճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2009, 146 էջ, ISBN 978-5-8080-0794-9
- 1.2. Արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 192 էջ (համահեղինակներ՝ Թամազյան Ա., Հայրապետյան Ն.), ISBN 978-5-8080-0778-9

2. Հոդվածներ

- 2.1. Հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2009, № 3 (626), էջ 12-28:

- 2.2. Հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձի դասերը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2009, № 3 (626), էջ 28-33:
- 2.3. Ճգնաժամի կանխարգելման խնդիրների և մոտեցումների շուրջ, «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում» (հոդվածների ժողովածու), «Գիտություն» հրատ., Եր., 2009, էջ 40-58 (համահեղինակներ Եղիազարյան Բ. Հ., Գյուրջյան Ա.Ս.):
- 2.4. Համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամ. պատճառներ և հետևանքներ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), «Գիտություն» հրատ., Եր., 2009, էջ 116-118 (համահեղինակ Հարությունյան Դ.Վ.):
- 2.5. Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի առաջացման պատճառները ԱՄՆ-ում և Հայաստանում, «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում», «Գիտություն» հրատ., Եր., 2009, էջ 7-24:
- 2.6. ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումները և դրանց խնդիրները, «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում», «Գիտություն» հրատ., Եր., 2009, էջ 25-39:

2010

1. Գրքեր

- 1.1. Ճգնաժամ, մակրոտնտեսական իրավիճակն աշխարհում և Հայաստանում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2010, 308 էջ (համահեղինակ՝ Խաչատրյան Վ.), ISBN 978-5-8080-0819-9
- 1.2. «Հայ տնտեսագետներ» (գիտակենսագրական ուրվագծեր), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2010, 335 էջ (համահեղինակներ՝ Սարինյան Ռ., Աղայան Մ.), ISBN 978-5-8080-0836-6
- 1.3. Հարկեր և հարկազանձում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2010, 600 էջ (համահեղինակներ՝ Հարությունյան Դ. Վ., Հարությունյան Տ. Վ.), ISBN 978-5-8080-0811-3

2. Հոդվածներ

- 2.1. Մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխության միտումները և կանխատեսման հիմնախնդիրները աշխարհում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), «Գիտություն» հրատ., Եր., 2010, էջ 19-26:
- 2.2. Հակաճգնաժամային միջոցառումների արդյունավետության համաթիվը և դրա մեթոդաբանական հիմքերը, Մ.Ադոնցի 100-ամյակին նվիրված «Հայաստանի տնտեսության զարգացման արդի հիմնախնդիրները» թեմայով գիտաժողովի նյութեր, «Տնտեսագետ», Եր., 2010, էջ 47-53 (համահեղինակ՝ Խաչատրյան Վ. Վ.):
- 2.3. Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պատմական դասերը, «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները» միջազգային գիտագործնական համաժողովի

նյութեր, «Տնտեսագետ» հրատ., Եր., 2010, էջ 19-22 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ. Վ.):

- 2.4. Հարկայինի պարտավորությունների հաշվարկման օրենսդրական ու մեթոդաբանական հիմքերը և դրանց կատարելագործման մոտեցումները եկամտային հարկերի մասով, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), «Գիտություն» հրատ., Եր., 2010, էջ 8-19:

2011

1. Գրքեր

- 1.1. Գիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 150 էջ (համահեղինակներ՝ Սուվարյան Յու. Ս., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ.), ISBN 978-5-8080-0917-2

2. Հոդվածներ

- 2.1. «Կանաչ տնտեսությանն» անցման անհրաժեշտությունը և արդյունավետ ուղիների մշակման ու իրագործման հիմնախնդիրները, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները», 2011, № 1(13), էջ 233-243 (համահեղինակներ՝ Եղիազարյան Բ. Հ., Բաբայան Է. Ա., Թերզյան Հ. Տ.)
- 2.2. Համաշխարհային ֆինանսական համակարգի զարգացման հիմնախնդիրները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, Ս. Ադոնցի 100-ամյակին նվիրված «Հայաստանի տնտեսության զարգացման արդի հիմնախնդիրները» թեմայով գիտաժողովի նյութեր, «Տնտեսագետ» հրատ., Եր., 2011, էջ 53-59 (համահեղինակ՝ Խաչատրյան Վ. Վ.):
- 2.3. ՀՀ սովետային տնտեսության տեսամեթոդաբանական գնահատման հիմքերը արտերկրյա փորձի համատեքստում, Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր) «Գիտություն» հրատ., Եր., 2011, էջ 89-94 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Ա.Ա.):
- 2.4. Անուղղակի հարկերի և հաստատագրված վճարների գծով հարկման արդյունավետության բարձրացման ուղիները, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու, 1 (9)) «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ հրատ., Եր., 2011, էջ 9-13 (համահեղինակ՝ Ադապյան Վ. Ա.):
- 2.5. Գյուղատնտեսական բերքի ապահովագրության համար տրվող պետական սուբսիդավորման արդյունավետ ձևաչափերը, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու, 1(9)), «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ հրատ., Եր., 2011, էջ 254-265 (համահեղինակ՝ Հովսեփյան Բ. Գ.):

1. Գրքեր

1.1. Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան), գիտակենսագրական ուրվագծեր, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2012, 280 էջ (համահեղինակ Սարինյան Ռ. Ն.), ISBN 978-5-8080-0942-4

2. Հոդվածներ

2.1. Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարական արդի հիմնախնդիրների շուրջ, «Հայաստան. Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», 2012, № 10 (148), էջ 2-8 (համահեղինակներ՝ Սուվարյան Յու. Ս., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ.):

2.2. Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պատճառները և դրա ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2012, էջ 52-57 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Վ. Ս.):

2.3. Հարկային բեռի մակրոտնտեսական գնահատման մեթոդները Հայաստանում և արտերկրում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 2, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2012, էջ 6-10 (համահեղինակ՝ Բաղդասարյան Բ. Յու.):

2.4. Դանդաղող տնտեսական աճի և աճող պարտքերի հիմնախնդիրները համաշխարհային տնտեսության մեջ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 2, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2012, էջ 11-17 (համահեղինակ՝ Խաչատրյան Վ. Վ.):

2.5. Անցումը «կանաչ տնտեսությանը»՝ որպես մարդկային հասարակության կայուն զարգացման և բնակչության աղքատացման հաղթահարման կարևորագույն ուղղություն, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2012, էջ 235-241 (համահեղինակներ՝ Եղիազարյան Բ. Հ., Բաբայան Է. Ա., Թերզյան Հ. Տ.)

1. Գրքեր

1.1. Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարությունը, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2013, 232 էջ (համահեղինակներ՝ Սուվարյան Յու. Ս., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ.), ISBN 978-5-8080-1002-4

2. Հոդվածներ

2.1. Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «ՀՀ ԳԱԱ պատմաբանասիրական հանդես», 2013, № 2(193), էջ 117-130 (համահեղինակ՝ Սարինյան Ռ. Ն.):

- 2.2. Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը և պետության կողմից իրականացվող ֆիսկալ քաղաքականությունը, Գիտական տեղեկագիր, 2013, № 1, էջ 126-138 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Կ.Ս.):
- 2.3. Ժամանակակից ֆինանսատնտեսական ճգնաժամերի բնույթը և առանձնահատկությունները, Գիտական տեղեկագիր, 2013, № 2, էջ 102-109 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Կ.Ս.):
- 2.4. Տնտեսության «ոչ ֆորմալ» հատվածի հարցի շուրջ ՀՀ-ում և աշխարհում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 6-9 (համահեղինակ՝ Բաղդասարյան Բ. Յու.):
- 2.5. Հակաճգնաժամային քաղաքականության արդյունավետության վերլուծությունը՝ ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի համատեքստում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 2, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 5-9 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Կ.Ս.):
- 2.6. Ճգնաժամերի վերլուծությունը՝ համաշխարհային տնտեսության զարգացման տարբեր փուլերում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 10-15 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Կ.Ս.):
- 2.7. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական հետազիծը, «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. հետազոծի և ապագայի ուրվագծեր, արդի հիմնահարցեր» (գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 70-ամյակին, 1943-2013 թթ.), «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 13-35 (համահեղինակ՝ Սարինյան Ռ. Ն.):
- 2.8. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի ներկան և ապագան, «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. հետազոծի և ապագայի ուրվագծեր, արդի հիմնահարցեր» (գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 70-ամյակին, 1943-2013 թթ.) «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 36-47:
- 2.9. «Կանաչ տնտեսությանն» անցման ընդհանրական պայմանները, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 370-380 (համահեղինակներ՝ Եղիազարյան Բ. Հ., Բաբայան Է. Ա., Թերզյան Հ. Տ.):
- 2.10. Գիտության ֆինանսավորում. միջազգային փորձը և բարեփոխման գերակայությունները, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2013, էջ 7-16 (համահեղինակներ՝ Սուվարյան Յու. Մ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ.):

1. Գրքեր

1.1. Պետական հակաճգնաժամային քաղաքականության միջազգային փորձը և դրա վերլուծությունը, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2014, 176 էջ (համահեղինակ Սարգսյան Կ. Ս.), ISBN 978-5-8080-1140-3

2. Հոդվածներ տեղական

2.1. Գիտակրթական համակարգի տեխնոլոգիական զինվածության գնահատման ու կանխատեսման մեթոդաբանական հարցեր, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2014, № 1(640) էջ 138-154 (համահեղինակներ՝ Սուվարյան Յու. Մ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ.):

2.2. Բանկային համակարգի հակաճգնաժամային կարգավորման և ֆինանսական կայունության հիմնախնդիրները, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», Եր., 2014, էջ 11-16 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Կ.Ս.):

3. Արտասահմանյան հոդվածներ

3.1. Analysis of the dynamics and structural changes in the public debt of RA and its regulation methods, «Annals of Agrarian Science», 2014, № 12(1), էջ 95-99 (համահեղինակ՝ Բայադյան Ա. Հ.):

1. Գրքեր

2. Հոդվածներ տեղական

2.1. Ազգաբնակչության սոցիալական պաշտպանության միջոցառումների նշանակությունը հակաճգնաժամային քաղաքականության ոլորտում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիրք 1, էջ 22-26:

2.2. Միջազգային տնտեսական կազմակերպությունների հակաճգնաժամային միջոցառումները համաշխարհային տնտեսության ճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, «Բանբեր Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի» հանդես, 2015, № 2(38) էջ 75-84 (համահեղինակ՝ Սարգսյան Կ.Ս.):

2.3. Ցեղասպանության նյութական կորուստների գնահատումն ըստ ՀՀ ազգային արխիվում պահվող հայտարարագրերի, «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2015 (ժողովածուն նվիրված է հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին (1915-2015)), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2015, էջ 144-153 (համահեղինակներ՝ Մանասերյան Թ. Ն., Քերոբյան Ա. Ս.):

2.4. Ցեղասպանության սահմանումները և դրանց բնորոշ հատկանիշները, «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության

ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2015, (ժողովածուն նվիրված է հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին (1915-2015)), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, «Գիտություն» հրատ., Եր., 2015, էջ 5-44 (համահեղինակ՝ Կիրակոսյան Գ. Ֆ.):

- 2.5. Միջազգային կառույցների դերը համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամերի հաղթահարման գործընթացում, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», գիրք 1, էջ 16-21:
- 2.6. Ուղղակի հարկերի դերը և դրանց ազդեցությունը բիզնես միջավայրի վրա, «Զարգացման ժամանակակից մարտահրավերները», ՀՊՏՀ 24-րդ գիտաժողով, II, «Տնտեսագետ» հրատ., Եր., 2015, էջ 407-412 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ. Վ.):

3. Արտասահմանյան հոդվածներ

- 3.1. Характерные особенности стратегии государственного долга Республики Армения, НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП: Юридичні науки, Економічні науки, 2015, № 45(2-2015), էջ 46-49 (համահեղինակ՝ Բայադյան Ա.Հ.)
- 3.2. Methodology approach to discussing the mechanism of structural changes in the economy, “Региональные проблемы преобразования экономики”, № 11 (61), стр. 6-13 (համահեղինակ՝ Դոխոյան Ս. Վ.):
- 3.3. Особенности современных экономических кризисов, “Формирование Евразийского экономического союза: финансово-правовой аспект”, Сб. статей всероссийской научно-практической конференции. Уральский государственный экономический университет Российская Федерация, г. Екатеринбург, էջ 35-40.

2016

1. Գրքեր

- 1.1. Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում (2006-2016 թթ.), Հետազոտական արդյունքների ուրվագիծ, «Գիտություն», Եր., 2016, 224 էջ (համահեղինակ՝ Սարինյան Ռ. Ն.), ISBN 978-5-8080-1209-7

2. Հոդվածներ տեղական

- 2.1. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 10-ամյա (2006-2016 թթ.) գիտական հետազոտությունները, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», էջ 7-21:
- 2.2. Տնտեսական քաղաքականության առաջնահերթությունները և վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման բարելավման հեռանկարները, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», էջ 131- 138 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Դ. Վ.):

3. Արտասահմանյան հոդվածներ

- 3.1. The conceptual approach towards tax administration issues, “Региональные проблемы преобразования экономики”, № 8(70), էջ 111-116 (համահեղինակ՝

Հարությունյան Տ. Վ.):

- 3.2. The role of the tax system and its administration in contributing to the economic growth in Armenia, “Региональные проблемы преобразования экономики”, № 8(70), էջ 117-122 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ. Վ.):

2017

1. Գրքեր

- 1.1. Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Ա-Հ), երկու գրքով, գիրք I, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 464 էջ (համահեղինակ Սարինյան Ռ. Ն.), ISBN 978-5-8080-1270-7
- 1.2. Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ, 2017, 264 էջ, ISBN 978-5-8080-1274-5

2. Հոդվածներ

- 2.1. Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության ու մակրոտնտեսական ակտիվության փոխադարձ կապը, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2017, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 430 էջ, էջ 16-27 (համահեղինակ՝ Հարոսյան Ս.Ա.):

2018

1. Գրքեր

- 1.1. Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Զ-Ֆ), երկու գրքով, գիրք II, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 424 էջ (համահեղինակ՝ Սարինյան Ռ.Ն.), ISBN 978-5-8080-1322-3
- 1.2. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2007-2017 թթ.): Կազմող՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2018, 352 էջ, ISBN 978-5-8080-1325-4
- 1.3. ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական ուղին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 152 էջ, (համահեղինակ՝ Սարինյան Ռ. Ն.), ISBN 978-5-8080-1345-2

2. Հոդվածներ տեղական

- 2.1. Ստվերային շրջանառության ոլորտներն ու բնագավառները և դրանց ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018, մաս 1, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 312 էջ, էջ 13-25 (համահեղինակ՝ Թամազյան Ա. Ռ.)
- 2.2. Ստվերային շրջանառության կրճատման ուղղությամբ օրենսդրական դաշտի բարելավման մոտեցումներն ու միջոցառումները, «Սոցիալ-տնտեսական

- զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018, մաս 1, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 312 էջ, էջ 25-41 (համահեղինակ՝ Թամազյան Ա. Ռ.)
- 2.3. Հարկերի տեսակները և դրանց դասակարգումը / Տնտեսության և հասարակության զարգացում. 21-րդ դարի մարտահրավերներ և հնարավորություններ, ՀՊՏՀ 27-րդ գիտաժողովի նյութեր (2017 թ. նոյեմբերի 22-24), ՀՊՏՀ, Եր., «Տնտեսագետ», 2018, 780 էջ, էջ 247-259 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ. Վ.)
- 2.4. Հայաստանի Հանրապետության ստվերային տնտեսության պատճառների քննական վերլուծություն / 2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, 2018, 104 էջ, էջ 6-45, ISBN 978-9939-1-0776-9
- 2.5. Հայաստանի Հանրապետության մաքսային մարմինների գործունեությունը կատարելագործելու հիմնախնդիրները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», 2018, #1-2 (209-210), էջ 122-125:
- 2.6. Հայաստանի Հանրապետության հարկային մարմինների գործունեությունը կատարելագործելու հիմնախնդիրները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», 2018, #3-4 (211-212), էջ 62-67:
- 2.7. ՀՀ հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոլյուցիան հաստատագրված վճարների մասով, «Հանրային կառավարում», 2018, № 3-4, էջ 94-102, ISSN 1829-0167 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ. Վ.)
- 2.8. Հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոլյուցիան պարզեցված հարկի մասով ՀՀ-ում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», 2018, # 1-2 (209-210), էջ 108-123 (համահեղինակ՝ Տ. Վ. Հարությունյան)
- 2.9. Հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման ընդհանուր բնութագիրը և բնորոշ գծերը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2018, # 3-4 (654), էջ 120-135 (համահեղինակ՝ Տ. Վ. Հարությունյան)

3. Արտասահմանյան հոդվածներ

- 3.1. Interrelation of the activities of the Tax and Customs Authorities and Macroeconomic Activity / *Международный научный журнал "Научные Горизонты"*, 2018, № 1 (5), стр.12-29, ISSN 2587-618X
- 3.2. Tax Administration and business Environment in the Republic of Armenia / *Economics: Economic Theory and business Process Scientific publishing "Problems of science"* / №1(33), 2018, стр.52-56, ISSN 2410-289X (print), ISSN 2541-7797 (online) (co-author Harutyunyan T.V.).
- 3.3. Perspectives of development of Tax System in the context of business Environment / *International Scientific Journal "Internauka" Series: "Economic sciences"* / 2(10), -Kiev, 2018, стр.18-26, ISSN 2520-2294 (co-author Harutyunyan T.V.).
- 3.4. Ways of radical change of the image of tax and customs officers (Пути радикального изменения образа налоговых и таможенных служащих) / *"Наука*

- в цифрах” международный научный журнал: выпуск 1(6), 2018, стр 4-9. ISSN 2500-1353 (print), ISSN 2500-1343 (online).
- 3.5. Assessment of Tax Potential and ways to Increase Efficiency of Tax Administration in the Republic of Armenia / Sciences and World: International scientific journal, № 3(55), Volgograd, 2018, pp. 16-21, ISSN 2308-4804 (co-author Harutyunyan T.V.).
  - 3.6. Basic approaches of reforming the organizational structure of tax and customs bodies / Economics: Economic theory and business process scientific publishing “Problems of science”, № 4(36), 2018, стр. 33-44, ISSN 2410-289X (print), ISSN 2541-7797 (online).
  - 3.7. Necessity and essence of taxes / Social Science and Humanity: The collection includes 8th International Conference “Social Science and Humanity” by SCIEURO in London, 27-29 September 2018, pp. 44-64, ISBN 978-1-78926-854-6 (co-author Harutyunyan T.V.).
  - 3.8. Понятие “теневая экономика” и аппарат ассоциируемых с ней понятий / “Развитие и актуальные вопросы современной науки”: международный научный журнал № 4(11) / под ред. В. И. Вахрушева, Магнитогорск.: ИП Вахрушев В. И., 17.04.2018, 160 с., стр. 29-38 (соавтор Тамазян А.Р.).
  - 3.9. Законодательные и методологические основы для исчисления налоговых обязательств в отношении фиксированных платежей / Гуманитарные науки: соеремненный вклад на изучение актуальных проблем / сб. материалов научно-практической конференции (г. Севастополь, 25.05.2018 г.), Иркутск: Научное партнерство “Апекс” 2018, 180 с., стр. 54-62, УДК 657 (соавтор Арутюнян Т.В.).
  - 3.10. Подходы к реформированию налогового законодательства в отношении налога на имущество / “Наука сегодня: факты, тенденции, прогнозы” / материалы международной научно-практической конференции (Россия, г. Вологда, 27.06.2018 г.), Вологда: ООО “Маркер”, 2018, 160 с., стр. 58-60, ISBN 978-5-907083-08-0 (соавтор Арутюнян Т.В.).
  - 3.11. Законодательные и методологические подходы к усовершенствованию исчисления налоговых обязательств в отношении налога на прибыль и подоходного налога / “ОНТ” Общество науки и творчества / материалы международной научно-практической конференции Общество науки и творчества (г. Казань, май 2018 г.), Казань, 2018, 142 с., стр. 6-21, ISBN 2310-7006 (соавтор Арутюнян Т.В.).
  - 3.12. Методологические подходы к исчислению налогов и их особенности за рубежом / “ОНТ” Общество науки и творчества / материалы международной научно-практической конференции Общество науки и творчества (г. Казань, май 2018 г.), Казань, 2018, 142 с., стр. 21-27, ISBN 2310-7006 (соавтор Арутюнян Т.В.).

1. Գրքեր

- 1.1. Հայաստանի Հանրապետությունում ստվերային տնտեսության պատճառների և սահմանափակման ուղիների քննական վերլուծություն, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 230 էջ:
- 1.2. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2008-2018 թթ.), կազմող՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Վլադիմիր Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 384 էջ:
- 1.3. Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում, հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ:

2. Հոդվածներ տեղական

- 2.1. ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տնօրենի խոսքը, Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում: Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ, էջ 11-14:
- 2.2. Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման ուղենիշերը ՀՀ-ում, Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում: Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ, էջ 35-53:
- 2.3. Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման օրենսդրական և մեթոդաբանական ուղենիշերը անուղղակի հարկերի մասով, Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում: Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ, էջ 14-35 (համահեղինակ՝ Հարությունյան Տ.)
- 2.4. Հարկեր/ՆԱ ցուցանիշի շարունակական աճի ապահովման ուղենիշերը ՀՀ-ում, Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում: Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ, էջ 81-95 (համահեղինակ՝ Հակոբյան Ե.)
- 2.5. Հարությունյան Վ., Ինստիտուտը 2006-ից հետո, Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտական հոդվածների ժողովածու – 2019), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան

ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ, էջ 11-19:

- 2.6. Հարությունյան Վ., Տնտեսագիտական հանդեսի 17-րդ համարը, Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտական հոդվածների ժողովածու – 2019), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ, էջ 19-21:
- 2.7. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Տ., Մտորումներ ՀՀ հարկային օրենքների շուրջ («ԱԱՀ-ի մասին» և «Ակցիզային հարկի մասին» ՀՀ օրենքներ), Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտական հոդվածների ժողովածու – 2019), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ, էջ 21-34:
- 2.8. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Դ., Մտորումներ ՀՀ հարկային օրենքների շուրջ («Հողի հարկի մասին», «Գույքահարկի մասին», «Հաստատագրված վճարների մասին» և «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքներ), Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտական հոդվածների ժողովածու – 2019), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ, էջ 34-58:

3. Արտասահմանյան հոդվածներ

- 3.1. Harutyunyan V.L., Dokholyan S.V., Makaryan A.R., The Impact of Applying Common Customs Tariff on the Armenian Export of Cut and Polished Gems to Russia, Экономика и управление: партнерство и обмен опытом: новые источники энергии развития, № 11 (169), 2019, Санкт Петербургский университет технологий управления и экономики, СПб., 2019, стр. 101-110, DOI: 10.35854/1998-1627-2019-11-xx-xx, ISSN 1998-1627.

2020

1. Գրքեր

2. Հոդվածներ տեղական

- 2.1. Հարությունյան Վ. Լ., Ազատ դրամական միջոցները որպես կապիտալի շուկայի կայացման միջոց, «Այլընտրանք» գիտական հանդես, 2020, № 1, էջ 18-26, ISSN 1829-2828:
- 2.2. Հարությունյան Վ. Լ., ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տնօրենի խոսքը, «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում (Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, հատոր 1, գիտաժողովը նվիրվում է թավշյա հեղափոխության երկամյակին (2018-2020 թթ.), գիտաժողովի նյութեր, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2020, 480 էջ, էջ 18-24, ISSN 1829-4324, ISBN 978-9939-9214-2-6:

2.3. «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում (Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, հատոր 1, գիտաժողովը նվիրվում է թավշյա հեղափոխության երկամյակին (2018-2020 թթ.), գիտաժողովի նյութեր, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2020, 480 էջ, էջ 60-64, ISSN 1829-4324, ISBN 978-9939-9214-2-6:

2.4. Հարությունյան Վ., Կորոնավիրուսը որպես Հայաստանի Հանրապետության համախառն ներքին արդյունքի (ՀՆԱ) բևեռացման միջոց, «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում (Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, հատոր 1, գիտաժողովը նվիրվում է թավշյա հեղափոխության երկամյակին (2018-2020 թթ.), գիտաժողովի նյութեր, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, 2020, 480 էջ, էջ 435-443, ISSN 1829-4324, ISBN 978-9939-9214-2-6:

3. Արտասահմանյան հոդվածներ

3.1. Harutyunyan V. L., Dokholyan S. V., Makaryan A. R. The impact of the application of a single customs tariff on the Armenian export of tobacco products, Economics and management #26(4), 2020, pp. 358-365, ISSN 1998-1627

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

Վ. Հարությունյանի գիտական հրապարակումներն ըստ տարիների (2006-2020 թթ.)

Տարիներ	հոդվածներ		Գրքերի քանակը	Ընդամենը	
	տեղական	արտասահմանյան		հոդված	գրքեր
2006 թ.	3	-	-	3	-
2007 թ.	4	-	-	4	-
2008 թ.	6	-	2	6	2
2009 թ.	6	-	2	6	2
2010 թ.	4	-	3	4	3
2011 թ.	5	-	1	5	1
2012 թ.	5	-	1	5	1
2013 թ.	10	-	1	10	1
2014 թ.	2	1	1	3	1
2015 թ.	6	3	-	9	-
2016 թ.	2	2	1	4	1
2017 թ.	1	-	2	1	2
2018 թ.	9	12	3	21	3
2019 թ.	8	1	3	9	3
2020 թ.	4	1	-	5	-
<i>Ընդամենը</i>					

Գիտաժողովի մասնակցություն

1. Հարությունյան Վ. Լ., Կիրակոսյան Գ. Ֆ., Ցեղասպանության սահմանումները և դրանց բնորոշ հատկանիշներ, «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները», ք. Երևան, Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, 2015, դեկտեմբերի 4:
2. Арутюнян В.Л., Особенности современных экономических кризисов, “Формирование Евразийского экономического союза: финансово-правовой аспект” (сб. статей всероссийской научно-практической конференции), Российская Федерация, г. Екатеринбург, Уральский государственный экономический университет, 2015, 6-7 октября.
3. Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում: Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ: Պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ:
4. «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում (Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, հատոր 1), գիտաժողովը նվիրվում է թավշյա հեղափոխության երկամյակին (2018-2020 թթ.), գիտաժողովի նյութեր, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2020, 480 էջ, էջ 443-452, ISSN 1829-4324, ISBN 978-9939-9214-2-6

Վլադիմիր Հարությունյանը եղել է ստորև բերված հրապարակումների գիտական և պատասխանատու խմբագիրն ու գրախոսողը.

1. Բայադյան Ա. Հ., Տնտեսագիտական բառարան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., Եր., 2014, 528 էջ:
2. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 470 էջ:
3. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2015, 373 էջ:
4. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտաժողովի նյութեր)՝ նվիրված ակադեմիկոս Մ. Քոթանյանի ծննդյան 80-ամյակին, Եր., «Էդիտ Պրինտ» հրատ., 2007, 600 էջ:
5. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2008, 490 էջ:
6. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտաժողովի նյութեր)՝ նվիրված ակադեմիկոս Ա.Առաքելյանի ծննդյան 100-ամյակին, Եր., «Էդիտ Պրինտ» հրատ., 2009, 556 էջ:

7. Հարությունյան Դ., Գործարարության ծավալման տնտեսական խթանները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Արեգ» հրատ., 2007, 190 էջ:
8. Վարդանյան Գ., Գիտելիքահենք տնտեսություն. Հնարավորություններ և մարտահրավերներ, Եր., «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2008, 390 էջ:
9. Մարկոսյան Մ., Բնակչության դրամական եկամուտների ձևավորման և բաշխման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2008, 326 էջ:
10. Սարիկյան Ռ., Աղայան Մ., Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (հետքեյնյան շրջան), գիտակենսագրական ուրվագծեր, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2009, 480 էջ:
11. Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում (գիտական հոդվածների ժողովածու), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2009, 225 էջ:

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2007 թ. հրատարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Ходжабекян В. Е., Демография и проблемы занятости в Армении (с начала XIX века до середины XXI века). Изд-во “Титутюн” НАН РА, Ереван, 2007, 505 стр.
2. Սարինյան Ռ. Ն., Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն (գիրք 2), «Ճարտարագետ» հրատ., Եր., 2007, 240 էջ:
3. Եղիազարյան Բ. Հ., Գյուրջյան Ա. Ս., Եղիազարյան Ն. Բ., Մարդկային կապիտալը հասարակության զարգացման հիմնական գործոն, «ԱԱԱԱ» հրատ., Եր., 2007, 332 էջ:
4. Հարությունյան Դ. Վ., Գործարարության ծավալման տնտեսական խթանները ՀՀ-ում, «Արեգ» հրատ., Եր., 2007, 190 էջ:
5. Габриелян Б. В., Управление мотивацией – основное направление в управлении персоналом. Изд-во «АААА», Ер., 2007, 97 стр.

II. Հրատարակված հոդվածներ

1. Հարությունյան Վ., ՀՀ պետական բյուջեի դեֆիցիտի գնահատականը, «Էկոնոմիկա» հանդես, 2007, № 4, էջ 30-32:
2. Հարությունյան Վ., Տարածքային զարգացման ֆինանսական հիմնախնդիրները, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», 2007, № 7-8 (84-85), էջ 6-10:
3. Казарян С., Распределение прибыли между производителей сельскохозяйственной продукции и рыночных посредников, В соавторстве. Ж. “Аграрная наука”, № 7, Москва, 2007, стр. 2-4.
4. Ղազարյան Ս., Գրիգորյան Վ., Գինոյան Լ., Գյուղատնտեսական արտադրության մասնագիտացման և տեղաբաշխման առանձնահատկությունները արդի պայմաններում, Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և կառավարում, 2007, էջ 175-180:
5. Խոջաբեկյան Վ., Ժողովրդական գործընթացները Հայաստանում, «21-րդ դար», «Նորավանք» գիտակրթական հիմնադրամի հանդես, Եր., 2007, № 2 (14), էջ 117-139:
6. Ходжабекян В., Транспортный комплекс Республики Армения, Общество и экономика, М., 2007, № 24, стр. 150-157.
7. Ավագյան Հ., Հայաստանի հանքային ջրերի օգտագործման արդի վիճակը և արդյունավետության բարձրացման ուղիները, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, 2007, №1, էջ 28-31:
8. Ավագյան Հ., Բորը ՀՀ հանքային ջրերում, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», հանդես, 2007, №4, էջ 16-19:
9. Ավագյան Հ., Ացետատային և ցելոլիտային ֆիլտրերը ծխախոտի սիգարետներում և դրանց համափոխարինելիության հիմնախնդիրները, «Հայաստան.

- ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, 2007, № 6, էջ 58-62:
10. Բաբայան Է., Բնական միջավայրի պաշտպանության հիմնախնդիրների շուրջ, ՀՀ սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), «ԱԱԱԱ», Երևան, 2007, էջ 28-32:
  11. Բաբայան Է., Մելիքյան Ս., Особенности развития предпринимательской деятельности в Армении, ՀՀ սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), «ԱԱԱԱ», Երևան, 2007, էջ 156-162:
  12. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Գիտակցված գործելու կարողության ձևավորումը՝ մարդկային ռեսուրսների զարգացման ռազմավարական ուղղություն, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես, Եր., 2007, № 1, էջ 65-76:
  13. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Մարդու գիտակցված գործելու կարողության կիրառումը հասարակության զարգացման կարևորագույն գործոն, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես, Եր., 2007, № 2, էջ 51-63:
  14. Гюрджян А., Анализ и оценка заверенных результатов в ходе реализации комплексных программ, Научно-практический журнал “Проблемы управления”, М., № 1(22), 2007, стр. 156-160.
  15. Գյուրջյան Ա., Սկզբունքագիտության հետազոտությունների առաջնայնության վերաբերյալ, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», Եր., 2007, № 1(78), էջ 6-8:
  16. Գյուրջյան Ա., Սկզբունքային ապահովում. հետազոտության հիմնական ուղղությունները, «Բանբեր Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի», Եր., 2007, № 1, էջ 73-86:
  17. Gyurjyan A., Human Capital: An Attempt of Systemic Description, Социальная экономика. Международный рецензируемый и реферируемый научно-практический журнал. Тбилиси, 2007, стр. 131-133, 204-205:
  18. Թադևոսյան Ա., Միջազգային և տեղային մարքեթինգային ստրատեգիաների մշակման առանձնահատկությունների տարբերությունները, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱԱԱԱ», 2007, էջ 499-507:
  19. Քարամյան Ա., Մակրոտնտեսական կանխատեսումների անհրաժեշտությունը, նշանակությունը և դերը տնտեսական քաղաքականության ձևավորման գործընթացում, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱԱԱԱ», 2007, էջ 197-202:
  20. Գաբրիելյան Բ., Основные звенья в системе, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱԱԱԱ», 2007, էջ 293-296:
  21. Եղիազարյան Բ., Միմոնյան Ա., Արդյունավետությունը մարդկային գիտակցված գործունեության կարևորագույն ամփոփ բնութագիր, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱԱԱԱ», 2007, էջ 165-173:
  22. Гюрджян А., Об одном подходе к формированию органа управления программой, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիր-

- ները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱՄԱԱ», 2007, էջ 289-293:
23. Գյուրջյան Ա., Գիտելիքի և գիտելիքաստեղծ գործունեության կառուցվածքավորման և դասակարգման մեթոդական մոտեցում, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱՄԱԱ», 2007, էջ 20-28:
  24. Гюрджян А., Комплексные программы анализ полученных результатов, Стеллақһір ՀՀ ԳԱԱ և Հայաստանի ՊՃՀ Տեխնիկական գիտությունների սերիա, Եր., 2007, հատ. LX, N 2, էջ 361-366:
  25. Մարդարյան Լ., Հայրիյան Մ., ՀՀ գյուղատնտեսական համայնքներում առկա հիմնախնդիրների կարևորության գնահատման մեթոդական մոտեցումները, «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական արդի հիմնախնդիրները» (գիտական հոդվածների ժողովածու-9), Եր., «ԱՄԱԱ», 2007, էջ 183-188:
  26. Гюрджян А., Текущее планирование реализации программ, Россия и глобальные экономические процессы: инвестиционный климат и инновации, Сб. материалов международной научно-технической конференции. Ростов-на-Дону, 2007, стр. 163-165.
  27. Գյուրջյան Ա., Գործունեության նպատակային-արդյունավետ ուղղվածությունը՝ մարդու գիտակցված գործելու կանխադրույթ, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 6 (83), Երևան, 2007, էջ 4-7:
  28. Аветисян Г., Симонян А., К оценке риска процентной ставки в банках. Специализированный журнал “Бухгалтерия и банки”, Москва, 2007, № 9, с. 36-38.
  29. Аветисян Г., Симонян А., Модели для повышения эффективности работы банка. Специализированный журнал “Бухгалтерия и банки”, Москва, 2007, № 10, стр. 35-37.
  30. Պետրոսյան Մ. (համահեղինակ), Ժողովրդագրական գործընթացները Հայաստանում, «21-րդ դար», «Նորավանք» գիտակրթական հիմնադրամի հանդես, Ե., 2007, № 2 (14), էջ 117-139:
  31. Папикян С., Армянская АЭС: сегодня и завтра. «Энергия: экономика, техника, экология», Москва, 2007, № 7, стр. 33-34.
  32. Մարկոսյան Ա., Ի՞նչն ենք համարում բարձրագույն արժեք Հայաստանի և հայերի համար, «էկոնոմիկա», 2007, № 2 (5):
  33. Մարկոսյան Ա., Հայաստանը շուկայական տնտեսության կառուցման ճանապարհին. ձեռքբերումներ և առաջիկա հիմնահարցեր, «էկոնոմիկա», 2007, № 2 (5):
  34. Маркосян А., Об оценке экономических благ на примере питьевой воды. Сб. докладов международного конгресса “ЭТЭВК-2007”, Украина, Крым, г. Ялта, 22-26 мая, 2007.
  35. Մկրտչյան Վ., Հայաստանի ագրարային համակարգի նոր կառուցվածքի ձևավորման հարցի շուրջ, «Известия аграрной науки», Թբիլիսի. 2007, հ. 5-րդ, թ.1, անգլերեն:
  36. Մկրտչյան Վ., Ղազարյան Ս., Մկրտչյան Հ., Շահույթի բաշխումը գյուղատնտեսական արտադրանք արտադրողի և շուկայական միջնորդի միջև,

III. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության զարգացման արդի հիմնախնդիրները» միջբուհական գիտաժողովի նյութերում, 2007թ.

37. Հարությունյան Վ., Դոտագիաների հատկացման մոտեցումները:
38. Ղազարյան Ս., Գյուղատնտեսական արտադրության մասնագիտացման առաջնային ուղղությունները ՀՀ մարզերում:
39. Եղիազարյան Բ., Համախառն ներքին արդյունքի էության և բաշխման մոտեցումի շուրջ:
40. Մարկոսյան Ա., Տնտեսական քաղաքականության ուղեցույց:
41. Մարկոսյան Հ., ՀՀ տնտեսության դիվերսիֆիկացման արդի հիմնախնդիրները:
42. Հովականյան Ն., Աշխարհատնտեսական նոր իրականության գնահատման անհրաժեշտությունը ՀՀ տնտեսական զարգացման ռազմավարության համատեքստում:
43. Հարությունյան Դ., Գործարարության անհավասարաչափ զարգացման ու դրանց համահարթեցման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում:
44. Գյուրջյան Ա., Գիտակցված գործունեության տիպաբանության ձևավորում ըստ պարադիգմայի հիմնական բնութագիր-պայմանների:
45. Акопян И., Финансовые стимулы развития малого предпринимательства в Армении.
46. Առաքելյան Կ., Արժեթղթերի շուկայի զարգացման ժամանակակից միտումները:
47. Հախվերդյան Դ., Վերազգային կորպորացիաների ներքին քաղաքականությունը և գաղափարախոսությունը:

IV. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտաժողովի նյութերում (Երևան, «էլիթ Պրինտ», 2007, 600 էջ)

48. Հարությունյան Վ., Ֆինանսական միջոցների ապակենտրոնացման արդի վիճակն ու նրա բարելավման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 11-14:
49. Ամիրյան Ա., ՀՀ բանկային համակարգում իրականացվող գործառնությունները և մատուցվող ծառայությունները, էջ 14-16:
50. Ամիրյան Ա., Բանկային ծառայությունների տնտեսական բովանդակությունը և կազմակերպման ձևերը, էջ 16-18:
51. Ավագյան Մ., Հանրային ծառայությունները և դրանց իրականացման հիմնախնդիրները ՀՀ համայնքներում, էջ 18-21:

52. Ավետիսյան Հ., Ռիսկերի գնահատումը կազմակերպության բյուջեի կազմման գործընթացում, էջ 21-24:
53. Ավետիսյան Վ., Ապահովագրությունները պետք է վերանայեն ստանձնած ռիսկերի վերաապահովագրության քաղաքականությունը, էջ 24-31:
54. Բաղդասարյան Ա., Ֆոնդային բորսաների գործունեությունն ու զարգացման միտումները զարգացած և ձևավորվող շուկա ունեցող երկրներում, էջ 31-36:
55. Բաղդասարյան Ք., Հարկերի և ներդրումների փոխազդեցությունը ՀՀ-ում, էջ 36-40:
56. Բայադյան Ա., Առևտրային բանկի հաշվեկշռի իրացվելիությունը բնութագրող ցուցանիշների հաշվարկումն ու վերլուծությունը, էջ 40-43:
57. Բատիկյան Ա., Ֆոնդերը որպես նորամուծական գործունեության բնագավառում պետական քաղաքականության իրականացման գործիք, էջ 43-45:
58. Բատիկյան Ա., Իրավական դաշտի ձևավորման քայլերը նորամուծական գործունեության ոլորտում, էջ 45-46:
59. Բոստանջյան Վ., Մուրադյան Ա., Ազգային անվտանգության ապահովման հիմնական ուղղությունները, էջ 47-50:
60. Բոստանջյան Վ., Մարության Ս., Հայաստանի Հանրապետության արժույթի փոխարժեքի վրա ազդող գործոնները, էջ 50-54:
61. Գալստյան Տ., Հայաստանի Հանրապետությունում պարտադիր բժշկական ապահովագրության ներդրման նախապայմանները, էջ 55-57:
62. Գալստյան Տ., Հանրապետությունում առողջության կորուստների ռիսկից սոցիալ-տնտեսական պաշտպանվածության հիմնահարցերը, էջ 58-60:
63. Գրիգորյան Վ., Կադրային հիմնախնդիրները ՀՀ հարկային համակարգում, էջ 60-62:
64. Գրիգորյան Վ., Հարկային ծառայության կադրերին ներկայացվող պահանջներն արդի քաղաքական և սոցիալ-տնտեսական հիմնահարցերի համատեքստում, էջ 62-65:
65. Եղիազարով Ա., Փոխառուի վարկունակության գնահատումը, էջ 65-69:
66. Թավադյան Մ., Վճարային հաշվեկշռի տեսությունները, էջ 69-73:
67. Լպուտյան Ս., Բանկային վարկի վերադարձելիության ապահովումը, էջ 73-76:
68. Կոթոյան Թ., Արտադրանքի ինքնարժեքի վրա ազդող մի քանի գործոնների ուսումնասիրությունը, էջ 77-80:
69. Հայրապետյան Ռ., Տեղական ինքնակառավարման համակարգի ձևավորման և զարգացման ուղղությունները Երևան քաղաքում, էջ 80-85:
70. Հարությունյան Դ., Բանկային համակարգը և կենտրոնական բանկի կողմից դրանց նկատմամբ իրականացվող քաղաքականությունը, էջ 85-86:
71. Ղազարյան Գ., ՀՀ պետական բյուջեի դեֆիցիտի գնահատականը (վերջին տասը տարիների կտրվածքով), էջ 87-89:
72. Մարկոսյան Ս., Առևտրային բանկերի ակտիվների կազմավորման աղբյուրները և դրանց վերլուծությունը, էջ 89-92:
73. Մելիքյան Մ., Ազգային տնտեսությունների կառավարման մոդելները պետական ծախսերի քաղաքականության համատեքստում, էջ 93-96:

74. Մելիքյան Մ., Հայաստանի Հանրապետության պետական ծախսերի մակարդակի և կառուցվածքի համեմատականը այլ երկրների հետ, էջ 97-101:
75. Միրզոյան Ա., Բիզնես-ինժինիրինգ. ոչ թե շոայլություն, այլ կառավարման միջոց, էջ 101-104:
76. Միրզոյան Ա., Ֆինանսական ինժինիրինգի արդյունավետության գնահատման մեթոդաբանական հիմնախնդիրները, էջ 104-107:
77. Մկրտչյան Ա., Ֆինանսական կլաստերի ձևավորման հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 107-109:
78. Մկրտչյան Ա., Կլաստերային և ցանցային քաղաքականությունները մի շարք եվրոպական երկրներում (համեմատական վերլուծություն), էջ 110-113:
79. Մկրտչյան Մ., ՀՀ-ում ներդրումների ներգրավման ինստիտուցիոնալ հիմքերը, էջ 113-117:
80. Մկրտչյան Մ., Ներդրումային գործունեության իրականացման վարչական խոչընդոտները և դրանց վերացման ուղիները, էջ 117-119:
81. Նազարյան Գ., Կոնցեսիան որպես օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման միջոց, էջ 120-124:
82. Պողոսյան Ռ., Արժեթղթերի շուկայի զարգացման ժամանակակից միտումները, էջ 124-129:
83. Սարգսյան Հ., Ապահովագրությունը տնտեսական համակարգում, դրա դերն ու նշանակությունը, էջ 129-133:
84. Սարգսյան Հ., Ապահովագրության զարգացման դինամիկան և նախադրյալները Հայաստանում, էջ 133-138:
85. Տեր-Ազարյան Ա., Ժամանակակից բանկային հեռակառավարման տեխնոլոգիաների հետ առնչվող ռիսկերը, էջ 138-141:
86. Տեր-Ազարյան Ա., Բանկային հեռակառավարման տեխնոլոգիաները աշխարհի զարգացած երկրներում և ՀՀ-ում, էջ 141-144:
87. Քյուրումյան Ա., Բանկերի սնանկության դեպքերում ավանդներ ապահովագրողների կողմից ավանդատուների միջոցների պաշտպանության նպատակով ձեռնարկվող միջոցառումները, էջ 145-149:
88. Քյուրումյան Ա., Ավանդների ապահովագրության համակարգի դերը բանկային համակարգի կայունության գործում, էջ 149-152:
89. Акопян И., Фискальная политика в контексте устойчивого развития страны, стр.153-158.
90. Таранян И., Кредитные проекты в системе питьевого водоснабжения РА, стр.158-163.
91. Սուվարյան Յու., Չոբանյան Մ., ՀՀ տարածքային կառավարման արդյունավետության բարձրացման ուղղությունները, էջ 164-170:
92. Ավագյան Հ., Բորի արմատական հանքավայրի (հանքավայրերի) հայտնաբերման հեռանկարների մասին, էջ 170-173:
93. Ավագյան Հ., ՀՀ Սյունիքի մարզի մետաղական օգտակար հանածոների օգտագործման արդի վիճակը և արդյունավետության բարձրացման ուղիները, էջ 173-180:

94. Աղանայան Ա., ՀՀ ջրօգտագործման ոլորտի կառավարման արդի վիճակը, էջ 181-185:
95. Ասատրյան Կ., Բնական գազի արտադրության և բաշխման համաշխարհային փորձը, էջ 185-189:
96. Ասատրյան Կ., Բնական գազի շուկան և ներդրումների ներգրավման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 189-193:
97. Բաբայան Է., ՀՀ բնական ռեսուրսների տնտեսական գնահատումը, էջ 193-197:
98. Բաբայան Է., Երանոսյան Ա., ՀՀ փորձը միջազգային բնապահպանական ծրագրերի իրացման գործում, էջ 198-201:
99. Գևորգյան Ֆ., Սարաֆյան Դ., ՀՀ հյուսիսային մարզերի բնօգտագործման հարցերի շուրջ, էջ 201-204:
100. Ջավադյան Հ., Գրիգորյան Ս., Արմավիրի մարզի գյուղատնտեսության ոլորտում առկա հիմնախնդիրները, էջ 204-208:
101. Երանոսյան Տ., Շուկայական հարաբերությունների տնտեսական կարգավորումը և գյուղատնտեսական ոլորտում շուկայի ու պետության փոխհարաբերությունները, էջ 208-210:
102. Զաքարյան Ա., Օհանյան Ա., Հայաստանի Հանրապետության թեթև արդյունաբերության ճյուղային հիմնախնդիրները, էջ 210-213:
103. Թադևոսյան Ա., Ծովային էլք չունեցող զարգացող երկրների առանձնահատուկ հիմնախնդիրները (ՀՀ օրինակով), էջ 213-216:
104. Թամրազյան Հ., Հայկական գովազդի շուկայի օրենսդրական կարգավորումը, էջ 217-221:
105. Թամրազյան Հ., Գովազդի շուկայի ինքնակարգավորման մոդելները Եվրամիության անդամ երկներում, էջ 221-224:
106. Իսախանով Ռ., Հայաստանի Հանրապետության բնօգտագործման էկոլոգատնտեսական հիմնահարցերը, էջ 224-227:
107. Իսախանով Ռ., Բնական ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործման և դրանց պահպանման ռեզիոնալ առանձնահատկությունները, էջ 227-231:
108. Խանիկյան Գ., Խաչատրյան Ս., Տեխնոլոգիական առաջընթացը և տնտեսության տեխնոլոգիական վերազինումը, էջ 231-235:
109. Խանիկյան Գ., Խաչատրյան Ս., ՀՀ տնտեսության տեխնոլոգիական արդիականացման և տեխնոլոգիական ներդրումների խրախուսման հիմնախնդիրները, էջ 236-241:
110. Կարապետյան Ա., Բիզնես միջավայրի փորձագիտական գնահատումը «Արմավիա» ընկերության գործունեության օրինակով, էջ 241-245:
111. Կարապետյան Ա., ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի զարգացման ծրագրային սկզբունքները, էջ 245-247:
112. Կոստանյան Շ., Ազատյան Լ., Գիտատեխնիկական առաջընթացի դերը ՀՀ ագրարային ոլորտում, էջ 248-251:
113. Հայրապետյան Է., Հայաստանի Հանրապետության ընդերքօգտագործման զարգացման ռազմավարության ծրագրի ներդրման անհրաժեշտությունը, էջ 251-252:

114. Հայրապետյան Է., Ընդերքօգտագործման կարգավորման խնդիրները, էջ 252-253:
115. Հովասափյան Ա., ՕՌԻՆ-ների դերը նորարարությունների իրականացման գործում (ԿԱԵ երկրների օրինակով), էջ 254-257:
116. Հովասափյան Ա., Նորարարական տնտեսության ձևավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 257-260:
117. Հովհաննիսյան Լ., Գյուղատնտեսության տարածքային զարգացման անհամաչափության հաղթահարման նախադրյալը, էջ 260-263:
118. Ղազարյան Ս., ՀՀ գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերի զարգացման միտումները, էջ 263-268:
119. Ղազարյան Ս., Սահակյան Կ., Նոր պահանջներ մարքեթինգային գործունեությանը ՀՀ ագրոպարենային համակարգում, էջ 268-272:
120. Մարկոսյան Ա., Երանոսյան Տ., Հայաստանի գյուղատնտեսական արտադրության տնտեսական արդյունավետության բարձրացման հիմնական ուղղությունները, էջ 273-276:
121. Մարկոսյան Ա., Մաքսուդյան Ա., Արտադրության կազմակերպման, մենեջմենթի և սեփականատիրական հարաբերությունների վերաբերյալ անցկացված սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքները, էջ 276-282:
122. Մարկոսյան Հ., Արդյունաբերության գիտատար ճյուղերի ձեռնարկություններում կազմակերպչական կառուցվածքի առանձնահատկությունները, էջ 282-287:
123. Մարկոսյան Հ., Դեղագործական արդյունաբերությունը Հայաստանում. ներկան և հեռանկարները, էջ 287-292:
124. Մարկոսյան Մ., Բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 292-298:
125. Մելիքյան Ա., ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգի արդի վիճակը, էջ 298-303:
126. Մկրտչյան Լ., Տնտեսության հակաճգնաժամային կարգավորման հիմնական ուղղությունները, էջ 303-305:
127. Մկրտչյան Հ., Մկրտչյան Վ., Կարտոֆիլի արտադրության տնտեսական արդյունավետության հարցի շուրջ, էջ 306-310:
128. Մկրտումյան Մ., Կարապետյան Ա., Աղանայան Ա., Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ոլորտում պետական ֆինանսական աջակցությունը, էջ 310-316:
129. Նազարյան Ա., Արդյունաբերության նորամուծության և ներդրումային միասնական գործունեության կազմակերպման առանձնահատկությունները, էջ 316-324:
130. Նազարյան Ա., Տարածքային միավորումների զարգացման բնութագրումը, նախադրյալներն ու ֆինանսավորումը, էջ 324-329:
131. Պապիկյան Ս., Հայաստանի էներգահամակարգի՝ սահմանակից երկրների հետ ինտեգրման տնտեսագիտական հիմնահարցեր, էջ 329-331:

132. Պապիկյան Ս., Երևանի ջեռուցման համակարգերի զարգացման տնտեսագիտական հիմնահարցերը, էջ 331-335:
133. Պապոյան Ս., Զբոսաշրջային շուկայի զարգացմանը նպաստող օրենսդրաիրավական դաշտը ՀՀ-ում, էջ 335-338:
134. Պապոյան Ս., Զբոսաշրջային ծառայությունների մատուցման ոլորտում որակի համակարգի ներդրումը, էջ 339-343:
135. Սարիբեկյան Ա., Մխիթարյան Ն., Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման այլընտրանքային ուղիները զարգացող երկրներում, էջ 344-346:
136. Սարիբեկյան Ա., Մխիթարյան Ն., Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման այլընտրանքային ուղիների զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 346-349:
137. Միմոնյան Վ., Գյուղատնտեսական արտադրության մասնագիտացման մի քանի հարցեր, էջ 350-351:
138. Տարանյան Բ., Վարձակալությունը որպես խմելու ջրի մատակարարման համակարգի օգտագործման իրավունքի փոխանցման տարատեսակ, էջ 352-355:
139. Օհանյան Տ., Արդյունաբերական ձեռնարկությունների տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 355-357:
140. Օհանյան Ա., Հայաստանի թեթև արդյունաբերության ճյուղային մրցունակության բարձրացման հիմնախնդիրներն ու լուծման որոշակի ուղիները, էջ 357-359:
141. Затибян А., Акопян И., Некоторые проблемы развития малого и среднего предпринимательства в РА, стр. 359-362.
142. Затибян А., Риски в сфере предпринимательской деятельности, стр. 363-366.
143. Акопян Э., Некоторые вопросы теневой экономики в РА, стр. 366-367.
144. Габриелян Б., Аветисян А., Мотивирующие факторы, принципы воздействия на мотивацию людей, стр. 367-372.
145. Габриелян Б., Мотивация и мотивационный процесс, стр. 372-375.
146. Оганян Т., Государственное регулирование инновационных процессов РА, стр. 376-378.
147. Ходжабекян В., Ликвидация безработицы путем переориентации промышленности в республике Армении, стр. 379-382.
148. Մարկոսյան Մ., Տնային տնտեսությունների եկամուտները, ծախսերը և սպառումը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 382-387:
149. Մխիթարյան Տ., ՀՀ կենսաթոշակային համակարգը և դրա բարելավման ուղին, էջ 387-391:
150. Մխիթարյան Տ., Տարեցների առողջապահական խնդիրների լուծումը բժշկական ապահովագրության նոր մեխանիզմի ստեղծման միջոցով, էջ 391-395:
151. Թորոսյան Թ., Եվրամիությունը և ՀՀ առևտրատնտեսական կապերը, էջ 396-401:
152. Ադոնց Ն., Տուրիզմի համաշխարհային շուկայի զարգացման հիմնական միտումները, էջ 401-404:

153. Առաքելյան Կ., Տարածաշրջանային հիմնախնդիրները և Հայաստանը, էջ 404-408:
154. Բաղայան Մ., Արտահանմանն ուղղված ՕՈՒՆ-ների ներգրավման պետական ռազմավարություն, էջ 408-412:
155. Բաղայան Մ., Հատուկ տնտեսական գոտիները որպես արտահանման խթանման կարևոր միջոց, էջ 412-416:
156. Դավթյան Ա., Տրանսպորտի դերը ԱՊՀ երկրների հետ առևտրատնտեսական համագործակցության զարգացման գործում, էջ 416-419:
157. Դավթյան Ա., Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտրի խթանման ինստիտուցիոնալ համակարգի զարգացման ուղիները, էջ 419-421:
158. Թադևոսյան Ա., Միջազգային կոնյունկտուրայի ազդեցությունը ազգային տնտեսության վրա. երկրների միջև ապրանքների, ծառայությունների, կապիտալի և աշխատուժի հոսքերի դերը, էջ 422-427:
159. Կոունկյան Ն., Միջազգային մարքեթինգի առանձնահատկությունները, էջ 427-429:
160. Կոունկյան Ն., Միջազգային մարքեթինգի հայեցակարգը, էջ 429-431:
161. Հայրապետյան Գ., Մրցակցային քաղաքականություն և առևտրի համաշխարհային կազմակերպությունը (ԱՀԿ) էջ 431-434:
162. Հայրապետյան Գ., ՀՀ արտաքին առևտրի վերլուծությունը, էջ 434-438:
163. Հովականյան Ն., Արտահանման խթանման հիմնադրույթները, էջ 439-443:
164. Հովականյան Ն., Արտահանման խթանման հիմնական ուղիները ՀՀ-ում, էջ 443-448:
165. Մարկոսյան Ա., Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտրի արդի հիմնախնդիրները, էջ 448-457:
166. Մարկոսյան Ա., Ջուտ արտահանումը որպես երկրի զարգացման որակական ցուցանիշ, էջ 457-462:
167. Ներսիսյան Ա., Գլոբալացումը և արտաքին առևտրի զարգացման հնարավորությունները, էջ 462-467:
168. Սարգսյան Ս., Հայաստան-Թուրքիա առևտրային հոսքերը, էջ 467-469:
169. Սարգսյան Ս., Հայաստանի և Թուրքիայի համեմատական առավելությունները, էջ 469-471:
170. Սարիկյան Ռ., Տնտեսագիտական մտքի զուգահեռներում, էջ 472-480:
171. Բոստանջյան Վ., Մելքիկյան Ա., Գործարար միջավայրի բարելավման հիմնական ուղղությունները, էջ 480-483:
172. Աղաջանյան Դ., Տնտեսությանը պետության միջամտության սահմանները, էջ 483-486:
173. Աղաջանյան Դ., Պետական և մասնավոր սեփականության կարգավորման հարցի շուրջ, էջ 487-490:
174. Բեգոյան Ա., Լիզինգային գործունեության կառավարման հիմնախնդիրները, էջ 490-492:
175. Բեգոյան Ա., Լիզինգի իրավական հիմքերը, էջ 493-495:

176. Գևորգյան Ա., Բնապահպանության կառավարման շուկայական մոդելը, էջ 495-500:
177. Գյուրջյան Ա., Գիտելիքահենքությունը գիտակցված գործունեության կարևոր գործոն, էջ 500-504:
178. Դավթյան Լ., Տնտեսական մրցակցության քաղաքականության առանձնահատկությունները ՀՀ-ում, էջ 505-508:
179. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Կառավարումը որպես գիտակցված գործունեության կարևոր պայման և բաղադրիչ: Գիտելիքահենք կառավարում, էջ 508-515:
180. Եղիազարյան Բ., Նասիլյան Ի., ՀՀ-ում կորպորատիվ կուլտուրայի ազգային մոդելի բնութագրերի գնահատման շուրջ, էջ 515-519:
181. Եղիազարյան Բ., Թաղևոսյան Ա., Տնտեսական քաղաքականության մեկնաբանման շուրջ, էջ 520-527:
182. Թաղևոսյան Ա., Տնտեսական քաղաքականության նպատակների և գործիքակազմի մեկնաբանման շուրջ, էջ 527-535:
183. Թամազյան Ա., Տարածաշրջանի սոցիալ-տնտեսական ներուժի և դրա բաղադրիչների քաղաքական գնահատման մոտեցումները, էջ 536-543:
184. Թամազյան Ա., Սոցիալ-տնտեսական ներուժի և դրա կառուցվածքային տարրերի գնահատման մեթոդոլոգիական մոտեցումները, էջ 543-548:
185. Խաչատրյան Վ., Տնտեսության ռազմավարական կառավարման կատարելագործման մեթոդաբանական հիմքերը, էջ 548-553:
186. Հախվերդյան Դ., Տնտեսական քաղաքականության և տնտեսագիտության տեսական հիմնադրույթների համադրական հետազոտությունը, էջ 553-558:
187. Հարությունյան Լ., Արդյունաբերական ճգնաժամեր (հայացքների ուրվագիծ), էջ 558-562:
188. Հովեյան Տ., Համակենտրոնացման աստիճանը ՀՀ մի շարք ապրանքային շուկաներում, էջ 562-564:
189. Միքայելյան Գ., ԱՊՀ երկրների հակամենաշնորհային քաղաքականության միտումները 21-րդ դարի սկզբում, էջ 564-565:
190. Նասիլյան Է., Սարգսյան Լ., Ակնկալիքների տեսության որոշ մոտեցումների կիրառումը մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործընթացում, էջ 566-569:
191. Պողոսյան Շ., Ուղղակի մարքեթինգի հեռանկարները ՀՀ-ում, էջ 569-572:
192. Պողոսյան Ս., Մտավոր սեփականությունը որպես միկրոկառավարման օբյեկտ, էջ 572-575:
193. Սիմոնյան Ա., Սիմոնյան Հ., Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության գնահատում, էջ 575-579:
194. Սիմոնյան Հ., Մարդկային ռեսուրսների էությունը և դրանց կառավարման արդիականությունը ժամանակակից պայմաններում, էջ 579-583:
195. Վարդանյան Ա., Բնօգտագործման տնտեսական մեխանիզմի առանձնահատկությունները, էջ 583-585:

196. Տարասյան Է., Պետական կադրային քաղաքականությունը քաղաքացիական ծառայության համակարգում, էջ 586-590:
197. Տարասյան Է., Քաղաքացիական ծառայության համակարգը որպես պետական կառավարման արդյունավետության ապահովման միջոց, էջ 590-594:
198. Торосян К., О некоторых политико-экономических проблемах цивилизации, стр. 594-596.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2008 թ. հրատարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Հարությունյան Վ., Թամազյան Ա., Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 224 էջ:
2. Հարությունյան Վ., Ազիզյան Ա., Ֆինանսական համահարթեցման հիմնախնդիրները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 116 էջ:
3. Մարինյան Ռ., Տնտեսագիտություն: Ուսումնական ձեռնարկ, Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2008, 336 էջ:
4. Վարդանյան Գ., Գիտելիքահենք տնտեսություն (հնարավորություններ և մարտահրավերներ), Եր., «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2008, 390 էջ:
5. Մարկոսյան Մ., Բնակչության դրամական եկամուտների ձևավորման և բաշխման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 326 էջ:
6. Ավագյան Հ., ՀՀ ընդերքի հարստությունների մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 198 էջ:
7. Մարինյան Ռ., Ալեքսեյ Ջիվելեզովի տնտեսագիտությունը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 110 էջ:
8. Բաբայան Վ., Ավանդների ապահովագրության համակարգը և նրա կատարելագործման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 50 էջ:
9. Բայադյան Ա., Ֆինանսավիճակագրական բացատրական բառարան, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2008, 514 էջ:
10. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2008, 492 էջ:

II. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2008 թ. սեպտեմբերի 22-24-ին ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի նյութերում (Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2008, 492 էջ)

1. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Զ., Հարկերի ծագումը, էությունը և տնտեսագիտական բովանդակությունը, էջ 8-15:
2. Հարությունյան Վ., Խաչատրյան Կ., Պետական ֆինանսական վերահսկողու-

թյան կատարելագործման և զարգացման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 15-24:

3. Բայադյան Ա., Բաղդասարյան Ա., Մուրադյան Խ., Հայաստանի Հանրապետությունում դրամավարկային քաղաքականության ընտրության հիմնախնդիրներն արտարժույթային տատանումների պայմաններում, էջ 25-31:
4. Ասրյան Ա., Հարկային համակարգի զարգացման համաշխարհային միտումները և դրա պարզեցումը որպես փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման գլխավոր գործոն, էջ 31-39:
5. Ավագյան Մ., ՀՀ համայնքներում հանրային ծառայությունների գնահատման մեթոդական հարցերի շուրջ, էջ 40-47:
6. Բաբայան Վ., Ավանդների ապահովագրության համակարգի կատարելագործման ուղիները, էջ 47-51:
7. Բաբայան Վ., Ներքին հսկողության համակարգի գնահատման հնարավոր մոտեցումները (ՀՀ առևտրային բանկերի օրինակով), էջ 51-56:
8. Բայադյան Ա., ՀՀ առևտրային բանկերի շահութաբերության գործոնային վերլուծությունը, էջ 56-63:
9. Բայադյան Ա., Տոկոսադրույքի սպրեդը և դրա ազդեցությունն առևտրային բանկերի շահույթի վրա, էջ 63-68:
10. Բատիկյան Խ., Արտահանման խթանման հարկային մեխանիզմները որպես տնտեսական մրցունակության բարձրացման գրավական, էջ 68-73:
11. Բատիկյան Խ., Բանկային համակարգի դերը երկրի տնտեսական մրցունակության բարձրացման գործում, էջ 73-77:
12. Գալոյան Դ., ԱՄՀ դերը ՀՀ տնտեսական կայունացման գործում, էջ 78-83:
13. Դինգյան Գ., Բյուջետային գործընթացի կատարելագործման հարցի շուրջ, էջ 83-87:
14. Երանոսյան Ա., Հեռահար (դիստանցիոն) բանկային սպասարկման ներդրումը, էջ 88-94:
15. Զախարյան Ա., Բանկերի պորտֆելային ներդրումները որպես ՀՀ բաժնետիրական ընկերությունների գործունեության բարելավման միջոց, էջ 94-101:
16. Հովակիմյան Թ., Մնացականյան Հ., Ոչ բանկային ֆինանսական համակարգի զարգացման միտումները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 102-109:
17. Մարգարյան Լ., Տնտեսական արդարության հիմնախնդիրը և դրա իրացումը հասարակական կյանքում, էջ 110-119:
18. Մելիքյան Ռ., Կորպորատիվ պարտատոմսերի ձևերն ու դրանց կիրառման նպատակահարմարությունը, էջ 120-123:
19. Միրզոյան Թ., Կորպորատիվ կառավարման հիմնական մոդելներն ու ժամանակակից միտումները, էջ 123-128:
20. Մխիթարյան Ա., Լիզինգային կազմակերպության ռիսկերի գնահատման և կառավարման կոմպլեքս մոտեցումը, էջ 128-132:
21. Մնացականյան Հ., Հովակիմյան Թ., ՀՀ բանկային համակարգի ռիսկերի կառավարման և վերահսկման հիմնահարցերը, էջ 133-137:
22. Ներսիսյան Ա., Հարկման տեսական հիմքերը, էջ 138-141:
23. Պետրոսյան Մ., Գյուղատնտեսության ոլորտում իրականացված բարեփո-

խումներն ու վարկավորման առանձնահատկությունները տնտեսվարման նոր պայմաններում, էջ 141-148:

24. Մարգարյան Ջ., Հարկման տեսական հիմքերը, էջ 148-156:
25. Մարգարյան Ս., ՀՀ առևտրային բանկերի պարտավորությունների կառավարումը, էջ 156-161:
26. Մարգարյան Ս., Գյուղատնտեսության հարկման առանձնահատկությունները զարգացած երկրներում, էջ 162-165:
27. Մարգարյան Ս., Հարկային վերափոխումների առանձնահատկություններն անցումային տնտեսությամբ երկրներում, էջ 165-168:
28. Սալնազարյան Գ., Արժեթղթերի շուկայում ինստիտուցիոնալ ներդրողների գործառույթների առանձնահատկությունները, էջ 169-175:
29. Սալնազարյան Գ., Ինստիտուցիոնալ ներդրողների ներդրումների խթանման պայմանները, էջ 175-183:
30. Ստեփանյան Ս., Արժեթղթերի շուկայի էությունը և տնտեսական նշանակությունը, էջ 183-191:
31. Ստեփանյան Ս., Կորպորատիվ արժեթղթերը որպես ներդրումների ներգրավման ֆինանսական գործիքներ, էջ 191-200:
32. Փաշինյան Ա., Գյուղատնտեսության ապահովագրության համակարգի ներդրումը խոչընդոտող գործոնները և դրանց վերացման ուղիները, էջ 200-205:
33. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Փաշինյան Ա., Գյուղացիական տնտեսությունների հեռանկարային զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 206-211:
34. Ղազարյան Ս., Մամիկոնյան Հ., Գևորգյան Վ., ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության մասնագիտացման նպատակահարմար ուղիները, էջ 211-219:
35. Ավագյան Հ., ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի մետաղական օգտակար հանածոները (օգտագործման արդի վիճակը և արդյունավետության բարձրացման ուղիները), էջ 220-227:
36. Ավագյան Հ., ՀՀ Կոտայքի մարզի մետաղական օգտակար հանածոները (օգտագործման արդի վիճակը և արդյունավետության բարձրացման ուղիները), էջ 227-236:
37. Ավետիսյան Ս., Արիստակեսյան Ա., Գյուղատնտեսության պետական աջակցությունը զարգացած երկրներում, էջ 237-241:
38. Ավետիսյան Ս., Ծպնեցյան Հ., Գյուղատնտեսական վարկերի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման անհրաժեշտությունը և սկզբունքները, էջ 242-251:
39. Բաբայան Է., Բնապահպանական միջոցառումների հիմնահարցերի շուրջ, էջ 252-257:
40. Բաբաջանյան Ա., Արտադրական ձեռնարկատիրական գործունեության ռազմավարական կառավարումը և պլանավորումը, էջ 257-264:
41. Բաբաջանյան Ա., Գործունեության տեղեկատվական մոտիվացիոն ապահովումը որպես տնտեսավարման արդյունավետության գործիք, էջ 264-271:
42. Գրիգորյան Ս., Արտադրության համակողմանի ինտենսիվացումը որպես Արմավիրի մարզի արտադրության արդյունավետության բարձրացման ուղի,

էջ 272-275:

43. Հարությունյան Դ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման մակարդակի գնահատականը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 276-278:
44. Հարությունյան Դ., Ներդրումային միջավայրը և դրա վրա ազդող հիմնական գործոնները, էջ 279-281:
45. Հաջոյան Ռ., Զբոսաշրջության մարքեթինգի ժամանակակից հայեցակարգը, էջ 281-285:
46. Հովասափյան Ա., Առևտրային կազմակերպությունների նորարարական գործակցի գնահատումը «Նորարարական հաշվետախտակ» մեթոդի օգնությամբ («Մետտա Գրուպ» ընկերության օրինակով), էջ 285-287:
47. Հովասափյան Ա., Նորարարական գործունեությունը խթանող ՀՀ օրենսդրական դաշտի ձևավորման ընթացքը և վիճակի բնութագրերը, էջ 288-292:
48. Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ մարզերում փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման և գյուղատնտեսական ներուժի բարձրացման որոշ հարցեր, էջ 293-298:
49. Մանասերյան Ն., Հողի ժամանակակից կադաստրային գնահատումը, էջ 298-306:
50. Նազարյան Ա., Տարածքային միավորների զարգացման հավասարակշռման չափորոշիչները և նախադրյալները, էջ 306-315:
51. Վարդանյան Վ., Քաղաքային տնտեսության զարգացման ենթակառուցվածքային ապահովվածության հիմնախնդիրները, էջ 316-319:
52. Վարդանյան Վ., Քաղաքի գլխավոր հատակագծի առանձնահատկությունները և դերը քաղաքային տնտեսության զարգացման գործում, էջ 319-323:
53. Օհանյան Տ., ՀՀ ձեռնարկությունների ներդրումային գործընթացի կազմակերպման ռազմավարությունը, էջ 323-332:
54. Եզանյան Ռ., Նազարյան Ռ., Խաչատրյան Ա., Հայաստանի բնակչության կանխանկարը մինչև 2057թ., էջ 333-340:
55. Ադոնց Ն., Բնակչության կյանքի որակի մոնիտորինգի նշանակությունը տեղական մակարդակում և նրա դերը կառավարչական որոշումների ընդունման գործընթացում, էջ 341-345:
56. Խաչատրյան Լ., Կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխման այլընտրանքային ուղղությունները ՀՀ-ում, էջ 345-353:
57. Затицкая А., Некоторые проблемы гендерных исследований в сфере экономики Армении, стр. 353-361.
58. Մանասերյան Թ., Համաշխարհային տնտեսության արդի միտումների ազդեցությունը մարդկային զարգացման ընդհանուր գործընթացի վրա, էջ 362-372:
59. Ադայան Ս., «Գլոբալացման» տնտեսագիտական հիմնախնդիրները և Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտուրը, էջ 372-378:
60. Ավետիսյան Հ., Ազգային տնտեսության անվտանգությունը համաշխարհային տնտեսության գլոբալացման պայմաններում, էջ 378-384:
61. Հարությունյան Լ., Անդրսահմանային համագործակցության հեռանկարները հայ-վրացական հարաբերություններում, էջ 385-392:
62. Հարությունյան Լ., Եվրամիության տեխնիկական աջակցության առաքելությունը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 393-399:

63. Մանասյան Ա., ԱԶԿ և Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտրի քաղաքականությունը, էջ 399-404:
64. Ներսեսյան Ա., Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությունը և ՀՀ առևտրային հաշվեկշռի բարելավումը, էջ 404-408:
65. Սարինյան Ռ., Հայ կառավարչական մտքի պատմությունից. Դավիթ Անանուն, էջ 409-416:
66. Աղայան Ս., Հայ կոոպերատիվ մտքի պատմությունից, էջ 416-419:
67. Արշակյան Ա., Ջախարյան Ա., Բաժնետիրական ընկերությունների գործունեության բարելավման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 420-429:
68. Բատիկյան Ա., Գլոբալացումը և ազգային նորամուծական համակարգերը, էջ 430-433:
69. Եղիազարյան Բ., Նասիլյան Է., Անձի գիտելիքների և մտավոր մակարդակի գնահատումը մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործընթացում, էջ 434-439:
70. Եղիազարյան Բ., Գնահատումն ու վերլուծությունը որպես կառավարման կարևորագույն գործառույթներ: ՀՆԱ գնահատման որոշ խնդիրներ, էջ 440-448:
71. Հակոբյան Ա., Տնտեսական բարեփոխումների էվոլյուցիոն-ինստիտուցիոնալ տեսությունը, էջ 448-455:
72. Մուրադյան Ա., Ազգային անվտանգության ապահովման հիմնական գործոնները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 455-460:
73. Նասիլյան Ի., Կորպորատիվ կուլտուրայի ազդեցությունն անձնակազմի ատեստավորման գործընթացի վրա, էջ 461-467:
74. Սիմոնյան Հ., Անձնակազմի ճիշտ ընտրությունը՝ մարդկային ռեսուրսների կառավարման կարևոր գործոն, էջ 467-475:
75. Гюрджян А., Основные задачи принципования, էջ 475-477.
76. Гюрджян А., Общество действий на высокой базе знаний в порядке обсуждения, стр. 478-481.
77. Габриелян Б., К вопросу усовершенствования управления персоналом в организациях, стр. 482-488.

III. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանում «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության զարգացման արդի հիմնախնդիրները» թեմայով անցկացված միջբուհական գիտաժողովի նյութերում (I, II մասեր, Երևան, «Տնտեսագետ» հրատ., 2008)

78. Եղիազարյան Բ., Համախառն ներքին արդյունքի էության և բաշխման մոտեցումի շուրջ, էջ 8-11:
79. Ղազարյան Ս., Գյուղատնտեսական արտադրության մասնագիտացման առաջնային ուղղությունները ՀՀ մարզերում, էջ 11-14:

80. Մարկոսյան Ա., Մարկոսյան Մ., Տնտեսական քաղաքականության ուղեցույցը, էջ 14-19:
81. Ասլանյան Ա., Արքեւիթյան Գ., Բարձրագույն կրթության ծախսերի տնտեսական գնահատման անհրաժեշտությունը և հիմնախնդիրները, էջ 26-29:
82. Մարկոսյան Հ., ՀՀ տնտեսության դիվերսիֆիկացման արդի հիմնախնդիրները, էջ 45-47:
83. Հովականյան Ն., Աշխարհատնտեսական նոր իրականության գնահատման անհրաժեշտությունը ՀՀ տնտեսական զարգացման ռազմավարության համատեքստում, էջ 48-51:
84. Հարությունյան Դ., Գործարարության անհավասարաչափ զարգացման ու դրանց համահարթեցման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 51-54:
85. Գյուրջյան Ա., Գիտակցված գործունեության տիպաբանության ձևավորումը՝ ըստ պարադիգմային հիմնական բնութագիր-պայմանների, էջ 7-10:
86. Հակոբյան Ա., Էվոլյուցիոն-ինստիտուցիոնալ տեսությունը և համակարգային մոտեցումը, էջ 10-14:
87. Սալնազարյան Ա., Բաժնետոմսերի նախնական հանրային առաջարկի անհրաժեշտությունը ու ներդրման հնարավորությունները ՀՀ-ում, էջ 64-67:
88. Հարությունյան Վ., Դոտացիաների հատկացման մոտեցումները, էջ 67-70:
89. Акопян И., Затибян А., Финансовые стимулы развития малого предпринимательства в Армении, стр. 84-89.
90. Առաքելյան Կ., Արժեթղթերի շուկայի զարգացման ժամանակակից միտումները, էջ 89-93:
91. Թորոսյան Թ., Ուղղվածությունը դեպի Եվրամիություն. առևտրատնտեսական կապեր, էջ 153-155:
92. Հախվերդյան Դ., Վերազգային կորպորացիաների ներքին քաղաքականությունը և գաղափարախոսությունը, էջ 159-163:
93. Գալոյան Դ., Ազատ տնտեսական գոտիների կայացման հեռանկարները ՀՀ-ում, էջ 163-166:

IV. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են Հայաստանի և Ռուսաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանների ու ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի՝ «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները» միջազգային գիտագործնական համաժողովի (2008 թ. նոյեմբերի 13-14) ժողովածուում (Երևան, «Տնտեսագետ» հրատ, 2008, 293 էջ)

94. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Տ., Հարկային օրենսդրության բարեփոխումների հիմնական մոտեցումները ՀՀ-ում, էջ 26-31:
95. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Դ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման հարկային և վարկային խթանները ՀՀ-ում, էջ 31-36:
96. Վարդանյան Գ., Սոցիալական կապիտալը և գիտելիքահենք տնտեսու-

թյունը, էջ 52-55:

97. Վարդանյան Գ., Վարդանյան Հ., ՀՀ տնային տնտեսությունների ծախսերի վիճակագրական ուսումնասիրությունը վերջին տասնամյակում, էջ 55-58:
98. Եղիազարյան Բ., Մարդկային գործունեության գիտակցվածության աստիճան հասկացության շուրջ, էջ 88-92:
99. Զաքարյան Ա., Տնտեսական կապերի զարգացման հիմնախնդիրների շուրջ, էջ 92-94:
100. Ղազարյան Ս., ՀՀ գյուղատնտեսության հեռանկարային զարգացման առաջնային ուղղությունները, էջ 94-98:
101. Մարկոսյան Ա., ՀՀ կայուն զարգացման ապահովման հիմնական ուղիները, էջ 110-117:
102. Մարկոսյան Ս., Բնակչության եկամտի կամ սպառման բաշխման մեթոդաբանական արդի հիմնահարցերը, 117-124:
103. Մարկոսյան Հ., Էլեկտրոնային վճարային համակարգերը որպես ինտերնետ բիզնեսի զարգացման գործոն, էջ 124-127:
104. Թամազյան Ա., Ստվերային տնտեսության բացահայտման և գնահատման մեթոդաբանական հիմքերը, էջ 173-180:
105. Հարությունյան Վ., Վարդանյան Գ., Տեղեկատվական հեղափոխությունը որպես գիտելիքահենք տնտեսության շարժիչ ուժ, էջ 221-224:

V. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի Գյումրու մասնաճյուղում «ՀՀ տնտեսության ինստիտուցիոնալ համակարգի զարգացման միտումները» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի ժողովածուում (Երևան, «Նահապետ» հրատ., 2008)

106. Հակոբյան Ա., Ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների իրականացման այլընտրանքային հնարավորությունները Հայաստանում, էջ 11-19:
107. Հախվերդյան Դ., Տնտեսական համակարգի արդյունավետության մասին, էջ 20-27:
108. Մեյսյան Ս., Ստվերային տնտեսության ծավալների գնահատումը ՀՀ-ում, էջ 36-40:
109. Փանոսյան Ա., Միջին բիզնեսի մրցունակության բարձրացման և ինովացիոն գործունեության ակտիվացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 59-66:
110. Հայրապետյան Ա., Համայնքների ծրագրանպատակային ֆինանսական օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ հիմքերի զարգացման ուղիները, էջ 66-71:
111. Մեյսյան Ս., Ստվերային տնտեսության էությունը և դրսևորման առանձնահատկությունները, էջ 71-75:
112. Կեսոյան Ն., Հիպոթեքային արժեթղթավորման զարգացման հիմնական հայցեկարգերը, էջ 102-110:
113. Այվազյան Ք., Արժուրթային քաղաքականության առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 110-117:

114. Գասպարյան Ա., Ներդրումային նախագծերի ռիսկայնության գնահատման մեթոդները, էջ 117-123:
115. Թադևոսյան Ս., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ֆինանսական հիմնախնդիրները Շիրակի մարզում, էջ 123-130:
116. Պետրոսյան Մ., Տնտեսավարող սուբյեկտների ճգնաժամային իրավիճակի հիմնական պատճառները և սնանկացման հավանական գնահատման մեթոդական հիմքերը, էջ 134-138:
117. Ավետիսյան Լ., Ֆիզիկական անձանց վարկային ռիսկի գնահատման սքրինինգի համակարգը և դրա կիրառման հեռանկարները ՀՀ-ում, էջ 138-144:
118. Գալոյան Լ., Պետական պարտքի կառավարման միջազգային փորձի վերլուծությունը, էջ 144-153:
119. Հայրապետյան Ա., Ֆինանսական համահարթեցման և նպատակային ֆինանսավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 153-158:
120. Գասպարյան Ա., Ռիսկի պայմաններում որոշումների ընդունման վիճակագրական խաղերի մեթոդը, էջ 168-171:
121. Կեսոյան Ն., Հիպոթեքային արժեթղթավորումը որպես ՀՀ-ում հիպոթեքային շուկայի զարգացման հեռանկարային մեթոդ, էջ 171-176:
122. Պետրոսյան Կ., Հարությունյան Ղ., Ֆինանսների ներգրավման այլընտրանքային ուղիների օգտագործման հեռանկարները ՀՀ Շիրակի մարզի համայնքներում, էջ 176-181:
123. Մկրտումյան Մ., Կարապետյան Ա., Ադանայան Ա., Ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի կառավարման հիմնախնդիրները, էջ 198-204:
124. Ադանայան Ա., Ջրամատակարարման և ջրահեռացման ոլորտում մասնավոր հատվածի մասնակցության միջազգային փորձը Անգլիայում և Բելոխնում (Գերմանիա), էջ 210-213:
125. Եդիգարյան Կ., Միկրոավտոբուսային երթուղիների արդյունավետության ինտեգրալային հայտանիշի կառուցման մեթոդը, էջ 217-220:
126. Գյուլումյան Ռ., Սպառողական գների ինդեքսի և սպառողական զամբյուղի կազմի վերլուծություն, էջ 220-223:
127. Փանոսյան Ա., Միջին բիզնեսի կայացման և զարգացման սոցիալական ասպեկտների ուսումնասիրությունը ՀՀ-ում, էջ 238-245:
128. Եդիգարյան Կ., Երևան քաղաքի գործող երթուղային ցանցի ընդհանուր արդյունավետության գնահատումը, էջ 263-267:
129. Գյուլումյան Ռ., Սպառողական վարքագծի մաթեմատիկական մոդելը և օպտիմալ լուծումը, էջ 267-270:

VI. Հողվածներ, որոնք հրապարակվել են «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում

130. Մարկոսյան Ա., Մելիքյան Մ., ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակը 1994-2006 թթ. տնտեսական անվտանգության ցուցանիշների մոնիտորինգի համատեքստում, № 1 (90), հունվար, 2008, էջ 10-14:
131. Հայրապետյան Ա., Համայնքների ծրագրանպատակային զարգացման և պետական բյուջեից նպատակային ֆինանսավորման մեխանիզմների կատարելագործման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում, № 1 (90), հունվար, 2008, էջ 25-27:
132. Հակոբյան Վ., Տնտեսական մրցակցության պետական կարգավորման տեսական հիմքերը, № 1 (90), հունվար, 2008, էջ 28-31:
133. Փանոսյան Ա., Միջին ձեռնարկատիրության սահմանաչափերի որոշման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները, № 1 (90), հունվար, 2008, էջ 53-55:
134. Թաղևոսյան Ա., ՀՀ արտաքին տնտեսական հիմնախնդիրները և Մ.Պորտերի տեսությունը, № 1(90), հունվար, 2008, էջ 59-62:
135. Մարկոսյան Մ., Բնակչության եկամուտների ձևավորման և բաշխման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, № 1 (90), հունվար, 2008, էջ 106-110:
136. Գյուրջյան Ա., Մարդկային կապիտալը հանրային կառավարման հիմնական գործոն և միջոց, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 4-6:
137. Սկրտչյան Լ., Վերջնական արդյունքներին ուղղված կամ նպատակածրագրային բյուջետավորման եղանակի մշակման ու ներդրման միջազգային փորձը ԱՄՆ օրինակով, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 9-18:
138. Սկրտչյան Լ., Ռուսաստանում ծրագրային պլանավորման կիրառվող գործընթացների պայմաններում նպատակածրագրային բյուջետավորման առանձին բաղադրիչների ներդրման միջազգային փորձի դրական արդյունքների օգտագործման մասին, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 19-21:
139. Հարությունյան Ն., Պետական արժեթղթերի շուկայի զարգացման ռազմավարական միտումները, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 30-33:
140. Հարությունյան Ն., Պետական արժեթղթերի տեղաբաշխման եղանակների համեմատական բնութագիրը որպես առաջնային շուկայի զարգացման հեռանկար, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 33-37:
141. Ադանայան Ա., Ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի ընդհանուր բնութագիրը և դրանց կառավարման տնտեսական հիմունքները, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 38-42:
142. Խաչատրյան Կ., Միասնական ֆինանսական վերահսկողության առավելություններն ու թերությունները ՀՀ-ում, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 42-44:
143. Օհանյան Ա., Տնտեսության ճյուղային կառուցվածքի տեսական ու գործնական մոտեցումները, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 52-55:
144. Օհանյան Ա., Վերլուծական հիմնարար մեթոդների դերը ճյուղային ներդրու-

մային որոշումների իրականացման ժամանակ, № 2 (91), փետրվար 2008, էջ 55-58:

145. Ամիրյան Ա., ՀՀ բանկերում իրագործվող ծառայությունների ընդլայնումը և արդյունավետության բարձրացումը, № 2(91), փետրվար, 2008, էջ 71-73:
146. Սարգսյան Վ., Շուկայական տնտեսության պայմաններում հողաբարելավման բնապահպանական հիմնախնդիրների պետական կարգավորման արդյունավետության բարձրացման տնտեսական հիմնախնդիրները, № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 88-90:
147. Գրիգորյան Մ., Տնտեսավարման տարբեր ձևերի զարգացման ուղիները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում (Արմավիրի օրինակով), № 2 (91), փետրվար, 2008, էջ 90-92:
148. Գյուրջյան Ա., Մարդկային գիտակցված գործունեության կառավարման սկզբունքային ապահովում. գաղափարը և համակարգը, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 4-7:
149. Հարությունյան Լ., Հայաստանի տնտեսական զարգացման միտումները Եվրամիությանը հետագա հնարավոր անդամակցության նպատակով, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 6-10:
150. Մարտիրոսյան Ա., Զբոսաշրջության զարգացման նպատակները և միջազգային փորձը, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 21-24:
151. Մարտիրոսյան Ա., ՀՀ-ում զբոսաշրջության պետական կարգավորումը, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 24-27:
152. Կարապետյան Ա., Ավիափոխադրումների շուկայի սեզոնացիայի անհրաժեշտությունն ու ելությունը, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 27-30:
153. Սարգսյան Հ., Ապահովագրական ընկերությունների կապիտալի համարժեքության մոդելների կիրառումը որպես վճարունակության ռիսկի չափման կարևոր գործիք, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 48-51:
154. Բաղիկյան Ա., Շահույթը որպես ձեռնարկության գործունեության արդյունավետության ինտեգրալային ցուցանիշ, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 58-60:
155. Բաղիկյան Ա., Արդյունաբերական ձեռնարկություններում շահույթի արդյունավետ բաշխման օպտիմալ ուղղությունները, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 60-63:
156. Մարգարյան Գ., Ֆինանսական համակարգի և տնտեսական աճի փոխադարձ կապը, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 75-77:
157. Կեսոյան Ն., Արժեթղթավորման ազդեցությունը առաջնային շուկայում ձևավորված հիփոթեկային տոկոսադրույքի վրա, № 3 մարտ (92), 2008, էջ 84-89:
158. Կեսոյան Ն., Արժեթղթավորման իրագործման պարագայում ՀՀ հիփոթեկային շուկայի հնարավոր ծավալային աճի գնահատումը, № 3 (92), մարտ, 2008, էջ 89-93:
159. Գյուրջյան Ա., Սկզբունքագիտությունը որպես գիտության ճյուղ առանձնացնելու շուրջ, № 4 (93), ապրիլ, 2008, էջ 4-7:
160. Մանուկյան Մ., Պետական առևտրային կազմակերպությունները Հայաստանի Հանրապետությունում և դրանց զարգացման հեռանկարները, № 4 (93), ապրիլ, 2008, էջ 38-44:

161. Մկրտչյան Լ., Հայաստանի Հանրապետությունում պետական ֆինանսների կառավարման բնագավառում իրականացվող բարեփոխումները, № 4 (93), ապրիլ, 2008, էջ 49-52:
162. Մկրտչյան Լ., Բյուջեի կատարման մասին հաշվետվության մոդելի առաջարկվող տարբերակ, № 4 (93), ապրիլ, 2008, էջ 52-56:
163. Ավագյան Մ., Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից կառավարվող ծառայությունները և իրականացման հիմնախնդիրները ՀՀ համայնքներում, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 4-7:
164. Մկրտչյան Լ., Նպատակածրագրային բյուջետավորման սկզբունքի պայմաններում կանխատեսումային գործընթացները, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 8-10:
165. Թումանյան Ռ., Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության հիմնական ձևերը, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 12-14:
166. Թումանյան Ռ., Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ հիմքերը ՀՀ-ում, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 14-16:
167. Ներսեսյան Ա., ՀՀ արտահանման և ներմուծման հարաբերակցությունը № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 39-41:
168. Երանոսյան Ա., ՀՀ առևտրային բանկերի նորամուծական քաղաքականության հիմնախնդիրները, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 60-63:
169. Երանոսյան Ա., Ռեինժինիրինգի նորամուծական ծրագրերի իրականացումը առևտրային բանկերում, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 63-66:
170. Հարությունյան Լ., Եվրամիության աջակցության դերը ՀՀ կրթական բարեփոխումների իրականացման գործընթացում, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 94-96:
171. Պապոյան Ս., Զբոսաշրջության ոլորտի վարչականի վիճակագրության անհրաժեշտությունը և պահանջվող նվազագույն տեղեկատվությունը, № 5 (94), մայիս, 2008, էջ 99-100:
172. Гюрджян А., Егиазарян Б., Экономика на базе знаний – проблемы перехода, № 6-7 (95-96) հունիս-հուլիս, 2008, էջ 6-9:
173. Ղուկասյան Լ., Պետական բյուջեի եկամուտների բաշխման հարաբերությունների արդի առանձնահատկությունները, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 19-20:
174. Ղուկասյան Լ., Պետական բյուջեի եկամուտների բաշխման հարաբերությունների կատարելագործման օրենսդրակազմակերպական ուղղությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 21-24:
175. Ավագյան Մ., Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից կազմակերպվող և կառավարվող ծառայությունների մատչելիությունը ՀՀ համայնքներում, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 25-28:
176. Մուրադյան Հ., Առևտրային բանկերի դինամիկ զարգացման հնարավորությունները, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 92-95:
177. Մուրադյան Հ., Սինդիկացված վարկերի նշանակությունը վարկային պահանջարկի բավարարման գործում, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 95-97:

178. Եղիզարյան Կ., Հասարակական տրանսպորտային համակարգի զարգացման միջազգային փորձը, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 118-120:
179. Եղիզարյան Կ., Քաղաքային ուղևորատար տրանսպորտի կայուն համակարգի կազմավորման խնդիրները Երևան քաղաքում, № 6-7 (95-96), հունիս-հուլիս, 2008, էջ 121-123:
180. Gyurjyan A., Complex Programs: Analysis of Received Results, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 41-42:
181. Ավետիսյան Դ., Համայնքային բյուջե հասկացությունը և դրա ձևավորման առանձնահատկությունները, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 56-59:
182. Ավետիսյան Դ., Համայնքային բյուջեների ձևավորման միջազգային փորձը, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 59-62:
183. Մուրադյան Է., Կազմակերպության մրցունակության ապահովման մեթոդաբանական մոտեցումները, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 86-89:
184. Մուրադյան Է., Ֆինանսական կայունության գնահատման այլընտրանքային մոտեցման դերը կազմակերպության մրցունակության ապահովման գործում, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 89-93:
185. Մարտիրոսյան Ա., Հայաստանում զբոսաշրջության զարգացմանը նպաստող հնարավոր առաջնահերթությունների գնահատումը, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 108-110:
186. Մարտիրոսյան Ա., Ինտերնետային ցանցի յուրահատուկ դերը զբոսաշրջության ոլորտում, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 110-112:
187. Հովհաննիսյան Հ., Վարկային ռիսկի կառավարման մեթոդաբանական հիմքերը, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 116-119:
188. Հովհաննիսյան Հ., Վարկային ռիսկի կառավարման գործընթացի կատարելագործման հիմնական ուղղությունները, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 120-123:
189. Փաշինյան Ա., Գյուղատնտեսության ապահովագրական համակարգի ներդրման մեթոդական մոտեցումները և խնդիրների լուծման ուղիները, № 8-9 (97-98), օգոստոս-սեպտեմբեր, 2008, էջ 143-146:
190. Մանասերյան Թ., Ֆինանսական ճգնաժամի դասերը, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 4-7:
191. Գյուրջյան Ա., Գյուրջյան Գ., Եղիզարյան Բ., Սիմոնյան Ա., Գիտելիքի, թե բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն է կառուցելու մարդկությունը, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 10-17:
192. Ամիրջանյան Ա., Մրցունակության գործոնները զարգացող տնտեսություններում, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 18-23:
193. Ամիրջանյան Ա., Մրցակցության գործիքների ժամանակակից բովանդակությունը, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 35-37:
194. Մանասերյան Թ., Գույքահարկի դերը ազգային տնտեսության աշխուժացման գործում, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 38-40:
195. Խաչատրյան Կ., Պետական ֆինանսական վերահսկողության հիմնախնդիրները

և դրանց լուծման ուղիները, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 49-50:

196. Նարինյան Գ., Փոխարժեքի դինամիկան և մակրոտնտեսական միջավայրը ՀՀ-ում, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 51-52:
197. Նարինյան Գ., Արժուրային փոխարժեքի ազդեցությունը արտաքին հատվածի վրա, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 53-54:
198. Կարեյան Ա., Առևտրային բանկի գործունեության արդյունավետության գնահատումը, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 73-74:
199. Կարեյան Ա., Առևտրային բանկերի գործունեության ֆինանսական արդյունքների գնահատման ձևավորման հիմնահարցերը, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 74-75:
200. Բարսեղյան Ն., Բնակֆոնդի վերականգնման ֆինանսական մեխանիզմները № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 83-84:
201. Սիմոնյան Հ., Անձը բնութագրող գործոնների գնահատումը մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործընթացում, № 10 (99), հոկտեմբեր, 2008, էջ 91-92:

VII. Հոդվածներ, որոնք հրապարակվել են «Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և կառավարում» հանդեսում

202. Չախմախյան Բ., Մարտիրոսյան Ա., Կաթնամթերքի շուկայի օպտիմալացման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները հանրապետությունում, № 2, 2008, էջ 195-199:
203. Կոստանյան Ն., Գյուղատնտեսության կոոպերատիվ վարկավորման համակարգի կայացման և զարգացման հիմնական ուղղությունները, № 3 2008, էջ 247-255:
204. Հարությունյան Ն., Էլեկտրոնային առևտրի համակարգերի դերը պետական արժեթղթերի տեղաբաշխման գործընթացում, № 1, 2008, էջ 255-271:
205. Հայրապետյան Ա., Տեղական ինքնակառավարման մարմինների հարկաբյուջետային կարողությունների համահարթեցման մոդելի դերը ՀՀ համայնքների զարգացման գործում, № 1, 2008, էջ 187-192:

VIII. Հոդվածներ, որոնք հրապարակվել են այլ գիտական ամսագրերում

206. Ղազարյան Ս., Ընդլայնել արդյունավետ տնտեսագիտական հետազոտությունները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, «Ազդոգիտություն», № 7-8 (հուլիս-օգոստոս), 2008, 8 էջ:
207. Ходжабекян В., Папазян Х., О мерах экономической политики по ликвидации безработицы в республике Армения. Политический журнал “Общество и экономика”, М., № 1, 2008, стр. 166-173:
208. Բայադյան Ա., Ամիրխանյան Ս., Հիփոթեքային վարկավորման շուկայի իրավիճակը և զարգացման նախադրյալները ՀՀ-ում, ՀՊԱՀ-ի միջազգային գիտական կոնֆերանսի նյութերը (Գյուղատնտեսության բնապահպանության պրոբլեմները), 2008, էջ 22-26:
209. Բայադյան Ա., Ասլանյան Գ., Թարվերդյան Ա., Ապահովագրական ընկերու-

- թյունների վճարունակության գնահատման մեխանիզմը Հայաստանում, ՀՊԱՀ-ի միջազգային գիտական կոնֆերանսի նյութերը (Գյուղատնտեսության բնապահպանության պրոբլեմները), 2008, էջ 26-30:
210. Баядян А., Пути повышения эффективности расходов бюджетных средств. Вестник ГАУ Армении, № 1, 2008, էջ 124-130.
  211. Манасерян Т., Современные проблемы экономической безопасности Армении и перспективы их разрешения. Сб. докладов конференции “Региональное сотрудничество и безопасность”, изд. Союзом армян в России, 6 стр.
  212. Манасерян Т., Энергетическая безопасность Армении, сб. докладов конференции “Региональное сотрудничество и безопасность”, изд. Союзом Армян в России, 4 стр.
  213. Manaseryan T., Economic Security Architecture and Prospects for Cooperation: India and the Caucasus India – Eurasia: The way ahead (With Special focus on the Caucasus), Published by the Centre for Research in Rural and Industrial Development, pp. 159-173.
  214. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Գիտակցված գործունեության և գիտելիքահենք տնտեսությունն ձևավորելու խնդիրներ, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես, Եր., № 1, 2008, էջ 53-66:
  215. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Միմոնյան Ա., Կառավարման արդյունավետության գնահատման մեթոդական մոտեցումներ, «Լրաբեր ՀՀԱ», Եր., № 1, 2008, էջ 12-18:
  216. Егиазарян Б., Гюрджян А., Principles of Translation Knowledge Economy, Государственное управление в XXI веке. Традиции и инновации, МГУ, “Макс Пресс”, М., 2008, с. 205-213.
  217. Габриелян Б., Механизмы и методы управления. Сб. научных трудов преподавателей, №1, Международная Академия Предпринимательства (МАП), Ереванский филиал, Е., 2008, с. 1-8.
  218. Manasyan H., Remittances and Midration, AIPRG conference «Looking Forward: Global Competitiveness of the Armenian Economy», May 17-18, 2008.
  219. Մարկոսյան Ա., Մարկոսյան Մ., Մարդը որպես զարգացման նպատակ, Էկոնոմիկա, «Գարուն», № 5 (7), 2008, էջ 14-15, 26-27, 72-73, 95-97:
  220. Մարկոսյան Ա., Մարկոսյան Մ., Աշխարհի երկրների դասակարգումը ըստ եկամուտների, Էկոնոմիկա, «Գարուն» № 5 (7), 2008, 18 էջ:
  221. Adanalyan A., Gevorgyan S., A Comparison of Ecological Education and Sustainable Development Education, Re: NATO Advanced Research Workshop: Rethinking Higher Education to Meet the New Challenges of Environmental Security in Kharkiv, Ukraine 21-25 May 2008, pp. 57-61.
  222. Հակոբյան Վ., ՀՀ մրցակցային քաղաքականության և տնտեսության պետական կարգավորման այլ գործիքների փոխհամաձայնեցման խնդիրները, «Օրենք և իրականություն», Եր., 2008, № 3, մարտ, էջ 27-30:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2009 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Հարությունյան Վ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ. պատճառներ, հակաճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 146 էջ:
2. Հարությունյան Վ., Թամազյան Ա., Հայրապետյան Ն., Արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 192 էջ:
3. Մարիկյան Ռ., Աղայան Մ., Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (հետքեյնյան շրջան), գիտակենսագրական ուրվագծեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 480 էջ:
4. Ավագյան Հ., ՀՀ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի. մաս 2 (Լոռու, Կոտայքի, Գեղարքունիքի, Տավուշի և Արագածոտնի մարզեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ. 2009, 200 էջ:
5. Թորոսյան Թ., Միջազգային տնտեսագիտություն (միջանկյալ մակարդակ), Եր., 2009, 207 էջ:
6. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 556 էջ:
7. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում», Վ. Լ. Հարությունյանի խմբագրությամբ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009, 222 էջ:

II. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2009 թ. ապրիլի 27-28-ին ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի նյութերում (Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2009)

1. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման հիմնահարցերը, էջ 12-16:
2. Ավետիսյան Հ., Ազգային ինովացիոն բանկի ստեղծման անհրաժեշտությունը, էջ 16 -20:
3. Ավետիսյան Վ., Պարտադիր ապահովագրության համակարգերի սկզբունքները և նպատակները շուկայական տնտեսությամբ երկրներում, էջ 20-28:
4. Աիյան Ն., Հարկային վարչարարության կատարելագործման ուղիները, էջ 29 -32:
5. Բաբաջանյան Ս., Արտադրական կազմակերպությունների ֆինանսական

- արդյունքի տնտեսական բովանդակությունը, էջ 33-38:
6. Գալստյան Հ., Հիփոթեքային վարկավորման միջազգային փորձը, էջ 38-45:
  7. Գալստյան Հ., Հիփոթեքային վարկերի շուկայի զարգացման հայեցակարգային հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 46 -54:
  8. Դավթյան Ս., Օտարերկրյա կապիտալով գործող բանկերը միջազգային ֆինանսական ինտեգրման գործընթացներում, էջ 54-60:
  9. Երանոսյան Ա., Նորամուծական գործընթացների կարգավորման նոր մոտեցումներ, էջ 61-66:
  10. Երանոսյան Ա., Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները որպես բանկային նորամուծական գործընթացների կարգավորման գործիք, էջ 67-71:
  11. Թամազյան Ա., Սովերեյնի տնտեսության ծավալների գնահատման հատուկ տնտեսաիրավական մեթոդները, էջ 72-80:
  12. Կակոսյան Լ., Վենչուրային ինվեստավորման ազգային համակարգի ձևավորման խնդրի շուրջ, էջ 80-83:
  13. Կակոսյան Լ., Հայաստանին անհրաժեշտ սկզբնական վենչուրային կապիտալի ծավալի գնահատումը, էջ 84-85:
  14. Կարեյան Ա., ՀՀ առևտրային բանկերի ֆինանսական արդյունքների հիմնական ցուցանիշների փոփոխությունների վերլուծությունը, էջ 86-88:
  15. Կարեյան Ա., ՀՀ առևտրային բանկերի հիմնական ցուցանիշների համեմատական վերլուծությունը, էջ 89-96:
  16. Կիրակոսյան Գ., Պետական բյուջեի կատարման և վերահսկողության իրականացման հիմնահարցերը, էջ 93-96:
  17. Հախվերդյան Դ., Գլոբալացումը և ենթակառուցվածքները, էջ 97-103:
  18. Հախվերդյան Դ., Գլոբալ անհաշվեկշռվածությունը և համաշխարհային տնտեսությունը, էջ 104-112:
  19. Հակոբյան Ա., Սթրես թեստավորման դերը և նշանակությունն ապահովագրական ընկերությունների ֆինանսական կայունության գնահատման մեջ, էջ 113-115:
  20. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Դ., Համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամ. պատճառներ և հետևանքներ, էջ 116-118:
  21. Հարությունյան Դ., Գլոբալիզացիան և նրա փուլերը, էջ 118-120: ..
  22. Հարությունյան Ղ., Համայնքների բյուջեներում վարկային միջոցների ներգրավման անհրաժեշտությունը և տեղական վարկային շուկաների ձևավորման նախադրյալները ՀՀ-ում, էջ 120-124:
  23. Հովակիմյան Ա., Փոխարժեքի և առևտրային հաշվեկշռի փոխկապվածության տեսագործնական հիմքերը, էջ 125-131:
  24. Ղազարյան Գ., Հարկաբյուջետային քաղաքականության սկզբունքների շուրջ, էջ 131-133:
  25. Ղուլոյան Կ., Համայնքների դերը Հայաստանի Հանրապետության կառավարման համակարգում, էջ 134-137:
  26. Ղուլոյան Կ., Տեղական ինքնակառավարման առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 137-140:

27. Մելիքյան Ռ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պատճառները և դրանց ազդեցությունը Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության վրա, էջ 141-148:
28. Միքայելյան Ռ., Փոքր և միջին առևտրային կազմակերպությունների վարկավորման հարցի շուրջ, էջ 149-158:
29. Միքայելյան Ռ., Կազմակերպությունների վարկունակության գնահատման հարցի շուրջ, էջ 159-165:
30. Մնացականյան Ա., Բանկային համակարգի կառավարման բարելավման ուղիները շուկայական տնտեսության պայմաններում, էջ 166-170:
31. Մնացականյան Հ., Աուդիտի ոլորտի օրենսդրական բարեփոխումների անհրաժեշտությունը ՀՀ-ում, էջ 170-173:
32. Մնացականյան Հ., Աուդիտորական գործունեության կարգավորման Եվրամիության առանձին պահանջների հարցի շուրջ, էջ 174-176:
33. Մովսիսյան Մ., Արժեթղթերի շուկայի զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 177-179:
34. Մուրադյան Հ., Անհատական կառավարիչը բանկում և նրա դերը հաճախորդների հետ հարաբերությունների կազմակերպման գործում («Արմսվիսբանկ» ՓԲԸ-ում ներդնելու նպատակով), էջ 180-187:
35. Մուրադյան Է., Կազմակերպության ֆինանսական դրության կայունացման վերլուծական ծրագրի մշակման մոտեցումը, էջ 187-193:
36. Մուրադյան Է., Գործարար ակտիվության դերը ֆինանսական դրության կայունացման գործընթացում, էջ 193-203:
37. Շմավոնյան Գ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության պետական կարգավորման առանցքային հիմնախնդրի շուրջ, էջ 204-208:
38. Պետրոսյան Մ., Միջազգային ծրագրերի միջոցով գյուղատնտեսության վարկավորման գործընթացի վերլուծություն, էջ 208-215:
39. Սարգսյան Զ., Հարկման արտերկրյա փորձը, էջ 216-224:
40. Սարգսյան Լ., Տնտեսական աճ՝ առևտրային հաշվեկշռի բացասական սալդոյի աճի զուգակցմամբ, էջ 224-228:
41. Սարգսյան Վ., Հարկային համակարգի արտերկրյա փորձը, էջ 229-237:
42. Սարգսյան Ս., Վարկառուի ֆինանսական վիճակի գնահատումը և վարկերի դասակարգման օրինականության ստուգումը, էջ 237-242:
43. Սաֆարյան Ռ., Տնտեսական զարգացման շարունակական կայուն աճի գերակա ուղղությունները, էջ 242-248:
44. Ստեփանյան Ս., ՀՀ արժեթղթերի շուկայում ինստիտուցիոնալ ներդրողների զարգացման արդի հիմնախնդիրները, էջ 249-254:
45. Дадаян Г., Возможности применения модели “догоняющего” развития в Армении, стр. 255-260.
46. Манасерян Т., О некоторых аспектах современного финансового кризиса и путях дальнейшего оздоровления экономики Армении, стр. 261-272.
47. Саруханян В., Общий обзор системы и механизмов борьбы с отмыванием денег и финансированием терроризма в Республике Армения, стр. 272-276.

48. Ավագյան Հ., Թեղուտի պղնձամուլիբդենային հանքավայրի շահագործման հիմնախնդիրները, էջ 277-285:
49. Ավագյան Հ., Քաջարանի պղնձամուլիբդենային հանքավայրի պոչանքների մասին, էջ 285-289:
50. Աբրահամյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսության վարկավորման հիմնախնդիրներն արդի պայմաններում, էջ 290-296:
51. Աղայան Ս., Հայ-թուրքական առևտրատնտեսական հարաբերությունները մրցակցային առավելության արդյունք, թե թուրքական էքսպանսիա, էջ 296-302:
52. Աղայան Ս., ՀՀ արտաքին առևտրի զարգացման հեռանկարը, էջ 302-308:
53. Ավետիսյան Ս., Ծպնեցյան Հ., ՀՀ ագրովերամշակող ընկերությունների մրցունակության բարձրացման մի քանի հարցեր, էջ 309-316:
54. Բաբայան Ա., ՀՀ անդամակցությունը ԱՀԿ-ին և նրա ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, էջ 316-325:
55. Գասպարյան Վ., Արշակյան Ա., Ջախարյան Ա., Մնանկացունը որպես բաժնետիրական ընկերությունների գործունեության բարելավման միջոց, էջ 326-333:
56. Իսկանդարյան Ս., Ներդրումային գործընթացը Հայաստանում և դրա վրա ազդող գործոնները, 2009, էջ 333-337:
57. Իսկանդարյան Ս., Ներդրումային միջավայրի բարելավման ուղիները Հայաստանում, էջ 337-344:
58. Հակոբյան Ի., Վճարային հաշվեկշռի բարելավման ուղիները, էջ 344-349:
59. Հայրապետյան Է., ՀՀ բնապահպանական գործունեության կառավարման տնտեսական մեխանիզմների շուրջ, էջ 350-354:
60. Հովհաննիսյան Լ., Գյուղատնտեսության տարածքային զարգացման հիմնահարցերը Հայաստանում, էջ 355-359:
61. Հայրապետյան Վ., Գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրության և վերաապահովագրության միջազգային շուկայի վերլուծությունը, էջ 360-364:
62. Հայրապետյան Վ., Ապահովագրական ռիսկերի կառավարման գործում օգտագործված ռազմավարությունները, էջ 364-369:
63. Ղազարյան Ս., Մկրտչյան Հ., ՀՀ գյուղատնտեսության հողային ֆոնդի շարժընթացը և արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները, էջ 369-376:
64. Ղազարյան Ս., Դավթյան Գ., Գյուղատնտեսության զարգացման մի քանի հիմնահարցեր և դրանց իրականացման ուղիները, էջ 376-382:
65. Մկրտչյան Հ., Մկրտչյան Վ., Բուսաբուծական ճյուղերի տնտեսական արդյունավետությունը գյուղացիական տնտեսություններում և շահույթի բաշխումը, էջ 382-388:
66. Ղազարյան Ա., ՀՀ մեքենաշինական ձեռնարկությունների վերականգնման ու գործարկման կազմակերպման և ընդլայնման շուկայական պայմանները, էջ 389-395:
67. Պարոնյան Գ., Ներդրումային քաղաքականությունը որպես ՀՀ մարզերի տնտեսական անվտանգության ապահովման հիմնաքար, էջ 395-399:
68. Ջանգուլյան Պ., Կառուցապատման և շինարարության վարչական ընթացակարգերը որպես ՀՀ-ում ներդրումները խոչընդոտող գործոններ, էջ 400-404:

69. Ջաներյան Հ., Ներսիսյան Լ., Գյուղական աղքատության պատկերը և հիմնախնդիրները, էջ 405-408:
70. Սարգսյան Ա., Տրանսպորտային բեռնափոխադրումների դերը Հայաստանի տնտեսությունում, էջ 409-413:
71. Սարգսյան Ն., ՀՀ միջազգային բեռնափոխադրումների ապահովագրության արդի հարցը, էջ 413-419:
72. Վարդանյան Ա., Բնապահպանական ծրագրերի ֆինանսավորման աղբյուրների ընդլայնման օրենսդրաիրավական ուղիները, էջ 419-424:
73. Վարդանյան Ա., Բնապահպանական պետական քաղաքականության առանձնահատկությունները և կարգավորման լծակները, էջ 424-428:
74. Օհանյան Տ., ՀՀ մարզերի անհավասարաչափ զարգացման ուղիների վերլուծությունը, էջ 428-432:
75. Агаджанян В., Вопросы преодоления проблем по ускорению интеграционных процессов в Армении, стр. 433-439.
76. Затицян А., Сущность и важнейшие функции предпринимательства, стр. 439-445.
77. Աղաջանյան Դ., Բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության հիմնախնդիրների շուրջ, էջ 446-450:
78. Ավետիսյան Վ., Տրաստի և հավատարմագրային կառավարման պատմական զարգացման առանձնահատկությունները, էջ 451-457:
79. Բաբաջանյան Կ., Պետությունը որպես բրենդ, էջ 458-462:
80. Խաչատրյան Ն., Էլեկտրոնային առևտուրը որպես էլեկտրոնային բիզնեսի տարատեսակ, էջ 462-465:
81. Խաչատրյան Ն., Էլեկտրոնային բիզնեսի տնտեսաիրավական հիմնախնդիրները, էջ 465-467:
82. Կարապետյան Ա., Հայաստանի Հանրապետության ավիափոխադրումների շուկայի վերլուծությունը, էջ 468-472:
83. Մկրտչյան Ս., Իրավաբանական անձանց վերակազմակերպման պատճառները Հայաստանում, էջ 472-477:
84. Մկրտչյան Ս., Փոխանցման ակտի և բաժանիչ հաշվեկշռի բովանդակությունը և անհրաժեշտությունը, էջ 478-482:
85. Ստեփանյան Ս., Կորպորատիվ կառավարումը որպես կորպորատիվ արժեթղթերի շուկայի զարգացման գործոն, էջ 482-489:
86. Արզումանյան Ս., «Տրանսակցիա» հասկացությունը նեոինստիտուցիոնալ ուղղության շրջանակներում և դրա բաղադրիչները, էջ 490-495:
87. Կարապետյան Ծ., Նորամուծական ձեռնարկատիրության հիմնախնդիրները, էջ 496-500:
88. Հակոբյան Ա., Ինստիտուտների բնութագրման և դասակարգման համակարգային սկզբունքները, էջ 501-509:
89. Հովակիմյան Թ., Պետության տեղը և դերը ժամանակակից սոցիալ-տնտեսական համակարգում, էջ 510-515:
90. Մադոյան Հ., Ինչքանով են կատարյալ մտավոր սեփականության պահպանության մեխանիզմները Հայաստանում, և որ գործոններն են ազդում ար-

դյունաբերական սեփականության ձևավորման վրա, էջ 516-522:

91. Պողոսյան Շ., Սպառողական վարքագծի և մշակութային գործոնների ազդեցությունը հայկական մտածելակերպի վրա, էջ 522-525:
92. Սարինյան Ռ., Արդի հայ տնտեսագիտության ուղեգծերում (ոչ քննական դիտողություններ), էջ 525-547:
93. Манукян Н., Информационные технологии и информационное общество, обзор и прогнозы международных аналитических агентств), стр. 548-554.

III. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի «Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը Հայաստանում և աշխարհում» գիտական հոդվածների ժողովածուում (Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2009)

94. Հարությունյան Վ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի առաջացման պատճառները ԱՄՆ-ում և Հայաստանում, էջ 8-25:
95. Հարությունյան Վ., ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումները և դրանց խնդիրները, էջ 26-40:
96. Հարությունյան Վ., Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., ճգնաժամերի կանխարգելման խնդիրների և մոտեցումների շուրջ, էջ 41-59:
97. Ղազարյան Ս., ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումների հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ազրարային ոլորտում, էջ 60-73:
98. Թորոսյան Թ., Սարգսյան Լ., Դավթյան Ս., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը և նրա բացասական դրսևորումները, էջ 74-90:
99. Ավետիսյան Ս., Ծպնեցյան Հ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքները և ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումները ազրոպարենային ոլորտում, էջ 91-103:
100. Մանասերյան Թ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը և ազգային տնտեսության մարտահրավերները, էջ 104-111:
101. Թորոսյան Թ., Հայրապետյան Գ., ՀՀ տնտեսության հիմնախնդիրները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 112-122:
102. Աղաջանյան Դ., ՀՀ բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության հիմնախնդիրները ճգնաժամի պայմաններում, էջ 123-134:
103. Աղայան Ս., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ, թե՞ գլոբալացման ռիսկերով պայմանավորված իրականություն, էջ 135-142:
104. Մուվարյան Ա., Սահակյան Դ., Առևտրային բանկերի կորպորատիվ ռազմավարության արդյունավետության գնահատման հիմնախնդիրները ճգնաժամի պայմաններում, էջ 143-153:
105. Հովհաննիսյան Լ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում Հայաստանի գյուղատնտեսական մթերքների վերամշակող արդյունաբերության հիմնախնդիրները, էջ 154-164:
106. Ավագյան Հ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման մոտեցումները լեռնահանքային արդյունաբերությունում, էջ

165-172:

107. Ղազարյան Ս., Ազատյան Լ., Ալեքսանյան Վ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացումը որպես ճգնաժամի հաղթահարման միջոց, էջ 173-180:
108. Оганян Т., Влияние финансово-экономического кризиса на экономику РА и его последствия, стр. 181-188.
109. Акопян И., Влияние экономического кризиса на состояние платежного баланса РА, стр. 189-200.
110. Затикян А., Некоторые проблемы участия малого предпринимательства во внешне-экономической деятельности Армении в условиях финансово-экономического кризиса, стр. 201-208.
111. Таранян И., Кризис – время развития инфраструктуры, стр. 209-225.

IV. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում

112. Ավետիսյան Վ. Հ., Ապահովագրության ապահովությունը միջին խավն է, № 3 (104), մարտ, 2009, էջ 18-24:
113. Մանասերյան Թ., Զարգացման ուրվագծեր և դրա առաջացման պատճառները, № 4-5 (105-106), մարտ-ապրիլ, 2009, էջ 4-8:
114. Հայրապետյան Է., ՀՀ հանքարդյունաբերության ռազմավարության մշակման մի քանի հիմնահարց, № 4-5 (105-106), 2009, էջ 45-46:
115. Հայրապետյան Է., ՀՀ գունավոր մետալուրգիայի արտաքին տնտեսական կապերի զարգացումը խթանող պետական կարգավորման քաղաքականության մի քանի հարց, № 4-5 (105-106), 2009, էջ 46-48:
116. Ավագյան Հ. Ս., Տարանյան Ի.Ա., ՀՀ քաղցրահամ ջրերի արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները, № 4-5 (105-106), 2009, էջ 48-53:
117. Միքայելյան Ռ., Առևտրային կազմակերպությունների վարկունակության վարկանշման մեթոդաբանական հարցի շուրջ, № 4-5 (105-106), 2009, էջ 58-60:

V. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու 2-ում, «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարան, Երևան, 2009

118. Եղիազարյան Բ., Ինչպիսի ապագա հասարակություն է ձգտում կերտել մարդկությունը, էջ 3-44:
119. Նասիլյան Ի., Մաքիավելիզմը որպես կորպորատիվ կուլտուրայի բնութագրիչ, էջ 60-68:
120. Ավետիսյան Հ., Գիտատեխնիկական տրոյթից ինտվացիային անցման հարցերը, էջ 68-74:
121. Ավետիսյան Հ., Արժեթղթերի շուկային ինտվացիոն գործունեության ինտեգրումը, էջ 74-83:
122. Նասիլյան Է., Սիմոնյան Ա. Ժամանակի կառավարման որոշ հիմնախնդիր-

ների շուրջ, էջ 130-136:

123. Габриелян Б., Система управления персоналом в международных компаниях, стр. 136-146.
124. Բարսյան Է., Սարաֆյան Դ., Ասմարյան Ա., Շիրակի մարզի բնօգտագործման և բնապահպանական հիմնախնդիրների շուրջ, էջ 152-160:
125. Ադանայան Ա., Գյուղատնտեսության ոլորտի ջրօգտագործման հիմնախնդիրները, էջ 181-183:
126. Бабаян Э., Геворгян А., О некоторых вопросах гармонического взаимодействия общества, стр. 188-195.
127. Геворгян А., Аданалян А., Цели экологического образования для устойчивого, стр. 211-216.

VI. Հողվածներ, որոնք հրապարակվել են այլ գիտական պարբերականներում

128. Վարդանյան Գ., Գիտելիքահենք տնտեսության ինստիտուցիոնալ համակարգի և տնտեսական խթանների շրջանակը, ՀՊՏՀ, «Բանբեր», № 1, 2009, էջ 17-28:
129. Մարգարյան Ա., Ճգնաժամերի համաշխարհային փորձը և Հայաստանը, «ՎԷՄ», Եր., № 1 (26), ապրիլ-հունիս, 2009, էջ 72-88:
130. Մարգարյան Ա., Ազգային նորամուծային համակարգը զարգացման մարտահրավերների համատեքստում, «ՎԷՄ», Եր., № 2 (27), հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 81-95:
131. Մարգարյան Ա., Ազգային նորամուծային համակարգի ձևավորման տեսական-մեթոդական հիմքերը, «Բանբեր Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի», «Տնտեսագետ» № 2, 2009, էջ 7-18:
132. Մարգարյան Ա., Ղարիբյան Ա., Ազգային ինովացիոն համակարգի կլաստերային բաղադրիչը, ՀՀ տնտեսությունը տնտեսական ճգնաժամի պայամներում, հիմնախնդիրներ և զարգացման հեռանկարներ (միջբուհական գիտաժողովի նյութեր), ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» հրատ., 2009:
133. Варданян Г., Движущие силы экономики, основанной на знаниях. Ростов на Дону, Вестник Ростовского государственного экономического университета, № 2 (28, июль), 2009 стр. 18-23.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2010 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Հարությունյան Վ. Լ., Խաչատրյան Վ.Վ., Ճգնաժամ, մակրոտնտեսական իրավիճակն աշխարհում և Հայաստանում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 308 էջ:
2. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Տ. Վ., Հարությունյան Դ. Վ., Հարկեր և հարկազանձում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 600 էջ:
3. Ավագյան Հ.Ս., ՀՀ քաղցրահամ ջրերը (պաշարները, ռեսուրսները և դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հատ, 2010, 120 էջ:
4. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Վ. Լ., Աղայան Մ. Կ., Հայ տնտեսագետներ (գիտակենսագրական ուրվագծեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 336 էջ:
5. Թորոսյան Թ. և ուրիշներ, Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 178 էջ:
6. Ավետիսյան Վ., Դադունց Ա., Հակոբյան Մ., Պարտադիր բժշկական ապահովագրության համակարգի ներդրման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում», գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 126 էջ:
7. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 308 էջ:

II. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հան-հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2010, 460 էջ)

1. Աղայան Վ., Հարկման արդյունավետության ընդհանուր գնահատականը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 26-29:
2. Աղաջանյան Դ., ՓՄՁ զարգացման հիմնախնդիրները որպես կայուն զարգացմանը նպաստող գործոն, էջ 229-233:
3. Ավագյան Հ., Տարանյան Ի., ՀՀ քաղցրահամ ջրերի պաշարները, ռեսուրսները և դրանց գնահատումը, էջ 223-229:
4. Բաբայան Է., ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում շրջակա միջավայրի վրա թափոնների վտանգավոր ազդեցության մեղմման հիմնահարցերը, էջ 233-239:
5. Բաբայան Վ., Ֆինանսական ճգնաժամի հիմնապատճառները և դրա ազդե-

ցությունը Հայաստանի բանկային համակարգի վրա, էջ 29-35:

6. Բաբաջանյան Ա., Գործարարության տեղն ու դերը ՀՀ արդյունաբերարտադրական համակարգի զարգացման գործում, էջ 239-245:
7. Բադայան Ա., Արտերկրյա կառավարությունների հակաճգնաժամային միջոցառումների դասերը, էջ 35-37:
8. Բադասյան Ն., Որակի կառավարման համակարգերի ներդրման հնարավոր տարբերակները ՀՀ-ում, էջ 408-412:
9. Բադդասարյան Ք., Հարկային քաղաքականության ու ստվերային տնտեսության փոխազդեցության տնտեսական գնահատումը ՀՀ-ում, էջ 37-42:
10. Բադդասարյան Ք., Օֆշորային բիզնեսի հարցի շուրջ, էջ 245-249:
11. Բայադյան Ա., ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականությունը ֆինանսական ճգնաժամի կարգավորման գործընթացում, էջ 42-47:
12. Գալոյան Ռ., Բնակչության կյանքի որակի բաղադրիչները և ցուցանիշների համակարգը, էջ 370-376:
13. Գալոյան Ռ., ՀՀ բնակչության սոցիալ-տնտեսական վիճակը և կյանքի որակը, էջ 365-370:
14. Գևորգյան Մ., Գյուղատնտեսական արտադրանքների հետքերքահավաքային գործընթացների կառավարմամբ պայմանավորված արտադրության ծավալների և արդյունավետության բարձրացման հնարավորությունները, էջ 249-253:
15. Գրիգորյան Ա., Գործարար ոլորտին առնչվող հետևություններ համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից, էջ 253-259:
16. Գրիգորյան Ա., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը որպես տնտեսագիտությունը վերանայելու ազդանշան, էջ 50-57:
17. Գրիգորյան Վ., Արդյունաբերական ձեռնարկությունների ինտեգրացման և նորամուծության հիմնավորումը և կառավարումը, էջ 259-263:
18. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Մարդկային բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն. գաղափարն ու զարգացման հիմնադրույթները, էջ 412-419:
19. Զախարյան Ա., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի ազդեցությունը կորպորատիվ կառավարման վրա, էջ 53-61:
20. Զախարյան Ա., Տեղական ինքնակառավարման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 61-65:
21. Զաքարյան Ա., Տնտեսական կապերի զարգացման և արտահանման կառավարման հիմնահարցեր, էջ 263-270:
22. Խաչատրյան Ն., Ինտերնետի միջոցով իրականացվող առևտրի հարկման հարցի շուրջ, էջ 380-383:
23. Խաչատրյան Ն., Ինտերնետի միջոցով իրականացվող առևտրի հարկման վերահսկողության կատարելագործման մոտեցումները, էջ 69-73:
24. Խաչատրյան Վ., Մակրոտնտեսական ցուցանիշների կանխատեսման հիմնախնդիրները հետճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, էջ 79-86:
25. Խաչատրյան Վ., Հայաստանի Հանրապետության մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխության միտումները տնտեսական ճգնաժամի պայմաններում

րում, էջ 73-79:

26. Կարապետյան Ա., Վճարային համակարգեր. Իդրամ, էջ 383-386:
27. Կարապետյան Բ., Կառավարման կազմակերպական կառուցվածքների արդյունավետությունը, էջ 270-275:
28. Կետյան Ն., ՀՀ բիզնես միջավայրի հարմարավետության գնահատումը բարեփոխումների արդի փուլում, էջ 275-280:
29. Հախվերդյան Դ., Ինստիտուցիոնալ գործոնների ազդեցությունը հետսոցիալիստական երկրների տնտեսական աճի վրա, էջ 419-427:
30. Հակոբյան Ե., Արտաքին և ներքին գործոնների ազդեցությունը կազմակերպությունների կայունության և արդյունավետության վրա, էջ 280-284:
31. Հարությունյան Դ., Բաղայան Ա., ՀՀ կառավարության հակաճգնաժամային միջոցառումները և դրանց արդյունքները ճգնաժամի առաջին տարում, էջ 96-105:
32. Հարությունյան Դ., Հարկազանձման մոտեցումները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 91-96:
33. Հարությունյան Դ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հաղթահարման ուղիները, էջ 86-91:
34. Հարությունյան Վ., Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման օրենսդրական ու մեթոդաբանական հիմքերը և դրանց կատարելագործման մոտեցումները եկամտային հարկերի մասով, էջ 8-19:
35. Հարությունյան Վ., Մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխության միտումները և կանխատեսման հիմնախնդիրներն աշխարհում, էջ 19-26:
36. Հարությունյան Տ., Հարկային բեռը և հարկման արդյունավետությունը, էջ 105-111:
37. Հարությունյան Տ., Հարկային օրենսդրությունը և նրա բաղկացուցիչ տարրերը, էջ 111-118:
38. Հովականյան Ն., Թուրքիայի տնտեսության զարգացումները ԵՄ ինտեգրման համատեքստում, էջ 284-292:
39. Հովասափյան Ա., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հաղթահարման մակրոտնտեսական հիմքերը ՀՀ-ում, էջ 118-121:
40. Հովեսյան Ս., ՀՀ-ում պետական պարտքի կառավարման որոշ խնդիրներ, էջ 128-132:
41. Հովեսյան Ս., ՀՀ արտաքին պարտքի կայունության վերլուծությունը, էջ 121-128:
42. Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրանքի ծավալների ավելացման հնարավոր միջոցները ճգնաժամի պայմաններում, էջ 292-298:
43. Ղազարյան Գ., ՀՀ արտաքին պետական պարտքի կառավարման ու կարգավորման ուղիները, էջ 132-139:
44. Ղազարյան Ս., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի ազդեցության մեղմման միջոցառումները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, էջ 307-314:
45. Մանուկյան Ս., Ծրագրային բյուջետավորման հարցի շուրջ, էջ 139-142:
46. Մանուկյան Ս., Ծրագրային բյուջետավորումը որպես արդյունավետ կառավարման գործիք, էջ 142-146:
47. Մանուչարյան Լ., Էլեկտրոնային առևտրի զարգացման մակարդակի քանա-

- կական գնահատման մեթոդաբանությունը, էջ 386-389:
48. Մարկոսյան Ա., Պետրոսյան Մ., Հարևան երկրների հետ առևտուրը և ՀՀ բնակչության կարծիքը տարածաշրջանային տնտեսական համագործակցության վերաբերյալ, էջ 314-321:
  49. Մարկոսյան Ա., Պետրոսյան Մ., ՀՀ բնակչության սպառման կառուցվածքում մեծ տեսակարար կշիռ ունեցող 25 ապրանքատեսակների շարժը, էջ 389-398:
  50. Մարկոսյան Հ., Ինտերնետ ծառայություններ ժամանակակից տեղեկատվական հասարակության համակարգում, էջ 398-401:
  51. Մարկոսյան Հ., Ինտերնետի միջոցով մատուցվող ծառայությունների դերը պետական կառավարման համակարգում, էջ 401-404:
  52. Մարտիրոսյան Լ., Տարածքային կառավարման մեթոդաբանական և իրավական հիմքերը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 427-434:
  53. Նազարյան Ա., Բարաջանյան Ա., ՀՀ մշակող արդյունաբերության զարգացման ուղղությունները, էջ 321-327:
  54. Պողոսյան Գ., Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները, էջ 161-165:
  55. Սարգսյան Ա., Հարկային եկամուտների կանխատեսման ու պլանավորման մոտեցումները, էջ 165-169:
  56. Սարգսյան Ա., Հարկային համակարգի բարեփոխումների արտերկրյա փորձը ճգնաժամի պայմաններում, էջ 169-177:
  57. Սարինյան Ռ., Տնտեսագիտական դիտողություններ, էջ 443-455:
  58. Սաֆարյան Խ., Ֆինանսաարդյունաբերական խմբերի հիմնական գործառույթները և կազմակերպական կառուցվածքները, էջ 181-188:
  59. Սաֆարյան Խ., Ֆինանսաարդյունաբերական խմբերի ձևավորման մեխանիզմներն ու դրանց կազմակերպաիրավական ձևերը, էջ 177-181:
  60. Սմբատյան Ա., Գլոբալացման մի քանի տեսական հիմնահարցեր. պատմական արմատները, տարածման ոլորտները և զարգացման միտումները, էջ 331-336:
  61. Տեր-Եսայան Գ., Հարկային բեռի գնահատման և հավասարաչափ բաշխման հիմնախնդիրները, էջ 188-193:
  62. Օհանյան Դ., Համայնքային բյուջեների ֆինանսական ապահովվածության գործոնային գնահատականը, էջ 193-203:
  63. Авакян Г., Эффективное использование природных цеолитов Армении и проблемы преодоления финансово-экономического кризиса, стр. 336-346.
  64. Акопян И., Структура государственных доходов в условиях финансово-экономического кризиса, стр. 203-208.
  65. Затикян А., Направления и формы государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в условиях финансово-экономического кризиса РА, стр. 346-351.
  66. Манасерян Т., Инновации и экономическая безопасность, стр. 208-214.
  67. Манасерян Т., Новый мировой экономический порядок: тенденции и развития, стр. 214-223.
  68. Назарян А., Оганян Т., Вопросы кооперирования, интеграции и инновации в

машиностроении РА в период финансово-экономического кризиса, стр. 351-356.

69. Таранян И., Проблемы реализации транспортных проектов в Армении в условиях кризиса, стр. 356-365.

III. «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները», գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարան

70. Ադոնց Լ., Զբոսաշրջային կրթության և բիզնես միջավայրի ինտեգրումը, ժող. 3 (7), Եր., 2010, 444 էջ, էջ 326-333:
71. Ադոնց Լ., Մրցակցային հարաբերությունները կրթության ոլորտում, ժող. 2 (6), Եր., 2010, 260 էջ, էջ 74-83:
72. Աֆյան Ս., Գաբրիելյան Բ., Եղիազարյան Բ., Բարձրորակ մասնագիտական կրթությունը՝ գիտելիքի հասարակություն ձևավորելու ռազմավարական հիմնախնդիրները, ժող. 2 (6), Եր., 2010, 260 էջ, էջ 9-14:
73. Աֆյան Ս., Եղիազարյան Բ., Բազմակողմ գիտական ապահովումը՝ բարձրագույն կրթության որակի բարելավման ռազմավարական ուղղություն ՀՀ-ում, ժող. 3 (7), Եր., 2010, 444 էջ, էջ 9-15:
74. Բաբայան Է., Ադանալյան Ա., Բնապահպանական վճարների կառավարման միջազգային փորձի ներդրման հնարավորությունները Սյունիքի մարզում, ժող. 3 (7), Եր., 2010թ., 444 էջ, էջ 256-267:
75. Բոստանջյան Վ., Ավետիսյան Մ., Մենաշնորհների առաջացման պատճառները և տնտեսական հետևանքները, ժող. 3 (7), Եր., 2010, 444 էջ, էջ 25-31:
76. Գալոյան Ռ., Կյանքի որակի բարելավման հիմնական ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, ժող. 3 (7), Եր., 2010, 444 էջ, էջ 96-103:
77. Գալստյան Ռ., Կյանքի որակի կարգավորման արդի հիմնախնդիրները, ժող. 1 (5), Եր., 2010, 298 էջ, էջ 93-101:
78. Գրիգորյան Վ., Արդյունաբերության տնտեսական զարգացումը և դրա բնութագրումը, ժող. 1 (5), Եր., 2010, 298 էջ, էջ 101-108:
79. Գրիգորյան Վ., Ձեռնարկության կայունության մակարդակների կառավարումը, ժող. 1 (5), Եր., 2010, 298 էջ, էջ 108-115:
80. Գևորգյան Մ., Ղարաբեշիշյան Հ., Գյուղատնտեսական արտադրանքների հետերքբահավաքային գործընթացների կառավարման խնդիրները և դրանց առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, ժող. 3 (7), Եր., 2010, 444 էջ, էջ 233-241:
81. Լալայան Հ., Ոռոգման և խմելու ջրի սակագնային պետական կարգավորումը, ժող. 2 (6), Եր., 2010, 260 էջ, էջ 134-140:
82. Լալայան Հ., Զբային ռեսուրսների գետավազանային կառավարման դերը ՀՀ-ում, ժող. 2 (6), Եր., 2010, 260 էջ, էջ 127-134:
83. Կարախանյան Կ., Օտարերկրյա ներդրումների խթանման միտումները ՀՀ-ում, ժող. 1 (5), Եր., 2010, 298 էջ, էջ 64-74:
84. Հովեսյան Ս., ՀՀ արտաքին պարտքի կառավարումն անկախությունից հետո,

ժող. 3 (7), Եր., 2010, 444 էջ, էջ 103-117:

85. Հովեայան Ս., Պետական պարտքի կառավարման նպատակները արդի պայմաններում, ժող. 2 (6), Եր., 2010, 260 էջ, էջ 140-147:
86. Պողոսյան Գ., Պետական պարտքի էության և նրա բնորոշումների հարցի շուրջ, ժող. 4 (8), Եր., 2010, 419 էջ, էջ 17-24:
87. Պողոսյան Գ., ՀՀ պետական պարտքի կառավարման հարցի շուրջ, ժող. 4 (8), Եր., 2010, 419 էջ, էջ 24-31
88. Սարգսյան Ա., Հարկային համակարգի կառավարման կազմակերպական կառուցվածքի կատարելագործման ուղղությունները, ժող. 4 (8), Եր., 2010, 419 էջ, էջ 10-17:
89. Սաֆարյան Կ., Հասարակական եկամուտների մակարդակը որպես հասարակական սպառման կառուցվածքը պայմանավորող գործոն բյուջետային քաղաքականության մշակման գործընթացում, ժող. 4 (8), Եր., 2010, 419 էջ, էջ 111-119:
90. Бабаян Э., Каракешисян Г., О некоторых вопросах экономики природопользования, сб. 4 (8), 2010, 419 с, стр. 376-380.
91. Габриелян Б. Мотивация карьеры. Проблемы устойчивого социально-экономического развития Республики Армения, сб. 3 (7), 2010, 444 с, стр. 182-188.
92. Manaseryan T., Monetary security and monetary integration, ժող. 4 (8), Եր., 2010, 419 էջ, էջ 305-311:

IV. «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես

93. Աղայան Վ., Հարկային բեռի էությունը և դրա գնահատման մոտեցումները, № 1-2 (115-116), հունվար-փետրվար, 2010, էջ 37-39:
94. Աղայան Վ., Հարկերի էության և գործառույթների հարցի շուրջ, № 1-2 (115-116), հունվար-փետրվար, 2010, էջ 34-37:
95. Բաղայան Ա., Ֆինանսական ճգնաժամի առանձնահատկությունները, № 3 (117), մարտ, 2010, էջ 36-42:
96. Բաղայան Ա., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի առաջացման պատճառները, № 1-2 (115-116), հունվար-փետրվար, 2010, էջ 4-7:
97. Բաղայան Ն., Որակի կառավարման համակարգերի էությունը, № 4-5 (118-119), ապրիլ-մայիս, 2010, էջ 37-39 :
98. Բայադյան Ա., Օադիկյան Ա., Արտարժութային ռիսկն ու դրա ազդեցությունը ՀՀ բանկային գործունեության վրա տնտեսվարման նոր պայմաններում, № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 72-77:
99. Լալայան Հ., Երաշխավորված ջրօգտագործումը և դրա ներդրման հիմնախնդիրները շուկայական համակարգում, № 4-5 (118-119), ապրիլ-մայիս, 2010, էջ 55-57:
100. Լալայան Հ., Ջրային ռեսուրսների օգտագործման վճարի գնահատումը, № 4-5 (118-119), ապրիլ- մայիս, 2010, էջ 57-59:
101. Խաչատրյան Մ., Հիպոթեկային վարկավորման ձևավորման էվոլյուցիան և մոդելները, № 4-5 (118-119), ապրիլ-մայիս, 2010, էջ 84-87:

102. Կարախանյան Կ., ՀՀ ներդրումային դիրքը 2009 թ., № 4-5 (118-119), ապրիլ-մայիս, 2010, էջ 67-70:
  103. Ղազարյան Գ., ՀՀ ներքին պետական պարտքի կառավարման ու կարգավորման ուղիները, № 4-5 (118-119), ապրիլ մայիս, 2010, էջ 29-32:
  104. Ղազարյան Ս., «Հարկեր և հարկազանձում» գրքի վերաբերյալ, № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 56-58:
  105. Ղարիբյան Գ., Հարկային քաղաքականությանը նվիրված առաջին ընդգրկուն գիրքը Հայաստանում, № 6 (120), հունիս, 2010, էջ 94-95:
  106. Մարկոսյան Ա., Խոչընդոտը՝ ստվերային տնտեսությունն ու կորպորատիվ մշակույթի բացակայություն, № 3 (117), մարտ, 2010, էջ 27-29:
  107. Մարտիրոսյան Լ., Տարածքային զարգացման անհամաչափությունները պայմանավորող հիմնական գործոնները, № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 38-44:
  108. Մարտիրոսյան Լ., Տարածքների համաչափ զարգացման ապահովման մեթոդաբանությունը և խնդիրները, № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 44-49:
  109. Միսակյան Ա., Առևտրային բանկերի դերը համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի սկզբնավորման գործընթացում և վերջինի ազդեցությունը արժեթղթերի շուկայի վրա, № 1-2 (115-116), հունվար-փետրվար, 2010, էջ 7-9:
  110. Պողոսյան Շ., Ուղղակի մարքեթինգի ներդրման հայեցակարգը ժամանակակից բիզնեսի վարման տեսանկյունից, № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 26-28:
  111. Սարգսյան Ա., Հայաստանի Հանրապետության հարկային եկամուտների փոփոխության միտումները ճգնաժամի պայմաններում, № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 4-8:
  112. Սուվարյան Յու., Ղարիբյան Գ., Ճգնաժամին նվիրված առաջին գիրքը Հայաստանում, № 6 (120), հունիս, 2010, էջ 92-93:
  113. Օհանյան Դ., Համայնքային բյուջեների բյուջետային գործընթացի և եկամտային ներուժի ամրապնդման հարցի շուրջ, № 1-2 (115-116), հունվար-փետրվար, 2010, էջ 16-18:
  114. Օհանյան Դ., Համայնքային բյուջեների ֆինանսական աջակցության և ապահովվածության հարցի շուրջ, № 1-2 (115-116), հունվար-փետրվար, 2010, էջ 18-22:
  115. Гюрджян А., Ерзнкян Б., Трансформируя синергетическую экономику в экономическую синергетику, № 7-8 (121-122) հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 129-134:
- V. «Հայաստանի տնտեսության զարգացման արդի հիմնախնդիրները» հանրապետական գիտաժողովի նյութեր. Երևան, «Տնտեսագետ», 2010, 408 էջ*
116. Եղիազարյան Բ., Մարդու բնական վերարտադրությունը՝ մարդկային հասարակության զարգացման կարևոր գործոն, էջ 26-33:
  117. Հարությունյան Վ., Խաչատրյան Վ., Հակաճգնաժամային միջոցառումների արդյունավետության համաթիվը և դրա մեթոդաբանական հիմքերը, էջ 47-53:
  118. Հարությունյան Վ., Խաչատրյան Վ., Համաշխարհային ֆինանսական համա-

կարգի զարգացման հիմնախնդիրները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 53-59:

119. Մանասերյան Թ., Տնտեսական անվտանգության ֆինանսական բաղադրիչները, էջ 59-76:
120. Բաբայան Է., Պետական բնապահպանական քաղաքականության տնտեսագիտական խնդիրները, էջ 100-106:
121. Գաբրիելյան Բ., Շահադրդումային անվտանգություն, էջ 115-120:
122. Կետոյան Ն., Բաղդասարյան Ք., ՀՀ հարկային բեռի արդյունավետության համեմատական գնահատման մոտեցումները, էջ 143-147:
123. Հակոբյան Ի., Զատիկյան Ա., ԱՊՀ երկրների հարկային համակարգերի առանձնահատկությունները, էջ 161-167:
124. Հարությունյան Դ., Հարկային քաղաքականության արտերկրյա մոտեցումները ճգնաժամի պայմաններում, էջ 176-182:
125. Հարությունյան Դ., Հարկերի դերը ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 182-187:
126. Հարությունյան Ս., Հարկման արդյունավետության և հարկային եկամուտների ընդհանուր գնահատականը, էջ 187-192:
127. Հարությունյան Ս., Հարկման արդյունավետության և հարկային եկամուտների գնահատականը ուղղակի հարկերի մասով, էջ 192-199:
128. Օհանյան Ս., ՀՀ թեթև արդյունաբերության զարգացման հիմնական ուղղությունները, էջ 274-280:

VI. Գրախոսություններ հրատարակված աշխատանքների վերաբերյալ

1. «Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ. պատճառներ, հակաճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր» գրքի (Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ, 2009, 146 էջ) վերաբերյալ.
  - a. 1.1. Յուրի Սուվարյան, Գրիգոր Ղարիբյան, «Ճգնաժամին նվիրված առաջին զիրքը Հայաստանում», «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, № 6 (120), հունիս, 2010, էջ 92-94:
2. «Հարկեր և հարկազանձում» գրքի (Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ, 2010, 600 էջ, համատեղ՝ Վ. Հարությունյան, Դ. Հարությունյան, Ս. Հարությունյան) վերաբերյալ.
  - a. 2.1. Գրիգոր Ղարիբյան, «Հարկային քաղաքականությանը նվիրված առաջին ընդգրկուն զիրքը Հայաստանում», «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 6 (120), հունիս, 2010, էջ 94-96:
  - b. 2.2. Սերգեյ Ղազարյան, «Հարկեր և հարկազանձում» գրքի վերաբերյալ, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս, 2010, էջ 56-58:
  - c. 2.3. Ռոբերտ Սարինյան, «Վ. Հարությունյանի, Դ. Հարությունյանի, Ս. Հարությունյանի «Հարկեր և հարկազանձում» գրքի վերաբերյալ», «Գիտության աշխարհում» զիտահանրամատչելի հանդես, № 3, 2010, էջ 5-7:

3. «Ճգնաժամ. մակրոտնտեսական իրավիճակն աշխարհում և Հայաստանում» գրքի (Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 310 էջ) վերաբերյալ.
  - a. Սերգեյ Ղազարյան, «Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի և Հայաստանի մակրոտնտեսական մարտահրավերներին ուղղված արժեքավոր աշխատության մասին», «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 7-8 (121-122), հուլիս-օգոստոս 2010, էջ 13-15:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2011թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Սուվարյան Յու. Մ., Հարությունյան Վ. Լ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ., Գիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 150 էջ:
2. Հարությունյան Դ. Վ., Բաղդասյան Ա. Գ., Հակաճգնաժամային միջոցառումները և մակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշների փոփոխության միտումները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 154 էջ:
3. Հարությունյան Ա. Ա., Բաղդասարյան Բ. Յու., Հարկման արտերկրյա առաջավոր մոտեցումները և դրանց կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 156 էջ:
4. Ավագյան Հ. Ս., Լեռնահանքային և մետալուրգիական արդյունաբերությունների զարգացման ուղիներն ու հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 326 էջ:
5. Ղարիբյան Գ., Հակոբջանյան Ա., Բնակչության եկամուտների բաշխման և վերաբաշխման հարաբերությունները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, 142 էջ:
6. Մաթևոսյան Ա., Ֆինանսական կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ արդյունաբերական կազմակերպություններում, Եր., «Ոսկան Երևանցի» հրատ., 2011, 368 էջ:
7. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Լ. Կ., Էջեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմությունից, Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 2011, 288 էջ:
8. Սարինյան Ռ. Ն., Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն, գիրք 3, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 192 էջ:
9. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 368 էջ:
10. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 392 էջ:
11. Կապիտալի նախասկզբնական կուտակման, հարստության ու եկամուտների բևեռացման առանձնահատկությունները և կարգավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում (գիտական խմբի ղեկավար՝ տ. գ. դ., պրոֆ., գիտության վաստակավոր գործիչ Ղարիբյան Գ.), Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, 84 էջ:

12. Габриелян Б., Управление персоналом в организациях, учебное пособие, Ер., ред. УМО «Анания Ширакаци», 2011, 306 с.
- II. Հողվածներ, որոնք հրապարակվել են «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում*
1. Կարապետյան Լ., ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումները պետական կառավարման համակարգում, N 1 (127), հունվար, 2011, էջ 2-4:
  2. Կարապետյան Լ., ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության գործունեության շուրջ, N 1 (127), հունվար, 2011, էջ 4-6:
  3. Գաբրիելյան Ս., Կորպորատիվ կուլտուրայի էությունը, N 1 (127), հունվար, 2011, Եր., էջ 35-37:
  4. Գաբրիելյան Ս., Կորպորատիվ կուլտուրայի հիմնական տարրերը, N 1 (127), հունվար, 2011, էջ 37-40:
  5. Խաչատրյան Շ., Ֆինանսական միջնորդության ժամանակակից տեսությունը, N 8 (134), օգոստոս, 2011, էջ 47-49:
  6. Մելքոնյան Լ., Եկամտային հարկերի հաշվարկման մոտեցումների շուրջ, N 3 (129), մարտ, 2011, էջ 71-72:
  7. Մելքոնյան Լ., Գույքահարկի հաշվարկման մոտեցումների թերությունների և կատարելագործման ուղիների շուրջ, N 3 (129), մարտ, 2011, էջ 72-74:
  8. Մխիթարյան Ա., Հայրենական բանկերի և վարկային կազմակերպությունների ներգրաված միջոցների օգտագործման արդյունավետությունը, N 3 (129), մարտ, 2011, էջ 43-46:
  9. Սարգսյան Ա., ՀՀ կորպորատիվ արժեթղթերի շուկան ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում, N 2 (128), փետրվար, 2011, էջ 55-58:
- III. Հողվածներ, որոնք հրատարակվել են 2011 թ. հունիսի 23-24-ին ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 368 էջ*
10. Ավագյան Հ., Սև մետալուրգիայի զարգացման հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 139-156:
  11. Ավագյան Հ., Բնապահպանական հարցեր, էջ 156-164:
  12. Աղաջանյան Դ., Հովականյան Ն., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման պետական քաղաքականությունը (Ճապոնիայի օրինակով), էջ 164-172:
  13. Ադոնց Ն., Բնակչության կենսամակարդակը և այն բնութագրող ցուցանիշների համակարգը, 294-298:
  14. Բաբայան Է, ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում շրջակա միջավայրի բնապահպանական խնդիրների շուրջ, էջ 172-178:
  15. Բաղդասարյան Ք., Դոտացիաների և սուբվենցիաների տնտեսական գնահատման մեթոդաբանությունը, էջ 10-18:

16. Բաղդասարյան Ք., Հարությունյան Ա., Բելառուսիայի Հանրապետության և Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգերի համեմատական բնութագիրը, էջ 18-23:
17. Բաղդասարյան Ք., Հարությունյան Ա., Ղազախստանի Հանրապետության և ՀՀ հարկային օրենսդրության համեմատական վերլուծությունն ու գնահատումը, էջ 23-42:
18. Գրիգորյան Վ., Արդյունաբերական նորամուծության վերականգնման հիմնախնդիրները, 178-185:
19. Գրիգորյան Վ., Ռազմավարական այլանսների մարքեթինգային խնդիրները, էջ 185-189:
20. Գրիգորյան Վ., Ցանցային փոխհարաբերությունների դրսևորումները ՀՀ-ում, էջ 189-194:
21. Դավթյան Ա., Տեղական ինքնակառավարման մարմինների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի մշակման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 194-198:
22. Դավթյան Ա., Տեղական ինքնակառավարման բարեփոխումների ընթացքը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 198-210:
23. Եղիազարյան Բ., Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն. գաղափարը և ձևավորման հիմնախնդիրները, էջ 318-322:
24. Եղիազարյան Բ., Գյուրջյան Ա., Մարդկային գիտակցված գործունեության զարգացման ռազմավարություն մշակելու ընդհանրական հիմնադրույթները, էջ 322-336:
25. Զաքարյան Ա. Հովասափյան Ա., ՀՀ «տնտեսական աճը» և կենտրոնական բանկի կողմից տարվող մոնետար քաղաքականությունը, էջ 42-47:
26. Թերզյան Հ., Փողի իրական պաշարների նկատմամբ պահանջարկի մոդելավորումը էկոնոմետրիկ մոդելների միջոցով, էջ 47-55:
27. Խաչատրյան Վ., Համաշխարհային տնտեսության հետձգնաժամային զարգացման միտումները, էջ 55-60:
28. Կիրակոսյան Գ., Գործառնական ծախսերի գնահատումը կազմակերպական տարբեր մոդելներ ունեցող ֆինանսական շուկաներում, էջ 60-69:
29. Հակոբյան Ե., Ռոզգման դերն ու նշանակությունը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, էջ 210-213:
30. Հարությունյան Թ., Առևտրային բանկերի գործունեության գնահատումը պայմանավորող ցուցանիշները և դրանց գործոնային վերլուծությունը, էջ 213-217:
31. Հովհաննիսյան Լ., Գյուղատնտեսական հումքանյութային ռեսուրսների արդյունաբերական վերամշակումը և ապահովվածության հնարավորությունները, էջ 217-222:
32. Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսության տնտեսական աճը ճգնաժամի պայմաններում, էջ 222-226:
33. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքների վերացման միջոցառումները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, էջ 226-233:

34. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Ազատյան Լ., Փոքր և միջին ձեռնարկությունների կառավարման և զարգացման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները ՀՀ ագրոպարենային համակարգում, էջ 233-240:
35. Մակարյան Ա., Ճգնաժամի մակրոտնտեսական ազդեցությունը ՀՀ-ում, էջ 69-76:
36. Մանասերյան Թ., Բարձր գնաճի իրական պատճառները և դրանց հաղթահարման հեռանկարները, էջ 240-260:
37. Մանուչարյան Լ., Հարկային քաղաքականության արդյունավետության գնահատումը անուղղակի հարկերի մասով, էջ 76-81:
38. Մանուչարյան Լ., Ֆրանսիայի և ՀՀ հարկային համակարգերի համեմատական վերլուծությունը, էջ 81-119:
39. Սկրտչյան Կ., Տնային տնտեսությունների փոխառուական վարքագծի վրա ազդող գործոնների վերլուծություն, էջ 298-308:
40. Սարգսյան Լ., Արտահանման կառուցվածքի ազդեցությունը ՀՆԱ-ի փոփոխության վրա ԱՊՀ երկրներում, էջ 260-266:
41. Սաֆարյան Խ., Ֆինանսաարդյունաբերական խմբերի գործունեության օրենսդրական հիմքերի ձևավորման անհրաժեշտությունը և ուղիները ՀՀ-ում, էջ 266-274:
42. Ստեփանյան Ս., Ֆինանսական ճգնաժամի ազդեցությունը ՀՀ կապիտալի շուկայի վրա, էջ 119-123:
43. Տարանյան Ի., Մասնավոր հատվածի կառավարման արդյունավետության բարձրացումը Երևանի ջրամատակարարման համակարգում, էջ 274-282:
44. Սարինյան Ռ., Տնտեսագիտական լուսանցանշումներ, էջ 336-358:
45. Акопян И., Особенности антикризисной налоговой политики, էջ 123-139:
46. Затибян А., Некоторые проблемы транснационализации предпринимательства в условиях кризиса, стр. 282-290.
47. Назарян А., Оганян Т., Основные направления ресурсного обеспечения производства машин и оборудования РА, стр. 290-294.
48. Манасерян Т., Уроки Казахстана, стр. 308-318.
49. Габриелян Б., Модель «Мотивация – Стимул» и типы мотиваций, стр. 358-364.

IV. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2011 թ. դեկտեմբերի 5-6-ին ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 392 էջ

50. Սուվարյան Յու., Հարությունյան Վ., Խաչատրյան Վ., Սարգսյան Վ., Գիտության ֆինանսավորում. միջազգային փորձը և բարեփոխման գերակայությունները, էջ 7-17:
51. Աբդոլլահի Ա., Նավթային եկամուտների երկակի ազդեցությունը Իրանում և Նորվեգիայում, էջ 17-24:

52. Ադոնց Ն., Հասարակական զարգացման ժամանակակից կոնցեպցիաները, էջ 369-373:
53. Ազիզբեկյան Վ., Ապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 24-30:
54. Ավագյան Հ., Ազարակի պղնձամուլիբդենային կոմբինատի հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 163-176:
55. Ավագյան Հ., Լեռնահանքային և մետալուրգիական արդյունաբերությունների զարգացման ուղղություններն ու հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 176-186:
56. Ալեքսանյան Վ., Գյուղատնտեսության հիմնական ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետության բարձրացման հիմնական ուղղությունները (Արագածոտնի մարզի օրինակով), էջ 193-197:
57. Բաբայան Է., Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանության տնտեսագիտական հիմնահարցերի շուրջ, էջ 197-202:
58. Բաղդասարյան Գ., ՀՀ ներդրումային քաղաքականության վերլուծություն 1998-2010 թթ. համար, էջ 30-35:
59. Բաղդասարյան Գ., Ներդրումային միջավայրի էությունը և տնտեսական բովանդակությունը, էջ 35-37:
60. Բաղդասարյան Զ., ՀՀ բիզնես միջավայրից ստվերային եկամուտների բացահայտման և գնահատման հիմնական մոտեցումները արտահանվող արտադրության դիվերսիֆիկացման համատեքստում, էջ 37-42:
61. Բաղդասարյան Զ., Վերազգային հանցավոր կազմակերպությունները տնտեսական հարաբերությունների համակարգում, էջ 42-45:
62. Բոստանջյան Վ., Կիրակոսյան Գ., Բյուջետային գործընթացի կատարելագործման և ծախսերի արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները, էջ 45-48:
63. Գևորգյան Թ., Փողերի լվացումը որպես հարկերից խուսափման հետևանք, էջ 48-51:
64. Դուդանգի Ս., Ներդրումների ներգրավման հեռանկարները ԻԻՀ Գոլեստան տարածաշրջանում, էջ 57-64:
65. Եղիազարյան Բ., Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն. գաղափարը և ձևավորման հիմնախնդիրները, էջ 373-377:
66. Թամազյան Ա., Հանրային ծառայություններ մատուցող սուբյեկտների շահութաբերության կարգավորման հիմնական սկզբունքները և մոտեցումները, էջ 64-70:
67. Թերզյան Հ., ՀՀ էներգետիկ անվտանգությունը հետճգնաժամային սոցիալ-տնտեսական զարգացումների համատեքստում, էջ 319-322:
68. Խաչատրյան Ն., Ինտերնետի միջոցով իրականացվող առևտրի հարկման հիմնախնդիրները տարբեր բիզնես մոդելներում, էջ 322-325:
69. Խաչատրյան Ն., Էլեկտրոնային առևտրի հարկման ամերիկյան փորձը, էջ 325-330:

70. Խաչատրյան Շ., Կայուն ֆինանսական համակարգը որպես բարձր ֆինանսական միջնորդության երաշխիք, էջ 74-79:
71. Կարապետյան Բ., Անդրադարձ Հայաստանում տնտեսական զարգացման խնդիրներին ու պայմաններին, էջ 377-379:
72. Կարապետյան Ա., Կարապետյան Լ., Գործադիր իշխանության ձևավորման ու գործունեության արտասահմանյան փորձը, էջ 233-238:
73. Կարապետյան Լ., ՀՀ գործադիր իշխանության կառավարման մարմինների կազմակերպական կառուցվածքային մոդելը, էջ 238-241:
74. Համբարձումյան Վ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության հարկման մոտեցումները, էջ 79-84:
75. Համբարձումյան Վ., Հարկային բեռի հաշվարկման մեթոդաբանական մոտեցումները, էջ 84-89:
76. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Ա., ՀՀ ստվերային տնտեսության տեսամեթոդաբանական գնահատման հիմքերը արտերկրյա փորձի համատեքստում, էջ 89-94:
77. Հարությունյան Ա., Օֆշորները որպես միջազգային հարկային պլանավորման արդյունավետ գործիք, էջ 94-96:
78. Հարությունյան Լ., Արտաքին պետական պարտքի կազմի ու կառուցվածքի դինամիկան. 2001-2010 թթ. տվյալների ամփոփում, էջ 96-100:
79. Հարությունյան Լ., Արտաքին պետական պարտքի կառավարման գրավականը հանքարդյունաբերությունն է, էջ 100-105:
80. Հակոբյան Ե., ՀՀ ՋՕԸ-ներում ռոռզման ջրի սակագների փոփոխության և կորուստների դինամիկայի ուսումնասիրությունը, էջ 241-245:
81. Հովականյան Ն., ՓՄՁ-ների արտահանման ներուժի գնահատման մեթոդաբանություն, էջ 245-251:
82. Հովհաննիսյան Հ., Ձեռնարկատիրական միջավայրի գնահատականը ՀՀ-ում, էջ 251-255:
83. Հովհաննիսյան Հ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրությունը ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում. մարտահրավերներ և հեռանկարներ, էջ 255-258:
84. Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսության զարգացման ուղղությունները, ազրովերամշակման կազմակերպությունների և գյուղատնտեսավարողների հարաբերությունների խորացումն ու զարգացումը, էջ 258-262:
85. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Ազատյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսության հեռանկարային զարգացման միջոցառումները, էջ 217-223:
86. Ղազարյան Է., Ծպնեցյան Հ., Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական մեծածախ շուկայի ձևավորման հիմնախնդիրները, էջ 223-229:
87. Ղազարյան Է., Ծպնեցյան Հ., Հայաստանի Հանրապետությունում կարտոֆիլի ապրանքայնության մակարդակի և կարտոֆիլաբուծության արդյունավետության բարձրացման խնդիրները, էջ 229-233:
88. Ղամբարյան Ա., Ֆինանսական հաստատություններում ռիսկերի վրա հիմնված մոտեցման կիրառումը որպես ՓԼԱՖ կանխարգելման կարևոր հիմնասյուն,

էջ 105-109:

89. Մակարյան Ա., Ճգնաժամի սոցիալական ազդեցության գնահատման մոտեցումը ՀՀ-ում, էջ 333-336:
90. Մակարյան Հ., Հարկային եկամուտների միտումների վերլուծությունը համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 109-114:
91. Մանասերյան Թ., Միջազգային ֆինանսական ճգնաժամի երկրորդ փուլը և նրա ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, էջ 114-120:
92. Մանասերյան Թ., Տնտեսական մրցակցության պաշտպանություն, թե՛ հավանաշնորհային քաղաքականություն, էջ 120-126:
93. Մանուկյան Ն., Կառավարչական որոշումների աջակցման տեղեկատվական ապահովումը, էջ 336-339:
94. Մանուչարյան Լ., Մեծ Բրիտանիայի հարկային համակարգը, էջ 126-131:
95. Մարգարյան Ա., Խաչատրյան Ս., Միջազգային փորձը և ինովացիոն ոլորտի կարգավորման օրենսդրական խնդիրները ՀՀ-ում, էջ 270-277:
96. Մարգարյան Ա., Խաչատրյան Ս., Հետազոտական և ինովացիոն գործունեության գնահատման քանակական մեթոդները և ցուցանիշները, էջ 277-280:
97. Մարգարյան Ա., Հովակիմյան Ա., ՀՀ ինովացիոն-տեխնոլոգիական փոխանցման ներուժի վերլուծություն և գնահատում, էջ 280-288:
98. Մարկոսյան Հ., Էլեկտրոնային ձեռնարկատիրություն. պատմական ակնարկ, էջ 379-385:
99. Մարկոսյան Հ., Էլեկտրոնային ձեռնարկատիրության պետական կարգավորման հիմնախնդիրները ժամանակակից տնտեսական պայմաններում, էջ 339-343:
100. Մկրտչյան Տ., ՀՀ տնային տնտեսությունների ավանդների կառուցվածքը, դրա փոփոխման միտումներն ու վերջինիս վրա ազդող գործոնները, էջ 351-356:
101. Մկրտչյան Տ., Տնային տնտեսությունների համախառն տնօրինվող եկամուտների, վերջնական սպառման ծախսերի և խնայողությունների փոխառնչությունը, էջ 356-362:
102. Պողոսյան Շ., Ուղղակի մարքեթինգի վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 362-369:
103. Սայադյան Ա., Ջարգացող երկրների փորձը հիփոթեքային վարկավորման ոլորտում, էջ 131-138:
104. Սարգսյան Լ., Արտահանման և տնտեսական աճի փոխկապվածությունը Հայաստանում, էջ 288-294:
105. Սարգսյան Վ., Հակոբյան Լ., Արտահանման քաղաքականության փոփոխությունը, էջ 294-297:
106. Վարդապետյան Ն., Բանկի իրացվելիության նորմատիվները և դրանց դերը բանկի ֆինանսական կայունության ապահովման գործընթացում, էջ 144-149:
107. Տեր-Ծսայան Գ., Հարկային քաղաքականության կատարելագործման և հարկային վարչարարության բարելավման հիմնական մոտեցումները, էջ 149-153:
108. Տեր-Ծսայան Գ., Հարկային բեռի տնտեսագիտական բովանդակությունը, էջ

153-158:

109. Акопян И., Взаимосвязь амортизационной и налоговой политики в постсоциалистических странах, стр. 158-163.
110. Даниелян А., Влияние финансово-экономического кризиса на малое и среднее предпринимательство в РА, стр. 297-300.
111. Егиазарян Б., Габриелян Б., Самооценка личности и его влияние на виды мотивации, стр. 385-390.
112. Затикян А., Даниелян А., Малое и среднее предпринимательство как объект управления в условиях финансово-экономического кризиса в РА, стр. 300-304.
113. Таранян И., Шамшян Д., Источники финансирования транспортных проектов Армении в условиях кризиса, стр. 310-319.
114. Оганян Т., Создание и становление свободной экономической зоны в Армении, стр. 304-307.
115. Оганян Т., Роль государства в распределении инвестиций и стимулировании инноваций, стр. 307-310.

V. «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու-1 (9), Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ հրատ., 2011

116. Հարությունյան Վ., Աղասյան Վ., Անուղղակի հարկերի և հաստատագրված վճարների գծով հարկման արդյունավետության բարձրացման ուղիները, էջ 9-13:
117. Հարությունյան Վ., Հովսեփյան Ի., Գյուղատնտեսական բերքի ապահովագրության համար տրվող պետական սուբսիդավորման արդյունավետ ձևաչափերը, էջ 254-265:
118. Ալիխանյան Ա., Որոշ քննարկումներ՝ կապված լիզինգային գործարքների դասակարգման հետ, էջ 124-132:
119. Աղասյան Վ., Ուղղակի հարկերի գծով հարկման արդյունավետության բարձրացման ուղիները, էջ 13-19:
120. Աֆյան Դ., Գնաճի զգացողությունների և սպասումների գնահատման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում, էջ 113-124:
121. Բարսյան Է., Գևորգյան Գ., Սարաֆյան Դ., ՀՀ բնապահպանական և բնօգտագործման արդի խնդիրների շուրջ, էջ 295-301:
122. Թերզյան Տ., Թերզյան Հ., Քերիմյան Ա., ՀՀ իրական ՀՆԱ-ի դինամիկայի վերլուծությունը Սամուելսոն-Հիքսի մոդիֆիկացված մոդելի միջոցով, էջ 19-29:
123. Համիդ Եղբայան, Ակտիվների արժեթղթավորումը Իրանում, էջ 168-171:
124. Համիդ Սոհամադ Ռոշանի, Դրամական շուկան, կայունությունը և կենտրոնական բանկի դերը, էջ 171-184:
125. Հեսամ Ջալբեգի Դարեսթանի, Իրանի Իսլամական Հանրապետության հիմնական վճարային համակարգերը, էջ 162-168:
126. Հովսեփյան Ի., ՀՀ-ում գյուղատնտեսական բերքի ապահովագրության ըն-

- դունելի ինովացիոն պրոդուկտների և սխեմաների հիմնավորումը, էջ 265-276:
127. Ղազարյան Է., Հայաստանի գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերի զարգացման կարևորագույն հիմնախնդիրները, էջ 246-254:
128. Մեհդի Ռահմանի, Արտադրողականության հասկացությունը ժամանակակից տնտեսագիտական հետազոտություններում, էջ 156-162:
129. Մաջիդ Արաբ Չատեգանի, Essentials Of zero-based budgeting system, էջ 231-238:
130. Սոհամմադ Ռեգա Հոջաթ Շամամի, Translasion procedures strategies and methods, էջ 323-328:

«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու-2 (10), Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ հրատ., 2011

131. Ազիզբեկյան Լ., Կեսոյան Ն., Գյուղատնտեսության զարգացման այլընտրանքային մոտեցման նկարագիրն ու գնահատումը ներդրումների և հարկման տեսանկյունից, էջ 199-207:
132. Ալեքսանյան Վ., Գյուղատնտեսությունում տնտեսավարման ձևերը և դրանց զարգացման միտումները ՀՀ Արագածոտնի մարզում, , էջ 231-243:
133. Առաքելյան Կ., Մինասյան Ա., Բենչմարկինգը որպես կազմակերպությունների մրցունակության բարձրացման մեխանիզմ, էջ 49-55:
134. Ավդալյան Լ., Ներքին հսկողության համակարգի հիմնախնդիրները ՀՀ առևտրային բանկերում, էջ 127-133:
135. Բոստանջյան Վ., Ղուկասյան Գ., Բյուջետային դեֆիցիտի արդյունավետ կառավարման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 9-14:
136. Համիդ Եդրալյան, Հիփոթեքով ապահովված պարտատոմսեր, էջ 167-171:
137. Սոհամմադ Աբբասի, Ուսուցման, գիտելիքների տարածման և հետազոտման դերը և դրանց փոխհարաբերությունը Քերմանշահի գյուղացիության տնտեսության և գյուղի զարգացման գործում, էջ 207-215:
138. Սոհամմադ Դուդանգի, Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում ներդրումների բնագավառում կատարված ուսումնասիրությունները, էջ 142-160:
139. Սալնազարյան Գ., ՀՀ բաժնետոմսերի շուկայի արդի հիմնախնդիրները, էջ 55-58:
140. Սայիդ Էշդալի Ասադիդոգահ, Ջրի սակագնի հաշվարկման մոտեցումները, ոլորտում առկա մարտահրավերները և դրանց լուծումները, էջ 163-167:
141. Габриелян Б., Аветисян А., Валовое национальное счастье – регулятор эффективной мотивации персонала, стр. 186-194.
142. Հադի Սոթազառե, Investigation of the affects of the tea farmers and manufacturers involvement in the profit of selling dried tea on the quality of tea, էջ 242-249:
143. Սոհամմադ Դուդանգի, An analysis of difficulties and obstacles the attraction of investment and guidelines for their removal (the cas of study I.R. of Iran), էջ 210-220:
144. Սայիդ Էշխալի Ասադիդոգահ, Water demand management by using water prising politics in Iran, էջ 193-199:

145. Սեյեդասզար Ֆոթուհի Օնջի, Effect of basic volume on acceleration on stock price and delay on reaching to real price in Iran stock exchange, էջ 142-160:

«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու-3 (11), Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ հրատ., 2011

146. Բաբայան Է., Թերզյան Հ., ՀՀ և ԼՂՀ տնտեսությունների փոխկապվածության ուսումնասիրությունը էկոնոմետրիկ մոդելների օգնությամբ, էջ 65-72:

«Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու-4 (12), Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ հրատ., 2011

147. Բոստանջյան Վ., Սարգսյան Ա., Պետական բյուջեի ծախսերի արդյունավետության» ապահովման հիմքերը, էջ 11-16:

148. Գաբրիելյան Բ., Ավետիսյան Գ., Անձնակազմի գնահատումը որպես մարդկային ռեսուրսների գործառույթ, դրա կատարելագործման ուղիները, էջ 31-35:

149. Թերզյան Հ., Մկրտչյան Տ., ՀՀ տնային տնտեսությունների սպառման ծավալների վրա ազդող տնտեսական գործոնների ուսումնասիրությունը էկոնոմետրիկ մոդելների օգնությամբ, էջ 39-47:

150. Համբարձումյան Վ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության պետական կարգավորման համակարգը ՀՀ-ում, էջ 132-138:

151. Սայադյան Ա., ՀՀ հիփոթեքային վարկավորման առանձնահատկությունները ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 178-184:

152. Бабаян Э., Каракешишян Г., О социально-экологических проблемах, стр. 275-280.

153. Бостанджян В., Саргсян А., Национальные механизмы повышения эффективности бюджетных расходов, стр. 218-221.

154. Бостанджян В., Манукян Г., Перспективы развития энергетики Республики Армения, стр. 221-229.

155. Даниелян А., Некоторые вопросы совершенствования финансовой системы малого и среднего предпринимательства в Республике Армения, стр. 244-248.

VI. Հոդվածներ, որոնք հրապարակվել են այլ գիտական ամսագրերում

156. Թավադյան Ա., Գնաճի վրա ազդող գործոնների համակարգումը, «21-րդ դար» տեխնոլոգիական-վերլուծական հանդես, N 2 (36), 2011, էջ 94-104:

157. Սարինյան Ռ. Ն., Արդի հայ տնտեսագիտական մտքի արձարծումներ, «Բանբեր Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի», 2011, N 1, 1.5 մամուլ:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2012 թ. հրատարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Մարիկյան Ռ., Հարությունյան Վ., Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան), գիտակենսագրական ուրվագծեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 280 էջ:
2. Թորոսյան Թ., Հայրապետյան Գ., Գալոյան Դ., Հովականյան Ն., Կոտիկյան Ն., Մարգարյան Լ., Հայաստանը և Թուրքիան տարածաշրջանային տնտեսական ինտեգրման գործընթացներում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 240 էջ:
3. Բաբոյան Խ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Ոսկան Երևանցի» հրատ., 2012, 192 էջ:
4. Խաչատրյան Վ., Մակարյան Ա., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի կարճաժամկետ սոցիալական ազդեցության գնահատականը Հայաստանում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 184 էջ:
5. Հարությունյան Դ., Հայաստանի Հանրապետության վճարային հաշվեկշռի կառավարման հիմնախնդիրները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 136 էջ:
6. Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 176 էջ:
7. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 284 էջ:
8. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում», ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ-ում կայացած հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 328 էջ:

II. Գրախոսություններ հրատարակված գրքերի վերաբերյալ

1. Բայադյան Ա., Գիտակրթական համակարգի և տնտեսական զարգացմանը նվիրված արժեքավոր աշխատության մասին, «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, № 4(142), ապրիլ, 2012, էջ 68-69:
2. Բայադյան Ա., Գիտակրթական համակարգի և տնտեսական զարգացմանը նվիրված արժեքավոր աշխատության մասին, «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթ, 2012, մայիսի 18, էջ 5:

III. Հողվածներ, որոնք հրապարակվել են «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում

1. Թումասյան Մ., ՀՀ արտաքին առևտրի ազատականացման աղքատության և սոցիալական պատկերի վրա ազդեցության գնահատումը, № 6 (144), հունիս, 2012, էջ 32-35:
2. Թավադյան Ա., Գնաճի վրա ազդող գործոնների գնահատման արդյունավետությունը, № 6 (144), հունիս, 2012, էջ 37-40:
3. Տեր-Գուլանյան Դ., Համայնքների կառավարման և համաչափ զարգացման իրավական հիմքերը Հայաստանի Հանրապետությունում, № 6 (144), հունիս, 2012, էջ 2-4:
4. Տեր-Գուլանյան Դ., Պետական կառավարման մարմինների հետ փոխհարաբերությունների դերը համայնքների համաչափ զարգացման գործում, № 6 (144), հունիս, 2012, էջ 4-8:
5. Հարությունյան Ա., Ճգնաժամային տնտեսությունները և դրանց պատմական զարգացման ընթացքը, № 7 (145), հուլիս, 2012, էջ 34-37:
6. Հարությունյան Ա., ՀՀ կառավարության հակաճգնաժամային միջոցառումների բնույթը և դրանց բնորոշ գծերի վերլուծությունը, № 7 (145), հուլիս, 2012, էջ 37-39:
7. Арутюнян Д., Платежный баланс и методы его регулирования, № 9 (147), սեպտեմբեր, 2012, էջ 47-50:
8. Հարությունյան Դ., Վճարային հաշվեկշռի պարտքային պարտավորությունները և միջազգային կառույցները, № 9 (147), սեպտեմբեր, 2012, էջ 50-52:
9. Հարությունյան Դ., Վճարային հաշվեկշռի կարգավորման սկզբունքները ու մեթոդների արդյունավետության հիմնախնդիրները, № 10 (148), հոկտեմբեր, 2012, էջ 8-11:
10. Հարությունյան Դ., Հայաստանի վճարային հաշվեկշռը տնտեսական բարեփոխումների շրջանում, № 10 (148), հոկտեմբեր, 2012, էջ 11-16:
11. Սուվարյան Յու., Հարությունյան Վ., Սարգսյան Վ., Խաչատրյան Վ., Գիտակրթական համակարգի ռազմավարական արդի հիմնախնդիրների շուրջ, № 10 (148), հոկտեմբեր, 2012, էջ 2-8:

IV. Հողվածներ, որոնք հրապարակվել են «Բանբեր ՀՊՏՀ» հանդեսում

12. Ա. Մարգարյան, ՀՀ տեխնոլոգիական փոխանցման ներուժի զարգացման հիմնահարցերը, «Բանբեր ՀՊՏՀ», «Տնտեսագետ» հրատ., № 3 (26), Եր., 2012, էջ 43-53:

V. Հողվածներ, որոնք հրատարակվել են 2012 թ. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 284 էջ

13. Ադոնց Ն., Գլոբալացումը որպես զարգացման ժամանակակից միտում, էջ 277-280:
14. Ալեքսանյան Վ., Տեղեկատվական և խորհրդատվական համակարգի, գիտական ապահովման կառուցակարգերի և կադրերի պատրաստման համակարգի կառավարման կատարելագործման հիմնական ուղղությունները գյուղատնտեսությունում (ՀՀ Արագածոտնի մարզի օրինակով), էջ 117-121:
15. Ավագյան Հ., Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրի հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 99-108:
16. Ավագյան Հ., Շահումյանի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրի հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 108-117:
17. Բաղդասարյան Ք., Հարկային բարեփոխումների իրականացման ռազմավարական ուղիները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, էջ 16-23:
18. Բաղդասարյան Ք., Միջազգային ֆինանսական շուկան որպես միջազգային բիզնես միջավայրի գործոն, էջ 23-26:
19. Բաղդասարյան Ա., Բյուջետային գործընթացի ծրագրային ապահովվածության առանձնահատկությունները, էջ 26-29:
20. Բաղդասարյան Ա., Ծրագրային բյուջետավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 29-32:
21. Գրիգորյան Ա., Աշխարհի ամենապարզ և ամենաբարդ հարկային համակարգերը ըստ «Հարկերի վճարում 2012» զեկույցի արդյունքների, էջ 32-38:
22. Գրիգորյան Ա., Հարկային քաղաքականություն: ՀՀ հարկային վարչարարության ռազմավարության ծրագիրը, էջ 38-44:
23. Գրիգորյան Ա., Հարկային վարչարարության սկզբունքները, էջ 44-48:
24. Գրիգորյան Ա., Հարկային ծառայության կազմակերպման և հարկային ծառայողների նյութական խթանման դերը հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման գործում, էջ 48-52:
25. Դանիելյան Ա, Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը և փոքր ու միջին ձեռնարկությունների աջակցության հիմնահարցերը, էջ 121-124:
26. Даниелян А., Проблемы совершенствования финансового механизма развития малого и среднего предпринимательства, էջ 211-215:
27. Դավթյան Ա., Կառավարման ապակենտրոնացումը և լիազորությունների փոխանցումը ՏԻՄ-երին, էջ 242-246:
28. Դավթյան Ա., Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի ձևավորման գործընթացի հրապարակայնության ապահովման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 246-250:
29. Затибян А., Становление инновационной системы и развитие малого предпринимательства в РА, էջ 215-219:
30. Թերզյան Հ., Հարությունյան Վ., Հարմարվողական սպասումներով (adaptive expectations) էկոնոմետրիկ մոդելների միջոցով ՀՀ իրական ՀՆԱ-ի և ներդրումների փոխկապվածության հետազոտումը, էջ 280-283:

31. Խաչատրյան Ն., Մարկոսյան Հ., Ինտերնետի միջոցով իրականացվող առևտրի հարկման եվրոպական փորձը, էջ 250-255:
32. Ծպնեցյան Հ., Իվանյան Վ., Հայաստանի Հանրապետությունում դաշտային կերարտադրությունում ստեղծված վիճակն ու արդյունավետության բարձրացման հիմնական ուղղությունները, էջ 133-139:
33. Կոստանյան Շ., Ազատյան Լ., Գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացման ուղղությունները, էջ 139-144:
34. Կարապետյան Լ., Էլեկտրոնային կառավարություն, էջ 255-259:
35. Акопян И., Государственные финансы в системе регулирования социальных проблем в РА, էջ 94-99:
36. Հակոբյան Ե., Հայաստանի ջրային ռեսուրսները և կառավարման հիմնախնդիրները, էջ 144-148:
37. Հակոբյան Ե., Ռոտզման ոլորտի սուբսիդավորման քաղաքականության ուղղությունները, էջ 148-152:
38. Հակոբյան Լ., Սարգսյան Վ., Բնական ռեսուրսների տնտեսական արժեքը, էջ 152-156:
39. Հակոբյան Լ., Սարգսյան Վ., Ագրոարդյունաբերական համալիրի էկոլոգիացումը և արտադրական-սպառողական ոլորտի զարգացումը, էջ 156-159:
40. Հարությունյան Վ., Եղիազարյան Բ., Բաբայան Է., Թերզյան Հ., Անցումը «Կանաչ տնտեսությանը» որպես մարդկային հասարակության կայուն զարգացման և բնակչության աղքատացման հաղթահարման կարևորագույն ուղղություն, էջ 235-242:
41. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Վ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պատճառները և դրա ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա, էջ 52-57:
42. Հարությունյան Ա., Հարկային համակարգի զարգացման առանձնահատկությունների հարցի շուրջ ՀՀ-ում և արտերկրում, էջ 57-62:
43. Հովհաննիսյան Լ., Գյուղատնտեսական համայնքների զարգացման ֆինանսական ուղղությունները, էջ 165-170:
44. Հովհաննիսյան Լ., Ագրարային ոլորտում ինտեգրացիոն հարաբերությունների արդյունավետության ապահովման հարցեր, էջ 170-173:
45. Հովհաննիսյան Ն., Փոքր և միջին բիզնեսի ձևակերպումները մի շարք երկրներում և դրա զարգացմանը խոչընդոտող գործոնները, էջ 179-183:
46. Ղազարյան Է., Ծպնեցյան Հ., Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայով ապահովվածության հիմնախնդիրները, էջ 183-189:
47. Մակարյան Ա., Ճգնաժամի սոցիալական ազդեցության գնահատումը գյուղական համայնքներում, էջ 259-263:
48. Մանասյան Է., Հայաստանի տնտեսության կառուցվածքային տեղաշարժերը ճգնաժամային և հետճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, էջ 189-192:
49. Մանուչարյան Լ., Հաստատագրված վճարով հարկվող օբյեկտների հարկման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում, էջ 69-72:

50. Մարկոսյան Հ., Խաչատրյան Ն., Ինտերնետի միջոցով իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության հարկման արդյունավետ համակարգի խոչընդոտները, էջ 263-268:
  51. Միքայելյան Ա., ԼՂՀ վարկային համակարգի զարգացման միտումները, էջ 72-77:
  52. Միքայելյան Ա., Վարկի դերը շուկայական տնտեսության համակարգում, էջ 77-82:
  53. Պողոսյան Ս., Գրիգորյան Ա., Ցանցային տնտեսության ֆինանսատնտեսական հրամայականը, էջ 268-272:
  54. Պողոսյան Շ., Ուղղակի մարքեթինգը կարգավորող իրավական ակտերի կատարելագործման ուղիները, էջ 272-277:
  55. Սայադյան Ա., Երևանյան բնակարանների հասանելիությունը, էջ 82-85:
  56. Սարգսյան Կ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը և պետության կողմից իրականացվող դրամավարկային քաղաքականությունը, էջ 85-90:
  57. Սարգսյան Վ., Պետական և շուկայական լծակների ցածր արդյունավետության պատճառները շրջակա միջավայրի պահպանության գործում, էջ 90-94:
  58. Սարգսյան Լ., ՀՀ տնտեսական աճի վրա արտահանման ազդեցության մեխանիզմի բացահայտումը էկոնոմետրիկ մեթոդների կիրառությամբ, էջ 192-201:
  59. Таранян И., Платные дороги как источник финансирования дорожного хозяйства Армении, էջ 225-235:
  60. Оганян Т., Стратегическое управление инновациями промышленных предприятий, էջ 219-225:
- VI. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2012 թ. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով անցկացված հանրապետական գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2012, 328 էջ*
61. Հարությունյան Վ., Բաղդասարյան Ք., Հարկային բեռի մակրոտնտեսական գնահատման մեթոդները Հայաստանում և արտերկրում, էջ 6-11:
  62. Հարությունյան Վ., Խաչատրյան Վ., Դանդաղող տնտեսական աճի և աճող պարտքերի հիմնախնդիրները համաշխարհային տնտեսության մեջ, էջ 11-18:
  63. Ադոնց Ն., Գլոբալացումը որպես նոր աշխարհի հարացույց, էջ 293-296:
  64. Ափյան Ն., Հարկային եկամուտները ՀՀ համայնքների բյուջեներում, էջ 23-29:
  65. Ավագյան Հ., ՀՀ հանքավայրերի պիրիտը (FeS₂) որպես օգտակար հանածո, էջ 162-167:
  69. Ավագյան Հ., Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 167-180:
  70. Բաղդասարյան Ա., Բաղդասարյան Ք., Ծրագրային բյուջետավորման մոդելի ներդրման հարցի շուրջ, էջ 29-33:
  71. Դանիելյան Ա., ՓՄՁ-ների ֆինանսավորման և ֆինանսատնտեսական

- ճգնաժամի փոխկապվածության հիմնահարցերի շուրջ, էջ 180-184:
72. Затилян А., Особенности развития малого и среднего бизнеса в инновационной системе РА, էջ 253-259:
  73. Թավադյան Ա., Գնաճի արդյունավետ կառավարման փուլերը, էջ 50-56:
  74. Թադևոսյան Հ., Արտահանման ռազմավարության մշակման արդի մեթոդաբանական հիմնախնդիրները արտաքին միջավայրի գործոնների համատեքստում, էջ 191-197:
  75. Թորոսյան Թ., Սարգսյան Լ., Արտահանման խրախուսման միջազգային փորձի կիրառելիության հնարավորությունները ՀՀ-ում, էջ 197-205:
  76. Խաչատրյան Վ., Համաշխարհային ֆինանսական համակարգի մարտահրավերները իսլամական ֆինանսական համակարգի և հետճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, էջ 56-68:
  77. Կիրակոսյան Գ., Բյուջետային ծախսերի տեսական հիմքերը և դրանք պայմանավորող հիմնական գործոնները, էջ 68-72:
  78. Կոստանյան Շ., Ազատյան Լ., Տեղական ինքնակառավարմանը քաղաքացիների մասնակցության հիմնահարցերը և կարգավորման ուղիները, էջ 205-210:
  79. Կոստանյան Շ., Ալոյան Ռ., ՀՀ գյուղացիական տնտեսություններում վարելահողերի նպատակային չօգտագործման հիմնական գործոնների բացահայտման ուսումնասիրությունը և լուծման ուղիները, էջ 210-216:
  80. Հարությունյան Ա., ՀՀ հակաճգնաժամային միջոցառումների արդյունավետության գնահատման հիմնախնդիրները, էջ 72-80:
  81. Հարությունյան Դ., Մակրոտնտեսական ցուցանիշների ազդեցությունը երկրի վճարային հաշվեկշռի վրա, էջ 80-83:
  82. Հարությունյան Դ., Արտաքին առևտրի պետական կարգավորման լծակները, էջ 83-89:
  83. Հարությունյան Թ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի առաջացման պատճառներն ու ազդեցությունն աշխարհում, էջ 296-304:
  84. Акопян И., Проблемы обеспечения социальной направленности налоговой политики в Армении, էջ 156-162:
  85. Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսական հումք վերամշակող արդյունաբերության զարգացման և բարելավման հիմնական ուղղությունները, էջ 222-228:
  86. Մակարյան Ա., Ճգնաժամի մակրոտնտեսական ազդեցության գնահատման հայեցակարգային հիմքերը, էջ 304-308:
  87. Манасерян Т., Новый мировой экономический порядок: тенденции и развития, էջ 317-327:
  88. Մարգարյան Ա., Խաչատրյան Ս., Ապրանքային նշանները տեխնոլոգիաների միջազգային փոխանցման համակարգում, էջ 228-239:
  89. Մարգարյան Ա., Ջուհարյան Հ., ՀՀ նորարարական ոլորտի կերպափոխումը միջազգային համադրումների համատեքստում, էջ 239-246:
  90. Մանուկյան Թ., Բանկերի ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, էջ 89-93:
  91. Մանուկյան Թ., ՀՀ առևտրային բանկերի վարկային ներդրումների ընդհա-

նուր բնութագիրը, էջ 93-98:

92. Մուրադյան Դ., Հարկային բեռի գնահատման անհրաժեշտությունը և հաշվարկման մեթոդական մոտեցումները, էջ 98-101:
93. Մուրադյան Դ., ՀՀ հարկային համակարգի արդյունավետության գնահատականը, էջ 101-106:
94. Չինարյան Վ., Պետական պարտքը և դրա կառավարման հիմնախնդիրները, էջ 106-110:
95. Սայադյան Ա., Հիփոթեքային վարկավորման ռիսկերը և դրանց նվազեցման ուղիները, էջ 110-114:
96. Սայադյան Ա., Հիփոթեքով գնվող բնակարանի գինը, էջ 114-117:
97. Սարգսյան Դ., ՀՀ հարկային համակարգի արդյունավետության գնահատականը, էջ 117-123:
98. Սարգսյան Դ., ՀՀ հարկային համակարգի վարչարարական կարողությունների ավելացման հիմնախնդիրները, էջ 123-129:
99. Սարգսյան Կ., Ճզնաժամերի էությունը, տեսակները և դասակարգումը, էջ 308-312:
100. Սարգսյան Կ., Սարգսյան Ա., Տնտեսական համակարգի զարգացման պարբերաշրջանները և դրանց առաջացման պատճառները, էջ 312-317:
101. Սաֆարյան Ա., Իրացվելիության ռիսկի վերլուծության մեթոդաբանական առանձնահատկությունները ՀՀ բանկերում, էջ 1298-134:
102. Սաֆարյան Ա., Իրացվելիության ռիսկի կառավարումը առևտրային բանկերում, էջ 134-140:
103. Միմոնյան Գ., Ներքին աուղիտի դերը, լիազորությունները և պարտականությունները ՀՀ առևտրային բանկերում, էջ 140-150:
104. Միմոնյան Գ., Առևտրային բանկերում ներքին աուղիտի արդյունավետությունը բարձրացնելու հետ կապված որոշ խնդիրներ, էջ 150-156:
105. Таранян И., Совершенствование системы финансирования дорожного хозяйства в РА, էջ 265-274:
106. Տեր-Գուլանյան Դ., Համայնքների համաչափ զարգացումը որպես երկրի տնտեսության զարգացման կարևոր նախապայման, էջ 274-280:
107. Տեր-Գուլանյան Դ., Համայնքների զարգացման անհամաչափության կրճատման միջազգային փորձի կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում, էջ 280-290:
108. Оганян Т., Стратегическое планирование инновационных процессов промышленных предприятий Армении, էջ 259-265:

VII. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2012 թ. Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարանի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու 1 (13)-ում, Երևան, «Անանիա Շիրակացի» համալս. հրատ., 2012, 364 էջ

109. Բաղդասարյան Գ., Ներդրումների վրա ազդող հիմնական գործոններն ու խոչընդոտները, էջ 99-103:

110. Եղիազարյան Տ., ՀՀ տարածքների տնտեսական զարգացման և ներուժի փոխկապվածության գնահատումը, էջ 126-135:
111. Զաքարյան Ա., Հովասափյան Ա., ՀՀ տեղական ինքնակառավարման խնդիրներ և լուծումներ, էջ 10-16:
112. Հարությունյան Վ., Եղիազարյան Բ., Բաբայան Է., Թերզյան Հ., «Կանաչ տնտեսությանն» անցման անհրաժեշտությունը և արդյունավետ ուղիների մշակման ու իրագործման հիմնական խնդիրները, էջ 233-244:
113. Մանուչարյան Լ., Հարկային վարչարարության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 73-81:
114. Միսակյան Ա., ՀՀ բնակչության դրամական եկամուտների բաշխման կատարելագործման ուղիները սոցիալական արդարության տեսանկյունից, էջ 110-115:
115. Հովհաննիսյան Ն., Հարկային բեռի գնահատման տեսական մեթոդաբանական հարցի շուրջ, էջ 51-58:

VIII. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2012 թ. Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարանի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու 2 (14)-ում, Երևան, «Անանիա Շիրակացի» համալս. հրատ., 2012, 377 էջ

116. Բոստանջյան Վ., Սանթրոսյան Ս., Ֆինանսական վերահսկողության խնդիրները և հիմնական գործառույթները, էջ 11-19:
117. Բոստանջյան Վ., Մուսայեյան Տ., Հակամենաշնորհային քաղաքականության խնդիրները և նպատակները, էջ 19-29:
118. Խաչատրյան Վ., Նաումովիչ Օ., Մտավոր սեփականության օբյեկտների առևտրայնացման հիմնահարցերը տեխնոլոգիաների միջազգային փոխանցման համատեքստում, համեմատական վերլուծություն, էջ 40-47:
119. Իսայան Հ., Հայաստանի տնտեսության զարգացման մեջ երկրի էներգետիկայի զագային սեկտորի (ոլորտի) դերի գնահատման որոշ մոտեցումներ, էջ 110-115:
120. Իսայան Հ., Երկրի տնտեսության զարգացման մեջ Հայաստանի էներգետիկայի զագի հատվածի դերի գնահատման որոշ մոտեցումներ, էջ 115-122:
121. Маргарян А., Сверлов С., Тендетции развития мирового рынка трансфера технологий: концептуальный анализ, էջ 131-142:
122. Маргарян А, Солодовников С., Теоретико-методологические основы интернационализации деятельности субъектов рынка, էջ 122-131:
123. Մուրադյան Դ., Հարկային հիմնական հասկացությունների արտացոլումը ՀՀ օրենսդրության մեջ, էջ 65-70:

IX. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են 2012 թ. Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարանի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտա-

124. Ազիզբեկյան Վ., Համաշխարհային ապահովագրական շուկան և զարգացման միտումները, էջ 123-133:
125. Ավագյան Հ., Քաղցրահամ ջրերի պաշարները, ռեսուրսները և արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները, էջ 208-213:
126. Բոստանջյան Վ., Մուսայելյան Տ., Մրցակցային միջավայրի պետական կարգավորումը, էջ 9-23:
127. Акопян И., Основные направления налоговой политики Армении, էջ 179-184:
128. Մուսայելյան Տ., Մրցակցության զարգացման հեռանկարները համաշխարհային տնտեսության մեջ ինտեգրվելու համատեքստում, էջ 104-117:

Ճ. Հոդվածներ, որոնք տպագրվել են արտասահմանյան մամուլում

129. Арутюнян Д. В., Вопросы эффективности принципов и методов регулирования платежного баланса, “Экономика” ежемесячный международный рецензируемый и реферируемый научный журнал, N 9-10, стр. 35-49.
130. Арутюнян Д. В., Проблемы регулирования платежного баланса в РА, “Экономика” ежемесячный международный рецензируемый и реферируемый научный журнал, N 9-10, стр. 124-128.
131. Арутюнян Д. В., Современные модели регулирования внешнеэкономической деятельности государства. Сб. материалов IX международной научно-практической конференции “Проблемы современной экономики”, Новосибирск, 2012, стр. 74-78.
132. Солодовников С. Ю., Маргарян А. Ш., Факторы и условия проведения политики трансферта технологий в республике Беларусь и Армении. Статья в журнале “Социальна-эканамічныя і прававыя даследаванні”, N 3, Минск, 2012, БИП институт правоведения, стр. 4-17.
133. Солодовников С. Ю., Маргарян А. Ш., Тенденции региональных рынков трансферта технологий. Статья в журнале “Вопросы сервиса и экономики”, N 3, 2012, стр. 50-60.
134. Солодовников С. Ю., Маргарян А. Ш., Сверлов А. С., Теоретико-методологические основы интернационализации субъектов рынка. Научно-аналитический журнал: Стратегия развития и национальная безопасность, Москва, вып. № 5, 2012, Приложение 1, стр. 22-32.
135. Маргарян А. Ш., Проблемы государственного регулирования инновационной сферы в трансформационной экономике. Материалы международной научно-практической конференции “Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы”. Минск, 19-20 апреля 2012 г. Минск, изд. “Право и экономика”, 2012, стр. 412-416.
136. Хачатрян В. В., Маргарян А. Ш., Необходимость формирования концептуальных основ интернационализации технологий. Материалы международной

научно-практической конференции “Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы”. Минск, 19-20 апреля 2012г. Минск, изд. “Право и экономика”, 2012, стр. 438-440.

137. Солодовников С. Ю., Маргарян А. Ш., Хачатрян В. В., Сверлов А. С., Некоторые актуальные проблемы привлечения новых технологий организациями Республики Беларусь. <http://www.iovpani.spb.ru/poslednie-novosti/nekotore-aktualnie-problemi-privlecheniya-novich-technologiy-organizatsiyami-respubliki-belarus.html>
138. Солодовников С. Ю., Маргарян А. Ш., Сверлов А. С., Наумович О. А., Современные тенденции региональных рынков трансфера технологий. <http://www.iovpani.spb.ru/poslednie-novosti/sovremennie-tendentsii-regionalnich-rinkov-transferta-technologiy.html>

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2013 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Ավագյան Հ. Ս., ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 272 էջ:
2. Բայադյան Ա., ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 144 էջ:
3. Հարությունյան Դ. Վ., Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 464 էջ:
4. Մարգարյան Ա. Շ., Տնտեսության նորաստեղծական արդիականացման հիմնախնդիրները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 280 էջ:
5. Մարիկյան Ռ. Ն., Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները (XIX դարի 70-90-ական թվականներ), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 224 էջ:
6. Սանամյան Է., Հակաճգնաժամային միջոցառումները և դրանց արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 208 էջ:
7. Սաֆարյան Ա. Գ., Հանրային կառավարման արդյունավետության բարձրացման և հարկաբյուջետային համակարգի բարելավման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 304 էջ:
8. Սուվարյան Յու. Ս., Հարությունյան Վ. Լ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ., Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարությունը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 232 էջ:
9. Սուվարյան Յու., Միրզոյան Վ., Հանրային կառավարման տեսություն և պատմություն, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 368 էջ:
10. Khachatryan V. V., Terzyan H. T., Makaryan A. R., Post-crisis developments in Armenia, Yerevan, Armenia, "Gitutyun" publishing house of the NAS of the RA, 2013, 106 p.
11. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտական հոդվածների ժողովածու), գիրք 1, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, պատ. խմբ.՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 390 էջ:
12. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտական հոդվածների ժողովածու), գիրք 2, ՀՀ ԳԱԱ

Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, պատ. խմբ. Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 224 էջ:

13. «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. հետազոծի և ապագայի ուրվագծեր, արդի հիմնահարցեր», գիտ. խմբ. Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 254 էջ:

II. «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. հետազոծի և ապագայի ուրվագծեր. արդի հիմնահարցեր» (գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 70-ամյակին), գիտ. խմբ. Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 254 էջ

1. Սուվարյան Յու., Սարինյան Ռ., Ներածության փոխարեն. հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության համառոտ ակնարկ, էջ 5-13:
2. Հարությունյան Վ., Սարինյան Ռ., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական հետազոծը, էջ 13-36:
3. Հարությունյան Վ., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի ներկան և ապագան, էջ 36-48:
4. Սուվարյան Յու., Գիտություն, կրթություն, տնտեսություն. ինտեգրման և կառավարման արդի հիմնախնդիրներ, էջ 48-80:
5. Թամազյան Ա., Ձեռնարկատիրական ռիսկի գնահատման մեթոդական որոշ մոտեցումներ, էջ 80-107:
6. Ավագյան Հ., Հայաստանի Հանրապետության մետաղական օգտակար հանածոների պաշարները, ռեսուրսները և դրանց օգտագործման հիմնախնդիրները, էջ 107-128:
7. Հարությունյան Դ., Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 128-145:
8. Կիրակոսյան Գ., Բյուջետային քաղաքականության մշակման և իրականացման տեսամեթոդական հիմնահարցերը, էջ 145-164:
9. Բաղդասարյան Բ., Հարությունյան Ս., Հարկային բեռի կողմնորոշման տեսական հարցադրումներն ու դրանց տեղայնացման հնարավորությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 164-176:
10. Սարգսյան Կ., Տնտեսության պետական հակաճգնաժամային կարգավորման հիմնախնդիրներն արդի փուլում, էջ 176-186:
11. Բայադյան Ա., Ֆինանսական ճգնաժամի դրսևորման միտումները և դրա հաղթահարման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 186-200:
12. Մանասերյան Թ., Միջազգային առևտրի տեսությունները, փոփոխվող աշխարհը և Հայաստանը, էջ 200-225:
13. Затибян А., Новые реалии мировой экономики после глобального финансового кризиса, էջ 225-235:

III. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդյի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (հանրապետական գիտաժողովի նյութեր), գիրք 1, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, պատ. խմբ.՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 390 էջ

14. Հարությունյան Վ., Բաղդասարյան Ք., Տնտեսության «ոչ ֆորմալ» հատվածի հարցի շուրջ ՀՀ-ում և աշխարհում, էջ 6-10:
15. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Կ., ճգնաժամերի վերլուծությունը՝ համաշխարհային տնտեսության զարգացման տարբեր փուլերում, էջ 10-16:
16. Հարությունյան Վ., Եղիազարյան Բ., Բաբայան Է., Թերզյան Հ., «Կանաչ տնտեսությանն» անցման ընդհանրական պայմանները, էջ 370-381:
17. Անաստասյան Ս., Հարկային քաղաքականությունը ՀՀ-ում և դրա արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները, էջ 25-29:
18. Անաստասյան Ս., Հարկային քաղաքականության ոլորտում ՀՀ և միջազգային փորձի համեմատական վերլուծությունը, էջ 29-34:
19. Ավագյան Հ., Երկաթահանքերի շահագործման հետ կապված հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 171-179:
20. Ավագյան Հ., Հազվագյուտ տարրերն ու հողատարրերը միլիարդավոր դոլարների «աղբյուրներ», էջ 179-184:
21. Բաղդասարյան Ք., Հարությունյան Ս., Ստվերային տնտեսության և հարկային վարչարարության փոխազդեցության հարցի շուրջ, էջ 37-41:
22. Բայադյան Ա., Փոխարժեքի ձևավորման առանձնահատկությունները և փոփոխությունների դինամիկան ՀՀ-ում, էջ 41-45:
23. Բայադյան Ա., Փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության զարգացման վրա, էջ 45-49:
24. Բայադյան Ա., Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում կոռուպցիայի զարգացման անհրաժեշտությունը, դրա գործունեության խթանման հիմնահարցերն ու լուծման ուղիները, էջ 184-191:
25. Թադևոսյան Հ., Ռիսկերի կառավարման և պետական կարգավորման լծակները գյուղատնտեսության զարգացման ոլորտում, էջ 191-199:
26. Խաչատրյան Վ., Հայաստանի Հանրապետության 2012 և 2013 թթ. պետական բյուջեների համեմատական վերլուծությունը հետճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, էջ 70-78:
27. Կոստանյան Շ., Ալոյան Ռ., ՀՀ գյուղատնտեսության զարգացմանը նպաստող կարգավորման ուղիները, էջ 205-211:
28. Հակոբյան Օ., Հայրապետյան Ա., Պետական պարտքի գնահատումը որպես հարկաբյուջետային քաղաքականության կայունության նախապայման, էջ 78-83:
29. Հովհաննիսյան Լ., Ազատյան Լ., ՀՀ գյուղատնտեսության ներկա վիճակը և զարգացման հնարավոր ուղիները, էջ 222-229:
30. Ղարիբյան Գ., Մկրտչյան Ս., Տնային տնտեսությունների խնայողությունների

- տեսակների տիպականացումը և դրանց էության վերլուծությունը, էջ 343-347:
31. Ջանինյան Է., Հարկման սկզբունքների կիրառման ժամանակակից մոտեցումները, էջ 108-115:
  32. Ջանինյան Է., Հարկային քաղաքականության արդյունավետության խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 115-123:
  33. Մակարյան Ա., Անցում բազմաստիճան (բազմաբաղադրիչ) կենսաթոշակային համակարգի, էջ 347-352:
  34. Մարգարյան Ա., Պարկային խթանների դերը տեխնոլոգիաների փոխանցման գործոնների համակարգում, էջ 229-237:
  35. Մարկոսյան Ա., ԱՊՊԱ համակարգի ձևավորումը և զարգացման միտումները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 358-370:
  36. Ներսիսյան Գ., Սովետային եկամուտների գնահատման հիմնական մոտեցումները, էջ 89-94:
  37. Ներսիսյան Գ., Հարկման արտերկրյա մոտեցումները և դրանց գործնական կիրառության հնարավորությունները ՀՀ-ում, էջ 94-98:
  38. Չինարյան Վ., Ռիսկերի գնահատումը և պարտքի կառավարման ծրագրային փաթեթները արտաքին պետական պարտքի կառավարման գործընթացում, էջ 98-103:
  39. Չինարյան Վ., Արտաքին պետական պարտքի կառավարման արտերկրյա փորձը ճգնաժամի պայմաններում, էջ 103-108:
  40. Մարգսյան Ա., ՀՀ կորպորատիվ արժեթղթերի շուկայի կառուցվածքը, էջ 123-132:
  41. Մարգսյան Կ., Հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձի վերլուծությունը համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի համատեքստում, էջ 132-137:
  42. Մարգսյան Լ., Արտահանմամբ պայմանավորվող տնտեսական աճի հեռանկարները Հայաստանում, էջ 263-268:
  43. Վասիլյան Տ., Ֆինանսական գործառնությունների հարկման անհրաժեշտությունը և նպատակը. Ջեյմս Թոբինի առաջարկությունը՝ ճգնաժամի հաղթահարման լծակ, էջ 137-141:
  44. Վասիլյան Տ., Պարկային բեռի կառավարման մեխանիզմների փոփոխությունները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում. Եվրամիության անդամ երկրներ և Հայաստան, էջ 141-149:
  45. Քոթանջյան Ս., Արտաքին պետական պարտքի սկզբունքներն ու կառուցվածքը, էջ 149-156:
  46. Քոթանջյան Ս., Պետության դերը արտաքին պետական պարտքի կառավարման գործում, էջ 156-164:
  47. Акопян И., Затибян А., Особенности налогов на собственность в Армении, стр. 164-171.
  48. Затибян А., Мельникова Л., Поддержка малого и среднего инновационного предпринимательства в РА, стр. 275-282.
  49. Маргарян А., Сверлов А., Динамика внутренних рынков трансферта технологий

Республики Армения и Беларусь: сравнительный анализ, стр. 282-290.

50. Маргарян А., Солодовников С., Сверлов А., Проблемы привлечения и диффузии новых технологий в экономические системы Армении и Республики Беларусь, стр. 290-300.
51. Таранян И., Дорожные фонды как альтернативный механизм финансирования автомобильных дорог, стр. 305-316.
52. Оганян Т., Пути инновационно-инвестиционного развития промышленных и сельскохозяйственных предприятий РА, стр. 300-305.

IV. «Մոնիթինգային ծրագրի արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» (գիտական հոդվածների ժողովածու), գիրք 2, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, պատ. խմբ. Վ. Լ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2013, 224 էջ

53. Ավագյան Հ., Ամուլսարի ոսկու «հանքավայրի» «կորգաթափոնների» և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 101-105:
54. Ավագյան Հ., Տարանյան Ի., Ազնիվ մետաղները Քաջարանի հանքանյութերում, էջ 105-108:
55. Ավետիսյան Ս., Նավոյան Գ., Տնտեսության ագրարային հատվածում բիոէներգետիկայի զարգացման տնտեսական և բնակլիմայական գործոնները, էջ 108-115:
56. Բայադյան Ա., Հովհաննիսյան Լ., Գյուղատնտեսական տեխնիկայի վերազինման և օգտագործման արդյունավետության բարձրացման որոշ հնարավոր ուղիներ, էջ 116-119:
57. Բայադյան Ա., Մարկոսյան Հ., Հայաստանի Հանրապետության ներքին և արտաքին պետական պարտքերն ու դրանց կարգավորման միտումները, էջ 10-17:
58. Բայադյան Ա., Խաչատրյան Ն., Հայաստանի Հանրապետության պետական պարտքի գործոնային վերլուծության որոշակի մոտեցումներ, էջ 18-22:
59. Կոստանյան Շ., Ազատյան Լ., ՀՀ ագրարային ոլորտում ինտեգրացիոն հարաբերությունների և տնտեսվարման ձևերի կատարելագործման ուղիները, էջ 131-136:
60. Հակոբյան Ե., Ռոռզման ոլորտում առկա հիմնախնդիրներն ու դրանց լուծման ուղիները, էջ 150-152:
61. Հայրապետյան Գ., Հայրապետյան Վ., ԵՄ Արևելյան գործընկերության ծրագրի ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, էջ 210-214:
62. Հարությունյան Թ., Հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձի վերլուծությունը, էջ 61-65:
63. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Կ., Հակաճգնաժամային քաղաքականության արդյունավետության վերլուծությունը ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի համատեքստում, էջ 5-9:
64. Հարությունյան Ս., Հայաստանի Հանրապետությունում փոքր և միջին ձեռնար-

- կությունների հարկային և տնտեսական խթանների հարցերի շուրջ, էջ 48-51:
65. Հարությունյան Տ., Հարկային պարտավորությունների և հարկման արդյունավետության փոխազդեցության տեսական հարցադրումները, էջ 52-55:
  66. Հովհաննիսյան Լ., Ազատյան Լ., Պարենային անվտանգության ապահովման և գյուղմթերքների ինքնաբավության նվազագույն մակարդակի կարգավորման հիմնահարցեր, էջ 153-157:
  67. Մարկոսյան Հ., Էլեկտրոնային կառավարության հայեցակարգը, էջ 184-189:
  68. Ներսիսյան Գ., Հարկային համակարգի ձևավորման առանձնահատկություններն ու դրանց բարեփոխումը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 73-77:
  69. Սարգսյան Կ., Սարգսյան Ա., Հակացիկլիկ և երկարաժամկետ կարգավորումները պետական տնտեսական քաղաքականության համատեքստում, էջ 215-219:
  70. Սարգսյան Կ., ԵՄ տնտեսական քաղաքականությունը համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի համատեքստում, էջ 219-224:
  71. Փարսադանյան Տ., Հարկային քաղաքականության և հարկային վարչարարության փոխազդեցության տեսական հարցադրումները ՀՀ-ում, էջ 88-90:
  72. Փարսադանյան Տ., Հարկերի վճարումից խուսափելու վարքագիծը հարկային պլանավորման համատեքստում, էջ 91-94:
  73. Затикян А., Обеспечение финансирования предпринимательской деятельности в РА: проблемы и перспективы развития. стр. 165-170:
  74. Оганян Т., Алоян Р., Формирование и развитие кластеров АПК, стр. 170-175:
  75. Motazare H., Impact of Continuous Training of Occupied Manpower in Tea Cultivation and Industry on Quality of Produced Tea, pp. 176-179:
  76. Tarjoman Sh., Problems and limitations of tourism development in Lahijan city, pp. 197-201:
- V. Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարանի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածու 3 (19), «Անանիա Շիրակացի» համալս. հրատ., Երևան, 2013, 266 էջ*
77. Բայադյան Ա., Մանուչարյան Մ., Անասնաբուծության ոլորտում գույքային ապահովագրության ներդրման անհրաժեշտությունը և ուղիները, էջ 111-117:
  78. Арутюнян Д., Мировой опыт регулирования платежного баланса, стр. 90-99.
- VI. Հոդվածներ, որոնք հրապարակվել են «Հայաստան. ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում*
79. Անաստասյան Ս., Հարկային քաղաքականության հիմնախնդիրները և լուծման մոտեցումները ՀՀ-ում, № 7 (157), հուլիս, 2013, էջ 19-21:
  80. Անաստասյան Ս., Հարկային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում, № 7 (157), հուլիս, 2013, էջ 21-24:
  81. Հարությունյան Վ., Վարկային պորտֆելի օպտիմալացում, № 2 (152), փետրվար, 2013, էջ 23-25:

82. Հարությունյան Լ., Անտաքին պետական պարտք. նվազեցման մեխանիզմներ, № 1 (151), հունվար, 2013, էջ 6-9:
83. Հարությունյան Վ., Վարկային պորտֆելի կենտրոնացվածության նվազեցում, , № 2 (152), փետրվար, 2013, էջ 25-27:
84. Հարությունյան Տ., Սովերային եկամուտների և աշխատանքի արտադրողականության փոխազդեցության գնահատումը ոչ ֆորմալ տնտեսության համատեքստում, № 5 (155), ապրիլ, 2013, էջ 71-74:
85. Սարգսյան Կ., Պետական մակրոտնտեսական կարգավորման առանձնահատկությունները տնտեսական ճգնաժամերի համատեքստում, № 4 (154), ապրիլ, 2013, էջ 20-24:
86. Սարգսյան Կ., Սանամյան Է., Տնտեսական ճգնաժամերի հիմնական տեսակները և դրանց առանձնահատկությունները, №1 (151), հունվար, 2013, էջ 2-4:
87. Սարգսյան Կ., Սանամյան Է., Տնտեսական ճգնաժամերի պատճառները և հաղթահարման ուղիները, № 1 (151), հունվար, 2013, էջ 4-6:
88. Վասիլյան Տ., ՀՀ հարկային քաղաքականության հիմնախնդիրները հետճգնաժամային փուլում, № 7 (157), հուլիս, 2013, էջ 24-27:
89. Վասիլյան Տ., Հարկային համակարգի բարեփոխումները ՀՀ-ում հետճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, № 7 (157), հուլիս, 2013, էջ 27-30:
90. Վարդանյան Ն., Բանկային գործունեության տնտեսական նորմատիվների մեկնաբանումը մակրոհաշվենկատության շրջանակներում, № 6 (156), հունիս, 2013, էջ 35-38:
91. Վարդանյան Ն., Առևտրային բանկերի կայուն զարգացումը տնտեսական ցուցանիշներով գնահատելու մոտեցումները, № 6 (156), հունիս, 2013, էջ 38-40:

VII. Հոդվածներ, որոնք տպագրվել են արտասահմանյան մամուլում

92. Арутюнян Д. В., Перспективы регулирования платежного баланса в Армении. “Теория и практика функционирования финансовой и денежно-кредитной системы России”. Сборник статей, Воронеж, 2013, стр. 65-68.
93. Арутюнян Д. В., Современные модели регулирования внешнеэкономической деятельности государства, “Известия аграрной науки”, Тбилиси, Грузия, “Фаворит Принт”, том 11, № 1, 2013, стр. 111-114.
94. Арутюнян Д. В., Сущность и основные элементы налоговой системы и взаимоотношение с теневой экономикой в РА. Научно-практическая конференция “Инфраструктурные отрасли экономики: Проблемы и перспективы развития”, шифр конф. АТ-8, Новосибирск, 2013, 5 стр.
95. Арутюнян Т. В., Вопросы повышения эффективности налогового администрирования: “Региональные проблемы преобразования экономики”, ежемесячный научный журнал, N 1, 2013, стр. 255-260.
96. Арутюнян Т. В., Оценка налоговой нагрузки экономических организаций в Республике Армения: “Региональные проблемы переоброазания экономики”, ежемесячный научный журнал, N 1, 2013, стр. 325-329.

97. Арутюнян Т. В., Теоретические аспекты повышения эффективности налоговой политики в Республике Армения: “Региональные проблемы преобразования экономики”, ежемесячный научный журнал, N 2, 2013, стр. 205-209.
98. Арутюнян Т. В., Тенденции взаимовлияния теневых доходов и налоговой политики в Республике Армения: “Региональные проблемы преобразования экономики”, ежемесячный научный журнал, N 2, 2013, стр. 242-247.
99. Арутюнян Т. В., Направление налоговых реформ и проблемы оценки налоговой нагрузки в Республике Армения. “Известия аграрной науки”, 2013, том 11, № 3, Гр.: “Favotite print” ООО, стр. 93-98.
100. Арутюнян Т. В., Эффективность налоговой политики в РА. Сб. материалов Всероссийской научно-практической конференции «Тенденции и перспективы экономико-правового развития в современной России», Уральский государственный экономический университет, Каменск-Уральский филиал, 14 ноября, Каменск-Уральский, 2013, стр. 259-363.
101. Бабаян Э. А., Гидроминеральные ресурсы Армении. Сб. материалов Всероссийской научно-практической конференции «Тенденции и перспективы экономико-правового развития в современной России», Уральский государственный экономический университет, Каменск-Уральский филиал, 14 ноября, Каменск-Уральский, 2013, стр. 12-17.
102. Баядян А., Симонян Т., Внедряемая в рамках пенсионных преобразований в РА накопительная система и присущие ей риски. Сб. материалов Всероссийской научно-практической конференции «Тенденции и перспективы экономико-правового развития в современной России», Уральский государственный экономический университет, Каменск-Уральский филиал, 14 ноября, Каменск-Уральский, 2013, стр. 362-366.
103. Затикян А.Т., Сущность и понятия предпринимательства. Сб. материалов Всероссийской научно-практической конференции «Тенденции и перспективы экономико-правового развития в современной России», Уральский государственный экономический университет, Каменск-Уральский филиал, 14 ноября, Каменск-Уральский, 2013, стр. 359-363.
104. Хачатрян В. В., Молодые ученые и европейский опыт инновационного развития, Тезисы: “Young scientists – uniting force of world science and culture”. – А.: Ashgabat, Ylym., 2013, 616 p., 381 p., (International Scientific conference).
105. Маргарян А. Ш., Проблемы инновационно-технологической модернизации экономики в контексте требований ВТО: опыт Армении. Сб. материалов международной научно-практической конференции “Проблемы и перспективы функционирования Республики Беларусь в едином экономическом пространстве Беларуси, Казахстана и России”, Минск, 25-26 апреля, Минск, изд. “Право и экономика”, 2013, стр. 63-67.
106. Саргсян К. С., Реформы налоговой системы в РА в контексте антикризисной политики, Научно-практическая конференция “Инфраструктурные отрасли экономики: Проблемы и перспективы развития”, шифр конф. АТ-8, Новоси-

бирск, 2013, 6 стр.

107. Саргсян К. С., Воздействие финансово-экономического кризиса на экономику РА и макроэкономический анализ антикризисных мероприятий правительства. Научно-практическая конференция “Инфраструктурные отрасли экономики: Проблемы и перспективы развития”, шифр конф. КЭ-3, Новосибирск, 2013, 6 стр.
108. Сверлов А. С., Маргарян А. Ш., Методический подход к оценке экономической эффективности трансфера технологий. Сб. материалов международной научно-практической конференции “Проблемы и перспективы функционирования Республики Беларусь в едином экономическом пространстве Беларуси, Казахстана и России”, Минск, 25-26 апреля, Минск, изд. “Право и экономика”, 2013, стр. 489-493.
109. Bayadyan A. H., Harutyunyan V. L., Analysis of the Dynamics and Structural Changes in the Public Debt and Public Debt Regulation Methods. “Annals of agrarian science”, Tbilisi, Georgia, “Favorit print”, №4, 2013, 5 стр.
110. Sargsyan K. S., The essence and peculiarities of state anti-crisis economic policy. Annals of agrarian science, Georgia, № 4, 2013, 9 p.
111. Sargsyan K. S., Armenian economic developments in the context of the world financial crisis. Annals of agrarian science, Georgia, № 4, 2013, 10 p.

VIII. Հողվածներ, որոնք տպագրվել են այլ հանդեսներում

112. Հարությունյան Վ., Սարիկյան Ռ., Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, «Պատմա-բանասիրական հանդես» 2013, № 2 (193), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., էջ 117-130:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2014 թ. հրատարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Ավագյան Հ. Ս., Հազվագյուտ տարրերն ու հազվագյուտ հոդատարրերը Հայաստանի Հանրապետության հանքավայրերում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 176 էջ :
2. Ավագյան Հ. Ս., ՀՀ հանքավայրերում առկա պիրիտ հանքանյութի և դրա հարակից բաղադրիչների փոշիացումը կանխելու ուղիներն ու հեռանկարները, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 48 էջ:
3. Բայադյան Ա. Հ., Տնտեսագիտական բառարան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 528 էջ:
4. Զատիկյան Ա. Թ., Դանիելյան Ա. Հ., ՀՀ փոքր և միջին ձեռնարկությունների գործունեության կարգավորման ուղիները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 182 էջ:
5. Թամազյան Ա. Ռ., Ձեռնարկատիրություն, մրցունակություն և ռիսկ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 192 էջ:
6. Կիրակոսյան Գ. Ֆ., Հարությունյան Ս. Վ., Հարկային բեռի արդարացի բաշխման և վարչարարության բարելավման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 104 էջ:
7. Հարությունյան Ս. Վ., Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 256 էջ:
8. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Կ. Պետական հակաճգնաժամային քաղաքականության միջազգային փորձը և դրա վերլուծությունը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ. 2014, 176 էջ:
9. Մակարյան Ա., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման ուղիների ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 130 էջ:
10. Մանասերյան Թ. Ն., Տնտեսական պատմություն. ուսումնական ուրվագծեր, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., «Այլընտրանք» հետազոտական կենտրոն, 2014, 836 էջ:
11. Մարինյան Ռ. Ն., Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, 2 գրքով, գիրք 1, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 352 էջ:
12. Մարինյան Ռ. Ն., Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, 2 գրքով, գիրք 2, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 317 էջ:
13. Սուվարյան Յու. Մ., Տնտեսություն, գիտություն, կրթություն, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 370 էջ:
14. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի

Հանրապետությունում», հանր. գիտաժողովի նյութեր (2014 թ. հուլիսի 4-6, Արզական), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 248 էջ:

II. «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հանրապետական գիտաժողովի նյութեր (2014 թ., հուլիսի 4-6, Արզական), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2014, 248 էջ

1. Անաստասյան Ս., Հարկային քաղաքականության պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման մոտեցումները ՀՀ-ում, էջ 50-55:
2. Անաստասյան Ս., Հարկային քաղաքականության պետական կարգավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում տնտեսության զարգացման համատեքստում, էջ 55-61:
3. Ավագյան Հ., Թեղուտի պղնձամոլիբդենային հանքավայրի շահագործման հետևանքով սպասվող հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 108-119:
4. Ավագյան Հ., Հազվագյուտ հողատարրերն Արոլյանի երկաթի հանքավայրում, էջ 119-127:
5. Բաբայան Է., Գևորգյան Ա., Ծառայությունների տնտեսագիտական էությունը, դասակարգումը և ազդող գործոնները շուկայական տնտեսության պայմաններում, էջ 195-201:
6. Բայադյան Ա., Մարկոսյան Հ., Պետական պարտքի կառավարման նպատակները և դրա կարգավորման հիմնախնդիրները, էջ 45-50:
7. Բայադյան Ա., Հովհաննիսյան Լ., Հայաստանի գյուղական համայնքներում գյուղատնտեսական կոպերատիվների ձևավորման հետագա ապահովման հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները, էջ 127-132 :
8. Բայադյան Ա., Օհանյան Տ., Կլաստերային քաղաքականության միջազգային փորձը և դրա ներդրման հնարավորությունները ՀՀ-ում, էջ 132-137:
9. Գալոյան Լ., Պետական պարտքի օպտիմալ կառավարումը պարտքի օպերատիվ և ռազմավարական կառավարման մոդելների հիման վրա, էջ 61-66:
10. Զատիկյան Ա., Դանիելյան Ա., Ներդրումների ֆինանսավորման աղբյուրները ՀՀ-փոքր և միջին ձեռնարկություններում, էջ 183-190:
11. Թադևոսյան Ա., Նասոյան Տ., Հեռահաղորդակցությունը որպես նոր տեխնոլոգիաների կիրառման, մրցակցության և մարքեթինգի գործիքակազմի խթանման ոլորտ, էջ 137-144:
12. Կոստանյան Շ., Ագատյան Լ., Օրգանական գյուղատնտեսության զարգացման միտումները, էջ 144-150:
13. Հակոբյան Ե., Կաթիլային ոռոգման տեխնոլոգիայի ներդրման արդյունավետության գնահատումը, էջ 150-154:
14. Հակոբյան Բ., Ֆիզիկական անձանց եկամուտների և գույքի հարկման հիմնական սկզբունքները, էջ 100-108:
15. Հարությունյան Դ., Խաչատրյան Լ., Մարկոսյան Մ., Պարենային ապրանքների արտադրությունը և արտահանումը համաշխարհային շուկա, էջ 17-35:
16. Հարությունյան Դ., Խաչատրյան Լ., Մարկոսյան Մ., Պարենային ապրանքների գների փոփոխությունների միտումները համաշխարհային շուկայում,

ՀՀ-ում և ԼՂՀ-ում, 35-45:

17. Հարությունյան Թ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամերի տեսական և պատմական հարցերի շուրջ, էջ 233-240:
18. Հարությունյան Վ., Սարգսյան Կ., Բանկային համակարգի հակաճգնաժամային կարգավորման և ֆինանսական կայունության հիմնախնդիրները, էջ 11-17:
19. Հովհաննիսյան Լ., ՀՀ ագրոարդյունաբերական համակարգի պարենամթերքի իրացման ենթակառուցվածքի հիմնահարցեր, էջ 166-172:
20. Ներսիսյան Գ., Հարկման արդյունավետության ազդեցությունը ՀՀ գործարար միջավայրի վրա, էջ 82-87:
21. Սարգսյան Լ., Քերոբյան Ա., ՀՀ արտաքին առևտրից ակնկալվող օգուտները մաքսային միությանն անդամակցելու պարագայում, էջ 172-179:
22. Սարիկյան Ռ., Խմբագրի իմ խոսքը, էջ 223-228:
23. Տարանյան Ի., Ջանգեղուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի կողմից չկորզվող օգտակար տարրերի փոշիացման հարցերը, էջ 179-183:
24. Տեր-Ղևոնդյան Ա., ՀՀ տնտեսության զարգացման զգայունության վերլուծությունը ԱԱՀ դրույքաչափի նվազեցման դեպքում, էջ 92-96:
25. Փարսադանյան Տ., Հարկային վարչարարության գնահատման տեսական հարցադրումներն ըստ հարկերը չվճարելու և հարկային օրենքները խախտելու վարքագծային տեսության, էջ 96-100:
26. Օհանյան Տ., Ալոյան Ռ., ԱԱՀ ռազմավարության քաղաքականությունը ՀՀ-ում, էջ 190-195:

III. «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները», գիտական հոդվածների ժողովածուներ -1 (21), Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ, 2014, 294 էջ

27. Ավագյան Հ., Տարանյան Ի., ՀՀ Քաջարանի պղնձամոլիբդենային և Ամուլսարի ոսկու հանքավայրերից փոշիացվող մի քանի օգտակար տարրերի մասին, էջ 109-116:
28. Բաբայան Է., Կարաքելչիյան Հ., Պետական բնապահպանական քաղաքականության տնտեսագիտակոլոգիական խնդիրների մասին, էջ 116-123:
29. Ջաքարյան Ա., Առաքելյան Կ., Մարքեթինգային կառավարման խնդիրները կրթության համակարգում, էջ 8-15:
30. Акопян И., Особенности налогообложения доходов населения в Республике Армения, էջ 141-148:

IV. «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում հրատարակված հոդվածներ

31. Բայադյան Ա., Գնաճի, միջին փոխարժեքի և ապրանքային (առևտրային) հաշվեկշռի փոխկապվածությունն ու ժամանակագրական փոփոխությունները ՀՀ-ում, № 3(165), մարտ, 2014, էջ 65-68:
32. Գալոյան Լ., Պետական պարտքի կառավարման կատարելագործման հիմ-

- նախնդիրները ՀՀ-ում, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 2-5:
33. Գալոյան Լ., ՀՀ-ում տնտեսական աճի վրա պետական պարտքի ազդեցության գնահատման ռեգրեսիոն վերլուծությունը, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 5-8:
  34. Դրամբյան Ա., Բիզնես միջավայրի կառուցվածքն ու դրա ազդող գործոնները, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 56-58:
  35. Հարությունյան Թ., Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման մեխանիզմների վերլուծությունը ՀՀ-ում, № 1 (163), հունվար, 2014, էջ 14-16:
  36. Հարությունյան Թ., ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխության միտումները ճգնաժամի և հետճգնաժամային զարգացումների համատեքստում, № 1 (163), հունվար, 2014, էջ 16-19:
  37. Հարությունյան Թ., Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման մեխանիզմների ազդեցության գնահատումը ՀՀ-ում, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 31-34:
  38. Հարությունյան Ռ., Սթրես-թեստավորում. Հիփոթեզ, թե ճգնաժամի կանխարգելման սցենար, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 31-34:
  39. Ներսիսյան Գ., Հարկային համակարգի արդյունավետության բարձրացման որոշակի մոտեցումները, № 1 (163), հունվար, 2014, էջ 28-30:
  40. Ներսիսյան Գ., Հայաստանի Հանրապետությունում հարկման արդյունավետության բարձրացման և ստվերային եկամուտների նվազեցման տեսական հարցադրումները, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 20-22:
  41. Ներսիսյան Գ., Հարկային մեխանիզմի և հարկման արդյունավետության գնահատման մոտեցումները ՀՀ-ում, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 22-24:
  42. Պողոսյան Վ., ՀՀ ինովացիոն ներուժի զարգացմանը խոչընդոտող համակարգային գործոնները, № 3 (165), մարտ, 2014, էջ 78-80:
  43. Փարսադանյան Տ., Գործարար միջավայրի և հարկային բարեփոխումների փոխազդեցության համեմատական բնութագիրը, № 2 (164), փետրվար, 2014, էջ 27-29:

V. «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդեսում հրատարակված հոդվածներ

..

44. Սուվարյան Յու. Մ., Հարությունյան Վ. Լ., Սարգսյան Վ. Ա., Խաչատրյան Վ. Վ., Գիտակրթական համակարգի տեխնոլոգիական զինվածության գնահատման ու կանխատեսման մեթոդաբանական հարցեր, №1 (640), 2014, էջ 138-154:

VI. Գրախոսված աշխատանքներ

45. Սարինյան Ռ. Ն., Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» (Տ. Վ. Հարությունյանի մենագրության վերաբերյալ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 256 էջ), «Հայաստան. ֆինանսներ և եկոնոմիկա» հանդես, № 5 (167), մայիս, 2014, Եր., էջ 80-81:

VII. Արևմտահայկական հանդեսներում

46. Затикян А., Акопян И., Проблемы налогообложения субъектов малого предпринимательства в Армении. Всероссийский научно-практический журнал “Региональные проблемы преобразования экономики”, № 5 (43), 2014, стр. 135-140.
47. Макарян А., Роль новой модели политики занятости в снижении уровня безработицы в Республике Армения. Всероссийский научно-практический журнал “Региональные проблемы преобразования экономики”, № 4 (42), 2014, стр. 148-152.
48. Хачатрян В. В., Концептуальные основы инновационного развития экономики и науки. “Инновационная экономика Казахстана: устойчивое развитие в условиях глобализации”. Сб. материалов международной научной конференции молодых ученых, Астана: Евразийский инновационный университет им. Л. Н. Гумилева, 2014, часть 1, 426с., стр. 326-330.
49. Тавадян А. А., Принцип минимального интервала полосы неопределенности экономики, “Мир перемен”, № 1, стр. 85-88.
50. Тавадян А. А., Интеграционные приоритеты Армении: взгляд из Еревана, “Россия и новые государства Евразии”, № 2 (23), стр. 28-42.
51. Тавадян Ашот, Оценка миграционных процессов в Армении. Евразийская информационная лига. <http://eurasianinfocage.com/topic.php?id=26226>
52. Bayadyan, A.H., Harutyunyan, V. L. (2014). “Analysis of the dynamics and structural changes in the public debt of RA and its regulation methods,” *Annals of Agrarian Science*, № 12 (1), pp. 95-99.
53. Babasyan T., Hayrapetyan A., Christian ethis VS. corrupt economy, European scientific journal, ESJ, 2014, march, European scientific institute, ESI, march, 2014 edition, vol. 10, № 7, pp. 267-283.
54. Hayrapetyan A. A., The role of innovations in the commercial organizations. “Инновационная экономика Казахстана: устойчивое развитие в условиях глобализации”. Сб. материалов международной научной конференции молодых ученых, Астана, Евразийский инновационный университет им. Л. Н. Гумилева, 2014, часть 1, 426с. стр. 330-333.
55. Tavadyan A. A. (2014), “Sensitivity Thresholds of Countries with Transitional Economies: the Case of Armenia”, *Intellectual Archive*, volume 3, number 5, pp. 46-60.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2015 թ. հրատարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Բայադյան Ա. Հ., Մարկոսյան Հ. Ա., Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2015, 204 էջ:
2. Մարիկյան Ռ.Ն., Թադևոսյան Ա.Ս., Բախշի Իշխանյան (տնտեսագիտական հայացքներ), ՀԱՊՀ, Եր., «Ճարտարագետ», 2015, 136 էջ:
3. «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները», գիտական հոդվածների ժողովածու - 2015 (ժողովածուն նվիրված է հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին, 1915-2015), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2015, 174 էջ:
4. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2015, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2015, 376 էջ:

II. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2015 , ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2015, 376 էջ

1. Ավագյան Հ.Ս., ՀՀ Ամուլսարի ոսկու հանքավայրի շահագործման հիմնախնդիրները, էջ 155-160:
2. Ավագյան Հ.Ս., Սոթքի և Մեղրաձորի հանքավայրերի շահագործման (ազնիվ մետաղների կորզման) արդյունքով առաջացած թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը, էջ 160-169:
3. Բայադյան Ա.Ա., Արտարժույթի փոխարժեքային կուրսով պայմանավորված գործընթացների առանձնահատկությունները ՀՀ-ում, էջ 38-43:
4. Բայադյան Ա.Ա., Դատահաշվապահական փորձաքննության գործընթացի կազմակերպումն ու պլանավորումը, էջ 180-185:
5. Բայադյան Ա.Հ., Հակոբյան Ե.Ա., Գյուղատնտեսության մեջ վարկի օգտագործման արդյունավետության գնահատման մեթոդաբանական մոտեցումներ, էջ 175-180:
6. Բայադյան Ա.Հ., Հովհաննիսյան Լ.Մ., Գյուղատնտեսության գործընթացների ֆինանսավորման բարելավման հիմնահարցերը ՀՀ-ում, էջ 169-175:
7. Բայադյան Ա.Հ., Մարկոսյան Հ.Ա., Պետական պարտքի կառավարման արդյունավետության բարձրացման ինստիտուցիոնալ բարեփոխումները, էջ 32-38:
8. Գևորգյան Է.Մ., Ժամանակակից ածանցյալ գործիքների շուկան տարբեր երկրների օրինակով, էջ 43-48:

9. Գևորգյան Է.Մ., Ածանցյալ գործիքների պատմական էվոլյուցիան, էջ 48-54:
10. Դանիելյան Ա.Հ., Կուտակային կենսաթոշակային համակարգի ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության զարգացման վրա, էջ 54-61:
11. Դրամբյան Ա.Գ., Պետության և գործարարության առաքելությունների համեմատական բնութագիրը, էջ 185-189:
12. Զախարյան Ա.Ե., Կուտակային կենսաթոշակային համակարգի ներդրման օրենսդրական հիմքերը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 68-74:
13. Զախարյան Ա.Ե., Կենսաթոշակառուների կենսամակարդակի բարելավման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 74-80:
14. Թավադյան Ա.Ա., ԵՏՄ երկրների տնտեսական ներուժի մեծացմանը ուղղված առաջնահերթ քայլերը, էջ 189-195:
15. Կոստանյան Շ.Մ., Ազատյան Լ.Ս., Գյուղատնտեսական մթերքների վերամշակման և արտահանման զարգացման ուղղությունները, էջ 195-201:
16. Հարությունյան Ա.Վ., Ներդրումների էությունը և դրանց դերը տնտեսության զարգացման գործում, էջ 80-86:
17. Հարությունյան Ա.Վ., Ներդրումների ներգրավման և ներդրումային գործունեության միջազգային առաջավոր փորձի կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում, էջ 86-90:
18. Հարությունյան Գ.Է., ԵՏՄ անդամակցության հետևանքով հարկաբյուջետային ոլորտում հնարավոր փոփոխությունների ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, էջ 90-98:
19. Հարությունյան Գ.Է., Ղուբասարյան Մ., ԵՏՄ-ին ՀՀ անդամակցության հետևանքով էներգետիկ ոլորտում հնարավոր փոփոխությունների շուրջ, էջ 201-207:
20. Հարությունյան Հ.Հ., ՀՀ Լոռու մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները, էջ 288-294:
21. Հարությունյան Հ.Հ., Լոռու մարզի տնտեսական զարգացման և շրջակա միջավայրի էկոլոգիական որակի փոփոխության արդի միտումները, էջ 294-300:
22. Հարությունյան Վ.Լ., Միջազգային կառույցների դերը համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամերի հաղթահարման գործընթացում, էջ 16-22:
23. Հարությունյան Վ.Լ., Ազգաբնակչության սոցիալական պաշտպանության միջոցառումների նշանակությունը հակաճգնաժամային քաղաքականության ոլորտում, էջ 22-27:
24. Հովհաննիսյան Լ.Ս., Գյուղատնտեսական մթերքներ վերամշակող արդյունաբերության զարգացման ռազմավարական հիմնական ուղղությունները, էջ 207-213:
25. Մակարյան Ա.Ռ., Մակրոտնտեսական խոցելիության գնահատման մոտեցումները արտերկրում և ՀՀ-ում, էջ 342-350:
26. Մաշինյան Ա.Կ., Ջերմուկ քաղաքի ներուժը առողջարանային զբոսաշրջության շուկայում, էջ 213-218:
27. Մարկոսյան Հ.Ա., Բաղդասարյան Ք. Յու., Ներքին և արտաքին ներդրումների օրենսդրական հիմքերն ու պետական կարգավորման մոտեցումները

ՀՀ-ում, էջ 224-230:

28. Մկրտչյան Տ.Ժ., Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 230-237:
29. Մուրադյան Տ.Ռ., Կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 98-103:
30. Շահինյան Տ.Վ., Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների բազմագործոն ռեգրեսիոն վերլուծությունը ՀՀ-ում, էջ 237-241:
31. Պողոսյան Շ.Պ., Կուտակային կենսաթոշակային համակարգերի զարգացման հիմնախնդիրները, էջ 103-109:
32. Պողոսյան Շ.Պ., Ազգաբնակչության տեղեկացվածության ապահովումը կենսաթոշակային բարեփոխումների գործընթացում, էջ 109-116:
33. Սարգսյան Կ.Ս., Բանկային համակարգերի հակաճգնաժամային աջակցման արդյունավետության գնահատումը, էջ 127-135:
34. Սարգսյան Լ.Ն., ՀՀ արտահանման համեմատական առավելությունները իրացման հնարավորությունները ԵՏՄ շրջանակներում, էջ 246-250:
35. Սարատիկյան Ն.Գ., Բարձրագույն կրթական համակարգի զարգացման միտումները ՀՀ-ում, էջ 307-312:
36. Սարինյան Ռ.Ն., Հայաստանի տնտեսության վերափոխումները և վերելքի հեռանկարները, էջ 329-334:
37. Սարինյան Ռ.Ն., Թաղևոսյան Ա.Ս., Բաշխի Իշխանյան. տնտեսական պատմության հանգույցներում, էջ 321-329:
38. Քերոբյան Ա.Ս., Հայաստանի Հանրապետությունում ներդրումներ ներգրավելու հնարավորությունները ԵՏՄ անդամակցության պարագայում, էջ 255-260:
39. Акобян И.Г., Проблемы инновационной направленности инвестиционной политики в РА, стр. 141-147.
40. Бабаян Э.А., Некоторые направления решения экологических проблем в РА, стр. 265-269.
41. Бабаян Э.А., Габриелян Б.В., Роль конкуренции в деле повышения конкурентоспособности организации, стр. 260-265.
42. Габриелян Б.В., Проблемы эффективности кадровой стратегии в организациях, стр. 354-360.
43. Затикиан А.Т., Некоторые проблемы внедрения накопительной пенсионной системы в Республике Армения, стр. 147-155.
44. Затикиан А.Т., Даниелян А.А., Перспективы развития внешнеэкономической деятельности малых и средних предприятий РА, стр. 269-275.

III. «Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2015 (ժողովածուն նվիրված է հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին, 1915-2015), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2015, 174 էջ

45. Աստոյան Ա.Խ., Հայերի ունեզրկումը որպես Հայոց մեծ եղեռնի դրդապատ-

ճառ, էջ 55-95:

46. Բաղդասարյան Ա. Յու., Հայոց ցեղասպանության միջազգային իրավական պատասխանատվության և հատուցման հնարավոր ձևերի հիմնախնդիրների շուրջ, էջ 154-171:
47. Թամազյան Ա.Ռ., Ժողովրդագրական, նյութական, ֆինանսական կորուստների մեկնաբանություններ, էջ 45-66:
48. Հարությունյան Վ.Լ., Կիրակոսյան Գ.Ֆ., Ցեղասպանության սահմանումները և դրանց բնորոշ հատկանիշները, էջ 5-45:
49. Հարությունյան Վ.Լ., Մանասերյան Թ.Ն., Քերոբյան Ա.Ս., Ցեղասպանության նյութական կորուստների գնահատումն ըստ ՀՀ ազգային արխիվում պահվող հայտարարագրերի, էջ 144-154:
50. Լազարյան Ս.Ս., Ցեղասպանության ֆոնդի ստեղծում. հատուցման փաթեթի ձևավորում, էջ 171-183:
51. Մակարյան Ա.Ռ., Թուրքիայի կողմից էքսպրոպրիացված հայերի գույքի գնահատման և դրանց դիմաց տրվող փոխհատուցման հիմնախնդիրները Մարբոեի փաստարկների հիման վրա, էջ 95-121:
52. Մանասերյան Թ.Ն., Հարությունյան Թ.Հ., Հայկական եկեղեցիների հոգևոր և նյութական ներուժը ցեղասպանության ընթացքում, էջ 121-144:

IV. «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածուներ-1 (22), Եր., «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ, 2015, 359 էջ

53. Ջաբարյան Ա.Ե., Առաքելյան Կ.Հ., Մինասյան Ա.Գ., Միմոնյան Գ.Է., Գյուղատնտեսության ապահովագրման ֆինանսական մեխանիզմի կատարելագործման ուղղությունները, էջ 205-211:
54. Ջաբարյան Ա.Ե., Առաքելյան Կ.Հ., Գալստյան Լ.Յու, Գյուղատնտեսության ապահովագրության արտասահմանյան փորձի հիմնական առանձնահատկությունները, էջ 211-218:
55. Бабаян Э. А., Каракешиян Г. М., Взаимодействие общества и природной среды, стр. 237-244.

V. Հայաստանի ազգային ազդարային համալսարանի «Մենդամթերքների և պարենային ապահովության անվտանգության հիմնախնդիրները» միջազգային գիտաժողովի նյութեր (20-22 հոկտեմբերի 2014 թ.), Եր., HAYA, 2015, 378 էջ

56. Հարությունյան Թ.Հ., Արժուրային ճգնաժամերը և ՀՀ դրամի արժեզրկումը, էջ 126-129:
57. Հարությունյան Թ.Հ., Սկրտչյան Հ.Հ., ՀՀ տնտեսության հնարավոր զարգացումները համաշխարհային տնտեսության համատեքստում, էջ 129-133:

VI. «Զարգացման ժամանակակից մարտահրավերներ», ՀՊՏՀ 24-րդ գիտաժողով, 2014, հոկտեմբերի 29-31, հատոր 1, Երևան, 2015, ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» հրատ., 772 էջ

58. Բաբայան Է.Ա., Բնօգտագործման և բնապահպանական էկոլոգատնտեսական հիմնախնդիրների շուրջ, էջ 81-87:
59. Բաղդասարյան Բ.Յու., Հեռահաղորդակցության ոլորտի պետական կարգավորման հեռանկարները ՀՀ-ում, էջ 76-81:
60. Բայադյան Ա.Հ., Մարկոսյան Հ.Ա., Պետական պարտքի գնահատման ցուցանիշները և դրանց ժամանակագրական վերլուծությունը, էջ 87-92:
61. Զախարյան Ա.Ե., Քաղաքացիական հասարակության ձևավորումը որպես ազգաբնակչության կենսամակարդակի բարելավման միջոց, էջ 137-143:
62. Հովհաննիսյան Լ.Ս., Գյուղատնտեսության գործունեության գերակա խնդիրների ուղղությունների վերլուծության արդյունքները, էջ 251-257:
63. Օհանյան Տ.Լ., ՀՀ արդյունաբերության կազմակերպությունների ներդրումա-նորամուծության զարգացման ուղիները, էջ 462-468:
64. Սարգսյան Կ.Ս., Տնտեսության իրական հատվածի աջակցության միջոցա-ռումների վերլուծությունը ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հաղթահար-ման համատեքստում, էջ 406-412:
65. Акопян И.Г., Затикян А.Т., Проблемы налогового стимулирования и финан-сового обеспечения малого бизнеса в Армении, стр. 746-753.

VII. «Զարգացման ժամանակակից մարտահրավերներ», ՀՊՏՀ 24-րդ գիտաժողով, 2014, հոկտեմբերի 29-31, հատոր 2, Երևան, 2015, ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» հրատ., 536 էջ

66. Խաչատրյան Վ.Վ., Եվրասիական տնտեսական միության երկրների որոշ մակրոտնտեսական ցուցանիշների համեմատական վերլուծությունը, էջ 120-125:
67. Հարությունյան Տ.Վ., Հարությունյան Վ.Լ., Ուղղակի հարկերի դերը և դրանց ազդեցությունը բիզնես միջավայրի վրա, էջ 407-412:

VIII. “Наукові праці МАУП”, Юридичні науки, Економічні науки, випуск 45 (2-2015), Київ, ДП “Видавничий дим Персонал”, 2015

68. Авакян Г., Бабаян Э., Таранян И, О некоторых экологических проблемах мира и Армении, стр. 50-56.
69. Акопян И., Финансовые проблемы малого предпринимательства в Армении, стр. 94-98.
70. Баядян А., Арутюнян В., Характерные особенности стратегии государственного долга РА, стр. 46-50.
71. Затикян А., Даниелян А., Проблемы развития внешнеэкономических связей малых и средних предприятий Армении, стр. 113-118.
72. Манасерян Т., Интеллектуальная безопасность и экономическое развитие, стр. 68-73.

73. Оганесян Л., Некоторые проблемы стимулирования экспорта сельскохозяйственной продукции и финансирования сельского хозяйства, , стр. 131-136.

IX. "Формирование Евразийского экономического союза: Финансово-правовой аспект". Сборник статей Всероссийской научно-практической конференции (Екатеринбург, 6-7 октября 2015 г.), М-во образования и науки РФ, Урал. гос. экон. унив., Екатеринбург, изд-во УрГЭУ, 2015, 340 с.

74. Арутюнян В.Л., Особенности современных экономических кризисов, стр. 35-41.
75. Арутюнян Т.В., Концептуальный подход по смягчению влияния финансово-экономического кризиса в Республике Армения, стр. 41-47.
76. Бабаян Э.А., Габриелян Б.В., Понятие о биосреде человечества и обеспечение ее мотивационной безопасности, стр. 276-282.
77. Баядян А.А., Основные тенденции становления и развития общин Республики Армения, стр. 70-75.
78. Габриелян Б.В., Мотивация как основа совершенствования конкурентоспособности компании, стр. 109-115.
79. Захарян А.Г., Современные векторы развития акционерных обществ в Республике Армения, стр. 197-203.
80. Захарян А.Г., Стимулирование инновационной деятельности акционерных обществ в Республике Армения, стр. 203-211.
81. Саргсян К.С., Проблемы разработки современных направлений антикризисной политики, стр. 115-122.

X. «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում հրատարակված հոդվածներ

82. Հարությունյան Վ. Լ., Սարիկյան Ռ. Ն., Գրախոսություն և ոչ միայն..., Աշոտ Բալադյանի «Տնտեսական բառարանի» շուրջ, № 3-4 (175-176), 2015, էջ 118-119:
83. Մակարյան Ա. Ռ., ՀՀ տնտեսական աճը պայմանավորող գործոնների վերլուծությունը, № 3-4 (175-176), 2015, էջ 68-70:
84. Մակարյան Ա. Ռ., Ընթացիկ հաշվի պակասորդ/ՀՆԱ հարաբերությունը որպես ՀՀ մակրոտնտեսական խոցելիության ցուցանիշ, № 3-4 (175-176), 2015, էջ 75-78:
85. Հարությունյան Ա. Վ., Ներդրումային գործունեության զարգացման ուղիները ՀՀ-ում, № 5-6 (177-178), 2015, էջ 87-90:

XI. «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդեսում հրատարակված հոդվածներ

86. Ազատյան Լ. Ս., Նորամուծությունների զարգացման ուղղությունները տնտեսությունում, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 82-90:
87. Ալոյան Ռ. Ս., Ագրարային ոլորտի ֆինանսավորման մեխանիզմների դրսևորումները, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 90-96:
88. Դրամբյան Ա. Գ., ՀՀ գործարար միջավայրի վարկանիշային գնահատման

- ինստիտուցիոնալ հիմքերը, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 32-38:
89. Խաչատրյան Լ. Ռ., ՀՀ պարենային անվտանգության ներկա վիճակը և զարգացման հեռանկարները, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 15-20:
  90. Խաչատրյան Լ. Ռ., ՀՀ պարենային ապրանքների արտաքին առևտուրը և զարգացման հեռանկարները, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 295-305:
  91. Հակոբյան Ե. Ա., Ռոռզման դերը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում, 2015, № 2, ապրիլ-հունիս, էջ 20-26:
  92. Հակոբյան Ե. Ա., Ռոռզման ջրի սակագնի որոշման մեթոդաբանությունը, 2015, № 2, ապրիլ-հունիս, էջ 106-110:
  93. Հարությունյան Ա.Վ., Ներդրումային գործունեության կատարելագործման ուղիները ՀՀ-ում, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 178-185:
  94. Հովհաննիսյան Լ. Ս., Ազրարային ոլորտի դերը տնտեսության զարգացման գործընթացում, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 225-233:
  95. Ղուբասարյան Մ. Ա., Տեխնոպարկի զարգացման նախադրյալները ՀՀ-ում, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 20-25:
  96. Մակարյան Ա. Ռ., ՀՀ տնտեսական զարգացման արդյունավետությամբ պայմանավորված փուլի և Եվրասիական տնտեսական միությանն անդամակցության մարտահրավերներն ու հնարավորությունները տնտեսության խոցելիությունը նվազեցման գործում, 2015, № 2, ապրիլ-հունիս, էջ 177-193:
  97. Օհանյան Տ. Լ., ՀՀ ներդրումային քաղաքականությունը գյուղատնտեսության ոլորտում, 2015, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 196-203:

XII. Այլ հանդեսներում և ինտերնետային կայքերում

98. Dokholyan, S.V., Harutyunyan, V.L. (2015). "Methodology approach to discussing the mechanism of structural changes in the economy", *Региональные проблемы преобразования экономики*, № 11 (61), стр. 6-13.
99. Makaryan, A.R., "The real-side linkages and the vulnerability of real sectors of low-income countries and Armenia", *Региональные проблемы преобразования экономики*, № 11 (61), стр. 154-161.
100. Makaryan, A.R., "The role of imports and credits in explaining the macroeconomic vulnerability of Armenia", *Региональные проблемы преобразования экономики*, № 12 (62), стр. 254-259.
101. Sargsyan, K.S., "Armenian economic developments in the context of the world financial crisis", *Региональные проблемы преобразования экономики*, № 9 (59), стр. 138-142.
102. Sargsyan, K.S., "Criteria and principles of enhancing effectiveness of state anti-crisis regulation", *Региональные проблемы преобразования экономики*, № 11 (61), стр. 150-153.
103. Sargsyan, K.S., "The issues of improvement of state anti-crisis measures", *Региональные проблемы преобразования экономики*, № 12 (62), стр. 195-199.
104. Тавадян А.А., Интервальные прогнозы и системная экономическая политика.

- “Мир перемен” (специальный выпуск), материалы Московского экономическо-го форума “Тупики экономической политики России. Кто виноват и что делать?”. Международный научно-общественный журнал, 2015, с. 111-114.
105. Арутюнян В.Л., Саргсян К.С., Антикризисные меры международных экономичес-ких организаций в контексте кризисных развитий глобальной эконо-мики, “Банбер” АГЭУ”, № 2 (38), 2015, стр. 75-85.
106. Թափաղյան Ա.Ա., ԵԱՏՄ երկրների հավաճվածիամային միջոցառումների համաձայնեցման անհրաժեշտության մասին, «Գլոբուս» տեղեկագիր, № 2 (59), 2015, Եր., էջ 59-65:
107. Тавадян А.А., Интеграционные процессы и экономическая безопасность http://soyuzinfo.am/rus/analitics/detail.php?ELEMENT_ID=1595&sphrase_id=905.
108. Тавадян А.А., О целесообразности взаимных расчетов в национальных валю-тах для стран ЕАЭС, http://soyuzinfo.am/rus/analitics/detail.php?ELEMENT_ID=1683&sphrase_id=905.
109. Тавадян А.А., Валютная безопасность в кризисных условиях (доклад), Между-народная научная конференция «Жизнь под санкциями: международный опыт», Институт стран СНГ совместно с экономическим факультетом МГУ им. М.В. Ломоносова http://soyuzinfo.am/rus/analitics/detail.php?ELEMENT_ID=1619&sphrase_id=911.
110. Тавадян А.А., Евразийский проект-2015 – воплощение ожиданий государств общего соседства? Международный экспертно-медийный семинар "Евразийс-кая интеграция: вызовы для экономики и СМИ", Москва, Круглый стол, РИА Новости <http://pressmia.ru/pressclub/20141218/949813782.html>.
111. Тавадян А.А., Ключевые аспекты координации экономической политики стран ЕАЭС в условиях кризиса (доклад), “Евразийская экономическая ин-теграция”, X международная конференция, 29 октября 2015 года, Москва, Евразийский банк развития. Пленарное заседание «Диалог экономистов: векторы экономического развития ЕАЭС в условиях кризиса» http://www.eabr.org/r/research/conference/x_conference/.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2016 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Բաղդասարյան Ք. Յու., Ներդրումային ծրագրերի իրականացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 183 էջ:
2. Բայադյան Ա. Հ., Ֆինանսական միջոցների կազմավորման, օգտագործման և բարելավման ուղիները ՀՀ ագրարային ոլորտում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 184 էջ:
3. Հարությունյան Վ. Լ., Սարինյան Ռ. Ն., Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում (2006-2016 թթ.) հետազոտության արդյունքների ուրվագիծ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 224 էջ:
4. Հարությունյան Ս. Վ., Հարկային քաղաքականության և հարկային վարչարարության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 320 էջ:
5. Հարությունյան Ա. Վ., Առևտրային բանկերի ներդրումային գործունեության բարելավման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 144 էջ:
6. Նավոյան Է., Հայկական հարցը միջազգային խորհրդածոլովներում և պայմանագրերում (1878-1923 թթ.), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2015, 166 էջ:
7. Սարգսյան Կ. Ս., Պետական հակաձգնաժամային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2016, 416 էջ:

II. «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու – 2016, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2016, 472 էջ

1. Ազատյան Լ. Ս., Ալոյան Ռ. Ս., Գիտատեխնիկական տեղեկատվության իրականացման դերը արտադրության կայունացման ու զարգացման գործում, էջ 415-420:
2. Ամիրխանյան Վ.Ա., Հետխորհրդային պետություններում գիտելիքահենք տնտեսության զարգացման համեմատական վերլուծություն. Հայաստան, Վրաստան, Բելառուս, Հստոնիա, էջ 199-207:
3. Այանյան Ա. Հ., Ժամանակակից ջերմոցային տնտեսությունների արտադրանքի ինքնարժեքի մեջ փոփոխուն ծախսերի վերլուծությունը, էջ 21-28:
4. Անդրեասյան Ն. Հ., Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման բազելյան սկզբունքների կիրառման հիմնախնդիրները, էջ 28-33:
5. Բաղդասարյան Ք. Յու., Մտվերային տնտեսության գնահատման մեթոդները

- և դրանց տեղայնացման մոտեցումները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 425-432:
6. Բաղդասարյան Ք. Յու., Հակոբյան Ե. Ա., Ստվերային տնտեսության տեսական հարցերի շուրջ, էջ 420-425:
  7. Բայադյան Ա. Հ., Բայադյան Ա. Ա., ՀՀ-ում ապրանքաշրջանառության և ՀՆԱ-ի ժամանակագրական փոփոխություններն ու կարգավորման ուղիները, էջ 221-228:
  8. Բայադյան Ա. Հ., Կոստանյան Շ. Մ., ՀՀ ագրովերամշակող արդյունաբերության մթերքների արտադրության բարելավումը որպես դրանց արտահանման ծավալների ավելացման կարևորագույն նախապայման, էջ 228-234:
  9. Գրիգորյան Ա. Ս., Ներդրումների տնտեսական բովանդակությունը և բնութագրիչները, էջ 68-74:
  10. Դրամբյան Ա. Գ., ՀՀ արտահանման վրա ազդող հարկային արտոնությունների հարցի շուրջ, էջ 87-93:
  11. Զաքարյան Ա. Ե., Առաքելյան Կ. Հ., ՀՀ արդյունաբերական կառուցվածքային համակարգի և ազգային շուկայի հավասարակշռման հիմնախնդիրները, էջ 93-99:
  12. Թավադյան Ա. Ա., ՀՀ տնտեսության արտաքին ու ներքին մարտահրավերները և դրանց հաղթահարման ուղիները, էջ 239-244:
  13. Խաչատրյան Ն. Կ., ՀՀ հարկային օրենսգրքի անհրաժեշտությունն ու խնդիրները հարկային բարեփոխումների համատեքստում, էջ 99-104:
  14. Կեոպտերեյան Բ. Կ., Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հիմնախնդիրները, էջ 250-254:
  15. Հարությունյան Ա. Վ., ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից իրականացվող վարկային ներդրումների փոխկապվածությունների վերլուծությունն ըստ օգտագործման պատկանելիության, էջ 124-131:
  16. Հարությունյան Գ. Է., ՀՀ տնտեսական ներուժի իրացման հնարավորությունները ԵԱՏՄ շրջանակներում. խոչընդոտներ և հեռանկարներ, էջ 254-260:
  17. Հարությունյան Գ. Է., Ինտեգրացիա. աշխարհաքաղաքական տեսանկյուն, էջ 438-443:
  18. Հարությունյան Դ. Վ., Ընթացիկ հաշվի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները, էջ 138-143:
  19. Հարությունյան Հ. Հ., Էկոլոգիական անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ Լոռու մարզում, էջ 260-265:
  20. Հարությունյան Վ. Լ., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 10-ամյա (2006-2016 թթ.) գիտական հետազոծը, էջ 17-21:
  21. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Դ. Վ., Տնտեսական քաղաքականության առաջնահերթությունները և վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման բարելավման հեռանկարները, էջ 131-138:
  22. Հովհաննիսյան Լ. Մ., Ագրովերամշակող արդյունաբերության պարենամթերքների արտադրության և իրացման բարելավման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 265-271:

23. Ղուբասարյան Ս. Ա., ՏՏ ոլորտի զարգացման հեռանկարները ինտեգրացիայի շրջանակներում, էջ 271-275:
24. Մանգասարյան Ռ. Յ., ԼՂՀ տնտեսության զարգացման արդի մարտահրավերները, էջ 275-280:
25. Մանուչարյան Ս. Գ., Պետական աջակցության անհրաժեշտությունը գյուղատնտեսության ապահովագրության ներդրման գործում, էջ 280-285:
26. Մարկոսյան Հ. Ա., Հոլանդական հիվանդությունը որպես Հայաստանում 2009 թ. ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի խոր ազդեցության հիմնական պատճառ, էջ 285-290:
27. Մարկոսյան Հ. Ա., Մինասյան Ա. Գ., Հայաստանի և Իրանի տնտեսությունների համեմատական վերլուծությունը, էջ 290-296:
28. Մխիթարյան Հ. Ս., Ներդրումային ռիսկերի դասակարգման հիմնական մոտեցումները, էջ 148-153:
29. Մկրտչյան Ս. Ա., ՀՀ լեռնամետալուրգիական արդյունաբերության կայուն զարգացման էկոլոգիական բաղադրիչը, էջ 302-307:
30. Մկրտչյան Ս. Հ., Մանուչարյան Ս. Գ., Ագրովերամշակող արդյունաբերությունը որպես գյուղատնտեսության զարգացման շարժիչ ուժ, էջ 296-302:
31. Շահինյան Տ. Վ., Գործարարությամբ զբաղվելու պայմանները ԵՄՏՄ երկրներում, էջ 307-311:
32. Պողոսյան Շ. Պ., ՀՀ միգրացիոն գործընթացների ազդեցությունը դրամական փոխանցումների վրա, էջ 394-401:
33. Պողոսյան Շ. Պ., Միգրացիոն շարժումը և դրա մեղմացման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 401-406:
34. Մարգսյան Լ. Ն., Հայ-իրանական փոխադարձ ներդրումային համագործակցության հիմքերը, էջ 326-332:
35. Մարգսյան Կ.Ս., ՀՀ հարկաբյուջետային քաղաքականության առանձնահատկությունները և հիմնախնդիրները, էջ 164-171:
36. Մարգսյան Կ. Ս., Հարկաբյուջետային քաղաքականության դերը և առանձնահատկությունները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամների հաղթահարման համատեքստում, էջ 171-176:
37. Մարինյան Ռ. Ն., Նուրիջանյան Ի. Կ., Մատթեոս Մամուրյանի «Տնտեսագիտական ուղղությունը», էջ 454-460:
38. Վերդյան Ռ. Ա., Տնտեսության գործարքային ծախսերի գնահատման առանձնահատկությունները, էջ 332-339:
39. Քերոբյան Ա. Ս., ՀՀ-ԵՄ առևտրատնտեսական համագործակցությունը և զարգացման հեռանկարները «Արևելյան գործընկերության» շրջանակներում, էջ 339-347:
40. Քարդումյան Ն. Գ., Գործարարությամբ զբաղվելը և հարկման արդյունավետությունը հարկային բեռի համատեքստում, էջ 193-199:
41. Акобян И.Г., Таранян И.А., Проблемы взаимосвязи трудовой миграции с инвестициями в Армении, стр. 387-394.

42. Бабаян Э.А., Проблемы совершенствования миграционной политики РА, стр. 347-352.
43. Бабаян Э.А., О разновидностях и особенностях миграционных процессов, стр. 352-358.
44. Габриелян Б.В., Совершенствование управления персоналом и оплата труда, стр. 432-438.
45. Даниелян А.А., Пенсионное обеспечение в системе современных экономических отношений, стр. 81-87.
46. Захарян А.Г., Проблемы миграции населения в Республике Армения, стр. 358-365.
47. Захарян А.Г., Влияние миграционных процессов на развитие экономики Республики Армения, стр. 365-373.
48. Затикян А.Т., Проблемы миграционных процессов в РА, стр. 373-380.
49. Затикян А.Т., Трудовая миграция и ее роль в социально – экономическом развитии РА, стр. 380-387.

III. «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածուներ -1 (23), Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ, 2016, 475 էջ

50. Ամիրխանյան Վ.Ա., Գիտելիքահենք տնտեսության հիմնական բաղադրիչները և ՀՀ-ում դրանց զարգացման ավանդույթներն ու հնարավորությունները, էջ 281-290:
51. Ավագյան Հ., Բաբայան Է., Տարանյան Ի., Մետաղական օգտակար հանածոների շահագործման արդի վիճակը և դրանց արդյունավետության բարձրացման ուղիները, էջ 324-332:
52. Ավագյան Հ., Բաբայան Է., Տարանյան Ի., Նորագույն տվյալներ Կամաքարի հանքաերևակման վերաբերյալ, էջ 332-340:
53. Գաբրիելյան Բ., Գևորգյան Ա., Ձեռնարկատիրության զարգացման հիմնական ուղղությունները ՀՀ ծառայությունների շուկայում, էջ 37-48:
54. Զախարյան Ա., Հայաստանի Հանրապետությունում բաժնետիրական ընկերությունների գործունեության բարելավման հիմնախնդիրները, էջ 105-117:
55. Հովհաննիսյան Լ., Հակոբյան Ե., Գյուղատնտեսության սուբսիդավորման և վարկավորման բարելավման շուկայական մեխանիզմների գնահատումը, էջ 348-354:
56. Акоюн И., Особенности формирования инвестиционно среды в РА, стр. 298-304.
57. Габриелян Б., Аветисян А., Совершенствование кадровой политики организации в условиях кризиса, стр. 290-298.
58. Оганян Т., О некоторых проблемах состояния сельского хозяйства РА, стр. 369-374.

*IV. «Հայոց նորագույն պետականության քառորդ դարը» գիտաժողովի զեկու-
ցումների դրույթներ, 2016 թ., հուլիսի 15, Երևան, 2016, «Գիտություն» հրատ.,
185 էջ*

59. Բաղդասարյան Ք., Հարկային բարեփոխումներ, սովերային տնտեսություն և տնտեսական զարգացում, էջ 103-107:
60. Զախարյան Ա., Ազգաբնակչության կենսամակարդակի բարելավման հիմ-
նահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 92-98:
61. Սարգսյան Կ., Կայուն տնտեսական աճի արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ
98-103:

V. «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդեսում հրապարակված հոդվածներ

62. Այանյան Ա., Ժամանակակից ջերմոցային տնտեսությունների հաստատուն
ծախսերի վերլուծությունը, № 5-6 (189-190), 2016, էջ 30-33:
63. Ավետյան Ա., ՀՀ համայնքային ֆինանսական կառավարման մեթոդաբանա-
կան սկզբունքներ, № 5-6 (189-190), 2016, էջ 57-59:
64. Թանգյան Ս., Վարկային հարաբերությունների օրենսդրական դաշտի
կարգավորման հիմնահարցերը, № 5-6 (189-190), 2016, էջ 102-105:
65. Հարությունյան Հ., Տնտեսական գործունեության էկոլոգիական հետևանք-
ների գնահատման մոտեցումները Հայաստանի Հանրապետությունում, № 5-6
(189-190), 2016, էջ 114-117:
66. Սարինյան Ռ. Ն., Պետական պարտքի կառավարման հանգույցներում, № 1-
2 (185-186), 2016, էջ 117-119:

VI. «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդեսում հրապարակված հոդվածներ

67. Ամիրխանյան Վ. Ա., Նորարարական կլաստերների էությունը և ՀՀ տնտեսու-
թյունում դրանց գործարկման հնարավորությունները, 2015, №1 , հունվար-
մարտ, Եր., էջ 342-351:
68. Բոստանջյան Վ. Բ., Հարությունյան Ս. Վ., Հարկային քաղաքականության ար-
դյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետու-
թյունում, 2015, № 1, հունվար-մարտ, Եր., էջ 322-332:
69. Մակարյան Ա. Ռ., Տնտեսության իրական հատվածի վրա արտաքին գործոն-
ների ազդեցությունը և կարգավորման ուղիները, 2015, № 1, հունվար-մարտ,
Եր., էջ 351-364:
70. Մակարյան Ա. Ռ., ՀՀ տնտեսության ճկունության աստիճանի բարձրացումը
տնտեսական զարգացման հիմքի բազմազանության ապահովման միջոցով,
2015, № 1, հունվար-մարտ, Եր., էջ 364-375:
71. Մանասերյան Թ. Ն., ԵՍՏՄ-ին Հայաստանի անդամակցությունից Հայաստանի
գործարար հանրության սպասումները, 2015, № 1, հունվար-մարտ, Եր., էջ 7-14:

VII. Այլ հանդեսներում և ինտերնետային կայքերում հրատարակված հոդվածներ

72. Sargsyan, K.S., Evaluation of the effectiveness of state anti-crisis regulation in the Republic of Armenia. *Региональные проблемы преобразования экономики*, №1 (63), 2016, стр. 149-155. ISSN: 1812-7096.
73. Лепехин В.А., Сафарян А.В., Тавадян А.А., Маркаров А.А., «Оценка интеграционных эффектов Армении» (в соавторстве), «Многомерный статистический анализ и эконометрика», Москва, 2016, 2 с, НФСП infoleader.online.
74. Лепехин В.А., Сафарян А.В., Тавадян А.А., Маркаров А.А., «Оценка воздействия интеграционных эффектов Армении на динамику ВВП» (в соавторстве), Российский экономический конгресс, Москва, 2016, 3 с., НФСП infoleader.online.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2017 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Աստոյան Ա. Խ., Բուրսայի նահանգի հայության տնտեսական վիճակը և նյութական կորուստները հայոց ցեղասպանության տարիներին, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 320 էջ:
2. Բաղդասարյան Ք. Յու, Հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման հիմնախնդիրները կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման համատեքստում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 168 էջ:
3. Բայադյան Ա. Հ., ՀՀ ագրովերամշակող արտադրական կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության և ռիսկերի գնահատման հիմնահարցերն ու լուծման ուղիները, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2017, 236 էջ:
4. Затикин А.Т., Демографические факторы социально-экономического развития РА, Ер., изд. «Гитутюн», 2017, 192 стр.
5. Հարությունյան Ա. Վ., ՀՀ առևտրային բանկերը ներդրումային միջավայրի բարելավման գործում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017. 128 էջ:
6. Հարությունյան Վ. Լ., Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 264 էջ:
7. Ոսկանյան Ա.Հ., Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսական վիճակը, 1909թ, Ունեգրկում: Գիրք Ա, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 208 էջ:
8. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Վ. Լ., Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Ա-Հ), երկու գրքով, գիրք 1, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 464 էջ:
9. Սուվարյան Յու. Մ., Սարգսյան Վ. Ա., Հայրապետյան Ռ. Ա., Ասատրյանց Ս. Ա., Քոչարյան Մ. Ռ., Գյուլգյուլյան Լ. Ա., Ազգային նորամուծական համակարգ. ներուժի գնահատումը և հայեցակարգային գերակայությունները, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհ. խմբագրությամբ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 192 էջ:
10. Ազգային տնտեսություն, ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոտություններ (2007-2017 թթ.). Եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ (կազմվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտ. դոկտոր, պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյանի գլխավորությամբ), Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 504 էջ:

II. Հոդվածներ, գեկուցումներ

1. Ամիրխանյան Վ. Ա., Գիտություն-նորամուծություն-առևտրայնացում շրթայի ամրապնդման ուղիները ՀՀ-ում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա» հանդես, № 3-4 (199-200), 2017, էջ 54-58:
2. Ամիրխանյան Վ. Ա., ՀՀ գիտության ոլորտի վերլուծությունը գիտելիքահենք տնտեսական համակարգի ձևավորման տեսանկյունից, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (199-200), 2017, էջ 50-54:
3. Անդրեասյան Ն. Հ., Կառավարչական որոշումների ուղղությունները բանկային ռիսկերի շրջանակում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (199-200), 2017, էջ 10-13:
4. Ասատրյան Շ. Ս., Գործազրկության նվազեցման մոտեցումները, «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես, 2017, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 256-261:
5. Բոյախյան Վ. Գ., Առևտրային կազմակերպության (բանկի) գործունեության դիվերսիֆիկացումը որպես կայունության ապահովման միջոց, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (201-202), 2017, էջ 127-132
6. Բոյախյան Վ. Գ., Բանկային ոլորտի կայունության ապահովման առանձին մեթոդներն ու ձևերը, «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես, 2017, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 52-63:
7. Գաբրիելյան Բ., Չոբանյան Ա., Պետական ծառայողների աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման խնդիրները, «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես, 2017, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 121-131:
8. Գալոյան Մ. Ռ., Գնաճի մակարդակի և արտարժույթի փոխարժեքների փոխկապակցվածության վերլուծությունը, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (199-200), 2017, էջ 4-7:
9. Գալոյան Մ. Ռ., ՀՀ դրամավարկային քաղաքականությունը արդի պայմաններում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (197-198), 2017, էջ 82-84:
10. Դալլաքյան Ս., Սարգսյան Ս., ՀՀ ժողովրդագրական գործոնների ազդեցությունը տնտեսական իրավիճակի վրա, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 9-10 (205-206), 2017, էջ 148-151
11. Կուրդիկյան Գ. Մ., ՀՀ ՀՆԱ-ի արտադրությունը՝ ըստ ազգային տնտեսության հատվածների, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (199-200), 2017, էջ 19-24:
12. Հարությունյան Գ. Է., ՀՀ ռազմարդյունաբերության զարգացման առաջնահերթությունները, «21-րդ դար» («Նորավանք» գիտակրթական հիմնադրամի հանդես), № 5 (75), Եր., 2017, էջ 48-67:
13. Մարկոսյան Ա. Խ., Կուրդիկյան Գ. Մ., Տնտեսության պետական և մասնավոր հատվածների համագործակցության արդի հիմնական ուղղությունները ՀՀ-ում. տնտեսաիրավական և գույքային ասպեկտներ, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (197-198), 2017, էջ 4-10:
14. Մկրտչյան Ն. Ս., Վճարային հաշվեկշռի ընթացիկ հաշվի կառավարման գերակայությունները ՀՀ-ում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (201-202), 2017, էջ 38-41:

15. Մկրտչյան Ն.Ս., Տնտեսական քաղաքականության առաջնահերթությունները վճարային հաշվեկշռի բարելավման գործում, «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես, 2017, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 191-200:
16. Չոբանյան Մ. Ա., Քաղաքացիական ծառայողների վարձատրության կազմակերպման խնդիրները, «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես, 2017, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 114-121:
17. Մարատիկյան Ն. Գ., Տարածքային տնտեսության զարգացման հնարավորությունները տարածքային ինովացիոն համակարգի միջոցով, «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես, 2017, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 226-232:
18. Վերդյան Ռ. Ա., Գործարքային ծախքերի նվազեցման ուղիները ՀՀ տնտեսությունում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (199-200), 2017, էջ 138-142
19. Փարսադանյան Տ. Ս., Էլեկտրոնային կառավարման արտասահմանյան փորձի նախագծումը ՀՀ-ում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (197-198), 2017, էջ 35-38
20. Алоян Р. С., Анализ основных показателей деятельности растениеводства РА. Новое слово в науке: стратегии развития: материалы международной научно-практической конференции (Чебоксары, 2 июля 2017 г.), редкол.: О.Н.Широков и др., Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2017, 168 стр., стр. 88-94.
21. Асатрян Ш. С., Иностраный опыт управления занятостью. “Развитие и актуальные вопросы современной науки”, международный научный журнал, № 5 (5), 2017. Магнитогорск, ИП Вахрушев В.И., 2017, 133 стр., стр. 32-43.
22. Баядян А. А., Азатян Л. С., Устойчивый рост агропромышленности регионов Республики Армения как важный фактор для дальнейшего развития. Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития: материалы VI международной научно-практической конференции (Чебоксары, 18 июня 2017 г.). В 2-х т., т. 2, редкол.: О.Н.Широков и др., Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2017, 352 стр., стр. 77-78.
23. Баядян А. А., Алоян Р. С., Сфера промышленности Республики Армения в деле обеспечения валового внутреннего продукта и анализ их взаимосвязи. Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития: материалы VI международной научно-практической конференции (Чебоксары, 18 июня 2017 г.). В 2-х т., т. 2, редкол.: О.Н.Широков и др., Чебоксары: ЦНС “Интерактив плюс”, 2017, 352 стр., стр. 78-83.
24. Габриелян Б. В., Корпоративная культура как основа мотивации персонала. “Актуальные вопросы экономических наук”, ООО “Центр развития научного сотрудничества” (Новосибирск), сб. мат. LVI Международной научно-практической конференции, Новосибирск, № 56, 256 стр., стр. 38-46.
25. Даллакян С. А., Тараян И. А., Совершенствование системы регулирования внешней трудовой миграции в Республике Армения. Сб. научных трудов, Международный научный журнал “Интернаука”, № 15 (37), 2 т., Киев, 2017, стр. 21-24.
26. Затикян А. Т., Захарян А. Г., Правовые основы регулирования миграционных

- процессов в Республике Армения. Актуальные вопросы современной науки: сборник научных трудов., вып. 51, под общ. ред. С. С. Чернова. Новосибирск, изд. ЦРНС, 2017, 258 стр., стр. 70-78.
27. Затикян А. Т., Макарян А. Р., Роль инвестиций в обеспечении экономического роста Армении, "Региональные проблемы преобразования экономики", № 8 (82), 2017, 10 с.
  28. Затикян А. Т., Влияние демографической ситуации на социально-экономическое развитие РА, "Региональные проблемы преобразования экономики", N 1 (75), 2017, стр. 109-121.
  29. Захарян А. Г., Проблемы повышения благосостояния населения Республики Армения посредством активизации деятельности акционерных обществ. Экономика и предпринимательство, международный научный журнал, N 5-2 (82-2), М., 2017, 1229 стр., стр. 242-249.
  30. Захарян А. Г., Проблемы совершенствования дивидендной политики в Республике Армения. Экономика и управление: анализ тенденций и перспектив развития, сб. материалов XXXV международной научно-практической конференции, г. Новосибирск, 27 июня 2017 г., под общ. ред. С. С. Чернова, Новосибирск, изд. ЦРНС, 2017, 168 стр., стр. 108-114.
  31. Захарян А. Г., Проблемы совершенствования экологической политики акционерных обществ в Республике Армения. Проблемы и пути социально-экономического развития: город, регион, страна, мир: сборник статей VII международной научно-практической конференции (Санкт-Петербург, 1-2 декабря 2016 г.), Санкт-Петербург: Ленинградский государственный университет им. А. С. Пушкина. Изд. СПбУ, 2017, 228 стр., стр. 24-31.
  32. Минасян А. Г., Агаджанян Л. Г., Как достичь успехов в маркетинге с помощью психологии, *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, № 6 (12), December 2017, pp. 19-22.
  33. Парсаданян Т.С., Механизмы налогового администрирования и приоритеты реформирования налоговой системы в деле улучшения бизнес-среды. Научный журнал «Наука в цифрах», выпуск 4 (5), Чебоксары, 2017, стр. 41-44.
  34. Погосян Ш. П., Демографическая ситуация в Республике Армения и ее проблемы. Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития: материалы VI международной научно-практической конференции (Чебоксары, 18 июня 2017 г.), в 2-х т., т. 2, редкол.: О.Н. Широков и др., Чебоксары: ЦНС "Интерактив плюс", 2017, 352 стр., стр. 175-179.
  35. Погосян Ш. П., Проблемы кредитования малого и среднего предпринимательства в Республике Армения. Образование и наука в современных реалиях: материалы III междунар. науч. практ. конф. (Чебоксары, 17 дек. 2017 г.), редкол.: О.Н. Широков и др., Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2017, 424 стр., стр. 325-327, ISBN 978-5-6040397-7-9
  36. Саргсян К. С., Общая характеристика зарубежных систем налогового контроля. Конкурентоспособность в глобальном мире: экономика, наука, техно-

- логии, научный журнал, № 5, ч. 6, 2017, Киров, стр. 76-82.
37. Саргсян Л. Н., Джалалян К. В., Анализ инвестиционной среды Армении. Международный научный журнал "Интернаука", серия "Экономические науки", 2017, № 5. стр. 96-100.
  38. Asatryan Sh. S., Types, Causes and Socio-Economic Consequences of Unemployment, The collection includes the 8-th International Conference "Recent trend in Science and Technology management" "Science and Society", Held by SCIEURO in London 24-30 august 2017, № 3, pp. 81-93.
  39. Baghdasaryan K. Yu., The Interconnection Issues of the FDI and Tax Administration, "Science and Humanity", № 2, 2017. The collection includes 7th The International Conference "Social Science and Humanity" by SCIEURO in London, 23-29 September 2017, pp 36-40.
  40. Bayadyan A. H., Harutyunyan A. V., Interplay of the Loans of the Banking System and Economic Growth in the Republic of Armenia, "Региональные проблемы преобразования экономики", № 7 (81), 2017, 10 pages.
  41. Bayadyan A. A., Makaryan A. R., Interplay of Commercial Bank Lending to the Manufacture of Food Products with the Industry Output in Armenia. "Региональные проблемы преобразования экономики", N 1 (75), 2017, pp. 11-20.
  42. Bayadyan A. A., Manucharyan M. G., The mutual collection between poverty and economic growth in Republic of Armenia. Norway, Journal Development of the International Science, № 7, 2017, vol. 2, Oslo, pp. 32-36.
  43. Dallakyan S., Sargsyan S., Specifics of Implementing the Socioeconomic Policy to Ensure the Labor market Efficiency in Armenia and Belarus. Международный научный журнал "Интернаука", серия "Экономические науки", № 4 (4), Киев: 2017, стр. 41-44.
  44. Gabrielyan B. V., Chobanyan M. A., Issues of staff recruitment and selection in the state service. "International journal of innovative technologies in economy", № 4 (10), october 2017, ROST (Dubai), pp. 3-7, ISSN: 2412-8368, e ISSN: 2414-1305.
  45. Harutyunyan G. E., The Impact of Millitary R&D on the Innovative Development of the Civilian Sector, Public Administration Issues, (Special Issue), 2017, pp. 27-37.
  46. Keovterelyan B. C., Assessment of the risk of human life loss in Armenia, "Science and Humanity", № 2, 2017. The collection includes 7th The International Conference "Social Science and Humanity" by SCIEURO in London, 23-29 September 2017, pp. 82-90.
  47. Khachaturyan A. A., Foreign Practice of Public Administration Strategic Reforms and its Trends, "Science and Humanity", № 2, 2017. The collection includes 7th The International Conference "Social Science and Humanity" by SCIEURO in London, 23-29 September 2017, pp 45-52.
  48. Kyureghyan A. M., The issues of the factors impact on the business climate, XXXIII International Scientific and Practical Conference "Europen Research: Innovation in science, Education and Technology" (Russian Federation, Moskow, november 8-9, 2017), M., 2017, pp. 37-43.

49. Makaryan A.R., Scenarios of Growth of the Wearing Apparel in Armenia, "Региональные проблемы преобразования экономики", N 1 (75), 2017, стр. 100-108.
50. Makaryan A.R., The Role of Outsourcing in Ensuring the Growth of Wearing Apparel Industry in Armenia, "Региональные проблемы преобразования экономики", № 6 (80), 2017, 10 pages.
51. Manucharyan M. G., Development of tourism and increase of opportunities of employment in Armenia, Znanstvena misel journal, № 11, 2017, vol. 1, Slovenia, p. 21-23.
52. Mkrtchyan N. S., Issues of management and enhancement of efficiency of economic processes affecting the balance of payments, The collection includes the 8-th International Conference "Recent trend in Science and Technology management", Held by SCIEURO in London 23-29 July 2017, № 2, pp. 59-66.
53. Mkrtchyan N. S., The Essence of management of the balance of payments in the RA, Развитие и актуальные вопросы современной науки, международный научный журнал, № 2 (2), 13 июля 2017г., Магнитогорск, стр. 34-38.
54. Petrosyan L. M., Role of the shadow Economy in Development of the economy, Вестник науки и образования 2017, № 11 (35), М., 2017, стр. 43-47.
55. Sargsyan K. S, The modern challengeness of fiscal and monetary policy in the Republic of Armenia, "Икономическа мисъл" Вългарска академия на науките, Институт за икономически изследования ("Economic Thought", Bulgarian Academy of Sciences Economic Research Institute), № 2, 2017, pp. 131-145.
56. Sargsyan L.N., Harutyunyan H.Z., Impact of FDI on the economy of Armenia. International scientific journal "Internauka", series "Economic Sciences", 2017, № 5. pp. 92-95.
57. Sargsyan L. N., Impact of FDI on economic growth in the world and in Armenia. International scientific journal "Internauka" series "Economic Sciences", 2017, № 5, pp. 89-91.
58. Sargsyan L. N., Grigoryan D. H., Impact of Foreign direct investment on Export: Case of Armenia, "Научные исследования и современное образование", материалы междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 29 апр. 2017 г.), стр. 288-294.
59. Sargsyan L.N., Prospects of Iranian Investments in RA, Международный научных журнал "Интернаука". Серия: "Экономические науки" № 4 (4), - Киев, 2017, стр. 53-58:
60. Հարությունյան Գ.Է., ՀՀ ռազմարդյունաբերության տնտեսական աճանցյալը (դիտարկումներ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում), ՀՀ ԳԱԱ, «Գիտություն» թերթ, № 312, նոյեմբեր, 2017, էջ 6:
61. Հարությունյան Գ. Է., ՀՀ տնտեսությունում ռազմարդյունաբերության զարգացման էքստենսիվները և դրանց ինտենսիվացման հեռանկարները, «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդես, № 3 (93), 2017, էջ 91-101:
62. Մինասյան Ա. Գ., Տնտեսագիտության հոգեբանության էությունը և դրա կարևորությունը, Материалы международной научной конференции посвя-

щенной Проблемам обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов, НАУА, ред. кол. Д. П. Петросян и др., Ер., изд-во НАУА, 2017, 244 стр., стр. 79-81

III. Հողվածներ, որոնք հրատարակվել են «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2017-ում: ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 430 էջ

63. Ալոյան Ռ. Ս., Արդյունաբերության ոլորտը ՀՀ տնտեսական աճի ապահովման գործընթացում, էջ 194-199:
64. Ասատրյան Շ. Ս., ՀՀ աշխատանքի շուկան բնութագրող ցուցանիշները, էջ 36-42:
65. Ասատրյան Շ. Ս., ՀՀ հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովման ուղիները, էջ 42-48:
66. Բաղդասարյան Բ. Յու., Փարսաղանյան Տ. Ս., Հարկային վարչարարության գործիքակազմն ու հարկային համակարգի բարեփոխման գերակայությունները բիզնես միջավայրի բարելավման գործում, էջ 53-60:
67. Բաղդասարյան Բ. Յու., Հարկային բեռի գնահատման հարցի շուրջ, էջ 60-67:
68. Բաբայան Է. Ա., Տարանյան Ի. Ա., ՀՀ կրթության համակարգի մեջ տարբեր մակարդակների ընդգրկվածության ցուցանիշների հարցի շուրջ, էջ 329-340:
69. Բայադյան Ա. Ա., ՀՀ դրամավարկային քաղաքականության և փոխարժեքի վարքագծի վերլուծությունը, էջ 77-84:
70. Բայադյան Ա. Հ., Մանուչարյան Մ. Գ., Տրանսպորտի ոլորտը ՀՀ տնտեսական աճի ապահովման գործում, էջ 320-329:
71. Բայադյան Ա. Հ. ՀՀ համախառն ներքին արդյունքի և տնտեսության հիմնական ոլորտների վիճակագրական վերլուծությունը, էջ 199-205:
72. Բոյախյան Վ. Գ., Բանկային ոլորտի կայունության ապահովման հիմնախնդիրները, էջ 84-91:
73. Բոստանջյան Վ. Բ., Պետական գումարների համակարգի դերը բյուջետային ծախսերի արդյունավետության ապահովման գործում, էջ 27-36:
74. Գրիգորյան Լ. Հ., Հակոբյան Ա. Ս., Ռազմավարական կառավարչական հաշվառման և վերլուծության էությունը, բովանդակությունը և խնդիրները, էջ 205-212:
75. Դալլաքյան Ս. Ա., ՀՀ աշխատանքային միգրանտների տեսանկյունից առավել մեծ հետաքրքրություններ ներկայացնող պետությունների գնահատման մեթոդաբանություն, էջ 340-348:
76. Ենգիբարյան Վ. Գ., Բնապահպանական վերահսկողության գիտական ուղղվածությունը և կիրառման արդյունավետությունը, էջ 348-353:
77. Մանուչարյան Մ. Գ., Կապի ոլորտը համախառն ներքին արդյունքի ապահովման գործում և դրանց փոխադարձ կապի վերլուծությունը, էջ 379-383:

78. Թավադյան Ա. Ա., Գնաճի և ազգային արժույթի փոխարժեքի փոխազդեցությունները ՀՀ-ում, էջ 91-98:
79. Հարությունյան Գ. Է., Հայաստանի տնտեսական ինտեգրացիայի այլընտրանքային ուղիները, էջ 233-240:
80. Հարությունյան Գ. Է., Ռազմարդյունաբերության դերն ու նշանակությունը տնտեսության զարգացման ընդհանուր համակարգում, էջ 240-246:
81. Հարությունյան Լ.Կ., Ճգնաժամերի առևտրական և բորսային ձևերի դրսևորումները, էջ 104-111:
82. Հարությունյան Վ. Լ., Հարոսյան Ս. Ա., Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության ու մակրոտնտեսական ակտիվության փոխադարձ կապը, էջ 16-27:
83. Հարությունյան Տ. Վ., Հարկային լծակների ձևավորման առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 111-116:
84. Հովհաննիսյան Լ. Ս., ՀՀ գյուղատնտեսության զարգացման գործընթացում տնտեսական աճը պայմանավորող գործոնները, էջ 246-251:
85. Հովսեփյան Ա. Ե., Հարկային վարչարարության ձևավորման նախադրյալները, էջ 116-122:
86. Ղուբասարյան Մ.Ա., Ջալալյան Ք.Վ., Ներքին և օտարերկրյա ներդրումների ձևավորման և բաշխման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 251-257:
87. Մարգարյան Ա. Ս., Ծինարարության ոլորտը ՀՀ տնտեսական աճի ապահովման գործընթացում, էջ 257-262:
88. Մարկոսյան Հ. Ա., ՀՀ էներգետիկ համակարգը և վերականգնվող էներգետիկայի տեղը էներգետիկ անվտանգության ապահովման գործում, էջ 262-271:
89. Մարկոսյան Հ. Ա., Մինասյան Ա. Գ., Կանաչ հավաստագրերի դերը վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների հիման վրա էլեկտրաէներգիայի արտադրության խթանման գործում, էջ 271-278:
90. Մինասյան Ա. Գ., ՀՀ էներգետիկ համակարգի ձևավորման և զարգացման պատմական նախադրյալները, էջ 278-284:
91. Սկրտչյան Ն. Ս., Վճարային հաշվեկշռի էությունն ու կառուցվածքը ՀՀ-ում, էջ 135-139:
92. Շահինյան Տ. Վ., Ռաֆաելյան Տ. Ա., Հարկային մարմինների դերն ու նշանակությունը տնտեսության մեջ, էջ 139-147:
93. Շահինյան Տ. Վ., Մաքսային մարմինների դերն ու նշանակությունը տնտեսության մեջ, էջ 147-156:
94. Կոստանյան Շ. Մ., Ազատյան Լ. Ս., ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտը համախառն ներքին արդյունքի ապահովման գործում և դրանց փոխադարձ կապի վերլուծությունը, էջ 212-218:
95. Կուրդիկյան Գ. Մ., Պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության ձևերը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 218-228:
96. Պողոսյան Շ. Պ., ՀՀ ժողովրդագրական հիմնախնդիրները, էջ 390-395:
97. Քրմոյան Ն. Մ., Տեղեկատվական և տնտեսագիտավերլուծական համակարգի օգտագործումը «Արմենիա» հանրապետական բժշկական կենտրոն ՓԲԸ-ում

- ամպային տեխնոլոգիաների կիրառմամբ, էջ 395-401:
98. Պողոսյան Շ. Պ., Ազգաբնակչության կենսամակարդակը բնութագրող ցուցանիշների փոփոխության միտումները ՀՀ-ում, էջ 383-390:
  99. Պողոսյան Վ. Ռ., Ռազմարդյունաբերության զարգացման հենքով տնտեսական աճի էական ցուցանիշներ արձանագրած երկրների միջազգային փորձը, էջ 293-302:
  100. Ռաֆայելյան Ս. Ա., Վերազգային կորպորացիաների դերը երկրի արտահանման ընդլայնման հարցում, էջ 302-308:
  101. Սարգսյան Կ. Ս., Պետրոսյան Լ. Ս., Հարկային վերահսկողության արտերկրյա համակարգերը և դրանց առանձնահատկությունները, էջ 163-176:
  102. Սարգսյան Կ. Ս., Կյուրեղյան Ա. Մ., Հարկային վերահսկողության սկզբունքները, ձևերն ու մեթոդները, էջ 156-163:
  103. Սարգսյան Ս. Ն., Հարկային ռազմավարության տեղը պետական կառավարման համակարգում, էջ 169-176:
  104. Սարգսյան Լ. Ն., Գրիգորյան Դ. Հ., Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների դերը գործազրկության կրճատման հարցում աշխարհում և Հայաստանում, էջ 308-315:
  105. Սարիկյան Ռ. Ն., Թադևոսյան Ա. Ս., «Ֆրանսիական առևտրային քաղաքականության...» պատմաբանը, էջ 405-414:
  106. Փարսադանյան Ս. Ս., ՀՀ տնտեսության ազատության ինդեքսի վերլուծությունը կոռուպցիոն ռիսկերի համատեքստում, էջ 176-181:
  107. Քրմոյան Ն.Մ., Առողջապահության ոլորտում կառավարման արդյունավետության բարձրացումը մասնագիտացված տեղեկատվական համակարգերի ներդրման ճանապարհով, էջ 401-405:
  108. Օհանյան Ս. Լ., Արդյունաբերության զարգացման միտումները ՀՀ-ում, էջ 315-320:
  109. Габриелян Б. В., Страницы из истории управленческой мысли, стр. 414-421.
  110. Захарян А. Г., Проблемы повышения эффективности сициальной политики в республике Армения, стр. 353-360.
  111. Затикян А. Т., Даниелян А. Г., Демографическая ситуация в РА и ее влияние на экономическое развитие, стр. 360-368.
  112. Затикян А. Т., Бабаян Э. А., Вопросы регулирования миграционных процессов в РА, стр. 368-374.

IV. Հողվածներ, որոնք հրատարակվել են «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածուներ -1 (24)-ում, Երևան, «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ, 2017, 464 էջ

113. Գրիգորյան Հ. Հ., Ասատրյան Շ. Ս., Կորպորատիվ մշակույթը որպես կազմակերպության իմիջի տարր, էջ 126-131:
114. Զախարյան Ա. Գ., Բաժնետիրական ընկերությունների մրցունակության

- ապահովման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 99-108:
115. Խաչատրյան Ա. Ա., Հայաստանի Հանրապետության զարգացման հեռանկարները Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում, էջ 236-246:
116. Չոբանյան Մ. Ա., Քաղաքացիական ծառայողների պաշտոնների դասակարգումը Հայաստանում, էջ 267-275:
117. Չոբանյան Մ. Ա., Քաղաքացիական ծառայության կառավարման համակարգը, էջ 275-280:
118. Օհանյան Տ. Լ., Արտադրական կազմակերպությունների ֆինանսական արդյունքները և դրանց վերլուծության դերի ու նշանակության մասին, էջ 79-85:
119. Бабаян Э. А., Габриелян Б. И., Аветисян А. Ф., Учебная деятельность студентов и ее мотивация, стр. 349-360.
120. Габриелян Б. В., Роль системы управления персоналом в организационной структуре предприятия, стр. 360-369.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2018 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Հարությունյան Գ.Է., Ռազմարդյունաբերություն. գերակայություններ, հնարավորություններ, հեռանկարներ, Ե., «Լիմուշ» հրատ., 2018, 234 էջ:
2. Հարությունյան Վ. Լ., Հայաստանի Հանրապետությունում ստվերային տնտեսության պատճառների վերլուծություն, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 230 էջ:
3. Սարինյան Ռ. Ն., Հարությունյան Վ. Լ., Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Ձ-Ֆ), երկու գրքով, գիրք II, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 424 էջ:
4. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2007-2017 թթ.): Կազմող՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2018, 352 էջ:
5. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018», մաս I, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 312 էջ:
6. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018», մաս II, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 304 էջ:
7. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու (գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 75-ամյակին, 1943-2018), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. ՏԻ, պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 280 էջ:
8. 2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Հարությունյան, Ե., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2018, 104 էջ:
9. Հարությունյան Վ. Լ., Սարինյան Ռ. Ն., ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական ուղին, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 152 էջ:
10. Габриелян Б.В., Управление персоналом, Е., авторское издание, 2018, 253 стр.
11. Даллакян С., Трудовая миграция в Республике Армения (2006-2017 гг.), Миграционные потоки и регулирования трудовой миграции, LAP LAMBERT Academic Publishing RU, 2018, Литва, 57стр.

II. Հոդվածներ, գեկուցումներ

1. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Տ., Հարկերի տեսակները և դրանց դասակարգումը: Տնտեսության և հասարակության զարգացում. 21-րդ դարի մարտահրավերներ և հնարավորություններ, ՀՏՊՀ 27-րդ գիտաժողովի նյութեր (22-24 նոյեմբերի, 2017), ՀՊՏՀ, Եր., «Տնտեսագետ», 2018, էջ 247-259:
2. Բեգլարյան Մ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության տեղը շուկայական տնտեսության համակարգում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (209-210), 2018, էջ 107-111:
3. Դոխոյան Ա., Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների գործունեության մշտադիտարկման և արդյունավետության գնահատման բարելավման ուղիները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (213-214), 2018, էջ 95-100:
4. Իսահակյան Ռ., Հայաստանի Հանրապետությունում զբոսաշրջության զարգացման հիմնական ուղղությունները և տեսակները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 7 (215), 2018, էջ 34-38:
5. Հարությունյան Վ., Հայաստանի Հանրապետության մաքսային մարմինների գործունեությունը կատարելագործելու հիմնախնդիրները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (209-210), 2018, էջ 122-125:
6. Հարությունյան Վ., Հայաստանի Հանրապետության հարկային մարմինների գործունեությունը կատարելագործելու հիմնախնդիրները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (211-212), 2018, էջ 62-67:
7. Հարությունյան Վ., Հարությունյան Տ., Հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոյուցիան պարզեցված հարկի մասով ՀՀ-ում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (213-214), 2018, էջ 103-106:
8. Պետրոսյան Լ., Սովետային տնտեսության սոցիալ-տնտեսական հետևանքների գնահատման մոտեցումները ՀՀ տնտեսության իրական հատվածում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (209-210), 2018, էջ 104-107:
9. Ղազազյան Վ., Ներդրումային գրավչության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (213-214), 2018, էջ 117-122:
10. Շահինյան Տ., Առևտրային բանկերի ակտիվային և պասիվային գործառնությունների վերլուծություններն ու դրանց կատարելագործման ուղիները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (211-212), 2018, էջ 18-21:
11. Շահինյան Տ., Բլոկչեյն տեխնոլոգիաների կիրառման հեռանկարները ՀՀ բանկային ծառայությունների ոլորտում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (213-214), 2018, էջ 55-58:
12. Ջավադյան Մ., Ֆինանսական ռեսուրսների գծով կառավարչական որոշումների ուղղությունները ՀՀ առևտրային բանկերում, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 1-2 (209-210), 2018, էջ 7-13:
13. Ջավադյան Մ., Առևտրային բանկերի ֆինանսական ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության բնութագրիչները, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 3-4 (211-212), 2018, էջ 37-41:

14. Սարգսյան Ա., Բանկային ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծություն, «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա», № 5-6 (213-214), 2018, էջ 65-68:
15. Բեգլարյան Մ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության պետական կառավարման առաջնահերթությունները, «Հանրային կառավարում», № 1-2, 2018, էջ 139-148:
16. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Ս. Վ., ՀՀ հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոլյուցիան հաստատագրված վճարների մասով, «Հանրային կառավարում», № 3-4, 2018, էջ 94-102:
17. Բեգլարյան Մ. Ա., Հարկային կառավարման հիմնախնդիրները փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ոլորտում, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», № 1 (652) հունվար-ապրիլ, 2018, էջ 215-224:
18. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Ս. Վ., Հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման ընդհանուր բնութագիրը և բնորոշ գծերը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», № 3-4 (654), սեպտեմբեր-դեկտեմբեր, 2018, էջ 115-132:
19. Դալլաթյան Ս. Ա., Սարգսյան Ս. Հ., ՀՀ-ից արտագնա միգրանտների մեկնման գործընթացի կարգավորումը համապատասխան գործիքակազմի միջոցով, «Լրաբեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, մաս 1, ՀԱՊՀ «Ճարտարագետ» հրատ., էջ 340-352:
20. Դալլաթյան Ս., Փոքր և միջին ձեռներեցությունը, առկա խոչընդոտները և հեռանկարային զարգացումը ՀՀ-ում, «Գիտական տեղեկագիր Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի», № 1 (34, 35), 2018, էջ 29-35:
21. Ջախարյան Ա. Գ., Ֆինանսական հնարավորությունների ընդլայնման ուղիները ՀՀ բաժնետիրական ընկերություններում, «Բանբեր» ՀՊՏՀ», № 2, էջ 122-133:

III. «Տնտեսության զարգացման և կառավարման հիմնախնդիրներ», պարբերական գիտական ժողովածու, Երևան, 2018, «ՕՏ-դար» հրատ., 332 էջ

22. Կյուրեղյան Ա., Գործարար միջավայրի բարելավման մոտեցումները ՀՀ սոցալ-տնտեսական զարգացման համատեքստում, էջ 76-84:
23. Պետրոսյան Լ., Սովերային տնտեսության սոցիալ-տնտեսական հետևանքների գնահատումը բնակչության կենսամակարդակի բարելավման համատեքստում, էջ 84-91:
24. Շահինյան Ս. Վ., Բանկերի և բանկային ծառայությունների առաջացման ու զարգացման միջազգային փորձը, էջ 140-146:
25. Ջավադյան Մ. Ս., Ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման քաղաքականությունը առևտրային բանկերում, էջ 263-272:
26. Սարգսյան Ա. Ս., ՀՀ բանկերի ակտիվների կազմն ու կառուցվածքը, էջ 133-139:

IV. «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես

27. Կյուրեղյան Ա., ՀՀ գործարար միջավայրի զարգացմանը նպաստող մեխանիզմների ներդրման ուղղությունները սոցիալ-տնտեսական գործընթացների համատեքստում, 2018, № 1, հունվար-մարտ, էջ 362-368:
28. Շահինյան Տ. Վ., Լիզինգային գործառնությունների առանձնահատկություններն ու զարգացման հեռանկարները ՀՀ-ում, 2018, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 198-204:
29. Ջավադյան Մ. Ս., Առևտրային բանկերի ֆինանսական ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության չափման հիմնախնդիրները, 2018, №1, հունվար-մարտ, էջ 133-141:
30. Ջավադյան Մ. Ս., Ֆինանսական ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության գնահատման շրջանակը ՀՀ առևտրային բանկերում, 2018, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 60-70:
31. Սարգսյան Ա. Տ., Սպառողական վարկավորման կատարելագործման ուղղությունները ՀՀ-ում, 2018, № 3, հուլիս-սեպտեմբեր, էջ 170-176:

V. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են «2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները» ժողովածուում, գիտ. խմբագիր՝ Վ. Հարությունյան, Ե., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2018, 104 էջ

32. Բայադյան Ա., Գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 45-54:
33. Բաղդասարյան Ք., Տրանսֆերային գնագոյացման առանձնահատկությունները, էջ 62-67:
34. Դալլաբյան Ս., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման միջոցառումները, էջ 96-104:
35. Հարությունյան Վ., Հայաստանի Հանրապետության ստվերային տնտեսության պատճառների քննական վերլուծություն, էջ 6-45:
36. Հարությունյան Գ., Հայաստանի Հանրապետության ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման կլաստերային մեխանիզմները, էջ 87-96:
37. Մարկոսյան Հ., Միջուկային էներգետիկական զարգացնելու հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 54-52:
38. Մարգսյան Լ., Արտահանումը խթանելու և ներմուծումը փոխարինելու հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 67-87:

VI. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու -2018-ում, մաս I, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 312 էջ

39. Բաղդասարյան Բ. Յու., Կյուրեղյան Ա.Ս., Մակրոտնտեսական ցուցանիշների ազդեցությունը գործարար միջավայրի վրա, էջ 68-74:
40. Բաղդասարյան Բ. Յու., Պետրոսյան Լ.Ս., Ստվերային տնտեսության գնահատման մոտեցումները միկրոմակարդակում, էջ 74-80:
41. Բաղդասարյան Բ. Յու., Փարսադանյան Տ.Ս., Տրանսֆերային գնագոյացման մեխանիզմները և դրանց ներդրման մոտեցումները ՀՀ-ում, էջ 80-91:
42. Բայադյան Ա. Հ., Բայադյան Ա. Ա., ՀՀ համախառն ներքին արդյունքի և պետական պարտքի դինամիկ փոփոխությունների վերլուծությունը, էջ 91-98:
43. Գրիգորյան Դ. Հ., ՀՀ-ի անդամակցությունը Եվրասիական տնտեսական միությանը, էջ 98-107:
44. Կյուրեղյան Ա.Ս., ՀՀ սոցիալ-տնտեսական գործընթացների կառավարման արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ գործարար միջավայրի բարեփոխման գերակայությունների համատեքստում, էջ 107-113:
45. Հարությունյան Դ.Վ., Հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոլյուցիան ակցիզային հարկի մասով, էջ 113-124:
46. Հարությունյան Դ.Վ., Հարկային օրենսդրության ձևավորման ու բարեփոխման էվոլյուցիան ավելացված արժեքի հարկի մասով, էջ 124-141:
47. Հարությունյան Վ. Լ., Թամազյան Ա. Ռ., Ստվերային շրջանառության ոլորտներն ու բնագավառները և դրանց ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա, էջ 13-25:
48. Հարությունյան Վ. Լ., Թամազյան Ա. Ռ., Ստվերային շրջանառության կրճատման ուղղությամբ օրենսդրական դաշտի բարելավման մոտեցումներն ու միջոցառումները, էջ 25-41:
49. Մակարյան Ա. Ռ., Ներմուծման դերը երկրների տնտեսական աճի ապահովման գործում, էջ 172-182:
50. Մակարյան Ա. Ռ., Տնտեսական աճի վրա ներմուծման ազդեցության մեխանիզմները ՀՀ-ում, էջ 182-192:
51. Շահինյան Տ.Վ., Բանկային ծառայությունների տնտեսական բովանդակությունն ու դերը ժամանակակից առևտրային բանկերում, էջ 192-201:
52. Շահինյան Տ.Վ., ՀՀ բանկային ոլորտի ընդհանուր նկարագիրը, էջ 201-209:
53. Ջալալյան Բ.Վ., ՀՀ ներդրումային միջավայրի իրավաօրենսդրական դաշտի վերլուծություն, էջ 209-218:
54. Ջավադյան Մ.Ս., Բանկային գործունեության ռեսուրսատարողության արդյունավետության գնահատման մոտեցումները, էջ 218-229:
55. Սարգսյան Ա.Տ., Իրացվելիության ռիսկը և դրա կարգավորումը բանկերում, էջ 229-241:
56. Սարգսյան Ա.Տ., ՀՀ առևտրային բանկերի պասիվների կառուցվածքի վերլու-

ծությունը, էջ 241-250:

57. Սարգսյան Լ. Ն., Արտահանումը որպես տնտեսական աճի հիմնական գործոն ՀՀ-ում, էջ 250-263:
58. Սարինյան Ռ.Ն., «Ազնիվ գիտության օգուտները» Նիկողայոս Զորայանի հայեցողությամբ, էջ 293-295:
59. Սարինյան Ռ.Ն., Ստեփանոս Նազարյան (տնտեսագիտական մտորումներ), էջ 295-305:
60. Քարդումյան Ն.Գ., ՀՀ հարկային բեռը միջազգային վարկանիշներում, էջ 263-272:

VII. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածու - 2018-ում, մաս II, Ե., ՀՀ ԳԱԱ Ս. Քոթանյանի անվան ՏԻ, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 304 էջ

61. Ազատյան Լ.Ս., Ներդրումային միջավայրի ձևավորման դերն ու նշանակությունը գյուղատնտեսության ոլորտում, էջ 24-30:
62. Ալոյան Ռ.Ս., Ռիսկերի դասակարգումը և դրանց կառավարման փուլերը, էջ 30-40:
63. Բաբայան Է.Ա., Գևորգյան Ա.Ա., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման քաղաքականության կատարելագործումը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 40-51:
64. Բայադյան Ա. Հ., ՀՀ ապահովագրական ընկերությունների զարգացման միտումները և դրանց գործունեության վերլուծությունը, էջ 13-24:
65. Գաբրիելյան Բ.Վ., Չոբանյան Մ.Ա., Կադրային արդի խնդիրները պետական ծառայության համակարգում, էջ 170-182:
66. Գալստյան Ա.Մ., Շարունակական մասնագիտական զարգացման արդի մարտահրավերները, էջ 182-189:
67. Գրիգորյան Դ.Հ., Աղքատության պատկերը ՀՀ-ում, էջ 189-200:
68. Դալլաքյան Ս.Ա., Միջազգային միգրացիոն հոսքերը և դրանց բացասական ու դրական հետևանքները, էջ 200-217:
69. Զախարյան Ա.Գ., Փոքր և միջին ձեռնարկությունների գործունեության խթանման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 51-64:
70. Զատիկյան Ա.Թ., Ինովացիոն գործունեության հարկային խթանումների առանձնահատկությունները արտասահմանյան երկրներում, էջ 64-77:
71. Զաքարյան Ա.Ե., Առաքելյան Կ.Հ., Հայաստանի բնական շինանյութերի ռեսուրսային ցիկլերի զարգացման տնտեսական խնդիրները և ինովացիոն առանձնահատկությունները, էջ 77-84:
72. Իսահակյան Ռ.Կ., Մարդկային կապիտալի որակական կորուստները Հայաստանի Հանրապետության հանրակրթության ոլորտում, էջ 210-217:
73. Հարությունյան Գ.Է., Ռազմարդյունաբերության ոլորտում կլաստերային զարգացման արտերկրյա փորձը, էջ 84-98:
74. Մանուչարյան Մ.Գ., ՀՀ ապահովագրական համակարգի զարգացման

- փուլերը և առկա իրավիճակը, էջ 98-112:
75. Մարկոսյան Հ.Ա., Միջուկային անվտանգությունն ու դրա կարգավորումն աշխարհում և Հայաստանում, էջ 217-227:
  76. Մարկոսյան Հ.Ա., Պետրոսյան Դ.Ա., Հայաստանի վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների ներուժն ու օգտագործման հեռանկարները, էջ 227-237:
  77. Պետրոսյան Լ.Ս., ՀՀ բնակչության կենսամակարդակի վրա ազդող գործոնների վերլուծությունը, էջ 261-267:
  78. Պողոսյան Շ.Պ., Լիզինգի ներդրման անհրաժեշտությունը և խոչընդոտները ՀՀ ՓՄՁ ոլորտում, էջ 135-144:
  79. Սարգսյան Լ.Ն., Հարությունյան Հ.Ձ., Ժողովրդագրական արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 267-280:
  80. Փարսադանյան Տ.Ս., Էլեկտրոնային կառավարման համակարգը ՀՀ-ում, էջ 280-292:

VIII. Հոդվածներ, որոնք հրատարակվել են «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտ. հոդվածների ժողովածուում (գիրքը նվիրվում է ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 75-ամյակին, 1943-2018), ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԲ, պատ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2018, 280 էջ

81. Բաղդասարյան Ք. Յու., Տրանսֆերային գնագոյացման մեխանիզմները օֆշորային գոտիներում վերահսկվող գործարքների վերլուծության համատեքստում, էջ 29-44:
82. Գաբրիելյան Բ.Վ., Կազմակերպության անձնակազմի շահադրդման համակարգի ձևավորման հիմնահարցերի շուրջ, էջ 181-192:
83. Գալստյան Ա.Ս., Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ոլորտում իրականացվող բարեփոխումները, էջ 192-203:
84. Դալլաթյան Ս.Ա., Նորամուծական տնտեսության զարգացումը կլաստերացման համատեքստում, էջ 136-148:
85. Իսահակյան Ռ.Կ., Զրոսաշրջության էվոյուցիոն դրսևորումները և զարգացման նորարարական հնարավորությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 203-215:
86. Խաչատրյան Ա.Վ., Նոր տնտեսական քաղաքականության անհրաժեշտությունը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 44-54:
87. Կյուրեղյան Ա.Ս., ՀՀ տնտեսության զարգացման գերակայությունները գործարար միջավայրի բարելավման համատեքստում, էջ 54-66:
88. Մակարյան Ա.Ռ., Արտահանման խթանման նպատակով համապատասխան ոլորտների ընտրությունը և զբաղվածության քաղաքականության առաջնայնությունները ՀՀ-ում, էջ 66-80:
89. Մանուչարյան Մ.Գ., Վարկավորման նշանակությունը ՀՀ ագրարային ոլորտի զարգացման գործում և դրա բարելավման ուղիները, էջ 148-160:
90. Մարգարյան Հ.Ս., ՀՀ Էլեկտրաէներգիայի արտադրության և սպառման

շարժընթացի վերլուծությունը, էջ 215-224:

91. Մարկոսյան Հ.Ս., Միջուկային էներգետիկայի ապագան ժամանակակից տեխնոլոգիական զարգացումների համատեքստում, էջ 224-239:
92. Մխիթարյան Հ.Ս., Բիզնեսի գործընթացային կառավարման հիմնախնդիրները և ներդրումը Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 80-91:
93. Մկրտչյան Ն.Ս., ՀՀ ընթացիկ հաշիվը, դինամիկան և մակրոտնտեսական ցուցանիշների ազդեցությունը դրա վրա, էջ 91-102:
94. Ոսկանյան Գ.Վ., Գյուղատնտեսական վարկերի գծով վարկային ռիսկի կառավարումն ապահովագրության միջոցով, էջ 160-169:
95. Պետրոսյան Լ.Ս., Բնակչության կենսամակարդակի բարելավման ուղիները ստվերային տնտեսության նվազեցման համատեքստում, էջ 239-249:
96. Պողոսյան Շ.Պ., Բարձր տեխնոլոգիաները ՀՀ ինովացիոն տնտեսության համակարգում, էջ 169-181:
97. Շահինյան Տ.Վ., ՀՀ բանկերի կողմից մատուցվող ծառայությունների գնահատումը ծախս-արդյունք մեթոդի կիրառմամբ, էջ 102-110:
98. Մարգարյան Ա.Տ., ՀՀ առևտրային բանկերի վարկային ակտիվների դինամիկան ու ազդեցությունը տնտեսական աճի վրա, էջ 249-259:
99. Մարգարյան Լ.Ն., ԵՏՄ անդամակցությամբ պայմանավորված ՀՀ արտահանման ընդլայնման հնարավորությունների և դրանց փաստացի արձանագրած միտումների համեմատական վերլուծություն, էջ 110-124:
100. Մարիսյան Ռ.Ն., Ինչու որոշ երկրներ հարուստ են, իսկ մյուսները՝ աղքատ էջ 259-272:
101. Փարսադանյան Տ.Ս., Ոչ ռեզիդենտների հարկման մեխանիզմները ՀՀ-ում (զահութահարկ, ԱԱՀ), էջ 124-136:

IX. Այլ հանդեսներում և ինտերնետային կայքերում

102. Азатян Л.С., Сельскохозяйственное страхование и управление аграрным риском в экономически развитых и развивающихся странах, European Research: сб. статей XIV международной научно-практической конференции. В 2 ч., ч. 2. Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 31-34.
103. Азатян Л.С., Роль и значение сельскохозяйственного страхования в современных условиях в Республике Армения. Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития, сб. материалов IX международной научно-практической конференции (Чебоксары, 12.02.2018), Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 225-227.
104. Азатян Л.С., Виды кредитных организаций и особенности их деятельности, European scientific conference: сб. статей XI международной научно-практической конференции. (Пенза, 07.09.2018), Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр.103-106.
105. Азатян Л.С., Текущие состояние органического сельского хозяйства в Армении, “Инновационное развитие потенциала науки и современного обра-

- зования», сб. статей II международной научно-практической конференции», Пенза, МЦНС «Наука и Просвещение», 2018, стр. 137-139.
106. Азатян Л.С., Экономические проблемы продажи и переработки растениеводческих продуктов, «Инновационное развитие потенциала науки и современного образования», сб. статей II международной научно-практической конференции», Пенза, МЦНС «Наука и Просвещение», 2018, стр. 135-136.
107. Азатян Л.С., Международный опыт кредитования сельского хозяйства и возможности его применения в РА. Сб. статей XXIV международной научно-практической конференции «Word science: Problems and innovations» (Пенза, 30.09.2018), Пенза: МЦНС «Наука и просвещение», 2018, стр.95-98.
108. Азатян Л.С., Риски лизинговых сделок в аграрном секторе РА, Экономика и современный менеджмент: теория, методология, практика: сб. статей IV международной научно-практической конференции (Пенза, 10.11.2018), Пенза: МЦНС «Наука и просвещение», 2018, стр. 55-58.
109. Азатян Л.С., Роль и цель инновационной среды, «Научные исследования и современное образование», сб. материалов II международной научно-практической конференции 2018 г., Чебоксары, ЦНС «Интерактив плюс», 2018, стр. 283-285.
110. Азатян Л.С., Анализ ключевых показателей деятельности животноводство в Республике Армения, «Научные исследования и современное образование», сб. материалов II международной научно-практической конференции 2018 г., Чебоксары, ЦНС «Интерактив плюс», 2018, стр. 194-198.
111. Алоян Р.С., Анализ мер по внедрению сельскохозяйственного страхования, Научное и образовательное пространство: перспективы развития, сб. мат. VII международной научно-практической конференции (Чебоксары, 15.01.2018), Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2018, стр. 243-246.
112. Алоян Р.С., Страхования сельскохозяйственных культур и управление рисками, Экономическая наука сегодня: теория и практика, сб. материалов IX международной научно-практической конференции (Чебоксары, 23.02.2018), Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2018, стр. 23-27.
113. Алоян Р.С., Современные проблемы развития аграрного сектора в РА, Современная наука: актуальные вопросы, достижения и инновации, сб. статей III международной научно-практической конференции (Пенза, 05.09.2018), Пенза: МЦНС «Наука и просвещение», 2018, стр. 68-72.
114. Алоян Р.С., Сущность сельскохозяйственного страхования, «Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития», сб. материалов IX международной научно-практической конференции (Чебоксары, 12.02.2018), Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2018, стр. 231-233.
115. Алоян Р.С., Анализ ключевых показателей, характеризующих деятельность промышленности, «Новое слово в науке: стратегии развития», сб. материалов IV всероссийской научно-практической конференции с международным учас-

- тием (Чебоксары, 12.03.2018), Чебоксары: ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 226-230.
116. Алоян Р.С., Суть кредитных организаций и их отличие от коммерческих банков. Современная наука: актуальные вопросы, достижения и инновации, сб. статей XX международной научно-практической конференции (Пенза, 25.09.2018), Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 41-44.
117. Алоян Р.С., Лизинг в РА как средство долгосрочного кредитования аграрного сектора. Экономика, управление и право: Инновационные решения проблем, сб. статей XV международной научно-практической конференции (Пенза, 05.11. 2018), Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 22-25.
118. Алоян Р.С., Сущность и управление сельскохозяйственными рисками путем индексного страхования, “Актуальные направления научных исследований: перспективы развития”, сб. материалов V международной научно-практической конференции (Чебоксары, 23.04.2018), Чебоксары: ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 208-208.
119. Алоян Р.С., Типы моделей сельскохозяйственного страхования и государственная поддержка в этом, “Актуальные направления научных исследований: перспективы развития”, сб. материалов V международной научно-практической конференции (Чебоксары, 23.04.2018), Чебоксары: ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 209-210.
120. Арутюнян В.Л., Тамазян А.Р., Понятие “теневая экономика” и аппарат ассоциируемых с ней понятий, “Развитие и актуальные вопросы современной науки”: международный научный журнал, № 4 (11), под ред. В.И.Вахрушева, Магнитогорск., ИП Вахрушев В.И., 17.04.2018, стр. 29-38.
121. Арутюнян В.Л., Арутюнян Т.В., Законодательные и методологические основы для исчисления налоговых обязательств в отношении фиксированных платежей. Гуманитарные науки: современный вклад на изучение актуальных проблем, сб. материалов научно-практической конференции (Севастополь, 25.05.2018). Иркутск., Научное партнерство “Апекс” 2018, стр. 54-62.
122. Арутюнян В.Л., Арутюнян Т.В., Законодательные и методологические подходы к усовершенствованию исчисления налоговых обязательств в отношении налога на прибыль и подоходного налога, “ОНТ” Общество науки и творчества, материалы международной научно-практической конференции “Общество науки и творчества” (Казань, май 2018 г.), Казань, 2018, стр. 6-21.
123. Арутюнян В.Л., Арутюнян Т.В., Методологические подходы к исчислению налогов и их особенности за рубежом, “ОНТ” Общество науки и творчества, материалы международной научно-практической конференции “Общество науки и творчества” (Казань, май 2018 г.), Казань, 2018, стр. 21-27.
124. Арутюнян В.Л., Арутюнян Т.В., Подходы к реформированию налогового законодательства в отношении налога на имущество, “Наука сегодня: Факты, тенденции, прогнозы”, материалы международной научно-практической

- конференции (Россия, г. Вологда, 27.06.2018), Вологда., ООО “Маркер”, 2018, стр. 58-60.
125. Арутюнян В.Л., Дохолян С.В., Роль сектора туризма в экономике Армении. Экономика и управление: проблемы, решения, том 1, № 12, М., Изд. дом “Научная библиотека”, 2018, стр. 26-44.
126. Арутюнян В.Л., Пути увеличения налоговых доходов государственного бюджета и реформирования налогового законодательства, Proceedings of the VII International Scientific and Practical Conference Social and Economic Aspects of Education in Modern Society (November, 2018, Warsaw, Poland), -Warsaw.: RS Global sp.z.О.О., .2018, стр. 19-23.
127. Бабаян Э., Геворгян А., Влияние научно-технического прогресса на развитие отраслей сферы услуг в Республике Армения. Актуальные вопросы экономики и управления: сб. материалов III международной научно-практической конференции, Новосибирск: изд. ЦРНС, 2018, стр. 30-36.
128. Бабаян Э., Геворгян А., Особенности развития сферы туризма в Республике Армения. Экономическая система современного общества: экономика и управление: сб. материалов IV международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск: Изд. ЦРНС, 2018, стр. 107-116.
129. Бабаян Э., Геворгян А., Роль малого и среднего бизнеса в экономике Республики Армения. Экономика и гуманитарные исследования: проблемы, тенденции, достижения: сборник материалов III международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск: Изд. ЦРНС, 2018, стр. 156-163.
130. Бабаян Э.А., Габриелян Б.В., Пути повышения эффективности кадровой стратегии, “Аллея науки”, научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 128-134.
131. Бабаян Э., Галстян А., Конкуренция и конкурентоспособность - основные факторы успеха в условиях рыночных отношений. Научно-практический электронный журнал “Аллея науки”, № 4 (20), 2018, стр. 317-324.
132. Бабаян Э.А., Габриелян Б.В., Высокие технологии как основа поддержания конкурентоспособности предприятия, “Аллея науки”, научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 314-319.
133. Бабаян Э.А., Основные подходы кадровой политики предприятий в сфере высоких технологий, “Аллея науки”, научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 105-109.
134. Багдасарян К.Ю., Теоретический анализ модели международных налоговых систем. Наука сегодня: история и современность: материалы международной научно-практической конференции (Вологда, 31.10. 2018): часть 2. Вологда: ООО “Маркер”, 2018, стр. 5-7.
135. Багдасарян К.Ю., Петросян Л.М., Анализ критерии и режимы налогового законодательства. Развитие и актуальные вопросы современной науки, № 10 (17), 2018, Магнитогорск, ИП Вахрушев В.И., стр. 37-41.

136. Багдасарян К.Ю., Кюрегян А.М., Управление международными налоговыми отношениями. Развитие и актуальные вопросы современной науки, № 10 (17), 2018, Магнитогорск, ИП Вахрушев В.И., стр. 41-45.
137. Баядян А.А., Факторы препятствующие внедрению сельскохозяйственного страхования и возможности их стимуляции, "Новое слово в науке: стратегии развития", сб. материалов IV всероссийской научно-практической конференции с международным участием (Чебоксары, 12.03.2018), Чебоксары, ЦНС "Интерактив плюс", 2018, стр. 106-112.
138. Баядян А.А., Азатян Л.С., Страхование сельскохозяйственных животных и управление их рисками в РА, "Новое слово в науке: стратегии развития", сб. материалов IV всероссийской научно-практической конференции с международным участием (Чебоксары, 12.03.2018), Чебоксары, ЦНС "Интерактив плюс", 2018, стр. 230-235.
139. Баядян А.А., Алоян Р.С., Формирование сельскохозяйственного страхования и его особенности в РА, "Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития", сб. материалов IX международной научно-практической конференции (Чебоксары, 12.02.2018), Чебоксары, ЦНС "Интерактив плюс", 2018, стр. 236-238.
140. Бегларян М.А., Проблемы организационных структур малых и средних предприятий в Армении. Научный журнал "Интернаука", изд. дом "Интернаука", № 4 (44), 2018, т. 2, стр. 7-10.
141. Габриелян Б.В., Проблема эффективности управления мотивацией. Актуальные вопросы экономики и управления: сб. материалов III международной научно-практической конференции, Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 36-41.
142. Габриелян Б.В., Теоретические основы формирования кадровой политики в условиях кризиса. Экономика и гуманитарные исследования: проблемы, тенденции, достижения: сборник материалов III международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск: изд. ЦРНС, 2018, стр. 168-174.
143. Габриелян Б.В., Роль маркетинговых исследований на рынке образовательных услуг, "Экономическая система современного общества: экономика и управление", сб. материалов IV международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова, Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 116-124.
144. Габриелян Б.В., Основы управления инновационной деятельностью предприятия в сфере высоких технологий, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр.129-134.
145. Габриелян Б.В., О подходах определения и оценки инновационной активности, Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 4 (20), 2018, стр. 96-103.
146. Галстян А.М., Ключевые проблемы улучшения налогового администрирования Армении в целях уменьшения теневой экономики. Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 4 (20), 2018, стр. 281-287.

147. Галстян А.М., Факторы возникновения теневого оборота. Актуальные вопросы экономики и управления: сб. мат. IV международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск: Изд. ЦРНС, 2018, стр. 154-159.
148. Галстян А.М., Методы оценки объемов теневой экономики Армении, "Экономическая система современного общества: экономика и управление", сб. материалов IV международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова, Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 67-78.
149. Галстян А.М., Геворгян А.А., Организационно-правовые формы предпринимательской деятельности в сфере малого бизнеса, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 75-81.
150. Галстян А.М., Нормативно-правовое регулирование туристской отрасли в республике Армения, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 380-385.
151. Галстян А.М., Роль инновационных технологий в развитии туризма, "Аллея науки" научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 256-260.
152. Геворкян А., Габриелян Б.В., Некоторые понятия о формировании корпоративной культуры, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 6 (22), 2018, стр. 512-517.
153. Даллакян С.А., Саркисян С.А., Малое и среднее предпринимательство в Республике Армения: зарубежный опыт финансовой и кредитной поддержки, международный научный журнал "Интернаука", № 3 (43), сб. научных трудов, т. 2, Киев., 2018, стр. 43-47.
154. Даллакян С.А., Саркисян С.А., Особенности демо-экономических процессов в РА. Сб. научных трудов, международный научный журнал "Интернаука", № 4 (12), Киев, 2018, стр. 62-69.
155. Даллакян С., Саргсян С.А., Развитие высокотехнологичного производства на основе модели "тройной спирали", "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр 144-149.
156. Даллакян С.А., Саркисян С.А., Малый и средний бизнес и инновационное предпринимательство в Республике Армения. Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 3 (19), 2018, стр. 240-244.
157. Даллакян С., Управление рисками институтов микрофинансирования, "Аллея Науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр 255-258.
158. Даллакян С.А., Саргсян С.А., Анализ и совершенствования направлений государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в Республике Армения, "Лидерство и менеджмент", 2018, т. 5, № 2, 0.8 усл./печ. л.
159. Джалалян К.В., Оценка взаимосвязи между импортом и экономическим ростом, *Economics: Economic theory and business process, scientific publishing "Problems of science"*, 2018, № 2 (34), стр. 50-53.
160. Джалалян К.В., Опыт отдельных стран к привлечению прямых иностранных инвестиций. Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 3

- (19), 2018, стр. 412-419.
161. Затикян А.Т., Проблемы инновационного развития малого и среднего предпринимательства в Республике Армения. Актуальные вопросы экономики и управления: сборник материалов III международной научно-практической конференции, Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 41-51.
  162. Затикян А.Т., Вопросы налогового стимулирования и финансового обеспечения малого бизнеса в Армении. Актуальные вопросы экономики и управления: сб. материалов IV международной научно-практической конференции (Новосибирск, 04.04.2018), Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 110-118.
  163. Затикян А.Т., Современное состояние и развитие малого и среднего предпринимательства в Республике Армения. Менеджмент и предпринимательство в парадигме устойчивого развития, сб. ст. I международной научно-практической конференции (Екатеринбург, 24.05.2018), Екатеринбург, изд-во УрГЭУ, т. 1, 2018, стр. 97-101.
  164. Затикян А.Т., Венчурный капитал в системе инновационной деятельности, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 218-225.
  165. Затикян А.Т., Подходы к формированию национальной инновационной системы в Республике Армения, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 355-361.
  166. Захарян А.Г., Проблемы стимулирования деятельности высокотехнологичных компаний в Республике Армения, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 499-504.
  167. Захарян А.Г., Совершенствование налогового законодательства как средство стимулирования деятельности малых и средних предприятий Армении. Актуальные вопросы экономики и управления: сб. материалов III международной научно-практической конференции, Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 51-61.
  168. Захарян А.Г. Роль транснациональных корпораций в развитии экономики Республики Армения. Экономическая система современного общества: экономика и управление: сб. материалов IV международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 132-146.
  169. Захарян А.Г., Проблемы повышения конкурентоспособности малых и средних предприятий в Республике Армения. Экономика и гуманитарные исследования: проблемы, тенденции, достижения: сборник материалов III международной научно-практической конференции, под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск, изд. ЦРНС, 2018, стр. 174-183.
  170. Захарян А.Г., Проблемы совершенствования управления инновационной деятельностью высокотехнологичных компаний в Республике Армения, научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 8 (23), т. 4, 2018, стр. 523-529.

171. Захарян А.Г., Проблемы совершенствования управления персоналом в акционерных обществах Республики Армения. Менеджмент и предпринимательство в парадигме устойчивого развития, сб. ст. I международной научно-практической конференции (Екатеринбург, 24 мая 2018 г.), т. 1, Екатеринбург, изд. УрГЭУ, 2018, стр. 101-106.
172. Маргарян Г.С., Тенденции развития альтернативных и возобновляемых источников энергии, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 163-167.
173. Маркосян А.А., Перспективы развития системы выработки электроэнергии в Республике Армения, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 334-340.
174. Маркосян А.А., Проблемы развития атомной энергетики в малых экономиках (на примере Республики Армения), Economics: Economic theory and business process, scientific publishing "Problems of science", № 4 (36), 2018, стр. 16-19.
175. Кюрегян А.М., Петросян Л.М., Альтернативные налогообложения с распределением прибыли в контексте трансфертного ценообразования. Наука и инновации в современных условиях, часть 1, сб. статей по итогам меж. научно-практ. конф. (Оренбург, 8.03.2018), Стерлитамак, АМИ, 2018, стр. 167-171.
176. Парсаданян Т.С., Критерии и режимы стратегии таргетирования инфляции, XXXV международные научные чтения (памяти Л.Д. Ландау), сб. статей международной научно-практической конференции (2 октября 2018 г.), М., ЕФИР, 2018, стр. 15-18.
177. Парсаданян Т.С., Внедрения механизма "на расстоянии вытянутой руки" в РА как гарантия формирования более эффективной платформы сотрудничества, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing "Problems of science", № 3 (35), 2018, стр. 83-86.
178. Парсаданян Т.С., Процесс зарубежных механизмов трансфертного ценообразования, "Достижения науки и образования", № 2 (24), 2018, стр. 26-30.
179. Парсаданян Т.С., Методы трансфертного ценообразования и центры ответственности, как способы уклонения от уплаты налогов. Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 4 (20), 2018, стр. 520-524.
180. Парсаданян Т.С., Методы трансфертного ценообразования и особенности их применения, международный научный журнал "Синергия наук", № 23, 2018, стр. 51-54.
181. Парсаданян Т.С., Элементы, считающиеся и не считающиеся налогооблагаемым доходом нерезидентов в РА (на примере налога на прибыль). Сб. статей XXXVI международной научно-практической конференции посвященной памяти В.Л.Гинзбурга (16.10.2018), М., ЕФИР, 2018, стр. 41-43.
182. Петросян Д.А., Концептуальные изменения экономической безопасности в условиях глобализации, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, стр. 209-214.
183. Петросян Л.М., Кюрегян А.М., Анализ налогового кодекса Республики

- Армения. Материалы международной научно-практической конференции “Наука сегодня: история и современность” (31 октября 2018 г.), часть 2, Вологда, ООО “Маркер”, 2018, стр. 25-27.
184. Погосян Ш.П., Демографические проблемы Республики Армения. Современные социально-экономические процессы: проблемы, закономерности, перспективы, сб. статей IV международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 260-262.
185. Погосян Ш.П., Проблемы, связанные с доступностью кредитных ресурсов в малых и средних предприятиях. Научное и образовательное пространство: перспективы развития: материалы VII междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 2018), Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 264-267.
186. Погосян Ш.П., Риски, связанные с накопительной пенсионной системой, “Инновационное развитие потенциала науки и современного образования”, сб. статей II международной научно-практической конференции», Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 140-142.
187. Погосян Ш.П., Лизинг как способ финансирования предприятия. Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития: материалы IX междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 2018), Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 264-267.
188. Погосян Ш.П., Прямые маркетинговые мероприятия и оценка стоимости. Новое слово в науке: стратегии развития: материалы IV всерос. науч.-практ. конф. с международным участием (Чебоксары, 12.03.2018), Чебоксары: ЦНС “Интерактив плюс”, 2018, стр. 282-285.
189. Погосян Ш.П., Миграция: Потоки и проблемы. Экономика, бизнес, инновации: сб. статей II международной научно-практической конференции, Пенза., МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 294-296.
190. Погосян Ш.П., Высшая технология в секторе экономики Республики Армении. Инновационное развитие современной науки: проблемы, закономерности, перспективы: сб. статей VIII международной научно-практической конференции. Пенза., МЦНС “Наука и просвещение”, 2018, стр. 38-42.
191. Погосян Ш.П., Особенности развития инновационной экономики. Инновационные научные исследования: теория, методология, практика: сб. статей XV международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”. 2018, стр. 104-107.
192. Рафаелян Т.А., Не денежные инструменты стимулирования в системе выработки и потребления электроэнергии, *Economics: Economic theory and business process, scientific publishing “Problems of science”*, № 3 (35), 2018, стр. 57-61.
193. Рафаелян Т.А., Исторические предпосылки внедрения ядерной энергетики в Армении. *Международный научный журнал “Научные горизонты”*, № 3 (7), 2018, стр. 58-66.
194. Саргсян А.Т., Влияние внешней торговли на экономический рост: сведения из стран Восточной Азии, *Economics: Economic theory and business process, scientific*

- publishing "Problems of science", № 2 (34), 2018, стр. 46-49.
195. Саргсян А.Т., Экспортные консорциумы как инструмент стимулирования экспорта в Армении. Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", вып. № 3 (19), т. 4, 2018, стр. 421-426.
196. Саргсян А.Т., Анализ соотношения кредитных вложений к ВВП РА, XXXIV международные научные чтения (памяти С.И. Вавилова), сб. статей международной научно-практической конференции (16.09.2018, Москва). М., ЕФИР, 2018, стр. 46-48.
197. Саргсян А.Т., Потребительское кредитование как важное направление в общих кредитных вложениях коммерческих банков РА, XXXIII международные научные чтения (памяти С.В. Ильюшина), сборник статей международной научно-практической конференции (02.09.2018, Москва). М., ЕФИР, 2018, стр. 8-11.
198. Саргсян А.Т., Управление активами и пассивами банка: суть и развитие, "Региональные проблемы преобразования экономики", № 8, изд. НП "Редакция журнала", стр. 171-177.
199. Саргсян А.Т., Пути увеличения экспорта сельскохозяйственной продукции РА, Actual scientific research 2018: сб. материалов XXXVII международной научно-практической конференции (27.04.2018), М., изд. "Олимп", 2018, стр. 350-352.
200. Саргсян А.Т., Финансирование внешней торговли с помощью аккредитивов. Наука на современном этапе: вопросы, достижения, инновации: сб. материалов II международной научно-практической конференции (17.04.2018, МК-16, Тюмень), Т., изд. центр "QUANTUM", 2018, стр. 229-232.
201. Саргсян А.Т., Изменения структуры импорта отдельных товарных групп РА, "International scientific review. Международный научный обзор проблем экономики, финансов и менеджмента" (October 24-25, 2018), Boston, USA, стр. 34-36.
202. Саргсян А.Т., Анализ изменения структуры импорта отдельных товарных групп в РА после вступления в ЕАЭС, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, т. 1, № 9 (25), 2018, стр. 86-89.
203. Саргсян Л.Н., Сравнительный анализ влияния экспорта и импорта на экономический рост в мире и в Армении. Международный научный журнал "Интернаука", серия: экономические науки, № 2 (10), 2018, Киев, стр. 131-136.
204. Саргсян Л.Н., Возможности расширения экспорта в Армении. Научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 3 (19), т. 1, 2018, стр. 310-315.
205. Саргсян Л.Н., Арутюнян Г.З., Роль торговых представительств в стимулировании экспорта Армении. Актуальные вопросы управления, экономики и права: материалы III международной научно-практической конференции (12.04.2018, МК-15, Омск), 2018, изд. "Quantum", стр. 192-197.
206. Саргсян Л.Н., Эффективные методы стимулирования экспорта в Армении. Актуальные вопросы управления, экономики и права: материалы III международной научно-практической конференции (12.04.2018, МК-15, Омск), 2018, изд. "Quantum", стр. 208-211.
207. Саргсян Л.Н., Инвестиционная среда Армении и методы ее улучшения,

- Актуальные вопросы экономических наук и современного менеджмента: сб. ст. по матер. IX-X междунар. науч.-практ. конф., № 4-5 (7), Новосибирск, СибАК, 2018, стр. 35-38.
208. Саргсян Л.Н., Влияние внешней торговли и прямых иностранных инвестиций на экономический рост страны (на примере стран СНГ), "Региональные проблемы преобразования экономики", № 4 (90), 2018, стр. 91-100.
209. Саргсян Л.Н., Влияние экспорта на экономический рост в условиях либерализации торговли, "Региональные проблемы преобразования экономики", № 8, 2018, стр. 185-191.
210. Саргсян Л.Н., Перспективы развития торгово-экономических отношений между Арменией и Ираном, "Региональные проблемы преобразования экономики", № 9 (95), 2018, стр. 195-203.
211. Саргсян Л.Н., Экспорт Армении и возможности его расширения в рамках ЕАЭС, "Internauka": Series: "Economic Sciences". № 10, 2018, стр. 78-82.
212. Саргсян Л.Н., Маргарян С.А., Изменение структуры экспортной корзины РА в рамках ЕАЭС. Сб. статей XXXIV международной научно-практической конференции (Москва, 02.09.2018), Европейский фонд инновационного развития, М., 2018, стр. 83-87.
213. Хачатурян А.В., Основные препятствия и проблемы развития туризма в республике Армения. Сб. статей XXXVII международной научно-практической конференции "Стратегии устойчивого развития социально-экономических, биологических и технических систем: современная практика и концепции модернизации" (02.11.2018, Москва), М., ЕФИР, 2018, стр. 96-98.
214. Шагинян Т.В., Тенденции развития теневой экономики, "Достижения науки и образования", № 2 (24), 2018, стр. 30-32.
215. Шагинян Т.В., Основные риски, возникающие в банковской системе», научно-практический электронный журнал "Аллея науки", № 4 (20), 2018, стр. 223-227.
216. Шагинян Т.В., Тенденции развития банковских услуг в РА. Сб. статей XXXIV международной научно-практической конференции (Москва, 16.09.2018), Европейский фонд инновационного развития, М., 2018, стр. 48-52.
217. Шагинян Т.В., Инновационные пути развития туристического сектора. Сб. статей XXXVII международной научно-практической конференции "Стратегии устойчивого развития социально-экономических, биологических и технических систем: современная практика и концепции модернизации" (02.11.2018, Москва), М., ЕФИР, 2018, стр. 96-98.
218. Шагинян Т.В., Формы проявления теневого обращения и факторы, влияющие на их размеры, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing "Problems of science", № 3 (35), 2018, изд. "Проблемы науки", pp. 91-93.
219. Эркойян А.С., Факторы, определяющие потребность в кредитовании и финансировании сельского хозяйства РА. Актуальные вопросы права, экономики и

- управления, сб. статей XV международной научно-практической конференции (Пенза, 05.10.2018), Пенза, 2018, стр. 15-19.
220. Эркоян А.С., Важность оценки институциональной среды и институциональных изменений. Актуальные вопросы права, экономики и управления, сб. статей XV международной научно-практической конференции (Пенза, 05.10.2018), Пенза, 2018, стр. 89-93.
221. Эркоян А.С., Особые индикаторы институциональной среды: этическое поведение организаций, инновационные возможности, бизнес активность. Современные социально-экономические процессы: проблемы, закономерности, перспективы, сб. статей V международной научно-практической конференции (Пенза, 05.10.2018), Пенза, МЦНС "Наука и просвещение", 2018, стр. 77-81.
222. Эркоян А.С., Риски и проблемы кредитного финансирования сельского хозяйства, "Бенефициар", № 29, Кемерово, изд. дом "Плутон", 2018, стр. 6-8.
223. Harutyunyan V.L., Ways of radical change of the image of tax and customs officers (Пути радикального изменения образа налоговых и таможенных служащих), "Наука в цифрах", международный научный журнал, выпуск 1 (6), 2018, стр. 4-9.
224. Harutyunyan V.L., Interrelation of the activities of the tax and customs authorities and macroeconomic activity, международный научный журнал "Научные горизонты", № 1 (5), 2018, стр. 12-29.
225. Harutyunyan V.L., Harutyunyan T.V., Tax administration and business environment in the Republic of Armenia, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing "Problems of science", № 1 (33), 2018, pp. 52-56.
226. Harutyunyan V.L., Harutyunyan T.V., Perspectives of development of tax system in the context of business environment, International scientific journal "Internauka", series: "Economic sciences", № 2 (10), Kiev, 2018, pp. 18-26.
227. Harutyunyan V.L., Harutyunyan T.V., Assessment of tax potential and ways to increase efficiency of tax administration in the Republic of Armenia, Sciences and world, International scientific journal, № 3 (55), Volgograd, 2018, pp. 16-21.
228. Harutyunyan V.L., Basic approaches of reforming the organizational structure of tax and customs bodies, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing "Problems of science", № 4 (36), 2018, pp. 33-44.
229. Harutyunyan V.L., Harutyunyan T.V., Necessity and essence of taxes, Social Science and Humanity: The collection includes 8-th International Conference "Social Science and Humanity" by SCIEURO in London, 27-29 September 2018, pp. 44-64.
230. Harutyunyan V.L., Harutyunyan T.V., Modern approaches to application of taxation principles with respect to direct taxes. Наука сегодня: история и современность: материалы международной научно-практической конференции (Вологда, 31.10.2018), часть 2. Вологда: ООО "Маркер", 2018, стр. 7-10.
231. Harutyunyan V.L., Practice of changing the image of tax and customs officers of developed and developing countries. Приоритеты мировой науки: эксперимент и научная дискуссия: сборник материалов международной научно-практи-

- ческой конференции (22 октября 2018 г.), т. 2, Кемерово, ЗапСибНЦ, 2018, стр. 184-192.
232. Harutyunyan V.L., Dokholyan, S.V., Medical tourism growth perspectives in Armenia, РНЖ “Экономика и управление”, № 12 (158), Санкт-Петербург, изд. Санкт-Петербургского университета технологий управления и экономики, 0.75 pp.
233. Harutyunyan V.L., The issues of tax relations and implementation tax policy in the Republic of Armenia, Proceedings of the VII International scientific and practical conference social and economic aspects of education in modern society (November, 2018, Warsaw, Poland), Warsaw: RS Global sp. z. O. O., .2018, стр. 13-16.
234. Beglaryan M.A., Peculiarities of implementation of management function in SME, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing “Problems of science”, № 2 (34), 2018, pp. 14-19.
235. Grigoryan D.H., Practices of export promotion and import substitution. Международный научный журнал “Научные горизонты”, № 2 (6), 2018, стр. 56-66.
236. Grigoryan D.H., Migration and demographic processes in the Republic of Armenia. Научно-практический электронный журнал “Аллея науки”, № 3 (19), т. 2, 2018, стр. 292-296.
237. Grigoryan D.H., Foreign direct investment inflow in Armenia by countries. Научно-практический электронный журнал “Аллея науки”, т. 3, № 10 (26), 2018, стр. 476-479.
238. Grigoryan D.H., Becoming member of EAEU and its affections to the tariff changing in RA, “Аллея науки”, научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, pp. 472-476.
239. Grigoryan D.H., Comparative analysis of FDI inflow and outflow in RA, “Аллея науки”, научно-практический электронный журнал, № 9 (25), 2018, pp. 83-86.
240. Kyureghyan A.M., The approaches of management for business environment in the RA, International academy journal WEB of scholar: 4 (22), vol. 3, April, 2018, RS Global Sp. z O.O., Scientific educational center, Warsaw, Poland, 2018, pp. 19-22.
241. Kyureghyan A.M., The issues of the diversification of the sectors of economy in the context of the business environment in the Republic of Armenia. Методы, механизмы и факторы международной конкурентоспособности национальных экономических систем: сб. статей международной научно-практической конференции (25 июля 2018 г., Самара), Уфа, ОМЕГА САЙНС, 2018, стр. 4-9.
242. Kyureghyan A.M., The mechanisms of business environment. Развитие и актуальные вопросы современной науки: международный научный журнал, № 3 (10), под ред. В.И.Вахрушева. Магнитогорск.: ИП Вахрушев В.И., 17. 03. 2018, стр. 18-23.
243. Makaryan A.R., Armenia's comparative advantage in producing and exporting the harmonized system standard product groups, Региональные проблемы преобразования экономики», № 2 (88), 2018, pp. 93-102.
244. Makaryan A.R., Products mapping of the harmonized system standard groups and Armenia's choice for import substitution and export promotion, “Региональные

- проблемы преобразования экономики”, № 4 (90). 2018, стр. 84-91.
245. Makaryan A.R., Generics' exports to Russia as one of the drivers of output growth of the manufacture of pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products industry in Armenia, Региональные проблемы преобразования экономики, № 7 (93), 2018, pp. 135-144.
246. Makaryan A.R., Armenia's possible issues with respect to applying Common Customs Tariff and prospects on the amounts of transferred customs duties upon accession to the Eurasian Economic Union, “Региональные проблемы преобразования экономики”, № 9 (95), pp. 178-184.
247. Makaryan A.R., Dokholyan S.V., The export-led growth path of the Armenian pharmaceutical product industry from 2018 to 2020, “Экономика и управление”, № 10 (156), Санкт-Петербург, изд. Санкт-Петербургского университета технологий управления и экономики, 2018, pp. 62-71.
248. Manucharyan M.G., The insurance in the formation of an investment environment, International journal of innovative technologies in economy, 1 (13), February, 2018, Poland, Warsaw, pp. 4-9.
249. Manucharyan M.G., Methodology for the establishment of the agricultural insurance market in Armenia. Znanstvena misel journal, № 15, 2018, vol. 1, Slovenia, pp. 32-35.
250. Manucharyan M.G., Manifestation types of risks of agrarian system and their essence in the Republic of Armenia, World Science, № 3 (31), vol. 4, March, 2018, Poland, Warsaw, pp. 4-8.
251. Manucharyan M.G., The insertion ways of traditional and innovative products of agricultural insurance in the Republic of Armenia. Молодежь и научно-технический прогресс: сб. докладов XI международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. Белгородский государственный технологический университет им. В.Г.Щухова, Губкинский филиал, 19.04.2018, т. 2, стр. 494-498.
252. Manucharyan M.G., The proposed institutional system for the implementation of agricultural insurance in the Republic of Armenia. Norwegian journal of development of the international science, № 17, 2018, vol. 2, Oslo, p. 6-8.
253. Manucharyan M.G., Drip irrigation and its investment opportunities in Armenian agriculture. Norwegian journal of development of the international science, № 17, 2018, vol. 2, Oslo, pp. 3-6.
254. Manucharyan M.G., Employment issues of labor resources in the Republic of Armenia. International journal of innovative technologies in economy, № 4 (16), May, 2018, Poland, Warsaw, pp. 73-75.
255. Manucharyan M.G., The role of labor force migration and socio-economic consequences in Armenia. International journal of innovative technologies in economy, № 4 (16), May, 2018, Poland, Warsaw, pp. 76-79.
256. Manucharyan M.G., The role and characteristics of crediting in the agrarian sector of the Republic of Armenia. Научно-информационный центр “Знание”, XXXIX

- международная конференция “Развитие науки в XXI веке”, Украина, Харьков, 2018, стр. 44-49.
257. Manucharyan M.G., Unemployment situation and reduction opportunities in the Republic of Armenia, “Magyar Tudományok” journal, № 21, Hungary, Budapest, 2018, pp. 12-16.
258. Manucharyan M.G., Agricultural credit conditions and solutional communication analysis of the sphere development in RA, “Magyar Tudományok” journal, № 21, Hungary, Budapest, 2018, pp. 8-12.
259. Markosyan H.A., Margaryan H.S., World trends in nuclear energy, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing “Problems of science”, № 6 (38), 2018, стр. 5-9.
260. Markosyan H.A., The role of renewable energy in ensuring energy security of the Republic of Armenia, “Региональные проблемы преобразования экономики” № 10 (96), 2018, pp. 116-125.
261. Parsadanyan T.S., Regional analysis in the World Trade Organization context by the example of Armenia, Economics: Economic theory and business process, scientific publishing “Problems of science”, № 6 (38), 2018, pp. 27-30.
262. Petrosyan L.M., The assessment of the approaches for shadow economy in the context of the analysis of food products, International academy journal WEB of scholar: № 4 (22), vol. 3, April, 2018, RS Global Sp. z O.O. Scientific educational center Warsaw, Poland, 2018, pp. 22-25.
263. Petrosyan L.M., The Factors and reasons of the shadow economy, Развитие и актуальные вопросы современной науки: международный научный журнал, № 3 (10), под ред. В.И.Вахрушева. Магнитогорск.: ИП Вахрушев В.И., 17.03.2018, стр. 23-30.
264. Petrosyan L.M., The managerial issues of the shadow turnover for food products based on the mimic model, Методы, механизмы и факторы международной конкурентоспособности национальных экономических систем: сб. статей международной научно-практической конференции (25.07.2018, Самара), Уфа., ОМЕГА САЙНС, 2018, стр. 9-13.
265. Voskanyan G.V., Financing agriculture and ways to invest loan insurance in RA, “Znanstvena misel” journal, № 24, Slovenia, 2018, pp. 3-5.
266. Voskanyan G.V., Analysis of the current situation of insurance market and credit insurance in RA, World Science, № 11 (39), November, 2018, Poland, Warsaw, pp. 46-50.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2019 թ. հրապարակումները

I. Մենագրություններ և համահեղինակությամբ գրքեր

1. Իսահակյան Ռ.Կ., Զբոսաշրջության ոլորտի զարգացումը որպես կայուն տնտեսական աճի նախադրյալ. զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 100 էջ:
2. Հարությունյան Վ. Լ., Հայաստանի Հանրապետությունում ստվերային տնտեսության պատճառների վերլուծություն, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 200 էջ:
3. Հարությունյան Գ. Է., Ռազմարդյունաբերություն, Հայաստանի նոր տնտեսական հարացույց, Եր., «Լիմուշ» հրատ., 2019, 223 էջ:
4. Մանուչարյան Մ. Գ., Գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 256 էջ:
5. Մարկոսյան Հ. Ա., Միջուկային էներգետիկան Հայաստանում. պատմություն, հեռանկարներ, այլընտրանքներ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 144 էջ:
6. Սարինյան Ռ. Ն., Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, գ. 3, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 240 էջ:
7. Սարինյան Ռ. Ն., Թաղևոսյան Ա. Ս., էջեր Գերմանիայի տնտեսական և սոցիալական պատմությունից (հայ տնտեսագետների հայեցողության), Եր., «Ճարտարագետ» հրատ., 136 էջ:
8. Սարգսյան Լ. Ն., Ներդրումների ներգրավման և արտահանման ընդլայնման հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 320 էջ:
9. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2008-2018), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 384 էջ:
10. Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտական հոդվածների ժողովածու), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ:
11. Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտաժողովի նյութեր), Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ:
12. Затибян А.Т., Актуальные проблем и перспективы развития малого и среднего предпринимательства в РА, Ер., изд. “Гитутюн” НАН РА, 2019, 296 стр.

II. Հողվածներ, գեկուցումներ

1. Բոստանջյան Վ. Բ., Զախարյան Ա. Գ., Բաժնետիրական ընկերությունների ներդրումային և ինովացիոն քաղաքականությունների արդյունավետության բարձրացման հիմնական մոտեցումները ՀՀ-ում, «Բանբեր ՀՊՏՀ», N 2, 2019, էջ 26-35:
2. Բոստանջյան Վ. Բ., Զախարյան Ա. Գ., Ինովացիոն գործունեության խթանման հիմնասխեմները Հայաստանի Հանրապետությունում, «Բանբեր ՀՊՏՀ», N 3, 2019, էջ 71-91:
3. Մայիլյան Ֆ. Ն., Ղարիբյան Գ. Ա., Իսահակյան Ռ.Կ., Տնտեսական մրցակցությունը և համագործակցությունը սոցիալական կապիտալի համատեքստում, «Բանբեր ԵՊՀ», N 2, 2019, էջ 41-49:
4. Азатян Л. С., Проблемы кредитования сельского хозяйства и пути их решения в Республике Армения, сборник статей международной научно-практич. конф. “Прогнозирования социального и экономического развития в новых геополитических условиях”, Стерлитамак, 2019, стр. 9-12.
5. Азатян Л. С., Развитие тепличных хозяйств и их риски в Республике Армения, сборник статей XXV межд. научно-практич. конф. “Фундаментальные и прикладные научные исследования”, актуальные вопросы, достижения и инновации: ч.1. Пенза, 2019, 330 стр., стр. 194-198.
6. Аюбян Е. А., Методологические основы управления человеческими ресурсами, сборник статей межд. научно-практич. конф. “Экономические и правовые аспекты инновационного развития”, Пенза, 2019, стр. 36-40.
7. Аюбян Р. С., Кредитования как фактор регулирования проблем аграрной сферы РА, сборник статей межд. научно-практич. конф. “Инновационные кластеры в глобальной экономике: теория, практика”, Пенза, 2019, стр. 182-185.
8. Арутюнян Г. А., Проблемы развития малого и среднего предпринимательства в Армении, М., научный журнал “Интернаука”, N 25 (107), 2019, стр. 38-40.
9. Арутюнян Г. А., Налоговые регуляторы как инструмент стимулирования экономического роста, сборник статей межд. научно-практич. конф. “Государство и рынок в условиях глобализации мирового экономического пространства”, Стерлитамак, 2019, стр. 7-12.
10. Арутюнян Г. А., Политика государственных расходов на примере Армении, “Интернаука”, N 18 (100), 2019, стр. 42-46.
11. Арутюнян Г. А., Роль корпоративной социальной ответственности бизнеса в современной Армении, сборник статей межд. научно-практич. конф. “Научные исследования - основа современной инновационной системы”, ч. 1, Стерлитамак, 2019, стр. 75-79.
12. Арутюнян Г. А., Налог на доходы физических лиц как механизм стимулирования экономического развития (на примере РА), сборник статей по итогам межд. научно-практич. конф. “Инновации как инструмент развития и модернизации экономики”, Стерлитамак, 2019, стр. 10-14.

13. Восканян Г.В., Решение некоторых проблем в сельском хозяйстве РА по страхованию финансово-банковских рисков, сборник статей XIX межд. научно-практич. конф. "Наука и образование: сохраняя прошлое, создаем будущее", ч. 1, Пенза, 2019, стр. 183-187.
14. Габриелян Б.В., Роль инновационной деятельности производственных предприятий в сфере высоких технологий, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, N 1 (28), т. 5, 2019, стр. 3-9.
15. Даллакян С.А., Кластеризация экономики и перспективы Армении, "Интернаука", серия: "Экономические науки", 2019, N 2 (22), стр. 58-63.
16. Даллакян С.А., Хачатрян А.А., Зарубежный опыт и значение маркетинговой деятельности для национальной галереи Армении, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, N 2 (29), т. 1, 2019, стр. 176-184.
17. Даллакян С.А., Хачатрян А.А., Бенчмаркинг дом-музеев А.Саргисяна и А.Коджояна (на примере центра искусств Гафестяна) в РА, сборник статей X межд. научно-исслед. конкурса "Научные достижения и открытия 2019", Пенза, 2019, стр. 233-238.
18. Даллакян С.А., Регулирование процесса выезда эмигрантов из Республики Армения, М., "Научное обозрение. Экономические науки", N 2, 2019, стр. 5-10.
19. Даллакян С.А., Перспективы развития инновационного предпринимательства в Армении, сборник статей XVII межд. научно-практич. конф. "Экономика, управление и право: инновационное решение проблем", Пенза, 2019, стр. 129-134.
20. Затикян А.Т., Влияние технопарков на развитие инновационной инфраструктуры РА, "Аллея науки", научно-практический электронный журнал, N 10 (37), 2019, стр. 62-69.
21. Захарян А., Инновационный лизинг как фактор развития экономики Республики Армения, сборник статей 9-ой межд. научной конф. "Передовые инновационные разработки. Перспективы и опыт использования, проблемы внедрения в производство", ч. 2, Казань, 2019, стр. 157-162.
22. Манучарян М.Г., Цифровая экономика и развитие в реальном секторе Республики Армения. Межд. науч. конф. "Цифровизация Евразии. новые перспективы экономического сотрудничества развития", М., 2019, стр. 145-156.
23. Маргарян С.А., Инновационные факторы повышения конкурентоспособности стран-членов Евразийского экономического союза, "Актуальные научные исследования в современном мире", Переяслав-Хмельницкий, февраль, 2019, N 2 (46), ч. 6, стр. 98-103.
24. Маргарян А.Ш., Маргарян С.А., Проблемы реализации инновационно-технологического потенциала Республики Армения, "Актуальные научные исследования в современном мире", Переяслав-Хмельницкий, март, 2019, N 3 (47), ч. 8, стр. 83-90.
25. Маргарян С.А., Эволюция теории платежного баланса и ее актуальность для развития экономики Республики Армения в посткризисный период, "Ак-

- туальные научные исследования в современном мире”, Переяслав-Хмельницкий, сентябрь, 2019, вып. 9 (53), ч. 1, стр. 141-146.
26. Маргарян С.А., Маргарян А.А., Проблемы институционального обеспечения инновационной трансформации национальной экономики, “Актуальные научные исследования в современном мире”, Переяслав-Хмельницкий, октябрь, 2019, вып. 10 (54), ч. 4, стр.139-144.
  27. Мурадян М.А., Необходимость внедрения сельскохозяйственного страхования в Республике Армения. III международная конференция “Развитие науки в XXI столетии”, Харьков, 2019, стр. 50-57.
  28. Мурадян М.А., Анализ продовольственной безопасности в Армении, “World science: problems and innovations”, сборник статей XXXV межд. научно-практич. конф., Пенза, 2019, стр. 91-95.
  29. Мурадян М.А., Анализ экспорта и импорта сельскохозяйственной продукции в странах ЕАЭС, сборник статей XXVIII межд. научно-практической конф. “Фундаментальные и прикладные научные исследования: Актуальные вопросы, достижения и инновации”, ч. 2, Пенза, 2019, стр. 63-66.
  30. Парсаданян Т.С., Анализ экономической программы послереволюционного правительства Республики Армения, сборник статей межд. научно-практич. конф. XLVI международные научные чтения (памяти Ф.А.Блинова), М., 2019, стр. 89-91.
  31. Парсаданян Т.С., Этапы и правила экономической этики. Экономика в теории и на практике, сборник статей II межд. научно-практич. конф. “Актуальные вопросы и современные аспекты”, Пенза, 2019, стр. 16-19.
  32. Парсаданян Т.С., Обоснование экономической этики в современной экономике, сборник статей IV всероссийской научно-практич. конф. “Высокие технологии: наука и образование, актуальные вопросы, достижения и инновации”, Пенза, 2019, стр. 104-107.
  33. Парсаданян Т.С., Анализ показателей налоговой нагрузки и экономического роста стран евразийского экономического союза, “Аудит и финансовый анализ”, N 2. М., 2019, стр. 6-10.
  34. Парсаданян Т.С., Раскрытие эффективности таргетирования инфляции, сборник статей межд. научно-практич. конф. “Научные исследования высшей школы”, Пенза, 2019, стр. 133-136.
  35. Парсаданян Т.С., Сравнительный анализ туристической индустрии Республики Армения и Республики Грузия, сборник статей межд. научно-практич. конф. LVI международные научные чтения (памяти Р.Е. Алексеева), М., 2019, с. 13-16.
  36. Погосян Ш.П., Высокие технологии - ядро в инновационной экономике, М., “NovaInfo”, N 96, 2019, стр. 107-110.
  37. Погосян Ш.П., Национальная инновационная система-стимул для развития высокотехнологичной отрасли. М., “NovaInfo”, N 97, 2019, стр. 63-66.
  38. Погосян Ш.П., Start-up как звено технологической экономики и SWOT-

- анализ высокотехнологической отрасли, "Инновационная экономика", N 2, 2019 (19).
39. Погосян Ш.П., Обеспечение прав интеллектуальной собственности как фактор конкурентоспособности, сборник статей межд. научной конф. "Высокие технологии и инновации в науке", СПб., 2019, стр 220-225.
  40. Саргсян А.Т., Сравнительный анализ показателя: "получение разрешений на строительство" РА с другими странами ЕАЭС, М., "Интеграция наук", N 4 (27), т. 4, 2019, стр. 77-79.
  41. Саргсян А.Т., Тенденции экспорта РА в страны ЕАЭС, сборник статей VIII межд. научно-практич. конф. "Актуальные вопросы, достижения и инновации", Пенза, 2019, стр. 123-126.
  42. Саргсян А.Т., Международная торговля фармацевтической продукции РА: что изменилось после присоединения к ЕАЭС, материалы межд. научно-практич. конф. "Современный этап мирового научного развития", 2019, стр. 92-95.
  43. Саргсян Л.Н., Оценка влияния экспорта на ВВП в странах СНГ, Современная экономика: сборник статей XXX межд. научно-практич. конф. "Актуальные вопросы, достижения и инновации", Пенза, 2019, стр. 35-37.
  44. Саргсян Л.Н., Возможности расширения внутрирегионального экспорта для каждой страны ЕАЭС, сборник статей межд. научно-практич. конф. "Экономика, бизнес и право в новых условиях", Пенза, 2019, стр. 47-52.
  45. Саргсян Л., Влияние внутрирегиональной торговли на экономический рост стран ЕАЭС, сборник статей VII межд. научно-практич. конф. "Экономика и современный менеджмент: теория, методология, практика", Пенза, 2019, стр. 84-87.
  46. Саргсян Л.Н., Анализ двусторонней причинно-следственной связи между экономическим ростом, экспортом и притоком прямых иностранных инвестиций в Армении, сборник статей межд. науч. форума "Наука и инновации - современные концепции", 13.11.2019, М., изд. "Инфинити", 2019, стр. 28-34.
  47. Хачатурян А.В., Предпосылки экономического роста, сборник статей международной научно-практич. конф. XLVII межд. науч. чтения (памяти В.П.Вологодина), М., 2019, стр. 66-71.
  48. Хачатурян А.В., Потенциал экономики для создания национального богатства. Збірник центру наукових публікацій "Велес" за матеріалами VIII міжнародної науково-практичної конференції 2 частина: "Осінні наукові читання", м. Київ: збірникст. (рівень стандарту, академічний рівень). К., 2019, стр. 23-34.
  49. Шагинян Т.В., Экономика Индонезии: современные тенденции, результаты современных научных исследований и разработок: сборник статей VI Всероссийской научно-практич. конф., ч. 2, Пенза, 2019, стр. 113-116.
  50. Baghdasaryan Ch.U., Gabrielyan B.V., Wraknesses of the scientific potentialof the Republic of Armenia and development challenges, XIX межд. научно-практич.

- конф. "Фундаментальная наука и технологии - перспективные разработки", 2019, North Charleston, USA. т. 2, стр. 127-131.
51. Baghdasaryan K.Yu., Kyuregyan A.M., Assessment of risk of loss of human life in the Republic of Armenia, Научная парадигма - 2019, сборник науч. трудов II Межд. научно-практич. конф., Анапа, 2019, стр. 4-12.
  52. Baghdasaryan K.Yu., Petrosyan L.M., The tools to increase of environment efficiency, сборник статей межд. научно-практич. конф. "Концепции устойчивого развития науки в современных условиях", Уфа, 2019, стр. 37-42,
  53. Grigoryan D.H., Foreign direct investment inflow in Armenia after joining to EAEU, М., "Вектор экономики", N 2, 2019, 3 стр.
  54. Grigoryan D.H., Mutual trade and economic cooperation between Armenia and Georgia, XV межд. науч.-практ. конф. "Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития", Чебоксары, 2019, стр. 134-136.
  55. Grigoryan D.H., Trade and economic relations between Armenia and Belarus, сборник статей межд. научно-практич. конф. "Инструменты и механизмы формирования конкурентоспособности экономических систем", Стерлитамак, 2019, стр. 23-26.
  56. Grigoryan D.H., The role of tourism in the development of the economy of Armenia, VIII межд. науч.-практ. конф. "Научные исследования и современное образование", Чебоксары, 2019, стр. 127-130.
  57. Grigoryan D.H., Trade of Armenia between EAEU and neighboring countries, межд. научно-практич. конф. "Ключевые проблемы современной науки", Саратов, 2019, стр. 3-6.
  58. Harutyunyan V.L., Dokholyan S.V., Makaryan A.R., The impact of applying common customs tariff on the Armenian export of cut and polished gems to Russia, СПб., Экономика и управление: партнерство и обмен опыт.: новые источники энергии развития", N 11 (169), 2019, стр. 101-110.
  59. Nakobyan Y.A., Petrosyan L.M., Kyureghyan A.M., On theoretical issues of deteriorating human health, сборник статей по итогам межд. научно-практич. конф. "Единства и идентичность науки: проблемы и пути решения", Стерлитамак, 2019, стр. 49-52.
  60. Manucharyan M.G., Sahakyan Q.S., Nakobyan A.R., The necessity to introduce agricultural insurance in the development of the Armenian fruit growing branch print. VII межд. конф. "Летние научные чтения", К., 2019, стр. 21-30.
  61. Manucharyan M.G., The place and role of water economy in the agro-food system of the Republic of Armenia, сборник статей IX межд. научно-практич. конф. "Современные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации", ч. 2, Пенза, 2019, стр. 56-59.
  62. Manucharyan M.G., The essentials, principles and mechanism of social insurance in different countries, сборник статей XI межд. научно-практич. конф. "Экономика, бизнес, инновации", Пенза, 2019, стр. 93-97.
  63. Mirzoyan Ts., Analysis of the international experience of agriculture credits and its

- improvement ways in RA, сборник статей IX межд. научно-практич. конф. "Экономика и управление в XXI веке: стратегии устойчивого развития". Пенза, 2019, стр. 48-51.
64. Petrosyan D.A., Bulanikyan V.S., Features of tax system regulation in China, сб. "Scientific research of the SCO countries: synergy and integration", P. 1, Beijing, China, 2019, 208 p., pp. 51-58.
  65. Sargsyan A.T., EAEU membership impact on energy imports of Armenia: did realities meet expectations?, Электронный научный журнал "Вектор экономики", N 3, 2019.
  66. Sargsyan A.T., "Getting credit" indicator of doing business project for Armenia, межд. научно-практич. конф. "Наука и экономика постиндустриальной цивилизации", 2019, стр. 3-7.
  67. Sargsyan L.N., Dokholyan S.S., Is the export-oriented growth hypothesis valid for Armenia?, "Экономика и управление", N 2 (160), 2019, стр. 7-15.
  68. Sargsyan L., Export, FDI and GDP: case of CIS countries and Armenia, Regionology, N 2, т. 27, 2019, Саранск, стр. 206-223.
  69. Sargsyan L., Trade relationship between Iran and EAEU's countries, сборник статей XXXI межд. научно-практич. конф. "Современная экономика: актуальные вопросы, достижения и инновации", Пенза, 2019, стр. 55-59.
  70. Sargsyan L.N., Mining sector's problems in Armenia: case of Amulsar, IX межд. научно-практич. конф. "Научные достижения и открытия современной молодежи", Пенза, 2019, стр. 106-109.
  71. Shahinyan T.V., Theory and history of economic and financial crises, XLV международные научные чтения (памяти В.Ф. Петрушевского), сборник статей межд. научно-практич. конф., М., 2019, стр. 24-27.
  72. Voskanyan G.V., About some issues related to the specialists of the agrarian sector of Armenia, сборник статей XXI межд. научно-практич. конф. "Фундаментальные и прикладные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации", Пенза, 2019, стр. 90-93.
  73. Voskanyan G.V., Comparative analysis of the poverty level in Armenia and in some countries of the world, "Научная молодежь в аграрной науке: достижения и перспективы", сборник материалов XXIII межд. научно-практич. конф. молодых ученых и студентов, т. 5, Алматы, 2019, стр. 51-55.
  74. Voskanyan G.V., The role of scientific-educational cluster in the agrarian sector of RA, Proceedings of the XIV international scientific and practical conference, Social and economic aspects of education in modern society, vol. 1, June 25, 2019, Warsaw, Poland, 2019. pp. 15-18,
  75. Voskanyan G., Analysis of food security in the world and in Armenia, Science and education: Problems and innovations: сборник статей межд. научно-практич. конф., Пенза, 2019. стр. 112-115.

Հոդվածները հրատարակվել են «Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդեսում, N 3, հուլիս-սեպտեմբեր, Երևան, 2019, 350 էջ

76. Բոստանջյան Վ. Բ., Ջախարյան Ա. Գ., Հայաստանի Հանրապետության տնտեսավարող սուբյեկտների ինովացիոն զարգացումը տարածաշրջանային համագործակցության պայմաններում, էջ 149-157:
77. Սարգսյան Ա. Տ., Բանկային ակտիվների օպտիմալ կառուցվածքի ապահովմանն ուղղված նոր կարգավորումների ներդրման անհրաժեշտությունը, էջ 254-267:
78. Իսահակյան Ռ. Վ., Զբոսաշրջության զարգացման հնարավորությունները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 323-332:

Հոդվածները հրատարակվել են “Аллея науки” գիտապրակտիկ էլեկտրոնային հանդեսում, т. 1, N 3 (30), М., 2019

79. Алоян Р.С., Лизинг в РА и особенности его формирования, стр. 256-260.
80. Бабалян Э., Габриелян Б., О проблемах инновационного развития Республики Армения, стр. 337-343

Հոդվածները հրատարակվել են “Аллея науки” գիտապրակտիկ էլեկտրոնային հանդեսում, т. 2, N 3 (30), М., 2019

81. Азатян Л.С., Пути повышения эффективности бюджетных программ в аграрном секторе РА, стр. 142-144.
82. Захарян А.Г., Проблемы повышения эффективности финансирования инновационных проектов акционерных обществ в Республике Армения, стр. 105-113.

Հոդվածները հրատարակվել են “Аллея науки” գիտապրակտիկ էլեկտրոնային հանդեսում, т. 1, N 4 (31), М., 2019

83. Затикян А.Т., Инновационная экосистема в РА, стр. 197-204.
84. Grigoryan D.H., The Armenian-Iran relationship, pp. 3-6.

Հոդվածները հրատարակվել են “Аллея науки” գիտապրակտիկ էլեկտրոնային հանդեսում, т. 3, N 5 (32), М., 2019

85. Затикян А.Т., Состояние и развитие высокотехнологического сектора экономики в Армении, стр. 141-148.
86. Маргарян Г.А., Раскрытие роли и значения электроэнергетической системы, стр. 34-37.

Հոդվածները հրատարակվել են “Danish scientific journal” հանդեսում, N 21, vol. 2, Copenhagen, 2019

87. Manucharyan M.G., Agricultural insurance as an agricultural risk management tool, pp. 3-9.
88. Manucharyan M.G., The role of state subsidizing in the process of agricultural crediting, pp. 9-11.

Հոդվածները հրատարակվել են «Economics» հանդեսում, N 6 (30), London, 2019

89. Kyureghyan A.M., Factor analysis contributing to the development of business environment abroad and its application capabilities in the Republic of Armenia, pp. 18-20.
90. Petrosyan L.M., Ways to improve living standards in the context of shadow economy reduction, pp. 16-18.

Հոդվածները հրատարակվել են «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում, Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2019, 352 էջ

91. Բաղդասարյան Բ. Յու., Բենզինի և դիզելային շուկայի ազատականացման ուղենիշերը, էջ 111-122:
92. Գալստյան Ա., Հանրային ֆինանսների կառավարման արդյունավետության բարձրացման ուղենիշերը ՀՀ-ում, էջ 134-147:
93. Դալլաբյան Ս. Ա., Բարձր տեխնոլոգիական և ինովացիոն տնտեսության հիմնախնդիրներն ու զարգացման ուղենիշերը ՀՀ-ում, էջ 156-172:
94. Խաչատուրյան Ա. Վ., Խաչատուրյան Վ. Գ., Հայաստանի Հանրապետության հանքարդյունաբերությունը. մտորումներ, հանգույցներ, էջ 295-311:
95. Հարությունյան Վ. Լ., ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տնօրենի խոսքը, էջ 11-14:
96. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Ս. Վ., Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման օրենսդրական և մեթոդաբանական ուղենիշերը անուղղակի հարկերի մասով, էջ 14-35:
97. Հարությունյան Վ. Լ., Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման ուղենիշերը ՀՀ-ում, էջ 35-53:
98. Հարությունյան Վ. Լ., Հակոբյան Ե. Ա., Հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի շարունակական աճի ապահովման ուղենիշերը ՀՀ-ում, էջ 81-95:
99. Մանուչարյան Մ. Գ., Գյուղատնտեսության ապահովագրության ներդրումը որպես գյուղացիական տնտեսությունների ֆինանսական վիճակի բարելավման ուղենիշ, էջ 279-295:
100. Մարգարյան Ս. Ա., Մարգարյան Ա. Շ., ՀՀ տնտեսության բարձրտեխնոլոգիական հատվածում ներդրումների ներգրավման և խթանման ուղենիշերը, էջ 189-209:

101. Մարկոսյան Ն. Ա., Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ապահովման ուղենիշերը արդի տեխնոլոգիական զարգացումների համատեքստում, էջ 209-226:
102. Մարգսյան Լ. Ն., Հայաստանի ներդրումային միջավայրի բարեփոխման հեղափոխական մոդելը, էջ 226-247:
103. Մարինյան Ռ. Ն., Ազգային տնտեսության հանգույցներում, էջ 95-111:

Հոդվածները հրատարակվել են «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտական հոդվածների ժողովածուում, Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2019, 464 էջ

104. Ազատյան Լ. Ս., Ագրոտուրիզմի զարգացման հիմնախնդիրները և զարգացման ուղիները ՀՀ-ում, էջ 173-183:
105. Ալոյան Ռ. Ս., ՀՀ գյուղատնտեսությունում մեքենատրակտորային համակարգի ներկա վիճակը և թարմացման հնարավոր ուղիները, էջ 183-193:
106. Բաղդասարյան Բ. Յու., Մարդու մահացության գործակիցների գնահատման մեխանիզմն ու հաշվարկման արդյունքները, էջ 284-290:
107. Գաբրիելյան Բ. Վ., Անհատի ստեղծարար ներուժի արդյունավետ իրացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, էջ 290-299:
108. Գրիգորյան Դ. Հ., Զբոսաշրջության ոլորտի արդի վիճակը ՀՀ-ում, էջ 307-313:
109. Դավաթյան Ս., Մարատիկյան Ն., Տարածքային ինովացիոն համակարգի ձևավորման ու զարգացման հեռանկարները ՀՀ-ում, էջ 64-75:
110. Զախարյան Ա. Գ., Բաժնետիրական կապիտալի ներգրավումը որպես ինովացիոն գործունեության խթանման միջոց, էջ 193-206:
111. Զախարյան Ա. Գ., Պետական և պետական մասնակցությամբ ընկերությունների ինովացիոն գործունեության խթանման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, էջ 206-219:
112. Զատիկյան Ա. Թ., Բարձր տեխնոլոգիաների նորարարական զարգացման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում, էջ 219-230:
113. Իսահակյան Ռ. Կ., Մարդկային կապիտալի կորուստները Խորհրդային Հայաստանում, էջ 313-320:
114. Խաչատուրյան Վ. Գ., Խաչատուրյան Ա. Վ., Ինստիտուցիոնալ ճգնաժամի հաղթահարումը որպես ՀՀ տնտեսական հեղափոխության իրականացման գրավական, էջ 58-64:
115. Կյուրեղյան Ա. Ս., Գործարար ակտիվության արդյունավետության բարձրացման ռազմավարական ուղիները գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացման համատեքստում, էջ 75-86:
116. Հակոբյան Ե. Ա., ԵՏՄ երկրներում գործող հարկային դրույքաչափերի և ՆՆԱ ցուցանիշի շուրջ, էջ 86-92:
117. Հարությունյան Վ. Լ., Ինստիտուտը 2006-ից հետո, էջ 11-19:
118. Հարությունյան Վ. Լ., Տնտեսագիտական հանդեսի 17-րդ համարը, էջ 19-21:

119. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Տ. Վ., Մտորումներ ՀՀ հարկային օրենքների շուրջ («ԱԱՀ-ի մասին» և «Ակցիզային հարկի մասին» ՀՀ օրենքներ), էջ 21-34:
120. Հարությունյան Վ. Լ., Հարությունյան Դ. Վ., Մտորումներ ՀՀ հարկային օրենքների շուրջ («Հողի հարկի մասին», «Գույքահարկի մասին», «Հաստատագրված վճարների մասին» և «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքներ), էջ 34-58:
121. Հարությունյան Գ.Է., Ներառական տնտեսական զարգացման հարկային խթանիչ մեխանիզմները (ՀՀ օրինակով), էջ 103-119:
122. Մանուկյան Գ. Թ., Վարկանշման գնահատման այլընտրանքային մոտեցումը արտադրական կազմակերպություններում, էջ 230-239:
123. Մանուչարյան Մ.Գ., Օրգանական գյուղատնտեսության նշանակությունը որպես կլիմայի փոփոխության ազդեցությունների մեղմացման միջոց, էջ 239-247:
124. Մուրադյան Մ. Հ., ԵԱՏՄ երկրներ գյուղատնտեսական արտադրանքի արտահանման և ներմուծման վիճակը և զարգացման հնարավորությունները, էջ 247-255:
125. Մարգարյան Ս. Ա., ԵԱՏՄ երկրների տնտեսական պլատֆորմների զարգացմանը ՀՀ շուկայի սուբյեկտների մասնակցության հիմնախնդիրները, էջ 119-125:
126. Մարկոսյան Հ. Ա., Թորգոմյան Ս. Վ., Էներգետիկ անվտանգության բարելավման գործիքակազմը և կիրառման հեռանկարները ՀՀ-ում, էջ 345-357:
127. Մարկոսյան Հ. Ա., Էներգետիկ անվտանգության քաղաքական հիմնահարցերը, էջ 357-366:
128. Պետրոսյան Լ. Ս., Ստվերային տնտեսության նվազեցման մոտեցումները. մարտահրավերներ և առաջարկություններ, էջ 125-137:
129. Պողոսյան Շ. Պ., Ինովացիոն start-up-երի հիմնախնդիրները և դրանց խթանումը ՀՀ-ում, էջ 264-275:
130. Շահինյան Տ. Վ., Տնտեսության թվայնացումը որպես տնտեսական հեղափոխության կարևորագույն նախադրյալ, էջ 380-389:
131. Ոսկանյան Գ. Վ., Գիտակրթական համակարգը որպես ՀՀ գյուղատնտեսության զարգացման գործոն, էջ 255-264:
132. Մարգարյան Ա. Տ., ՀՀ ներդրումային միջավայրի բարելավման հնարավորությունները, էջ 137-145:
133. Մարգարյան Լ. Ն., Ազատ տնտեսական գոտիները աշխարհում և Հայաստանում. էջ 145-151:
134. Մարինյան Ռ. Ն., Հոգեբանական գործոնը և տնտեսական գործունեությունը, էջ 402-412:
135. Փարսադանյան Տ. Ս., Հարկային համակարգերի հետհեղափոխական բարեփոխումները հետխորհրդային երկրներում, էջ 160-173:
136. Бабабян Э.А., О проблемах повышения квалификации и использования инновационных кадров в Армении, с. 275-284.

Հոդվածները հրատարակվել են «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրներ. որոնումներ, հեռանկարներ, լուծումներ» գիտական հոդվածների ժողովածուում, 1 (1), Երևան, Գ. Պլեխանովի անվան ՌՏՀ Երևանի մասնաճյուղի հրատ., 2019, 370 էջ

137. Բաղդասարյան Բ. Յու., Կյուրեղյան Ա. Մ., Հարկման մեխանիզմների կառավարման և գնահատման խնդիրները, էջ 101-107:
138. Բաղդասարյան Բ. Յու., Փարսադանյան Ս. Ս., Օտարերկրյա պետություններում հարկային համակարգերի ձևավորման, գործունեության և զարգացման ընդհանուր սկզբունքները, էջ 107-112:
139. Զատիկյան Ա. Թ., ՀՀ-ի ֆինանսական ապահովվածության և ձեռներեցության զարգացման հարցեր, էջ 58-67:
140. Իսահակյան Ռ. Կ., Զրուաշրջության մարքեթինգը որպես բիզնեսի արդյունավետ կառավարում, էջ 136-143:
141. Бабаян Э.А., Габриелян Б.В., Корпоративная и организационная культура, как основа развития кадровой политики, стр. 181-188.
142. Габриелян Б.В., О вопросах подготовки научных кадров в целях повышения инновационной активности организаций, стр. 171-181.

Հոդվածները հրատարակվել են “Инновационные кластеры в глобальной экономике: теория, практика” ժողովածուում (սборник статей международной научно-практической конференции, Стерлитамак, 2019, 64 стр.)

143. Азатян Л.С., Равномерное развитие общин в Республике Армения, стр. 3-5.
144. Алоян Р.С., Необходимость государственной поддержки в страховании сельского хозяйства в РА, стр. 5-7.

Հոդվածները հրատարակվել են “Научный форум: тенденции развития науки и общества” ժողովածուում (сборник материалов международной научно-практической конференции, Кемерово, ЗапСибНЦ, 2019, 172 стр.)

145. Азатян Л.С., Эффективность использования производственных ресурсов в регионах РА, стр.47-51.
146. Азатян Л.С., Проблемы инвестиций в реальном секторе экономики РА, стр. 94-98.
147. Poghosyan SH.P., Problems related to consumer protection in the Republic of Armenia, стр.158-161.

Հղիվածները հրատարակվել են “Наука и инновации - современные концепции” ժողովածուում (сборник научных статей международного научного форума, т. 2, М., изд. “Инфинити”, 2019, 144 стр.)

148. Бабаян Э.А., К вопросу об эффективности использования кадрового потенциала предприятий, стр. 49-53.
149. Габриелян Б.В., О стратегических приоритетах инновационной политики Республики Армения, стр. 12-18.
150. Захарян А.Г., Технологии энергосбережения как локомотив развития высокотехнологичной экономики, стр. 18-23.

Հղիվածները հրատարակվել են “Актуальные вопросы права, экономики и управления” ժողովածուում (сборник научных статей XXII международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и посвящение”, 2019, 172 стр.)

151. Torgomyan S.V., The evolution and prospects of the development of energy sources, pp. 85-88.
152. Шагинян Т.В., Цифровизация экономики как эффективное направление антикризисной политики, стр. 37-40.

Հղիվածները հրատարակվել են “Актуальные вопросы гуманитарных и общественных наук” ժողովածուում (сборник научных статей всероссийской научно-практической конференции, ч. 1, Ассоциация НИЦ “Пересвет”, Институт бизнеса и инноваций, СПб., ИБИН, 2019, 220 стр.)

153. Азатян Л.С., Сущность, критерии и характеристики безопасности пищевых продуктов, стр. 97-103.
154. Погосян Ш.П., Инновационный путь как приоритет развития страны, стр. 186-190.

Հղիվածները հրատարակվել են “Человеческий капитал как важнейший фактор постиндустриальной экономики” ժողովածուում (сборник статей международной научно-практической конференции, Стерлитамак, 2019, 72 стр.)

155. Kyureghyan A.M., The notion of “economic growth”, it’s manifestations and consequences, pp. 3-5.
156. Petrosyan L.M., Shadow economy volumes assessment approaches and their application mechanisms in Armenia, pp. 5-7.

Հղիվածները հրատարակվել են “Научные исследования: векторы развития” ժողովածուում (материалы VI международной научно-практической конференции, Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2019, 204 стр.)

157. Даллакян С.А., Саргсян С.А., Синергический эффект инновационного кластера, стр. 13-19.
158. Grigoryan D.H., Public debt of Armenia, pp. 130-133.

Հղիվածները հրատարակվել են “Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности” ժողովածուում (IV международная научно-практическая конференция, Махачкала, 2019, 337 стр.)

159. Саргсян А.Т., Расширенное производство экологических продуктов как способ борьбы с безработицей регионов РА, стр. 143-145.
160. Саргсян Л.Н., Влияние ПИИ и экспорта на безработицу и бедность в странах СНГ, стр. 145-148.
161. Шагинян Т.В., Социально-экономического развития стран ЕАЭС, стр. 170-173.

Հղիվածները հրատարակվել են “Роль науки в формировании современной виртуальной реальности” ժողովածուում (материалы международной научно-практической конференции, Новосибирск, изд. ЦПМ “Академия Бизнеса”, Саратов, 2019, 45 стр.)

162. Саргсян А.Т., Изучение банковских рисков: виды и характерные особенности, стр. 30-33.
163. Sargsyan L., Grigoryan D., Advantages and disadvantages of the investment environment of RA, стр. 3-9.

Հղիվածները հրատարակվել են “Современная экономика: актуальные вопросы, достижения и инновации” ժողովածուում (сборник статей XXXII Международной научно-практической конференции, Пенза, 2019, 210 стр.)

164. Саргсян Л.Н., Маргарян С.А., Анализ динамики ПИИ Армении в 2000-2018 гг., стр. 88-92.
165. Саргсян Л.Н., Влияние ПИИ на внешнюю торговлю Армении, стр. 88-92.
166. Шагинян Т., Перспективы применения технологии Blockchain в банковской сфере, стр. 42-44.

Հղիվածները հրատարակվել են “Организационно-экономические и инновационно-технологические проблемы модернизации экономики России” ժողովածուում (сборник статей IX межд. научно-прак. конф., Пенза, РИО ПГАУ, 2019, 200 стр.)

167. Азатян Л.С., Сущность, особенности и необходимость применение экологически направленного сельского хозяйства, стр. 15-18.
168. Алоян Р.С., Роль орошения в сельском хозяйстве РА, стр. 18-21.
169. Погосян Ш.П., Корреляционно-регрессионный анализ в сфере НИОКР на примере Республики Армения, стр. 140-144.

Հորիզոնները հրատարակվել են “Актуальные научные исследования в современном мире” ժողովածուում (մատ. կոնֆ., Переяслав-Хмельницкий, июль, 2019, вып. 7 (51), ч. 1, 118 стр.)

170. Маргарян С.А., Последствия присоединения России к ВТО: проблемы и результаты, стр. 31-38,
171. Маргарян С.А., Маргарян А.А., Проблемы инновационного предпринимательства в Республике Армения. стр. 38-44.

Հորիզոնները հրատարակվել են “Евразийская экономическая конференция (15.11.2019)” ժողովածուում (сборник статей IV международной научно-практической конференции, Пенза, 2019, 140 стр.)

172. Шагинян Т.В., Перспективы цифровой трансформации ЕАЭС, стр. 65-68.
173. Sargsyan A.T., Analyzing money transfers by individuals to Armenia, стр. 131-134.

Հորիզոնները հրատարակվել են “Научное и образовательное просранцтво: перспективы развития” ժողովածուում (материалы XII международной научно-практической конференции, Чебоксары, ЦНС “Интерактив плюс”, 2019, 180 стр.)

174. Grigoryan D., Foreign direct investment inflow in Armenia by sectors after joining to EAEU, pp. 139-141.
175. Grigoryan D., Foreign trade between Armenia and Turkey, стр. 142-144.

Հորիզոնները հրատարակվել են «World science: problems and innovations» ժողովածուում (сборник статей XXXVII международной научно-практической конференции, Пенза, 2019, 302 стр.)

176. Manucharyan M.G., Water resources of the Republic of Armenia and the directions of their use, pp. 166-169.
177. Мурадян М.А., Инновационное развитие сельского хозяйство, стр. 139-142.
178. Шагинян Т.В., Open Banking как драйвер развития банковской системы, стр. 142-144.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2020 թ. հրատարակումները

Մենագրություններ

1. Ваганян Г. А., Ваганян О. Г., Виртуальный, интеллектуальный капитал (методология измерения и оценки), -Ер., 2020, 207 с.
2. Սարգսյան Լ. Ն., Հայաստանի ներդրումները. մարտահրավերներ և հնարավորություններ, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, Եր. 2020, -320 էջ:
3. Ղազազյան Վ., Ներդրումների արդյունավետության գնահատման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Եր., «ՎԱՌՄ ՍՊԸ» հրատ., 2020, 124 էջ:
4. Սարինյան Ռ.Ն., Թաղևոսյան Ա.Ս., Գերմանիա. Պատմության ընթերցումներ, Եր., «Լուսաբաց» հրատ., 2020, 180 էջ:
5. Baghdasaryan Ch., Transfer pricing (purpose and implementation), Yerevan, Institute of Economics named after M. Kotanyan, 2020, -120 p.

«Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում» գիտաժողովի նյութեր (գիտաժողովը նվիրվում է թավշյա հեղափոխության երկամյակին, 2018-2020 թթ.), գիտ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Հարությունյան, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2020, 480 էջ, ISSN 1829-4324, ISBN 978-9939-9214-2-6

1. Հարությունյան Վ. Լ., ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ տնօրենի խոսքը, էջ 18-24:
2. Հարությունյան Վ.Լ., «Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում, էջ 60-64:
3. Հարությունյան Վ.Լ., Կորոնավիրուսը որպես Հայաստանի Հանրապետության համախառն ներքին արդյունքի (ՀՆԱ) բևեռացման միջոց, էջ 443-452:
4. Բաղդասարյան Ք., Սարգսյան Ա., Մալայզիայի «տնտեսական հրաշքի» «կորպորատիվ ազգայնականության» մոդելը, էջ 225-239:
5. Բախշյան Գ., Թումանյան Ռ., Տնտեսական բարեփոխումների Զինաստանի մոդելը, էջ 171-184:
6. Դավաթյան Ա., «Ճապոնական տնտեսական հրաշքի» փիլիսոփայությունը, էջ 205-225:
7. Զախարյան Ա., Հարավային Կորեայի «տնտեսական հրաշքը», էջ 255-272:
8. Թորգոմյան Ա., Իռլանդիայի «տնտեսական հրաշքը», էջ 97-119:
9. Իսահակյան Ռ., Էստոնիայի Հանրապետության «տնտեսական հրաշքը», էջ 371-386
10. Խաչատուրյան Վ., Խաչատուրյան Ա., Վրաստանի «վարդերի հեղափոխության» դասերը և «տնտեսական հրաշքը», էջ 327-347
11. Հակոբյան Ե., Ազատյան Լ., Նոր Զելանդիայի «տնտեսական հրաշքը», էջ 310-327:

12. Հարությունյան Գ., Իսպանիայի «տնտեսական հրաշքը», էջ 119-131:
13. Մանուկյան Գ., Հնդկաստանի տնտեսական բարեփոխումների ուրվագծերը, էջ 272-289:
14. Մանուչարյան Մ., Մուրադյան Մ., Իսրայելի «տնտեսական հրաշքի» հետազոտությունը, էջ 289-310:
15. Պետրոսյան Դ., Հարությունյան Ա., Բուսիայի «տնտեսական հրաշքը», էջ 88-97:
16. Պողոսյան Շ., Սարգսյան Ա., Չիլիի «տնտեսական հրաշքը», էջ 347-371:
17. Սարգսյան Լ., Գրիգորյան Դ., Սինգապուրի «տնտեսական հրաշքը», էջ 184-205:
18. Սարիկյան Ռ., Գաբրիելյան Բ., «Գերմանական տնտեսական հրաշքի» սկզբունքները, էջ 64-88:
19. Վահանյան Գ., Զախարյան Վ., Միացյալ Արաբական Էմիրությունների «տնտեսական հրաշքը» և տնտեսական նորարարությունների քարտեզը, էջ 403-419:
20. Փարսադանյան Ս., Շահինյան Ս., Ինդոնեզիայի «Տնտեսական հրաշքը», էջ 239-255:

Սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրներ. որոնումներ, հեռանկարներ, լուծումներ: Գիտական հոդվածների ժողովածու – 1 (3), Երևան, Գ. Վ. Պլեխանովի անվան ՌՏՀ Երևանի մասնաճյուղի հրատ., 2020, 412 էջ, ISSN 2579-2679

21. Գրիգորյան Ս., Գոգչյան Ի., Սլովակիայի տնտեսության զարգացման մարտահրավերները, էջ 363-370:
22. Զախարյան Ա. Գ., Ընկերությունների կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության շուրջ, էջ 94-103:
23. Զատիկյան Ա. Թ., Դանիելյան Ա. Հ., Տնտեսության կառավարման տնտեսական քաղաքականության հիմնահարցերը, էջ 104-113:
24. Իսահակյան Ռ., Հայաստանի Հանրապետության և Էստոնիայի Հանրապետության ինովացիոն տնտեսության զարգացման առանձնահատկությունները, էջ 341-350:
25. Կյուրեղյան Ա. Մ., Թախլանդի ներդրումային գոտիների փորձը, էջ 350-358:
26. Պետրոսյան Լ. Մ., Վիետնամ. տնտեսական բարեփոխումներ և արդյունքներ, էջ 358-363:
27. Սարգսյան Ա. Ս., Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետային վերլուծությունը ՀՀ առևտրային բանկերի տվյալներով, էջ 167-173:
28. Սարիկյան Ռ. Ն., Գաբրիելյան Բ. Վ., Սոցիալական շուկայական տնտեսության չափումների բանաձևերը ըստ Լյուդվիգ Էրիարդի «Բարեկեցություն բոլորի համար» աշխատության, էջ 20-37:
29. Ваганян Г.А., Проблемы измерения научной продуктивности в Армении, стр. 55-68.
30. Baghdasaryan Q.Yu., Issues of distribution of tax burden, pp. 90-94.

31. Բոստանջյան Վ.Բ., Զախարյան Ա.Գ. Ինովացիոն գործունեության ինստիտուցիոնալ հիմքերը Հայաստանի Հանրապետությունում, «Բանբեր ՀՊՏՀ», 2020 №1, էջ 132-151:
32. Պողոսյան Մ., Կապի ոլորտի ինովացիոն զարգացումն արտակարգ իրավիճակի համատեքստում, «Բանբեր ՀՊՏՀ» գիտական հանդես, 2020, №2, ապրիլ 2020, էջ 117-127:

«Էկոնոմիկա» գիտական հանդես №3, էջ 32-41, ISSN 2579-2741

33. Սարինյան Ռ.Ն., Սոցիալական շուկայական հայեցակարգի պատմությունից, էջ 32-41:

«Այլընտրանք» եռամսյա գիտական հանդես (ISSN 1829-2828)

34. Հարությունյան Վ.Լ., Ազատ դրամական միջոցները որպես կապիտալի շուկայի կայացման միջոց, 2020, № 1, հունվար-մարտ, էջ 18-26:
35. Իսահակյան Ռ., Թշուղյան Կ., Թափոնների վերամշակման մոտեցումներն ու հեռանկարները ՀՀ-ում, 2020, № 1, հունվար-մարտ, էջ 99-108:
36. Իսահակյան Ռ., Մարդկային կապիտալի դրսևորումները ինովացիոն տնտեսությունում, 2020, № 2, էջ 137-144:
37. Իսահակյան Ռ., Արտագաղթի տնտեսական հետևանքները Հայաստանի Հանրապետությունում, 2020, № 3, էջ 272-278:
38. Իսահակյան Ռ., Պլաստիկ թափոնների օգտագործման տնտեսական հետևանքները Հայաստանի Հանրապետությունում, 2020, № 3, էջ 207-212:
39. Նալբանդյան Հ., Ռազմական ծախսերի վերլուծությունը տարածաշրջանային բազմարկչի շրջանակներում, 2020, № 3, էջ 151-163:
40. Baghdasaryan Q.Yu., Program budgeting as a development path, 2020, № 2, էջ 188-194:

«Ճգնաժամային կառավարում և տեխնոլոգիաներ» գիտ. հանդես թիվ 16

41. Մանուկյան Գ., Եկամտային մոտեցման կիրառման ուղիները բիզնեսը գնահատելիս, «Ճգնաժամային կառավարում և տեխնոլոգիաներ» գիտ. հանդես թիվ 16, Եր.: ՀՀ ԱԻՆ «Ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիա» ՊՈԱԿ, 2020, 271էջ, էջ 51-56:

Այլ հանդեսներում և ինտերնետային կայքերում

42. Азатян Л.С Экономическая революция – опыт Новой Зеландии и запуск в Армении. Образование: история и современность: сборник статей международной научно-практической конференции. Саратов: НОО “Цифровая наука”, 2020, 40 стр., стр. 11-16.

43. Азатян Л.С., Сущность, критерии и характеристики безопасности пищевых продуктов. Applied science of today: problems and new approaches: сб. статей II международной научно-практической конференции (27.02.2020г.). Петрозаводск: МЦНП "Новая наука", 2020, 253 стр., стр. 230-234.
44. Азатян Л.С., Внедрение пенсионного фонда в Армении и опыт Новой Зеландии в этой сфере. Междисциплинарные научные исследования., политология и право: сборник статей международных научно-практических конференций, Саратов: НОО "Цифровая наука", 2020, 119 стр., стр. 27-32.
45. Азатян Л.С., Роль инноваций, классификация и организация управления инновационной деятельностью. Экономика, бизнес, инновации: сборник статей XII международной научно-практической конференции, Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 200 стр., стр. 144-147.
46. Азатян Л.С., Экологические особенности экономического развития, управление и направление развития. Актуальные вопросы экономики: сборник статей II международной научно-практической конференции, Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 320 стр., стр. 309-312.
47. Азатян Л.С., Эффективность управления земельных ресурсов и пути улучшения сельскохозяйственных угодий. Актуальные вопросы права, экономики и управления: сборник статей XXVI международной научно-практической конференции, Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 286 стр., стр. 265-268.
48. Азатян Л.С., Прогнозирование эффективности ирригационной системы сельского хозяйства в Республики Армения. Фундаментальные и прикладные научные исследования: Актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей XXXVI международной научнопрактической конференции, ч. 1. Пенза: МЦНС "Наука и Просвещение", 2020, 308 стр., стр. 191-195.
49. Азатян Л.С., Объединение участков земли в Республике Армения и международный опыт в этой сфере. Актуальные вопросы передовых научных исследований: сборник докладов международной научно-практической конференции. (под ред. Р.Д. Иванова), СПб.: ЕНМЦ "Мультидисциплинарные исследования", 2020, 106 стр., стр. 16-20.
50. Акопян Е.А., Сущность проекта и процесс управления им. Наука и современное общество: Актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей III международной научнопрактической конференции, ч. 2. Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 270 стр., стр. 24-27.
51. Акопян Е. А., Динамика бюджетных доходов Республики Армения в 2018-2019 гг. Актуальные вопросы права, экономики и управления: сборник статей XXV международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 216 стр., стр. 11-13,.
52. Акопян Е.А., Сравнительный анализ налоговых ставок в странах ЕАЭС. Новые экономические исследования: сборник статей международной научно-практической конференции, Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 154 стр., стр.67-69.

53. Акопян Е.А., Состав и структура налоговых поступлений государственного бюджета РА 2017-2020 гг. Теория и практика современной экономики, сборник статей II международной научно-практической конференции, Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 78 стр., стр. 24-26.
54. Акопян Е.А., Государственный долг РА и причины его возникновения. Теория и практика современной экономики, сборник статей II международной научно-практической конференции, Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 78 стр., стр. 52-54.
55. Арутюнян А.В., Петросян Д.А., Механизмы снижения налоговых издержек США. "Современные научные исследования: Актуальные вопросы достижения и инновации", сборник статей XII международной научно-практической конференции (5 июня 2020, Пенза), Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, стр. 104-107.
56. Арутюнян Г.А., Особенности "цифровой" экономики. Основы устойчивого развития: инвестиции, кластеры, инновации и дорожные карты (сборник статей подготовлен на основе докладов международной научно-практической конференции, Калуга, 08.06.2020), Стерлитамак: АМИ, 2020, 103 стр., стр. 11-13.
57. Арутюнян Г.А., "Цифровая" экономика: определение и история создания. Использование инновационных технологий в разработке и реализации экономических реформ: сборник статей по итогам международной научно-практической конференции (Магнитогорск, 08.05.2020), Стерлитамак: АМИ, 2020, 137 стр., стр. 9-12.
58. Арутюнян Г.А., Коллективное предпринимательство как драйвер роста экономики. Приоритеты социально-экономического развития евразийского пространства: сборник статей по итогам международной научно-практической конференции (Тюмень, 8 апреля 2020 г.), Стерлитамак: АМИ, 2020, 48 с., стр. 4-7.
59. Арутюнян Г.А., Сверхбыстрый экономический рост: мировая закономерность и возможности Армении. Вопросы управления и экономики: современное состояние актуальных проблем, сб. статей по материалам XXXIV междунар. науч.-практ. конф., № 4 (32). М., изд. "Интернаука", 2020, 66 стр., стр. 35-39.
60. Арутюнян Г.А., Налогообложение объектов недвижимости: Армения и мировая практика. Комплексные и отраслевые проблемы науки и пути их решения: сборник статей по итогам международной научно-практической конференции (Ижевск, 13.07.2020), Стерлитамак: АМИ, 2020, 148 стр., стр. 97-99.
61. Арутюнян Т.Г., Налбандян А.Р., Проблемы формирования финансовых ресурсов в организациях, "Интернаука", научный журнал, № 19 (148), ч. 3, М., изд. "Интернаука", 2020, стр. 27-30.
62. Багдасарян К.Ю. Факторный анализ бизнес-среды в Республике Армения. "Тенденции и перспективы развития", ежегодник, вып. 15, ч. 2, РАН, ИНИОН, М., 2020, 1002 с., стр. 198-202.
63. Багдасарян К.Ю., Феномен экономической революции Малазии. Сборник

- статей III международной научно-практической конференции “Фундаментальная и прикладная наука: Состояние и тенденции развития” (05.03.2020г.), Петрозаводск : МЦНП “Новая наука”, 2020, 241 стр., стр. 118-123.
64. Багдасарян К.Ю., Концепция введение бизнеса и экономически содержание бизнес среды, *United journal*, № 36 (Май, 2020), pp. 13-15.
65. Ваганян Г.А. Утечка мозгов из Армении в условиях цифровой экономики. XIX национальная научная конференция с международным участием “Модернизация России: приоритеты, проблемы, решения”, ч. 1, РАН ИНИОН, М., 2020, 794 стр., стр. 398-402.
66. Ваганян Г.А., О доисторическом происхождении и распространении научной грамотности и технологий, материалы XIX национальной научной конференции с международным участием “Модернизация России: приоритеты, проблемы, решения”, ч. 2, РАН ИНИОН, М., 2020, 958 стр., стр. 594-598.
67. Ваганян Г.А. Оценка качества управления образованием, инновационным и научно-технологическим развитием (на примере Армении). “Тенденции и перспективы развития”, ежегодник, вып. 15, ч. 2, РАН, ИНИОН. М., 2020, 1002 с., стр. 442-447.
68. Габриелян Б.В., Внутренний маркетинг как метод повышения инновационной восприимчивости персонала. Развитие бизнеса и финансового рынка в условиях цифровизации экономики: материалы всероссийской научно-практической конференции (14-15.11. 2019), Волгоград, 2020, стр. 187-192.
69. Габриелян Б.В., Бабаян Э.А., Аветисян Т.А., Инновация как стимулятор экономического роста общества. Научный электронный журнал “Меридиан”, выпуск № 7 (41), 2020, стр. 526-530.
70. Габриелян Б.В., Стратегическое управление как основа диверсификации производства. Научно-практический электронный журнал “Аллея науки”, № 6 (45), том 2, 2020, стр. 454-459.
71. Габриелян Б.В., Аветисян Т.А., Конкурентные преимущества – основа формирования конкурентных стратегии. Проблемы современного социума глазами молодых исследователей – XII, материалы XII всероссийской научно-практической конференции преподавателей, студентов, магистрантов и аспирантов (20 мая 2020), Волгоград, стр. 68-73.
72. Гогчан И., Международный опыт управления процессом выпуска новых продуктов. V научно-практическая интернет-конференция «Проблемы экономического роста и устойчивого развития территорий», 2020,
<http://fic.vscs.ac.ru/index.php?%2Fforum%2F1164-международный-опыт-управления-процессом-выпуска-новых-продуктов%2F&fbclid=IwARls2lqh3jOXW0uXzBUYo5y603OoNc8O0VAb1hDav8SZdA9r4s53zr7rs>
73. Григорян С., Гогчан И., Анализ состояния современного туристского рынка, V Научно-практическая интернет конферен-ция “Проблемы экономического роста и устойчивого развития территорий”, 2020,

<http://fic.vscs.ac.ru/index.php?/forum/1070-анализ-состояния-современного-туристского-рынка/>

74. Григорян С., Состояние развития туризма в регионах мира. V научно-практическая интернет-конференция «Проблемы экономического роста и устойчивого развития территорий», 2020, <http://fic.vscs.ac.ru/index.php?/forum/1131-состояние-развития-туризма-в-регионах-мира/>
75. Даллакян С.А., Сущность образовательных кластеров и перспективы развития в Армении. Интеграция современных научных разработок в отраслевые системы: сборник докладов международной научно-практической конференции. (под ред. Р.Д. Иванова). СПб.: ЕНМЦ “Мультидисциплинарные исследования”, 2020, стр 47-55.
76. Даллакян С.А., Сущность и особенности японского экономического чуда. Глобализация и интеграция исследований в практическую деятельность: сборник докладов международной научно-практической конференции, СПб.: ЕНМЦ “Мультидисциплинарные исследования”, 2020, стр. 86-94.
77. Даллакян С.А., Экономический кризис и пандемия: антикризисные мероприятия в Республике Армения. Современная экономика: актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей XXXV международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, стр. 175-180.
78. Даллакян С.А., Саргсян С.А., Актуальные проблемы и перспективы развития малого и среднего предпринимательства в Республике Армения. Актуальные проблемы современной науки: теория и практика, научно-издательский центр “Мир науки”, Нефтекамск: научно-изд. центр “Мир науки”, 2020, стр. 257-265.
79. Даллакян С.А., Арутюнян Г.А., Японское экономическое чудо и инновационная экономика. Научные и практические разработки в эпоху трансформаций: сб. докладов международной научно-практической конференции. (под ред. Р.Д. Иванова), СПб.: ЕНМЦ “Мультидисциплинарные исследования”, 2020, стр. 35-40.
80. Даллакян С.А. Инновационное развитие и конкурентоспособность экономики Республики Армения, “Тенденции и перспективы развития”, ежегодник, вып. 15, ч. 2, РАН, ИНИОН. М., 2020, 1002 с., стр. 346 -350.
81. Захарян А.Г. Проблемы стимулирования делового туризма в Республике Армения, “Тенденции и перспективы развития”, ежегодник, вып. 15, ч. 2, РАН, ИНИОН. М., 2020, 1002 с., стр. 218 -223.
82. Кюрегян А.М., Опыт инвестиционных зон Таиланда. Государство и рынок в условиях глобализации мирового экономического пространства: сборник статей международной научно-практической конференции (08.03.2020, Калуга), Стерлитамак: АМИ, 2020. 42 стр., стр. 16-20.
83. Кюрегян А.М., Руководящие принципы улучшения бизнес-среды в Таиланде. Современные проблемы и перспективные направления инновационного раз-

- вития науки: сборник статей международной научно-практической конференции (04.03. 2020, Иркутск). Уфа: OMEGA SCIENCE, 2020. 199с., стр. 68-71.
84. Манукян Г.Т., Пути повышения эффективности кредитования сельскохозяйственных предприятий. Современные социально-экономические процессы: проблемы, закономерности, перспективы: сборник статей II международной научно-практической конференции (12.03.2020), Петрозаводск : МЦНП "Новая наука", 2020, 106 стр., стр. 31-34.
85. Манукян Г.Т., Понимание результатов оценки стоимости организации как стадии процесса оценки. Актуальные проблемы современной науки: теория и практика, материалы международной (заочной) научно-практической конференции. Научно-издательский центр "Мир науки", 30.05.2020, 917с., стр. 292-298.
86. Манукян Г.Т., Взаимосвязь финансового положения и механизма кредитования сельскохозяйственных организаций. Вопросы управления и экономики: современное состояние актуальных проблем. Сб. статей по материалам XXXIV международной научно-практической конференции (07.04.2020), М., изд.: ООО "Интернаука", стр. 31-34
87. Манукян Г.Т., Возможности применения сравнительного подхода в производственных организациях РА, Передовое развитие современной науки: опыт, проблемы, прогнозы: сборник статей международной научно-практической конференции (21.06.2020), Петрозаводск: МЦНП "Новая наука", 2020, 141 стр., стр. 24-28.
88. Манукян Г.Т., Цифровая экономика как приоритет информационной стратегии государства. Конкурентоспособность социально-экономических систем в условиях риска и неопределенности: сборник статей по итогам международной научно-практической конференции (Челябинск, 23.06. 2020), Стерлитамак: АМИ, 2020, 79 стр., стр. 36-39.
89. Манукян Г.Т., Взаимосвязь цифровой экономики и реального сектора. Научные исследования как основа инновационного развития общества. Сборник статей по итогам международной научно-практической конференции (Уфа, 23.07.2020), Стерлитамак: АМИ, 2020, 274 стр., стр. 155-157.
90. Манукян Г.Т., Особенности оценки организации на основе интервальных мультипликаторов. Научные исследования как основа инновационного развития общества. Сб. статей по итогам международной научно-практической конференции (Уфа, 23.07.2020), Стерлитамак: АМИ, 2020, 274 стр., стр. 158-160.
91. Манукян Г.Т., Особенности оценки организации на основе мультипликаторов и возможные области применения, концепция "Общество знаний" как новая форма постиндустриального общества, сб. статей международной научно-практической конференции (09.09.2020, Стерлитамак), Уфа: OMEGA SCIENCE, 2020, 322 с., стр. 132-134.
92. Манукян Г.Т., Особенности финансовых показателей организаций нефинансового сектора и мер учитывающих их инвестиционное развитие, "Интер-

- наука”, № 30,(159), август, 2020, М., 2020, стр. 44-45.
93. Манучарян М.Г., Уровень жизни населения республики Армения и анализ некоторых его показателей. Образование: история и современность: сб. статей международной научно-практической конференции, Саратов: НОО “Цифровая наука”, 2020, 40 стр., стр. 16-24.
  94. Манучарян М.Г., Уровень жизни населения Республики Армения и анализ некоторых его показателей. Образование: история и современность: сборник статей международной научно-практической конференции, Саратов: НОО “Цифровая наука”. 2020, 40 стр., стр. 16-24.
  95. Манучарян М.Г., Проблемы бедности и социального неравенства населения в Армении. Актуальные вопросы права, экономики и управления: сб. статей XXV международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 216 стр., стр. 93-96.
  96. Манучарян М.Г., Развитие рынка труда Республики Армения в условиях становления цифровой экономики. Цифровые вызовы для мировой экономики: евразийская перспектива плюс. Сб. статей по материалам международной научной конференции (под науч. ред. С.А. Афонцева, Л. Г. Беловой), М., экономический факультет МГУ имени М. В. Ломоносова, 2020, 384 стр., стр. 89-99.
  97. Манучарян М.Г., Система взаимных сельскохозяйственных страховых компаний и целесообразность их создания в Республике Армения. Научно-информационный центр “Знание”, 62-я международная конференция “Развитие науки в 21-м веке”, Украина, Харьков, 2020, стр. 36-41.
  98. Маргарян С.А., Инновационные факторы интернационализации национальных инновационных систем стран–членов ЕАЭС. Международная научно-практическая конференция “Стимулирование научно-технического потенциала общества в стратегическом периоде” (Саратов, 13.03.2020), Sterlita-mak: АМИ, 119 стр., стр. 62-67.
  99. Маргарян С.А., Трансформационные проблемы сферы науки стран - членов ЕАЭС. Международная научно-практическая конференция “Новые информационные технологии и системы в решении задач инновационного развития” (Магнитогорск, 14.04.2020), Уфа: OMEGA SCIENCE, 240 с., стр. 94-97.
  100. Маргарян С.А., Проблемы финансирования инновационной сферы стран - членов ЕАЭС. Международная научно-практическая конференция “Проблемы научно-практической деятельности: поиск и выбор инновационных решений” (Киров, 04.05.2020), Уфа: OMEGA SCIENCE, 306 стр., стр. 131-133.
  101. Маргарян С.А., Анализ динамики индекса распространения знаний государств - член ЕАЭС. Международная научно-практическая конференция “Роль инноваций в трансформации и устойчивом развитии современной науки” (Омск, 03.06.2020), Sterlita-mak: АМИ, 309 с., стр 238-241.
  102. Маргарян С.А., Индексная характеристика инновационных взаимодействий стран - членов ЕАЭС. Международная научно-практическая конференция “Прорывные научные исследования: проблемы, пределы и возможности”

- (Воронеж, 14 июня 2020 г.), Уфа: OMEGA SCIENCE, 344 стр., стр. 99-102.
103. Маргарян С.А., Сравнительная характеристика североамериканских и восточноазиатских моделей национальных инновационных систем. Международная научно-практическая конференция “Роль и значение науки в обществе и ее влияние на инновационное развитие” (Магнитогорск, 19.07.2020), Уфа: OMEGA SCIENCE, стр. 132-134.
  104. Маргарян С.А., Особенности развития национальной инновационной системы Германии, Международная научно-практическая конференция “Формирование финансово-экономических условий инновационного развития”, 14.10.2020г., РФ, г. Пермь, Стерлитамак: АМИ, 2020, стр. 25-27.
  105. Маргарян С.А., Сравнительная характеристика развития национальных инновационных систем Японии и Сингапура, Международная научно-практическая конференция “Роль науки и образования в модернизации и реформировании современного общества”, г.Казань, РФ, 17.10.2020г., Уфа: OMEGASCIENCE, 2020, стр. 66-68.
  106. Мурадян М.А., Научно-технические инновации как движущая сила экономики. Преоритетные направления развития науки и образования: сборник статей XI международной научно-практической конференции (05.03.2020, Пенза), Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 184 стр., стр. 69-72.
  107. Мурадян М.А., Роль инноваций в развитии сельского хозяйства по примеру Израиля. Современная экономика: актуальные вопросы, достижения и инновации, сб. статей XXXV международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 194 с., стр. 77-81.
  108. Мурадян М.А., История экономического развития Израиля. Вектор развития юридической науки, образование: мировая и отечественная практики, развитие экономики и бизнеса. Юридические науки: проблемы и перспективы развития: сб. статей международной научно-практической конференции, Саратов, НОО “Цифровая наука”, 2020, 32 с., стр. 11-18.
  109. Мурадян М., Инновационная экономика в Армении. Инновационное развитие науки и техники. научные исследования будущего: стратегии и задачи развития: сборник статей международных научно-практических конференций, Саратов, НОО “Цифровая наука”, 2020, 107 с., стр. 53-58.
  110. Мурадян М., Улучшение кредитования сельского хозяйства Армении. Наука, образование, инновации: актуальные вопросы и современные аспекты: сб. статей II международной научно-практической конференции, ч. 2, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 188 с., стр. 61-64.
  111. Мурадян М., Необходимость интеграции в ЕАЭС для экономики Армении. Современная экономика: актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей XXXVI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 120 с., стр. 64-67.
  112. Мурадян М.А., Проблемы малого и среднего предпринимательства в Армении. Инновационное развитие науки и техники: сб. статей международной

- научно-практической конференции, Саратов, НОО "Цифровая наука", 2020, 43 с., стр. 37-43.
113. Мурадян М.А., Роль инновационного потенциала в процессе экономического роста. Наука и инновации в XXI веке: актуальные вопросы, открытия и достижения: сб. статей XX международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 184 с., стр. 80-83.
114. Парсаданян Т.С., Горнодобывающая промышленность в области экспорта Индонезии. Региональная экономика и предпринимательство: сборник статей международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 76 с., стр. 24-28.
115. Парсаданян Т.С., Формирование развитой экономики Республики Индонезия. Новые экономические исследования: сб. статей международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 154 с., стр. 80-83.
116. Парсаданян Т.С., Схема потока экологической информации. Экономика в теории и на практике: актуальные вопросы и современные аспекты: сборник статей IV международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 256 с., стр. 167-170.
117. Парсаданян Т.С., Влияние эксплуатируемых рудников на здоровье человека. LXXX международные научные чтения (памяти А.М. Прохорова): сборник статей международной научно-практической конференции (12.07.2020, Москва), отв. ред. А.А. Сукиасян, М., ЕФир, 2020, 33 с., стр. 18-21.
118. Петросян Д.А., Основные идеологические подходы формирования европейской налоговой системы. Современные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации, сборник статей XI международной научно-практической конференции (20 апреля 2020, Пенза), Пенза, МЦНС "Наука и просвещение", 2020, стр. 137-140.
119. Петросян Д.А., Становление федеральной системы налогообложения в Соединенных Штатах Америки. "Экономика, бизнес, инновации", сборник статей XII международной научно-практической конференции (30 апреля 2020, Пенза), Пенза, МЦНС "Наука и просвещение", 2020, стр. 62-66.
120. Петросян Л.М., Социально-экономические реформы во Вьетнаме. Государство и рынок в условиях глобализации мирового экономического пространства: сб. статей международной научно-практической конференции (08.03.2020, Калуга), Стерлитамак, АМИ, 2020. 42 с., стр. 20-24.
121. Петросян Л.М., Вьетнам. Экономические развития и вызовы, актуальные вопросы науки и практики. Сб. научных трудов по материалам XX международной научно-практической конференции, (Анапа, 05.05.2020г.), Анапа, изд-во «НИЦ ЭСП» в ЮФО, 2020, 210 с., стр. 51-56.
122. Петросян Л.М., Экономические реформы во Вьетнаме. Вызовы и рекомендации, European scientific conference. Сборник научных трудов по материалам XXV International scientific conference (Анапа, 29.05.2020), Анапа, изд-во

- “НИЦ ЭСП” в ЮФО, 2020, 56 с., стр. 17-21.
123. Погосян Ш.П., Изучение опыта чилийской модели: недостатки накопительной пенсионной системы. Экономика и управление: новые импульсы развития, сборник статей международной научно-практической конференции. Саратов: НОО “Цифровая наука”, 2020. 40 стр., стр. 32-37.
  124. Погосян Ш.П., Инновационные технологии - средство трансформации образовательного процесса. IV российская научная интернет-конференция “Проблемы и перспективы развития научно-технологического пространства”, Россия, г. Вологда ВолНИЦ РАН, 15.19.06.2020, <http://fic.vscs.ac.ru/>
  125. Погосян Ш.П., Влияние инноваций на рынке труда Армении и вызовы будущего, Мировая наука 2020: проблемы и перспективы, материалы II международной научно-практической конференции (04.06.2020, Москва), отв. ред. Зарайский А.А., изд. ЦПМ “Академия бизнеса”, Саратов, 2020, 157с., стр. 107-110.
  126. Погосян Ш.П., Внешний опыт диверсификации экспорта стран, зависимых от экспорта сырья. Актуальные вопросы передовых научных исследований: сб. докладов международной научно-практической конференции, СПб., ЕНМЦ «Мультидисциплинарные исследования», 2020, 106 с., стр. 102-106.
  127. Погосян Ш.П., Концепция III (life long learning): непрерывное образование в инновационной экономике. Электронное научное изд. “Актуальные вопросы современной экономики”, вып. 6, 2020, стр. 348-352.
  128. Саргсян А.Т., Система здравоохранения как важный элемент социально-экономического развития страны: опыт Чили. Экономический форум: сборник статей международной научно-практической конференции (12.03.2020, Пенза). Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, стр. 45-48.
  129. Саргсян А.Т., Развитие экспортного потенциала сельскохозяйственной продукции: опыт лососеводства в Чили. Экономика 2020: теория и практика, материалы II международной научно-практической конференции (16.04.2020, Казань), Казань, 2020, 92 с., стр. 73-77.
  130. Саргсян А.Т., Опыт развития виноделия в Чили как путеводитель для увеличения экспортного потенциала сельскохозяйственной продукции страны. Наука в современном мире: вопросы теории и практики (Science in the modern world: Theory and practice), изд. Къща СОРОС, 2020, научно-изд. центр Мир науки, 2020, 16.06.2020, София, Болгария, стр. 100-105.
  131. Саргсян Л.Н., Влияние пандемии на экономику стран мира. 26 вектор развития современной науки: сборник статей международной научно-практической конференции. Саратов: НОО “Цифровая наука”, 2020, 90 с., стр. 55-61.
  132. Саргсян Л.Н., Конкурентоспособные сферы армянской экономики в сравнении с другими странами ЕАЭС. “Тенденции и перспективы развития” ежегодник, вып. 15, ч. 2, РАН, ИНИОН, М., 2020, 1002 с., стр. 279-284.
  133. Саргсян Л.Н., Арутюнян Г.З., Научный сектор Армении нуждается в глобальных реформах, “Наука и образование в условиях цифровой экономики: Миро-

- вой опыт и национальные приоритеты”: сб. статей II Международной научно-практической конференции, -Пенза: МЦНС “Наука и Просвещение”, 2020, стр. 18-20.
134. Торгомян С., Особенности оценки энергетической безопасности. Современные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей XI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, стр. 143-146.
135. Торгомян С., Подходы к оценке энергетической безопасности в современных условиях развития экономики. Современные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации: сб. статей XI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, МК-770, 2020, стр. 146-149.
136. Шагинян Т.В., Экономика Индонезии в контексте эпохи цифровых технологий. Экономический форум: сб. статей международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 136 с., стр. 105-108.
137. Шагинян Т.В., Пандемия коронавируса как драйвер цифровизация экономики. Актуальные вопросы права, экономики и управления: сборник статей XXVI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 286 с., стр. 86-89.
138. Шагинян Т.В., Меры, применяемые государствами членами ЕАЭС, направленных на преодоление негативных последствий Covid-2019. Экономика, политика, право: актуальные вопросы, тенденции и перспективы развития, сборник статей VI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 142 с., стр. 36-39.
139. Шагинян Т.В., Социально-экономические последствия пандемии COVID-19. Новые экономические исследования: сб. статей международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 154 с., стр. 73-76.
140. Шагинян Т.В., Экономика Индонезии в контексте эпохи цифровых технологий. Экономический форум: сборник статей международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 136 с., стр. 105-108.
141. Шагинян Т.В., Безналичные операции как мера в борьбе с коронавирусом. Экономика предприятий регионов, стран: актуальные вопросы и современные аспекты: сборник статей международной научно-практической конференции, 15.08. 2020, Пенза, 2020, 148 с., стр. 33-36.
142. Baghdasaryan K., Mechanism of economic assessment for human health, “Тенденции и перспективы развития”, ежегодник, вып. 15, ч. 2, РАН, ИНИОН, М., 2020, 1002 с., стр. 625-628.
143. Baghdasaryan K.Yu., Ecological and economic mechanisms of sustainable development, XIV международный симпозиум, сб. докладов. “Проблемы

- экоинформатики”, М., 2020, стр. 77-81.
144. Dallakyan S.A., The impacts of 2008 financial crisis and the coronavirus pandemic on the global economy. Перспективы развития российской экономики в цифровую эпоху: материалы II всероссийской научно-практической конференции (28-30.04.2020г., Санкт-Петербург), отв. ред. Зарайский А.А., изд. ЦПМ «Академия бизнеса», Саратов, 2020, стр 35-39.
145. Grigoryan D.H., Margaryan S.A., The role FDI in reduction of RA in unemployment and poverty. “Научные исследования высшей школы”: сборник статей II международной научно-практической конференции, ч. 2, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 214 с., стр. 139-142.
146. Grigoryan D.H., Economic relations between Armenia and EU. Государство и рынок в условиях глобализации мирового экономического пространства: сборник статей международной научно-практической конференции (08.03.2020, Калуга), Стерлитамак, АМИ, 2020, 42 с., стр. 14-16.
147. Grigoryan D.H., Singapore “Economic miracle”. Междисциплинарность науки как фактор и условие повышения качества научных исследований: сб. статей всероссийской научно-практической конференции (29.03.2020, Оренбург), Уфа, OMEGA SCIENCE, 2020, 226 с., стр. 85-87.
148. Grigoryan D.H., Armenia - Russia economic relations. Новая наука: история становления, современное состояние, перспективы развития: сб. статей международной научно-практической конференции (09.04.2020, Пермь), Уфа, OMEGA SCIENCE, 2020, 307 с., стр. 105-107.
149. Grigoryan D.H., Armenia-USA bilaterly relations. Проблемы научно-практической деятельности, поиск и выбор инновационных решений: сборник статей международной научно-практической конференции (4 мая 2020 г, Киров), Уфа, OMEGA SCIENCE, 2020, 306 с., стр. 115-117.
150. Grigoryan D.H., General description and position of the RA investment environment in international ratings. Решение задач социального-экономического развития в условиях геополитических изменений: сборник статей международной научно-практической конференции (11.06.2020, Самара), Уфа, Аэтерна, 2020, 211 с., стр. 32-34.
151. Grigoryan D.H., Retail trade in Armenia. Информационное обеспечение научно-технического прогресса анализ проблем и поиск решений: сборник статей международной научно-практической конференции (5.06.2020, Пермь), Уфа, Аэтерна, 2020, 283 с., стр. 102-104.
152. Grigoryan D.H., General description of the tax policy of the eaeu member states. Интеграция науки, общества, производства и промышленности: проблемы и перспективы: сборник статей международной научно-практической конференции (Таганрог, 18.07.2020), Стерлитамак, АМИ, 2020, 197 с., стр.143-146.
153. Grigoryan D.H., International approaches to assess the climate of investments. Роль и значение науки в обществе и ее влияние на инновационное развитие: сборник статей международной научно-практической конференции (19.07.2020,

- Магнитогорск), Уфа, OMEGA SCIENCE, 2020, 277 с., стр. 112-115.
154. Grigoryan G.H., General description of the shadow econom in the Republic of Armenia and measurement methods. Концепция “Общество знаний” как новая форма постиндустриального общества: сб. статей международной научно-практической конференции (09.08.2020, Стерлитамак), Уфа: OMEGA SCIENCE, 2020, 322 с., стр. 105-108.
  155. Harutyunyan V.L., Dokholyan S.V., Makaryan A.R., The impact of the application of a single customs tariff on the Armenian export of tobacco products, Economics and management, № 26 (4), 2020, pp. 358-365.
  156. Kyureghyan A., Business environment improvement priorities in the Republic of Armenia. XX международная научно-практическая конференция “Актуальные вопросы науки и практики” (5 мая 2020 года), г.-к. Анапа, 2020, стр. 34-38.
  157. Kyureghyan A., Sources and models of economic growth European scientific conference. Сборник научных трудов по материалам XXV International scientific conference (г.-к. Анапа, 29.05.2020 г.). Анапа, 2020, стр. 9-12.
  158. Kyureghyan A.M., Factor analysis contributing to the development of business environment in Armenia. II международной научно-практической конференции “Теория и практика современной экономики” (30.07.2020г., Пенза), сборник статей, МЦНС «Наука и просвещение», Пенза, стр. 48-50.
  159. Manucharyan M.G., Reproduction of population and labor force in the Republic of Armenia, World science: problems and innovations: сборник статей XLI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 186 с., стр. 70-73.
  160. Manucharyan M.G., The state and expansion of greenhouses in Armenia as a way to increase the efficiency of agricultural production. Актуальные вопросы современной науки и образования: сборник статей III международной научно-практической конференции, ч. 1, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 286 с., стр. 202-205.
  161. Manucharyan M.G., The role of renting and leasing in the modernization and reproduction of fixed assets. Наука и инновации в XXI веке: актуальные вопросы, открытия и достижения: сборник статей XIX международной научно-практической конференции, ч. 2, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 198 с., стр. 55-58.
  162. Manucharyan M.G., Problems of innovative development of the economy of Armenia and the most suitable technologies for the agricultural industry. Наука и современное общество: актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей IV международной научнопрактической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 188 с., стр. 105-108.
  163. Petrosyan L.M., The essence of planning, programing, budgeting system. Современные проблемы и перспективные направления инновационного развития науки: сборник статей международной научно-практической конференции (04.03.2020, Иркутск). Уфа: OMEGA SCIENCE, 2020, 199 с., стр. 61-64.

164. Petrosyan L.M., Ppbes system localization threats and preventive measures. Теория и практика современной экономики: сб. статей II международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 78 с., стр. 42-44.
165. Poghosyan M., Introduction of innovation processes as a tool for efficiency of women led businesses. "Фундаментальные и прикладные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации", XXXIII международная научно-практическая конференция, "Наука и просвещение", 15.04.2020, стр. 92-95.
166. Poghosyan M., The role of marketing researches in the introduction of competitive innovative product in Armenia. "Новые импульсы развития: вопросы научных исследований", "Цифровая наука", N 72, май, 2020, стр. 184-190.
167. Poghosyan M., The importance of social media marketing in business. "Актуальные вопросы права, экономики и управления", XXVI международная научно-практическая конференция, "Наука и просвещение", 10.06.2020, стр. 41-45.
168. Poghosyan M., Introduction of innovations as an incentive for the development of companies in Armenia. "Научное сообщество XXI века", XII международная научно-практическая конференция, научно-исследовательский центр "Иннова", N 34, 13.07.2020, стр. 13-18.
169. Poghosyan M., Development prospects of social entrepreneurship in Armenia. "Наука и современное общество: актуальные вопросы, достижения и инновации", IV международная научно-практическая конференция, "Наука и просвещение", 30.07.2020, стр. 102-104.
170. Poghosyan Sh.P., Introduction of foreign experience in education system reforms in Armenia with new approaches. European science forum : сборник статей III международной научно-практической конференции (12.03.2020 г.), Петрозаводск, МЦНП "Новая наука", 2020, 230 с., стр. 117-121.
171. Poghosyan Sh.P., Region as a platform for innovative development. Наука, образование, инновации: сб. научных трудов по материалам XVIII международной научно-практической конференции (Анапа, 12.5.2020). [Электронный ресурс]. Анапа: изд-во "НИЦ ЭСП" в ЮФО, 2020, 103 с., стр. 45-49.
172. Sargsyan A.T., Steps to develop agricultural sector in Armenia. Фундаментальные и прикладные научные исследования: актуальные вопросы, достижения и инновации, сборник статей XXXVI международной научно-практической конференции (27 июля 2020 г., Пенза), МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 250 p., pp. 74-77.
173. Sargsyan L.N., The economic and demographic factors impacting on the epidemic distribution: case of armenia and similar countries. Новые экономические исследования: сборник статей международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС "Наука и просвещение", 2020, 154 стр., стр. 145-148.
174. Sargsyan L.N., Are the government measures effective against the distribution of covid-19 and mortality in Armenia? Наука и инновации в XXI веке: актуальные

вопросы, открытия и достижения: сборник статей XVIII международной научно-практической конференции. Пенза: МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 280 стр., стр. 69-71.

175. Sargsyan L.N., Is the population of richest countries healthy? Глобализация и интеграция исследований в практическую деятельность: сборник докладов международной научно-практической конференции (под ред. Р.Д. Иванова). СПб.: ЕНМЦ “Мультидисциплинарные исследования”, 2020, 183 с., стр. 145-150.
176. Sargsyan L.N., FDI-LED growth hypothesis: case of Armenia. European scientific conference: сборник статей XXI международной научно-практической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, 318 с., стр. 100-103.
177. Torgomyan S., Problems of housing stock management in the Republic of Armenia. Экономика и современный менеджмент: теория, методология, практика: сборник статей VIII международной научнопрактической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, стр. 84-87.
178. Torgomyan S., The main ways of realtor activity development in the Republic of Armenia. Экономика и современный менеджмент: теория, методология, практика: сборник статей VIII международной научнопрактической конференции, Пенза, МЦНС “Наука и просвещение”, 2020, стр. 282-285.

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական հրատարակումներն ըստ տարիների (2006-2020 թթ.) աղյուսակի տեսքով

Տարիներ	հոդվածներ		Գրքերի քանակը	Ընդամենը	
	տեղական	արտասահմանյան		հոդված	գրքեր
2007 թ.	189	9	5	198	5
2008 թ.	203	19	9	222	9
2009 թ.	134	1	5	135	5
2010 թ.	133	-	6	133	6
2011 թ.	157	-	10	157	10
2012 թ.	128	10	6	138	6
2013 թ.	93	20	10	113	10
2014 թ.	45	10	13	55	13
2015 թ.	85	27	2	112	2
2016 թ.	72	14	7	86	7
2017 թ.	80	40	10	120	10
2018 թ.	101	165	11	266	11
2019 թ.	68	130	12	198	12
2020 թ.	41	135	1	176	1
Ընդամենը	1529	580	107	2109	107

..

*2019 թ. մայիսին «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը
Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով անցկացված
գիտաժողովի հավելվածները*

Հ Ա Վ Ե Լ Վ Ա Մ 15

**Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գործունեության
հիմնարար ուղենիշերը**

<i>Խ/Խ</i>	<i>Անուն, ազգանուն</i>	<i>Ուղղության, ոլորտի և հոդվածի վերնագիրը</i>	<i>Կառավարության ծրագրի այն կետը, որից բխում է հոդվածը</i>
1. ՊԵՏԱԿԱՆ ՖԻՆԱՆՍՆԵՐ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ			
1.	Վլադիմիր Հարությունյան Տիգրան Հարությունյան	Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման օրենսդրական և մեթոդաբանական ուղենիշերը անուղղակի հարկերի մասով	8.1. Հարկային համակարգ
2.	Վլադիմիր Հարությունյան	Ֆինանսական համակարգի կատա- րելագործման ուղենիշերը ՀՀ-ում	8.1. Հարկային համակարգ
3.	Տիգրան Հարությունյան, Աննա Հարությունյան	Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման օրենսդրական և մեթոդաբանական ուղենիշերը ուղղակի հարկերի մասով	8.1. Հարկային համակարգ
4.	Դավիթ Հարությունյան	Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման կատարելագործման օրենսդրական և մեթոդաբանական ուղենիշերը գույքային հարկերի և հաստատագրված վճարների մասով	8.1. Հարկային համակարգ
5.	Վլադիմիր Հարությունյան, Եվգենյա Հակոբյան	Հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի շարունա- կական աճի ապահովման ուղենիշերը ՀՀ-ում	8.1. Հարկային համակարգ
6.	Ռոբերտ Սարիսյան	Ազգային տնտեսության հանգույց- ներում	8.2. Պետական ծախսեր
7.	Քրիստինե Բաղդասարյան	Բենզինի և դիզելաբեռների շուկայի ազատականացման ուղենիշերը	3.3. Տնտեսական գործունեու- թյան թափանցիկություն
8.	Աշոտ Սարկոսյան Էլյանորա Մաթևոսյան	Հարկային բարեփոխումների ինացաբանական հիմքերը	8.1. Հարկային համակարգ
9.	Ամալյա Գալստյան	Հանրային ֆինանսների կառավար- ման արդյունավետության բարձ- րացման ուղենիշերը ՀՀ-ում	8.2. Պետական ծախսեր
10.	Թաթուլ Մանասեյան Ռոբերտ Քոչարյան	Կանխիկ դրամաշրջանառության սահմանափակումը որպես սովե- րային տնտեսության դեմ պայքարի ուղենիշ	8.1. Հարկային համակարգ

2. ԲԱՐՁՐ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ ԵՎ ՌԱԶՄԱՐԴՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ			
1.	Սվետլանա Դալլաթյան	Բարձր տեխնոլոգիական և ինովացիոն տնտեսության հիմնախնդիրները ու զարգացման ուղենիշերը ՀՀ-ում	7.1 Բարձր տեխնոլոգիաներ
2.	Գայանե Հարությունյան	Հայաստանը «նոր տնտեսության» ճանապարհին. ռազմարդյունաբերություն	7.1. Բարձր տեխնոլոգիաներ
3.	Ատոմ Մարգարյան Սոնա Մարգարյան	ՀՀ տնտեսության բարձրտեխնոլոգիական հատվածում ներդրումների ներգրավման և խթանման ուղենիշերը	7.1. Բարձր տեխնոլոգիաների զարգացում
4	Վահագն Խաչատրյան	Բնապահպանական կարգավորում և տնտեսական աճ - ազատական մոտեցում	4.8. Շրջակա միջավայր
3. ՄՐՑՈՒՆԱԿ, ՄԱՍՆԱԿՑԱՅԻՆ ԵՎ ՆԵՐԱՌԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ			
1	Հայկ Մարկոսյան	Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ապահովման ուղենիշերը արդի զարգացումների համատեքստում	6.2. Էներգետիկ բնագավառ
2	Լիլիթ Մարգարյան	Հայաստանի ներդրումային միջավայրի բարեփոխման հեղափոխական մոդելը	5.6. Ներդրումների աճը մրցունակության և կայուն աճի նախապայման
3.	Գայանե Թովմասյան Ռուբիկ Թովմասյան	Զբոսաշրջության զարգացման հեռանկարներն ու ուղենիշերը ՀՀ-ում	5.7. Զբոսաշրջություն
4.	Սամվել Ավետիսյան	ՀՀ ագրարային քաղաքականության գերակա խնդիրների լուծման իրական հնարավորությունները և կառուցակարգերը	5.10. Գյուղատնտեսություն
5.	Մերի Մանուչարյան	Գյուղատնտեսության ապահովագրության ներդրումը որպես գյուղացիական տնտեսությունների ֆինանսական վիճակի բարելավման ուղենիշ	5.10. Գյուղատնտեսություն
6.	Գոհար Վարդանյան Դիանա Պողոսյան	Զբոսաշրջության զարգացման ուղենիշերը ՀՀ-ում	5.7. Զբոսաշրջություն
7.	Աշոտ Մարկոսյան Էյլանորա Մաթևոսյան	Պետություն - մասնավոր հատված գործընկերության ուղենիշերը	5.4. Գործարար միջավայրը, ներքին շուկաների ազատությունը, արդար մրցակցությունը
8.	Արամ Խաչատրյան Վահագն Խաչատրյան	Հայաստանի Հանրապետության հանքարդյունաբերությունը. մտորումներ, հանգույցներ	6.3. Հանքարդյունաբերության ոլորտ

2019 թ. նոյեմբերին «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում»
խորագրով անցկացված գիտաժողովի հավելվածները

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 16

ՑԱՆԿ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի կայքում և հաշվետվություններում
2007-2018 թթ. տեղադրված գրքերի

368

Խ/Խ	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
1.	Ходжабекян В.Е.	Демография и проблемы занятости в Армении (с начала XIX века до XXI середины века)	ISBN 5-8080-0629-5	2007	505
2.	Եղիազարյան Բ.Հ., Գյուրջյան Ա.Ս., Եղիազարյան Ն. Բ.	Մարդկային կապիտալը հասարակության զարգացման հիմնական գործոն	ISBN 978-99941-818-4-1	2007	328
3.	Սարիկյան Ռ.Ն.	Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն	ISBN 978-99941-66-45-9	2007	240
4.	Հարությունյան Դ.Վ.	Գործարարության ծավալման տնտեսական խթանները ՀՀ-ում	ISBN 978-99941-830-0-11	2007	174
5.	Габриелян Б.В.	Управление мотивацией – основное направление в управлении персоналом	ISBN 978-99941-833-1-9	2007	97
6.	Հարությունյան Վ., Թամազյան Ա.	Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիները	ISBN 978-5-8080-0729-1	2008	224
7.	Հարությունյան Վ., Ազիզյան Ա.	Ֆինանսական համահարթեցման հիմնախնդիրները	SBN 978-5-8080-0738-3	2008	116
8.	Սարիկյան Ռ.	Տնտեսագիտություն: Ուսումնական ձեռնարկ	ISBN 978-9939-55-047-3	2008	336
9.	Վարդանյան Գ.	Գիտելիքահեղձ տնտեսություն (ինարավորություններ և մարտահրավերներ)	ISBN 978-5-8080-0747-5	2008	402
10.	Մարկոսյան Մ.	Բնակչության դրամական եկամուտների ձևավորման և բաշխման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-0749-9	2008	326
11.	Ավագյան Հ.	ՀՀ ընդերքի հարստությունների՝ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն և քարտեզների		2008	198
12.	Սարիկյան Ռ.	Այերսեյ Զիվելեզովի տնտեսագիտությունը	ISBN 978-5-8080-0750-5	2008	110

h/h	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
13.	Բաբայան Վ.	Ավանդների ապահովագրության համակարգը և նրա կատարելագործման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-0759-8	2008	50
14.	Բայադյան Ա.	Ֆինանս-վիճակագրական բացատրական բառարան	ISBN: 978-99398-051-46	2008	514
15.	Հարությունյան Վ.Լ.	Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամ. պատճառներ, հակաճգնաժամային միջոցառումներ և դասեր	ISBN 978-5-8080-0794-9	2009	146
16.	Հարությունյան Վ.Լ., Թամազյան Ա.Ռ., Հայրապետյան Ն.	Արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-0778-9	2009	192
17.	Սարինյան Ռ.Ն., Աղայան Մ.Կ.	Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (հետքեյնսյան շրջան)	ISBN 978-5-8080-0775-7	2009	490
18.	Հարությունյան Վ.Լ., Խաչատրյան Վ.Վ.	Ճգնաժամ, մակրոտնտեսական իրավիճակի աշխարհում և Հայաստանում	ISBN 978-5-8080-0819-9	2010	308
19.	Հարությունյան Վ.Լ., Հարությունյան Տ.Վ., Հարությունյան Դ.Վ.	Հարկեր և հարկազանձում	ISBN 978-5-8080-0811-3	2010	600
20.	Ավագյան Չ.Ս.	ՀՀ բաղճրահամ ջրերը (պաշարները, ռեսուրսները և դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները)	ISBN 978-5-8080-0860-1	2010	120
21.	Սարինյան Ռ.Ն., Հարությունյան Վ.Լ., Աղայան Մ.Կ.	Հայ տնտեսագետներ (գիտակենսագրական ուրվագծեր)	ISBN 978-5-8080-0836-6	2010	336
22.	Թորոսյան Թ., Հայրապետյան Գ., Գալոյան Դ., Հովականյան Ն., Կոտիկյան Ն.	Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը	ISBN 978-5-8080-0861-8	2010	178
23.	Ավետիսյան Վ., Դադունց Ա., Հակոբյան Մ.	Պարտադիր բժշկական ապահովագրության համակարգի ներդրման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-0846-5	2010	126
24.	Հարությունյան Ա.Ա., Բաղդասարյան Ք. Յու.	Հարկման արտերկրյա առաջավոր մոտեցումները և դրանց կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում	ISBN 978-5-8080-0908-0	2011	160

h/h	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
25.	Հարությունյան Դ.Վ., Բաղայան Ա.Գ.	Հակաճգնաժամային միջոցառումները և մակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշների փոփոխության միտումները	ISBN 978-5-8080-0884-7	2011	154
26.	Ավագյան Հ.Ս.	Լեռնահանրային և մետալուրգիական արդյունաբերությունների զարգացման ուղիներն ու հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-0905-9	2011	326
27.	Մարինյան Ռ.Ն.	Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն, գիրք 3	ISBN 978-5-8080-0906-6	2011	192
28.	Մուվարյան Յու.Մ., Հարությունյան Վ.Լ., Մարգսյան Վ.Ա., Խաչատրյան Վ.Վ.	Գիտակրթական համակարգը և տնտեսական զարգացումը	ISBN 978-5-8080-0917-2	2011	150
29.	Թորոսյան Թ., Հայրապետյան Գ., Գալոյան Դ., Հովականյան Ն., Կոտիկյան Ն., Սարգսյան Լ.	Հայաստանը և Թուրքիան տարածաշրջանային տնտեսական ինտեգրման գործընթացներում	ISBN 978-5-8080-0938-7	2012	240
30.	Հարությունյան Դ.	Հայաստանի Հանրապետության վճարային հաշվեկշռի կառավարման հիմնախնդիրները	ISBN 978-5-8080-0956-1	2012	136
31.	Ղազարյան Ս., Ղազարյան Է.	Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում	ISBN 978-5-8080-0929-5	2012	176
32.	Մարինյան Ռ., Հարությունյան Վ.	Նշանավոր տնտեսագետների տողանը (մինչքեյնսյան շրջան), գիտակենսագրական ուրվագծեր	ISBN 978-5-8080-0942-4	2012	280
	Khachatryan V.V., Terzyan H.T., Makaryan A.R.	Post-crisis developments in Armenia	ISBN 978-5-8080-1014-7	2013	106
33.	Սանամյան Է.	Հակաճգնաժամային միջոցառումները և դրանց արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում	ISBN 978-5-8080-1043-7	2013	208
34.	Մարգարյան Ա.Շ.	Տնտեսության նորաստեղծական արդիականացման հիմնախնդիրները	ISBN 978-5-8080-1068-0	2013	280

h/h	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
35.	Հարությունյան Վ.Լ.	Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ. հետազոյի և ապագայի ուրվագծեր. արդի հիմնահարցեր	ISBN 978-5-8080-1018-5	2013	254
36.	Ավագյան Հ.Ս.	ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը	ISBN 978-5-8080-1025-3	2013	272
37.	Սաֆարյան Ա.Գ.	Հանրային կառավարման արդյունավետության բարձրացման և հարկաբյուջետային համակարգի բարելավման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-1053-6	2013	304
38.	Հարությունյան Դ. Վ.	Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնա- խնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-0995-0	2013	464
39.	Սարինյան Ռ. Ն.	Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները (XIX դարի 70-90-ական թվականներ)	ISBN 978-5-8080-1004-8	2013	224
40.	Բայադյան Ա.	ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները	ISBN 978-5-8080-1011-6	2013	144
41.	Սուվարյան Յու., Միրզոյան Վ.	Հանրային կառավարման տեսություն և պատմություն	ISBN 978-5-8080-1035-2	2013	368
42.	Սուվարյան Յու.Ս., Հարությունյան Վ.Լ., Սարգսյան Վ.Ա., Խաչատրյան Վ.Վ.	Գիտակրթական համակարգի կառավարման ռազմավարությունը	ISBN 978-5-8080-1002-4	2013	232
43.	Մակարյան Ա.	Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման ուղիների ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա	ISBN 978-5-8080-1092-5	2014	130
44.	Մարկոսյան Ա.Ա.	Ավտոտրանսպորտային միջոցների ապահովագրության միջազգային փորձի կիրառման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-1123-6	2014	208
45.	Թամազյան Ա.Ռ.	Ձեռնարկատիրություն, մրցունակություն և ռիսկ	ISBN 978-5-8080-1098-7	2014	192
46.	Զատիկյան Ա.Թ., Դանիելյան Ա.Հ.	ՀՀ փոքր և միջին ձեռնարկությունների գործունեության կարգավորման ուղիները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում	ISBN 978-5-8080-	2014	182

h/h	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
	Ավագյան Հ.Ս.	ՀՀ հանրավայրերում առկա պիրիտ հանքանյութի և դրա հարակից բաղադրիչների փոշիացումը կանխելու ուղիներն ու հեռնկարները	ISBN 978-5-8080-1100-7	2014	48
47.	Ավագյան Հ.Ս.	Հազվագյուտ տարրերն ու հազվագյուտ հողատարրերը Հայաստանի Հանրապետության հանրավայրերում	ISBN 978-5-8080-1099-4	2014	176
48.	Բայադյան Ա.Հ.	Տնտեսագիտական բառարան	ISBN 978-5-8080-1134-2	2014	528
49.	Սարինյան Ռ.Ն.	Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, 2 գրքով, գիրք 1	ISBN 978-5-8080-1111-3	2014	352
50.	Սարինյան Ռ.Ն.	Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, 2 գրքով, գիրք 2	ISBN 978-5-8080-1222-9	2014	318
51.	Կիրակոսյան Գ.Ֆ., Հարությունյան Տ.Վ.	Հարկային բեռի արդարացի բաշխման և վարչարարության բարելավման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում	ISBN 978-5-8080-1080-2	2014	104
52.	Հարությունյան Տ.Վ.	Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրագման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-1086-4	2014	256
53.	Հարությունյան Վ., Սարգսյան Կ.	Պետական հակաճգնաժամային քաղաքականության միջազգային փորձը և դրա վերլուծությունը	ISBN 978-5-8080-1140-3	2014	176
54.	Վ. Հարությունյան, Գ. Կիրակոսյան, Ա. Թամազյան, Ա. Աստոյան, Ա. Մակարյան, Թ. Մանասերյան, Թ. Հարությունյան, Ա. Քերոբյան, Ա. Բաղդասարյան, Ս. Լազարյան	Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և կյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց հատուցման հիմնախնդիրները	ISBN 978-5-8080-1169-4	2014	184
55.	Բայադյան Ա.Հ., Մարկոսյան Հ.Ա.	Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-1170-0	2015	204
56.	Նավոյան Է.	Հայկական հարցի իրավական կողմը միջազգային խորհրդա-ժողովներում և պայմանագրերում (1878-1923 թթ.) (պատմական, իրավական և տնտեսական վերլուծություն)	ISBN 978-5-8080-1175-5	2015	174

h/h	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
57.	Բաղդասարյան Ք. Յու.	Ներդրումային ծրագրերի իրականացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-1200-4	2016	183
58.	Սարգսյան Կ.Ս.	Պետական հակաճգնաժամային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրները	ISBN 978-5-8080-1192-2	2016	416
59.	Բայադյան Ա.Հ.	Ֆինանսական միջոցների կազմավորման, օգտագործման և բարելավման ուղիները ՀՀ ագրարային ոլորտում	ISBN 978-5-8080-1212-7	2016	184
60.	Հարությունյան Տ.Վ.	Հարկային քաղաքականության և հարկային վարչարարության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում	ISBN 978-5-8080-1196-0	2016	320
61.	Հարությունյան Վ.Լ., Սարինյան Ռ.Ն.	Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում (2006-2016 թթ.) (հետազոտության արդյունքների ուրվագիծ)	ISBN 978-5-8080-1209-7	2016	224
62.	Պատ. խմբագիր՝ Հարությունյան Վ.Լ.	Հաշվետվություն ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2006-2016 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքների մասին		2016	188
63.	Սարինյան Ռ.Ն., Հարությունյան Վ.Լ.	Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (Ա-Հ): Երկու գրքով, գիրք I	ISBN 978-5-8080-1270-7	2017	464
64.	Աստոյան Ա.Խ.	Բուրսայի նահանգի հայության տնտեսական վիճակը և նյութական կորուստները հայոց ցեղասպանության տարիներին	ISBN 978-5-8080-1279-0	2017	320
65.	Պատ. խմբագիր՝ Հարությունյան Վ.Լ.	Ազգային տնտեսություն. ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոծող (2007-2017թթ.) Եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ	ISBN 978-9939-64-280-2	2017	504
66.	Ոսկանյան Ա.Հ.	Ադանայի նահանգի հայերի տնտեսական վիճակը, 1909 թ., Ունեգրկուս: Գիրք Ա	ISBN 978-5-8080-1284-4	2017	208
67.	Հարությունյան Ա.Վ.	ՀՀ առևտրային բանկերը ներդրումային միջավայրի բարելավման գործում	ISBN 978-5-8080-1250-9	2017	128
68.	Բաղդասարյան Ք. Յու.	Հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման հիմնախնդիրները կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման համատեքստում	ISBN 978-5-8080-1306-3	2017	168
69.	Затикян А.Т.	Демографические факторы социально-экономического развития РА	ISBN 978-5-8080-1308-7	2017	192

h/h	Հեղինակ	Վերնագիր	Գրքի կոդը (ISBN, ISSN)	Հրատարակման տարի	Էջերի թիվը
70.	Հարությունյան Վ.Լ.	Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում .	ISBN 978-5-8080-1274-5	2017	264
71.	Հարությունյան Գ.Է.	Ռազմարդյունաբերություն. գերակայություններ, հնարավորություններ, հեռանկարներ	ISBN 978-9939-64-291-8	2018	264
72.	Սարիսյան Ռ.Ն., Հարությունյան Վ.Լ.	Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան (2-Ֆ): Երկու գրքով, գիրք II	ISBN 978-5-8080-1322-3	2018	424
73.	Պատ.խմբ. Հարությունյան Վ.Լ.	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության հիմնական արդյունքները (2007-2017թթ.)	ISBN 978-5-8080-1325-4	2018	352
74.	Հարությունյան Վ.Լ., Սարիսյան Ռ.Ն.	ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական ուղին	ISBN 978-5-8080-1345-2	2018	152
75.	Հարությունյան Վ.Լ.	2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները	ISBN 978-9939-1-0776-9	2018	104

Ծանոթություն. 2007-2010թթ. գրքերն ու մենագրությունները բերված են հաշվետվություններում, բայց տեղադրված չեն ինստիտուտի պաշտոնական կայքէջում:

ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի
 «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով գիտաժողովի
 նյութերի և գիտական հոդվածների ժողովածուների հրապարակումները ըստ տարիների

h/h	Տարիներ	Պատասխանատու խմբագրի ա. ա., գիտ. կոչումը, գիտ. աստիճանը	Խմբագրական խորհրդի անդամների ա. ա.	Խմբագրական խորհրդի անդամների գիտ. կոչումը և աստիճանը	Ժողովածուի				
					էջերի քանակը	տպա-բա-նակը	հոդվածների քանակը	կողը	տեսակը՝ ԳՆ, ԳՀԺ
1.	2007	Հարությունյան Վ.Լ., պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Ս.	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	600	300	99	ISBN 978-9939-52-008-7	ԳՆ
			Մարկոսյան Ա.Խ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Ղազարյան Ս.Գ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թորոսյան Թ.Շ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
Սարիկյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.								
2.	2008	Հարությունյան Վ.Լ., պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Ս.	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	490	200	77	ISBN 978-5-8080-0744-4	ԳՆ
			Մարկոսյան Ա.Խ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Ղազարյան Ս.Գ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թորոսյան Թ.Շ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
Սարիկյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.								
3.	2009	Հարությունյան Վ.Լ., պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Ս.	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	556	200	94	ISBN 978-5-8080-0770-3	ԳՆ
			Մարկոսյան Ա.Խ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Ղազարյան Ս.Գ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թորոսյան Թ.Շ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
Սարիկյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.								

h/h	Տարիներ	Պատասխանատու խմբագրի ա. ա., գիտ. կոչումը, գիտ. աստիճանը	Խմբագրական խորհրդի անդամների ա. ա.	Խմբագրական խորհրդի անդամների գիտ. կոչումը և աստիճանը	Ժողովածուի				
					Էջերի քանակը	տպաքանակը	հոդվածների քանակը	կոդը	տեսակը՝ ԳՆ, ԳՀԺ
4.	2010	Հարությունյան Վ.Լ., պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	460	200	81	ISBN 978-5-8080-0830-4	ԳՆ
			Մարկոսյան Ա.Խ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Ղազարյան Ս.Գ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թորոսյան Թ.Շ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
5.	2011	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	368	200	55	ISBN 978-5-8080-0896-0	ԳՆ
			Մարկոսյան Ա.Խ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Ղազարյան Ս.Գ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թորոսյան Թ.Շ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
6.	2011	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	392	200	79	ISBN 978-5-8080-0912-7	ԳՆ
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Խաչատրյան Վ.Վ.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Զատիկյան Ա.Թ.	տ.գ.թ.					
Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.								
7.	2012	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	284	100	57	ISBN 978-5-8080-0944-8	ԳՆ
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					

h/h	Տարիներ	Պատասխանատու խմբագրի ա. ա., գիտ. կոչումը, գիտ. աստիճանը	Խմբագրական խորհրդի անդամների ա. ա.	Խմբագրական խորհրդի անդամների գիտ. կոչումը և աստիճանը	Ժողովածուի				
					էջերի քանակը	տպաբանակր	հոդվածների քանակը	կողը	տեսակը՝ ԳՆ, ԳՀԺ
			Մարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Խաչատրյան Վ.Վ.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Զատիկյան Ա.Թ.	տ.գ.թ.					
			Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.					
8.	2012	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	328	100	54	ISBN 978-5-8080-0983-7	ԳՆ
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Խաչատրյան Վ.Վ.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Զատիկյան Ա.Թ.	տ.գ.թ.					
Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.								
9.	2013	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	390	100	61	ISBN 978-5-8080-1023-9	ԳՀԺ
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Խաչատրյան Վ.Վ.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Զատիկյան Ա.Թ.	տ.գ.թ.					
Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.								
10.	2013	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	224	100	43	ISBN 978-5-8080-1062-8	ԳՀԺ
			Բոստանջյան Վ.Բ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Եղիազարյան Բ.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Խաչատրյան Վ.Վ.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Զատիկյան Ա.Թ.	տ.գ.թ.					
Մարկոսյան Կ.Ս.	տ.գ.թ.								

h/h	Տարիներ	Պատասխանատու խմբագրի ա. ա., գիտ. կոչումը, գիտ. աստիճանը	Խմբագրական խորհրդի անդամների ա. ա.	Խմբագրական խորհրդի անդամների գիտ. կոչումը և աստիճանը	Ժողովածուի				
					Էջերի քանակը	տպա-թա-նակը	հոդվածների քանակը	կոդը	տեսակը՝ ԳՆ, ԳՀԺ
11.	2014	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	248	100	38	ISSN 1829-4324	ԳՀԺ
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բայադյան Ա.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թավադյան Ա.Ա.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մանասերյան Թ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Զաքարյան Ա.Ե.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մաթևոսյան Ա.Վ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
		Հակոբյան Ա.Ա.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.						
12.	2015	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	376	100	61	ISSN 1829-4324	ԳՀԺ
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բայադյան Ա.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թավադյան Ա.Ա.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մանասերյան Թ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Զաքարյան Ա.Ե.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Մաթևոսյան Ա.Վ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
		Հակոբյան Ա.Ա.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.						
13.	2016	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	472	100	75	ISSN 1829-4324	ԳՀԺ
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բայադյան Ա.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Հարությունյան Գ.Է.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Զատիկյան Ա.Թ.	տ.գ.թ.					
			Բաղդասարյան Բ.Յու.	տ.գ.թ.					
			Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.					
		Զախարյան Ա.Գ.	տ.գ.թ.						

h/h	Տարիներ	Պատասխանատու խմբագրի ա. ա., գիտ. կոչումը, գիտ. աստիճանը	Խմբագրական խորհրդի անդամների ա. ա.	Խմբագրական խորհրդի անդամների գիտ. կոչումը և աստիճանը	Ժողովածուի				
					Էջերի քանակը	տպա-բանակը	հոդվածների քանակը	կողը	տեսակը՝ ԳՆ, ԳՀԺ
14.	2017	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	430	100	61	ISSN 1829-4324	ԳՀԺ
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բայադյան Ա.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Թավադյան Ա.Ա.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Զաքարյան Ա.Ե.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Հարությունյան Դ.Վ.	տ.գ.դ.					
15.	2018	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	280, 304	100 100	29 28	ISSN 1829-4324	Երկու մասով ԳՀԺ
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բայադյան Ա.Հ.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Զաքարյան Ա.Ե.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Հարությունյան Դ.Վ.	տ.գ.դ.					
			Բաբայան Է.Ա.	պրոֆեսոր, ա.գ.թ.,					
			Բաղդասարյան Բ.Յու.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.					
Մարգարյան Լ.Ն.	տ.գ.թ.								
16.	2018	Հարությունյան Վ.Լ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պրոֆ., տ.գ.դ.	Սուվարյան Յու.Մ.	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, պրոֆեսոր, տ.գ.դ.	280	100	23	ISBN 978-5-8080-1363-6	ԳՆ
			Սարինյան Ռ.Ն.	պրոֆեսոր, տ.գ.դ.					
			Բաղդասարյան Բ.Յու.	տ.գ.թ., դոցենտ					
			Մարկոսյան Հ.Ա.	տ.գ.թ.					

Օտևթություն. ԳՆ - գիտաժողովի նյութեր, ԳՀԺ - գիտական հոդվածների ժողովածու

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատողների
գիտական հրապարակումների մասին ըստ տարիների (2007-2018 թթ.)

Ա. Ա. Հ.	Հոդվածներ												Գրքեր, ընդամենը՝
	2007 թ.	2008 թ.	2009 թ.	2010 թ.	2011 թ.	2012 թ.	2013 թ.	2014 թ.	2015 թ.	2016 թ.	2017 թ.	2018 թ.	
1. Հարությունյան Վլադիմիր Լիպարիտի	4	6+2գ	6+2գ	4+3գ	5+1գ	5+1գ	10+1գ	1/2+1գ	3/6	2/2+1գ	1+2գ	19/8+3գ+1կ/մ	17
2. Սուվարյան Յուրի Միքայելի	1		1	2	1+1գ		2+2գ	1+1գ			1գ		5
3. Խոջաբեկյան Վլադիմիր Եղիշի	2/1+1գ	1/0					**	**	**	**	**	**	1
4. Ղարիբյան Գրիշա Ալեքսանի	**	**	**	2	1+1գ		**	**	**	**	**	**	1
5. Սարիկյան Ռոբերտ Ներսեսի	1+1գ	1+2գ	1+1գ	2+1գ	2+2գ	1գ	3+1գ	2+2գ	3+1գ	2+2գ	1+1գ	3+2գ	16
6. Բալադյան Աշոտ Հակոբի	2	8+1գ	**	**	**	**	1/8+1գ	1/4+1գ	4/9+1գ	2/4+2գ	5/2+1գ	3/1+1կ/մ	6
7. Ավագյան Հրաչիկ Սարգսի	5	2+1գ	4	2+1գ	4+1գ	5	5+1գ	3+2գ	1/2	2			6
8. Ղազարյան Սերգեյ Գառնիկի	¼	5		2		1գ	**	**	**	**	**	**	
9. Եղիազարյան Բենիամին Հովսեփի	7+1գ	1/7	1	3	3	2	1	**	**	**	**	**	1
10. Մարկոսյան Աշոտ Խաչատուրի	1/7	5		3	**	**	**	**	**	**	**	**	
11. Բոստանջյան Վարդան Բաբկենի	3				3	3				**	**	**	
12. Ավետիսյան Մամվել Սերյոժայի		1				**		**	**	**	**	**	
13. Վարդանյան Գագիկ Իշխանի	**	3+1գ	1	**	**	**	**	**	**	**	**	**	1
14. Մանասերյան Թաթուլ Նորայրի	**	**	3	2	4	1	1	1+1գ	1/2	1			1
15. Սալնազարյան Աշոտ Բորիսի		1		**	**	**	**	**	**	**	**	**	
16. Ծպնեցյան Հրաչյա Սերգեյի		1			2	2		**	**	**	**	**	
17. Զաքարյան Արարատ Եղիշեի	1	1		1	1	1		1	3	1		1	
18. Մարգարյան Ատոմ Շավարշի	**	**	4		3	7/4	2/1+1գ	**	**	**	**	**	1
19. Մարկոսյան Հայկ Աշոտի	2	2		3	2	3	2	2	2+1գ	2	2	4/3+1կ/մ	1
20. Բաղդասարյան Քրիստինե Յուրիի	**	**		3	5+1գ	4	3		2	3+2գ	1/2+1գ	3/4+1կ/մ	4
21. Սարգսյան Լիլիթ Նորայրի	**	**	**	1	1/3	2+1գ	2	2	1/2	2/1	5/1	10/2+1կ/մ	1

Ա. Ա. Հ.	Հողվածներ												Գրքեր, ընդամենը
	2007 թ.	2008 թ.	2009 թ.	2010 թ.	2011 թ.	2012 թ.	2013 թ.	2014 թ.	2015 թ.	2016 թ.	2017 թ.	2018 թ.	
22. Դալյաքյան Սվետլանա Արկադիի	**	**	**	**	**	**	**	**	**		2/2	7/3+1q+1.կ/վ	1
23. Մանուչարյան Մերի Գագիկի	**	**	**	**	**	**	**	**	3/5	2	2/2	11/2	
24. Թամազյան Արթուր Ռաֆիկի	2	1+1q	1q		1		1	1q	1				3
25. Կիրակոսյան Գևորգ Ֆերդինանտի			1		2	1	1	1q	2	**	**	**	1
26. Թորոսյան Թորոս Շահենի	1	1	2	1q		1+1q		**	**	**	**	**	2
27. Խաչատրյան Վիլեն Վիկտորի	1			2+1q	2+1q	2/3+1q	1/1+1q	1	1	**	**	**	4
28. Թավադյան Աշոտ Ադասու	**	**	**	**	**	**	**	4/0	6/3	2/1	1	**	
29. Հարությունյան Դավիթ Վլդիմիրի	**	**	2	2+1q	1/0+1q	7/7+1q	3/2+1q	2		2			4
30. Խաչատրյան Նվարդ Կարենի			2	2	2	3	1	Ֆ/ա		1		**	
31. Զատիկյան Ալվարդ Թևոսի	2	2	3	3	2	2	1/4	1/2+1q	1/4	2	3/2+1q	8/3	2
32. Բաբայան Էբա Արկադիի	4	3	5	5	5	3	1/3	4	2/4	4	3	1/7	
33. Հակոբյան Եվգենյա Արտաշեսի	**	**		1	2	Ֆ/ա+2	1	1	4	Ֆ/ա+2	Ֆ/ա	Ֆ/ա+1	
34. Հարությունյան Գայանե Էրնիկի	**	**	**	**	**	**	**		3	2	1/5	4/3+1q+1կ/վ	3
35. Գաբրիելյան Բելլա Վալերիի	3+1q	4	4	3	6+1q	Ֆ/ա	Ֆ/ա	Ֆ/ա	2/2	3	2/4	10/2+1q	3
36. Մակարյան Աննա Ռուզվելտի	**	**	**		2	2+1q	1+1q	1/0+1q	2/5	2	4/0	4/2	3
37. Գալստյան Ամալյա Մկրտչի	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	3/0	7/2	
38. Զախարյան Արմինե Գրիգորի	**	**	**	**	**	**	**	2	4/2	4/4	3/2	7/2	
39. Փարսադանյան Տաթևիկ Սմբատի	**	**	**	**	**	**	3	2	Ֆ/ա	Ֆ/ա	1/3	7/3	
40. Բայադյան Աննա Աշոտի	**	**	**	**	**	**	**	**	1	1			
41. Շահինյան Տաթևիկ Վազգենի	**	**	**	**	**	**	**		1	1	2	5/7	
42. Պողոսյան Շողեր Պյոտրի	1	Ֆ/ա	Ֆ/ա+1	1	1	Ֆ/ա+1	Ֆ/ա	Ֆ/ա	4	2	2/2	8/2	
43. Ազատյան Լիանա Սամվելի	1				2	2	3	2	2	1	1/1	10/1	
44. Կյուրեղյան Արփինե Մեխակի	**	**	**	**	**	**	**	**	**		1/2	6/5	
45. Պետրոսյան Լիլիթ Մանվելի	**	**	**	**	**	**	**	**	**		1/2	6/5	
46. Սարգսյան Անուշ Տիգրանի	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**		10/6	
47. Ալոյան Ռուզաննա Ստեփանի	**	**	**	**	**	1	2	1	2	1	2/1	10/1	
48. Գրիգորյան Դոնարա Հովիկի	**	**	**	**	**	**	**	**	**		3/1	5/2	

Ա. Ա. Հ.	Հոդվածներ												Գրքեր, ընդա- մենը՝
	2007 թ.	2008 թ.	2009 թ.	2010 թ.	2011 թ.	2012 թ.	2013 թ.	2014 թ.	2015 թ.	2016 թ.	2017 թ.	2018 թ.	
76. Ղազարյան Էդուարդ Սերգեյի	**	**			6	1+1q	**	**	**	**	**	**	1
77. Մինասյան Արծվիկ Գարեգինի	**				1		**	**	**	**	**	**	
78. Մարգարյան Վահագն Հրաչյայի	**	1			1	1	**	**	**	**	**	**	
79. Սանամյան Էդուարդ Սամվելի	**	**	**	**			1q	**	**	**	**	**	
80. Աղաջանյան Դավիթ Գուրգենի	**			1		**	**	**	**	**	**	**	
81. Կեսոյան Նարեկ Մյասնիկի	**	**		1		**	**	**	**	**	**	**	
82. Գալոյան Դիանա Ռոբերտի	**	2				1q	**	**	**	**	**	**	
83. Ազիզյան Արամ Հենրիկի	**	1q				**	**	**	**	**	**	**	1
84. Ղազարյան Ավետիք Խաչատուրի	2	1		2		**	**	**	**	**	**	**	
85. Բաբայան Վահան Սևանի	**	3+1q		1		**	**	**	**	**	**	**	1
86. Գյուրջյան Արա Սմբատի	5/9+1q	1/11		1	**	**	**	**	**	**	**	**	1
87. Առաքելյան Կարապետ Հովհաննեսի	2	1			**	**	**	**	**	**	**	**	
88. Հախվերդյան Դավիթ Ներսիկի	2	2			**	**	**	**	**	**	**	**	
89. Իսախանով Ռաֆայել Սերգեյի	2		**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	
90. Դավոյան Սամսոն Աշոտի			**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	
91. Պապիկյան Ստեփան Ռաֆիկի	2		**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	
92. Խանիկյան Գևորգ Գուրգենի	2		**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	
93. Աղայան Մարինե Կարմենի	**	1	1q	**	**	**	**	**	**	**	**	**	1
94. Իսահակյան Ռազմիկ Կամոյի	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	3

Ծանոթություն.

1. Աղյուսակը կազմված է գիտաշխատողների կողմից ներկայացված տեղեկությունների և ինստիտուտի տարեկան հաշվետվությունների հիման վրա:
2. Համարիչում ցույց է տրված արտասահմանյան, իսկ հայտարարում՝ տեղական հոդվածների թիվը:
3. ** նշանակում է, որ տվյալ գիտաշխատողը այդ տարեթվին ինստիտուտում չի աշխատել:
4. Ֆ/ա - գիտաշխատողը գտնվել է ֆիզիոլոգիական արձակուրդում
5. Կոտորակի բացակայության դեպքերում հոդվածները տեղական են:
6. Կ/մ - կոլեկտիվ մենագրություն:

**ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի վերջին
2007-2018 տարիների կարևորագույն գիտական և կիրառական
արդյունքները**

2007

«Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ. Վ. Լ. Հարությունյան) կատարված հետազոտությունների արդյունքում.

1. առաջարկվել է բյուջեի եկամուտները դասակարգել ըստ հարկ վճարողների խմբերի, ըստ հարկման օբյեկտների ու բազաների և ըստ ոլորտների,

2. նոր մոտեցումներ են առաջարկվել բյուջետային միջոցների ծախսման արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ, որոնք կիրառական նշանակություն կարող են ունենալ հանրապետությունում իրականացվող հարկաբյուջետային քաղաքականության կատարելագործման բնագավառում:

«Սոցիալ-ժողովրդագրական արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Խ. Մարկոսյան).

1. առաջարկություններ են մշակվել Հայաստանի սոցիալական քաղաքականության կատարելագործման վերաբերյալ,

2. մշակվել են քայլեր, որոնց իրականացումը կբերի ՀՀ-ում աղքատության մակարդակի նվազեցմանը:

«Տնտեսության արտաքին հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ. Թ. Շ. Թորոսյան)

1. վեր են հանվել արտահանման ու ներմուծման անհամամասնությունները, և առաջարկություններ են արվել արտահանման խրախուսման, ներմուծման փոխարինման ու ՀՀ առևտրային հաշվեկշռի ապրանքային և աշխարհագրական կառուցվածքների բարելավման ուղիների վերաբերյալ:

«ՀՀ-ում արտահանման աճի և տնտեսության մասնագիտացման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Ռ. Թամազյան).

1. ցույց է տրվել, որ Հայաստանում արտահանման համակենտրոնացման ռիսկային աստիճանը բարձր է 2005 թ. և 2006 թ. կազմելով համապատասխանաբար 0.500 և 0.450 (ըստ Հերֆինդալ-Հիրշմանի ինդեքսի),

2. հիմնավորվել է Հայաստանի արտաքին առևտրի զարգացման նպատակահարմար քաղաքականությունը, այն է՝ ներքին տնտեսությունում ավելացված մեծ արժեք ստեղծող և վերջնական ապրանքների արտադրությունների վրա հիմնված արտահանում:

«Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում. մեթոդաբանական հիմքերը և մեթոդական մոտեցումները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ. Բ. Հ. Եղիազարյան).

1. մշակվել են առաջարկություններ ՀՀ սոցիալ-տնտեսական բնութագրերի և պայմանների փոփոխությունների կանխատեսման և միջնաժամկետ զարգացման ծրագրերի ձևավորման համակարգի ստեղծման շուրջ,

2. մշակվել են հայեցակարգային առաջարկություններ մակրոտնտեսական քաղաքականության ձևավորման, դրա իրականացման, կառավարման, մոնիտորինգի և վերահսկման համակարգ ստեղծելու շուրջ:

«ՀՀ տարածաշրջանների միավորների զարգացման անհավասարաչափության գնահատումը, գործոնները, հաղթահարման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Խ. Նազարյան).

1. մշակվել են մարզերի զարգացման գնահատման ամփոփ չափանիշներ, տարածքային միավորների ֆինանսների ձևավորման ու կառավարման միջավայրերի ստեղծման մոտեցումները,

2. բացահայտվել են զարգացման անհավասարաչափության առաջացման պատճառները, մշակվել են վերջիններիս վերացման միջոցառումները:

«ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության տեղաբաշխումը և մասնագիտացումը ՀՀ մարզերում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ս. Գ. Նազարյան).

1. առաջարկվել են գյուղատնտեսական արտադրության տեղաբաշխման մոտեցումներ ըստ մասնագիտացման ուղղությունների ու ըստ մարզերի,

2. առաջարկվել են ջրօգտագործման և հողօգտագործման բարելավման ուղիներ:

«Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանամերձ և լեռնային բնակավայրերի ցանցի զարգացումը և տնտեսական անվտանգության ռազմավարությունը» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տ. գ. դ. Վ. Ե. Խոջաբեկյան).

1. բացահայտվել են առաջիկա 5-10 տարիների համար օրենսդրական հիմունքներով ժողովրդագրական քաղաքականության կատարելագործման հիմնահարցերը,

2. կանխատեսվել են հանրապետության բնակչության ծննդի, մահվան, բնական աճի և գաղթի ելևէջները մինչև 2050-2060-ական թվականները:

«Տեխնոլոգիաների միջազգային փոխանակման և զարգացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Գ. Գ. Խանիկյան)

1. ցույց է տրվել, որ ֆոնդերի նորացումը և արդիականացումը չի կրում նպատակաուղղված բնույթ և չի նպաստում հանրապետության ռազմավարական խնդիրների լուծմանը:

«Հայաստանի էներգահամակարգի՝ սահմանակից երկրների հետ ինտեգրման և միջպետական միացյալ էներգահամակարգերի (էլեկտրա- և գազամատակարարման) ձևավորման ու կառավարման տնտեսագիտական հիմնահարցերը» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տեխն. գիտ. թեկնածու Ս. Ռ. Պապիկյան).

1. առաջարկվել է ՀՀ-ում օգտագործել գազատուրբինային կայանքները, ինչը հնարավորություն կտա 1 կվտժ էլեկտրական էներգիա արտադրելու համար ծախսել 210 գրամ վառելիք,

2. տարեկան բերված ծախսերի միջոցով որոշվել է Հայաստանի տարբեր կլիմայական պայմանների համար գազատուրբինային ջեռուցման՝ ջեկից ջերմության տարբեր բեռնվածությունների դեպքում արդյունավետությունը:

«Գյուղացիական տնտեսությունների մասնագիտացման և չափերի օպտիմա-

լացման հիմնահարցերը ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ս. Ս. Ավետիսյան)։

1. Բացահայտվել են ըստ հանրապետության մարզերի գյուղատնտեսության մասնագիտացման հիմնական ուղղությունները,

2. առաջարկվել են գյուղացիական տնտեսությունների սահմանային մեծությունների հիմնավորման մեթոդական մոտեցումներ, որից ելնելով՝ հանրապետության համար սահմանվել են 27 արտադրական տիպեր։

«Ծխելու և ավտոմեքենաներից արտազատվող վտանգավոր ազդեցության կրճատման էկոլոգատնտեսագիտական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ երկրաբանահանքաբանական գիտ. դոկտոր Հ. Ս. Ավագյան)

1. ցույց է տրվել, որ Հայաստանի բնական ցեոլիտների օգնությամբ հնարավոր է սիգարետների ծխի հետ հեռացող թունավոր ու քաղցկեղածին նյութերի պարունակությունը կրճատել ցանկացած քանակներով՝ ընդհուպ մինչև 100%-ով։

«Մտավոր սեփականության կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ս. Հ. Պողոսյան)։

1. Բացահայտվել են Հայաստանում մտավոր կապիտալի զարգացմանը խոչընդոտող հանգամանքները,

2. առաջարկվել են մտավոր կապիտալի գեներացման և գործարկման մոդել և ոլորտում առկա հիմնախնդիրների լուծման ուղիներ։

«Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում. մեթոդաբանական հիմքերը և մեթոդական մոտեցումները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Բ. Հ. Եղիազարյան)

1. նշվել են ՀՀ-ում գիտելիքի հասարակություն ձևավորելու հիմնադրույթները, ձևավորվել են դրանում ՀՀ մտավորականության ակտիվ մասնակցությունն ապահովելու առաջարկություններ։

«ՀՀ արդյունաբերական ձեռնարկություններում նորամուծությունների ուղղությունները և կիրառման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Խ. Նազարյան)

1. հիմնավորվել են ձեռնարկությունների նորամուծության ստեղծման և ներդրումների ներգրավման միասնական գործընթացների կազմակերպման ուղղությունները, կիրառման ոլորտները։

«ՀՀ տնտեսական անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Վ. Բ. Բոստանջյան)։

1. մշակվել են տնտեսական անվտանգության ապահովման միջոցները և լծակները,

2. Բացահայտվել են հանրապետության տնտեսական անվտանգության ապահովման ոլորտում առկա հիմնախնդիրները և դրանց վրա ազդող գործոնները։

«Բնօգտագործման ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա և բնապահպանական հիմնախնդիրները ՀՀ հյուսիսային մարզերում (Շիրակ, Լոռի, Տավուշ)» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ աշխ. գիտ. թեկնածու Է. Ա. Բաբայան)։

1. ցույց է տրվել, որ շրջակա միջավայրի պահպանության և բնօգտագործման բնագավառներում համակարգի գործունեությունը դեռևս չի համապատաս-

խանում միջազգային չափանիշներին,

2. առաջարկվել է հաստատել էկոլոգիական նորմերի սկզբունքները, սահմանել նոր մոտեցումներ վարչատնտեսական կարգավորման ուղղությամբ, ստեղծել ՀՀ էկոլոգիական իրավիճակի գնահատման ազգային միասնական տվյալների բանկ:

«ՀՀ 2001 թ. մարդահամարի արդյունքների վերլուծում, ժողովրդագրական իրադրության վերագնահատում և բնակչության թվաքանակի միջնաժամկետ կանխատեսում (մինչև 2025 թ.)» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. թ. Ռ. Ս. Եզանյան)

1. ցույց է տվել, որ բնակչության ցածր ծնելիությունը մնում է երկրի ծանրագույն ժողովրդագրական խնդիրը, չեն բացառվում մահացության առումով անցանկալի զարգացումները, նոր ծավալուն էմիգրացիոն հոսքերի ձևավորման վտանգը և այլն:

«Գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման հիմնական ուղղությունների հիմնավորումը և արտադրանքի ծավալների կանխատեսումը ՀՀ մարզերում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ. Հ. Մ. Մամիկոնյան)

1. մշակվել են գյուղատնտեսական արտադրանքի տեղաբաշխման համապատասխան մոտեցումներ և գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության ծավալների ավելացմանն ու արդյունավետության բարձրացմանը նպաստող միջոցառումների համալիր:

«ՀՀ աշխատանքի շուկան և կադրերի պատրաստման ու վերապատրաստման համակարգի բարեփոխման հիմնական ուղղությունները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. թ. Ն. Վ. Շահնագարյան)

1. կարևորվել են որակյալ բանվորական աշխատուժի առկայությունը և երիտասարդներին անվճար, մեկնարկային կապիտալով, այն է՝ մասնագիտությամբ ապահովումը:

«Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները, ռազմավարությունը և հեռանկարները երկարաժամկետ հատվածում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Ռ. Թամազյան).

1. հստակեցվել են Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնական ցուցանիշների վերլուծության տեսամեթոդական հիմքերը.

2. առաջարկվել են Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի մշակման, քննարկման, հաստատման, իրականացման և վերահսկողության սկզբունքներ և մեխանիզմներ,

3. մշակվել են ներդրումային փոխատվական համակարգի (ՆՓՀ) ձևավորման, դրա գործունեության մեխանիզմներ:

«Արտադրանքի ինքնարժեքը և արտադրության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ գյուղացիական տնտեսությունում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. թ. Հ. Մկրտչյան).

1. կազմվել են բազմամյա խոտերի տեխնոլոգիական քարտերը, հաշվարկվել են ինքնարժեքները, մեծածախ և մանրածախ գների հիման վրա հաշվարկվել են շահութաբերության երկու տարբերակներ,

2. առաջարկություններ են արվել ինքնարժեքի իջեցման և արտադրանքի իրացման բարելավման խնդիրների վերաբերյալ:

«ՀՀ անասնապահական ճյուղի օպտիմալացման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. թ. Բ. Ա. Չախմախյան)

1. առաջարկվել է տավարաբուծության ինտենսիվացմանը ուղղված առաջնահերթ միջոցառումների համալիր:

«Զբաղվածության բարձրացման ուղիները գյուղատնտեսության մեջ ռոռզման կազմակերպման նոր պայմաններում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. թ. Լ. Լ. Հակոբյան).

1. բացահայտվել են աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման ուղիները, զբաղվածությունն ապահովելուն խոչընդոտող պատճառները,

2. տրվել է ռոռզման հեռանկարային ծրագրերի իրագործման և բուսաբուծական մշակաբույսերի տեղաբաշխման նոր պայմաններում ամբողջ գյուղատնտեսության և ռոռզելի երկրագործության մեջ զբաղվածների ընդհանուր թիվը:

«Պետական սեփականության կառավարման արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. դ. Ս. Ա. Դավոյան).

1. մշակվել են պետական սեփականության կառավարման արդյունավետության մեթոդաբանական հիմնադրույթները, առաջարկվել են համապատասխան ինստիտուցիոնալ համակարգի կատարելագործման ուղիները,

2. մշակվել և վերլուծվել են պետական սեփականության կառավարման օրենսդրական կատարելագործման ուղիներ:

2008

«Ֆինանսական համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (ղեկ. տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան).

1. հիմնավորվել և առաջարկվել է մինչև 30 տոկոսի հասցնել հարկեր /ՀՆԱ ցուցանիշը և այն դիտարկել որպես մակրոտնտեսական ցուցանիշ,

2. առաջարկվել է հրաժարվել հարկային օրենսդրությունում մասնակի փոփոխություններ կատարելու պրակտիկայից և կատարել այնպիսիները, որոնք կնպաստեն անուղղակի և ուղղակի հարկերի հարաբերակցության փոփոխմանը՝ հօգուտ երկրորդի, պրոգրեսիվ հարկման մոտեցումների կիրառմանը, միասնական հարկի ձևավորման ու գործնականում կիրառման ճիշտ մոտեցումների արմատավորմանը, հարկային բեռի արդարացի և համաչափ բաշխմանը,

3. վերլուծվել են ՓՄՁ-ների դասակարգման ցուցանիշները, ներկայացվել են մոտեցումներ դրանց վերանայման ուղիների վերաբերյալ, ինչպես նաև արվել են առաջարկություններ ՓՄՁ-ների գործունեությունը խթանող հարկային և վարկային խթանների վերաբերյալ,

4. ստացված արդյունքներն իրենց արտացոլումն են ստացել օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերում, մասնավորապես՝ «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի ուժը կորցրած ճանաչելու հիմնավորումներում, ՀՀ կառավարության որոշմամբ ընդունված «ՀՀ-ում տեղական հարկերի հայեցակարգում»:

«Տնտեսության իրական հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ տ. գ. դ. Յու. Սուվարյան)։

1. բացահայտվել են գյուղացիական տնտեսությունների զարգացմանը խոչընդոտող գործոնները, արտահանման աճի հիմնախնդիրները, և արվել են առաջարկություններ դրանց լուծման ուղիների վերաբերյալ։

2. հետազոտվել են Սյունիքի և Վայոց ձորի մարզերի մետաղական օգտակար հանածոների օգտագործման արդի վիճակը և դրանց արդյունավետության բարձրացման հնարավորություններն ու ուղիները։

«Սոցիալ-ժողովրդագրական արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Մարկոսյան)։

1. առաջարկվել են գործուն մոտեցումներ սոցիալական ծրագրերի հասցեականության ապահովման ու տեղեկատվական բազայի բարելավման ուղղությամբ,

2. առաջարկվել են գործուն մոտեցումներ միզրացիային առնչվող օրենսդրական դաշտի կատարելագործման ուղիների վերաբերյալ։

«Տնտեսության արտաքին հատվածի արդիական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ տ. գ. դ. Թ. Թորոսյան)։

1. տրվել է Հայաստանի և Եվրամիության միջև առևտրատնտեսական և արժույթաֆինանսական հարաբերությունների վիճակի գնահատականը։

«Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (թեմայի ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ս. Ղազարյան)։

1. հետազոտվել են ՓՄՁ-ների գործունեության արդի վիճակը, նրանց զարգացմանը նպաստող իրավական դաշտի ձևավորման հիմնահարցերը,

2. տրվել են ՓՄՁ-ների արդյունավետ չափերի որոշման մեթոդական մոտեցումները։

«ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմայի ղեկ.՝ ե.հ. գ. դ. Հ. Ավագյան)։

1. գնահատվել են ՀՀ քաղցրահամ ջրերի պաշարները և ռեսուրսները։

«ՀՀ բարձրարդի գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տ. գ. դ. Վ. Խոջաբեկյան)։

1. բացահայտվել են Հայաստանի Հանրապետության բարձրարդի գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները։

«Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան)։

1. ընտրվել է Հայաստանում ստվերային տնտեսության ծավալների գնահատման նպատակով ու կիրառման տեսանկյունից նպատակահարմար մեթոդիկա,

2. հստակեցվել են դրա տեղայնացման պայմաններն ու մեխանիզմները։

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան)։

1. վեր են հանվել ֆինանսական ճգնաժամի փուլերը, առանձնահատկությունները, ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի առաջացման պատճառները, բացասական դրսևորումները և պատմական դասերը,

2. հետազոտվել է հակաճգնաժամային միջոցառումների արտերկրյա փորձը, ՀՀ-ում իրականացվող հակաճգնաժամային միջոցառումները,

3. առաջարկություններ են արվել դրանց բարելավման ուղիների վերաբերյալ։
«Հարկման բարելավման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Լ. Հարությունյան)։

1. վեր են հանվել հարկման սկզբունքների կիրառման ժամանակակից մոտեցումները, հարկերի հաշվարկման մեթոդական մոտեցումները և առանձնահատկությունները արտերկրում,

2. բացահայտվել են ՀՀ-ում հարկային պարտավորությունների հաշվարկման օրենսդրական ու մեթոդաբանական թերություններն ու բացթողումները,

3. արվել են առաջարկություններ դրանց վերացման ուղիների վերաբերյալ։
«Վարկային շուկայի հուսալիության աստիճանի բարձրացման և տոկոսադրույքների նվազեցման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Հ. Բայադյան)։

1. հստակեցվել են մակրոտնտեսական գործոնների ազդեցության գնահատման մեթոդաբանական մոտեցումները վարկային շուկայի վրա,

2. առաջարկություններ են արվել տոկոսադրույքների նվազեցման ուղիների վերաբերյալ։

«Մակրոտնտեսական ցուցանիշների վերլուծություններ։ Փոփոխության միտումներ և կանխատեսումներ» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Վ. Վ. Խաչատրյան)։

1. տրվել են մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխության միտումները,

2. հիմնավորվել է ՀՀ տնտեսության սցենարային երեք ռազմավարությունների (լավատեսական, վատատեսական, մեկից մյուսին արագ անցման) մշակման անհրաժեշտությունը։

«Արժեթղթերի առաջնային շուկայի զարգացման հարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Բ. Սալնազարյան)։

1. բացահայտվել են առաջնային շուկայի հիմնահարցերը՝ կապված դրա կենտրոնացվածության, ոչ բանկային ինստիտուցիոնալ ներդրողների բացակայության, արժույթային ռիսկերի և այլ գործոնների հետ, որոնց բացասական ազդեցությունների նվազեցման ուղղությամբ կատարվել են համապատասխան առաջարկություններ։

«Մրցակցային միջավայրի բարելավման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Ռ. Թամազյան)։

1. բացահայտվել են մրցակցային միջավայրի հիմնախնդիրները, և առաջարկություններ են արվել դրանց բարելավման ուղիների վերաբերյալ:

«Հայաստանի Հանրապետության գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Է. Ս. Ղազարյան).

1. տրվել են մելիորացիայի զարգացման էկոլոգատնտեսագիտական հիմնախնդիրների լուծման հայեցակարգային մոտեցումները, արտադրության մասնագիտացման հիմնական ուղիները ըստ մարզերի.

2. առաջարկություններ են արվել կերային մշակաբույսերի ցանքատարածությունների ընդլայնման և օգտագործման արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ:

«ՀՀ մշակող արդյունաբերական ձեռնարկությունների վերականգնման և գործարկման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Նազարյան)

1. մշակվել է մշակող արդյունաբերության համաչափ զարգացման մեթոդաբանություն:

«ՀՀ մետաղական օգտակար հանածոների գնահատումն ըստ մարզերի» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. երկրաբանահանք. գ. դ. Չ. Ս. Ավագյան).

1. տրվել է մետաղական օգտակար հանածոների պաշարների ու ռեսուրսների գնահատականը,

2. առաջարկություններ են արվել դրանց օգտագործման արդյունավետության բարձրացման ուղիների վերաբերյալ:

«Հայաստանի Հանրապետության և Եվրամիության երկրների միջև առևտրատնտեսական կապերի կատարելագործումը ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Թ. Շ. Թորոսյան).

1. բացահայտվել են ՀՀ և ԵՄ առևտրային կապերի թերությունները,

2. առաջարկություններ են արվել դրանց բարելավման ուղիների վերաբերյալ՝ տալով նաև արժուրաֆինանսական հարաբերությունների վիճակի գնահատականը:

«Բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Մարկոսյան).

1. ուսումնասիրվել է սոցիալական վերափոխումների արտերկրյա փորձը,

2. առաջարկություններ են արվել ՀՀ-ում դրա կիրառման նպատակահարմարության վերաբերյալ:

«Բնակչության միգրացիայի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Դ. Ն. Հախվերդյան).

1. վեր են հանվել բնակչության միգրացիայի հիմնական առանձնահատկությունները,

2. տրվել է ներկա վիճակի գնահատականը, և արվել են առաջարկություններ աշխատուժի միջազգային միգրացիային Հայաստանում պետական կանոնակարգվածություն հաղորդելու ուղղությամբ:

«Նվազագույն աշխատավարձի սահմանման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Գ. Մինասյան)։

1. ուսումնասիրվել են նվազագույն աշխատավարձի որոշման մոտեցումները,
2. վեր են հանվել դրանց առավելություններն ու թերությունները,
3. ՀՀ-ում նվազագույն աշխատավարձի սահմանման համար նախապատվությունը տրվել է գործոնային վերլուծության մոտեցմանը։

«Ինտերնետ ծառայությունների զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Հ. Ա. Մարկոսյան)։

1. կարևորվել է ինտերնետ ծառայությունների որակի բարելավման հիմնախնդիրը՝ վեր հանելով վերջինիս թերությունները, կարևորելով օրենսդրական դաշտի կատարելագործման, ինտերնետային կայքի իրավական կարգավիճակի հստակեցման, ինտերնետային էջի արտապատկերի նոտարական վավերացման, էլեկտրոնային առևտրի հարկման մոտեցումների հստակեցման անհրաժեշտությունը։

«ՀՀ ազգային ինովացիոն համակարգի ձևավորման և զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Շ. Մարգարյան)։

1. կարևորվել են գիտության ֆինանսավորման ծրագրա-նպատակային ուղղության փոփոխությունը, նորամուծային հիմնադրամների ստեղծումը, գիտության բնագավառի աշխատողների աշխատավարձերի բարձրացումը։

«Գիտելիքահենք տնտեսության կառուցման հայեցակարգային մոտեցումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Գ. Ի. Վարդանյան)։

1. գաուսյան նորմալ բաշխման կորի հիման վրա բացահայտվել է ՀՀ մտավոր ներուժը,
2. առաջարկվել է այն լիարժեք իրացնելու չորս ուղի,
3. մշակվել են ՀՀ ազգային նորաստեղծական համակարգի հայեցակարգային մոտեցումներ։

«Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն. գաղափարը և ձևավորման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Բ. Հ. Եղիազարյան)։

1. վեր է հանվել «գիտակցված գործունեության» հասկացության էությունը, հիմնավորվել է նրա քանակական գնահատման և ներքին սահմանի նորմավորման անհրաժեշտությունը,

2. առաջարկություններ են արվել դրանց որոշման մեթոդական մոտեցումների և հանրապետությունում համապատասխան համակարգերի ձևավորման ուղղությամբ։

«Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ս. Գ. Ղազարյան)։

1. առաջարկություններ են արվել ագրարային ոլորտում ապահովագրության և ռիսկերի կառավարման բարելավման ուղիների, ՓՄՁ-ների մարքեթին-

գային ծառայությունների ակտիվացման վերաբերյալ:

«Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության ՀՀ անդամակցության պարտավորությունների շրջանակներում գյուղատնտեսական գործունեության հարկման և պետական աջակցության հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ս. Ս. Ավետիսյան)։

1. բացահայտվել են գյուղատնտեսության հետագա զարգացման հիմնախնդիրները,

2. առաջարկություններ են արվել դրանց լուծման ուղիների վերաբերյալ՝ կապված հարկման տարբերակված մոտեցման ու սուբսիդավորման, մեծածախ շուկաների ձևավորման հետ:

«ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. երկ. հանք. գ. դ. Հ. Ս. Ավագյան)։

1. տրվել է քաղցրահամ ջրերի պաշարների գնահատականը,

2. առաջարկություններ են արվել դրանց արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ:

«ՀՀ մեքենաշինության զարգացման ուղղությունները և հիմնահարցերը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Նազարյան)

1. հիմնավորվել են մեքենաշինության հատվածի ձեռնարկությունների վերագործարկման անհրաժեշտությունը և շահույթով աշխատելու մոտեցումները՝ կապված ինովացիոն նախագծերի մշակման, արտադրանքի իրացման շուկաների ձևավորման հետ:

«ՀՀ բնակչության կենսամակարդակի և կյանքի որակի բարձրացման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Խ. Մարկոսյան)։

1. վեր են հանվել հասարակության զարգացվածության մակարդակը բնութագրող համաթվերի հաշվարկման մեթոդաբանության թերությունները և դրանց վերացման ուղիները,

2. մշակվել է բնակչության աղքատության հաղթահարմանը նպաստող առաջարկությունների փաթեթ:

«ՀՀ բարձրադիր գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. ակադեմիկոս, տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Ե. Խոջաբեկյան)

1. առաջարկվել է բարձրադիր գոտիներում խրախուսել բնա- և հողակլիմայական առանձնահատկություններից բխող գյուղատնտեսության տնտեսապես գերադասելի մասնագիտացումը, ապահովել գյուղատնտեսական մեքենա-մեխանիզմներով, նպաստել արտադրական ենթակառուցվածքների ձևավորմանը:

«ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանության տնտեսագիտական հիմնահարցերը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. աշխ. գ. թ., պրոֆեսոր Է. Ա. Բաբայան)։

1. հիմնավորվել է էկոլոգատնտեսական հաշվառման ժամանակակից համակարգի ձևավորման անհրաժեշտությունը, որը հնարավորություն կտա գնահատել և հսկել զարգացման էկոլոգացման ընթացքը մակրոտնտեսական ցուցա-

նիշների օգնությամբ,

2. կարևորվել է այդ ոլորտում գանձվող հարկերի ու վճարների բարձրացման անհրաժեշտությունը՝ օրենսդրական փոփոխություններ կատարելու և հատուկ ֆոնդեր ձևավորելու ճանապարհով:

«Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Ռ. Թամազյան)

1. բացահայտվել է անցումային տնտեսության և «ստվերային» հատվածի միջև առկա կապը, և նախանշվել են տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ռազմավարական ուղղությունները:

«Հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Բ. Բոստանջյան).

1. գնահատվել է հարկային վարչարարության դերը պետական եկամուտների հավաքագրման գործընթացում,

2. մշակվել են հարկային վարչարարության գնահատման ու կատարելագործման մոտեցումներ:

2010

«Ֆինանսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման միջոցառումների ծրագրի մշակում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Հարությունյան).

1. հետազոտվել են ճգնաժամերի փոխանցման մեխանիզմները, ինչը հնարավորություն է տալիս նախօրոք բացահայտել ազդեցությունների հնարավոր ոլորտները և կառավարության միջոցառումները նպատակաուղղել բացասական ազդեցությունների նվազեցմանը,

2. տրվել է ճգնաժամերի կանխատեսման մեթոդաբանություն, բացահայտվել են ճգնաժամային իրավիճակների ի հայտ գալու նախանշանները,

3. առաջարկություններ են արվել ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի բացասական ազդեցությունների նվազեցման, հետճգնաժամային զարգացումների ծրագրի մշակման ուղղությամբ:

«Հարկման արտերկրյա փորձը» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Հարությունյան)

1. ուսումնասիրվել է էլեկտրոնային հաշվետվությունների ներդրման արդյունքում հարկային հաշվետվությունների լրացման ժամանակային, վարչական ծախսերի կրճատման հնարավորությունները՝ նպաստելով հարկման արդյունավետության բարձրացմանը:

«Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Խոջաբեկյան)

1. կատարած հետազոտությունները գյուղատնտեսական կոոպերացիայի զարգացման, փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման, գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացման և մի շարք այլ ուղղություններով ունեցել են կիրառական նշանակություն և հաշվի են առնվել ՀՀ տնտեսության ազրարային

հատվածի քաղաքականությանն առնչվող մասով իրավական ակտերի նախագծերի, ինչպես նաև վերլուծությունների ու առաջարկությունների ներկայացման գործընթացում:

«Հանրային ծառայությունների պետական կարգավորման համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. թ. Ա. Թամազյան).

1. ուսումնասիրվել են հանրային ծառայությունների տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը,

2. տրվել են հիմնական հասկացությունների շուրջ կիրառական բնույթ ունեցող սահմանումները,

3. հետազոտվել են ֆրանչայզինգային հարաբերությունների արմատավորման և գնային արտոնագրերի աճուրդի մեթոդները:

«Ներդրումային գրավչության բարձրացման և ներդրումային գործունեության խթանման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան).

1. մշակվել են ներդրումների ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտի կատարելագործմանն ուղղված առաջարկություններ,

2. բացահայտվել են ներդրումային միջավայրի բարելավման հիմնական մոտեցումները:

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. դ., պրոֆեսոր Է. Ղազարյան)

1. մշակվել են գյուղատնտեսական կազմակերպությունների մրցունակության կառավարման և արդյունավետության բարձրացման մեթոդական և հայեցակարգային կոնկրետ մոտեցումներ՝ գործուն համակարգի ներդրման բարենպաստ օրենսդրական և տնտեսական դաշտի ձևավորման, ապահովագրական համակարգի կայացման ուղղությամբ:

«Լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ. երկր. հանք. գ. դ. Ն. Ավագյան).

1. Ջանգեգուրի և Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատների օրինակով պարզվել է դրանց աշխատանքի ցածր արդյունավետությունը,

2. հիմնավորվել է, որ թերկորգման հետևանքով յուրաքանչյուր տարի պոչամբարներ են թափվում հազարավոր տոննաներով ծանր մետաղներ և թունավոր տարրեր:

«Հայաստանի ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ. տ. գ. թ. Ա. Մինասյան)

1. ուսումնասիրվել է Հայաստանի ներկայիս ժողովրդագրական իրավիճակը, նշվել են այն ուղիներն ու եղանակները, որոնք բարերար ազդեցություն կունենան այդ հիմնախնդիրները լուծող և ժողովրդագրական կայուն զարգացում ապահովող գործընթացի վրա:

«Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն (ԲԳԳՀ). գաղա-

փարը, բնութագրերը, ձևավորման հիմքերը» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Բ. Եղիազարյան)։

1. առաջարկվել է երևույթի բնութագրման հիմք ընդունել ՄՀ հիմնական սուբյեկտի՝ մարդու մտածելու և գործելու բնատուր հատկությունը։

2. առաջարկվել է մշակել ՄԳԳ կառուցվածքավորման մոտեցումների պաշտոնապես հանձնարարվող մեթոդական ցուցումներ, սահմանել դրանց օգտագործման հսկողություն։

«Հետազոտական և ինովացիոն գործունեության մոնիթորինգի և գնահատման մեթոդաբանական հիմնահարցերը գիտելիքահենք տնտեսության պայմաններում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան)։

1. կատարվել է գիտահետազոտական և ինովացիոն գործունեության արդյունքների մոնիթորինգի և գնահատման միջազգային պրակտիկայում ընդունված հիմնական մոտեցումների, մոդելների ու ստանդարտների ուսումնասիրություն,

2. մշակվել է մտավոր սեփականության և ինովացիոն գործունեության արդյունքների վիճակագրական գնահատման ու հաշվառման վերաբերյալ ամբողջական մեթոդաբանություն։

«Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու պետական աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ս. Ղազարյան)։

1. մշակվել է ՀՀ գյուղատնտեսությունում ապահովագրության և ռիսկերի կառավարման բարելավմանն ուղղված հիմնախնդիրների լուծման հայեցակարգ՝ ընդգրկելով ՓՄՁ և գյուղացիական տնտեսությունների ոլորտներն ու դրանց զարգացմանն ուղիները։

«Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանը (ԱՀԿ) ՀՀ անդամակցության պարտավորությունների շրջանակներում գյուղատնտեսական գործունեության հարկման և պետական աջակցության հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ս. Ավետիսյան)։

1. ներկայացվել են առաջարկություններ՝ ուղղված գյուղատնտեսությունում կոոպերացիայի խթանմանը, վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման մեխանիզմների ներդրմանը, տեղեկատվական համակարգի բարելավմանը, մեծածախ շուկաների համակարգի, տոնավաճառների կազմակերպման ծրագրի իրականացմանը։

«ՀՀ քաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները, պաշարները և կենցաղում ու գյուղատնտեսության մեջ դրանց արդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ երկր. հանք. գ. դ. Հ. Ավագյան)։

1. գնահատվել են ՀՀ քաղցրահամ ջրերի 20 լ/վրկ-ից ավելի դեբիտով աղբյուրների պաշարները և դրանց կանխատեսումային ռեսուրսները,

2. բացահայտվել է, որ կենցաղում և գյուղատնտեսության մեջ օգտագործվող ջրերի կորուստը կազմում է ավելի քան 80%։

«ՀՀ մեքենաշինության զարգացման ուղղությունները և հիմնահարցերը» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Նազարյան)։

1. հիմնավորվել է մեքենաշինության վերականգնման համար ձեռնարկու-

թյունների վերակառուցումն ու վերագործարկումը, որոնք կարող են ստեղծվել այդ ձեռնարկությունների և արտասահմանյան զարգացած երկրների ֆիրմաների հետ ինտեգրման, նորամուծության և թողարկվող արտադրանքի արդիականացման միջոցով:

«Հայաստանի Հանրապետության բնակչության կենսամակարդակի և կյանքի որակի բարձրացման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Ա. Մարկոսյան).

1. բացահայտվել են բնակչության եկամտի կամ սպառման մակարդակի հաշվարկման մեթոդաբանական բարդությունները, տրվել են դրանց հաղթահարման ուղիները,

2. ներկայացվել է ներկա վիճակը՝ ըստ դեցիլային, քվանտիլային, «աղքատ», «միջին» և «հարուստ» խմբերի:

«Հայաստանի Հանրապետության բարձրադից գոտիներում բնակչության զբաղվածության բարելավման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Խոջաբեկյան)

1. հիմնավորվել են բնակչության նորմալ շարժունակության, հաղորդակցության, գյուղացիական տնտեսությունների կողմից գյուղատնտեսական մթերքների իրացման շուկաների հասանելիության, ինչպես նաև խմբային սեփականությամբ խոշոր ֆերմերային տնտեսություններ կազմավորելու գաղափարի իրագործման հարցերը:

«ՀՀ Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում բնօգտագործման և բնապահպանության տնտեսագիտական հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ աշխ. գ. թ. Է. Բաբայան)

1. ուսումնասիրվել են Վայոց ձորի և Սյունիքի մարզերում արտանետման վնասակար նյութերի, թափոնների շարժը և տեսակարար ցուցանիշները, օդային և ջրային ավազան վնասակար արտանետումների քանակների և դրանց համար վճարների բաշխվածությունը:

«Տնտեսության ստվերային մասի կրճատման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան).

1. բացահայտվել են ստվերային տնտեսության տեսական ու մեթոդաբանական հիմքերը, ՀՀ-ում դրանց գործնական կիրառելիության մակարդակները,

2. մասնակի մոդիֆիկացված մեթոդի կիրառմամբ հաշվարկվել են ՀՀ-ում ստվերային տնտեսության ծավալները,

3. մշակվել են ստվերայնության կրճատման հիմնական ուղիները:

«Հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Վ. Բոստանջյան).

1. ուսումնասիրվել են հարկային վարչարարության իրականացման կազմակերպական և օրենսդրաիրավական հիմքերը,

2. բացահայտվել են դրա արդյունավետությունը նվազեցնող գործոնները,

3. մշակվել է արդյունավետության գնահատման մեթոդաբանություն:

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրո-

Ֆետր Ս. Ղազարյան)

1. մշակվել և ներկայացվել են միջոցառումներ՝ ուղղված ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքների վերացմանը:

2011

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ., պրոֆետր Վ. Հարությունյան).

1. ուսումնասիրվել են աշխարհում և ՀՀ-ում հարկային հարաբերությունների ձևավորման առանձնահատկությունները,

2. հիմնավորվել են օֆշորային բիզնեսի հարկման առավելությունները, գնահատվել է ՀՀ հարկային քաղաքականության ազդեցությունը մակրոտնտեսական իրավիճակների վրա,

3. ուսումնասիրվել են տարբեր երկրներում հարկային հաշվետվությունների ներկայացման ընթացակարգերն ու վարչարարական գործընթացների հաշվառման մոտեցումները,

4. հիմնավորվել են ստվերային եկամուտների ձևավորման աղբյուրները ՀՀ-ում՝ ըստ հարկ վճարողների առանձին խմբերի և տարածաշրջանների, և դրանց ստոխաստիկ (հավանականային) կախվածությունը հարկերից խուսափելու հնարավորությունից:

«Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ., պրոֆետր Վ. Հարությունյան).

1. ներկայացվել է առանձին տարածաշրջանների տնտեսությունների անկայունության հավանական ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա,

2. կարևորվել է եվրոպական երկրների տնտեսության մեջ տեղի ունեցող վերջին զարգացումները, կայունացման ֆոնդերից չիրաժարվելու մեխանիզմը և զգուշավոր տնտեսական քաղաքականության իրագործումը,

3. բացահայտվել է, որ որոշ երկրներում ճգնաժամի դեմ պայքարի արդյունավետ միջոցառումների շարքում տեղ են գտել սոցիալական ապահովության ծրագրերը, որոնց կիրառումը ՀՀ տնտեսության մեջ կարող է մի շարք դրական տեղաշարժերի հիմք հանդիսանալ:

«Հանրային ծառայությունների պետական կարգավորման համակարգի կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան).

1. առաջարկվել է հանրային ծառայությունները կարգավորող պետական անկախ և միասնական մարմնի ձևավորման հայեցակարգ,

2. մշակվել են միջոցառումներ հանրային ծառայությունների սակագնային կարգավորման իրավական հիմքերի և սակագնային վերահսկողության մեթոդոլոգիայի կատարելագործման ուղղությամբ:

«Օրագրային բյուջետավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան).

1. դասակարգվել են բյուջետային գործընթացի արդյունավետության բարձրացման խոչընդոտները, և մշակվել են դրանց վերացմանն ուղղված մոտեցումները,

2. ներկայացվել են հանրապետությունում դրանց կիրառման հնարավորությունները,

3. առաջարկվել են պետական ծախսերի արդյունավետության գնահատման մոտեցումներ,

4. մշակվել են պետական ֆինանսների արդյունավետ կառավարման խնդիրները և դրանց լուծման մոտեցումները:

«ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների բարելավման հիմնախնդիրները ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Վ. Խաչատրյան)։

1. բացահայտվել է, որ ճգնաժամի փոխանցման 6 ուղիներից յուրաքանչյուրն էական ազդեցություն է ունեցել ՀՀ տնտեսության վրա, և հնարավոր է, որ դրանց ինտեգրիոն զարգացումները նաև հետագայում դժվարություններ առաջացնեն,

2. կարևորվել է կանխարգելիչ տնտեսական քաղաքականության իրականացման անհրաժեշտությունը՝ հիմնված տնտեսական զսպողական քաղաքականության սկզբունքների վրա,

3. ներկայացվել են գնային արդյունավետ քաղաքականության, աշխատուժի շուկայում տեղի ունեցող բացասական զարգացումները կանխարգելիչ, ինչպես նաև արդյունավետ պետական եկամուտների և ծախսերի քաղաքականություն իրականացնելու մոտեցումներ:

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծմանն ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Է. Ղազարյան)։

1. իրականացվել է գյուղական զարգացման SWOT վերլուծություն,

2. վերլուծվել է երկրի պարենային անկախության մակարդակը, ուսումնասիրվել են գյուղատնտեսական մթերքների ներմուծման և իրացման բնագավառում իրականացվող սակագնային և հարկային քաղաքականության բարեփոխումների հնարավորությունները,

3. հիմնավորվել է գյուղատնտեսական արտադրությամբ զբաղված գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացման համապատասխան մեխանիզմների կիրառումը, գյուղատնտեսական կոոպերացիայի, ինչպես նաև գյուղատնտեսական ապահովագրության միջազգային փորձը:

«ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ երկրաբանահանք. գ. դ. Ն. Ավագյան)։

1. հետազոտվել են Սոթքի և Մեղրաձորի ոսկեհանքերի շահագործման, ազնիվ մետաղների կորզման և դրանց հետևանքով միջավայր թափված ծանր մետաղների և թունահարույց տարրերի քանակները,

2. տրվել են վերջիններիս վտանգավոր ազդեցության (էկոլոգիական) հետևանքների գնահատականները:

«Հայ-թուրքական առևտրատնտեսական կապերը և հնարավոր հեռանկարային զարգացումները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Թ. Թորոսյան)։

1. կատարվել է Հայաստանի և Թուրքիայի մակրոտնտեսական իրավիճակի և արտաքին առևտրի համեմատական վերլուծություն,

2. ուսումնասիրվել են հայ-թուրքական առևտրատնտեսական կապերը, ծառայությունների ոլորտը, միգրացիոն գործընթացները, Եվրամիության ինտեգրման հետ առնչվող հարցերը,

3. գնահատվել են հայ-թուրքական սահմանի վերաբացումից ակնկալվող օգուտներն ու ռիսկերը։

«Էլեկտրոնային ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Մարկոսյան)։

1. վերլուծվել են էլեկտրոնային ձեռնարկատիրական գործունեության ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտը,

2. համակարգվել են այդ ոլորտում պետական քաղաքականության իրականացման միջոցառումները, զարգացման ենթակառուցվածքների առկա վիճակը, ինտերնետի միջոցով իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության հարկման հիմնախնդիրները,

3. մշակվել են հայեցակարգային միջոցառումներ քննարկված ոլորտներում բացահայտված թերությունների հաղթահարման ուղղությամբ։

«Սոցիալական և ժողովրդագրական զարգացումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյան)։

1. ուսումնասիրվել են տնային տնտեսությունների համախառն տնօրինվող եկամտի, վերջնական սպառման ծախսերի և խնայողությունների փոփոխման միտումները, առևտրային բանկերի կողմից ներգրավված ժամկետային ավանդների և տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկերի կառուցվածքն ու դրա վրա ազդող գործոնները,

2. նախագծվել է ժողովրդագրական զարգացման հայեցակարգ, որը պետք է ներառի միգրացիայի կարգավորման, զբաղվածության, սոցիալական աջակցության, սոցիալական ապահովագրության, առողջապահական ու կրթական համակարգերի կատարելագործման ուղղությամբ անհրաժեշտ առաջադրանքներ։

«Բազմակողմ գիտակցված գործունեության հասարակություն (ԲԳԳՀ). գաղափարը, բնութագրերը, ձևավորման հիմքերը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆեսոր Բ. Եղիազարյան)։

1. բացահայտվել են ՄՀ ձևավորման հիմք հանդիսացող պայմանները՝ բնությունը՝ բնությունից մարդակերպին շնորհված առանձնահատկությունների համալիրը, մարդկային հանրություն և մարդկային հասարակություն հասկացությունների բովանդակային տարբերությունները, հանրությունից հասարակությանն անցման անհրաժեշտությունը, մարդկային հանրության, ուստի ՄՀ գոյատևման շարունակականության սկզբունքների ընդունումը, ՄՀ ստեղծումը և զարգացումը

դիտվել է որպես մարդկային հանրության, ինչպես և ձևավորված հասարակության հետագա զարգացման ուղի:

«Հետազոտական և ինովացիոն գործունեության պետական կարգավորման ինստիտուցիոնալ և մակրոտնտեսական մեխանիզմների ձևավորումը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան)։

1. կարևորվել են ցանցային և կլաստերային կառուցվածքների ձևավորմանը պետական քաղաքականության բոլոր միջոցներով խրախուսումն ու աջակցությունը,

2. հիմնավորվել է ՀՀ ազգային նորամուծային համակարգի ձևավորման ու զարգացման խնդրի լուծման կարևորությունը, ազգային նորամուծային համակարգի ձևավորման ու զարգացման ծրագրի շրջանակներում փոքր ու միջին բիզնեսի պետական աջակցության հայեցակարգը, արտոնյալ ֆինանսավորման ու վարկավորման շեշտադրումները:

«Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ.գ. դ., պրոֆեսոր Ռ. Սարինյան)

1. ուսումնասիրություններն իրականացվել են հայ տնտեսագիտական մտքի նորագույն շրջանի և նոր շրջանի կտրվածքով: Թեմատիկ տարբեր ոլորտների առումներով ներառված է արդի հայ տնտեսագիտական միտքը, հատկապես կիրառական նշանակություն ենթադրող առաջարկությունների մեջ, բայց սահմանափակ՝ տեսական հարթության դիտարկումներում:

«Բելառուսի և Հայաստանի շուկայի գործունեության միջազգայնացումը՝ ուղղված երկու երկրների տնտեսական համակարգերում նոր տեխնոլոգիաների ներգրավմանը, ադապտացմանը և ներդրմանը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան)։

1. կատարվել է ժամանակակաից պայմաններում շուկայի սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացման տեսամեթոդական հիմքերի ուսումնասիրություն,

2. իրականացվել է տեխնոլոգիաների փոխանցման միջազգային շուկայի միտումների վերլուծություն, ու այն համադրվել է Հայաստանի և Բելառուսի պայմանների հետ,

3. կատարվել է Հայաստանի ինովացիոն-տեխնոլոգիական փոխանցման ներուժի վերլուծություն,

4. ուսումնասիրվել են Հայաստանում ինովացիոն ոլորտի կարգավորման օրենսդրական խնդիրները, հետազոտական և ինովացիոն ոլորտի քանակական գնահատման մեթոդներն ու ցուցանիշները:

2012

«Հարկման արտերկրյա փորձը և դրա կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան)։

1. ապացուցվել է, որ անուղղակի և ուղղակի հարկերի վերլուծության արդյունքները հիմնավորում են հարկային բեռի օպտիմալացման և ստվերային տնտեսության նվազեցման փոխազդեցությունը՝ կանխատեսելով տնտեսվարող

սուբյեկտների՝ հարկերի վճարումից խուսափելու վարքագծի դրսևորումը,

2. ցույց է տրվել, որ ՀՀ տնտեսության զարգացումն ու ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների ուղացումը խորացրին ճգնաժամի բացասական հետևանքները և նպաստեցին արտաքին պարտքի ավելացմանը, հարկային վարչարարության վատթարացմանը, տնտեսությունում ներքին խզումների խորացմանը, ՀՀ-ում հարկային մուտքերի տեսակարար կշռի նվազմանը,

3. հիմնավորվել է, որ ստվերային տնտեսական հարաբերությունների «մեղմացման» պայմաններում տնտեսության պետական կարգավորման լծակների գործադրման արդյունքում հնարավոր է կանխել առաջացման պատճառները և օբյեկտիվորեն գնահատել ստվերային տնտեսության սպառնալիքները՝ հասցնելով ՀՆԱ-ի 5-10%-ի:

«Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ.անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան).

1. բացահայտվել է, որ համաշխարհային տնտեսության զարգացումներն իրենց ազդեցությունն են թողնում ԱՊՀ և ՀՀ տնտեսությունների զարգացման տեմպերի վրա,

2. ներկայացվել է հակաճգնաժամային միջոցառումների համալիր ցանկ՝ ուղղված սոցիալական ապահովության համակարգի և մասնավոր հատվածի նախատեսված ծրագրերի ներդրմանը,

3. հիմնավորվել է առանձին սոցիալական ապահովության ծրագրային փաթեթների մշակումը, դրանց իրագործման համար համապատասխան ենթակառուցվածքների ձևավորումը:

«Ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան)

1. գործարարության միջավայրը բաժանվել է 13 խոշոր մասերի՝ առանձնացնելով այդ միջավայրի սոցիալ-տնտեսական, մակրոտնտեսական, ինստիտուցիոնալ, քաղաքական, օրենսդրաիրավական, արտաքին տնտեսական, և այլ բաղադրիչները:

«Օրագրային բյուջետավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան).

1. մշակվել և ներդրվել է բյուջետային միջոցների բաշխման համակարգ՝ ըստ տնտեսական և սոցիալական կարևոր հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված ճյուղային, ոլորտային և գերատեսչական ծրագրերի,

2. հիմնավորվել է, որ բյուջետային ծախսերի կառավարման հիմնական նպատակներն են բյուջետային կարգապահության պահպանումը, ծախսերի բաշխման, ինչպես նաև տեխնիկական (գործառնական) արդյունավետության ապահովումը:

«ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակի բարելավման հիմնախնդիրները՝ հակաճգնաժամային արդյունավետ մեխանիզմների մշակման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Վ. Խաչատրյան).

1. գնահատվել է իրականացվող սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությունը, ինչպես նաև հարցումների միջոցով հիմնավորվել են հակաճգնաժամային ար-

դյունավետ ռազմավարություններ ընտրելու մոտեցումները,

2. ուսումնասիրվել է տնտեսական ճկունության ինդեքսի հաշվարկման մեթոդաբանությունը, և գնահատվել են դրա փոփոխության միտումները,

3. ՀՀ տնտեսության համար մշակվել են հակաճգնաժամային և տնտեսական բացասական երևույթները կլանող «ադապտեբլերի» (կլանիչներ) արդյունավետ մեխանիզմներ:

«ՀՀ գյուղատնտեսության արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Ա. Բայադյան).

1. հիմնավորվել է, որ գյուղացիական տնտեսություններում արդյունավետության բարձրացման ուղին ինտենսիվացումն է,

2. առաջարկվել են գյուղատնտեսական գործունեություն իրականացնող տնտեսավարողներին արտոնյալ վարկերի տոկոսադրույքների նպատակային սուբսիդավորման մեխանիզմներ,

3. ուսումնասիրվել է գյուղատնտեսությունում կոոպերատիվների ձևավորման խթանման և դրանց կարողությունների ուժեղացման հիմնահարցը, հումք արտադրողների ու գյուղատնտեսական մթերք վերամշակողների միջև պայմանագրային հարաբերությունների զարգացման անհրաժեշտությունը:

«ՀՀ լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ երկր. հանք. գ. դ. Հ. Ավագյան).

1. ուսումնասիրվել են 5 ոսկի-բազմամետաղային կազմավորման հանքավայրեր՝ Շահումյանի, Արմանիսի, Ազատելի, Գլաձորի և Կաքավասարի,

2. կատարված աշխատանքների արդյունքով պարզվել է, որ գործող լեռնահանքային ձեռնարկություններն աշխատում են շատ ցածր արդյունավետությամբ, իսկ կրած վնասը տարեկան կազմում է սպասվող հասույթի 65-70%-ը: Խտանյութերի վաճառքի պարագայում հիմնական օգտակար տարրերը գնահատվում են 53-56 տոկոսի չափով, իսկ մյուս հարակից բաղադրիչները չեն գնահատվում: Օգտակար տարրերի թերկորզման հետևանքով տարեկան բնական միջավայր (պոչամբարներ) են թափվում հազարավոր տոննաներով ծանր մետաղներ և թունահարույց տարրեր:

«Հայաստանի Հանրապետության տարածաշրջանային ինտեգրման գործընթացները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Թ. Թորոսյան).

1. վերլուծվել է ՀՀ բնառեսուրսային և մակրոտնտեսական իրավիճակը,

2. տրվել են հանրապետության արտաքին առևտրի զարգացման միտումները, կառուցվածքային տեղաշարժերը,

3. քննարկվել են այդ ոլորտների զարգացման հնարավորությունները հայթորքական սահմանի բացման պարագայում,

4. մշակվել են առաջարկություններ ՀՀ տնտեսական ռիսկերը նվազեցնելու և Թուրքիայի հետ հնարավորինս արդյունավետ համագործակցելու վերաբերյալ:

«Էլեկտրոնային ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ.

դեկ.՝ տ. գ. թ. 2. Մարկոսյան).

1. հիմնավորվել է ինտերնետից օգտվողների հասկացության հստակ սահմանման կարևորությունը, առաջնահերթ նշանակություն է տրվել ՀՀ տարածքում տեղակայված տվյալների կենտրոնների ստեղծմանը:

2. Հիմնավորվել է, որ Հայաստանում պետական քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի ինտերնետ կապի արագությանն ու հուսալիությանը, այսինքն՝ որակի բարձրացմանը:

«Սոցիալական և ժողովրդագրական զարգացումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ.անդամ, տ. գ. դ. Գ. Ղարիբյան).

1. ցույց է տրվել, որ անցումային 20 տարիների ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության սոցիալական ծանր իրավիճակը գործազրկությունը, աղքատությունը, եկամուտների աննախադեպ բևեռացումը, մեծ արտագաղթը, անդրադարձել են ժողովրդագրական զարգացումների վրա,

2. առաջնային խնդիր է նշվել՝ հետազոտել 2011թ. մարդահամարի արդյունքները և բացահայտել վերջին 10 տարիների ՀՀ ժողովրդագրական զարգացումների հիմնական միտումները:

«Ապագա մարդկային հասարակության էության բնութագրումը և ձևավորման մոտեցումները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ., պրոֆ. Բ. Եղիազարյան)

1. հիմնավորվել է, որ ՄՀ հիերարխիկ համակարգում ձևավորվում և գործում են մի շարք կարևորագույն ենթահասարակություններ, որոնց կազմն ու թվաքանակը, ինչպես և էության բնութագրերը զգալիորեն կարող են տարբերվել ըստ տարածաշրջանների:

«ՀՀ տնտեսության երկարաժամկետ ինովացիոն-տեխնոլոգիական արդիականացումը ինստիտուցիոնալ տրանսֆորմացիայի պայմաններում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան).

1. հետազոտվել են վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում ՀՀ տնտեսության մեջ կատարված տեխնոլոգիական փոփոխությունները, ինստիտուցիոնալ ռեֆորմների ազդեցությունները տնտեսության գիտական, նորարարական և տեխնոլոգիական կառուցվածքների վրա,

2. ուսումնասիրվել են ՀՀ-ում ազատ տնտեսական գոտիների ձևավորման ու զարգացման հնարավորությունները,

3. քննարկվել է ՀՀ ապրանքային նշանների շուկայում տիրող իրավիճակը, բացահայտվել են դրա հետ կապված հիմնախնդիրները, և առաջարկվել են համապատասխան լուծումներ:

«Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ռ. Մարինյան)

1. փորձ է արվել համառոտ հանրագիտարանային բառարանի սկզբունքով պատկերացում տալ համաշխարհային և հայ տնտեսագիտական մտքի վերաբերյալ:

«ՀՀ և Բելառուսի շուկաների սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացումը՝ ուղղված երկու երկրների տնտեսական համակարգերում նոր տեխնոլոգիաների ներդրմանը, ադապտացմանը և ներդրմանը» թեմայի շրջանակներում

րում (գիտ ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան)։

1. հետազոտվել է տեխնոլոգիաների ստեղծման ու փոխանցման համաշխարհային և հայրենական փորձը, գնահատվել են Հայաստանի և Բելառուսի տեխնոլոգիաների փոխանցման ներուժն ու ուղղությունները,

2. Առաջարկվել է ՀՀ տնտեսության ձեռնարկատիրական միջավայրի զարգացման փաթեթ, ուսումնասիրվել են ինովացիոն ոլորտի կարգավորման խնդիրները, Հայաստանի Հանրապետության հետազոտական և ինովացիոն ոլորտի քանակական գնահատման մեթոդներն ու ցուցանիշները։

2013

«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան)։

1. հիմնավորվել են հարկային ներուժի գնահատման մոտեցումները հարկային բեռի օպտիմալացման տեսանկյունից,

2. վերլուծվել են հարկային պոտենցիալի գնահատման ժամանակակից մեթոդները, առանձնացվել են դրանց մեթոդաբանական մշակման յուրովի մոտեցումներ,

3. մշակվել են հարկային վարչարարության բարելավմանը նպաստող ուղիներ, ինչպես նաև պետության և տնտեսվարող սուբյեկտների հարկային ներուժի գնահատման համալիր մեթոդներ, և առաջարկվել է վերջինիս կարճաժամկետ մոդել, ինչը կնպաստի ՀՆԱ-ի 5-10% ավելացմանն ու 1,5-2% ստվերայնության կրճատմանը ՀՀ տնտեսական բարեփոխումների արդի փուլում։

«Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան)։

1. բացահայտվել է, որ չնայած իրականացված հակաճգնաժամային միջոցառումներին՝ առկա են մի շարք հիմնախնդիրներ, որոնք կարող են ռիսկային լինել համաշխարհային տնտեսության համար և իրենց բացասական ազդեցությունը թողնել զարգացող ու փոքր բաց տնտեսություն ունեցող երկրների վրա,

2. հիմնավորվել է, որ ԱՄՆ պարտքային դեֆոլտի վտանգը, ԵՄ-ում պետական պարտքերի աճը և ՌԴ տնտեսությունում տեղի ունեցող աճի տեմպերի դանդաղեցումն իրենց բացասական ազդեցությունը կթողնեն ՀՀ տնտեսության զարգացման տեմպերի վրա,

3. կարևորվել են ՀՀ-ում կառավարության կողմից որդեգրված ծրագրային դրույթների և գերակայությունների իրականացումը, ինչպես նաև դրանց ճիշտ և ժամանակին հակապարբերաշրջանային ուղղվածություն տալու հանգամանքը։

«Ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան)։

1. ուսումնասիրվել են Հայաստանում ձեռնարկատիրական գործունեության արտաքին միջավայրը ձևավորող հիմնական գործոնները, վերլուծվել են ինովացիաների և վենչուրային ձեռնարկատիրության կարգավորման ծրագրային և օրենսդրական հիմքերը Հայաստանում՝ մշակելով այս խնդիրների լուծման

ուղիներ և միջոցառումներ,

2. պարզվել է, որ ՀՀ-ում ներքին շուկայի տարողունակությունը, հատկապես վերամշակման բարձր մակարդակ պահանջող ապրանքների գծով, շարունակում է մնալ ցածր մակարդակի վրա:

«Հարկային բեռի գնահատման հիմնահարցերը և հավասարաչափ բաշխման խնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան).

1. բացահայտվել են հարկային քաղաքականության առանձնահատկությունները զարգացող և զարգացած տնտեսությունների պայմաններում,

2. ուսումնասիրվել են ՀՀ-ում հարկային բեռի բաշխման առանձնահատկությունները, հարկային բեռի հավասարաչափ բաշխման խնդիրը և դրա լուծման ընդհանուր մոտեցումները,

3. դիտարկվել են հարկային բեռի գնահատման եղանակները, իրականացվել է տարբեր երկրների կտրվածքով հարկային բեռի մակարդակի համեմատական վերլուծություն:

«ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակի բարելավման հիմնախնդիրները՝ հակաճգնաժամային արդյունավետ մեխանիզմների մշակման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Վ. Խաչատրյան).

1. ներկայացվել են Հայաստանի տնտեսական ներուժն ու ճկունությունն ավելացնելու քաղաքականությանն ուղղված մոտեցումներ,

2. հարցումների արդյունքների վերլուծության շնորհիվ գնահատվել է ՀՀ-ում իրականացված սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությունը,

3. հիմնավորվել են Հայաստանի տնտեսական քաղաքականության հիմնական վեկտորին դեպի Ասիա ուղղվածություն տալու և Մաքսային միության շրջանակներում առավել մրցունակ դիրք գրավելու տնտեսական հնարավորությունները:

«ՀՀ ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների տնտեսավարման ձևերի կարգավորման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան).

1. ուսումնասիրվել են գյուղատնտեսական կոոպերատիվների ձևավորման սկզբունքները, կարգավորման խնդիրները, գործող կոոպերատիվների գործունեությունը, կազմավորմանը խոչընդոտող գործոնները, հաղթահարման հնարավորությունները,

2. արվել են մի շարք առաջարկություններ համայնքների տնտեսական զարգացմանն ուղղված աջակցությունների ապահովման, սուբսիդավորման միջոցով մատչելի վարկավորման, խորհրդատվության խորացման, մարքեթինգի զարգացման վերաբերյալ:

«Լեռնահանքային արդյունաբերության հանքահարստացման թափոնների և դրանց էկոլոգիական հետևանքների գնահատումը» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ երկր. հանք. գ. դ. Հ. Ավագյան)

1. ուսումնասիրվել են 10 մետաղական հանքավայրեր և հանքավայրերի խմբեր: Ցույց է տրվել, որ շահագործվող հանքավայրերից թողարկվում են միայն կիսաարտադրանքներ: Խտանյութերի արտադրության գործընթացներում նպա-

տակադրվում են միայն հիմնական մետաղները, որոնք հանքաքարերից խտանյութերի մեջ կորզվում են ցածր տոկոսներով՝ հիմնականում 60-70: Այդպիսի թերկորզման հետևանքով բնական միջավայր (պոչամբարներ) են թափվում հսկայածավալ ծանր մետաղներ և թունահարույց հատկություններով տարրեր՝ ստեղծելով էկոլոգիական աղետով սպառնացող միջավայր:

«ՀՀ տարածաշրջանային ինտեգրման գործընթացները (Հայաստանի Հանրապետության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության միջև առևտրատնտեսական կապերի գնահատականը և հետագա զարգացման միտումները)» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Թ. Թորոսյան)։

1. ներկայացվել են ԻԻՀ բնառեսուրսային կարողությունները, տրվել է դրանց տնտեսական գնահատումը արտաքին առևտրի զարգացման տեսանկյունից,

2. վերլուծվել են ԻԻՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխության միտումները՝ առանձնացնելով երկրի մակրոտնտեսական իրավիճակը մինչև միջազգային կառույցների կողմից տնտեսական պատժամիջոցների կիրառումը և դրանից հետո:

«Էլեկտրոնային պետության և տեղեկատվական հասարակության ձևավորման տնտեսական հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Մարկոսյան)։

1. ուսումնասիրվել են տեղեկատվական հասարակության զարգացման և էլեկտրոնային պետության ձևավորման հայեցակարգային մոտեցումները և սկզբունքները, դրա հիմքում ընկած օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները,

2. էլեկտրոնային պետությունը ներկայացվել է որպես տեղեկատվական հասարակության զարգացման նոր փուլ և մակարդակ, որը հնարավորություն է տալիս ոչ միայն բարձրացնել պետական կառավարման համակարգի արդյունավետությունը, այլև նոր հնարավորություններ է ընձեռում տնտեսական գործունեության զարգացման և միջազգայնացման համար:

«Սոցիալական և ժողովրդագրական անվտանգության ապահովման նախադրյալները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Թ. Մանասերյան)։

1. ուսումնասիրվել են անհատ-ընտանիք-հասարակություն-պետություն կապը և դրա էվոլյուցիան անկախության տարիներին,

2. բացահայտվել են բնակչության կենսամակարդակի վրա ազդող երևույթներն ու գործոնները, դրա բարելավման հնարավոր ուղիները,

3. վերլուծության են ենթարկվել միգրացիոն գործընթացները Հայաստանում անկախության երկու տասնամյակներում,

4. ներկայացվել են բնակչության կազմի փոփոխությունները և դրանք ծնող պատճառները:

«Կանաչ տրանսֆերտային տնտեսությունների առաջնային զարգացումը՝ որպես հասարակության զարգացման և աղքատության հաղթահարման կարևորագույն ուղի» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Բ. Եղիազարյան)

1. հիմնավորվել է, որ «կանաչ տնտեսության» մոդելը ունի մի շարք դրական կողմեր: Աստիճանական անցում կատարելով «կանաչ տնտեսության» մարդկությունը ստանում է իրական տնտեսական, սոցիալական օգուտներ, որոնք

շոշափելի կլինեն ոչ միայն այժմյան սերունդների, այլև ապագա սերունդների կենսագործունեության համար: Երջակա միջավայրի պահպանությունը դիտվում է այս համակարգի հիմնական առանձնահատկություններից մեկը:

«Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները 19-րդ դարի 70-90-ական թթ.» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ռ. Սարինյան)

1. լույս է տեսել Ռ.Սարինյանի «Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները» մենագրությունը: Աշխատության մեջ 19-րդ դարի 70-90-ական թվականների հայ տնտեսագիտական միտքը հետազոտվել է ազատամտական, ազգային-պահպանողական և նարոդնիկական հոսանքների ամբողջության, դրանց հայացքների համակարգը միացնող և բաժանող տիրույթների մեջ:

«ՀՀ և Բելառուսի շուկաների սուբյեկտների գործունեության միջազգայնացումը՝ ուղղված երկու երկրների տնտեսական համակարգերում նոր տեխնոլոգիաների ներգրավմանը, ադապտացմանը և ներդրմանը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մարգարյան):

1. առանձնացվել է տեխնոլոգիաների շրջանակը, որի գծով Հայաստանը առաջիկա տասնամյակներում ի գորու է ապահովել նշանակալի զարգացումներ,

2. փորձ է արվել գնահատել ստեղծվելիք արտադրատեսակների հիմնական տեխնիկա-տնտեսական չափորոշիչները և դրանց իրացման շուկաների հնարավոր շրջանակը,

3. մշակվել են Հայաստանի ինովացիոն քաղաքականության և ներքին շուկայում տեխնոլոգիական փոխանցման հիմնական ուղղություններն ու դրանց հիմնական գործիքները:

«Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան)

1. ցույց է տրվել, որ ՀՀ պետական պարտքի կառավարման արդյունավետության անհրաժեշտությունը հատկապես սրվել է համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի տարիներից սկսած՝ հրատապ դարձնելով փոխառու միջոցների տնտեսապես հիմնավորված աղբյուրների փնտրման և կառավարման մոտեցումների մշակման անհրաժեշտությունը:

2014

«Հարկման և հարկային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան):

1. գնահատվել է հարկային վարչարարության արդյունավետության մակարդակի բարձրացման համար հարկային բարեփոխումների «արժեքը»,

2. հիմնավորվել է ստվերի առաջացմանը նպաստող հարկային վարչարարության ցածր մակարդակը,

3. առաջարկվել է ՀՀ հարկային համակարգում ներդնել հարկային ներդաշնակեցման քաղաքականություն՝ ըստ հարկատեսակների, հարկային դրույքաչափերի, ինչպես նաև վերանայել ՓՄՁ-ների հարկման մեխանիզմները,

4. ԵՏՄ-ի ինտեգրացիոն գործընթացում հաշվարկվել են գործարար միջավայրի վրա ազդող հարկային վարչարարության ընթացակարգերի նվազեցման հնարավորությունները:

«Հակաճգնաժամային միջոցառումներն աշխարհում և Հայաստանում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան).

1. բացահայտվել է, որ համաշխարհային տնտեսության մեջ առկա են մի շարք ռիսկեր, որոնք ազդում են առանձին տարածաշրջանների և երկրների տնտեսության վրա,

2. ցույց է տրվել, որ համաշխարհային տնտեսությունը մինչև 2020 թ. կգարգանա դանդաղ տեմպերով՝ պայմանավորված նաև Ռուսաստանի դեմ կիրառված պատժամիջոցներով: Ըստ ԱՄՆ կանխատեսումների՝ ՌԴ տնտեսական աճը 2014 թ. կկազմի 0.2%, իսկ 2015 թ.՝ 0.5%, ինչը հանգեցնելու է ՀՀ տնտեսության մեջ աճի տեմպերի անկման, որը միայն կարող է կոմպենսացվել ԵԱՏՄ անդամակցության դրական զարգացումների արդյունքում,

3. ցույց է տրվել, որ մի շարք տնտեսական ցուցանիշներ կրկնում են 2008-2009 թթ. միտումները, ինչը փաստում է նախաճգնաժամային իրավիճակի մասին:

«Ձեռնարկատիրության արդի հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Թամազյան).

1. ներկայացվել են ձեռնարկատիրության, մրցակցության և ձեռնարկատիրական ռիսկի հետ կապված մոտեցումներ՝ հիմնարար հասկացությունների սահմանումների և տնտեսական օրենքների ու օրինաչափությունների մեկնաբանության հարցում,

2. առաջարկվել է ձեռնարկատիրական ռիսկի քանակական ու որակական գնահատման ամփոփ մեթոդաբանություն:

«Հարկային բեռի գնահատման հիմնահարցերը և հավասարաչափ բաշխման խնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Կիրակոսյան).

1. ներկայացվել են այն սկզբունքները և հիմնադրույթները, որոնք պետք է ընկած լինեն հարկային համակարգի ձևավորման հիմքում,

2. գնահատվել է հարկային բեռի ազդեցությունը տնտեսության վրա, և ներկայացվել են դրա հավասարաչափ և արդարացի բաշխման մոտեցումները:

«ՀՀ մակրոտնտեսական իրավիճակի բարելավման հիմնախնդիրները՝ հակաճգնաժամային արդյունավետ մեխանիզմների մշակման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Վ. Խաչատրյան).

1. մշակվել է «Համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի մակրոտնտեսական ազդեցություն՝ խոցելիություն սկզբնական պայմանների առկայությամբ» հայեցակարգային մոդել, որի շրջանակում անդրադարձ է կատարվել դեպի ՀՀ իրական հատված համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի փոխանցման հինգ մեխանիզմներին,

2. առաջարկվել է տնտեսական հիմքի բազմազանության ապահովման միջոցով բարձրացնել տնտեսության ճկունության աստիճանը:

«ՀՀ ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների տնտեսավարման ձևերի կարգավորման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակ-

ներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան)։

1. վերլուծվել են վերամշակող կազմակերպությունների արտադրական կարողությունները և դրանց ենթակառուցվածքների զարգացման հնարավորությունները,

2. ցույց է տրվել, որ Հայաստանը ներուժ ունի՝ մրցունակ դառնալու սննդամթերք արտադրող մի շարք ոլորտներում, որոնց արտադրանքը պահանջարկ ունի։ Հանրապետությունում ագրարային ոլորտի կարգավորման գործում կարևոր տեղ ունի օրգանական գյուղատնտեսությունը։

«Հազվագյուտ տարրերն ու հողատարրերը Հայաստանի հանքավայրերում, դրանց արդյունահանման ու տնտեսական արդյունավետության հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ երկր. հանք. գ. դ. Հ. Ավագյան)

1. հաշվարկվել է, որ շահագործվող և շահագործման պատրաստվող հանքավայրերում առկա 41 հազվագյուտ տարրերի արժեքը (տարեկան) կազմում է 24 մլրդ 69,99 մլն դոլար։ Դրանց գերակշիռ մասը շահագործվող հանքավայրերում փոշիացվում է։ Միայն Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի կողմից տարեկան փոշիացման ենթարկվող սկանդիումի քանակը 2013 թ. կազմել է 96,48 տ, որի արժեքը 2011 թ. գներով կազմել է 503,3 մլն դոլար։

«Հայաստանի Հանրապետության տարածաշրջանային ինտեգրման գործընթացները (ՀՀ – Մաքսային միություն)» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Թավադյան)

1. ներկայացվել են Մաքսային միությանը Հայաստանի անդամակցության ընձեռած հնարավորություններն ու մարտահրավերները։ Հայաստանը կարող է լինել Մաքսային միության համահիմնադիր։ Եվրաինտեգրման գործընթացը ոչ միայն չի հակասում Մաքսային միության շահերին, այլև կարող է օգնել ավելի լավ իրացնելու երկրների մրցակցային առավելությունները, այդ թվում՝ ԵՄ շուկաներում, և է՛լ ավելի ուժեղացնել դիրքերը միջազգային ասպարեզում։

«Էլեկտրոնային կառավարման համակարգի և տեղեկատվական հասարակության զարգացման սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Մարկոսյան)։

1. ուսումնասիրվել են էլեկտրոնային ծառայությունների զարգացման ժամանակակից միտումները, հասարակության և պետության տեղեկատվական զարգացման և պատրաստվածության գնահատման հիմնահարցերը, էլեկտրոնային ծառայությունների օգտագործման ինտենսիվության բնութագրերը։ Հայաստանը 190 երկրների շարքում էլեկտրոնային կառավարման պատրաստվածության 0.4997 ցուցանիշով գրավում է 94-րդ հորիզոնականը՝ հետ մնալով Ադրբեջանից, Ղրղըզստանից, Տաջիկստանից և Թուրքմենիայից,

2. ներկայացվել է միջոցառումների համալիր ծրագիր, որը թույլ կտա զգալիորեն բարելավել դիրքերը վարկանիշային աղյուսակներում։

«Սոցիալական և ժողովրդագրական անվտանգության ապահովման նախադրյալները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Թ. Մանասերյան)

1. ներկայացվել են Հայաստանում սոցիալական և ժողովրդագրական

անվտանգության ապահովման նախադրյալները: Հայաստանում գործող կենսաթոշակային ապահովության գործող համակարգը գնահատվում է որպես անարդյունավետ և թանկարժեք, կենսաթոշակային ապահովության առումով հանրապետությունում իրավիճակը դեռևս մնում է լարված: Հայաստանում միջին կենսաթոշակը կազմում է հանրապետության միջին աշխատավարձի 24% և կենսամիջոցների նվազագույնի ընդամենը 10% - ը:

«Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան)։

1. ցույց է տրվել, որ վերջին տարիներին արձայնագրված ներքին միջնաժամկետ պետական պարտքի մասնաբաժնի աճը կարող է հանգեցնել պետական պարտքի անկայունությանը,

2. արձանագրվել է, որ արտաքին պետական պարտքի կառուցվածքում կարևորագույն միտումը ճգնաժամային տարիներին երկկողմանի վարկերի մասնաբաժնի ավելացումն է,

3. առաջարկվել է պետական բյուջեի դեֆիցիտի ֆինանսավորման աղբյուրներում մեծացնել ներքին փոխառու միջոցների տեսակարար կշիռը, ներդնել ռիսկերի գնահատման համակարգ:

«Պարենային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Դ. Հարությունյան)։

1. բացահայտվել է միջազգային գների ազդեցությունը ՀՀ և ԼՂՀ գների վրա, ներկայացվել են առկա խնդիրների լուծման ուղիները,

2. կարևորվել է ջերմոցային տնտեսությունների զարգացումը ՀՀ-ում, և ներկայացվել են առաջարկներ և տեխնիկական լուծումներ,

3. անասնապահության ճյուղի տեսանկյունից ներկայացվել են առաջարկներ առկա անասնազվաքանակը ավելացնելու և անասունների մթերատվությունը բարձրացնելու նպատակով:

2015

«Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և նյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց փոխհատուցման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան)։

1. ցեղասպանության ժողովրդագրական, նյութական և ֆինանսական կորուստները գնահատվել են ըստ ՀՀ ազգային արխիվում պահվող հայտարարագրերի, հետազոտվել են կորուստների հատուցման հնարավոր ձևերը,

2. ուսումնասիրվել են հայոց ցեղասպանության միջազգային իրավական պատասխանատվության հիմնախնդիրները, ինչպես նաև ցեղասպանության ֆոնդի ստեղծման ու հատուցման փաթեթի ձևավորման հիմնահարցերը:

«Եվրասիական տնտեսական միությանը անդամակցության հնարավոր ազդեցությունները ՀՀ տնտեսության վրա» թեմայի շրջանակներում (գիտ. ղեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Թավադյան)։

1. հիմնավորվել է, որ անհրաժեշտ է ճշգրտել և համաձայնեցնել ԵԱՏՄ երկրների տնտեսական քաղաքականության գերակայությունները, որոշել նպա-

տակները.

2. ձևակերպվել են ՀՀ տնտեսության զարգացման ինտեգրացիոն ճանապարհների ընտրության սկզբունքները, հիմնավորվել է, որ ԵԱՏՄ ձևավորման լավագույն սցենարի հավանականությունը բարձր է միայն այն դեպքում, եթե ապահովվում է ԵԱՏՄ պայմանագրի առանցքային պահանջների կատարումը, և իրականացվում է համաձայնեցված հարկաբյուջետային, դրամավարկային և արժույթային քաղաքականություն:

«Պետական պարտքի կառավարման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան).

1. կարևորվել և հիմնավորվել է պետական պարտքի կառավարումն ու քաղաքական որոշումներն իրարից տարանջատելու անհրաժեշտությունը,

2. հիմնավորվել է պետական պարտքի ներգրավման յուրաքանչյուր գործարքի ժամանակ նպատակի սահմանման անհրաժեշտությունը և պարտք ներգրավելու բացառիկ իրավունքի վերապահումը,

3. պետական պարտքի կառավարելիությունը ապահովելու նպատակով առաջարկվել է օրենսդրորեն ամրագրել պետական պարտքի սահմանային լրացուցիչ մեծություններ:

«Ներդրումային ծրագրերի իրականացման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ իրական հատվածում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Բաղդասարյան).

1. գնահատվել են ՀՀ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները և դրանց իրականացման ոլորտները 2007-2014 թթ. վերլուծելով ներդրումային գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական դաշտը,

2. գնահատվել է հարկային համակարգի ազդեցությունը ներդրումային գործունեության վրա:

«Կուտակային կենսաթոշակային համակարգի ներդրման ռիսկերի կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Ա. Զատիկյան)

1. կարևորվել է կենսաթոշակային համակարգերի ֆինանսական ռիսկերի առաջացման նկատմամբ մշտական վերահսկողության իրականացումը, ռիսկերի կառավարման համապատասխան ռազմավարության մշակումը և իրագործումը, ներդրվող միջոցների ապահովագրումը, ֆինանսական շուկաների զարգացման միտումների մշտական հետազոտությունը և ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ ներդրման նոր ընձեռված հնարավորությունների օգտագործումը:

«Ֆինանսական միջոցների կազմավորման և օգտագործման բարելավման ուղիները ՀՀ ագրարային ոլորտում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Բայադյան).

1. առաջարկվել է գյուղացիական տնտեսություններում արտադրական սպասարկման պարարտանյութերով, թունաքիմիկատներով, այլ նյութական միջոցներով ապահովման խնդրի լուծման նպատակով համայնքներում ստեղծել

վճարովի ծառայություն մատուցող կառույց,

2. կոռպերատիվների հետագա խթանման ու ընդլայնման, նոր ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելու համար առաջարկվել է տրամադրել նախնական կապիտալ՝ գործունեության առաջին հինգ տարիներին ազատելով հարկերից:

«Եվրասիական տնտեսական միությանը անդամակցության հնարավոր ազդեցությունները ՀՀ տնտեսության վրա» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ա. Թավադյան).

1. վերլուծվել է ԵԱՏՄ երկրների համաձայնեցված դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությունը ազգային արժույթով փոխհաշվարկների վրա,

2. հիմնավորվել է ԵԱՏՄ երկրների մակրոտնտեսական քաղաքականության համաձայնեցման անհրաժեշտությունը,

3. ձևակերպվել են համակարգված քայլեր, որոնք անհրաժեշտ է իրականացնել ՀՀ տնտեսության ինտեգրացիոն էֆեկտները հնարավորինս մեծացնելու համար:

«Հայ տնտեսագիտական մտքի արդի ընթացքի ուրվագծեր: Նորագույն շրջանի հայ տնտեսագիտական միտքը» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. դ. Ռ. Մարինյան)

1. ուսումնասիրություններ են իրականացվել XX դարասկզբի և արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության կտրվածքներով: «Բախշի Իշխանյան» գրքում առաջին անգամ համակարգվել են հայ մտավոր պատմության նշանավոր անուններից մեկի տնտեսագիտական հայացքները, ցույց է տրվել, որ նա ընդլայնել է XX դարասկզբի հայ տնտեսագիտական մտքի տեսա-պատմական սահմանները:

«Պարենային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. տ. գ. թ. Դ. Հարությունյան).

1. կատարվել են սննդարդյունաբերության ճյուղի համախառն թողարկված արտադրանքի և արտաքին առևտրի վիճակագրական ցուցանիշների համեմատական վերլուծություններ,

2. վերլուծության արդյունքում առաջարկվել է համապատասխանեցնել ՀՀ ստանդարտները ԵՏՄ միասնական ստանդարտներին:

2016

«Հայ ժողովրդի ժողովրդագրական և կյութական կորուստները ցեղասպանության ընթացքում և դրանց փոխհատուցման հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ. ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ, տ. գ. դ. Վ. Հարությունյան)

1. ներկայացվել են Բուրսայի և Ադանայի նահանգներում բնակված հայերի սեփականության, ինչպես նաև եկեղեցու տնօրինության տակ գտնվող անշարժ գույքի նկարագիրը նախքան 1915 թ., ինչպես նաև կորուստները հայոց ցեղասպանության տարիներին:

«Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության գնահատման հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում

նակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան)։

1. առաջարկվել է ՀՀ կառավարության կողմից արտադրողներին սուբսիդավորման իրականացում՝ շուկայական գնի և նվազագույն սահմանված գնի միջև եղած տարբերության չափով,

2. արտադրական ռիսկերի կառավարման նվազեցման համար առաջարկվել է ստեղծել համաֆինանսավորման սկզբունքով ապահովագրության նոր համակարգի ձևավորում, որը հետագայում կնպաստի միջհամայնքային միավորումների ստեղծմանը:

«Հայաստանի Հանրապետության ինտեգրացման գործընթացների հիմնախնդիրները» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Թավադյան)։

1. հիմնավորվել է, որ անհրաժեշտ է ձևավորել ՀՀ տնտեսության զարգացման նոր մոդել,

2. փորձ է կատարվել՝ որոնելու ուղիներ ՀՀ տնտեսության զարգացման բոլոր իրատեսական ու անիրատեսական հեռանկարների հանգույցները Եվրասիական տնտեսական տիրույթում շաղկապելու համար,

3. ուսումնասիրվել են Հայաստանի տնտեսական ինտեգրացիայի այլընտրանքային ուղղությունները՝ հայ-իրանական և ՀՀ-ԵՄ առևտրատնտեսական համագործակցության զարգացման հեռանկարները:

«Հարկաբյուջետային քաղաքականության բարելավման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ -ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Կ. Սարգսյան)

1. ցույց է տրվել, որ ՀՀ-ում գործարար միջավայրի ակտիվացման, տնտեսական աճի խթանման և սոցիալական լարվածության թուլացման տեսանկյունից առավել մեծ նշանակություն ունեն հարկային բեռի կրճատումը, ԱԱՀ-ի տարբերակված դրույքաչափերի կիրառումը և միաժամանակ հարկման բազայի ընդլայնումը:

«Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության գնահատման հիմնահարցերը և դրանց լուծման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան)։

1. ուսումնասիրվել են տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեությունը, դրանց ֆինանսական արդյունքները և դրանից բխող ֆինանսատնտեսական ցուցանիշները,

2. կատարված վերլուծությունների արդյունքում առաջարկվել է բարձրացնել իրացումից ստացած զուտ հասույթի չափը համախառն ներքին արդյունքի կազմում:

«Հայ-իրանական տնտեսական հարաբերությունների հեռանկարներն ու ուղղությունները ժամանակակից աշխարհաքաղաքական պայմաններում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Զ. Մարկոսյան)։

1. առաջարկվել է տարածաշրջանային տրանսպորտային ցանցի մաս կամելու նպատակով ֆինանսական ռեսուրսների կոնսոլիդացմամբ ավարտին հասցնել հյուսիս-հարավ ավտոմայրուղու շինարարությունը, որից հետո միայն անցնել երկաթգծի կառուցման նպատակահարմարության քննարկմանն ու իրականացմանը,

2. ԵՏՄ տարածք վերամշակված գյուղմթերքի անխափան մատակարարում իրականացնելու նպատակով առաջարկվել է կազմակերպել իրանական ծագման գյուղմթերքի ներկրման, վերամշակման և արտահանման աջակցության մեխանիզմներ:

«ՀՀ վերամշակող արդյունաբերական արտադրանքի արտահանման և ներդրումային գործունեության արդի հիմնախնդիրները ԵԱՏՄ ինտեգրացման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ք. Բաղդասարյան)

1. Բացահայտվել է, որ առկա սահմանափակումները կարող են ճնշել արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված ներդրումների մասով Հայաստանի ակնկալիքները: ԵՏՄ երկրների միջև ՕՈւՆ-ների համար գնալով ավելացող մրցակցությունը ենթադրում է, որ ընդունող երկրները պետք է իրականացնեն ՕՈւՆ ներգրավելու ամենաարդյունավետ ռազմավարությունները:

«Միգրացիոն գործընթացների կարգավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (գիտ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Զատիկյան).

1. ցույց է տրվել, որ աշխատանքային միգրանտների դրամական փոխանցումները լրջորեն ազդում են ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացման վրա,

2. բացահայտվել են նաև ընկերությունների ներդրումային գործունեության խթանման միջոցով տնտեսության զարգացման հնարավորությունները,

3. ուսումնասիրվել են գործազրկության մակարդակի կրճատման, կենսամակարդակի բարձրացման և տնտեսության համաչափ զարգացման ապահովման հիմնախնդիրները:

2017

«Հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման հիմնախնդիրները հայաստանի հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ. Վ. Լ. Հարությունյան).

1. ուսումնասիրվել են հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության զարգացման հիմնախնդիրները, հարկային վարչարարության բարելավման տեսական և մեթոդաբանական մոտեցումները, տարածաշրջանային ինտեգրման ազդեցությունը հարկային և մաքսային համակարգերի վրա,

2. բացահայտվել են հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության կատարելագործման օպտիմալ ուղիները՝ շեշտադրելով կազմակերպչական կառուցվածքի օպտիմալացումը և հարկային և մաքսային ծառայողի վարվելակերպի կանոնների բարելավումը:

«ՀՀ տնտեսության կայուն աճի ապահովման հիմնախնդիրները և լուծման ուղիները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. դ. Ա. Բայադյան).

1. ցույց է տրվել, որ ՀՀ-ում սոցիալ տնտեսական վիճակի բարելավումը հնարավոր է մարզային արդյունաբերական համալիրի ձևավորման պարագայում,

2. բացահայտվել է, որ տարածքային համաչափ զարգացման հիմքում պետք է դնել որոշակի տարածքի ռեսուրսային ներուժը՝ պայմանավորված կլաստերների ձևավորմամբ գիտելիքների և նորարարությունների կիրառման հետ,

3. տնտեսության բոլոր ոլորտների զարգացման արդյունավետությունն

ապահովելու համար հիմնավորվել է ապահովագրության արմատավորման կարևորությունը:

«Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման խթանման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (թեմայի ղեկավար՝ Ն. Մարկոսյան)։

1. ցույց է տրվել, որ վերականգնվող էներգետիկայի ենթակառուցվածքների խթանման գործում խիստ արդիական է պետական աջակցության այնպիսի մեխանիզմների ներդրումը, որոնք երկարաժամկետ բեռի չեն վերածվի պետական բյուջեի համար,

2. առաջարկվել է վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում թույլատրել արագացված ամորտիզացիայի կիրառումը և էներգիայի մասնավոր ցրված հզորությունների կառուցման խթանման նպատակով էներգիայի կուտակման կայաններին էլեկտրաէներգիայի վաճառքի և ետգնման գնի երաշխավորված մարժայի սահմանումը, «Գանաչ սերտիֆիկատների» ներդրման արդյունավետությունը և հիդրոակումուլյացիոն հզորությունների գործարկման անհրաժեշտությունը:

«Ռազմարդյունաբերության, նորարարությունների և տնտեսական աճի միջև փոխկապվածությունները փոքր բաց տնտեսությունում (ՀՀ օրինակով)» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Գ. Հարությունյան)

1. կառուցվել է ազգային տնտեսության և ռազմարդյունաբերության փոխկապվածություններն արտացոլող գծապատկերային մոդել, որով հիմնավորվել է ռազմարդյունաբերության ոլորտի ներուժային համակարգաստեղծ նշանակությունն ամբողջ տնտեսության համար՝ պայմանավորված տնտեսության այլ ճյուղերի հետ համագործակցության լայն հնարավորություններով,

2. ներկայացվել է ռազմարդյունաբերության զարգացման համար միջգիտակարգային համագործակցության նոր կառուցակարգ, առաջարկվել է այն ներդնել ՀՀ գիտության զարգացման ժամանակակից քաղաքականության հիմքում:

«Հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման հիմնախնդիրները կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Բ. Յու. Բաղդասարյան)։

1. հիմնավորվել են հարկային վարչարարության և հարկային բեռի բարելավման առաջարկություններ, որոնք ներկայացվել են երկու առանցքային հարցերի տեսքով՝ ոչ ֆորմալ տնտեսության և կոռուպցիոն ռիսկերի,

2. ըստ եզրակացության՝ Հայաստանում հարկային վարչարարությունը խաթարվում է ոչ ֆորմալ տնտեսությունում հարկային օրենքները կիրարկելու արդյունքում, ինչպես նաև տնտեսաչափական գործիքների կիրառման արդյունքում տրվել է քանակական գնահատական՝ ՀՀ տնտեսության զարգացման վրա ազդող հարկային բեռի, աշխատուժի և կապիտալի վերաբերյալ:

«Ներքին և օտարերկրյա ներդրումային ակտիվության խրախուսումը որպես ՀՀ կայուն տնտեսական աճի ապահովման գործիք» թեմայի շրջանակներում (թեմ. ղեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Սարգսյան)։

1. կատարված էկոնոմետրիկ վերլուծության արդյունքում ցույց է տրվել, որ

1 տարվա ընթացքում ՀՀ-ում ՕՌԻՆ ներհոսքը մեծացնում է տնտեսական աճը 0.14 տոկոսային կետով, իսկ արտահանումը՝ 0.56 տոկոսով,

2. ցույց է տրվել, որ ներդրումներն իրականացվում են արտահանման աճի տեմպը նվազող ոլորտներում, ինչպես նաև այնպիսի արտադրությունների ոլորտներում, որոնք գործունեություն են ծավալում հումքի կամ տեխնոլոգիաների ներմուծման միջոցով,

3. առանձնացվել են ներդրումների իրականացման համար ԵՏՄ շուկա արտահանելու տեսանկյունից հեռանկարային ոլորտները, որոնց շարքում են գյուղատնտեսական և թեթև արդյունաբերության մի շարք արտադրատեսակներ:

«Ժողովրդագրական բարելավմանն ուղղված նորովի մոտեցումների մշակում և ներդրում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Ջատիկյան).

1. բացահայտվել է, որ երեխաների ծնելիության աճը կարող է հանգեցնել խնայողություններ/ՀՆԱ հարաբերակցության կրճատմանը, իսկ տարեց բնակչության աճի դեպքում կարող է արձանագրել խնայողությունների աճ,

2. ներկայացվել է աշխատանքային արտազաղթողների տեսանկյունից հետաքրքրություններ ներկայացնող պետությունների գնահատման մեթոդաբանություն՝ համապատասխան մոդելի առաջադրմամբ:

«Հայկական կազմակերպությունների դիրքավորման հնարավորությունների բացահայտումն ու իրացումը վերազգային կորպորացիաների արժեքային շղթային ինտեգրման համատեքստում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ա. Մակարյան).

1. բացահայտվել է, որ հագուստի արտադրության ոլորտի ավելի բարձր իրական աճի տեմպեր ապահովելու տեսանկյունից անհրաժեշտ է խթանել խումբ 62-ի ինչպես արտապատվիրված, այնպես էլ սեփական արտադրության հագուստի և հագուստի պարագաների արտահանման ծավալների աճը դեպի ՌԴ և այլ ԵԱՏՄ անդամ երկրների շուկաներ,

2. դեղագործական արտադրանքի արտադրության կտրվածքով կատարված վերլուծության արդյունքում հիմնավորվել է ջեներիք (generic) դեղերի արտադրության կարևորությունը:

2018

«Ստվերային շրջանառությունների բացահայտման և հարկերը թաքցնելու հնարավորությունների սահմանափակման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյան).

1. ներկայացվել է հարկային վարչարարության նոր մեխանիզմների և նոր կիրարկվող հարկային օրենսդրության ազդեցությունը պետական բյուջեի եկամուտների հավաքագրման, ստվերի, կոռուպցիոն ռիսկերի կրճատման վրա շեշտադրում կատարելով հավասար մրցակցային պայմանների ապահովմանը,

2. ուսումնասիրություններ են իրականացվել ստվերային տնտեսության առաջացման և ընդլայնման պատճառների, տնտեսական և քաղաքական գործոնների բացահայտման, ստվերային տնտեսության ծավալների գնահատման և

դրանց կրճատման ուղղությամբ համապատասխան միջոցառումների մշակման համատեքստում,

3. ներկայացվել են ՀՀ ստվերային տնտեսությունը կարգավորող մեխանիզմներ՝ ազգային-պետական շահերին, տնտեսական անվտանգության ապահովման նպատակներին համապատասխան, օրինապահ հարկ վճարողների գործունեությանը չխոչընդոտելու, ինչպես նաև ստվերում գտնվողների բացահայտման արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ:

«Միջուկային էներգետիկայի զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Հ. Ա. Մարկոսյան).

1. ցույց է տրվել, որ ոլորտի զարգացման հեռանկարներն առկա տեխնոլոգիական զարգացումների պայմաններում խիստ անորոշ են՝ պայմանավորված միջուկային տնտեսական էկոլոգիական մի շարք չլուծված հիմնախնդիրներով,

2. ցույց է տրվել, որ միջուկային էներգետիկայի ոլորտում տնտեսապես նպատակահարմար չէ ձեռնարկել ԱԷԿ-ի նոր էներգաբլոկի շինարարությունը,

3. արձանագրվել է, որ Հայաստանի համար ԱԷԿ ունենալու և չունենալու հարցը չի կարող սահմանափակվել միայն տնտեսական հիմնավորումներով: ԱԷԿ-ի գոյությունը վկայում է Հայաստանի միջուկային պետության կարգավիճակը, որը մուտք ունի միջուկային պետությունների ակումբ:

«Արտահանման խթանման և ներմուծման փոխարինման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Լ. Ն. Մարգարյան).

1. հիմնավորվել է, որ ՀՀ-ում արտահանումը 2000-2016 թթ. ունեցել է բավականին բարձր կենտրոնացվածություն, 4 ապրանքախմբերի միջինում բաժին է ընկել արտահանման 82.9%-ը,

2. արձանագրվել է, որ արտահանման մեջ գերակշռում է միջանկյալ հումքը, որի արտադրությունում ստեղծվող ավելացված արժեքի կշիռը խիստ սահմանափակ է և ենթակա է միջազգային գների նշանակալի տատանումներին, ինչն էլ ավելի է մեծացնում արտահանման խոցելիությունը,

3. հիմնավորվել է արտերկրում հայկական ներկայացուցչությունների ցանցի ընդլայնման, որակի երաշխիք հանդիսացող ապրանքային նշանի ձեռքբերման և արտասահմանյան շուկաներում հնարավոր բոլոր մարկետինգային միջոցներով դրա հետևողական տարածման, միջազգային տոնավաճառներին և ցուցահանդեսներին մասնակցության անհրաժեշտությունը:

«Գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Մ. Գ. Մանուչարյան).

1. կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ ՀՀ գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրների լուծումը ազրարային ոլորտի կայուն ու համաչափ զարգացման հիմնական նախապայմաններից է,

2. ՀՀ ազրարային հատվածում ապահովագրության համակարգի ներդրման գործընթացի դիտարկումների արդյունքում հիմնավորվել է, որ պետության աջակցությունը նշված համակարգի արդյունավետության հիմնական նախապայմաններից է:

«Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման համալիր միջոցառումները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ. Ս. Ա. Դալլաքյան)։

1. ցույց է տրվել, որ ՓՄՁ ոլորտում ֆինանսական խնդիրները լուծելու համար անհրաժեշտ է մշակել ՓՄՁ-ների վարկեր տրամադրելու մեխանիզմներ՝ ընձեռնելով արտոնյալ տոկոսադրույքներ՝ մասնակի կամ լրիվ մարման սկզբունքով, ինչպես նաև մշակել հումքին և նյութերին վերաբերող մաքսատուրքերը արտոնյալ գանձելու ծրագիր, որ ներմուծվում են՝ արտահանման նկատառումով ապրանքների արտադրության համար,

2. կարևորվել է ՓՄՁ ֆինանսավորման հասանելիության դյուրացումը, մասնավորապես՝ նորաստեղծ ձեռնարկությունների ու գյուղմթերք արտադրողների համար։

«Տրանսֆերային գնագոյացման առանձին գործընթացների առավել արդյունավետ համագործակցության հարթակի ձևավորման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Բ. Յու.Բաղդասարյան)։

1. կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ տրանսֆերային գնագոյացման առումով ԵՏՄ երկրներում վերահսկվող գործարքների սահմանումները գրեթե նույնական են, սակայն այդ երկրներում տարբեր կերպ են սահմանազատում չվերահսկվող և վերահսկվող գործարքները, հետևաբար՝ նաև տրանսֆերային գնագոյացման կանոնները,

2. տրանսֆերային գնագոյացման մասին օրենքը ՀՀ հարկատուների համար կարող է առաջացնել լրացուցիչ պարտավորություններ, սակայն նման կանոնների ներդրումն օտարերկրյա ներդրողների կողմից դրականորեն է ընկալվում։

«ՀՀ ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման կլաստերային մեխանիզմները» թեմայի շրջանակներում (թեմ. դեկ.՝ տ. գ. թ., դոցենտ Գ. Է. Հարությունյան)։

1. օրենսդրաիրավական դաշտի անկատարությունը ներկայացվել է որպես Հայաստանում ռազմարդյունաբերության ոլորտում կլաստերացման գործընթացին խոչընդոտող հիմնական գործոններից մեկը,

2. առաջարկվել է պետության կողմից նախաձեռնել ռազմարդյունաբերական կլաստերների ձևավորման քայլեր միաժամանակ ՀՀ մի քանի տարածաշրջաններում, մասնավորապես՝ Գյումրիում՝ որպես կլաստերի միջուկ դիտարկելով Ավիավերանորոգման գորամասը (կամ Ավիավերանորոգման գործարանը), Հրազդանում՝ «Պատնեշ ՓԲԸ»-ն, Եղվարդում՝ «65-րդ ռազմական գործարանը», Գորիսում՝ «Գորիսի Գամմա» ԲԲԸ-ն)։

«Տնտեսական հրաշքները». գործարկման ուղիները Հայաստանում

Վ. Հարությունյան

Ժամանակակից աշխարհի բոլոր երկրներում տեղի են ունենում տնտեսության արդիականացում, տնտեսության նորացում՝ «տնտեսական բարեփոխումներ» անվանումով, որոնց նպատակն է տնտեսության արագացված կամ թոփփային զարգացումը: Այդ զարգացումները տարբեր երկրներում բնորոշվում են տարբեր եզրույթներով: Հայաստանում այդ եզրույթը ստացել է «տնտեսական հեղափոխություն» անվանումը:

ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի կողմից հետազոտվել է աշխարհի ավելի քան 2 տասնյակ մեծ ու փոքր ասիական, եվրոպական ու ամերիկյան երկրների տնտեսական հրաշքների իրականացման փորձը՝ օգտագործելով բազմաթիվ գրքեր, հոդվածներ, կայքեր, և կարևորվել ու արժևորվել են այն մոտեցումները, որոնց գործարկումը հնարավոր կլինի ՀՀ-ում տնտեսական հրաշք իրականացնելու համար: Դրա համար անհրաժեշտ է.

Առաջին՝ քաղաքական կամք, որն ունեն հանրապետության քաղաքական բարձրագույն իշխանությունները:

Երկրորդ՝ «հայկական հրաշքի» իրականացման գործիքակազմերը, որոնց փնտրտուքին էլ նպատակաուղղված է այսօրվա գիտաժողովը: Մենք հավակնություններ չունենք գործիքակազմեր հորինելու, քանի որ դրանք եղել են, կան ու կլինեն Եվրոպայում, Ասիայում և Ամերիկայում: Մեզ մնում է վերցնել այն գործիքակազմերը, որոնք գործածական կարող են լինել Հայաստանի Հանրապետությունում:

Տնտեսական հրաշքների իրականացման փորձից կարևորվել և արժևորվել են այն մոտեցումները, որոնց գործարկումը հնարավոր կլինի ՀՀ-ում: Դրանք ներկայացված են ժողովածուի թիվ 2 հավելվածում: Ուստի դրանց մանրամասնորեն չեմ անդրադառնա, այլ կներկայացնեմ լոկ ընդհանուր գծերով և այն էլ ամենակարևորները:

Այսպես, օրինակ,

1. «*տնտեսական վագր*» եզրույթը՝ սկզբնապես օգտագործվում էր Ասիայի տարածքում գտնվող չորս պետությունների տնտեսությունները բնութագրելու համար¹, հետագայում այն վերագրվեց նաև այլ երկրների: Վերոնշյալ երկրների շարքին դասվում է նաև Իռլանդիայի Հանրապետությունը, որը մարդկային կապիտալ «ազատ

¹ Birdsall, Nancy M.; Campos, Jose Edgardo L.; Kim, Chang-Shik; Corden, W. Max; MacDonald, Lawrence [editor]; Pack, Howard; Page, John; Sabor, Richard; Stiglitz, Joseph E.. 1993. The East Asian miracle: economic growth and public policy: Main report (English). A World Bank policy research report. New York, New York: Oxford University Press.

արտահանող» աղքատ, գործազրկության բարձր մակարդակ ունեցող երկրից վերածվեց գիտելիքահեռք տնտեսություն ունեցող, մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի և օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ցուցանիշներով աշխարհում առաջատար դիրքերում գտնվող երկրի՝ շնորհիվ գյուղատնտեսության զարգացման:

2. Իսրայելում նախաձեռնված լայնամասշտաբ բարեփոխումները կոչվեցին «տնտեսական հեղաշրջում», որի հեղինակը ֆինանսների նախարարն էր: Ինչպես և Ինդոնեզիան, Իսրայելը ևս սկսեց մեծ թափով զարգացնել գյուղատնտեսությունը և դարձավ թարմ մթերքների, գյուղատնտեսական տեխնոլոգիաների համաշխարհային շուկայի առաջատար արտահանողներից՝ չունենալով հող և ջուր: Եվ այդ ամենին նրանք հասնում են շնորհիվ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման: Հարկերի հարցում Իսրայելում գերադասում են չկատակել պետության հետ և ժամանակին ու ամբողջությամբ վճարում են հարկերը, քանի որ հարկերից խուսափելու համար պատիժը չափազանց մեծ է: Իսրայելի ուժեղ կողմերից մեկն էլ բժշկությունն է, քանի որ այնտեղ շատ բարձր է գնահատվում յուրաքանչյուր մարդու կյանքը: Իսրայելի մյուս ուժեղ կողմը նրա բանակն է. այնտեղ բոլորը զորակոչվում են զինվորական ծառայության (տղամարդիկ ծառայում են 3 տարի, իսկ կանայք 2 տարի՝ սկսած 18 տարեկանից, նրանց բանակում 50 տարեկանից բարձր գեներալ չկա): Իսրայելում կյանքի մակարդակը ամենաբարձրն է Մերձավոր Արևելքում: Հրեա ժողովուրդն ունի ամուր միասնականություն, նրանք հայրենասերներ են ու սիրում են Իսրայելը, ինչում էլ կայանում է հրեաների ֆենոմենը¹:

3. Չիլիի տնտեսական հեղափոխությունը կամ «տնտեսական հրաշքը» տեղի է ունեցել Նոբելյան մրցանակակիր Ֆրիդմանի գաղափարների ազդեցության տակ, երբ իրականացվեցին տնտեսության ազատականացման բարեփոխումները, իսկ 1970 թ. ընտրված նոր նախագահը ձեռնամուխ է եղել պղնձի հանքերի, ինչպես նաև օտարերկրացիներին պատկանող այլ սեփականության ազգայնացմանը: Չիլիացիներին ամենամոտ համակարգը, որ կիրառեցին չիլիացիները, Հարավային Կորեայի և Թայվանի փորձն է, որտեղ կրթության համակարգը կարևոր դեր է խաղում, խրախուսվում է ուսումը արտերկրում, հաստիկ ուշադրություն է դարձվում հայրենասիրության և թիմային ոգու զարգացմանը:

4. Վիետնամը բարեփոխումների համար ընտրում է չինական մոդելը՝ չղաղարելով վերլուծել Արևելյան Եվրոպայի երկրների, Ռուսաստանի և ԱՊՀ երկրների փորձը: Տնտեսական աճի տեմպերով (միջին տարեկանը՝ 6-7%) և գործազրկության ցածր մակարդակով (1.9%) Վիետնամը աշխարհի ամենաարագ զարգացող երկրներից մեկն է համարվում:

5. Թաիլանդը աշխարհում աչքի է ընկնում իր գործազրկության ամենացածր ցուցանիշով (2018 թ.՝ 1.2%): Թաիլանդի կառավարությունը ընդլայնել է թվային տեխնոլոգիաների ոլորտում պետական ներդրումները՝ բարձր գիտական հասարակության ստեղծելու համար: Այս համատեքստում առաջնային իրականացվել են արդյունաբերության, ռոբոտաշինության, զբոսաշրջության կազմակերպումը և գործարկման գործընթացը:

¹ <https://mnews.world/ru/video/fenomen-izrailva-v-chem-sekret-uspeha-evreiskogo-gosudarstva/>

6. Ինդոնեզիայի կառավարությունը խրախուսում էր թվային տնտեսության զարգացումը արդյունաբերության և էլեկտրոնային առևտրի միջոցով: Ինդոնեզիայում ևս հատուկ ուշադրություն է դարձվել ազգաբնակչության կրթությանը, քանի որ կառավարությունը գտնում էր, որ պետությունը կկայանա առողջ ու կրթված ժողովրդի միջոցով:

Ինդոնեզիայի նախագահը արգելել էր չմշակված հանքաքարի արտահանումը, ինչը իթանեց ներդրումների ներհոսքը և դրդեց մեծ գումարներ ներդնելու վերամշակման գործարանների շինարարության մեջ:

Տնտեսական հրաշք իրականացրած երկրների զգալի մասը խրախուսել է թվային տնտեսության զարգացումը (Ինդոնեզիա, Վիետնամ, Թաիլանդ):

7. 2003 թ. նոյեմբերին Վրաստանում տեղի ունեցած թավշյա հեղափոխությունն անվանվեց «վարդերի հեղափոխություն», որն էապես ազդեց թե՛ ներքաղաքական և թե՛ աշխարհաքաղաքական զարգացումների վրա: Վրաստանի նոր իշխանությունը Միխեիլ Սաակաշվիլու գլխավորությամբ, ունենալով երկրի ազգաբնակչության հզոր աջակցությունը, կարճ ժամանակում կարողացավ բոլոր ոլորտներում փոխել իրավիճակը: Վրաստանում ընդունվեցին այնպիսի օրենքներ, որոնք դուրացրին կոռումպացված պաշտոնյաների կալանավորումը և նրանց գույքի պետականացումն այն դեպքում, երբ նրանք չկարողացան ապացուցել այդ ունեցվածքի ծագման օրինական աղբյուրները: Արդյունքում ձեռքակալվեցին մեծ թվով նախկին բարձրաստիճան պաշտոնյաներ, քրեական հեղինակություններ:

8. «Ասիական վագրերի», այդ թվում՝ նաև Մալայզիայի բնորոշ առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ տնտեսության արդիականացումը իրականացվել է արևմտյան և ազգային զարգացման մոդելների համադրման միջոցով: Որպես Մալայզիայի արդիականացման նախաձեռնող՝ Մահաթհիր Մուհամմադն իրականացրեց բնակչության մտածելակերպի, առևտրի նկատմամբ նրա վերաբերմունքի փոփոխություն, ինչպես նաև կրթության մակարդակի բարձրացմանն ուղղված բարեփոխումներ: Նա որպես թիրախ ընտրեց մի քանի հիմնական ուղղություններ, և դրանց շուրջ սկսեցին իրականացվել մյուս բարեփոխումները:

Ըստ էության, Մահաթհիր Մուհամմադը առաջին հերթին սահմանազատեց կրոնն ու քաղաքականությունը, երկրորդ՝ ձեռնամուխ եղավ երկրի զարգացմանը: Դրա շնորհիվ, ժամանակակից ձեռքբերումներին, տնտեսական աճին և բարձր կենսամակարդակին զուգահեռ, մալայզիական հասարակությանը հաջողվել է պահպանել իր կրոնական ու մշակութային ավանդույթները: Մահաթհիր Մուհամմադը քննադատում է «Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը» շեշտելով, որ զարգացող երկրների ժողովուրդներին անհրաժեշտ են, առաջին հերթին, ոչ թե հռչակագրային իրավունքներ, այլ տնտեսության իրական առաջընթաց:

9. «Ճապոնական տնտեսական հրաշքից» (որը համեմատում են Ջորջ Մարշալի պլանի հետ) արժանահիշատակ և ՀՀ-ում գործարկելի են՝

9.1. Ճապոնացիների աշխատասիրությունը և կարգապահությունը, ինչում էլ կայանում է Ճապոնացիների ֆենոմենը,

9.2. Ճապոնական մենեջմենթի ներդրումը, որի էությունը կայանում է նրանում, որ պետական և ազգային նպատակներին հասնելու համար ճապոնացին անձնական շահը զոհում է հանուն պետության ու ազգի,

9.3. որոշումների կայացման գործընթացի համաձայնեցման սկզբունքի ներդրումը, երբ ընդունված որոշումը բխում է բոլորի շահերից, և դրա համար պատասխանատվությունն ընկնում է ոչ թե մեկի, այլ բոլորի վրա, ինչը չի կարող հանգեցնել ընդվզումների ու սթրեսների,

9.4. բնակչության խնայողությունների ուղղորդումը դեպի կապիտալի շուկաներ՝ ներդրումների նպատակով՝ ակտիվացնելով բաժնեմասային ֆինանսավորման մշակույթը, որի արդյունքում երկիրը արձանագրում է լրացուցիչ տնտեսական աճ:

10. Ինդոնեզիայի տնտեսական հեղափոխության փորձից արժանահիշատակ և ՀՀ-ում գործարկելի է այն, որ երկրում արգելվեց չմշակված հանքաքարի արտահանումը, ինչը խթանեց ներդրումների ներհոսքը և շահադրդեց մեծ գումարներ ներդնելու վերամշակող գործարանների շինարարության մեջ:

Կիրառական առաջարկություններ և եզրակացություններ

Հետազոտելով 20-րդ դարում «տնտեսական հրաշքեր» իրականացրած ավելի քան երկու տասնյակ պետությունների առաջավոր փորձը՝ եկել ենք այն եզրահանգման, որ դրանցում կիրառված հիմնուղիներից ու գործիքակազմերից ՀՀ տնտեսությունում գործարկելի ու արդյունքաստեղծ են հետևյալները.

- 1) հակակոռուպցիոն գործողությունների լայնածավալ ու արդյունավետ կազմակերպումը, ինչպես կատարվեց Սինգապուրում,
- 2) ճապոնական մենեջմենթի և որոշումների կայացման գործընթացի համաձայնեցման սկզբունքի ներդրումը,
- 3) բնակչության խնայողությունների ուղղորդումը դեպի կապիտալի շուկաներ, ինչպես կատարվեց Ճապոնիայում ու Չիլիում,
- 4) չմշակված հանքաքարի արտահանման արգելումը, ինչպես կատարվեց Ինդոնեզիայում,
- 5) բնական ռեսուրսները սահմանադրորեն ընդմիջտ ժողովրդին ընդհանուր սեփականության իրավունքով ամրագրելը, ինչպես կատարվեց Իսլանդիայում,
- 6) հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել հայրենասիրության, միասնականության, թիմային ոգու բարձրացմանը,
- 7) անհրաժեշտ է խրախուսել թվային տնտեսության զարգացումը և ուսումը:

Համոզված եմ, որ վերոնշյալ առաջարկությունների կիրարկումը կբարելավի Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության մակրոտնտեսական ցուցանիշները և կամրապնդի երկրի դիրքը տարածաշրջանում:

Վերոնշյալների հետ մեկտեղ պետք է արձանագրել, որ «հայկական հրաշքը» պետք է կառուցվի՝ հաշվի առնելով մեր առավելությունները և թերությունները: Քանի որ յուրաքանչյուր երկիր իր առանձնահատկություններն ունի, միջտ չէ, որ այլ երկրների ձեռնարկած միջոցառումները որևէ երկրում ճշգրտորեն կրկնելը հնարավոր է, կամ այն նույնքան արդյունավետ կլինի: Բայց արտերկրյա առաջավոր փորձի օգտագործումը, անկասկած, տնտեսության մեջ դրական տեղա-

շարժեր արձանագրելու առումով շատ արդյունավետ կարող է լինել, միաժամանակ կարող են բացահայտվել մինչ այդ չերևացող բազմաթիվ խնդիրներ: Ուստի մեծ է հավանականությունը, որ գիտաժողովում հնչեցված առաջարկությունները հաշվի առնելը դրական տեղաշարժեր կառաջացնի ՀՀ տնտեսությունում: Եվ ընդհանրապես բազմաթիվ հարցերի լուծումը այս գիտաժողովից հետո, թույլ տվեք հույս հայտնել, կարող է գոնե մեկ քայլ առաջ գնալ: Հայ ազգն ունի իրեն բնորոշ արժեհամակարգ (մենթալիթետ), պրպտուն մտքի տեր, ստեղծագործ մտածողությամբ որդիներ ու դուստրեր, բավականին արտաքին ներուժ (Սփյուռք), ապրում է արևոտ, անվտանգ, բերրի, չքնաղ ու ազատ երկրում: Մեզ պետք չէ դառնալ նոր Մինգապուր, նոր Ճապոնիա կամ նոր Իսրայել: Մեզ պետք է դառնալ նոր Հայաստան՝ առավել արդիական, ազատ ու հզոր:

«Տնտեսական հրաշք» իրականացրած երկրների փորձը, մասնավորապես թիվ 22 հավելվածի ուսումնասիրություններն ու վերլուծությունները վկայում են, որ «տնտեսական հրաշք» իրականացրած բոլոր երկրներում եղել է հրաշքը իրականացրած ընդգծված հեղինակ, ասենք՝ որևէ նախարարի, բարձր պաշտոնյայի կամ դրսից հրավիրված հայտնի տնտեսագետի, ռեֆորմատորի (բարեփոխչի) կարգավիճակով, որի շուրջ համախմբվել են մյուս բոլորը: Մինչդեռ իմ դիտարկումները ցույց են տալիս, որ Հայաստանում իրականացվող տնտեսական հեղափոխությունը չունի ընդգծված հեղինակ: Ստեղծված իրավիճակում և հատկապես հետվիրուսային շրջանում Հայաստանում անհրաժեշտ է իրականացնել ոչ թե տնտեսական հեղափոխություն, այլ տնտեսական հրաշք, և անհրաժեշտ է, որ Հայաստանում տնտեսական հրաշքի իրականացումը կատարվի կոնկրետ բարեփոխչի ձեռքով, որի համար առաջարկում եմ ստորև բերվող 2 տարբերակ՝ 1-ին տարբերակը հարգարժան վարչապետին, իսկ երկրորդ տարբերակը՝ ինստիտուտի տնօրինությանը:

Տարբերակ 1-ին. փնտրել և կառավարություն հրավիրել բարեփոխչի (ռեֆորմատորի), ընդ որում՝ փոխվարչապետի կարգավիճակով, որը լինի անպայման արտերկրից, բայց ոչ նախկին Խորհրդային Միության հանրապետություններից, քանի որ այդ դաշտի ու նաև Հայաստանի երևելի տնտեսագետները խորհրդային կրթություն են ստացել, և դա նրանց կարող է խանգարել բարեփոխումների տեմպերի հարցում: Ուստի անհրաժեշտ է, որ այդ անձը լինի եվրոպացի կամ ամերիկացի և, բնականաբար, կրի նրանց արժեհամակարգը:

Որպես հավանական բարեփոխչի թեկնածու՝ առաջինը կարելի է նշել Տարոն Աճեմօղլուի անունը: Նա ծնվել է Ստամբուլում, կրթություն է ստացել Լոնդոնում, 2004-ին ստացել է Զիլկազոյի համալսարանի Շուլցի մրցանակ, 2005-ին՝ Կլարկի մեդալ, որը տրվում է մինչև 40 տարեկան ամերիկյան ամենաանվանի տնտեսագետին (այն իր վարկանիշով զիջում է միայն Նոբելյան մրցանակին), 2006-ին ընտրվել է ամերիկյան գիտությունների ակադեմիայի անդամ, 2007-ին արժանացել է Ջոն Նեյմանի մրցանակի: Հայազգի ամերիկյան հայտնի տնտեսագետը տեղ է զբաղեցրել համաշխարհային 100 ինտելեկտուալների ցանկում և ընդամենը 53 տարեկան է:

Կարելի է նշել նաև այլ թեկնածուների անուններ, իսկ նրանց օժանդակողի

դերում կարող են և պետք է հանդես գան՝

1. Հայաստանի տնտեսագիտական էլիտան և մյուս մտավոր սերուցքը,
2. պետական բուհերը,
3. պետական գիտական կազմակերպությունները,
4. պետական կառավարման մարմինները:

Տարբերակ 2-րդ. ինստիտուտի տնօրինությունը Գիտության կոմիտեի ֆինանսավորմամբ և նրա աջակցությամբ առաջիկա տարում պետք է հնարավորություն գտնի գիտաժողովի նյութերը ռուսերեն ու անգլերեն թարգմանելու և 100-ական օրինակ տպագրելու համար, և դրանք կտրամադրվեն ՀՀ ԿԳՄՍՆ-ին, որպեսզի դրանք գործածվեն՝

ա) ապագա արտասահմանցի բարեփոխչի և նրան օժանդակողների կողմից,

բ) կառավարության անդամների և ԱԺ պատվիրակությունների՝ միջազգային կազմակերպությունների, դեսպանների ու գործարար շրջանների հետ հանդիպումների ընթացքում:

Կարծում եմ, որ այս երկու տարբերակների զուգորդմամբ ու համատեղմամբ հնարավոր կլինի «տնտեսական հրաշք» իրականացնել Հայաստանի Հանրապետությունում, և մենք 3-5 տարի հետո կարձանագրենք իրականություն դարձած «տնտեսական հրաշքի» առաջին պտուղները:

Իսկ այժմ ցանկանում եմ համոզվածությամբ հույս հայտնել, որ ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ աշխատանքի արդյունք հանդիսացող գիտաժողովի նյութերը կծառայեն իրենց նպատակին նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ «Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքի (ընդունված 14.04.2011 թ.) 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ ակադեմիան գիտական գործունեության զծով ՀՀ կառավարության պաշտոնական խորհրդատուն է, որի առաջարկները քննարկում են ՀՀ կառավարությունը և պետական կառավարման համապատասխան մարմինները, ինչին էլ նպատակաուղղված է եղել ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ նախորդ տարիների գիտական գործունեությունը, որի խոսուն վկաներն են հանդիսանում.

Առաջին՝ «Ազգային տնտեսություն. ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոծը (2007-2017 թթ.): Եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ» զիրքը, Եր., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 504 էջ:

Ժողովածուում ամփոփվել են ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում 10 տարվա ընթացքում կատարված հետազոտական աշխատանքները, որոնցից բխող եզրակացություններն ու առաջարկությունները ամեն տարի ներկայացվել են ՀՀ կառավարությանը: Այն իրենում ներառում է շուրջ 5 տասնյակ կիրառական առաջարկություններ և եզրակացություններ, որոնք վերաբերում են տարբեր բնագավառների ու ոլորտների, իսկ հասցեատերերը եղել են այդ տարիների վարչապետները և համապատասխան ոլորտային նախարարները: Այդ առաջարկություններից երկուսը Տիգրան Սարգսյանի վարչապետության օրոք բարձրացվել է օրենսդրական մակարդակի, ինչի արդյունքում 2009 թ. հունվարի 1-ից ուժը կորցրած են ճանաչվել «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքը և «Հաստատագրված վճարների մասին» ՀՀ օրենքի առանձին դրույթներ, իսկ առանձին կիրառական առաջարկություններ իրենց արտացոլումն են ստացել

կառավարության հայեցակարգային փաստաթղթերում: Սակայն անուշադրության են մատնվել կիրառական և այն էլ արժեքավոր շատ առաջարկություններ (հատկապես հանքարդյունաբերության մասով), որոնք իրենց արդիականությունը պահպանում են մինչ օրս և օգտակար կարող են լինել ՀՀ կառավարությանը տարբեր ստորաբաժանումների ռազմավարական խնդիրները լուծելիս:

Երկրորդ՝ 2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները, որոնք վերաբերում են՝

1. ստվերային տնտեսության պատճառների քննական վերլուծությանը,
2. գյուղատնտեսության ապահովագրության հիմնախնդիրներին,
3. միջուկային էներգետիկական զարգացնելու հիմնախնդիրներին,
4. տրանսֆերային գնագոյացման առանձնահատկություններին,
5. արտահանումը խթանելու և ներմուծումը փոխարինելու հիմնախնդիրներին,
6. ռազմարդյունաբերության նորարարական զարգացման կլաստերային մեխանիզմներին,
7. փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանմանը:

Սրանք թեմաներ են, որոնց արդիականությունը վիճարկելի չէ, քանի որ դրանք վերցված են ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրի ելակետային դրույթներից:

Երրորդ՝ «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով գիտաժողովը, որի 22 գիտական հոդվածները բխում են ՀՀ կառավարության ծրագրի ելակետային դրույթներից (տե՛ս հոդվածների ժողովածուի 348 էջում տեղադրված թիվ 1 հավելվածը), ինչը վկայությունն է այն փաստի, որ գիտաժողովի նյութերի արդիականությունը վիճարկելի չէ: Վերջում ցանկանում եմ հավելել, որ ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ կիրառական եզրակացություններն ու առաջարկությունները և նշված 2 գիտաժողովների նյութերն ու ընդհանրապես ինստիտուտի բոլոր հրապարակումները տեղադրված են ինստիտուտի կայքէջում (economics.sci.am):

Ինստիտուտի էլեկտրոնային կայքում տեղադրվելու են նաև սույն գիտաժողովի նյութերը:

ՄԵՐ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԸ

h/h	Անուն, ազգանուն	Գիտական աստիճանը, գիտական կոչումը, աշխատանքի վայրը
1.	Մամվել Բալասանյան	Գյումրու քաղաքապետ
2.	Մամիկոն Ասլանյան	Վանաձորի քաղաքապետ
3.	Դիանա Գասպարյան	Էջմիածնի քաղաքապետ
4.	Գագիկ Մակարյան	Հայաստանի գործատուների հանրապետական միության նախագահ, ՀՀ Հանրային խորհրդի անդամ
5.	Վլադիմիր Հարությունյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
6.	Ռոբերտ Սարինյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող, բաժնի վարիչ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
7.	Գրիգորի Վահանյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
8.	Վիկտոր Զախարյան	UNIDO-ի միջազգային փորձագետ
9.	Թաթուլ Մկրտչյան	ՀՊՏՀ գիտության գծով պրոռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, դոցենտ
10.	Աշոտ Մարկոսյան	ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի նորարարության տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
11.	Վալերի Միրզոյան	Փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
12.	Դավիթ Հախվերդյան	«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
13.	Էլյանորա Մաթևոսյան	ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի նորարարության տնտեսագիտության ամբիոնի ասիստենտ, տնտեսագիտության թեկնածու
14.	Բեյլա Գաբրիելյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
15.	Դավիթ Պետրոսյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, ինստիտուտի ասպիրանտ
16.	Աննա Հարությունյան	ՀՊՏՀ կառավարման ամբիոնի ասիստենտ, տնտեսագիտության թեկնածու

17.	Սևակ Թորգոմյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող
18.	Գևորգ Հարությունյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
19.	Շուշան Մովսիսյան	«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի փորձագետ, ՀՊՏՀ հայցորդ
20.	Ռուբիկ Թովմասյան	ՀԱԱՀ ագրարային էկոնոմիկայի ամբիոնի դոցենտ, տնտեսագիտության թեկնածու
21.	Գայանե Թովմասյան	ՀՊՏՀ «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի ավագ հետազոտող, տնտեսագիտության թեկնածու
22.	Գևորգ Բախշյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
23.	Ռոբերտ Թումանյան	Չինաստանի Բանգոր համալսարանի մակրոէկոնոմիկայի դասախոս, տնտեսագիտության թեկնածու
24.	Լիլիթ Սարգսյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի՝ գիտության գծով փոխտնօրեն, տնտեսագիտության թեկնածու
25.	Դոնարա Գրիգորյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող
26.	Սվետլանա Դալլաբյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու, բաժնի վարիչ
27.	Քրիստինե Բաղդասարյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտ. քարտուղար, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
28.	Սոնա Մարգարյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող
29.	Տաթևիկ Փարսադանյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
30.	Տաթևիկ Շահինյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, ինստիտուտի ասպիրանտ
31.	Արմինե Զախարյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
32.	Գրիգոր Մանուկյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

33.	Մերի Մանուչարյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու, բաժնի վարիչ
34.	Մերի Մուրադյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի տնտեսագետ
35.	Վահագն Խաչատուրյան	Տնտեսագետ, փորձագետ
36.	Արամ Խաչատուրյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
37.	Շողեր Պողոսյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
38.	Անուշ Սարգսյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, ինստիտուտի ասպիրանտ
39.	Գոհար Ոսկանյան	Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ասիստենտ, տնտեսագիտության թեկնածու
40.	Ծաղկանուշ Միրզոյան	Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ասիստենտ
41.	Ռազմիկ Իսահակյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
42.	Եվգենյա Հակոբյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող, տնտեսագիտության թեկնածու
43.	Լիանա Ազատյան	ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող
44.	Աստղիկ Հովհաննիսյան	ՀՊՏՀ «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի հետազոտող

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ «ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՐԱՇՔ» ԻՐԱԿԱՆԱՑՐԱԾ ԱՆՁԱՆՑ,
 ԼՐԱՆՑ ԶԲԱՂԵՑՐԱԾ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐԻ ՈՒ ՓԱՄԱՆԱԿԱՇՐՁԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

№	«Տնտեսական հրաշք» իրականացրած երկրի անվանումը	«Տնտեսական հրաշք» իրականացրած անձի անուն, ազգանունը	«Տնտեսական հրաշք» իրականացրած անձի զբաղեցրած պաշտոնը	«Տնտեսական հրաշքի» իրականացման ժամանակահատվածը	Լրացուցիչ տեղեկություններ
1	2	3	4	5	6
1.	Գերմանիա	Լյուդվիգ Էրիարդ	Էկոնոմիկայի նախարար, ֆեդերատիվ կանցլեր	1948-1966	
2.	Չինաստան	Դեն Սյաոփին	Կուսակցության գլխավոր քարտուղար	1978-2014	
		Ցզյան Ցզեմին	Կուսակցության գլխավոր քարտուղար		
		Հու Չինթաո	Կուսակցության գլխավոր քարտուղար		
		Սի Չինփին	Կուսակցության գլխավոր քարտուղար		
3.	Սինգապուր	Լի Կուան Յու	Վարչապետ	1965-1995	
4.	Ճապոնիա	Հիրոհիտո	Ճապոնիայի կայսր	1950-1973	Ճապոնիայում իրականացված բարեփոխումների հեղինակներն են վարչապետներ 1. Իչիրո Հատոյամա՝ 1956-1960 թթ. «Իկբնություն տնտեսության ստեղծման ծրագրի», 2. Նոբուսուկե Կիսի՝ 1958-1962 թթ. «Նոր երկարաժամկետ տնտեսական ծրագրի» 3. Հայաթո Իկեդա՝ 1961-1964 թթ. «Ազգային եկամուտների կրկնապատկման ծրագրի»
5.	Իսրայել	Դավիդ Բեն-Գուրիոն	Վարչապետ	1952-1963	
		Շիմոն Պերես	Իսրայելի վարչապետ, արտ.	1984-2014	

			գործ. նախարար, փոխվարչապետ, ֆինանսների նախարար, տարածքային զարգացման նախարար, նախագահ		
6.	Մայայգիա	Մահաթհիր Մուհամմադ	Վարչապետ	1981-2003	
7.	Նոր Ջեյանդիա	Ռոջեր Դուգլաս (1984-1990)	Ֆինանսների նախարար	1984-1995	Նոր Ջեյանդիայում բարեփոխումները սկսվեցին 1984 թվականին, երբ արտահերթ ընտրություններում հաղթեց լեյբորիստական կուսակցությունը, իսկ վարչապետ դարձավ Դեյվիդ Լանժը, սակայն որպես «տնտեսական հրաշք» իրականացնող անձինք պատմության մեջ հիշատակվում են երկրում այդ ժամանակ պաշտոնավարած ֆինանսների նախարարները, հետագայում երկրորդ նախարարի իրականացրած քաղաքականությունը պատմության մեջ մտավ որպես «ռուբանազիա»:
		Ռուֆ Ռիչարդսոն (1990-1995)	Ֆինանսների նախարար		
8.	Ինդոնեզիա	Հաջի Մուհամմադ Մուխարտո	Նախագահ	1968-1998	
9.	Իտալիա	Ալբերտո Բենեդուչե	Հանրային հատվածի վարկավորման կոնսորցիումի տնօրեն	1951-1962	Բանկային համակարգի բարեփոխումներ, ֆինանսական շուկայի զարգացում, արդյունաբերական պարտատուների ներդրում
		Պասկուալե Սարասենո	Արդյունաբերական վերակառուցման ինստիտուտի տնօրեն	1951-1962	Բանկային հատվածի բարեփոխումներ
		Դոնատո Մենիչելլա	Կենտրոնական բանկի նախագահ	1951-1962	
10.	Բոլանդիա	Ջոն Բրատոն	Վարչապետ	1994-1997	
		Բերտի Ահերն	Վարչապետ	1997-2008	
11.	Հարավային Կորեա	Պակ Չոն Հի	Ազգային վերակառուցման գերագույն խորհրդի նախագահ (1961-	1961-1979	Երկրում տնտեսության զարգացման հնգամյակները գոյություն են ունեցել մինչև 1984

			1963), երկրի նախագահ (1963-1979)		թվականը Երեք հնգամյակների ընթացքում Հարավային Կորեան իրականացրել է մեծագույն տնտեսական թռիչք: Հաջողության հասնելու կախարդական բանաձևը շատ պարզ էր բռնապետություն + էժան աշխատուժ + օտարերկրյա կապիտալ = հարավկորեական տնտեսական հրաշք
12.	Վրաստան	Մ. Սաակաշվիլի Կ. Բենդուկիձե	Նախագահ Էկոնոմիկայի նախարար	2004-2012	
13.	Չիլի	Աուգուստո Պինոչետ	Կառավարական խունտայի նախագահ (1973-1981), նախագահ (1974-1990), զինված ուժերի գերագույն հրամանատար (1973-1998)	1980-1997	
		Խոսե Պիներա	Հանրադրյունաբերության նախարար (1980-1981), աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության նախարար (1978 -1980)		
		Հերնան Բուչի Բուկ	Ֆինանսների նախարար (1985-1989)		
14.	Հնդկաստան	Ռաջիվ Գանդի	Վարչապետ	1984-1989	
15.	Իսպանիա	Ֆրանցիսկո Ֆրանկո	Պետության ղեկավար (caudillo)	1963-1973	
		Ֆելիպե Գոնսալես	Վարչապետ	1986-1991	
16.	Հատունիա	Յուրի Ռատաս	Մայրաքաղաք Տալլինի քաղաքապետ	2005-2007	ԷՀ-ն Եվրամիության ամենասակավաթիվ բնակչությամբ երկրներից մեկն է. բնակչու- թյունը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազ- մում է 1.319.133 մարդ: ԷՀ-ն տարեկան դիմա- վորում է ավելի քան 5.000.000 գրոսաշրջիկնե- րի, ինչը 3-ից 4 անգամ գերազանցում է երկրի բնակչության թվաքանակը և հաճախ համար-

					վում է ռեկորդային ցուցանիշ
			ԷՀ օրենսդիր իշխանության փոխխոսնակ, վարչապետ	2007	
				2016-2020	
17. Ֆինլանդիա	Ուրիո Կեկկոնեն	Նախագահ		1-ին փուլ 1960-ականներ	1960-ական թթ. Ֆինլանդիայում ձեռնարկվեցին հիմնական կառույցների և կառավարման համակարգի բարեփոխումներ Բարեփոխումների առանցքը կրթական համակարգն էր, իսկ 2-րդ փուլում՝ արդեն գիտելիքահենք տնտեսության կառուցումը. տեխնոլոգիական առաջընթացի խթանումը, ազգային նորարարական համակարգը
	Մարտի Ահտիսաարի	Նախագահ		2-րդ փուլ 1990-ականներ	
18. Լեհաստան	Լեշեկ Բալցերովիչ	Ֆինանսների նախարար		1989-1991	Բարեփոխումների սկզբնական ծրագիրը մշակվել է մի խումբ տնտեսագետների կողմից Լեշեկ Բալցերովիչի գլխավորությամբ, իրագործվել են Մագովեցկու կառավարության կողմից: Լեհաստանի տնտեսական հրաշքը պայմանավորված էր ոչ թե անձերով, այլ բարեփոխումների շարունակականությունն ապահովելու իշխանությունների հաստատակամությամբ: Բարեփոխումները կարճաժամկետում բացասական ազդեցություն են ունեցել հասարակության բարեկեցության վրա, ինչը հանգեցրել է իշխանափոխության: Հաջորդ բարեփոխումների նկատմամբ չեզոք իշխանությունները թեն նոր ծրագրեր չեն նախաձեռնել, սակայն

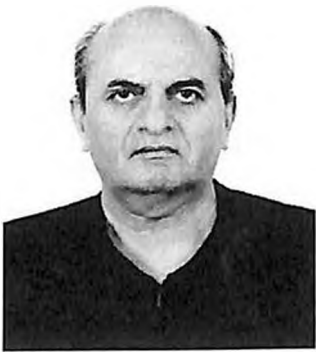
					նախորդ իշխանության կարևոր ծրագրերը չեն չեղարկել և թույլ են տվել, որ դրանք արդյունքներ տան: Հասարակությունը, տեսնելով այդ ծրագրերի երկարաժամկետ դրական արդյունքը, նորից ընտրել է բարեփոխումների հակված կառավարություն, որն էլ ձեռնամուխ է եղել նոր ծրագրերի իրականացմանը:
		Տաղեուշ Մագովեցկի	Վարչապետ	1989-1991	
		Եմի Բուզեկ	Վարչապետ	1997-2001	
19.	Իսլանդիա	Յոհաննա Սիգուրդարդոտիր	Վարչապետ	2009-2011	2008 թ. հունվարին բանաստեղծ և երգիչ Հորդուր Տորֆասոնը խորհրդարանի շենքի դիմաց սկսեց քաղաքական բնույթի երգեր երգել, իսկ հոկտեմբերին դուրս եկավ փողոց խոսափողով և բոլոր ցանկացողներին առաջարկեց խոսել: Մեկ շաբաթ անց սկսվեցին գանգվածային կազմակերպված ցույցերը: Ի վերջո, աջակողմյան լիբերալ կառավարությունը ստիպված եղավ հրաժարական տալ: 2009-ի փետրվարին ձևավորվեց ձախակողմյան նոր կառավարություն:
20.	ՄԱԷ	Շեյխ Խալիֆա իբն Զայեդ ալ Նահյան	Նախագահ	2008-2019	
		Շեյխ Մուհամմադ իբն Ռաշիդ ալ Մակտում	Փոխնախագահ, վարչապետ և Դուբայի ղեկավար		

«ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՐԱՇՔՆԵՐԻ» ԱՐՏԵՐԿՐՅԱ ՓՈՐՁՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂ
ԽԱԲԵՐԸ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՎՈՂ ԵՐԿՐՆԵՐԸ

№	Տնտեսական հրաշք իրականացրած էրկրի անվանումը	Փորձն ուսումնասիրող խմբի անդամների ա. ա.	Գիտական աստիճանը և կոչումը	Աշխատանքի վայրը
1.	Գերմանիա	1. Սարիկյան Ռոբերտ	տ.գ.դ., պրոֆեսոր	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գլխավոր գիտաշխատող
		2. Գաբրիելյան Բելլա	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, ավագ գիտաշխատող
2.	Չինաստան	1. Բախշյան Գևորգ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
		2. Թումանյան Ռոբերտ	տ.գ.թ.	Մակրոեկոնոմիկայի դասախոս Չինաստանի Բանզոբ համալսարանում
3.	Մինգապուր	1. Սարգսյան Լիլիթ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտության գծով փոխտնօրեն, գիտաշխատող
		2. Գրիգորյան Դոնարա		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
4.	Ճապոնիա	Դալլաբյան Սվետլանա	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, բաժնի վարիչ, գիտաշխատող
5.	Իսրայել	1. Մանուչարյան Մերի	տ.գ.թ., դոցենտ	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, բաժնի վարիչ, ավագ գիտաշխատող
		2. Մուրադյան Մերի		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, 1-ին կարգի տնտեսագետ
6.	Մալայզիա	1. Բաղդասարյան Քրիստինե	տ.գ.թ., դոցենտ	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաբարտուղար, թեմայի ղեկավար, ավագ գիտաշխատող
		2. Մարգարյան Սոնա		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, 1-ին կարգի տնտեսագետ
7.	Մալայզիա	1. Բաղդասարյան Քրիստինե	տ.գ.թ., դոցենտ	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաբարտուղար, թեմայի ղեկավար, ավագ գիտաշխատող
		2. Մարգարյան Սոնա		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, 1-ին կարգի տնտեսագետ
8.	Նոր Զելանդիա	1. Հակոբյան Եվգենյա	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաշխատող
		2. Ազատյան Լիանա		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաշխատող
9.	Ինդոնեզիա	1. Փարսադանյան Տաթևիկ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
		2. Շահինյան Տաթևիկ		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
10.	Իտալիա	1. Պետրոսյան Դավիթ		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, ասպիրանտ, կրտսեր գիտաշխատող
		2. Հարությունյան Աննա	տ.գ.թ.	ՀՊՏՀ կառավարման ամբիոնի ասիստենտ
11.	Իռլանդիա	Թորգոմյան Սևակ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
12.	Հարավային Կորեա	Զախարյան Արմինե	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաշխատող
13.	Վրաստան	1. Խաչատուրյան Վահագն		Տնտեսագետ, փորձագետ
		2. Խաչատուրյան Արամ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
14.	Չիլի	1. Պողոսյան Շողեր	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաշխատող
		2. Սարգսյան Անուշ		ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող, ասպիրանտ

№	Տնտեսական հրաշք իրականացրած երկրի անվանումը	Փորձն ուսումնասիրող խմբի անդամների ա. ա.	Գիտական աստիճանը և կոչումը	Աշխատանքի վայրը
15.	Հնդկաստան	Մանուկյան Գրիգոր	տ.գ.թ., դոցենտ	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գիտաշխատող
16.	Իսպանիա	Հարությունյան Գևորգ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
17.	Էստոնիա	Իսահայկյան Ռազմիկ	տ.գ.թ.	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, կրտսեր գիտաշխատող
18.	Ֆինլանդիա	1. Մկրտչյան Թաթուլ	տ.գ.դ.	ՀՊՏ2 գիտության գծով պրոֆեսոր, տնտեսագիտության դոկտոր, դոցենտ
		2. Հովհաննիսյան Աստղիկ		ՀՊՏ2 «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի հետազոտող
19.	Լեհաստան	1. Հախվերդյան Դավիթ	տ.գ.դ., պրոֆեսոր	ՀՊՏ2 «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն
		2. Մովսիսյան Շուշան		«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի փորձագետ, ՀՊՏ2 հայցորդ
20.	Իսլանդիա	1. Թովմասյան Ռուբիկ	տ.գ.թ., դոցենտ	ՀԱԱՀ, դասախոս
		2. Թովմասյան Գայանե		տ.գ.թ.
21.	Լատվիա	1. Ոսկանյան Գոհար	տ.գ.թ.	ՀԱԱՀ, դասախոս
		2. Միրզոյան Ծաղկանուշ		ՀԱԱՀ, դասախոս
22.	Միացյալ Արաբական Էմիրություններ	1. Վահանյան Գրիգորի	տ.գ.դ., պրոֆեսոր	ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ, գլխավոր գիտաշխատող
		2. Զախարյան Վիկտոր		UNIDO-ի միջազգային փորձագետ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
2006-2020 ԹԹ. ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՐՏՈՂՆԵՐԸ,
ՈՎՔԵՐ ՏԱՐԲԵՐՎԵԼ ԵՆ ԻՐԵՆՑ ՈՒՆԵՑԱԾ ՆԵՐԴՐՄԱՄԲ

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԼԻՊԱՐԻՏԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Ծնվել է 1957թ. մայիսի 21-ին Լոռու մարզի Քարինջ գյուղում:

Կոնտակտային տվյալներ
Հեռ. 010 58 19 71, 091 202-075
Ֆաքս + (37410) 58 19 71 x 123
Էլ. փոստ harutyunyan@economics.sci.am

Կենսագրություն

- Վլադիմիր Հարությունյանը ծագումով և ծնունդով լոռեցի է, իսկ ավելի կոնկրետ Մոսկոբ կոչվող հանդամասի Քարինջ գյուղից, որը գտնվում է Դեբեդ և նրա վտակ Մարց գետերի աջ կողմում:
- Գյուղի աջ կողմում Մեծ լոռեցու՝ Հովհաննես Թումանյանի¹¹ ծննդավայրը Դսեղ գյուղն է, իսկ ձախ կողմում՝ մեծ արձակագիր Հրանտ Մաթևոսյանի ծննդավայրը Ահնիձորը:
- Գյուղն իր բնության և բնապատկերի գեղեցկության համար 1952 թվականին արժանացել է ժողովրդական նկարիչ Մարտիրոս Մարյանի ուշադրությանը. նա վրձնել է «Քարինջ գյուղի կոլտնտեսությունը Թումանյանի լեռներում» կտավը (պահվում է Մոսկվայի ժողտնտեսության նվաճումների ցուցահանդեսում): Այդ կտավի համար Մ. Մարյանը 1961 թ. արժանացել է ՍՍՀՄ պետական մրցանակի: Գեղեցիկ կտավը երկար տարիներ զարդարում էր 2-րդ և 3-րդ դասարանների մայրենի լեզվի դասագրքի կազմը, իսկ դրանից տասնյակ տարիներ անց՝ արդեն անկախացման տարիներին, այն իր արժանի տեղը գտավ 2-րդ սերնդի 5 հազարանոց թղթադրամի մի կողմում, իսկ մյուս կողմում Մեծ լոռեցու՝ Հովհաննես Թումանյանի դիմանկարն է:
- Գյուղը գտնվում է բարձրադիր և գեղեցիկ Գուգարաց լեռների Չաթին դաղ կոչվող լեռնաշղթայի ստորոտում:

1974 թ. ավարտել է Կիրովականի (այժմ՝ Վանաձոր) թիվ 1 ֆիզիկամաթեմատիկական թեթումով դպրոցը և նույն տարում ընդունվել ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետ, իսկ 1979 թ. գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտը և նույն տարում ընդունվել ասպիրանտուրա: 1979-1981 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում (Աֆղանստան):

¹¹ «Հազարան բլրովի» 40 տարբերակներից մեկը Թումանյանը Դսեղի մոտակա Քարինջ գյուղի ջրաղացայանի Մակոյի հետ զրոյց անելիս է լսել ու գրի առել (տե՛ս Նվարդ Թումանյան, «Հուշեր և զրոյցներ», Եր., 2009, էջ 181): Ի դեպ, Մակոն Վլադիմիրի հոր պապն պապն է եղել:

Վ. Հարությունյանի աշխատանքային գործունեությունը մինչև Հայաստանի անկախությունը

- 1981-1987 թթ.՝ Երևանի քաղաքործկոմի ֆինանսական վարչության ավագ տնտեսագետ,
- 1981-1988 թթ.՝ դասախոսել է Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում, իսկ 2003-2011 թթ. ԵՊՀ-ում՝ իր հեղինակած «Հարկաբյուջետային քաղաքականություն», «Պետական և մունիցիպալ ֆինանսներ» և «Հարկային քաղաքականություն» առարկաները,
- 1987-1990 թթ.՝ Երևանի քաղաքործկոմի ֆինանսական վարչության հաստիքային բաժնի պետ,
- 1990-1991 թթ.՝ Երևանի քաղաքործկոմի ֆինանսական վարչության պետի տեղակալ:

Վ. Հարությունյանի աշխատանքային գործունեությունը Հայաստանի անկախացումից հետո

- 1991-1992 թթ.՝ Հայագրոբանկ, բաժնի պետ,
- 1992-1993 թթ.՝ Հայարդշին բանկ, մասնաճյուղի կառավարչի տեղակալ,
- 1993-1996 թթ.՝ Երևանի քաղաքործկոմի ֆինանսական վարչության պետ,
- 1996-1997 թթ.՝ Երևանի քաղաքապետարան, ֆինանսական բաժնի պետ,
- 1997 թ.՝ ՀՀ հարկային տեսչության վարչության պետի տեղակալ,
- 1997-1998 թթ.՝ ՀՀ հարկային տեսչության Շենգավիթի ՏՀՏՊ (տարածքային հարկային տեսչության պետ),
- 1998-1999 թթ.՝ ՀՀ հարկային տեսչության Շահումյանի ՏՀՏՊ,
- 1999 թ.՝ ՀՀ հարկային տեսչության Էրեբունու ՏՀՏՊ,
- 1999-2000 թթ.՝ Հայխնայբանկ, բաժնի պետ,
- 2000-2001 թթ.՝ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն, ֆինանսական վարչության պետ, «ՀՀ երկաթուղու փոխադրումներ» ՓԲԸ ֆինանսական տնօրեն,
- 2002-2003 թթ.՝ «Արդշին» և «Արդշինինվեստ» բանկեր, ադմինիստրացիայի ղեկավարի գլխավոր խորհրդական, մասնաճյուղի կառավարիչ, վարչության պետ,
- 2003-2005 թթ.՝ «Հայաստան համահայկական հիմնադրամ», ֆինանսական բաժնի պետ,
- 2005-2006 թթ.՝ «Նաիրիտ» ՓԲԸ, ֆինանսական տնօրեն:
- 2006 թ. նոյեմբերից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրեն:

Օգտագործելով իր մասնագիտական փորձը և գործնական գիտելիքներն ու հմտությունները՝ 1988 թ. ապրիլին ԵՊՀ-ում պաշտպանել է թեկնածուականատենախոսություն՝ «Ամորտիզացիոն ֆոնդը սոցիալիստական վերարտադրության մեջ» թեմայով՝ ստանալով «Քաղաքատնտեսություն» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան, 2004 թ. ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության տնտեսագիտական հետազոտությունների ինս-

տիտուտում «Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ» մասնագիտությամբ «Հարկաբյուջետային քաղաքականությունը և նրա կատարելագործման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայով պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն: Դա այն տարին էր, երբ նա իր դիմումի համաձայն ազատվել էր տարածքային հարկային տեսչության պետի պաշտոնից և դարձել գործազուրկ, իսկ այնուհետև ճակատագիրը նրան բերել էր գիտության ոլորտ, և 2006 թ. նա ընտրվել էր ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրեն, որտեղ էլ աշխատում է մինչ օրս:

2007 թ. ստացել է պրոֆեսորի կոչում:

2010 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ: Դասախոսել է Հայաստանի պետական տնտեսագիտական և Երևանի պետական համալսարաններում:

- Վլադիմիր Հարությունյանը 2014 թ., 2016 թ., 2018 թ. և 2020 թ. դարձել է «Արդյունավետ գիտաշխատող» մրցույթների շահառու: Հեղինակ է 21 մենագրության և 100-ից ավելի գիտական հոդվածների (economics.sci.am), որոնցից 30-ը արտասահմանյան են:
- Տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրեն աշխատած բոլոր տարիներին Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն է ներկայացրել կիրառական առաջարկներ, որոնք իրենց ներդրումն են ունեցել Հայաստանի տնտեսական գործունեության արդյունավետության բարելավման գործում:
- Վլադիմիր Հարությունյանի գիտական ղեկավարությամբ ու աջակցությամբ թեկնածուական ատենախոսություններ են պաշտպանել շուրջ 5 տասնյակ ասպիրանտներ և հայցորդներ:
- Նրա պատասխանատվությամբ են պատրաստվել և հրատարակվել գիտական հոդվածների շուրջ 20 ժողովածուներ՝ բաղկացած 4 գիտական ուղղություններից:
- Եղել է գիտական աստիճաններ շնորհող տնտեսագիտության մասնագիտական ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ, բազմաթիվ գիտական ամսագրերի խմբագրական խորհրդի անդամ, համաժողովների կազմկոմիտեի անդամ:
- Գիտության և կրթության բնագավառում մատուցած ակնառու ծառայությունների համար 2013 թվականին հանրապետության նախագահի կողմից պարգևատրվել է Հայաստանի Հանրապետության պետական պարգևով՝ Սովսես Խորենացու մեդալով:

Վլադիմիր Հարությունյանն ունի.

- երկու որդի՝ Դավիթը և Տիգրանը, ովքեր տնտեսագիտության դոկտորներ են և ԵՊՀ-ում տնտեսագիտություն մասնագիտությամբ գիտական աստիճաններն են շնորհող մասնագիտական խորհրդի անդամներ:
- մեկ դուստր՝ Աննան, ով տնտեսագիտության թեկնածու է և դասախոսում է ՀՊՏՀ-ում,
- չորս տղա թոռ և երկու թոռնուհի:

ՅՈՒՐԻ ՄԻՔԱՅԵԼԻ ՍՈՒՎԱՐՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1945 թ. մայիսի 25-ին Սղնախ գյուղում
(ներկայումս՝ ԼՂՀ, Ասկերանի շրջան):

Կոնտակտային տվյալներ
Հեռ.՝ 52 17 20, 26 74 41, 091 20 20 83

Կրթություն

- 1965 թ.՝ ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետը
- 1965-1968 թթ. ԵՊՀ ասպիրանտուրա
- 1984 թ.՝ տնտեսագիտության դոկտոր

Աշխատանքային գործունեություն

- 1968-75 թթ. Երևանի պետական համալսարանի դոցենտ,
- 1975-1987 թթ. Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտի (հետագայում Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան) դոցենտ, պրոֆեսոր,
- 1987-1994 թթ. Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի գիտական գործերի գծով պրոռեկտոր,
- 1992-93 թթ. ՀՀ վարչապետի խորհրդական,
- 1994 թվականից Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի Կառավարման ամբիոնի վարիչ,
- 2006-2011 թթ. Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ռեկտոր,
- 2011 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար,
- 2011 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամ, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի գիտական աստիճանաշնորհման մասնագիտացված խորհրդի նախագահ:

Հրապարակումներ

Հեղինակ է ավելի քան 293 գիտական հրապարակումների:

Կոչումներ և պարգևներ

- 1996 թ.՝ պրոֆեսոր,
- 2000 թ.՝ «Անանիա Շիրակացի» մեդալ,
- 2006 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից-անդամ,
- 2007 թ.՝ ԼՂՀ «Մայրական երախտագիտություն» մեդալ,
- 2010 թ.՝ Միջազգային փիլիսոփայական ակադեմիայի «Դավիթ Անհաղթ» մեդալ,

- 2010 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
- 2011 թ.՝ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի մեդալ,
- 2014 թ.՝ Հայաստանի Հանրապետության գիտության վաստակավոր գործիչ,
- 2017 թ.՝ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 2-րդ աստիճանի մեդալ:

ՌՈՔԵՐՏ ՆԵՐՍԵՍԻ ՍԱՐԻՆՅԱՆ
 Գիտական թեմայի ղեկավար,
 տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ծնվել է 1940 թ. հունվարի 20-ին ԼՂՀ Ասկերանի շրջանի Սեյտիշեն (այժմ՝ Խաչեն) գյուղում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +374-581971 (113)

Էլ. փոստ՝ rnsarinyan@yandex.ru

Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?hl=en&user=Fjn_L3gAAAAJ

Կրթություն

- 1946-1953 թթ.՝ սովորել է գյուղի յոթամյա դպրոցում,
- 1957 թ.՝ ավարտել է Խնձրիստանի միջնակարգ դպրոցը,
- 1958-1963 թթ.՝ Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետը,
- 1976 թ.՝ «Ավետիք Արասխանյանի տնտեսագիտական հայացքները» թեմայով պաշտպանել է առենախոսություն և ստացել տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան «Տնտեսագիտական ուսմունքների պատմություն» մասնագիտությամբ,
- 1985 թ.՝ Մոսկվայում՝ Գ. Պլեխանովի անվան ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում, պաշտպանել է դոկտորական առենախոսություն «Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները XIX դարի 70-90-ական թվականներին» թեմայով և ստացել տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճան:

Աշխատանքային գործունեություն

- 1965-1968 թթ.՝ աշխատել է ԽՍՀՄ Շինարարական բանկի հայկական գրասենյակում որպես ավագ տնտեսագետ,
- 1968 թվականից՝ աշխատել է Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի (Պոլիտեխնիկ) քաղաքատնտեսության (այժմ՝ տնտեսագիտության) ամբիոնում որպես կաբինետի վարիչ, ասիստենտ, ավագ դասախոս,

1979-2014 թթ. նույն ամբիոնի վարիչ,

2003 թվականից՝ համատեղությամբ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում որպես բաժնի վարիչ,

2015 թվականից՝ նույն ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող:

Հրապարակումներ

Հեղինակ է 31 գրքի և ավելի քան 110 հոդվածի: Ռոբերտ Սարինյանի հրապարակումների ամբողջական ցանկին ծանոթանալու համար սեղմել այստեղ:

Կոչումներ և պարգևներ

1983 թ.՝ Հայկական ՄՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության պատվոգիր,

2003 թ.՝ Մովսես Խորենացու մեդալ:

Անձնական տվյալներ

Ազգությունը՝ հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակը՝ ամուսնացած է, ունի

- երկու որդի,
- երեք թոռնուհի և երկու թոռ:
- 1963-1965 թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում:

1946-2018

ԱՇՈՏ ՀԱԿՈՒԲԻ ԲԱՅԱՂՅԱՆ

Ծնվել է 1946 թ. հունիսի 2-ին Սալիտակի շրջանի Մեծ Պարնի գյուղում, աշխատավորի ընտանիքում:

Կրթություն

1965 թ.՝ գերագանց առաջադիմությամբ ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը:

1965-1970 թթ.՝ սովորել է Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետի «Տնտեսագիտական կիբեռնետիկա» բաժնում:

1985 թ.՝ ավարտել է Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետի հեռակա ասպիրանտուրայի «Վիճակագրություն» բաժինը, որտեղ էլ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությունը ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ, պրոֆեսոր Արոն Յա. Բոյարսկու գիտական ղեկավարությամբ և ստացել տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան:

Աշխատանքային գործունեություն

- 1970-1975 թթ.՝ աշխատել է Երևանի մաթեմատիկական մեքենաների գիտահետազոտական ինստիտուտում որպես տնտեսագետ ինժեներ,
- 1975-1984 թթ.՝ Հայաստանի գյուղատնտեսական նախարարության հաշվողական կենտրոնում որպես խմբի, այնուհետև՝ բաժնի վարիչ: Զբաղվել է գյուղատնտեսության ոլորտում հաշվապահական և ֆինանսական հաշվետվությունների՝ համակարգիչներով կազմման ու ներդրման հարցերով,
- 1984-1993 թթ.՝ Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտում (ՀԳԻ) որպես ավագ դասախոս, այնուհետև՝ դոցենտ, համատեղության կարգով՝ նաև Հայաստանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում: Դասավանդել է «Հաշվապահական հաշվառում», «Վիճակագրություն» և «Տնտեսական գործունեության վերլուծություն» առարկաները,
- 1993-1996 թթ.՝ ՀՀ նյութական ռեսուրսների նախարարությունում, ՀՀ կենտրոնական բանկում, Հայագրոբանկում՝ համապատասխանաբար զբաղեցնելով ֆինանսական վարչության պետի, հաշվապահական հաշվառման և հաշվետվությունների վարչության պետի, հաշվառման և մեթոդոլոգիայի բաժնի պետի պաշտոնները, միաժամանակ աշխատելով ՀԳԻ-ում որպես դոցենտ՝ «Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ» ամբիոնում,
- 1996-1998 թթ.՝ Հայկական գյուղատնտեսական ակադեմիայում որպես դոցենտ՝ համատեղելով Ֆինանսատնտեսագիտական վարչության պետի պաշտոնը,
- 1998 թ. հոկտեմբերի 1-ից մինչև 2018 թ. հուլիսի 25-ը նորաստեղծ «Ֆինանսներ և վարկ» ամբիոնի վարիչն էր, դասավանդում էր հիմնականում մասնագիտական առարկաներ՝ «Ֆինանսների ընդհանուր տեսություն», «Կազմակերպությունների ֆինանսներ», «Ֆինանսական մենեջմենթ» և «Բանկային մենեջմենթ»:
- 2012 թվականից մինչև 2018 թ. հուլիսի 25-ը աշխատել է ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտում որպես բաժնի վարիչ,
- 2013 թվականից մինչև 2018 թ. հուլիսի 25-ը «Ֆինանսներ և էկոնոմիկա» ամենամյա հանդեսի գլխավոր խմբագիրն էր:
- 2002 թ.՝ պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն՝ «Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսական դրության գնահատման մեթոդաբանական հիմնահարցերը» թեմայով՝ ստանալով տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճան:
- 2004 թ.՝ ՀՀ բարձրագույն որակավորման հանձնաժողովի (ԲՈՀ) կողմից նրան շնորհվել է պրոֆեսորի գիտական կոչում:

Հրատարակումներ

Ավելի քան 170 գիտական հոդվածների, մենագրությունների, ուսումնական ձեռնարկների, տնտեսագիտական բացատրական բառարանների և մեթոդական ցուցումների հեղինակ է:

Ը.00.03 - «Ֆինանսներ, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտության զծով եղել է թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսությունների պաշտպանության խորհրդի անդամ: Միաժամանակ Հայաստանի ազգային ազրարային համալսարանում եղել է Ը.00.03 մասնագիտության որակավորման քննական հանձնաժողովի նախագահ:

Նրա գիտական ղեկավարությամբ տնտեսագիտության թեկնածուներ են դարձել 35 ավելի ասպիրանտներ, հայցորդներ, ինչպես նաև եղել է խորհրդատու մեկ դոկտորական ատենախոսության:

Տարիներ շարունակ մի շարք ուսումնական հաստատությունների «Ֆինանսներ և վարկ», «Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ» մասնագիտությունների զծով եղել է պետական քննական հանձնաժողովի նախագահ:

Դեռևս խորհրդային տարիներին, որպես տնտեսագետ, լինելով տեղերում, մեծ օգնություն է ցուցաբերել տնտեսություններին տնտեսավարկային և վարձակալական գործընթացի ներդրման գործում, որի համար պարգևատրվել է շնորհակալագրերով և պատվոգրերով:

1986-1991 թթ.՝ որպես ակտիվ հասարակական աշխատող, կատարել է Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտի տնտեսագիտական ֆակուլտետի արհմիության նախագահի և կուսակցական կազմակերպության քարտուղարի պարտականությունները:

- Ուսումնական փորձի առումով՝
- 1997-1998 թթ.՝ եղել է ԱՄՆ-ի Ֆրեզնոյի համալսարանում,
  - 2000 թ.՝ Լոնդոնի տնտեսագիտական քոլեջում,
  - 2001 թ.՝ Հոլանդիայի,
  - 2005, 2008 և 2010 թթ.՝ Գերմանիայի ու Հունաստանի գյուղատնտեսական համալսարաններում,
  - 2006 և 2010 թթ.՝ ՀՀ կրթության և գիտության ոլորտում ներդրած ավանդի համար, Հայաստանի պետական ազրարային համալսարանի գիտական խորհրդի որոշմամբ, պարգևատրվել է «Ոսկե հուշամեդալով», 2015 թ., ՀՀ վարչապետի որոշմամբ, «Շնորհակալագրով»,
  - 2013-2015 թթ.՝ ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսավորվող «ՀՀ պետական պարտքի կարգավորման ուղիները» թեմայով գիտական հետազոտության ղեկավար,
  - 2014 և 2016 թթ. ճանաչվել է ՀՀ ԿԳՆ Գիտության կոմիտեի կողմից հայտարարված «Արդյունավետ գիտաշխատող-2014» և «Արդյունավետ գիտաշխատող-2016» մրցույթների հաղթողներից մեկը:

ՀՐԱՉԻԿ ՍԱՐԳՍԻ ԱՎԱԳՅԱՆ

Օնվել է 1930 թ. մայիսի 22-ին ՀՀ Տավուշի մարզի Պառավաքար գյուղում:

1930-2016

Կրթություն

- 1949-1954 թթ.՝ սովորել է Երևանի Կ. Մարքսի անվան պոլիտեխնիկական ինստիտուտի լեռնային ֆակուլտետը, ստացել է ճարտարագետ-երկրաբանի որակավորում «Օգտակար հանածոների հանքավայրերի որոնում և հետախուզում» մասնագիտությամբ:
- 1968 թ.՝ Հայաստանի երկրաբանական վարչության կազմում աշխատանքային գործունեության ընթացքում, պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն «Саригюхское месторождение бентонитовых глин (генезис и перспективы применения сырья)» թեմայով:
- 1989 թ.՝ պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն «Цеолит-бентонитовая формация Соьхето-Кафанской структурно-формационной зоны Малого Кавказа и ее прогнозная оценка» թեմայով:

Աշխատանքային գործունեություն

- 1954-1992 թթ.՝ աշխատել է Համամիութենական տնտեսագիտական միության Հայաստանի Հանրապետության վարչության նախագահի տեղակալ,
- 1954-1956 թթ.՝ Հանքավանի երկրաբանահետախուզական պարտիայում,
- 1956-1959 թթ.՝ Ղազմայի արշավախմբի գլխավոր ինժեներ, տեխնիկական ղեկավար,
- 1960-1963 թթ.՝ Սարիգյուղի բենթոնիտային կավերի հետախուզական պարտիայի պետ,
- 1964 թ.՝ Արևիսի ոսկու հանքավայրի հետախուզական պարտիայի պետ,
- 1965-1970 թթ.՝ Սիսիանի երկրաբանական արշավախմբի պետ,
- 1970-1971 թթ.՝ Ալժիրի Ժողովրդադեմոկրատական Հանրապետությունում՝ որպես խորհրդային երկրաբան մասնագետների խմբի ղեկավար,
- 1972-1975 թթ.՝ Հայաստանի բնական ջեոլիտների որոնողական արշավախմբի պետ,
- 1975-1977 թթ.՝ Իջևանի քարածխի հանքաերևակման հետախուզական արշավախմբի գլխավոր երկրաբան,
- 1976-1980 թթ.՝ Հայաստանի երկրաբանական վարչության արշավախմբում՝ որպես երկրաբան,
- 1980-1994 թթ.՝ Հայաստանի գունավոր մետալուրգիայի վարչության երկրաբանահետախուզական տրեստի Ազատեկի արշավախմբի պետ և ապա նույն տրեստի բաժնի վարիչ,

1994 թվականից մինչև 2016 թ. մարտի 18-ը՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գլխավոր գիտաշխատող, «Բնօգտագործման և բնապահպանության» բաժնի վարիչ:

Անձնական տվյալներ

Ազգությունը՝ հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակը՝ ամուսնացած, ունի 1 դուստր և 1 որդի և չորս թոռ:

ԳՐԻԳՈՐԻ ԱՐՇԱԼՈՒՅՄԻ ՎԱՀԱՆՅԱՆ
Տնտեսագիտության դոկտոր,
տեխնիկական գիտությունների թեկնածու

Ծնվել է 1953 թ. Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ
Հեռախոս՝ +374 91 950 741

Էլ. փոստ՝ gregorv@mail.ru

Google scholar: <https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=DxBC7acAAAAJ>
<http://www.iatp.am>, <http://www.rau.am>
<http://imht.rau.am/uploads/blocks/0/0/9/files/vahanyan-cv-rus-new.pdf>
<http://eua.am/wp-content/uploads/2019/06/Գրիգորի-Արշալույսի-Վահանյան.pdf>
<http://ru.hayazg.info/Ваганиян Григорий Аршалуйсович>
<http://www.iatp.am/iidf/docs/cv/vahanyan-en.pdf>
<https://www.scopus.com/freelookup/form/author.uri>

Կրթություն

1960-1970 թթ. Երևանի թիվ 34 միջնակարգ դպրոց (գերազանցությամբ),

1970-1975 թթ. Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտ, մասնագիտությամբ՝ ինժեներ-էլեկտրամեխանիկ (կարմիր դիպլոմ),

1977-1980 թթ. Ճարտարապետաշինարարական ավտոմատացման համակարգերի կենտրոնական գիտահետազոտական և նախագծային ինստիտուտի ասպիրանտուրա (Մոսկվա),

1987-1988 թթ.՝ ՄՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեին կից Հասարակական գիտությունների ակադեմիայի «Սոցիալ – տնտեսական կառավարման» ամբիոնի դոկտորանտուրա (Մոսկվա):

Մասնագիտական վերապատրաստումներ

- Online courses “Telecommunication and Distance Learning”. Connected Education Inc., Notepad Inc. (New-York, USA), 1989-1992,
- The Training Sessions for Liaison officers for using CODICES (the database – InfoBase of the Venice Commission, Council of Europe), 2002, Cyprus, 2003, Norway, 2004, 2005, 2007, 2010 Venice, Italy, 2008, Albania, Turkey, Germany and Romania (2011-2016):

Գիտական աստիճաններ

- 1981 թ. տեխնիկական գիտությունների թեկնածու՝ 05.13.06 «Կառավարման և տեղեկատվության մշակման ավտոմատացման համակարգեր» և 05.13.12 «Ավտոմատացված նախագծման համակարգեր»,
- 1991 թ. տնտեսագիտության դոկտոր՝ 08.00.05. դոկտորական թեման՝ «Սոցիալ-տնտեսական պրոցեսների ինտերակտիվ մոդելավորում և կառավարում»:
- ## Աշխատանքային գործունեություն
- 1975-1977 թթ. Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի «Արտադրական պրոցեսների ավտոմատացման» ամբիոնի ավագ լաբորանտ, ավագ դասախոս,
- 1980-1982 թթ. Ճարտարապետաշինարարական ավտոմատացման համակարգերի գիտահետազոտական և նախագծային կենտրոնական ինստիտուտի ավագ գիտական աշխատող (Մոսկվա), մրցութային կարգով,
- 1982-1983 թթ. Երևանի քաղաքային խորհրդի գործադիր կոմիտեի Երևանի ավտոմատացման կառավարման համակարգերի գիտահետազոտական ինստիտուտի համակարգչային գրաֆիկայի բաժնի հիմնադիր և ղեկավար,
- 1983-1987 թթ. Հայաստանի կոմերիտմիության ԿԿ գիտական երիտասարդության բաժնի վարիչ, գիտության և տեխնիկայի բնագավառում մրցանակների հանրապետական հանձնաժողովի քարտուղար,
- 1983-1991 թթ. Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի «Ճարտարապետության» ամբիոնի ղոցենտ, համակարգչային նախագծման դասընթացների հիմնադիր,
- 1989-1997 թթ. Հայաստանի հանրապետական հեռահաղորդակցման տեղեկատվական «Որոնում» կենտրոնի հիմնադիր և ղեկավար, Հայաստան – ԱՄՆ – Սփյուռք (այդ թվում՝ Հայաստան – Ղարաբաղ) համակարգչային, ռադիոթվային տեղեկատվական կապի համակարգող (1989-1992 թթ.), «Hayknet & ArcaLer» վիրտուալ կրթական ինտերնետային շտեմարանի, Հայաստանում էլեկտրոնային համալսարանի նախագծի համակարգող,
- 1998-2018 թթ. ՀՀ սահմանադրական դատարանի միջազգային կապերի բաժնի ղեկավար, խորհրդական (սահմանադրական և մարդու իրավունքների մոնիտորինգի ռազմավարական մեթոդաբանության համահեղինակ), արդարադատության առաջին դասի պետական խորհրդական (2007 թ.),
- 1999-2004 թթ. Երևանի Գեղարվեստի պետական ակադեմիայի «Համակարգչային գեղարվեստական նախագծման, արտմենեջմենթի և գովազդի» ամբիոնի հիմնադիր և վարիչ, պրոֆեսոր, նոր կրթական ստանդարտի (0504 – «Համակարգչային գեղարվեստական նախագծում») հեղինակ,
- 1999-2003 թթ. ԱՄՆ-ի պետդեսպարտամենտի Կրթության և մշակութային կապերի բյուրոյի, միջազգային կորպորացիայի (IREX/IATP, Internet Access

- and Training Program) Հայաստանյան ծրագրի համակարգող, 1999-2011 թթ.՝ Մոսկվայի տնտեսագիտության, վիճակագրության և ինֆորմատիկայի պետական համալսարանի էլեկտրոնային ուսուցման դասախոս-կոնսուլտանտ (սերտիֆիկացված տյուտոր), Հայաստանյան մասնաճյուղի տնտեսագիտության ամբիոնի պրոֆեսոր, 2003 թվականից՝ Հայ-Ռուսական (Սլավոնական) պետական համալսարանի կիրառական մաթեմատիկայի, ինֆորմատիկայի և տնտեսագիտության ֆակուլտետների պրոֆեսոր, Շարունակական կրթության ինստիտուտի տնօրեն (2005-2006 թթ.), 2004 թվականից՝ ArcaLer Scorecard վիրտուալ ինտելեկտուալ կապիտալի ռեյտինգային պորտալի հիմնադիր՝ համակարգող (www.iatp.am/arcaler_scorecard), 2005-2006 թթ.՝ Ռուսաստանի կրթության և գիտության նախարարության Պետական ինովացիայի ակադեմիայի պրոֆեսոր, պրոռեկտոր, «Ռուս-Իսրայելական ինովացիոն և գիտատեխնիկական համագործակցության միջազգային կենտրոնի» տնօրեն, միջազգային կենտրոնի ռազմավարական ծրագրի գիտական ղեկավար (“Научно-методическое обеспечение создания центра научно-технического и инновационного сотрудничества России и Израиля, исследование механизма трансфера российских технологий в Израиль”. Москва, 2005, Государственный контракт от 03.10.2005 № 02.453.11.7010, Министерство образования и науки Российской Федерации), 2011 թվականից՝ Եվրոպական տարածաշրջանային կրթական ակադեմիայի/Եվրոպական համալսարանի տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի պրոֆեսոր, 2019 թվականից՝ Մոսկվայի տնտեսագիտական համալսարանի Երևանյան մասնաճյուղի պրոֆեսոր, SS և Հումանիտար գիտությունների ամբիոնի վարիչ (01.09.2019 – 01.11.2019):

Գիտական, ստեղծագործական և այլ միությունների և կազմակերպությունների անդամակցություն

- 1980-1992 թթ.՝ Համամիութենական երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների խորհրդի անդամ, 1983-1992 թթ.՝ ՍՍՀՄ ԳԱ «Կիբեռնետիկա»-ի կոմպլեքսային հարցերով գիտական խորհրդի «Շինարարության սիստեմատեխնիկա» սեկցիայի անդամ, 1985-1992 թթ.՝ ՍՍՀՄ Սոցիոլոգիական ասոցիացիայի հայկական մասնաճյուղի խորհրդի անդամ, 1989-1994 թթ.՝ Միջազգային համակարգչային ակումբի հայկական մասնաճյուղի հիմնադիր նախագահ, Արցախում՝ Ստեփանակերտում, ակումբի բաժանմունքի հիմնադիր, 1990-1993 թթ.՝ “Journal of Social and Evolutionary Systems” (JAI PRESS INC., London, England) միջազգային ամսագրի խմբագրական խորհրդի անդամ, 1993-1996 թթ.՝ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Ազգային կոմիտեի անդամ, SS հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ,

- 1996-2003 թթ.՝ Հայաստանի Հանրապետության ստանդարտացման, սերտիֆիկատների և մետրոլոգիայի վարչության ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների հանձնաժողովի անդամ,
- 1997-2004 թթ.՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության ինֆորմատիկայի հանձնաժողովի փորձագետ,
- 1999 թվականից՝ Հայաստանի Ինտերնետ հասարակության միության խորհրդի անդամ,
- 1999-2018 թթ.՝ Եվրախորհրդի «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովի (Վենետիկի հանձնաժողով) լիազոր ներկայացուցիչ,
- 2008–2014 թթ. և 2018 թվականից՝ Հայաստանի պետական ազրարային համալսարանի ՀՀ ԲՈԿ-ի թիվ 002 («Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում») մասնագիտական խորհրդի անդամ, **2019 թվականից՝** Երևանի պետական համալսարանի ՀՀ ԲՈԿ-ի մասնագիտական խորհրդի նախագահի տեղակալ,
- 2008 թվականից՝ Հնագույն արվեստի և մշակույթի ուսումնասիրման միջազգային կենտրոնի անդամ, Վալկամոնիկա (Իտալիա),
- 2012 թվականից՝ Հայաստանի նորարարության և արդյունաբերության զարգացման հիմնադրամի հիմնադիր, նախագահ (2015-2017 թթ.), Էլեկտրոնային ուսուցման եռալեզու “Armkurs” վեբինարի Հայ-ավստրիական ծրագրի համակարգող,
- 2013 թվականից՝ ՄԱԿ-ի UNIDO-ի՝ նորարարական մենեջմենթի և տեխնոլոգիաների տրանսֆերի գծով միջազգային փորձագետ (Ռուսաստան),
- 2014 թվականից՝ Եվրոպական տարածաշրջանային կրթական ակադեմիայի «Գիտական հողվածների ժողովածու»-ի խմբագրական խորհրդի անդամ,
- 2014 թվականից՝ Հայ-Ռուսական (Մլավոնական) համալսարանի և Եվրոպական տարածաշրջանային կրթական ակադեմիայի ՀՀ ԲՈՂ-ի թիվ 002 («Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում») համատեղ մասնագիտական խորհրդի նախագահի տեղակալ, Եվրոպական համալսարանի ՀՀ ԲՈՂ-ի մասնագիտական խորհրդի նախագահ (2015-2018 թթ.),
- 2018 թվականից՝ «Большая Евразия: развитие, безопасность, сотрудничество» տարեգրքի և համանուն կայքի խմբագրական կոլեգիայի անդամ, ИНИОН РАН, Москва.

Միջազգային գիտական կոնգրեսների, սիմպոզիումների, կոնֆերանսների կազմկոմիտեների անդամ, մասնակից (ՀՀ, Չեխոսլովակիա, Ռուսաստան, Մեքսիկա, Ֆրանսիա, Վրաստան, Ուկրաինա, Իտալիա, Շվեդիա, Ղազախստան, Ավստրիա, Նորվեգիա, Գերմանիա, Թուրքիա, Ռումինիա, Ալբանիա, Հունգարիա):

Հրատարակումներ

Ավելի քան 300 հոդվածների, 17 մենագրությունների, ուսումնական ձեռնարկների և հանրագիտարանների (ՌԴ, Գերմանիա, Հայաստան, Իտալիա) հեղինակ և համահեղինակ է:

Պարգևներ

- 1977-1987 թթ.՝ դիպլոմներ և պատվոգրեր, Համամիութենական երիտասարդական գիտատեխնիկական մրցույթների դափնեկիր,
- 1985 թ.՝ Արծաթե մեդալ՝ նոր համակարգչային ինտերակտիվ կառավարման տեխնոլոգիաների մշակման համար, Ռուսաստան,
- 1986 թ.՝ ՀՀ ԳՏՄ Գիտության և տեխնիկայի մրցանակի դափնեկիր,
- 1990 թ.՝ ՀՀ Նախարարների խորհրդի մրցույթի դափնեկիր (լավագույն հայալեզու համակարգչային ծրագրային փաթեթի ստեղծման համար),
- 1998 թ.՝ Հատուկ պատվոգիր Մեքսիկայի Մեխիկոյի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի և Մեքսիկայի մարդու իրավունքների (օմբուդսմենի) հանձնաժողովի կողմից (ռազմավարական ծրագրի մշակման, իրավական ինֆորմատիկայի դասընթացների կազմակերպման համար),
- 2002 թ.՝ «Հայկական թվային արվեստը Ինտերնետում» նախագծի միջազգային մրցանակ Ավստրիայի Գրացի համալսարանի կողմից,
- 2007 թ.՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանի պատվոգիր,
- 2009 թ.՝ Եվրախորհրդի «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովի (Վենետիկի հանձնաժողով) շքանշան:

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, գերմաներեն, անգլերեն

Այլ տեղեկություններ

SS ոլորտի ծրագրային փաթեթների իմացություն:

ԴԱՎԻԹ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Տնտեսագիտության դոկտոր

Ծնվել է 1985 թ. փետրվարի 26-ին Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +374 10 538005, +374 94 470804

Էլ. փոստ՝ davitharutyunyan@yahoo.com

Google scholar: https://scholar.google.ru/citations?hl=en&view_op=list_works&gmla=AjsN-F6CaVXh-kb-CHI.no1WUTb6l-Kl.Lmf-p4UGmV0voU773x5F4BZnIG2yh1ctcLqve4At4oYQ-dRub5qym7sBm-NfrWfE:y5C67c-WZ2DDRRtbww-hyGQgflag&user=yRhO_nIAAAA1

Կրթություն

1991-2001 թթ.՝ սովորել է Երևանի թիվ 88 միջնակարգ դպրոցում,

2001-2006 թթ.՝ սովորել է Երևանի պետական տնտեսագիտական ինստիտուտում, որն ավարտել է գերազանցությամբ՝ ստանալով տնտեսագիտության մագիստրոսի աստիճան,

- 2006 թ.՝ ընդունվել է Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ասպիրանտուրա,
- 2008 թ.՝ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն «Գործարարության ծավալման տնտեսական խթանները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով և Ը.00.02 «Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ ստացել է տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան,
- 2009 թ.՝ ավարտել է Ֆլետչերի իրավաբանական և դիվանագիտական դպրոցը (ԱՄՆ, ք. Բոստոն),
- 2013 թ.՝ դարձել է ՀՀ գիտության պետական կոմիտեի կողմից «Երիտասարդ գիտաշխատողների ծրագրի» մրցույթի հաղթող՝ «Պարենային անվտանգության ապահովման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայով,
- 2015 թ.՝ պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն «Վճարային հաշվեկշռի պետական կարգավորման հիմնախնդիրները և դրանց լուծման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» թեմայով և Ը.00.02 -«Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում» ու Ը.00.03 - «Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ» մասնագիտություններով ստացել է տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճան:

Վերապատրաստումներ, դասընթացներ, այլ գործունեություն

- 2007՝ New Economic school of Georgia and Foundation for Economic Education (Georgia – Tbilisi) Developed countries and the principals of market economy («Ազատ շուկա, ազատ մարդ ու ազատ միտք» (Վրաստան, 2007)),
- 2007՝ Cato Institute (Ukraine – Alushta) Free economy, free mind and free person («Համաշխարհային կապիտալիզմ և անձնական ազատություն» (Ուկրաինա, ք. Ալուշտա, 2007)),
- 2009՝ Foundation for Economic Education (USA – New York) Austrian economic («Ավստրիական տնտեսագիտական դպրոցը և դրա դերը ժամանակակից տնտեսագիտության մեջ» (ԱՄՆ, Նյու Յորք, 2009)),
- 2009՝ Japan International Cooperation Agency (Japan – Tokyo, Nagoya, Sapporo) Business management for Caucasus countries («Ձեռնարկությունների կառավարումը Կովկասյան երկրներում» (Ճապոնիա, ք. Սապպորո, 2009)):

Դավիթ Հարությունյանը մասնակցել է նաև տարբեր երկրներում կազմակերպված դասընթացների (Իտալիա, Լեհաստան, Հունգարիա, Ռուսաստան, Չեխիա, Ղազախստան, Գերմանիա, Շվեյցարիա) տարբեր թեմաներով, ներառյալ՝ տրանսֆերային գնագոյացում, միջազգային հարկեր, ուղղակի և անուղղակի հարկում, գործարար միջավայր և այլն:

ՀՀ հաշվապահների ու աուդիտորների ասոցիացիայի լիիրավ անդամ է, ինչպես նաև ասոցիացիայի խորհրդի անդամ է, ներքին աուդիտորների ասոցիացիայի տնօրենների խորհրդի անդամ, Գործարարների միության տնտեսական հանձնաժողովի անդամ:

Ունի աուդիտորի և հաշվապահի որակավորման լիցենզիաներ:

ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական ծրագրերում և թեմաներում ընդգրկված բարձր արդյունավետությամբ աշխատող երիտասարդ (մինչև 35 տարեկան) հավելվածարի տրամադրման հայտերի ընտրության մրցույթում հաղթող է ճանաչվել, որը բացառիկ երևույթ է տնտեսագիտության ինստիտուտի վերջին 15 տարվա պատմության մեջ:

Դավիթ և Տիգրան Հարությունյանները պայմանագրային հիմունքներով հայ-ցորդների և ասպիրանտների գիտական ղեկավար են հանդիսանում:

Աշխատանքային գործունեություն

2004-2005 թթ.՝ ASK ՍՊԸ, հաշվապահ,

2005-2007 թթ.՝ KPMG Armenia, հարկային և իրավաբանական ծառայությունների խորհրդատու,

2007-2011 թթ.՝ PricewaterhouseCoopers (PWC) Armenia, հարկային և իրավաբանական ծառայությունների ավագ խորհրդատու,

2011-2013 թթ.՝ PricewaterhouseCoopers (PWC) Armenia, հարկային և իրավաբանական ծառայությունների մենեջեր (հարկային բաժնի ղեկավար),

2013-2017 թթ.՝ Grand Thorton Armenia հարկային և հաշվապահական ծառայությունների գծով գործընկեր,

2017 թ.՝ GM Holding, ֆինանսական տնօրեն:

Դասավանդման փորձ

2008-2011 թթ.՝ Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան (մենեջմենթ, ռիսկ-մենեջմենթ, ֆինանսներ),

2011-2013 թթ.՝ Հայաստանի Ֆրանսիական համալսարան (միջազգային հարկեր),

2011 թ.՝ Հայաստանի Ամերիկայն համալսարան (Taxation and Business Decision):

Հրապարակումներ

Հեղինակ է 5 մենագրության և 55 գիտական հոդվածների (այդ թվում՝ 10-ը միջազգային):

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

Ընտանեկան կարգավիճակը՝ ամուսնացած է, ունի երկու դուստր:

ՀԱՅԿ ԱՇՈՏԻ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ
Տնտեսագիտության թեկնածու

Ծնվել է 1981 թ. ապրիլի 3-ին Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ
Հեռ.՝ 055 31 36-23
hayk@markosyan.am

Կրթություն

- 1996 թ.՝ ավարտել է Երևանի «Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրի միջին դպրոցը,
- 1998 թ.՝ ավարտել է Երևանի թիվ 1 գիմնազիան,
- 2002 թ.՝ գերազանցությամբ ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետի բակալավրիատը, իսկ 2004 թ.՝ նույն ֆակուլտետի մագիստրատուրայի «Կառավարում և տնտեսական քաղաքականություն բաժինը»,
- 2004-2007 թթ.՝ սովորել է ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի ասպիրանտուրայի առկա համակարգում,
- 2007 թ.՝ պաշտպանել է թեկնածուականատենախոսություն «Նորարարական քաղաքականության իրականացման և գնահատման մեխանիզմները (ՀՀ դեղագործական արդյունաբերությունում)» թեմայով:

Աշխատանքային գործունեություն

- 2002-2003 թթ.՝ «Տրանս Ալյանս» ՍՊԸ, բեռնափոխադրումների մենեջեր, էքսպեդիտոր,
- 2003-2004 թթ.՝ Երևանի քաղաքապետարան, փոխքաղաքապետի օգնական,
- 2004 թ.՝ «Հայանտառ» ՊՈԱԿ, գլխավոր տնօրենի խորհրդական,
- 2004-2009 թթ.՝ ԴԱՐԱՆ Ինֆորմացիոն համակարգեր ՍՊԸ, հիմնադիր-տնօրեն,
- 2007-2019 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, ասպիրանտուրայի բաժնի վարիչ, ավագ գիտաշխատող, փոխտնօրեն,
- 2019-2020 թթ.՝ ԻՄԵՔՍ ԳՐՈՒՊ ՍՊԸ, նախագծերի ղեկավար,
- 2020 թ.՝ Գրեական Էյ Էմ ՍՊԸ, հիմնադիր-տնօրեն:

Դասավանդման փորձ

- 2011-2013 թթ.՝ դասախոսել է ՀՀ ԳԱԱ ՄԳԿԿ-ում (նորարարությունների և ներդրումների կառավարում, ռազմավարական կառավարում):

Գիտական գործունեություն

Հեղինակել է 2 գիրք և շուրջ 3 տասնյակ գիտական հոդված:

Պարգևատրումներ

ՀՀ ԳԱԱ համակարգում ունեցած անբասիր աշխատանքի համար պարգևատրվել է «ՀՀ ԳԱԱ Գովեստագրով»:

Այլ մասնագիտական գործունեություն

- ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում գործած ՀՀ ԲՈՀ-ի գիտական աստիճաններ շնորհող 008 մասնագիտական խորհրդի քարտուղար (2010 թ.),
- ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական խորհրդի անդամ,
- «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» գիտական հոդվածների ժողովածուի խմբագրական խորհրդի անդամ,
- ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի երիտասարդ գիտնականների խորհրդի նախագահ,
- ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի արհեստակցական միության նախագահ:

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:

Ամուսնական կարգավիճակ՝ ամուսնացած է, ունի մեկ որդի և մեկ դուստր:

ՔՐԻՍՏԻՆԵ ՅՈՒՐԻԻ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1982 թ. Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +374 10 548671

Էլ. փոստ՝ christinbaghda@gmail.com

Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?hl=en&view_op=list_works&gmla=AJsNF70pv0bO_BR9i64RoSIb3uqmc1ZSdM75hgBaig5tyuJ5d6tfXeyiYuKWk_Ct9kYE_ZxftTOCExNfVGrVkJkrvJ9Dd5iH7EEVQbGK6uxs7uWz8XQRRA1DAeRHrhn4gQhn9Mrt&user=AojNEZIAAAA

Կրթություն

- 1999-2004 թթ.՝ սովորել է Երևանի պետական տնտեսագիտական ինստիտուտի «Ընդհանուր տնտեսագիտության» ֆակուլտետում, ավարտել է գերազանցության դիպլոմով.
- 2004-2006 թթ.՝ սովորել է ՀՀ ՖԷՆ տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտի ասպիրանտուրայում, որն ավարտել է 2008 թ. ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում, պաշտպանել է «Ներդրումային գործունեության և հարկային քաղաքականության փոխազդեցությունը ՀՀ-ում» թեմայով ատենախոսությունը՝ ներկայացված Ը.00.02 – «Տնտեսության, նրա ճյուղերի տնտեսագիտություն և կառավարում» և Ը.00.03 – «Ֆինանսներ,

դրամաշրջանա- ռություն և վարկ» մասնագիտություններով, և ստացել տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան, 2008 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական խորհրդի անդամ:

Աշխատանքային գործունեություն

2004-2006 թթ.՝ «Դերժավա-Ս» ՓԲԸ, հաշվապահ-տնտեսագետ,

2006-2007 թթ.՝ «Սլավ-Ֆուդ Ինտերնեյշնլ» ՓԲԸ, հաշվապահ – տնտեսագետ,

2007-2008 թթ.՝ «Գլաձոր» համալսարան, դասախոս,

2009-2015 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող,

2009 թվականից մինչ օրս՝ ԵՊՀ, դասախոս,

2009-2015 թթ.՝ Եվրոպական տարածաշրջանային ակադեմիայի «SS գործարար կառավարում» ամբիոնում որպես դասախոս,

2010 թվականից մինչ օրս՝ Ֆրանսիական համալսարանի «Ֆինանսներ և վերահսկողություն» ֆակուլտետում որպես դասախոս,

2011 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտքարտուղար,

2015 թ. հունիսից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող,

2016 թվականից մինչ օրս՝ ՀՊՏՀ-ի «Կոմերցիայի և բիզնեսի կազմակերպման» ամբիոնում որպես դասախոս:

Կարդացվող դասընթացներ

- Միջազգային ֆինանսների հիմունքներ
- Ներդրումային քաղաքականություն
- SS տնտեսագիտություն
- Բիզնես միջավայրի վերլուծություն
- Միջազգային բիզնեսի հիմունքներ
- Միջազգային հարկեր
- Հարկային քաղաքականություն և հարկային հաշվառում

Նախընտրած գիտական ուղղությունները

Հարկաբյուջետային քաղաքականություն

Ներդրումային միջավայր և ներդրումային նախագծեր

Հրատարակումներ

Հեղինակ է 4 մենագրության և 47 գիտական հոդվածի: Քրիստինե Բաղդասարյանի հրատարակումների ամբողջական ցանկին ծանոթանալու համար սեղմել այստեղ:

Լեզուների իմացություն

Ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակ՝ ամուսնացած չէ:

ԼԻԼԻԹ ՆՈՐԱՅՐԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Տնտեսագիտության թեկնածու

Օնվել է 1985 թ. հոկտեմբերի 26-ին Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ 010-581971 (105),

Էլ. փոստ՝ sarg.lilit@yahoo.com

Google scholar: <https://scholar.google.com/citations?hl=en&user=mcyTCbwAAAAJ>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-5562-633X>

Կրթություն

2002 թ.՝ գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի թիվ 153 ավագ դպրոց-վարժարանը,

2006 թ.՝ գերազանցությամբ ավարտել է ԵՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետի բակալավրիատը, իսկ 2008 թ. նույն ֆակուլտետի մագիստրատուրայի «Միջազգային տնտեսական հարաբերությունների բաժինը»,

2012 թ.՝ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն «Արտահանման դերը տնտեսական աճի ապահովման գործում (ՀՀ օրինակով)» թեմայով:

Վերապատրաստումներ և դասընթացներ

- Միջազգային առևտուր. տեսություն և պրակտիկա (տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Չարլզ Ռ. Չիտլ, ԱՄՆ, Քենթուկի նահանգի Բոուլինգ Գրին համալսարան),
- Միջազգային առևտուր. տնտեսական ազատականացում, զրոբալիզացիա և տարածաշրջանային ու բազմակողմանի մոտեցումներ (տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Չարլզ Ռ. Չիտլ, ԱՄՆ, Քենթուկի նահանգի Բոուլինգ Գրին համալսարան),
- Միջազգային տնտեսագիտություն. առևտրի իրավունք և առևտրային դիվանագիտություն (տ. գ. թ. Արման Գաբրիելյան, ԵՊՀ),
- Վիճակագրական և էկոնոմետրիկ վերլուծությունների հիմունքները՝ SPSS փաթեթի կիրառմամբ (դասախոս՝ Ռ. Գևորգյան):

Աշխատանքային գործունեություն

2006-2007 թթ.՝ «Էքսպոնեդիա» ՍՊԸ, ցուցահանդեսների նախագծման և կազմակերպման մենեջեր,

2007-2008 թթ.՝ «Սպորտ պլանեթ» հայկական մարզական ամսագրում որպես մարքեթինգի բաժնի մենեջեր,

2010 թվականից առ այսօր՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի որպես գիտաշխատող, Ներդրումների և արտահանման խթանման հիմնահարցերի բաժնի վարիչ, «Ծառայությունների ոլորտի զարգացում և սոցիալ-ժողովրդագրական հիմնա-

խնդիրներ» գիտական ուղղության ղեկավար, «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հոդվածների ժողովածուի խմբագրական խորհրդի անդամ, փոխտնօրեն,

2019 թ. առ այսօր՝ ԵՊՀ-ում գործող ՀՀ ԲՈԿ-ի թիվ 015 մասնագիտական խորհրդի անդամ:

Դասավանդման փորձ

2013-2017 թթ.՝ դասախոսել է ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետում (ՄՏՀ ամբիոնի դասախոս):

Նախընտրած գիտական ուղղությունները

Արտաքին առևտուր, ՕՈՒՆ, գործարար միջավայր, մրցունակություն, ծառայությունների ոլորտի զարգացում

Հրապարակումներ

Հեղինակ է 2 գրքի և 50-ից ավել գիտական հոդվածների: Լիլիթ Սարգսյանի հրապարակումների ամբողջական ցանկին ծանոթանալու համար [սեղմել այստեղ](#):

Լեզուների իմացություն

Ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:

Ամուսնական կարգավիճակ՝ ամուսնացած չէ:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ԱՐԿԱԴԻԻ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ

Տնտեսագիտության թեկնածու

Ծնվել է 1982 թ. Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +37496710999

Էլ.փոստ՝ svetnadallakyan82@gmail.com

Google scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=by2eoD8AAAAI&hl=ru>

Researchgate: https://www.researchgate.net/profile/Svetlana_Dallakyan

ORCID id: 0000-0002-1391-8887

Կայք <https://sites.google.com/aspu.am/svetlanadallakyan/home>

Կրթություն

1988–1999 թթ.՝ Էջմիածնի Ներսիսյան վարժարան (գերազանցությամբ),

1999-2004 թթ.՝ Երևանի պետական տնտեսագիտական համալսարան, կառավարման ֆակուլտետ, որակավորումը՝ մենեջեր (գերագանցությամբ),
2009-2013 թթ.՝ Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան, կառավարման ֆակուլտետի ասպիրանտ (հեռակա):

Վերապատրաստումներ և դասընթացներ

- Ժողովրդագրության վիճակագրություն (CRRC), 02-26.2013 թ.,
- Քանակական տվյալների վերլուծություն SPSS ծրագրային փաթեթի կիրառմամբ (CRRC), 28.02-1.03.2014 թ.,
- Պետական կրթական չափորոշիչներին համապատասխան ուսումնառության գործընթացի արդյունավետության բարձրացում (ՀՀ ԿԳՆ), 20.04-22.04.2015 թ.,
- Լրացուցիչ և շարունակական կրթությունը որպես կարողությունների հզորացման նախապայման (ՀՀ ԿԳՆ), 25.03-27.03.2016 թ.,
- Լրացուցիչ և շարունակական կրթությունը որպես կարողությունների հզորացման նախապայման (ՀՀ ԿԳՆ), 25.03-27.03.2016 թ.,
- Հաշմանդամություն ունեցող մարդկանց կենսամակարդակի բարելավում զբաղվածության խթանման միջոցով (LIEF) և մասնագիտական կրթություն և զբաղվածություն հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդների համար (SIVÉE), 2016 թ.:

Աշխատանքային գործունեություն

2007-2016 թթ.՝ Էջմիածնի Վարդգես Համազասպյանի անվան պետական քոլեջ, դասախոս, «Բանկային գործ» ամբիոնի վարիչ,
2016 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, գիտաշխատող,
2016 թվականից մինչ օրս՝ Երևանի Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան, դասախոս (համատեղությամբ),
2018 թվականից՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի «Բարձր տեխնոլոգիական տնտեսության ձևավորման և զարգացման հեռանկարները ՀՀ-ում» բազային թեմայի ղեկավար:

Գիտական հետաքրքրության շրջանակները

- Բարձր տեխնոլոգիական տնտեսություն և նորարարությունը ՀՀ-ում և աշխարհում
- Սոցիալ-ժողովրդագրական իրավիճակը և աշխատանքային միզրացիան ՀՀ-ում
- ՓՄՁ Հայաստանի Հանրապետությունում
- Կառավարումն արվեստում
Հետազոտական թեմաներ՝ «Նորարարական գործունեությունը և բարձր տեխնոլոգիական տնտեսությունը», «ՀՀ միզրացիոն քաղաքականությունը և կարգավորման հեռանկարները», «ՀՀ սոցիալ-ժողովրդագրական վիճակի բարելավմանն ուղղված նորովի մոտեցումների մշակում և ներդրում», «ՀՀ փոքր և միջին ձեռնարկատիրության խթանման համալիր միջոցառումները ՀՀ-ում»:

Հրապարակումներ

Հեղինակ է երեք տասնյակ գիտական հոդվածների, այդ թվում՝ միջազգային գրախոսվող գիտական հանդեսներում, երկու մենագրության և մեկ կոլեկտիվ մենագրության: Սվետլանա Դավաթյանի հրապարակումների ամբողջական ցանկին ծանոթանալու համար [սեղմել այստեղ](#):

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:

Ամուսնական կարգավիճակ՝ ամուսնացած է, ունի մեկ որդի և մեկ դուստր:

ՄԵՐԻ ԳԱԳԻԿԻ ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆ
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

Ծնվել է 1982 թ. Կապան քաղաքում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +374 91471930

Էլ.փոստ՝ meri.g.manucharyan@gmail.com

Google scholar: https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&authuser=1&user=IdelCuoAAAAJ

Կրթություն

- 1999 թ.՝ ոսկե մեդալով ավարտել է Կապանի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցը,
1999-2003 թթ.՝ Հայկական գյուղատնտեսական ակադեմիայի տնտեսագիտական ֆակուլտետ,
2003-2005 թթ.՝ ՀԳԱ մագիստրատուրայի տնտեսագիտական ֆակուլտետ,
2014 թ.՝ ՀՊՏՀ Տնտեսագիտության-014 խորհրդում պաշտպանել է «Գույքային ապահովագրության վիճակը և զարգացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետության ագրարային համակարգում» թեմայով թեկնածուական ատենախոսություն և ստացել տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան:

Վերապատրաստումներ և դասընթացներ

- 22.10.2019 թ. – 29.11.2019 թ. «Աշխատակազմի կառավարման հարցերով զբաղվող մասնագետների վերապատրաստում», ՀՊՏՀ, Երևան, Հայաստան,
17-19.10.2019 թ. Գիտության ոլորտի կանանց առաջնորդության դպրոց, UNDP, UKaid, British Embassy Yerevan, ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն, Ծաղկաձոր, Հայաստան,
16-22.05.2019 թ. Իտալիայի Տուշայի համալսարանում 8 ժամ անգլերեն լեզվով դասավանդում «Աշխատանքի էկոնոմիկա» դասընթացին վերաբերվող թեմաներով, Վիտերբո, Իտալիա,

- 17 May - 7 June, 2019` The FAO-Unitar e-Learning Course on “Agriculture in international trade agreements”, FAO, UNITAR,
- 29.04.2019 թ. – 03.05. 2019 թ.՝ «Ուսանողակենտրոն կրթության ուսուցում և զարգացում» Topas Էրազմուս + ՀԳ2 ծրագրի շրջանակներում, ՀԱԱՀ, Երևան, Հայաստան,
- 23-25.04.2019 թ.՝ GIST Կովկասյան տարածաշրջանի ստարտ-ափ թրեյնինգ, ԱՄՆ Պետդեպարտամենտ, Թբիլիսի, Վրաստան,
- 25-27.02.2019 թ.՝ «Հայաստանում գյուղատնտեսական ապահովագրության ոլորտի վնասի գնահատման փորձագետների ուսուցում», KFW, MF STRATEGY, Երևան, Հայաստան,
- 24-27.10.2018 թ.՝ մասնագիտական որակավորման բարձրացում, «Անձնակազմի աշխատանքի վարձատրություն և նորմավորում», Համառուսական գիտահետազոտական կենտրոն, «Ժամանակակից կրթական տեխնոլոգիաներ», Լիպեցկ, ՌԴ,
- 29.11.2017 թ.՝ «Լեհաստանի քաղաքական և տնտեսական ռազմավարությունը և աշխարհաքաղաքական իրավիճակը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայում», Erasmus + KA1 ICM ծրագրի շրջանակներում, Երևան, Հայաստան,
- Ապրիլ-հունիս 2016 թ.՝ մասնագիտական որակավորման բարձրացում, ՀՊՏՀ, Աշխատանքի տնտեսագիտության ամբիոն, Երևան, Հայաստան:

Աշխատանքային գործունեություն

- 2003-2005 թթ.՝ տնտեսագետ-հաշվետար, «Ճարպիկ» շինարարական ՍՊԸ,
 2005-2006 թթ.՝ տնտեսագետ, «Նաիրի ինշուրանս» ապահովագրական ՍՊԸ,
 2011 թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև օրս՝ ասիստենտ, ապա՝ դասախոս, Ագրարային էկոնոմիկայի ամբիոն, Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան (ՀԱԱՀ),
 2015 թ. սեպտեմբերի 1-ից - 2019 թ. հուլիս՝ դասախոս, Ագրարային քաղաքականության և խորհրդատվության ամբիոն, Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան (ՀԱԱՀ, համատեղությամբ),
 2015 թ. նոյեմբերից մինչ օրս՝ կրտսեր գիտաշխատող, գիտաշխատող, ավագ գիտաշխատող, թեմայի ղեկավար, Տնտեսության իրական հատվածի բարեփոխումների բաժնի վարիչ, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ,
 2018 թ. մարտից մինչ ղեկտեմբեր՝ «Տեսական ուղղվածությունից անցում դեպի գործնական կրթության ագրարային ոլորտում (TOPAS) Էրազմուս + ՀԳ2» ծրագրի կատարող, ՀԱԱՀ,
 2019 թ. մինչև օրս՝ ասիստենտ, Աշխատանքի տնտեսագիտության ամբիոն, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան (ՀՊՏՀ, համատեղությամբ):

Դասավանդվող առարկաները

- Աշխատանքի էկոնոմիկա
- Ագրոարդյունաբերական համալիրի էկոնոմիկա

Զրային տնտեսության էկոնոմիկա
Գիտական հետազոտությունների մեթոդաբանություն
Ապահովագրական գործ
Գյուղատնտեսության ապահովագրություն
Սոցիալական ապահովություն և ապահովագրություն

Հետազոտության ոլորտները

Աշխատանքի էկոնոմիկա

Ագրարային էկոնոմիկա

Ապահովագրություն (Գյուղատնտեսության ապահովագրություն և այլն)

Նորարական զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտում
Զրային տնտեսության էկոնոմիկա

Վարկավորման դերը ՀՀ ագրարային ոլորտում

Հրապարակումներ

Հեղինակ է շուրջ 59 գիտական հրապարակումների, որից 1-ը մենագրություն, 3-ը մեթոդական ցուցումներ, իսկ 55-ը գիտական հոդվածներ, (այդ թվում 30-ը միջազգային գրախոսվող ամսագրերում): Մերի Մանուչարյանի հրապարակումների ամբողջական ցանկին ծանոթանալու համար սեղմել այստեղ:

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:

Ամուսնական կարգավիճակը՝ ամուսնացած է, ունի մեկ որդի:

ԱԼՎԱՐԴ ԹԵՎՈՍԻ ԶԱՏԻԿՅԱՆ

Ծնվել է 1948թ.-ի ապրիլի 25-ին Արթիկի շրջանի Սարատակ գյուղում, ծառայողի ընտանիքում:

Կրթություն

1966 թ. ավարտել է Երևանի №77 ռուսական միջնակարգ դպրոցը

1971 թ. Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետի «Ֆինանսներ և վարկ» բաժինը

1971-1974 թթ. սովորել է ԵՊՀ-ի տնտեսագիտության ֆակուլտետի քաղաքատնտեսության ամբիոնի ասպիրանտուրայում:

Աշխատանքային փորձը

1974-1976 թթ. ՀՍՍՌ պետականի էկոնոմիկայի պլանավորման գիտահետազոտական ինստիտուտում որպես կրտսեր գիտաշխատող

- 1976-1991 թթ.՝ ՀՍՍՌ գիտությունների ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտում կրտսեր գիտաշխատող, գիտաշխատող և ավագ գիտաշխատող
- 1988 թ.՝ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն՝ ստանալով տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան
- 1991-1992 թթ.՝ ՀՀ-ում Միջազգային տնտեսագիտական ընկերակցության նախագահի տեղակալ
- 1992-2011 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտում որպես գիտական քարտուղար, ավագ գիտաշխատող
- 2011-2018 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի փոխտնօրեն գիտական գծով: Ա. Ջատիկյանը նաև նշյալ ինստիտուտի գիտական խորհրդի անդամ է:
- 2018-2020 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող

Ա. Ջատիկյանը հեղինակ է շուրջ 90 գիտական հոդվածների և չորս մենագրության: Գիտական գործունեության ընթացքում ուսումնասիրվել են բնակչության կենցաղային սպասարկման ոլորտի սոցիալ-տնտեսական էությունը, սահմանվել է նրա ազդեցությունը արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների զարգացման և կատարելագործման վրա, ցույց է տրվել ճյուղի ազդեցությունը սոցիալ-տնտեսական խնդիրների իրացման, բնակչության կենսամակարդակի հետագա աճի և զարգացման վրա:

Ա. Ջատիկյանի կողմից ուսումնասիրվել և մշակվել են տնտեսության կարևորագույն հիմնախնդիրներն անցումային ժամանակաշրջանում և ներկայացվել առաջարկություններ ձեռնարկատիրության, փոքր և միջին բիզնեսի զարգացման հարցերում: Մանրակրկիտ ուսումնասիրության են ենթարկվել անցումային տնտեսության նորարարական համակարգի առանձնահատկությունները, դրա կայացման յուրահատկությունները ժամանակակից փոքր ձեռնարկության պայմաններում: Ներկայացվել են հատուկ առաջարկություններ արդյունավետ արտադրական ենթակառուցվածքներ ստեղծելու ուղղությամբ, որոնք կխթանեն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացումը:

Ուսումնասիրվել են ՓՄՁ-ների գործունեության դաշտը և դրա բարելավման անհրաժեշտությունն ու հիմնախնդիրները ՀՀ-ում, համընդգրկուն կերպով վերլուծության են ենթարկվել ՓՄՁ-ների գործունեության հիմնական ֆինանսատնտեսական ցուցանիշները, ինչպես նաև վերլուծվել են պետության կողմից ՓՄՁ-ների գործունեության կարգավորման մեխանիզմները ճգնաժամային և հետճգնաժամային ժամանակաշրջանում: Ուսումնասիրությունների արդյունքում 2014թ. հրատարակել է «ՀՀ փոքր և միջին ձեռնարկությունների գործունեության կարգավորման ուղիները ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում» աշխատությունը:

ՀՀ-ում ժողովրդագրական ներկայիս իրավիճակի՝ բնակչության ծնելիության և մահացության դեպքերի, գրանցվող ամուսնությունների և ամուսնալուծությունների քանակի, բնակչության թվաքանակի, միգրացիոն, մասնավորապես, աշխատանքային միգրացիոն հոսքերի հիմնական ցուցանիշների հա-

մակոդմանի ուսումնասիրության և վերլուծության միջոցով հետազոտվել է ժողովրդագրական իրավիճակի ազդեցությունը սոցիալ-տնտեսական գործոնների վրա, մասնավորապես՝ ներքին պահանջարկի կրճատման, պետական բյուջեի ծախսերի ավելացման, ինչպես նաև ՀՀ-ում աշխատաշուկայի փոփոխության վրա: Այդ հետազոտությունների հիման վրա 2017թ. հրատարակվել է «ՀՀ սոցիալ տնտեսական զարգացման ժողովրդագրական գործոնները» գիրքը:

ԱՄՆ-ում, Սինգապուրում, Եգիպտոսում, Չինաստանում, Ճապոնիայում, Իտալիայում, Իսպանիայում, Ֆրանսիայում, ինչպես նաև Ռուսաստանում, Վրաստանում, Բելառուսում, Ղազախստանում փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման և վիճակի վերլուծության ու այդ երկրների փորձի ուսումնասիրության հիման վրա մշակվել են առաջարկություններ ՓՄՁ սուբյեկտների համար սեփականատիրության տարբեր ձևերի և Հայաստանում օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման վերաբերյալ: Վերլուծվել են ՀՀ-ում փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ինովացիոն զարգացման առանձնահատկությունները, տվյալ ոլորտի դերը երկրի տնտեսության մեջ, տնտեսական աճի դանդաղման հիմնական գործոնները: Ներկայացվել է ՓՄՁ ոլորտի արդի վիճակի և արագ տնտեսական աճի ապահովման գնահատումը: Դիտարկվել են վենչուրային կապիտալի առանձնահատկությունները, ուսումնասիրվել է նրա յուրահատկությունը որպես ինովացիոն գործունեության ֆինանսավորման աղբյուր:

Այդ հետազոտությունների հիման վրա 2019թ. հրատարակվել է «ՀՀ փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ակտուալ հիմնախնդիրները և զագացման հեռանկարները» գիրքը:

ԷԲԱ ԱՐԿԱԴԻԻ ԲԱԲԱՅԱՆ

Աշխարհագրական գիտությունների թեկնածու

Ծնվել է 1939 թ. Ստեփանակերտում, ծառայողի ընտանիքում:

Կոնտակտային տվյալներ
Հեռ.՝ 093 44 10 64, 58 94 81

Կրթություն

1947-1957 թթ.՝ սովորել է Շուշիի թիվ 3 դպրոցում, որն ավարտել է գերազանցությամբ և ստացել ոսկե մեդալ:

1957-1962 թթ.՝ սովորել է Երևանի պետական համալսարանի աշխարհագրության ֆակուլտետում: Ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել Ձորաղբյուրի միջնակարգ դպրոցում:

Աշխատանքային գործունեություն

1963-1967 թթ.՝ աշխատել է ՀՍՍՀ ժողտնտխորհի «Հրուշակեղենի և հացաբուլկեղենի» գլխավոր վարչության հացաթխման կենտրոնական լաբորատորիայում որպես ինժեներ-տնտեսագետ:

1967-2007 թթ. աշխատել է ՀՍՍՀ պետականի Տնտեսագիտության և պլանավորման գիտահետազոտական ինստիտուտում, որը 1991 թ. վերանվանվել է ՀՀ ՖԷՆ ՏՀԻ, որպես կրտսեր գիտաշխատող, կրտսեր գիտաշխատող-տնտեսագետ, մրցութային կարգով ընտրվել է ավագ գիտաշխատող, այնուհետև՝ ժողովրդական լայն սպառման առարկաների արտադրության տնտեսագիտության բաժնի վարիչ, ՀՀ ՖԷՆ ՏՀԻ գիտական քարտուղար:

1975 թ.՝ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն՝ ստանալով աշխարհագրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

1984 թ.՝ ստացել է ավագ գիտաշխատողի կոչում՝ «Ժողովրդական տնտեսության կառավարման կազմակերպում և պլանավորում» մասնագիտությամբ:

2004 թվականից՝ ղեկավարել է պետական բյուջեից ֆինանսավորվող «Բնօգտագործման և բնապահպանական տնտեսագիտական հիմնախնդիրները ՀՀ-ում մարգային կտրվածքով» թեման, իսկ ներկայումս՝ «Բնօգտագործման ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա և բնապահպանական հիմնախնդիրները հյուսիսային մարզերում (Շիրակ, Լոռի, Տավուշ)» գիտական թեմայի ղեկավարն է:

2006 թվականից՝ գիտական աշխատանքին զուգընթաց, համատեղության կարգով զբաղվել է նաև գիտամանկավաժական աշխատանքով Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում, Երևանի պետական ճարտարագիտական ինստիտուտում, Մոսկվայի ձեռներեցության միջազգային ակադեմիայի մասնաճյուղում, իսկ 2003-2004, 2004-2005, 2005-2006 ուս. Տարիներին՝ ՀՊՏՀ-ի «Բնօգտագործման տնտեսագիտություն» մասնագիտության գծով պետական քննական հանձնաժողովի նախագահ:

Եղել է Բուլղարիայում, Հունգարիայում, Լեհաստանում, Գերմանիայում, Չեխոսլովակիայում, Հնդկաստանում, Հարավսլավիայում, Վիետնամում, Չինաստանում, Բարայելում:

Հրատարակումներ

Հեղինակ է ավելի քան 131 գիտական հոդվածների և 4 մենագրության:

Կոչումներ և պարգևներ

1. Է. Բաբայանին ՀՀ ԲՈՂՀ-ի կողմից շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:
2. 1984 թ.՝ ՀՍՍՀ Գերագույն սովետի նախագահության պատվոգիր՝ հանրապետության ժողովրդական տնտեսության պլանավորման բնագավառում կատարած բազմամյա աշխատանքի համար:
3. Պատվոգիր ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության կողմից՝ բարձրագույն գիտական որակավորման բնագավառում 10-ամյա բարեխիղճ աշխատանքի համար:

տանքի համար:

4. Վկայագիր (12.04.2004 թ.) Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի և CFP ծրագրի կողմից կազմակերպված Երիտասարդ տնտեսագետների 2-րդ հանրապետական գիտաժողովին (7-11 ապրիլի 2004 թ.) ակտիվ մասնակցության համար:
5. Վկայագիր «Անանիա Շիրակացի» ՄՀՀ-ի կողմից տրված 2010 թ. ապրիլի 21-27-ին կազմակերպված գիտաժողովին ակտիվ մասնակցության համար:
6. Ծնորհակալագիր տրված 05.10.2011 թ. ԳԵՀԿ («Գարդմանա երկիր» ՀԿ) և ԺԱԿ-ի (Ժողովրդավարություն և աշխատանք կուսակցություն) կողմից աճող սերնդի կրթության և դաստիարակության գործում ներդրված ավանդի և մանկավարժական բարեխիղճ աշխատանքի համար:
7. Վաստակագիր տրված 2013 թ. ՀՀ ԳԱԱ կողմից ՀՀ ԳԱԱ համակարգում ունեցած խոշոր վաստակի համար:

Անձնական տվյալներ

Ազգությունը հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակը՝ ամուսնացած է, ունի

- մեկ որդի,
- մեկ դուստր,
- երեք տղա թոռ:

ԱՆԱՀԻՏ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ
Գիտահրատարակչական բաժնի ղեկավար

Ծնվել է 1959 թ. Ախուրյանի շրջանի Կառնուտ գյուղում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +37410 538005 (104)

Էլ. փոստ՝ economics@economics.sci.am

Կրթություն

1977 թ.՝ ավարտել Կառնուտ գյուղի միջնակարգ դպրոցը,

1981 թ.՝ ավարտել է Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտը:

Աշխատանքային գործունեություն

1981-1987 թթ.՝ «Աստրո» գիտաարտադրական միավորում, ինժեներ տնտեսագետ,

1987-1990 թթ.՝ «Աստրո» գիտաարտադրական միավորում, ավագ տնտեսագետ,

1990-1990 թթ.՝ Երևանի Խորհրդային շրջանի սոցապ բաժին, տեսուչ,

1990-1994 թթ.՝ Խորհրդային շրջանի ֆինանսական բաժին, 1-ին կարգի տնտեսագետ,

1996-1996 թթ.՝ Խորհրդային շրջանի ֆինանսական բաժին, 1-ին կարգի մասնագետ,

1996-1997 թթ.՝ Խորհրդային շրջանի զանապետական բաժանմունք, 1-ին կարգի մասնագետ,

- 1997-1999 թթ.՝ Խորհրդային շրջանի գանձապետական բաժանմունք, առաջատար տնտեսագետ,
- 1999-2003 թթ.՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարություն, 2-րդ դասի առաջատար ծառայող,
- 2003-2012 թթ.՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարություն, գլխավոր մասնագետ,
- 2004-2012 թ.՝ ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարություն, 1-ին դասի առաջատար ծառայող,
- 2012 թ. – մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, գիտահրատարակչական բաժնի վարիչ: Բոլոր հոդվածագիրներից (թե՛ ներսի, թե՛ դրսի) հավաքագրում է գիտական հոդվածները և փոխանցում խմբագրման, այնուհետև դրանք հետ է վերադարձնում հոդվածագիրներին՝ արված դիտողությունների հաշվառմամբ հոդվածը լրամշակելու և վերադարձնելու համար: Տեսքի բերված հոդվածները փոխանցում է իր բաժնի օպերատորին՝ դրանք հրատարակման պատրաստվող ժողովածուում ներառելու համար: Այնուհետև կազմակերպում է ժողովածուների հրատարակումը տպարանում, դրանց տեղափոխումը ինստիտուտ և բաշխումը հոդվածագիրների ու շահագրգիռ կազմակերպությունների միջև (տե՛ս հավելված 17):

Անձնական տվյալներ

Ազգությունը՝ հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակ՝ ամուսնացած է, ունի

- երկու որդի,
- մեկ դուստր,
- չորս թոռ և երկու թոռնուհի:

ԵՎԳԵՆՅԱ ԱՐՏԱՇԵՍԻ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Տնտեսագիտության թեկնածու

Ծնվել է 1988 թ. Աշտարակ քաղաքում:

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +374 93272016

Էլ. փոստ՝ evahakobyan@bk.ru

Google Scholar:

<https://scholar.google.com/citations?user=PX7-4ZUAAAAI&hl=ru>

Կրթություն

- 1994-2003 թթ.՝ սովորել է Սմբատ Շահագիսի թիվ 2 միջնակարգ ուսական դպրոցում, այնուհետև
- 2004թ.՝ Նորայր Միսակյանի անվ. թիվ 5 միջնակարգ դպրոց, ֆիզիկամա-

թեմատիկական թեքումով դասարան
2004–2008 թթ.՝ Հայաստանի ազգային ազրարային համալսարան (բակալավրիատ)
2008-2010 թթ.՝ Հայաստանի ազգային ազրարային համալսարան (մագիստրատուրա),
2010-2015 թթ.՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ (հայցորդ):

Աշխատանքային գործունեություն

2009 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, թեմաներում կատարող, գիտաշխատող, առաջատար մասնագետ:

2019թ. հոկտեմբերից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, Ասպիրանտուրայի բաժնի պատասխանատու

Հրապարակումներ

Հեղինակ է 22 գիտական հոդվածների: Եվգենյա Հակոբյանի հրապարակումների ամբողջական ցանկին ծանոթանալու համար սեղմել այստեղ:

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

Անձնական տվյալներ

Ընտանեկան կարգավիճակը՝ ամուսնացած է, ունի երկու որդի:

ԿԱՐԻՆԵ ԳԵՂԱՄԻ ՀԱԿՈՒՅԱՆ

Գլխավոր հաշվապահ

Ծնվել է 1962 թ. ապրիլի 18-ին Դոնի Ռոստովում

Կոնտակտային տվյալներ

Հեռ.՝ +374 77408004

Էլ. փոստ՝ karinegegamovna@rambler.ru

Կրթություն

1979 թ.՝ ավարտել է Երևանի թիվ 164 միջնակարգ դպրոցը,

1985 թ.՝ ավարտել է Երևանի Կ. Մարքսի անվան պոլիտեխնիկական ինստիտուտի «Էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենաներ» ֆակուլտետը, ինժեներ-սիստեմատեխնիկ:

Աշխատանքային գործունեություն

1979-1980 թթ.՝ աշխատել է «Բազալտ» գործարանում որպես մոդուլավորող,

1985-1994 թթ.՝ Երևանի Մ. Մերգեյանի անվան մաթեմատիկական մեքենաների գիտահետազոտական ինստիտուտում որպես ինժեներ,

1994 թ.՝ ՀՀ ԳԱԱ Հիդրոէկոլոգիայի և իխտիոլոգիայի ինստիտուտում որ-

պէս տնտեսագետ,
1994 թվականից առ այսօր՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտում որպէս գլխավոր հաշվապահ:
Լեզուների իմացություն
Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգությունը՝ հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակ՝ ամուսնացած չէ:

ՌՈՒԶԱՆՆԱ ԱՐՄԵՆԱԿԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
Կադրերի բաժնի ղեկավար

Ծնվել է 1970 թ. հոկտեմբերի 12-ին Երևանում

Կրթություն

1987 թ.՝ ավարտել է Երևանի Վ. Դավթյանի անվան թիվ 149 միջնակարգ դպրոցը,
1991 թ.՝ ավարտել է Երևանի Ֆինանսատնտեսագիտական տեխնիկումի «Բյուջե-
տային հաշվառում» բաժինը, հաշվապահ-ֆինանսսիստ:

Աշխատանքային գործունեություն

1987-1988 թթ.՝ աշխատել է ՀՍՍՀ շինարարության նախարարության հաշվողա-
կան կենտրոնում որպէս օպերատոր,

1989-1991 թթ.՝ «Մուստանգ» կոոպերատիվում որպէս հաշվետար,

2000-2007 թթ.՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության Գյուղատնտեսական
էկոնոմիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտում որպէս գան-
ձապահ, կադրերի բաժնի վարիչ,

2007 թվականից առ այսօր՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտում որպէս կադրերի բաժնի վարիչ:

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:

Ընտանեկան կարգավիճակ՝ ամուսնացած է, ունի մեկ որդի և մեկ դուստր:

ԴԻԱՆՆԱ ԳԵՎՈՐԳԻ ՍԱՐԱՅՅԱՆ
օպերատոր

Ծնվել է 1953 թ. ապրիլի 13-ին Երևանում:

Կոնտակտային տվյալներ
Հեռ.՝ +374 93947250
Էլ. փոստ՝ dsarafyan@yahoo.com

Կրթություն

- 1960-1963 թթ.՝ ընդունվել է Երևանի Ղ. Աղայանի անվան թիվ 63 միջնակարգ դպրոց,
- 1963-1970 թթ.՝ ուսումը շարունակել է Երևանի Ն. Զարյանի անվան թիվ 130 դպրոցում,
- 1970-1974 թթ.՝ սովորել է Երևանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի մաթեմատիկայի ֆակուլտետում՝ ստանալով մաթեմատիկոսի որակավորում:

Աշխատանքային գործունեություն

- 1975-1990 թթ.՝ աշխատել է Էներգետիկայի հայկական գիտահետազոտական ինստիտուտում որպես ծրագրավորող, ավագ ծրագրավորող,
- 1991-2007 թթ.՝ ՀՀ ՖԷՆ տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտում՝ որպես 1-ին կարգի տնտեսագետ, ապա՝ առաջատար տնտեսագետ,
- 2007 թվականից մինչ օրս՝ ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում՝ որպես օպերատոր:

Լեզուների իմացություն

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն

Անձնական տվյալներ

Ազգություն՝ հայ:
Ընտանեկան կարգավիճակ՝ ամուսնացած չէ:

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2020 Թ.
ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հաշվետու ժողովի հարգելի՛ մասնակիցներ:

Երբ 2017 թվականի փետրվարին ինստիտուտի կոլեկտիվն ինձ առաջադրեց ինստիտուտի տնօրենի թափուր պաշտոնի թեկնածու, իսկ նույն թվականի ապրիլին ՀՀ ԳԱԱ նախագահությունն ինձ ընտրեց ինստիտուտի տնօրեն 5 տարի ժամկետով, և ես հոգուս խորքում պարտավորվեցի ավելի լավ աշխատել ու ավելի շատ աշխատեցնել նաև կոլեկտիվի անդամներին և հաշվետու ժողովներում ավելի մանրամասնորեն ի ցույց դնել կոլեկտիվի կատարած աշխատանքը և ի դեկավարում ընդունել ժողովում հնչող հնարավոր դիտողություններն ու առաջարկությունները՝ հաջորդող տարում կոլեկտիվի գործունեությունը կատարելագործելու ակնկալությամբ: Եվ այսպես. «Ով որ ականջ ունի լսելու, թող լսի», «Ով որ աչքեր ունի տեսնելու, թող տեսնի»:

Առաջին, որ 2020 թ. բավական ծանր ու անկանխատեսելի իրադարձություններով լի տարի էր բոլորիս համար, ինչի արդյունքում էլ ինստիտուտի ողջ անձնակազմը այս ժամանակահատվածում աշխատել է ուժերի գերլարման պայմաններում:

Երկրորդ, որ 2020 թ. մարտի 13-ից հայտարարված արտակարգ դրության արդյունքում ինչպես բոլորը, այնպես էլ տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտական անձնակազմը ստիպված է եղել անցնել հեռավար աշխատանքի՝ ինստիտուտում սահմանելով հերթապահություն աշխատանքային ժամերի համար, որի ընթացքում պահպանվել են պարետատան ցուցումները, իսկ 2020 թ. սեպտեմբերի 27-ից Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում հայտարարված ռազմական դրության արդյունքում տնտեսագիտության ինստիտուտում սահմանվել է շուրջօրյա հերթապահություն՝ բոլոր այն աշխատակիցների մասնակցությամբ, ովքեր չէին մեկնել ռազմաճակատ կամ չէին հիվանդացել կորոնավիրուսով:

Այդուհանդերձ, այս դժվարին իրավիճակներում ինստիտուտի կոլեկտիվը 2020թ. արձանագրել է գիտակազմակերպչական մի շարք նշանակալի հաջողություններ միջազգային հարթակներում, որոնց, մասնավորապես, վերաբերում են.

Առաջին. ինստիտուտի կողմից ամեն տարի հրատարակվող «Մոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով հոդվածների ժողովածուի խմբագրական խորհրդի կազմի ընդլայնումը՝ ներառելով նաև միջազգային փորձագետների՝ Սերգեյ Դոխտյանին և Ռուսաստանից և Վիկտոր Զախարյանին Ավստրիայից:

Երկրորդ: Միջազգային համագործակցության տեսանկյունից մեկ այլ կարևոր ձեռքբերում էր նաև այն, որ ՌԴ ԳԱԱ Հասարակական գիտությունների գիտական տեղեկատվության իստիտուտի հետ 12.02.2020 թ. կնքվել է համագործակցության հուշագիր, որի շրջանակներում ինստիտուտի ավելի քան 10 գիտաշխա-

տողներ 2020 թ. մասնակցել են մի շարք միջազգային գիտաժողովների՝ անվճարության սկզբունքով հրապարակելով նաև գիտական հոդվածներ:

Երրորդ: Միջազգային համագործակցության ձեռքբերումներից է նաև այն, որ 2020 թ. ինստիտուտի կողմից ամեն տարի հրատարակվող «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հոդվածների ժողովածուում հոդվածներ են ներկայացրել տպագրության նաև օտարերկրյա քաղաքացիություն ունեցող մեր հայրենակիցներ Վիկտոր Զախարյանը Ավստրիայից և Ռոբերտ Թումանյանը Չինաստանից, ինչը վկայում է միջազգային հանրության կողմից ժողովածուի ընդունելի լինելու հանգամանքի մասին:

Չորրորդ: Եվ ի վերջո, միջազգային համագործակցության տեսանկյունից ինստիտուտի ամենանշանակալի ձեռքբերումն այն է, որ 2020 թ. «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հոդվածների ժողովածուում, որն ուներ բացառիկ յուրահատուկ թեմատիկ ուղղվածություն, այն է՝ «Տնտեսական հրաշքեր». գործարկման ուղիները Հայաստանում», ներկայացվեց SCOPUS միջազգային գիտական ինդեքսավորման համակարգին՝ դրանում ներառվելու ակնկալությամբ: Եվ փառք Աստծո մեր ակնկալիքները արդարացան և այսօր արդեն ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի կողմից հրատարակվող «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հոդվածների ժողովածուում միակ տնտեսագիտական հանդեսն է, որ համապատասխանում է SCOPUS միջազգային գիտական ինդեքսավորման չափանիշներին և ընդգրկված է այդ ցանկում: Դեռ ավելին «Սկոպուս»-ի թիմի կողմից հետաքրքրություն է առաջացել մասնակցելու 2021 թ. վերոգրյալ թեմայով պլանավորվող գիտաժողովին: Սա բացառիկ երևույթ է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում:

Հայաստանի գիտական ոլորտի պատկերն առավել հստակ հնարավոր կլինի ներկայացնել համեմատական վերլուծության արդյունքում: Վերլուծելով ՀՀ գիտական արդյունավետությունն ըստ ոլորտների կարող ենք փաստել, որ Հիրշի ինդեքսի ամենաբարձր ցուցանիշներ արձանագրվել է ատոմային ֆիզիկայի ոլորտում (30-րդ տեղ): Այս ցուցանիշով Հայաստանն առաջինն է բոլոր 4 հարևանների շարքում: Սակայն մյուս բոլոր ոլորտներում Հայաստանը ետ է մնում բոլոր հարևան երկրներից: Մասնավորապես կիրառական մաթեմատիկայի ոլորտում Հայաստանը գրավում է 87-րդ տեղը ետ մնալով հարևան Իրանից 24-րդ տեղ, Թուրքիայից 28-րդ տեղ, Վրաստանից 77-րդ տեղ և անգամ Ադրբեջանից 80-րդ տեղ: Տեխնոլոգիաների և նորարարությունների կառավարում բնագավառում Հայաստանը զբաղեցնում է 103-րդ տեղը հետ մնալով Թուրքիայից 29-րդ տեղ, Իրանից 41-րդ տեղ, Վրաստանից 68-րդ տեղ և Ադրբեջանից 98-րդ տեղ: Համակարգչային գիտությունների գծով հարևան երկրների շարքում կրկին առաջատարը Թուրքիան է 23-րդ տեղ, իսկ վերջինը Հայաստանը՝ 102-րդ տեղ: Վատագույն ցուցանիշը Հայաստանն արձանագրել է գյուղատնտեսական և բիոլոգիական գիտությունների գծով 142-րդ հորիզոնական, իսկ առաջատարն այս ոլորտում

մեր հարևան երկրներից կրկին Թուրքիան է՝ 35-րդ հորիզոնական: Հատկանշական է նաև, որ ի համեմատ մյուս ոլորտների Հայաստանում ամենավատ ցուցանիշներն արձանագրվել են տնտեսագիտական, տնտեսաչափական և ֆինանսական գիտություններում (142-րդ տեղ) և գյուղատնտեսական և բիոլոգիական գիտություններում (144-րդ տեղ):

Անդրադառնալով առանձին պարբերականներին նշենք, որ «Սկոպուս»-ի շտեմարանում 2019 թ. դրությամբ ներառված են 558 ռուսական, 239 թուրքական, 211 իրանական, 9 բելառուսական, 8 ադրբեջանական, 7 վրացական, 5 ղազախական և ընդամենը 3 հայկական հանդեսներ: Դրանք են՝ «Նոր հայկական բժշկական ամսագիր»-ը, որի Հիրշի ինդեքսը 5 է, Հայաստանի պետական մանկավարժական համալսարանին կից հրապարակվող «Իմաստություն» հանդեսը և «Մաթեմատիկայի հայկական ամսագիրը», որոնց Հիրշի ինդեքսը՝ 1 է: Համեմատության համար նշենք, որ Կիրատական և համակարգչային մաթեմատիկայի ադրբեջանական ամսագրի Հիրշի ինդեքսը 14 է, մաթեմատիկայի ամսագրինը 10, Վրաստանի գիտությունների ակադեմիայի պարբերականինը՝ 9:

Հայաստանն անմխիթար վիճակում է նաև գիտական կազմակերպությունների դասակարգման տեսանկյունից: Հայաստանի գիտակրթական կազմակերպություններից Սկոպուսում գրանցված են միայն 3-ը՝ Ալիխանյանի անվան ազգային լաբորատորիան (գրադեցնում է 605-րդ տեղը), ՀՀ ԳԱԱ-ն (գրադեցնում է 815-րդ տեղը) և ԵՊՀ-ն (գրադեցնում է 830-րդ տեղը): Մինչդեռ, օրինակ, Վրաստանի ԳԱԱ-ն, լինելով հասարակական կազմակերպություն, գրադեցնում է 808-րդ տեղը, Վրաստանի պետական համալսարանը 781-րդ տեղը և այլն: Եվ այս ամենից հետո, ինչպես հպարտությամբ չբարձրաձայնենք, որ տնտեսագիտության ինստիտուտի այս հրաշք կոլեկտիվն այնպիսի նշաձող է սահմանել, որը չի ունեցել Հայաստանի տնտեսագիտությունն իր ողջ պատմության ընթացքում: Այս պատմական իրողությունից հետո Հայաստանի գիտական կազմակերպություններից SCOPUS-ում գրանցված են դարձել 4-ը՝ Ալիխանյանի անվան ազգային լաբորատորիան, ՀՀ ԳԱԱ-ն, ԵՊՀ-ը և ՀՀ ԳԱԱ-ի տնտեսագիտության ինստիտուտը: Դեռ ավելին, SCOPUS-ի թիմի կողմից հետաքրքրություն է առաջացել մասնակցելու 2021 թվականին ինստիտուտի կողմից պլանավորվող գիտաժողովին: Ի դեպ, իմ համեստ գնահատումներով պետք չէ գիտական բարձր արդյունքների ստացումը կապել մեծ գումարների ստացման հետ: Դրա վատ ապացույց են հանդիսանում SCOPUS-ի ցանկում հայաստանյան 4 կազմակերպությունների՝ Ալիխանյանի անվան ազգային լաբորատորիան, ՀՀ ԳԱԱ-ն, ԵՊՀ-ը, ՀՀ ԳԱԱ-ի ՏԻ-ը, որոնք բոլորն էլ ՀՀ պետական բյուջեից քիչ գումարներ են ստանում: Բացի դրանից, երբ վերլուծում ենք գիտական արդյունավետությունն ըստ ոլորտների, ապա տեսնում ենք, որ Հիրշի ինդեքսի ամենաբարձր ցուցանիշը աստմային ֆիզիկայի ոլորտում տարածաշրջանում ունի Հայաստանը, որտեղ գիտությանը հատկացվում է ՀՆԱ-ի ընդամենը 0.2 տոկոսը, իսկ օրինակ Թուրքիայում՝ ՀՆԱ-ի 2%-ը: Սա ևս մեկ ապացույց է այն բանի, որ փողն ու գիտական արդյունքը ուղիղ համեմատական կապի մեջ չեն գտնվում: Ավարտելով խոսքս կարող եմ արձանագրել, որ ոչ թե փողն է գիտական արդյունք տվողը, այլ խելքն ու աշխատասի-

րությունը: Եվ եթե խելքը Աստծո օրհնանքն է, ապա աշխատասիրությունը մարդու նպատակասլացության և ձգտման արդյունքն է: Ուստի ես կոչ եմ անում ՏԻ գիտաշխատողներին աշխատել նպատակասլաց և ձգտել արդյունքի հասնել, իսկ փողը կլինի դրանց հետևանքը և համոզված եղեք, որ այն անպայման կլինի:

Ինստիտուտը ձեռքբերումներ և հաջողություններ է ունեցել նաև ներպետական և հանրապետական մակարդակով, որոնց, մասնավորապես, վերաբերում են.

Առաջին: ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերում և թեմաներում ընդգրկված բարձր արդյունավետությամբ աշխատող գիտաշխատողներին հավելավճարի տրամադրման հայտերի ընտրության մրցույթում ինստիտուտի տնօրեն Վլադիմիր Հարությունյանի հաղթող ճանաչվելը 4 անգամ անընդմեջ, այն է՝ 2014 թ., 2016 թ., 2018 թ. և 2020 թ., որը նույնպես բացառիկ երևույթ է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում:

Երկրորդ: 2019 թ. ինստիտուտն առաջինն էր հանրապետությունում և մինչ օրս միակը գիտական ու բուհական համակարգերում, որ, արձագանքելով ժամանակի պահանջներին, կազմակերպել և անցկացրել է «Տնտեսական հեղափոխության հիմնարար ուղենիշերը Հայաստանի Հանրապետությունում» խորագրով հանրապետական գիտաժողով, որին մասնակցում էին ՀՀ վարչապետը, ՀՀ կառավարության անդամներ և ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամները: Գիտաժողովի արձանագրած հաջողությունը ինստիտուտին պարտավորեցրել է այդուհետ պահպանել ձեռքբերված մակարդակը և այս միջոցառումը դարձնել շարունակական ինստիտուտի գործունեությունում: Արդյունքում 2021 թ. Ինստիտուտը նախատեսում է քաղաքական հանդարտության պայմաններում կազմակերպել «Տնտեսական հրաշքներ». գործարկման ուղիները Հայաստանում» խորագրով գիտաժողով, որին նախատեսվում է հրավիրել Կառավարության անդամների, միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ և մի շարք երկրների դեսպաններ, ՀՀ ԳԱԱ ղեկավարությանը, գործարարների և բանկերի ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև տնտեսական ուղղվածության բուհերի ռեկտորներ, դեկաններ և դասախոսներ, որը նույնպես բացառիկ երևույթ է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում: Ինստիտուտի կողմից կազմակերպված գիտաժողովը կունենա ընդգծված գիտագործնական նշանակություն, զեկուցողների շարքում, ի թիվս գիտական համայնքի ներկայացուցիչների, ելույթ կունենան նաև Գյումրու և Էջմիածնի քաղաքապետները ու Վանաձորի համայնքապետը, ինչպես նաև մեկ փորձագետ, ինչը նույնպես բացառիկ երևույթ է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում:

Երրորդ: Գիտաժողովի նյութերում իրենց մասնակցությունն են բերել ոչ միայն տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատողները, այլև ՀՊՏՀ, ՀՊԱՀ, ԵՊՀ, Չինաստանի Բանգոթ համալսարանի դասախոսները, միջազգային և հայաստանյան փորձագետներ՝ Վիկտոր Զախարյանն ու Վահագն Խաչատրյանը, Գյումրի, Վանաձորի, Էջմիածնի քաղաքապետները, գործարարների հանրապետական միության նախագահ, ՀՀ հանրային խորհրդի անդամ Գագիկ Մակարյանը, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, նախկին պատգամավոր Վա-

լերի Միբգոյանը, ով ինստիտուտում կազմակերպված գիտաժողովում զեկուցում կարդացողների համար կազմակերպել և անցկացրել է նաև «հոբետորական արվեստի հիմունքները» երկամսյա դասընթացներ, որը նույնպես բացառիկ երևույթ է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում:

Չորրորդ: Գիտաժողովի արդյունքում 100 օրինակ տպաքանակով հրատարակված գիտական հոդվածների ժողովածուն և էլոյթների ու զեկուցումների համառոտագրված տարբերակները՝ դրանց թղթային և էլեկտրոնային տարբերակներով, փոստային առաքմամբ կուղարկվեն ՀՀ Նախագահին, ՀՀ կառավարության անդամներին, Ազգային ժողովի ղեկավարությանը, ԱԺ հանձնաժողովների նախագահներին, խմբակցությունների ղեկավարներին, Արցախի ԱԺ նախագահին, Արցախի ԱԺ տնտեսական բլոկի հանձնաժողովների նախագահներին, Արցախի տնտեսական բլոկի նախարարներին, ՀՊՏՀ, ՀԱԱՀ ռեկտորներին, ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկանին և մյուս բոլոր հրավիրյալներին, ինչպես նաև հոդվածների հեղինակներին, ինչը նույնպես բացառիկ երևույթ է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում:

Հինգերորդ: «Տնտեսական հրաշքներ» գործարկման ուղիները Հայաստանում՝ խորագրով գիտաժողովի նյութերի վերլուծությանը նվիրված հոդվածներ ու գրախոսականներ են հրապարակվել «Գիտություն» թերթի սեպտեմբերի համարում, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդեսի 3-րդ համարում, «Ազգ» շաբաթաթերթի ղեկտեմբերի 11-ի համարում:

Վեցերորդ: 2020 թ. ինստիտուտի ձեռքբերումներից է նաև նորացված էլեկտրոնային կայքը, որը հնարավորություն է տալիս առավել ինտենսիվ կերպով շփման մեջ գտնվել տնտեսագետների, կառավարության և միջազգային գիտական կենտրոնների հետ: Ի դեպ կայքը լավագույններից մեկն է ՀՀ ԳԱԱ համակարգում:

Յոթերորդ: Տնտեսագիտության ինստիտուտը վերջին տարիներին բազային թեմաների ընտրությունը կատարում է հիմքում ունենալով կառավարության գործունեության ծրագիրը, որն ավելի արդիական է դարձնում ինստիտուտի հետազոտական աշխատանքները: Ի դեպ, այսպիսի մոտեցումը բացառիկ է հանրապետությունում և բացակայում է մյուս գիտահետազոտական ինստիտուտներում ու բուհերում: Հարկ է փաստել, որ այս տարվա հաշվետվության կտրվածքով ինստիտուտը կատարել է ավարտել է 7 գիտահետազոտական թեմա, որոնք բխում են կառավարության ծրագրի էլակետային դրույթներից: Թեմաների կատարման ընթացքի ու արդյունքների մասին իմ զեկուցումից հետո կներկայացնեն իրենք՝ թեմաների ղեկավարները:

Ութերորդ: Ընդհանուր առմամբ, հաշվետու տարում ինստիտուտը հրատարակել է՝

- 41 տեղական հոդվածներ,
- 134 արտասահմանյան հոդվածներ,
- 5 գիրք:

Իններորդ: Ինստիտուտի գիտական ձեռքբերումները զգալիորեն հանրայնացվել ու հրապարակայնացվել են՝

1. մամուլում հաղորդումների,

2. հրատարակված աշխատանքները համապատասխան մարմիններին հասցեական փոստային առաքմամբ ուղարկելու ձևերով, որոնք բարձրացրել են ինստիտուտի ճանաչելիությունը, ինչը նոր մշակույթ է հայաստանյան իրականությունում:

Տասներորդ: Ինստիտուտը շարունակում է իր նախորդ 14 տարիների ավանդույթը և կատարում է իր պատմական և օրենսդրական առաքելությունը, այսինքն՝ շարունակում է կիրառական առաջարկություններ ներկայացնել ՀՀ կառավարությանը, ինչը նույնպես բացառիկ երևույթ է ՀՀ ԳԱԱ գիտահետազոտական ինստիտուտների ու բուհերի գործունեության մեջ:

Տասնմեկերորդ: 2020 թ. առանձնահատուկ էր նաև նրանով, որ սեպտեմբերի 27-ին սկսված Արցախյան պատերազմը ստիպեց ողջ հանրապետությունում վերանայել առկա ապաստարանների վիճակն ու պայմանները: Ի կատարումն ՀՀ ԳԱԱ նախագահության հանձնարարականի՝ տնտեսագիտության ինստիտուտի միջոցներով ու կազմակերպմամբ իրականացվեցին շենքի նկուղային հատվածում գտնվող բոլոր ապաստարանների մաքրման աշխատանքները, որոնց ընթացքում 7 բեռնատար արք տեղափոխվել է համապատասխան աղբավայր, ինչպես նաև իրականացվել է տնտեսագիտության ինստիտուտի ապաստարանի հիմնանորոգում. տեղադրվել է 2 դուռ՝ մուտքի և ելքի, հողապատ հատակը բետոնապատվել է, նորացվել է ապաստարանի սանհանգույցի կահավորումը, տեղադրվել է հայելի, չորացման սարք և օճառի աման, ապաստարանն ամբողջությամբ ապահովվել է լուսավորությամբ, հեռախոսագծով և ինտերնետ հասանելիությամբ, անհրաժեշտ քանակի նստարաններով, սառնարանով, հեռուստացույցով, ինչպես նաև առաջին բուժօգնության համար անհրաժեշտ պարագաներով ու կրակմարիչներով, էլեկտրական թեյնիկով ու սրճեփով, բաժակներով, պատառաքաղներով, սուրճի բաժակներով, ափսեներով և գդալներով, որոնք դասավորված են այդ նպատակով տեղադրված սեյֆում: Ապաստարանն ունի նաև զազօջախ:

Ապաստարանի կառուցապատման ու նորմալ կենցաղավարման տեսքի բերելու և լիաթոք կարելի է անվանել ապաստարան, որի համար ինստիտուտի կոլեկտիվի անունից թույլ տվեք հատուկ շնորհակալություն հայտնել ինստիտուտի այն տղաներին, որոնց ֆիզիկական ջանքերի շնորհիվ (հատուկ ցանկանում եմ շեշտել անվճարության հիմունքներով) տարածքը դարձավ, անգլերեն բնորոշմամբ, smart city ապաստարան:

Տասներկուերորդ: Ստեղծված պատերազմական իրավիճակում ինստիտուտի աշխատակիցներն ամենաքիչը, որ կարող էին անել Արցախի համար դա «Մենք ենք մեր սահմանները» հաշվին գումարի փոխանցումն է: Այդ հմատեքստում ինստիտուտի աշխատակիցներն իրենց անձնական միջոցներից հավաքագրել և հոկտեմբեր ամսին «Մենք ենք մեր սահմանները» հաշվին են փոխանցել 500 հազար ՀՀ դրամ, իսկ նոյեմբեր ամսին 998 000 ՀՀ դրամ, որը գրեթե կրկնակի անգամ գերազանցում է հոկտեմբերի ամսվա փոխանցվածին: Բացի դրանից ինստիտուտի տնտեսված միջոցներից 5.6 մլն դրամ ետ է վերադարձվել ՀՀ պետական բյուջե և «Մենք ենք մեր սահմանները» հաշվին է փոխանցվել նաև ինստիտուտի աշխա-

տակիցների սոցիալական փաթեթի մնացորդ ամբողջ գումարը, որը բացարձակ մեծությամբ կազմել է 1 մլն 872 000 ՀՀ դրամ: Ի դեպ գումարների տրամադրման վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունն ըստ աշխատակիցների տեղադրված է ինստիտուտի հայտարարությունների տախտակին: Ընդհանուր առմամբ ինստիտուտի կողակտիվը հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին «Մենք ենք մեր սահմանները» հաշվին փոխանցել է 3 մլն. 284 000 ՀՀ դրամ, որի 70%-ը վճարել են ինստիտուտի թվով 10 հետևյալ աշխատակիցները հետևյալ չափերով (անձնական ու սոցիալական փաթեթը միասին):

		կամ %-ով
1. Հարությունյան Վլադիմիր	416 000 ՀՀ դրամ	12.7
2. Ազատյան Լիանա	380 576 ՀՀ դրամ	11.6
3. Մարկոսյան Անահիտ	303 000 ՀՀ դրամ	9.2
4. Սարիսյան Ռոբերտ	287 953 ՀՀ դրամ	8.8
5. Սարգսյան Լիլիթ	251 657 ՀՀ դրամ	7.7
6. Հակոբյան Կարինե	240 000 ՀՀ դրամ	7.3
7. Մանուկյան Վլադիկ	121 000 ՀՀ դրամ	3.7
8. Փարսադանյան Տաթևիկ	114 878 ՀՀ դրամ	3.5
9. Հակոբյան Եվգենյա	100 000 ՀՀ դրամ	3.0
10. Զախարյան Արմինե	88 000 ՀՀ դրամ	2.7
Ընդամենը	2 մլն. 303 000 ՀՀ դրամ	70%

Տասներեքերորդ: Անդրադառնալով աշխատանքային պայմաններին՝ նշենք, որ ինստիտուտի բոլոր սենյակները ապահովված են անհրաժեշտ կահավորանքով՝ օդորակիչներով, հայելիներով, կախիչներով, գրապահարաններով: Բոլոր սենյակներում տեղադրված են եվրալուսամուտներ, իսկ աշխատակիցներն ապահովված են ժամանակակից տեխնիկայով՝ ստացիոնար և առանձին դեպքերում դյուրակիր համակարգիչներով և տպիչ սարքերով: Ինստիտուտում ստեղծված են բոլոր պայմանները անխափան և արդյունավետ աշխատանքի համար: Ինստիտուտում տիրում է առողջ բարոյահոգեբանական մթնոլորտ, որը նպաստում է առավել արդյունավետ աշխատանքին: Նշենք, որ անվտանգության նկատառումներից ելնելով՝ ինստիտուտում տեղադրվել է նաև տեսահսկման համակարգ՝ 24-ժամյա տեսագրման ռեժիմով, որն իրականացվել է ինստիտուտի աշխատակիցների ջանքերով, այսինքն՝ առանց գումարի, ինչպես և ապաստարանի նստարանների պատրաստման պարագայում:

Գալիք 2021 թվականի համար ծրագրել ենք իրականացնել հետևյալները.

1) շարունակել խորացնել ինստիտուտի կանոնադրությամբ հաստատված ուղղություններով իրականացվող աշխատանքները,

2) ակտիվացնել աշխատանքներն ինստիտուտի աշխատողներին դրամաշնորհային և առաջին հերթին արտասահմանյան ծրագրերում ընդգրկվածության ուղղությամբ,

3) շարունակել միջազգային համագործակցությունը՝ պահպանելով արդեն ձեռք բերված հաջողություններն ու արձանագրելով նորերը,

4) շարունակել ինստիտուտի ձեռքբերումներն ու հաջողությունները ներպետական և հանրապետական մակարդակով:

5) Ինստիտուտի կոլեկտիվը դարձնել ինստիտուտի նվիրյալների ու երկրի հայրենասերների մի կոտ ամբողջություն՝ անկախ տարիքից ու ունեցած գիտական աստիճանից: Այլևս կոլեկտիվի շվաքի տակ յուրա գնացող աշխատողներ չպետք է լինեն, որ օգտվեն ակադեմիական արտոնություններից, ինստիտուտին ու հայրենասիրական գործողություններ չդրսևորեն: Ինստիտուտը և Հայաստան երկիրը չպետք է դառնա զբոսավայր ու աշխատավայր, իսկ հետո էլ գիտական հիմնարկում աշխատանքային ստաժ կուտակեն ու հետո մեր գլխին դառնան պատուհաս ու անբան:

Հաշվետու զեկուցումից պարզ է դառնում, որ տնտեսագիտության ինստիտուտի գործունեությունը 2020 թվականին բացառիկ երևույթների մի ամբողջ շարք է եղել, որոնք ամփոփ ձևով ներկայացվում է ստորև բերվող 8 խոշորացված խմբերով:

Առաջին: Տնտեսագիտության ինստիտուտի տնօրեն Վլադիմիր Հարությունյանը միակ տնտեսագետն է Հայաստանի տնտեսագիտության պատմության ողջ ընթացքում, ով ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերում և թեմաներում ընդգրկված բարձր արդյունավետությամբ աշխատող գիտաշխատողներին հավելավճարի տրամադրման հայտերի ընտրության մրցույթում հաղթող է ճանաչվել չորս անգամ անընդմեջ, այն է՝ 2014, 2016, 2018 և 2020 թվականներին:

Երկրորդ: Տնտեսագիտության ինստիտուտի կողմից հրատարակվող «Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» հոդվածների ժողովածուն միակ տնտեսագիտական հանդեսն է հանրապետությունում, որ համապատասխանում է SCOPUS միջազգային գիտական ինդեքսավորման չափանիշներին և ընդգրկված է այդ ցանկում:

Երրորդ: ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտը միակն է հանրապետությունում գիտական և բուհական համակարգերում, որ իր կազմակերպած գիտաժողովի նյութերը փոստային առաքմամբ ուղարկում է ՀՀ կառավարության անդամներին, ԱԺ ղեկավարությանը և ԱԺ հանձնաժողովների նախագահներին, բուհերի գրադարաններ և մյուս գրադարաններ, ինչպես նաև հայտնի տնտեսագետներին ու հոդվածագիրներին: Սա նոր մոտեցում է հայկական իրականությունում:

Չորրորդ: ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտը միակն է հանրապետությունում գիտական և բուհական համակարգերում, որ գիտաժողովների ընթացքը տեսանկարահանվում և լուսաբանվում է մամուլում և համացանցում, ինչը բարձրացնում է ինստիտուտի ճանաչելիությունը:

Հինգերորդ: Տնտեսագիտության ինստիտուտը միակն է ՀՀ ԳԱԱ համակարգում, որ 15 տարի շարունակ կատարում է իր պատմական և օրենսդրական առաքելությունը, այսինքն՝ շարունակում է կիրառական առաջարկություններ ներկայացնել ՀՀ կառավարությանը, որի խոսուն վկաներն են հանդիսանում.

1) 2019 թ. նոյեմբերին, 2019 թ. մայիսին կազմակերպված և անցկացված գիտաժողովները և որպես դրանց հետևանք ներկայացված բազմաթիվ կիրառական առաջարկությունները:

2) 2017 թ. գիտահետազոտական աշխատանքների կիրառական արդյունքները / գիտ. խմբագիր՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Հարությունյան, Եր., ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան ՏԻ, 2018, 104 էջ (տեղադրված է ինստիտուտի կայքում):

3) Ազգային տնտեսություն, ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի հետազոտական հետազոտող (2007-2017 թթ.). Եզրակացություններ, կիրառական առաջարկություններ, կազմվել է՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տ. գ. դ., պրոֆ. Վ. Լ. Հարությունյանի գլխավորությամբ, Եր., «Գիտություն» հրատ., 2017, 504 էջ (տեղադրված է ինստիտուտի կայքում):

Վեցերորդ: Տնտեսագիտության ինստիտուտը միակն է ՀՀ ԳԱԱ համակարգում և ընդհանրապես հանրապետությունում, որ բազային հետազոտական թեմաների ընտրությունը կատարում է հիմքում ունենալով կառավարության գործունեության ծրագիրը, որը ավելի արդիական է դարձնում ինստիտուտի հետազոտական աշխատանքները:

Յոթերորդ: Տնտեսագիտության ինստիտուտի ձեռքբերումներից են.

1) նորացված էլեկտրոնային կայքը, որը լավագույններից մեկն է ՀՀ ԳԱԱ համակարգում:

2) Նորմալ կենցաղավարման տեսքի բերված և կառուցապատված ապաստարան ունենալը, որը լավագույններից մեկն է ՀՀ ԳԱԱ համակարգում:

3) Ինստիտուտի խիստ բարվոք աշխատանքային պայմանները, որը լավագույններից մեկն է ՀՀ ԳԱԱ համակարգում, և որի արդյունքում է նաև, որ ինստիտուտի կոլեկտիվը տարեցտարի բարձրացնում է գիտական գործունեության արդյունավետությունը: Եվ պատահական չէր, որ հրապարակումների թվով (գրքեր, հոդվածներ) 2018 թ. հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքում տնտեսագիտության ինստիտուտը զբաղեցրել է 1-ին պատվավոր հորիզոնականը, որի համար օգտվելով առիթից ես իմ շնորհակալությունն եմ հայտնում ինստիտուտի գիտական անձնակազմին:

Վերոնշյալները խոսում են այն մասին, որ ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտը կենսագրություն է կերտում և գալիք սերունդներին թողնելու բան ունի ինչպես մտավոր արժեքների, այնպես էլ անշարժ գույքի տեսքով: Իսկ թե ինչ է արել տնտեսագիտության ինստիտուտի կոլեկտիվը նախորդ 15 տարիների ընթացքում, պարզ ու հստակ կդառնա 2020 թվականի վերջում հրատարակվելիք ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի 2006-2020 թթ. գիտական և գիտակազմակերպչական գործունեության արդյունքների մասին 512 էջանոց հաշվետվությունից, ինչը համընկնում է Վլադիմիր Հարությունյանի տնօրեն աշխատելու տարիների հետ: Ուստի ես չեմ ուզում խոսքս ավարտել առանց իմ երախտագիտությունը հայտնելու բոլոր նրանց, ովքեր իմ կողքին են եղել անցած 15 տարիներին:

Շնորհակալություն եմ հայտնում տնտեսագիտության ինստիտուտի բոլոր տարիների բոլոր աշխատակիցներին անկախ զբաղեցրած պաշտոններից, ինստիտուտ, որտեղ վերջին 15 տարում գործում է «Մեկը՝ բոլորի, բոլորը՝ մեկի համար» հայտնի սկզբունքը, որտեղ այդ մեկը ես եմ, իսկ բոլորը տնտեսագիտության ինստիտուտի ողջ անձնակազմն է, ինչպես առանձին-առանձին վերցրած, այնպես էլ որպես մեկ օրգանական ամբողջություն: 2020 թվականի հաջողություններով մենք չպետք է հրապուրվենք ու տարվենք, որ գալիք 2021 թվականին կամ հաջորդող տարիներին ունենանք անհաջողություններ: Այնպես, ինչպես Ղարաբաղյան 1-ին պատերազմի հաղթանակով մեր պետությունը այնքան տարվեց ու հպարտացավ, որ ունեցավ պարտություն: Մա մեծ դաս էր մեր ազգի ու նաև մեր կուլեկտիվի համար:

Հանրապետության արդի կացությունը ենթադրում է նոր մոտեցումներ: Հատկապես տնտեսության ոլորտում: Տնտեսագիտության ինստիտուտի կուլեկտիվը պետք է շարունակի իր ակտիվ մասնակցությունը հետազոտական նոր մշակումներին, ի նպաստ ազգային տնտեսության զարգացման:

Ես ունեմ նոր աշխատառճ, որը պետք է գնալով էլ ավելի զարգացնեմ, ես անընդհատ երիտասարդ աշխատակիցներ եմ ընդգրկելու կուլեկտիվում, որն առողջ մրցակցություն կստեղծի կուլեկտիվում: Ես և կուլեկտիվը գիտակցում ենք որ ներկայացնում ենք մի ամբողջ հետազոտական ինստիտուտ և այն էլ ՀՀ ԳԱԱ-ի: 2020 թվականին նշանակալի հաջողություններ ինստիտուտը կերտեց, որի գլխավոր դերերում են ինստիտուտի գիտաաշխատողները նաև սպասարկող անձնակազմը:

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. ՔՈԹԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2006-2020 ԹԹ.
ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հրատ. խմբագիր՝

Շարվածքը՝

Էջադրումն ու ձևավորումը՝

Ա. Հովակիմյան

Դ. Սարաֆյանի

Մ. Համբարձումյանի

Չափսը՝ 70×100 ^{1/16}: 30 տպ. մամուլ:
Տպաքանակը՝ 100 օրինակ:

[5000.77.]

ՉԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0656548

A ^π
104608